

ZARZĄDZENIE NR 643/2023
BURMISTRZA MIASTA I GMINY CHMIELNIK

z dnia 8 marca 2023 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Diagnozy Strategicznej i „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”

Na podstawie art. 30 ust. 1 i ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie (t.j. Dz. z 2023 r., poz. 40) oraz w związku z uchwałą nr XXXVII/391/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 6 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030” oraz uchwałą nr XVI/156/2019 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 25 listopada 2019 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Chmielnik, zarządzam co następuje:

§ 1. 1. Ogłaszam przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu **Diagnozy Strategicznej** zwanej dalej „Diagnozą” stanowiącą załącznik nr 1 do zarządzenia oraz projektu **„Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”** zwanej dalej „Strategią” stanowiącej załącznik nr 2 do zarządzenia.

2. Celem konsultacji, o których mowa w ust. 1 jest uzyskanie uwag, wniosków i opinii w sprawie projektów „Diagnozy” i „Strategii”, które zostaną udostępnione na stronie internetowej Gminy Chmielnik.

3. Termin przeprowadzenia konsultacji ustaliam od dnia 16.03.2023 r. do dnia 20.04.2023 r. Uwagi zgłoszone po tym terminie zostaną pozostawione bez rozpatrzenia.

4. Konsultacje społeczne, o których mowa w § 1 skierowane są do wszystkich mieszkańców Gminy Chmielnik, jednostek organizacyjnych Gminy Chmielnik, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, a także innych interesariuszy.

5. Strategia i Diagnoza są również do publicznego wglądu na sekretariacie w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku.

§ 2. 1. Konsultacje społeczne, o których mowa w §1 zostaną przeprowadzone w formie publicznego wezwania do zgłaszania uwag, wniosków i opinii, z wykorzystaniem formularzy konsultacyjnych stanowiących załączniki do niniejszego Zarządzenia: nr 3 (dla projektu Diagnozy) oraz nr 4 (dla projektu Strategii).

2. Wypełniony formularz konsultacyjny Wypełniony formularz konsultacyjny będzie można składać drogą elektroniczną na adres: umig@chmielnik.com, drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku – Pl. Kościuszki 7, 26-020 Chmielnik lub bezpośrednio w Sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku.

3. Uwagi można również składać ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Chmielnik.

4. Z przeprowadzonych konsultacji zostanie sporządzony Raport, który zostanie opublikowany na stronie internetowej Gminy Chmielnik w ciągu 14 dni od zakończenia konsultacji.

5. Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Burmistrz Miasta i Gminy Chmielnik.

§ 3. Osobą odpowiedzialną za przeprowadzenie konsultacji i wykonanie niniejszego zarządzenia jest Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik.

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem wydania.

Burmistrz Miasta i Gminy
Chmielnik

Paweł Wójcik

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Załącznik nr 1

do Zarządzenia nr 643/2023 Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik

z dnia 8 marca 2023 w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Diagnozy Strategicznej oraz projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”

DIAGNOZA STRATEGICZNA dla Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Grudzień 2022

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Spis treści

1.	Wprowadzenie do Diagnozy.....	3
2.	Ogólna charakterystyka poszczególnych gmin.....	6
3.	Uwarunkowania demograficzne.....	15
4.	Dostęp do usług.....	62
4.1	Pomoc społeczna	63
4.2	Edukacja	78
4.3	Opieka zdrowotna	92
4.4	Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	106
5.	Ochrona środowiska naturalnego	122
5.1	Obszary chronione	122
5.2	Ochrona powietrza.....	138
6.	Turystyka i kultura	147
6.1	Atrakcyjność turystyczna gmin objętych Strategią	147
6.2	Dostęp do tras rowerowych.....	160
6.3	Kultura i dziedzictwo kulturowe	170
7.	Społeczeństwo obywatelskie.....	183
7.1	Kapitał społeczny	183
7.2	Organizacje pozarządowe	186
7.	Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli.....	196
8.	Infrastruktura drogowa	204
9.	Mieszkalnictwo.....	211
11.	Gospodarka i rynek pracy	218
12.	Finanse publiczne.....	236
13.	Podsumowanie/wnioski z diagnozy	249
	Spis tabel.....	258
	Spis wykresów.....	263
	Spis map	265

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

1. Wprowadzenie do Diagnozy

Wyzwania związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju, powodują konieczność opracowania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami.

Proces budowy Strategii – etapy:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju obszaru oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez gminy zadań. W związku z czym *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030* jest jednym z podstawowych dokumentów programowych ukierunkowujących politykę tych 7 samorządów w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w horyzoncie czasowym do roku 2030. Dokument ten tworzy ramy dla branżowych programów i projektów realizowanych na obszarze gmin objętych Strategią, zaś poniższa Diagnoza stanowi podstawę i bazę do opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego.

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do obszaru Gmin Partnerskich jak i ich otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju obszaru. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron samorządów, a także potencjałów i problemów regionu, co stanowić będzie podstawę do wyznaczenia celów i najważniejszych kierunków rozwoju.

Głównymi źródłami danych zaprezentowanych w Diagnozie są: GUS – Bank Danych Regionalnych, rejestr REGON, bazy danych Powiatowych Urzędów Pracy oraz dane poszczególnych samorządów i ich jednostek.

W ramach przeprowadzanej diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze, analizy dokumentów programowych, analizy dokumentów prawnych, spotkania informacyjno-konsultacyjne.

POROZUMIENIE

Podstawą działania partnerstwa jest porozumienie zawarte w dniu 27 września 2021r. przez 6 jednostek samorządu terytorialnego (Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów). W dniu 17 listopada 2021r. do porozumienia dołączyła Gmina Tuczępy. Akty prawne stanowiące podstawę dla podpisanego porozumienia:

- Uchwała nr XXXII/338/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 24 czerwca 2021r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XXXV/418/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XLVII/321/2021 Rady Gminy Raków z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XXV/36/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 czerwca 2021r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XXXIV/197/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 22 czerwca 2021r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

“Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,

- Uchwała nr XXI/192/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 9 lipca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,

oraz uchwały zatwierdzające podpisanie aneksu do porozumienia nr 1 z 17.11.2021r.

- Uchwała nr XXXVII/390/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 6 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXII/338/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr XLI/492/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXV/418/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24 czerwca 2021r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XL/231/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXIV/197/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 22 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr XXIV/220/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 30 listopada 2021 r. zmieniająca uchwałę nr XXI/192/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 9 lipca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”
- Uchwała nr XXXI/73/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXV/36/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr LIII/364/2021 Rady Gminy Raków z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XLVII/321/2021 Rada Gminy Raków z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr XLV/285/2021 Rady Gminy Tuczępy z dnia 19 października 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji “Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2. Ogólna charakterystyka poszczególnych gmin

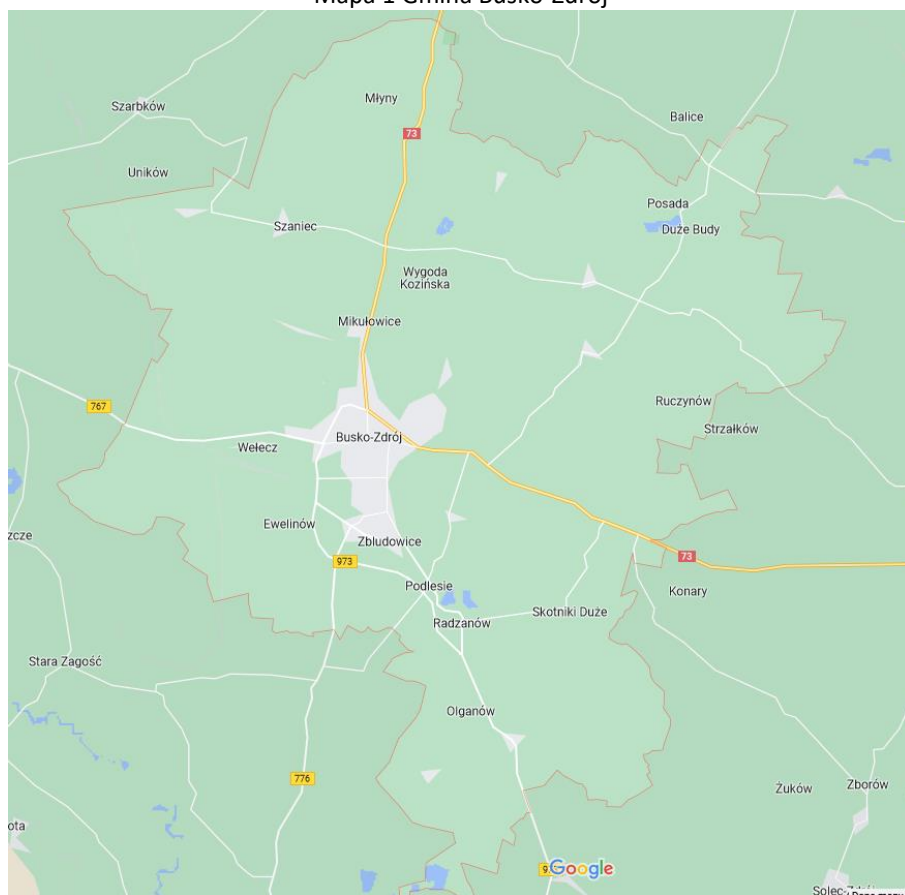

Gmina Busko – Zdrój

Miejsko-wiejska gmina Busko-Zdrój położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie buskim. Gmina zajmuje powierzchnię 23 550 ha. Siedzibą władz gminy jest miasto Busko-Zdrój, natomiast administracyjnie graniczy z następującymi gminami:

- Chmielnik (powiat kielecki);
- Gnojno (powiat buski);
- Stopnica (powiat buski);
- Solec-Zdrój (powiat buski);
- Nowy Korczyn (powiat buski);
- Wiślica (powiat buski);
- Pińczów (powiat pińczowski).

Mapa 1 Gmina Busko-Zdrój

Źródło: Google Maps

Gmina obejmuje miasto Busko-Zdrój oraz 47 sołectw: Baranów, Bilczów, Biniątki, Błoniec, Bronina, Brudzyń, Chotelek, Dobrowoda, Elżbiecin, Gadawa, Galów, Janina, Kameduły, Kawczyce, Kołaczkowice, Kostki Duże, Kostki Małe, Kotki, Las Winiarski, Łagiewniki, Mikułowice, Młyny, Nowa Wieś, Nowy Folwark, Oleszki, Olganów, Owczary, Palonki, Pęczelice, Podgaje, Radzanów, Ruczynów, Siestawice, Skorzów, Skotniki Duże, Skotniki Małe, Słabkowice, Służów, Szaniec, Szczaworyż, Welecz, Widuchowa, Wolica, Zbudowice, Zbrodźce, Zwierzyniec, Żerniki Górne. Miasto posiada status uzdrowiska. Obszar Gminy Busko-Zdrój jest szczególnie atrakcyjny zarówno pod względem ukształtowania terenu, urozmaiconej rzeźby, jak i walorów krajobrazowych.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina położona jest przy drodze krajowej nr 73 relacji Wiśniówka – Kielce – Morawica -Busko-Zdrój – Szczucin – Dąbrowa Tarnowska – Tarnów - Pilzno – Jasło. Gmina Busko-Zdrój (w linii prostej) położona jest w odległości ok. 50 km od Kielc (stolicy województwa świętokrzyskiego), 80 km od Krakowa oraz 195 km od Warszawy. Przez teren gminy Busko-Zdrój przebiega linia kolejowa nr 73 (Kielce) Sitkówka Nowiny – Włoszczowice – Busko-Zdrój, która obecnie prowadzi przewozy pasażerskie. Terytorium gminy obejmuje obszar o powierzchni 235,88 km², zaś samo miasto zajmuje teren 12,28 km². Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosi 132 os./km² i była wyższa zarówno od wskaźnika dla powiatu buskiego (71 os./km²) jak i kraju (122 os./km²).

Gmina Chmielnik

Gmina miejsko-wiejska Chmielnik położona jest w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie kieleckim. Powierzchnia gminy wynosi 142,19 km², w tym 7,8 km² stanowi obszar miasta. Siedzibą gminy jest miasto Chmielnik.

W skład jednostki administracyjnej wchodzi 26 sołectw: Borzykowa, Celiny, Celiny Nowe, Chomentówek, Ciecierze, Grabowiec, Holendry, Jasień, Kotlice, Lipy, Lubania, Łagiewniki, Ługi, Minostowice, Piotrkowice, Przededworze, Sędziejowice, Suchowola, Suliszów, Suskrajowice, Szyszczycy, Śladków Duży, Śladków Mały, Zrecze Chałupczańskie, Zrecze Duże, Zrecze Małe. Gmina graniczy bezpośrednio z samorządami:

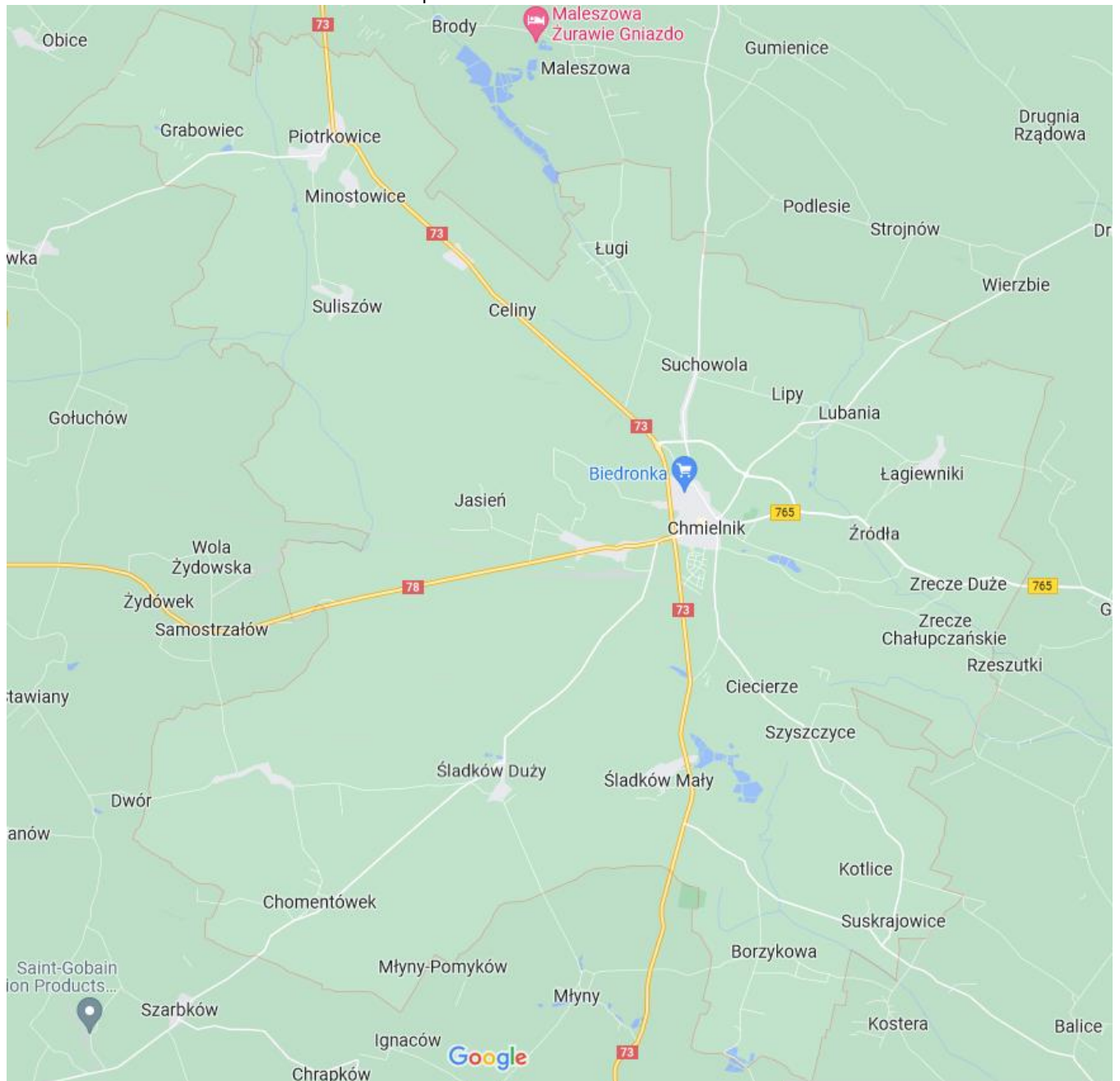
- Morawica i Pierzchnica (powiat kielecki),
- Kije i Pińczów (powiat pińczowski),
- Busko-Zdrój i Gnojno (powiat buski).

Gmina Chmielnik położona jest w odległości ok. 33 km od Kielc. Inne najbliższe miasta powiatowe znajdują się w odległościach: ok. 17 km Busko-Zdrój i ok. 33 km – Jędrzejów. Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosi 77 os./km² i była niższa od odpowiedniego wskaźnika dla powiatu kieleckiego (94 os./km²) oraz kraju (122 os./km²).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 2 Gmina Chmielnik

Źródło: Google Maps

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

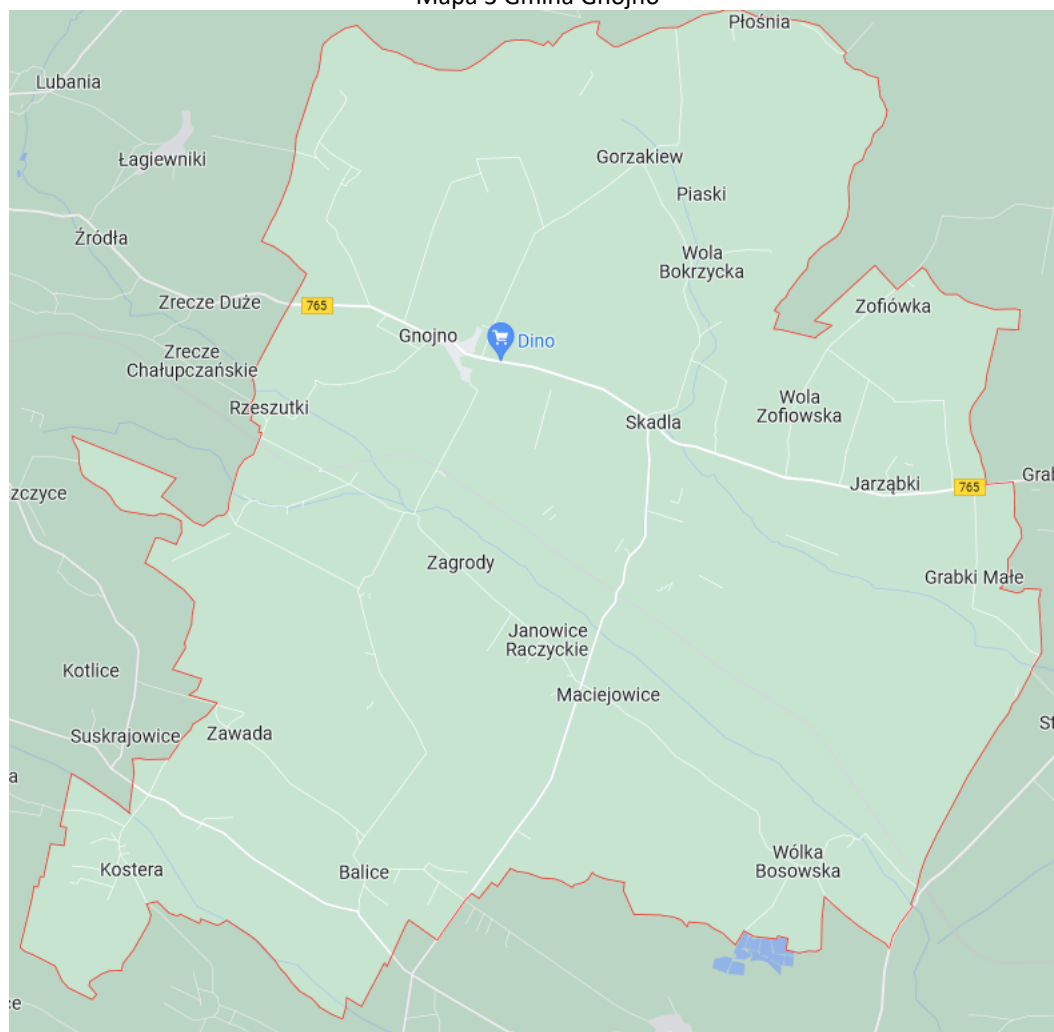
Gmina Gnojno

Gmina wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie buskim, około 45 km od Kielc, w północnej części powiatu buskiego. Gmina ma powierzchnię 96,31 km² i składa się z 26 sołectw: Balice, Bugaj, Falki, Glinka, Gnojno, Grabki Małe, Gorzakiew, Janowice Poduszowskie, Janowice Raczyckie, Januszowice, Jarząbki, Kostera, Maciejowice, Poręba, Płośnia, Pożogi, Raczyce, Ruda, Rzeszutki, Skadla, Wola Bokrzycka, Wola Zofiowska, Wólka Bosowska, Zagrody, Zawada, Zofiówka. Administracyjnie gmina graniczy z 6 samorządami:

- 3 z powiatu buskiego: Busko-Zdrój, Stopnica i Tuczępy,
- 2 z powiatu kieleckiego: Pierzchnica i Chmielnik, oraz
- Szydłów z powiatu staszowskiego.

Gmina Gnojno jest gminą typowo rolniczą, posiadającą duże walory ekologiczne i spory potencjał w tym zakresie. Powierzchnia gminy stanowi 9,94% powierzchni powiatu buskiego. Powierzchnia gminy wynosi 96,31 km². Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosiła 44 os./km² i jest dużo niższa niż wskaźnik dla powiatu buskiego (71 os./km²) oraz kraju (122 os./km²).

Mapa 3 Gmina Gnojno

Źródło: Google Maps

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

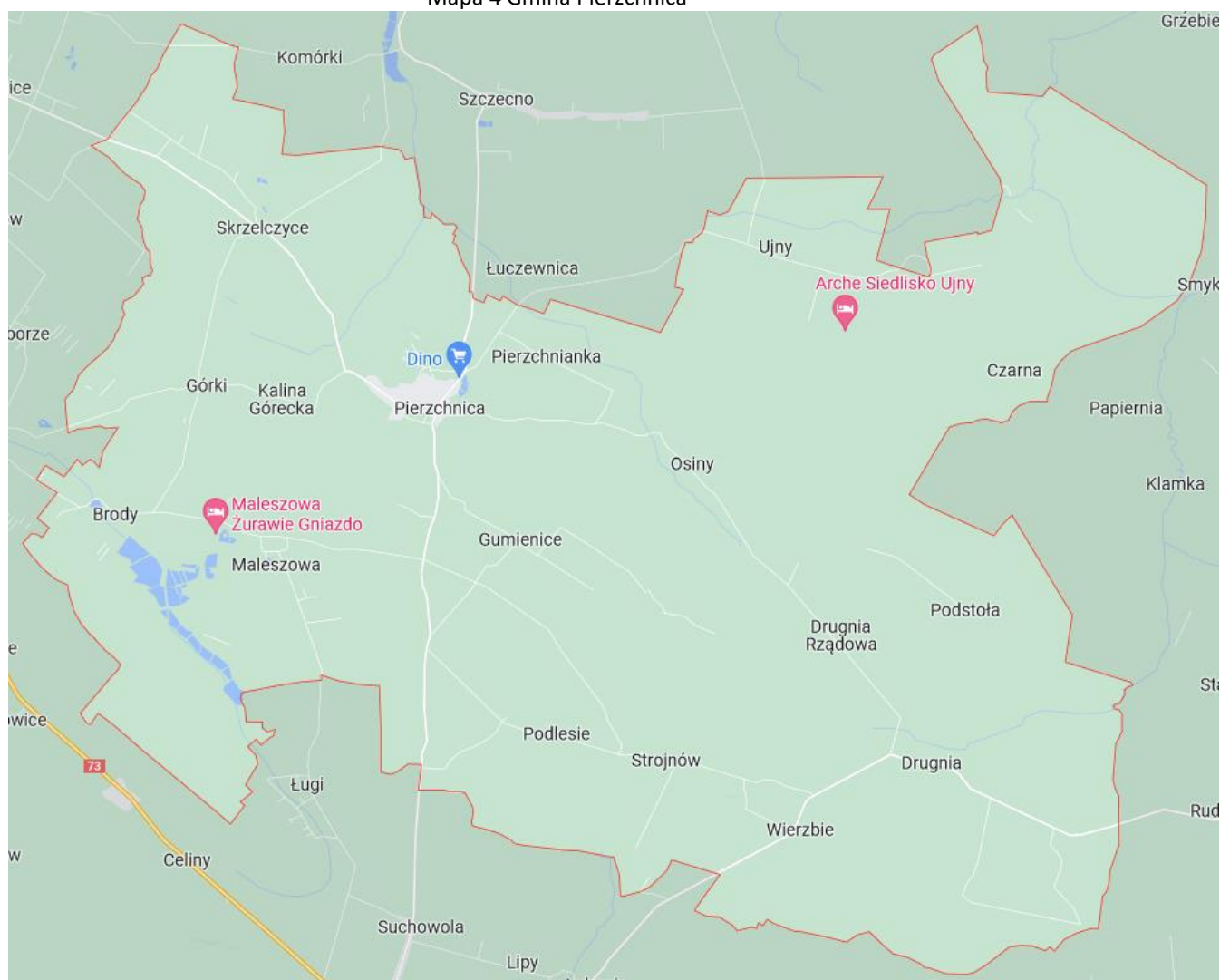
Gmina Pierzchnica

Gmina miejsko-wiejska położona w centralnej części województwa świętokrzyskiego. Obszar gminy zajmuje 104,6 km² i w jej skład wchodzi miasto Pierzchnica i 16 sołectw: Brody, Drugnia, Drugnia Rządowa, Górki, Gumienice, Holendry, Maleszowa, Osiny, Pierzchnianka, Podlesie, Podstoła, Skrzelczyce, Straszniów Gumienicki, Strojnow, Ujny, Wierzbie. Samorząd graniczy z gminami:

- Daleszyce (od północy),
- Raków i Szydłów (od wschodu),
- Gnojno i Chmielnik (od południa),
- Morawica (od zachodu).

Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosi zaledwie 46 os./km² i jest dużo niższa niż wskaźnik dla powiatu kieleckiego (94 os./km²) oraz dla kraju (122 os./km²).

Mapa 4 Gmina Pierzchnica

Źródło: Google Maps

Diagnoza strategiczna

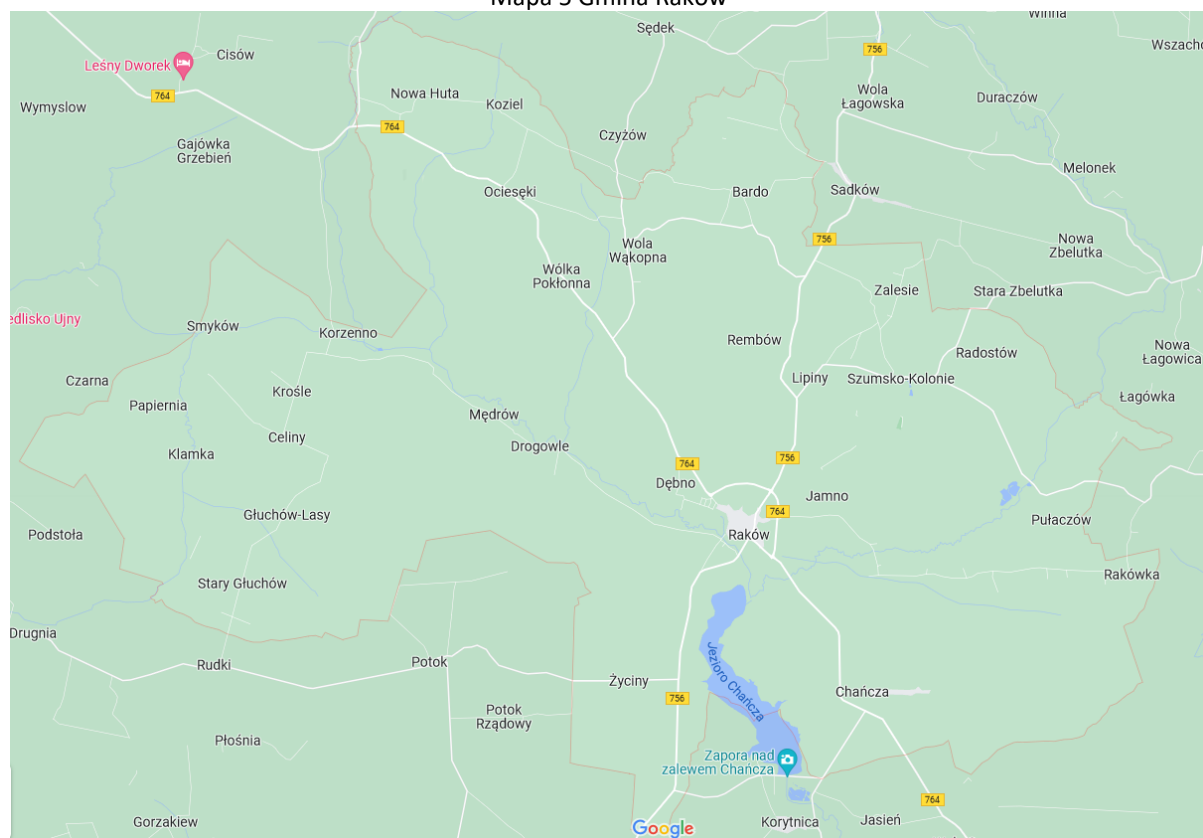
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Raków

Gmina wiejska położona jest w południowej części powiatu kieleckiego w sąsiedztwie powiatów staszowskiego i opatowskiego. Obejmuje ona obszar 195,52 km² oraz sąsiaduje z gminami: Łągów, Daleszyce, Pierzchnica, Szydłów, Staszów, Bogoria, Iwaniska. Gminę tworzy 28 sołectw: Bardo, Celiny, Chańcza, Dębno, Drogowle, Głuchów, Głuchów-Lasy, Jamno, Korzenno, Koziel, Lipiny, Mędrów, Nowa Huta, Ociesęki, Papiernia, Pągowiec, Pułaczów, Radostów, Raków, Rakówka, Rembów, Smyków, Szumsko, Szumsko-Kolonia, Wola Wąkopna, Wólka Pokłonna, Zalesie, Życiny. Siedzibą władz gminy jest miejscowość Raków. Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosiła 28 os./km² i jest dużo niższa niż wskaźnik dla powiatu kieleckiego (94 os./km²) oraz kraju (122 os./km²).

Mapa 5 Gmina Raków

Źródło: Google Maps

Gmina Szydłów

Gmina miejsko-wiejska położona w powiecie staszowskim, województwie świętokrzyskim, oddalona o ok. 50 km na południowy - wschód od stolicy regionu. Sąsiaduje:

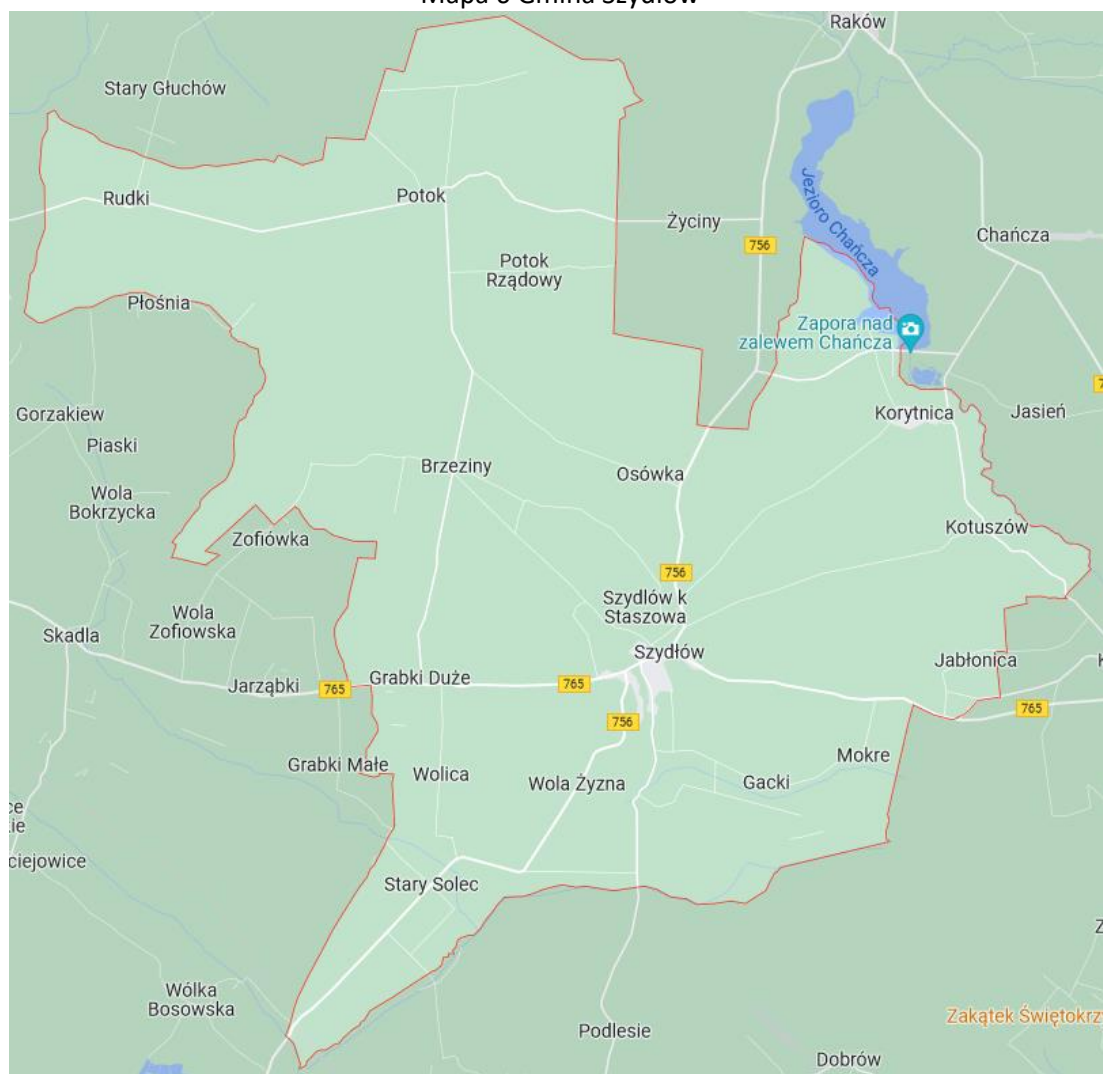
- od wschodu z gminą Staszów,
- od zachodu z gminą Gnojno (powiat buski),
- od południa z gminą Tuczępy (powiat buski),
- od północy z gminami Pierzchnica i Raków (powiat kielecki).

Powierzchnia gminy wynosi 107 km², zaś w jej skład wchodzi miasto Szydłów oraz 16 sołectw: Brzeziny, Gacki, Grabki Duże, Jabłonica, Korytnica, Kotuszów, Mokre, Osówka, Potok Rządowy, Potok, Rudki, Solec, Szydłów, Wola Żyzna, Wolica oraz Wymysłów. Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosi 41 os./km² i jest niższa niż wskaźnik dla powiatu staszowskiego (75 os./km²) oraz dla kraju (122 os./km²).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 6 Gmina Szydłów

Źródło: Google Maps

Gmina Tuczępy

Gmina wiejska usytuowana w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w północno-wschodniej części powiatu buskiego. Obejmuje ona powierzchnię 84 km² i w jej skład wchodzi 15 sołectw. Należą do nich: Brzozówka, Chałupki, Dobrów, Góra, Grzymała, Januszkowice, Jarosławice, Kargów, Nieciestawice, Niziny, Podlesie, Rzędów, Sieczków, Tuczępy, Wierzbica.

Gmina oddalona jest od miasta powiatowego - Busko-Zdrój o około 27 km i od Kielc o około 58 km. Sąsiaduje:

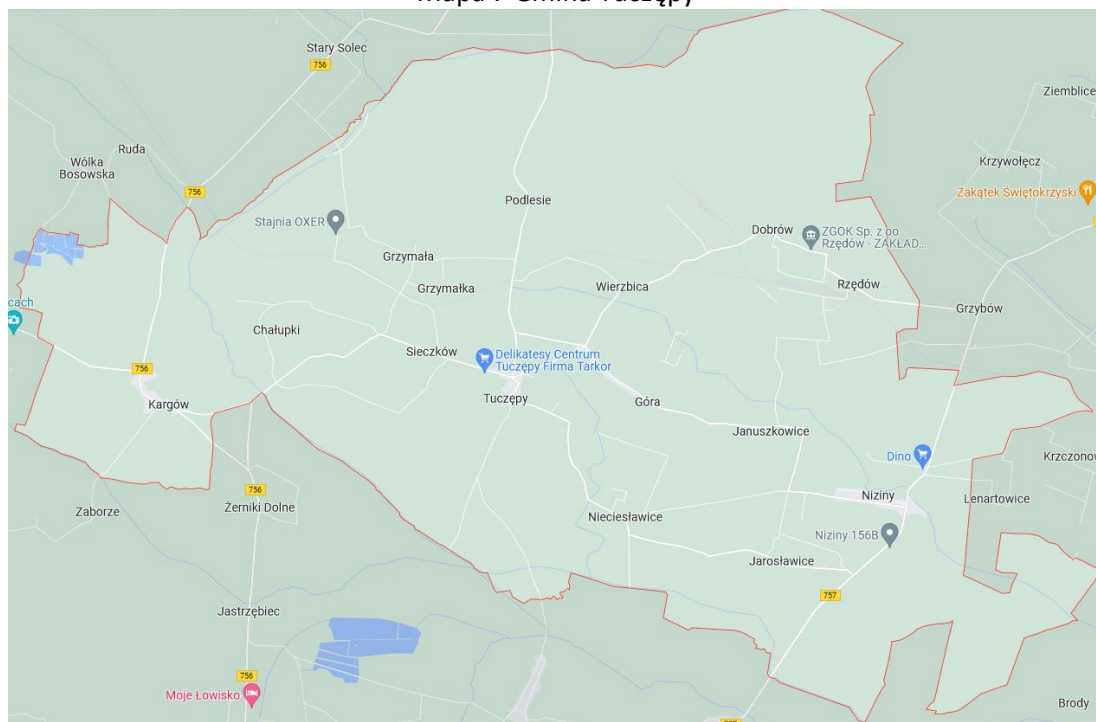
- od północy z gminą Szydłów (powiat staszowski),
- od północno-wschodu z gminą Staszów (powiat staszowski),
- od południowego-wschodu z gminą Oleśnica (powiat staszowski),
- od południowego-zachodu z gminą Stopnica (powiat buski),
- od północnego zachodu z gminą Gnojno (powiat buski).

Średnia gęstość zaludnienia gminy (wg danych GUS na koniec 2021r.) wynosi niecałe 44 os./km² i jest niższa niż wskaźnik dla buskiego (71 os./km²) oraz dla kraju (122 os./km²).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 7 Gmina Tuczępy

Źródło: Google Maps

Podsumowując tę wstępną charakterystykę gmin, można wysnuć:

Wniosek nr 1: Średnia gęstość zaludnienia całego obszaru objętego Strategią wynosi zaledwie 66 osób/km²¹ i jest prawie 2-krotnie niższa niż średnia dla kraju oraz stanowi zaledwie 64% średniej wojewódzkiej (101 os./km²). Wskaźnik ten jest również niższy w stosunku do średnich dla powiatów: buskiego (71 os./km²), kieleckiego (94 os./km²), staszowskiego (75 os./km²). Tak niski wskaźnik sprawia, że wyzwaniem dla wielu samorządów jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, budowa lub modernizacja dróg lokalnych czy też utrzymywanie rozbudowanej sieci szkół na terenie gminy.

Tabela 1 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią na koniec 2021r.

	CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA
Powierzchnia gminy [w km ²]	142,7	235,5	96,3	104,6
Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]	77	132	44	46

	RAKÓW	SZYDŁÓW	TUCZĘPY	RAZEM
Powierzchnia gminy [w km ²]	195,5	107,0	83,6	965,2
Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]	28	41	44	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹ Warto dodać, że wskaźnik gęstości zaludnienia bez Gminy Busko-Zdrój wynosiłby zaledwie 46 osób/km²

Diagnoza strategiczna
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 8 Lokalizacja gmin objętych Strategią względem siebie

Źródło: opracowanie własne

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

3. Uwarunkowania demograficzne

Gmina Busko Zdrój

Gmina Busko-Zdrój, według danych GUS- stan na 31.12.2021r. ma 31 087 mieszkańców, z czego 51,90% stanowią kobiety, a 48,10% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 2,8%. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 13,73% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 59,83% w wieku produkcyjnym,
- 26,45% w wieku poprodukcyjnym.

Średni wiek mieszkańców wynosi 43,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Tabela 2 Struktura ludności na terenie Gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	32 767	32 612	32 438	32 280	32 189	31 425	31 087
Miasto	16 509	16 319	16 092	15 952	15 786	15 094	14 787
Obszar wiejski	16 258	16 293	16 346	16 328	16 403	16 331	16 300
Kobiet	17 063	16 975	16 858	16 774	16 742	16 305	16 135
Mężczyzn	15 704	15 637	15 580	15 506	15 447	15 120	14 952
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	4 367	4 321	4 274	4 233	4 236	4 318	4 268
Kobiet	2 110	2 087	2 040	2 015	2 019	2 080	2 063
Mężczyzn	2 257	2 234	2 234	2 218	2 217	2 238	2 205
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	21 240	20 899	20 598	20 264	20 012	18 980	18 598
Kobiet	10 081	9 859	9 691	9 508	9 366	8 826	8 626
Mężczyzn	11 159	11 040	10 907	10 756	10 646	10 154	9 972
w wieku poprodukcyjnym w tym:	7 160	7 392	7 566	7 783	7 941	8 127	8 221
Kobiet	4 872	5 029	5 127	5 251	5 357	5 399	5 446
Mężczyzn	2 288	2 363	2 439	2 532	2 584	2 728	2 775

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

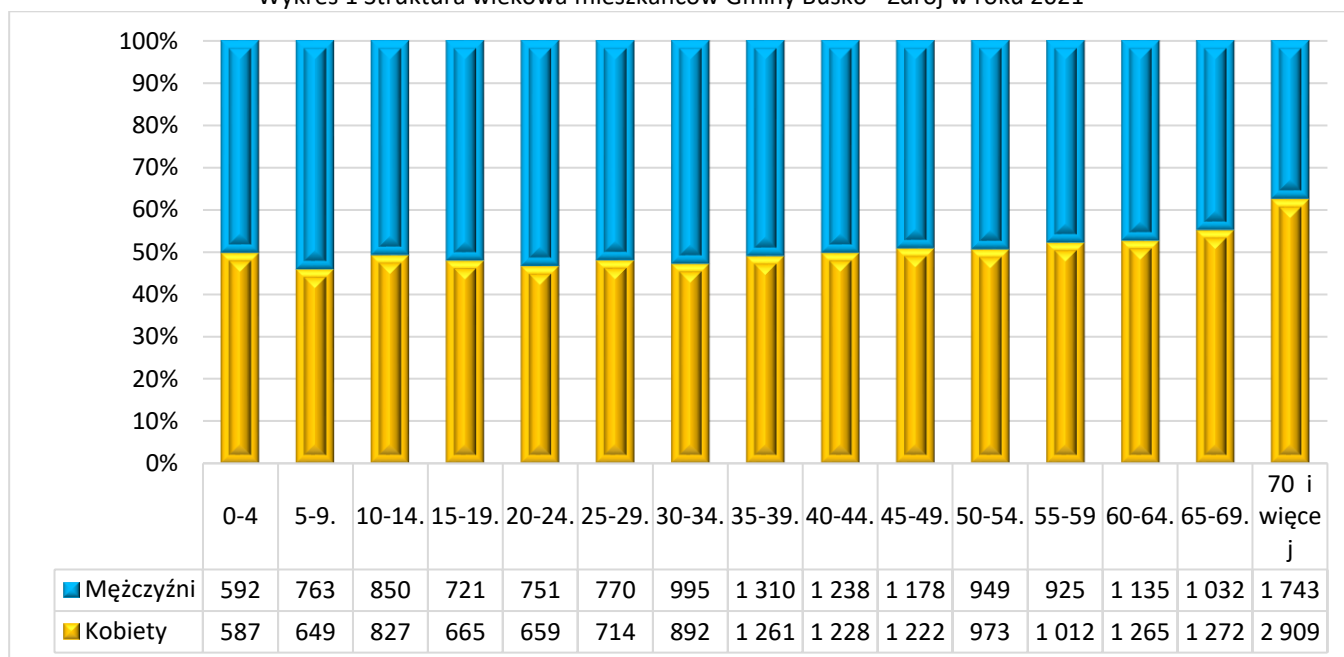
W Busku-Zdroju maleje udział osób młodych (w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym – osoby zdolne do pracy), przy jednoczesnym intensywnym wzroście udziału osób starszych.

Ważne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

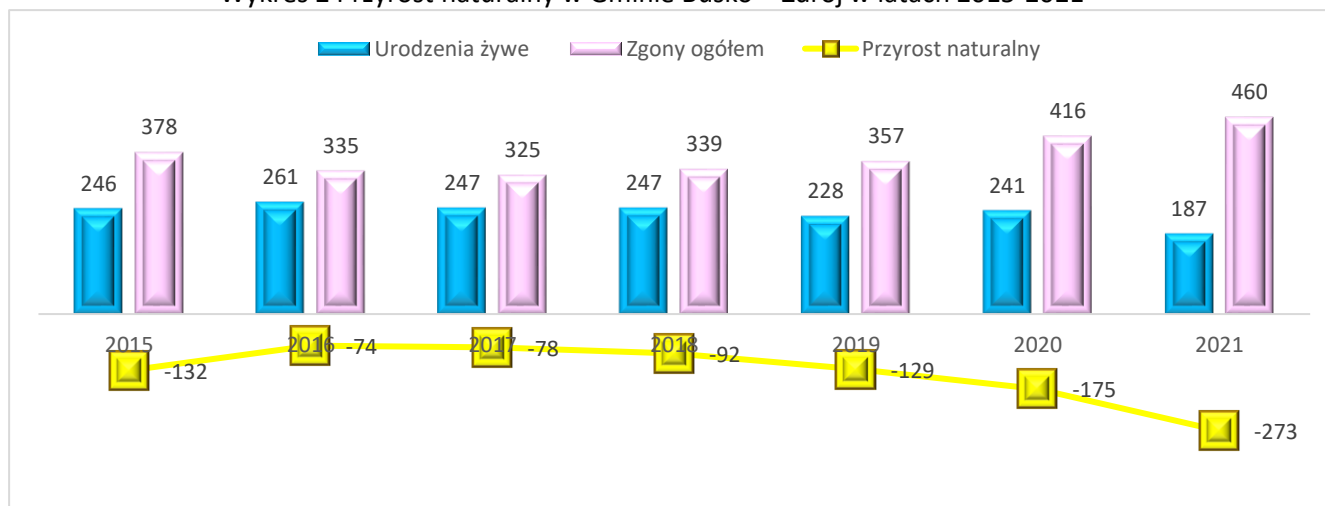
Wykres 1 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Busko - Zdrój w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Busko - Zdrój w roku 2021 miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -273 (urodziło się 187 dzieci, a zmarło 460 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej² wynosi 0,40 i jest nieznacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 2 Przyrost naturalny w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3 Przyrost naturalny w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	246	261	247	247	228	241	187
Kobiet	114	119	99	120	120	129	89
Mężczyzn	132	142	148	127	108	112	98

² Współczynnik dynamiki demograficznej - stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów

Diagnoza strategiczna

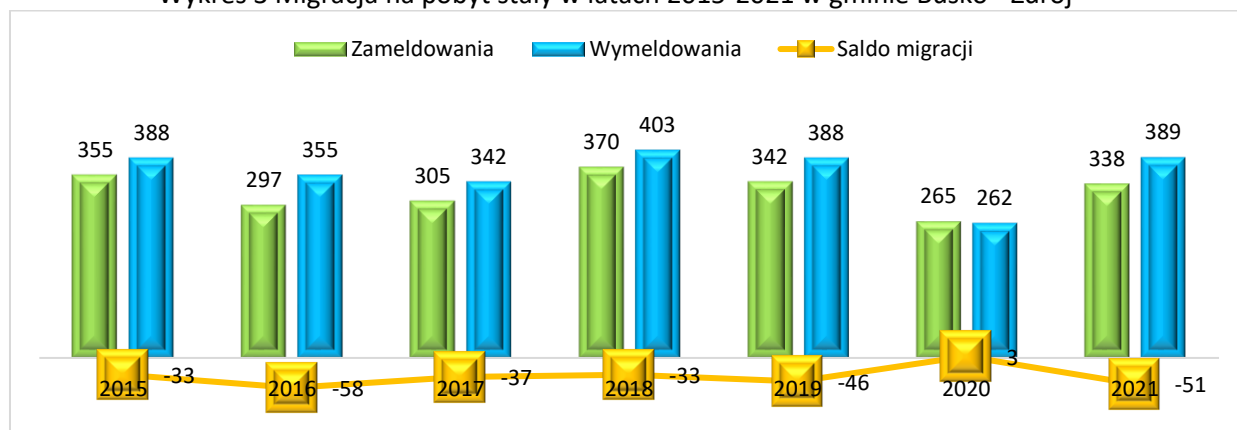
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Zgony ogółem	378	335	325	339	357	416	460
Kobiet	160	156	160	164	176	207	204
Mężczyzn	218	179	165	175	181	209	256
Zgony niemowląt	0	1	1	0	1	2	0
Kobiet	0	0	0	0	1	1	0
Mężczyzn	0	1	1	0	0	1	0
Przyrost naturalny	-132	-74	-78	-92	-129	-175	-273
Kobiet	-46	-37	-61	-44	-56	-78	-115
Mężczyzn	-86	-37	-17	-48	-73	-97	-158

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 338 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 389 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -46. W tym samym roku 3 osoby zameldowały się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 3.

Wykres 3 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Busko - Zdrój

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Busko-Zdrój do roku 2030

Dane zawarte w „Prognozie dla gmin na lata 2017-2030”, wskazują, że w najbliższych latach na terenie gminy Busko - Zdrój zachodzić będą procesy demograficzne, które prowadzić będą do powolnego spadku liczby mieszkańców. Potwierdzają to poniższe tabele:

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030*

Tabela 5 Prognoza liczby ludności na terenie gminy Busko - Zdrój lata 2022-2030

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	31 765	31 609	31 448	31 280	31 106	30 934	30 749	30 556	30 368
	przedprodukcyjny 0-17	5 110	5 046	5 029	4 978	4 878	4 762	4 670	4 552	4 476
	produkcyjny 18-59/64	18 316	18 104	17 858	17 685	17 543	17 459	17 325	17 235	17 136
	mobilny 18-44	10 885	10 645	10 391	10 133	9 959	9 758	9 501	9 240	8 998
	niemobilny 44-59/64	7 431	7 459	7 467	7 552	7 584	7 701	7 824	7 995	8 138
	poprodukcyjny 60+/65+	8 339	8 459	8 561	8 617	8 685	8 713	8 754	8 769	8 756
	0-14	4 230	4 148	4 049	3 974	3 872	3 811	3 771	3 715	3 684
	15-59	18 155	17 981	17 880	17 779	17 662	17 543	17 393	17 255	17 069
	60+	9 380	9 480	9 519	9 527	9 572	9 580	9 585	9 586	9 615
	15-64	20 422	20 173	19 935	19 729	19 537	19 376	19 146	18 984	18 834
	65+	7 113	7 288	7 464	7 577	7 697	7 747	7 832	7 857	7 850
80+	1 558	1 574	1 607	1 640	1 726	1 822	1 911	1 962	2 091	
Mężczyźni	Ogółem	15 223	15 149	15 074	14 996	14 915	14 835	14 750	14 661	14 572
	przedprodukcyjny 0-17	2 658	2 623	2 608	2 581	2 529	2 483	2 451	2 391	2 352
	produkcyjny 18-64	9 731	9 621	9 479	9 384	9 303	9 259	9 167	9 125	9 088
	mobilny 18-44	5 553	5 433	5 334	5 215	5 140	5 034	4 906	4 755	4 646
	niemobilny 44-64	4 178	4 188	4 145	4 169	4 163	4 225	4 261	4 370	4 442
	poprodukcyjny 65+	2 834	2 905	2 987	3 031	3 083	3 093	3 132	3 145	3 132
	0-14	2 191	2 147	2 108	2 084	2 033	2 004	1 977	1 935	1 914
	15-59	9 157	9 076	9 021	8 971	8 912	8 871	8 810	8 764	8 667
	60+	3 875	3 926	3 945	3 941	3 970	3 960	3 963	3 962	3 991
	15-64	10 198	10 097	9 979	9 881	9 799	9 738	9 641	9 581	9 526
	65+	2 834	2 905	2 987	3 031	3 083	3 093	3 132	3 145	3 132
80+	469	471	476	483	503	542	591	612	662	

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Kobiety	Ogółem	16 542	16 460	16 374	16 284	16 191	16 099	15 999	15 895	15 796
	przedprodukcyjny 0-17	2 452	2 423	2 421	2 397	2 349	2 279	2 219	2 161	2 124
	produkcyjny 18-59	8 585	8 483	8 379	8 301	8 240	8 200	8 158	8 110	8 048
	mobilny 18-44	5 332	5 212	5 057	4 918	4 819	4 724	4 595	4 485	4 352
	niemobilny - 44-59	3 253	3 271	3 322	3 383	3 421	3 476	3 563	3 625	3 696
	poprodukcyjny 60+	5 505	5 554	5 574	5 586	5 602	5 620	5 622	5 624	5 624
	0-14	2 039	2 001	1 941	1 890	1 839	1 807	1 794	1 780	1 770
	15-59	8 998	8 905	8 859	8 808	8 750	8 672	8 583	8 491	8 402
	60+	5 505	5 554	5 574	5 586	5 602	5 620	5 622	5 624	5 624
	15-64	10 224	10 076	9 956	9 848	9 738	9 638	9 505	9 403	9 308
	65+	4 279	4 383	4 477	4 546	4 614	4 654	4 700	4 712	4 718
	80+	1 089	1 103	1 131	1 157	1 223	1 280	1 320	1 350	1 429
	15-49	7 017	6 912	6 805	6 702	6 563	6 431	6 278	6 122	5 964

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Busko - Zdrój w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku o 1 637 osób tj. o 5,11% - wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 30 368 osób w tym 15 796 kobiet i 14 572 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 28,8% ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 6%, a wśród mężczyzn o 6,4%,
- spadku o 1,6% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (z poziomu 16,3% w roku 2016r. do 14,7% w roku 2030).

Tabela 4 Struktura ludności w Gminie Busko-Zdrój w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	16,3	14,7
produkcyjny	61,0	56,4
poprodukcyjny	22,7	28,8

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	17,7	16,1
produkcyjny	67,2	62,4
poprodukcyjny	15,1	21,5

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	15,1	13,4
produkcyjny	55,3	50,9
poprodukcyjny	29,6	35,6

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że przyrost naturalny w latach 2022-2030 będzie ujemny a na odpływ mieszkańców duże znaczenie będzie miała migracja wewnętrzna, która m się utrzymać na poziomie ujemnym.

Tabela 5 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Busko – Zdrój (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	31 765	253	378	311	342	-31	6	1
2023	31 609	248	377	304	336	-32	6	1
2024	31 448	242	376	299	331	-32	6	1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2025	31 280	236	379	295	326	-31	7	1
2026	31 106	228	377	290	321	-31	7	1
2027	30 934	225	374	288	317	-29	7	1
2028	30 749	221	384	284	313	-29	8	1
2029	30 556	216	384	277	309	-32	8	1
2030	30 368	213	379	276	305	-29	8	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Gmina Chmielnik

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) miasto i gminę zamieszkiwało 10 884 osób, z czego 49,60% stanowiły kobiety, a 50,40% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 15,44% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 62,05% w wieku produkcyjnym, a
- 22,52% w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 4,6%.

Tabela 6 Struktura ludności na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2021

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	11 444	11 417	11 362	11 320	11 264	10,973	10,884
Miasto	3 841	3 831	3 752	3 703	3 662	3561	3521
Obszar wiejski	7 603	7 586	7 610	7 617	7 602	7412	7363
Kobiet	5 706	5 709	5 655	5 633	5 595	5,435	5,399
Mężczyzn	5 738	5 708	5 707	5 687	5 669	5,538	5,485
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	1 717	1 721	1 706	1 709	1 709	1,700	1,680
Kobiet	822	831	807	816	811	796	798
Mężczyzn	895	890	899	893	898	904	882
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	7 487	7 418	7 361	7 255	7 147	6,831	6,753
Kobiet	3426	3405	3378	3341	3286	3,119	3,074
Mężczyzn	4 061	4 013	3 983	3 914	3 861	3,712	3,679
w wieku poprodukcyjnym w tym:	2 240	2 278	2 295	2 356	2 408	2,442	2,451
Kobiet	1 458	1 473	1 470	1 476	1 498	1,520	1,527
Mężczyzn	782	805	825	880	910	922	924

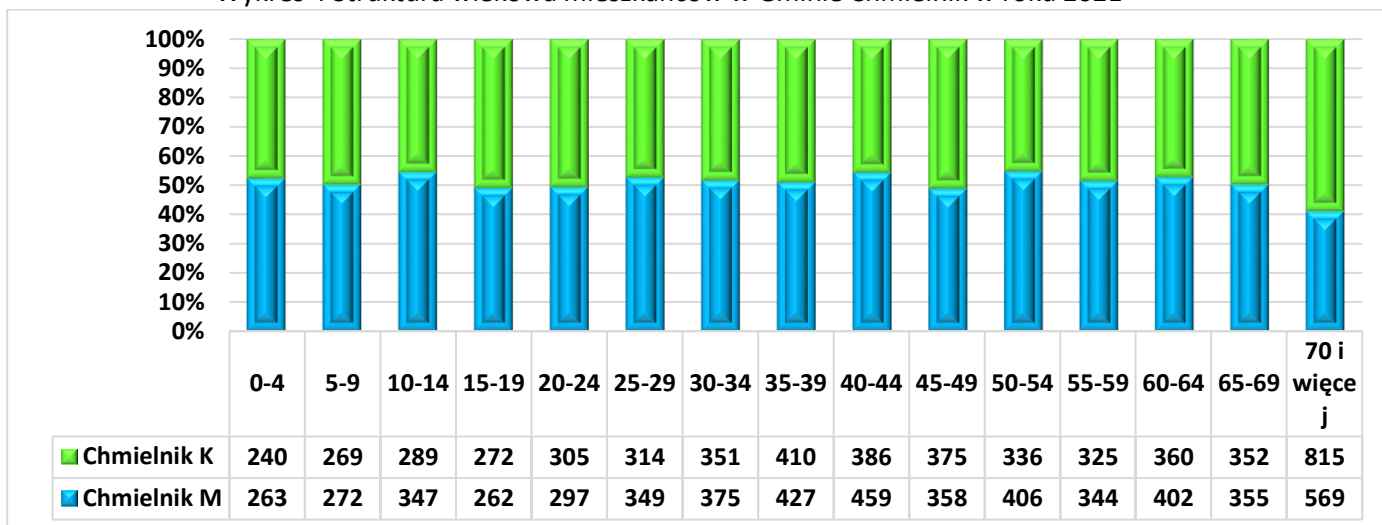
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców gminy wynosi 41,7 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 4 Struktura wiekowa mieszkańców w Gminie Chmielnik w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Chmielnik w 2021 odnotowała ujemny przyrost naturalny wynoszący -82 (urodziło się 84 dzieci, zmarło 166 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej - wynosi 0,50 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021

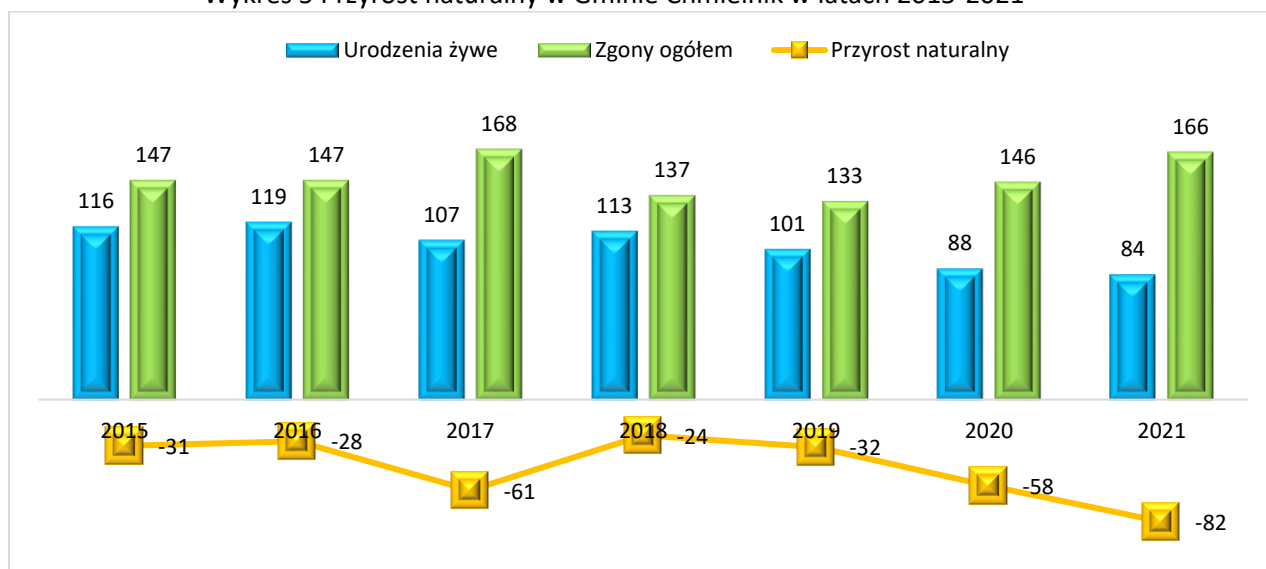
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	116	119	107	113	101	88	84
Kobiet	65	62	48	52	44	44	43
Mężczyzn	51	57	59	61	57	44	41
Zgony ogółem	147	147	168	137	133	146	166
Kobiet	53	64	83	61	59	57	72
Mężczyzn	94	83	85	76	74	89	94
Zgony niemowląt	0	0	2	0	1	1	0
Kobiet	0	0	1	0	0	1	0
Mężczyzn	0	0	1	0	1	0	0
Przyrost naturalny	-31	-28	-61	-24	-32	-58	-82
Kobiet	12	-2	-35	-9	-15	-13	-29
Mężczyzn	-43	-26	-26	-15	-17	-45	-53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

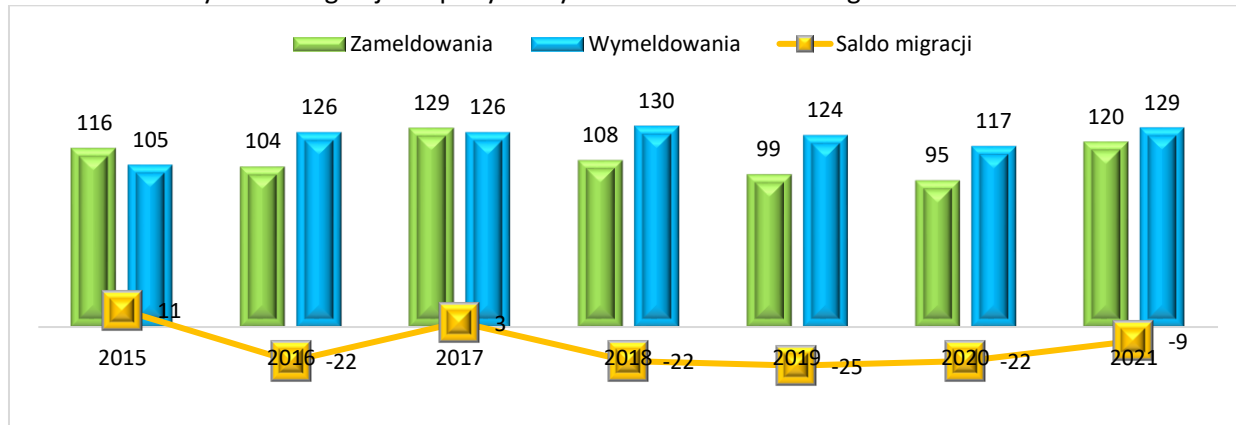
Wykres 5 Przyrost naturalny w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 120 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 129 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -9. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz zarejestrowano 7 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -6.

Wykres 6 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Chmielnik

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Chmielnik do roku 2030

W najbliższych latach na terenie gminy Chmielnik zachodzić będą procesy demograficzne, które prowadzić będą do powolnego spadku liczby mieszkańców. W porównaniu z innymi gminami województwa świętokrzyskiego spadek ten będzie niewielki. Ma na to wpływ m.in. lokalizacja gminy w powiecie kieleckim bliżej „stolicy” województwa niż gmin usytuowanych na peryferiach regionu.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 8 Prognoza liczby ludności na terenie gminy Chmielnik lata 2022-2030

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	11 335	11 314	11 297	11 278	11 255	11 229	11 205	11 178	11 150
	przedprodukcyjny 0-17	2 067	2 062	2 064	2 045	2 008	1 985	1 966	1 923	1 896
	produkcyjny 18-59/64	6 705	6 644	6 586	6 547	6 529	6 497	6 478	6 462	6 429
	mobilny 18-44	4 080	3 987	3 936	3 879	3 817	3 742	3 638	3 594	3 543
	niemobilny 44-59/64	2 625	2 657	2 650	2 668	2 712	2 755	2 840	2 868	2 886
	poprodukcyjny 60+/65+	2 563	2 608	2 647	2 686	2 718	2 747	2 761	2 793	2 825
	0-14	1 723	1 692	1 679	1 663	1 626	1 608	1 606	1 600	1 573
	15-59	6 657	6 653	6 607	6 582	6 591	6 572	6 503	6 471	6 446
	60+	2 955	2 969	3 011	3 033	3 038	3 049	3 096	3 107	3 131
	15-64	7 410	7 377	7 324	7 269	7 235	7 200	7 164	7 104	7 083
	65+	2 202	2 245	2 294	2 346	2 394	2 421	2 435	2 474	2 494
	80+	495	485	491	487	502	525	587	607	651
Mężczyźni	Ogółem	5 692	5 682	5 671	5 661	5 650	5 637	5 621	5 600	5 580
	przedprodukcyjny 0-17	1 066	1 071	1 071	1 055	1 032	1 018	1 007	975	954
	produkcyjny 18-64	3 618	3 574	3 542	3 518	3 505	3 487	3 491	3 483	3 476
	mobilny 18-44	2 074	2 023	1 995	1 981	1 959	1 924	1 879	1 867	1 863
	niemobilny 44-64	1 544	1 551	1 547	1 537	1 546	1 563	1 612	1 616	1 613
	poprodukcyjny 65+	1 008	1 037	1 058	1 088	1 113	1 132	1 123	1 142	1 150
	0-14	890	871	863	852	821	805	807	805	799
	15-59	3 402	3 413	3 386	3 374	3 396	3 398	3 356	3 339	3 325
	60+	1 400	1 398	1 422	1 435	1 433	1 434	1 458	1 456	1 456
	15-64	3 794	3 774	3 750	3 721	3 716	3 700	3 691	3 653	3 631
	65+	1 008	1 037	1 058	1 088	1 113	1 132	1 123	1 142	1 150
	80+	153	157	161	163	174	189	215	216	241

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Kobiety	Ogółem	5 643	5 632	5 626	5 617	5 605	5 592	5 584	5 578	5 570
	przedprodukcyjny 0-17	1 001	991	993	990	976	967	959	948	942
	produkcyjny 18-59	3 087	3 070	3 044	3 029	3 024	3 010	2 987	2 979	2 953
	mobilny 18-44	2 006	1 964	1 941	1 898	1 858	1 818	1 759	1 727	1 680
	niemobilny - 44-59	1 081	1 106	1 103	1 131	1 166	1 192	1 228	1 252	1 273
	poprodukcyjny 60+	1 555	1 571	1 589	1 598	1 605	1 615	1 638	1 651	1 675
	0-14	833	821	816	811	805	803	799	795	774
	15-59	3 255	3 240	3 221	3 208	3 195	3 174	3 147	3 132	3 121
	60+	1 555	1 571	1 589	1 598	1 605	1 615	1 638	1 651	1 675
	15-64	3 616	3 603	3 574	3 548	3 519	3 500	3 473	3 451	3 452
	65+	1 194	1 208	1 236	1 258	1 281	1 289	1 312	1 332	1 344
	80+	342	328	330	324	328	336	372	391	410
	15-49	2 566	2 544	2 508	2 468	2 436	2 410	2 357	2 340	2 313

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Chmielnik w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku zaledwie o 20 osób tj. o 0,18 % - wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 11 150 osób w tym 5 570 kobiet i 5 580 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 25,3% ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 4,3% wśród mężczyzn o 6,5%,
- spadku o 1,5% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 18,5 % w roku 2016r. do 17,0 % w roku 2030.

Tabela 9 Struktura ludności w Gminie Chmielnik w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	18,5	17,0
produkcyjny	61,6	57,7
poprodukcyjny	20,0	25,3

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	18,8	17,1
produkcyjny	67,1	62,3
poprodukcyjny	14,1	20,6

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	18,1	16,9
produkcyjny	56,1	53,0
poprodukcyjny	25,8	30,1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że przyrost naturalny w latach 2022-2030 będzie cały czas ujemny, a na odpływ mieszkańców duże znaczenie będzie miała migracja wewnętrzna, która również będzie na niewielkim „minusie”.

Tabela 10 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Chmielnik (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	11 335	108	121	96	98	-2	2	1
2023	11 314	104	124	95	97	-2	2	1
2024	11 297	103	119	93	95	-2	2	1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2025	11 278	100	118	92	94	-2	2	1
2026	11 255	98	119	90	93	-3	2	1
2027	11 229	96	121	89	91	-2	2	1
2028	11 205	95	118	88	90	-2	2	1
2029	11 178	93	119	87	89	-2	2	1
2030	11 150	92	118	85	88	-3	2	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Gmina Gnojno

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) gminę zamieszkiwało 4266 osób, z czego 48,31% stanowią kobiety, a 51,69% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 14,42% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 61,11% w wieku produkcyjnym,
- 24,47% w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 11,6%.

Tabela 11 Struktura ludności na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4 459	4 466	4 403	4 394	4 351	4,321	4,266
Kobiet	2 191	2 199	2 156	2 161	2 129	2,097	2,061
Mężczyzn	2 268	2 267	2 247	2 233	2 222	2,224	2,205
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	643	655	634	641	635	631	615
Kobiet	340	339	328	329	322	309	300
Mężczyzn	303	316	306	312	313	322	315
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	2 821	2 807	2 753	2 722	2 682	2,640	2,607
Kobiet	1 188	1 200	1 162	1 161	1 145	1,124	1,120
Mężczyzn	1 633	1 607	1 591	1 561	1 537	1,516	1,487
w wieku poprodukcyjnym w tym:	995	1 004	1 016	1 031	1 034	1,050	1,044
Kobiet	663	660	666	671	662	664	641
Mężczyzn	332	344	350	360	372	386	403

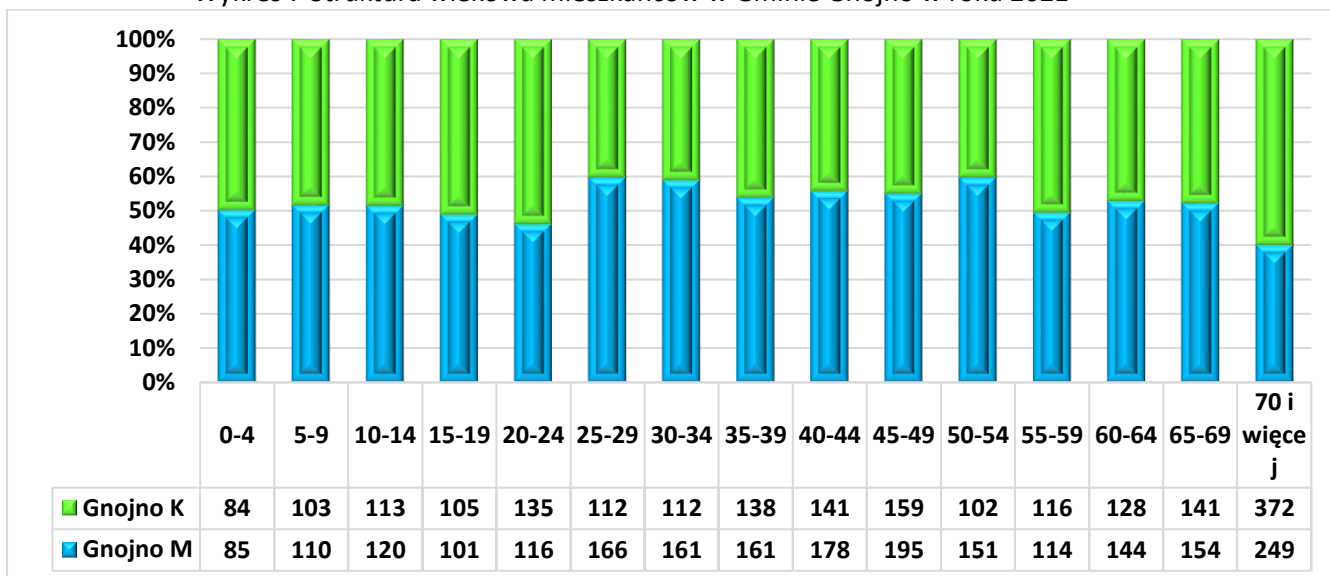
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 42,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

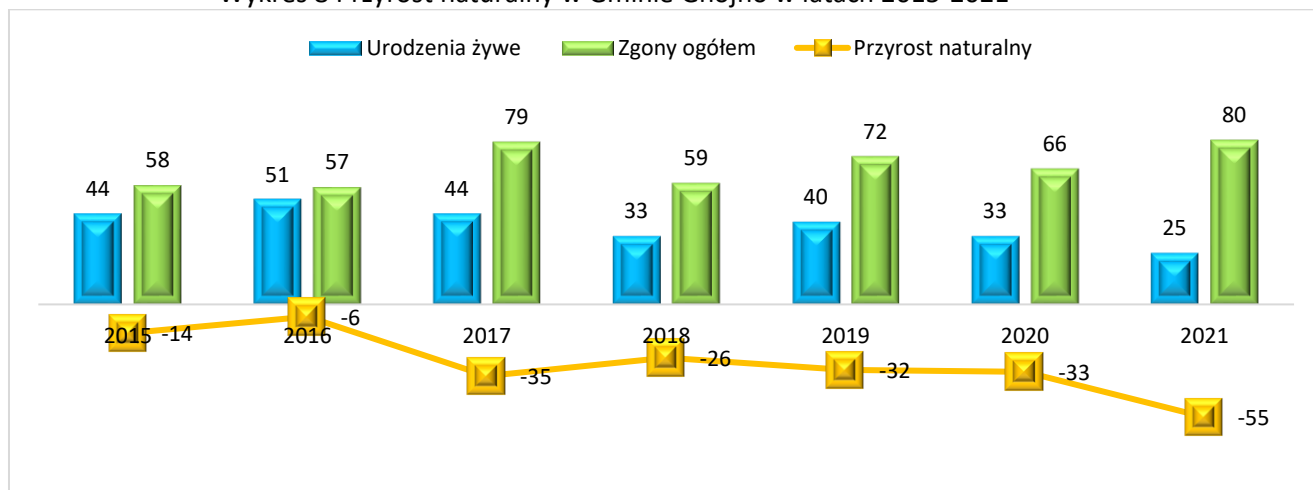
Wykres 7 Struktura wiekowa mieszkańców w Gminie Gnojno w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy od kilku lat zaobserwować można ujemny przyrost naturalny, tak też było w 2021r. gdzie wyniósł on – 55 (urodziło się 25 dzieci, a zmarło 80 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,31 i jest mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dla całego kraju.

Wykres 8 Przyrost naturalny w Gminie Gnojno w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Przyrost naturalny w Gminie Gnojno w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	44	51	44	33	40	33	25
Kobiet	18	25	18	21	18	13	14
Mężczyzn	26	26	26	12	22	20	11
Zgony ogółem	58	57	79	59	72	66	80
Kobiet	22	23	33	24	32	30	48
Mężczyzn	36	34	46	35	40	36	32

Diagnoza strategiczna

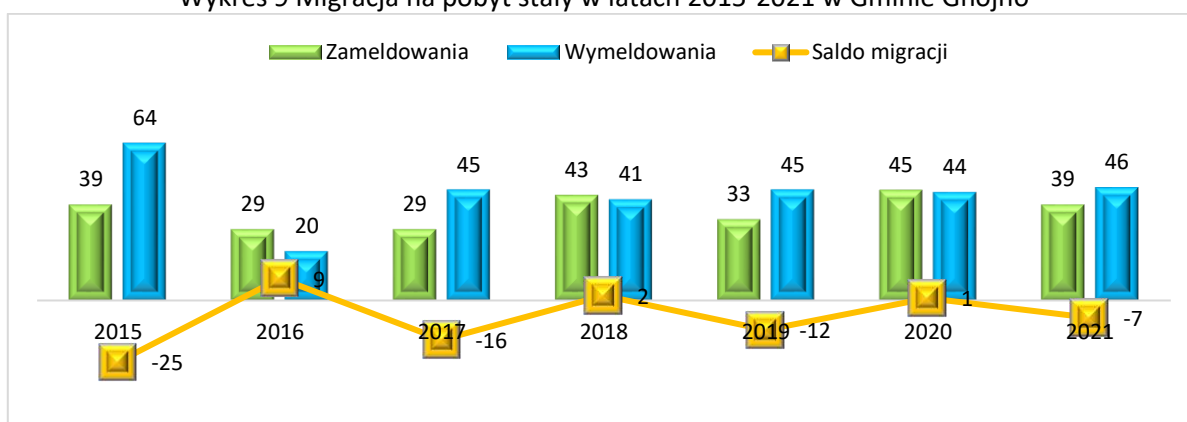
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Zgony niemowląt	0	0	0	1	0	0	0
Kobiet	0	0	0	1	0	0	0
Mężczyzn	0	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny	-14	-6	-35	-26	-32	-33	-55
Kobiet	-4	2	-15	-3	-14	-17	-34
Mężczyzn	-10	-8	-20	-23	-18	-16	-21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 39 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 46 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -7. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące - 1.

Wykres 9 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w Gminie Gnojno

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Gnojno do roku 2030

Według prognoz GUS w najbliższych latach możemy spodziewać się znacznego spadku liczby mieszkańców gminy.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 13 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Gnojno w latach 2022-2030

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	4 304	4 277	4 252	4 228	4 208	4 188	4 171	4 153	4 133
	przedprodukcyjny 0-17	740	736	730	714	700	681	658	651	640
	produkcyjny 18-59/64	2 537	2 514	2 490	2 490	2 488	2 498	2 506	2 495	2 501
	mobilny 18-44	1 511	1 463	1 436	1 425	1 409	1 394	1 395	1 365	1 343
	niemobilny 44-59/64	1 026	1 051	1 054	1 065	1 079	1 104	1 111	1 130	1 158
	poprodukcyjny 60+/65+	1 027	1 027	1 032	1 024	1 020	1 009	1 007	1 007	992
	0-14	610	600	581	555	548	538	532	532	518
	15-59	2 524	2 514	2 512	2 531	2 521	2 517	2 497	2 471	2 468
	60+	1 170	1 163	1 159	1 142	1 139	1 133	1 142	1 150	1 147
	15-64	2 784	2 770	2 764	2 770	2 759	2 748	2 734	2 713	2 718
	65+	910	907	907	903	901	902	905	908	897
80+	238	225	212	200	199	200	199	215	219	
Mężczyźni	Ogółem	2 177	2 164	2 153	2 141	2 134	2 129	2 125	2 118	2 108
	przedprodukcyjny 0-17	367	366	363	361	359	347	344	337	334
	produkcyjny 18-64	1 439	1 424	1 410	1 400	1 393	1 402	1 396	1 394	1 393
	mobilny 18-44	792	763	747	730	717	714	707	691	672
	niemobilny 44-64	647	661	663	670	676	688	689	703	721
	poprodukcyjny 65+	371	374	380	380	382	380	385	387	381
	0-14	306	306	293	288	282	279	280	285	275
	15-59	1 357	1 348	1 353	1 355	1 351	1 346	1 325	1 303	1 297
	60+	514	510	507	498	501	504	520	530	536
	15-64	1 500	1 484	1 480	1 473	1 470	1 470	1 460	1 446	1 452
	65+	371	374	380	380	382	380	385	387	381

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

	80+	76	70	65	60	60	61	60	71	72
Kobiety	Ogółem	2 127	2 113	2 099	2 087	2 074	2 059	2 046	2 035	2 025
	przedprodukcyjny 0-17	373	370	367	353	341	334	314	314	306
	produkcyjny 18-59	1 098	1 090	1 080	1 090	1 095	1 096	1 110	1 101	1 108
	mobilny 18-44	719	700	689	695	692	680	688	674	671
	niemobilny - 44-59	379	390	391	395	403	416	422	427	437
	poprodukcyjny 60+	656	653	652	644	638	629	622	620	611
	0-14	304	294	288	267	266	259	252	247	243
	15-59	1 167	1 166	1 159	1 176	1 170	1 171	1 172	1 168	1 171
	60+	656	653	652	644	638	629	622	620	611
	15-64	1 284	1 286	1 284	1 297	1 289	1 278	1 274	1 267	1 266
	65+	539	533	527	523	519	522	520	521	516
	80+	162	155	147	140	139	139	139	144	147
	15-49	953	951	926	930	916	899	884	876	871

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Gnojno w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku o 211 osób tj. 4,86%- wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 4 133 osób w tym 2 025 kobiet i 2 108 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 24,0 % ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 0,2%, zaś wśród mężczyzn o 2,9%,
- spadku o 2,0 % liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 17,5 % w roku 2016r. do 15,5 % w roku 2030,
- co ciekawe nieznacznie wzrośnie liczba osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 14 Struktura ludności w Gminie Gnojno w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	17,5	15,5
produkcyjny	60,0	60,5
poprodukcyjny	22,5	24,0

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	16,3	15,8
produkcyjny	68,5	66,1
poprodukcyjny	15,2	18,1

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	18,8	15,1
produkcyjny	51,2	54,7
poprodukcyjny	30,0	30,2

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że zarówno przyrost naturalny jak i saldo migracji w latach 2022-2030 będzie corocznie ujemne.

Tabela 15 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Gnojno (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	4 304	36	57	33	38	-5	0	0
2023	4 277	36	58	32	37	-5	0	0
2024	4 252	35	56	32	36	-4	0	0
2025	4 228	35	54	31	36	-5	0	0

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2026	4 208	34	50	31	35	-4	0	0
2027	4 188	34	50	31	35	-4	0	0
2028	4 171	34	48	30	34	-4	1	0
2029	4 153	34	49	29	34	-5	1	0
2030	4 133	34	49	29	34	-5	0	0

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Gmina Pierzchnica

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) miasto i gminę zamieszkiwało 4 776 osób, z czego 49,92% stanowią kobiety, a 50,08% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 15,58% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 61,85% w wieku produkcyjnym,
- 22,57% w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 3,7%.

Tabela 16 Struktura ludności na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4 793	4 781	4 788	4 799	4 700	4,816	4,776
Miasto	-	-	-	-	1 178	1,266	1,251
Obszar wiejski	-	-	-	-	3 522	3,550	3,525
Kobiet	2 392	2 372	2 376	2 382	2 341	2,409	2,384
Mężczyzn	2 401	2 409	2 412	2 417	2 359	2,407	2,392
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	754	775	769	771	761	748	744
Kobiet	374	377	370	371	372	370	365
Mężczyzn	380	398	399	400	389	378	379
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	3 153	3 114	3 117	3 074	3 057	3,001	2,954
Kobiet	1 426	1 409	1 416	1 387	1 383	1,323	1,317
Mężczyzn	1 727	1 705	1 701	1 687	1 674	1,678	1,637
w wieku poprodukcyjnym w tym:	886	892	902	954	882	1,067	1,078
Kobiet	592	586	590	624	586	351	376
Mężczyzn	294	306	312	330	296	716	702

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców gminy wynosi 39,9 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz dla całego kraju (42 lata).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

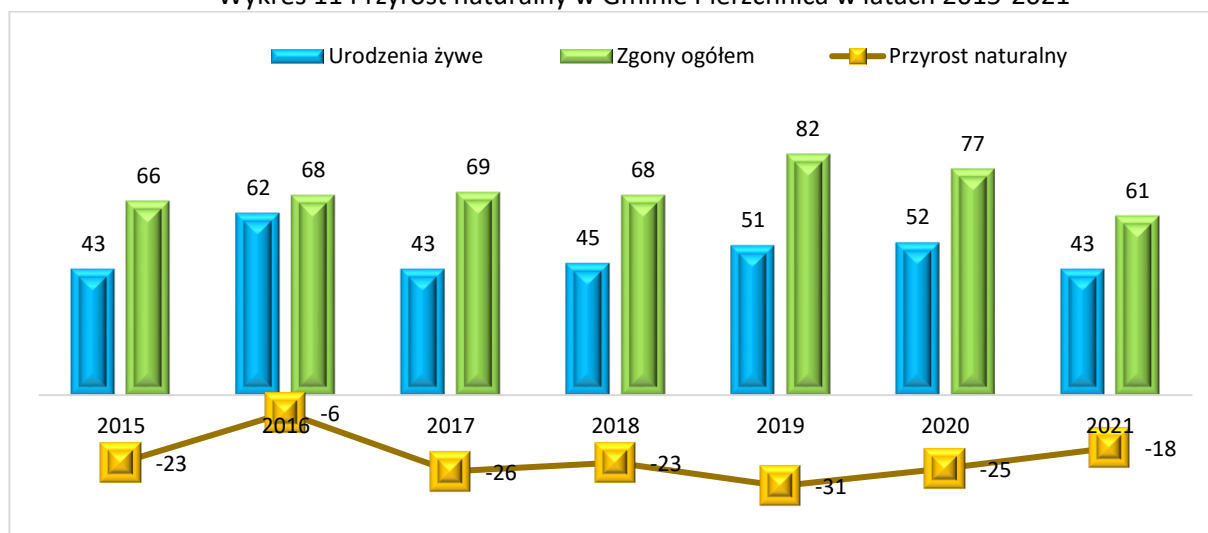
Wykres 10 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Pierzchnica w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2021 gmina miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -18 (urodziło się 43 dzieci, a zmarło 61 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,70 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz dla całego kraju.

Wykres 11 Przyrost naturalny w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 17 Przyrost naturalny w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	43	62	43	45	51	52	43
Kobiet	28	30	18	24	30	27	22
Mężczyzn	15	32	25	21	21	25	21
Zgony ogółem	66	68	69	68	82	77	61
Kobiet	33	35	34	30	41	34	27
Mężczyzn	33	33	35	38	41	43	34

Diagnoza strategiczna

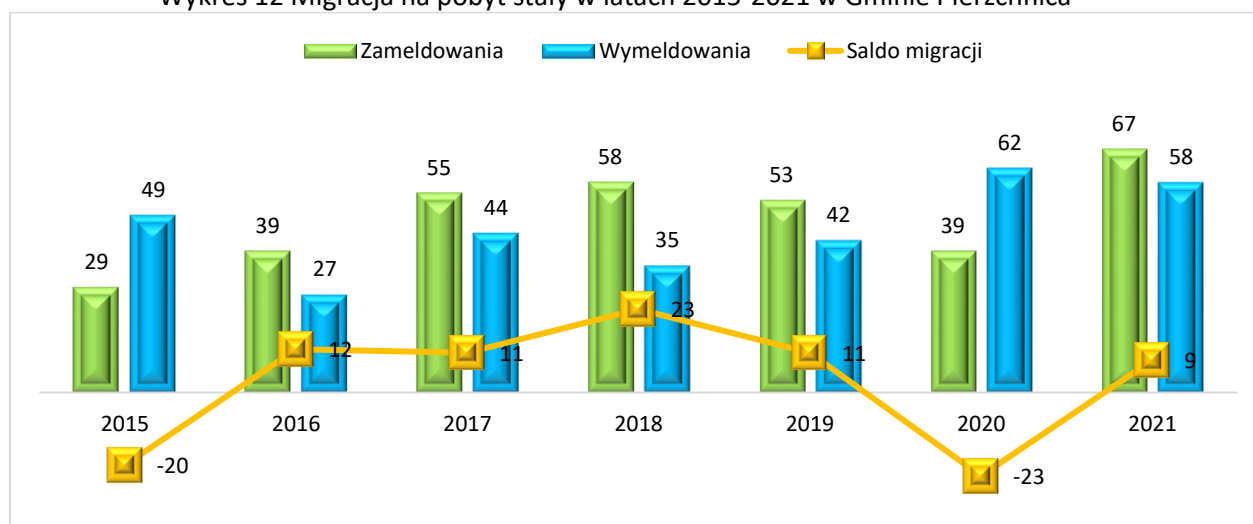
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Zgony niemowląt	0	0	0	1	0	1	1
Kobiet	0	0	0	1	0	1	1
Mężczyzn	0	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny	-23	-6	-26	-23	-31	-25	-18
Kobiet	-5	-5	-16	-6	-11	-7	-5
Mężczyzn	-18	-1	-10	-17	-20	-18	-13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 r. zarejestrowano 67 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 58 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 9. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynosi 0.

Wykres 12 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w Gminie Pierzchnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Pierzchnica do roku 2030

Prognozowany przez GUS spadek liczby mieszkańców Gminy Pierzchnica nie jest zbyt duży, co jest związane z położeniem (relatywnie) blisko Kielc (miasta wojewódzkiego) i zwiększoną dzięki temu atrakcyjnością zamieszkania.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 18 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2022-2030

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	4 754	4 753	4 751	4 750	4 749	4 748	4 742	4 736	4 732
	przedprodukcyjny 0-17	922	933	931	927	915	901	883	876	868
	produkcyjny 18-59/64	2 857	2 826	2 808	2 792	2 800	2 801	2 805	2 782	2 780
	mobilny 18-44	1 747	1 733	1 715	1 703	1 694	1 691	1 676	1 642	1 616
	niemobilny 44-59/64	1 110	1 093	1 093	1 089	1 106	1 110	1 129	1 140	1 164
	poprodukcyjny 60+/65+	975	994	1 012	1 031	1 034	1 046	1 054	1 078	1 084
	0-14	771	763	750	736	731	727	734	742	737
	15-59	2 842	2 839	2 835	2 835	2 831	2 821	2 794	2 762	2 757
	60+	1 141	1 151	1 166	1 179	1 187	1 200	1 214	1 232	1 238
	15-64	3 155	3 128	3 120	3 111	3 111	3 116	3 096	3 071	3 059
	65+	828	862	881	903	907	905	912	923	936
80+	233	224	216	207	205	208	204	203	213	
Mężczyźni	Ogółem	2 378	2 374	2 370	2 367	2 368	2 366	2 360	2 354	2 350
	przedprodukcyjny 0-17	477	482	479	472	470	455	445	445	438
	produkcyjny 18-64	1 546	1 525	1 515	1 508	1 505	1 514	1 515	1 505	1 502
	mobilny 18-44	878	869	858	856	854	853	836	822	810
	niemobilny 44-64	668	656	657	652	651	661	679	683	692
	poprodukcyjny 65+	355	367	376	387	393	397	400	404	410
	0-14	394	393	379	371	374	369	370	370	372
	15-59	1 463	1 457	1 461	1 461	1 448	1 446	1 430	1 426	1 414
	60+	521	524	530	535	546	551	560	558	564
	15-64	1 629	1 614	1 615	1 609	1 601	1 600	1 590	1 580	1 568
	65+	355	367	376	387	393	397	400	404	410
80+	62	60	59	57	58	63	64	66	77	

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Kobiety	Ogółem	2 376	2 379	2 381	2 383	2 381	2 382	2 382	2 382	2 382
	przedprodukcyjny 0-17	445	451	452	455	445	446	438	431	430
	produkcyjny 18-59	1 311	1 301	1 293	1 284	1 295	1 287	1 290	1 277	1 278
	mobilny 18-44	869	864	857	847	840	838	840	820	806
	niemobilny - 44-59	442	437	436	437	455	449	450	457	472
	poprodukcyjny 60+	620	627	636	644	641	649	654	674	674
	0-14	377	370	371	365	357	358	364	372	365
	15-59	1 379	1 382	1 374	1 374	1 383	1 375	1 364	1 336	1 343
	60+	620	627	636	644	641	649	654	674	674
	15-64	1 526	1 514	1 505	1 502	1 510	1 516	1 506	1 491	1 491
	65+	473	495	505	516	514	508	512	519	526
	80+	171	164	157	150	147	145	140	137	136
	15-49	1 085	1 086	1 080	1 082	1 083	1 074	1 069	1 055	1 054

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Pierzchnica w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku zaledwie o 96 osób tj. o 1,99% - wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 4 732 osób w tym 2 350 kobiet i 2 382 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 22,9% ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 3,6%, a wśród mężczyzn o 4,7%.6%,
- spadku o 0,7% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 19,0 % w roku 2016r. do 18,3 % w roku 2030.

Tabela 19 Struktura ludności w Gminie Pierzchnica w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	19,0	18,3
produkcyjny	62,4	58,7
poprodukcyjny	18,7	22,9

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	18,9	18,6
produkcyjny	68,4	63,9
poprodukcyjny	12,7	17,4

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	19,1	18,1
produkcyjny	56,2	53,7
poprodukcyjny	24,7	28,3

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że przyrost naturalny w latach 2022-2030 będzie co roku ujemny, natomiast saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały będzie miało dodatnie saldo.

Tabela 20 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Pierzchnica (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	4 754	49	51	37	37	0	1	1
2023	4 753	49	51	37	36	+1	1	1
2024	4 751	48	50	36	36	0	1	1
2025	4 750	47	49	36	35	+1	1	1
2026	4 749	48	49	35	35	0	1	1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2027	4 748	46	48	35	34	+1	1	1
2028	4 742	45	51	34	34	0	1	1
2029	4 736	45	52	34	33	+1	1	1
2030	4 732	44	49	33	32	+1	1	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Gmina Raków

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) gminę zamieszkuje 5350 osób, z czego 49,87% stanowią kobiety, a 50,13% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 14,84% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 61,03% w wieku produkcyjnym,
- 24,13% w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 9,5%.

Tabela 21 Struktura ludności w Gminie Raków w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	5 716	5 676	5 669	5 635	5 595	5,429	5,350
Kobiet	2810	2799	2795	2771	2750	2,700	2,668
Mężczyzn	2906	2877	2874	2864	2845	2,729	2,682
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	788	783	773	764	777	793	794
Kobiet	388	386	386	379	372	382	377
Mężczyzn	400	397	387	385	405	411	417
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	3743	3687	3675	3636	3569	3,353	3,265
Kobiet	1620	1594	1588	1575	1550	1,471	1,448
Mężczyzn	2123	2093	2087	2061	2019	1,882	1,817
w wieku poprodukcyjnym w tym:	1 185	1 206	1 221	1 235	1 249	1,283	1,291
Kobiet	802	819	821	817	828	847	843
Mężczyzn	383	387	400	418	421	436	448

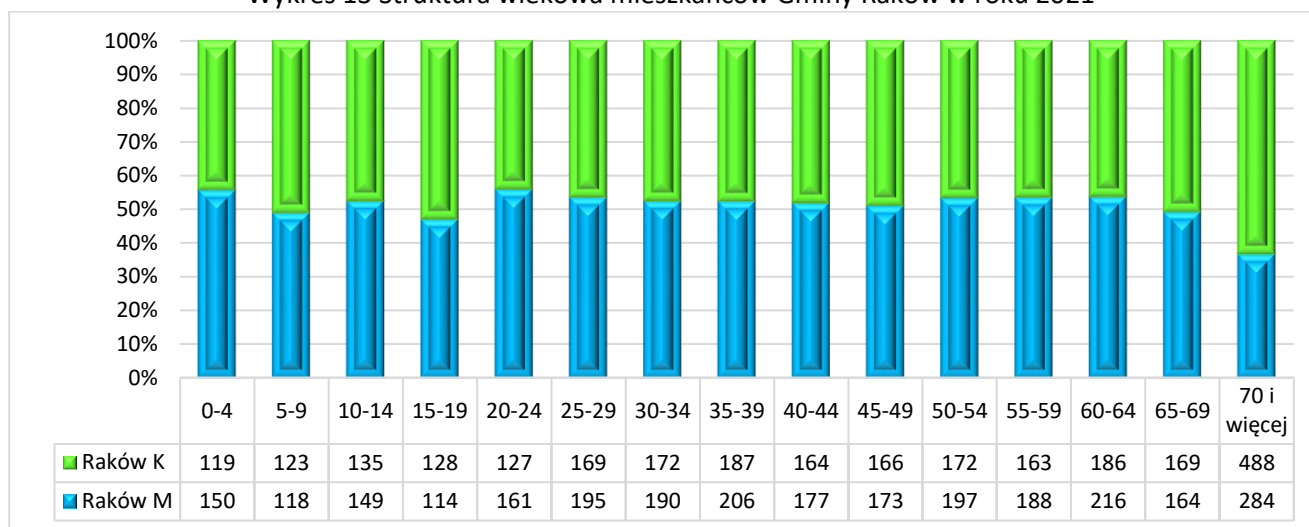
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 42,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Wykres 13 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Raków w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina w 2021r. miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -54 (urodziło się 52 dzieci, a zmarło aż 106 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,49.

Tabela 22 Przyrost naturalny w Gminie Raków w latach 2015-2021

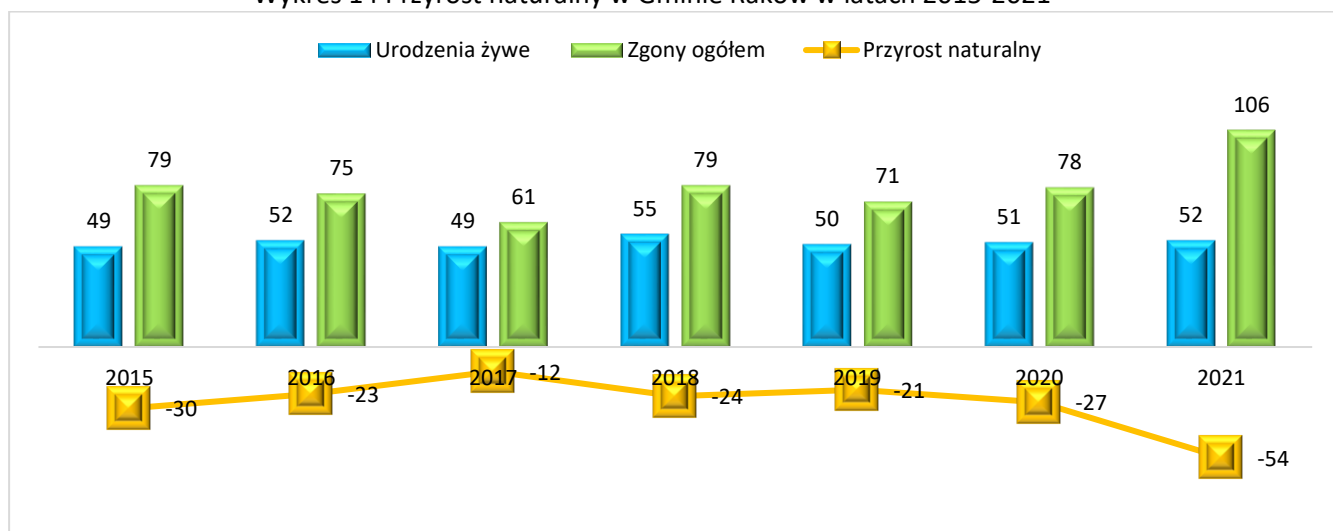
Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	49	52	49	55	50	51	52
Kobiet	18	23	25	24	19	25	22
Mężczyzn	31	29	24	31	31	26	30
Zgony ogółem	79	75	61	79	71	78	106
Kobiet	35	27	30	37	30	33	52
Mężczyzn	44	48	31	42	41	45	54
Zgony niemowląt	1	0	0	1	0	0	0
Kobiet	0	0	0	0	0	0	0
Mężczyzn	1	0	0	1	0	0	0
Przyrost naturalny	-30	-23	-12	-24	-21	-27	-54
Kobiet	-17	-4	-5	-13	-11	-8	-30
Mężczyzn	-13	-19	-7	-11	-10	-19	-24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

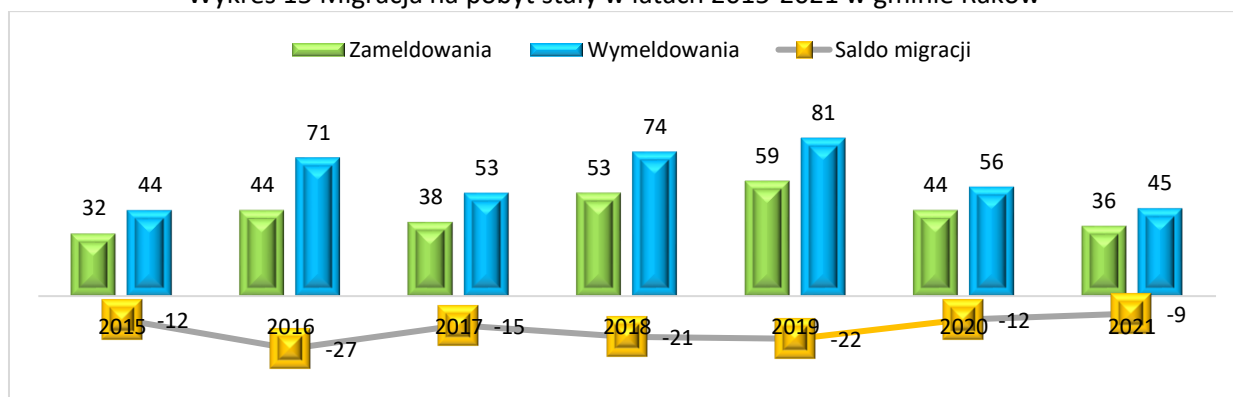
Wykres 14 Przyrost naturalny w Gminie Raków w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 36 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 45 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy - 9. W tym samym roku 2 osoby zameldowały się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 2.

Wykres 15 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Raków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Raków do roku 2030

GUS prognozuje, że w najbliższych latach znacznie spadnie liczba mieszkańców gminy.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 23 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Raków lata 2022-2030 wg danych GUS

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	5 511	5 484	5 456	5 428	5 398	5 369	5 341	5 311	5 281
	przedprodukcyjny 0-17	931	934	925	910	886	878	870	861	850
	produkcyjny 18-59/64	3 301	3 242	3 226	3 193	3 168	3 144	3 123	3 089	3 043
	mobilny 18-44	2 000	1 956	1 935	1 917	1 898	1 869	1 838	1 784	1 728
	niemobilny 44-59/64	1 301	1 286	1 291	1 276	1 270	1 275	1 285	1 305	1 315
	poprodukcyjny 60+/65+	1 279	1 308	1 305	1 325	1 344	1 347	1 348	1 361	1 388
	0-14	764	747	743	740	738	734	722	725	717
	15-59	3 262	3 246	3 226	3 187	3 151	3 114	3 086	3 026	2 981
	60+	1 485	1 491	1 487	1 501	1 509	1 521	1 533	1 560	1 583
	15-64	3 656	3 623	3 584	3 530	3 482	3 451	3 422	3 390	3 350
	65+	1 091	1 114	1 129	1 158	1 178	1 184	1 197	1 196	1 214
80+	312	295	282	269	265	280	289	301	306	
Mężczyźni	Ogółem	2 805	2 793	2 783	2 770	2 756	2 746	2 733	2 717	2 701
	przedprodukcyjny 0-17	473	472	474	465	459	451	447	443	441
	produkcyjny 18-64	1 892	1 861	1 842	1 819	1 800	1 795	1 785	1 769	1 741
	mobilny 18-44	1 099	1 076	1 066	1 062	1 046	1 034	1 021	993	958
	niemobilny 44-64	793	785	776	757	754	761	764	776	783
	poprodukcyjny 65+	440	460	467	486	497	500	501	505	519
	0-14	389	386	379	378	377	381	385	387	377
	15-59	1 770	1 764	1 755	1 730	1 717	1 691	1 662	1 626	1 610
	60+	646	643	649	662	662	674	686	704	714
	15-64	1 976	1 947	1 937	1 906	1 882	1 865	1 847	1 825	1 805
	65+	440	460	467	486	497	500	501	505	519
80+	84	79	74	68	64	76	80	94	96	

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Kobiety	Ogółem	2 706	2 691	2 673	2 658	2 642	2 623	2 608	2 594	2 580
	przedprodukcyjny 0-17	458	462	451	445	427	427	423	418	409
	produkcyjny 18-59	1 409	1 381	1 384	1 374	1 368	1 349	1 338	1 320	1 302
	mobilny 18-44	901	880	869	855	852	835	817	791	770
	niemobilny - 44-59	508	501	515	519	516	514	521	529	532
	poprodukcyjny 60+	839	848	838	839	847	847	847	856	869
	0-14	375	361	364	362	361	353	337	338	340
	15-59	1 492	1 482	1 471	1 457	1 434	1 423	1 424	1 400	1 371
	60+	839	848	838	839	847	847	847	856	869
	15-64	1 680	1 676	1 647	1 624	1 600	1 586	1 575	1 565	1 545
	65+	651	654	662	672	681	684	696	691	695
	80+	228	216	208	201	201	204	209	207	210
	15-49	1 155	1 157	1 138	1 120	1 096	1 078	1 074	1 050	1 026

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Raków w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku o 263 osoby tj. o 4,74% - wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 5 281 osób w tym 2 580 kobiet i 2 701 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 26,3 % ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 4,4% wśród mężczyzn o 5,7%,
- spadku o 1,0% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 17,1 % w roku 2016r. do 16,1 % w roku 2030.

Tabela 24 Struktura ludności w Gminie Raków w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	17,1	16,1
produkcyjny	61,7	57,6
poprodukcyjny	21,2	26,3

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	18,1	16,3
produkcyjny	68,5	64,5
poprodukcyjny	13,5	19,2

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	16,0	15,9
produkcyjny	54,7	50,5
poprodukcyjny	29,3	33,7

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że zarówno przyrost naturalny jak i saldo migracji będzie w latach 2022-2030 corocznie ujemne, co finalnie przełoży się na spadek liczby mieszkańców gminy.

Tabela 25 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Raków (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	5 511	51	66	42	55	-13	2	1
2023	5 484	50	65	42	55	-13	2	1
2024	5 456	48	64	41	54	-13	2	1
2025	5 428	47	63	40	53	-13	2	1
2026	5 398	46	64	39	52	-13	2	1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2027	5 369	43	61	39	51	-12	2	1
2028	5 341	42	59	39	51	-12	2	1
2029	5 311	40	59	38	50	-12	2	1
2030	5 281	39	58	37	49	-12	2	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Gmina Szydłów

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) gminę miejsko-wiejską zamieszkuje 4 384 osób, z czego 49,73% stanowią kobiety, a 50,27% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 14,87% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym
- 60,79% w wieku produkcyjnym,
- 24,34% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 10,2%.

Tabela 26 Struktura ludności w Gminie Szydłów w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	4 788	4 765	4 720	4 731	4 679	4,455	4,384
Miasto	-	-	-	-	1 101	983	966
Obszar wiejski	-	-	-	-	3 578	3,472	3,418
Kobiet	2 385	2 371	2 353	2 362	2 338	2,225	2,180
Mężczyzn	2 403	2 394	2 367	2 369	2 341	2,230	2,204
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	652	653	653	671	661	663	652
Kobiet	319	322	321	328	329	332	318
Mężczyzn	333	331	332	343	332	331	334
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	3 147	3 118	3 068	3 032	2 967	2,729	2,665
Kobiet	1392	1378	1355	1349	1 321	1,209	1,181
Mężczyzn	1 755	1 740	1 713	1 683	1646	1,520	1,484
w wieku poprodukcyjnym w tym:	989	994	999	1 028	1 051	1,063	1,067
Kobiet	674	671	677	685	688	684	681
Mężczyzn	315	323	322	343	363	379	386

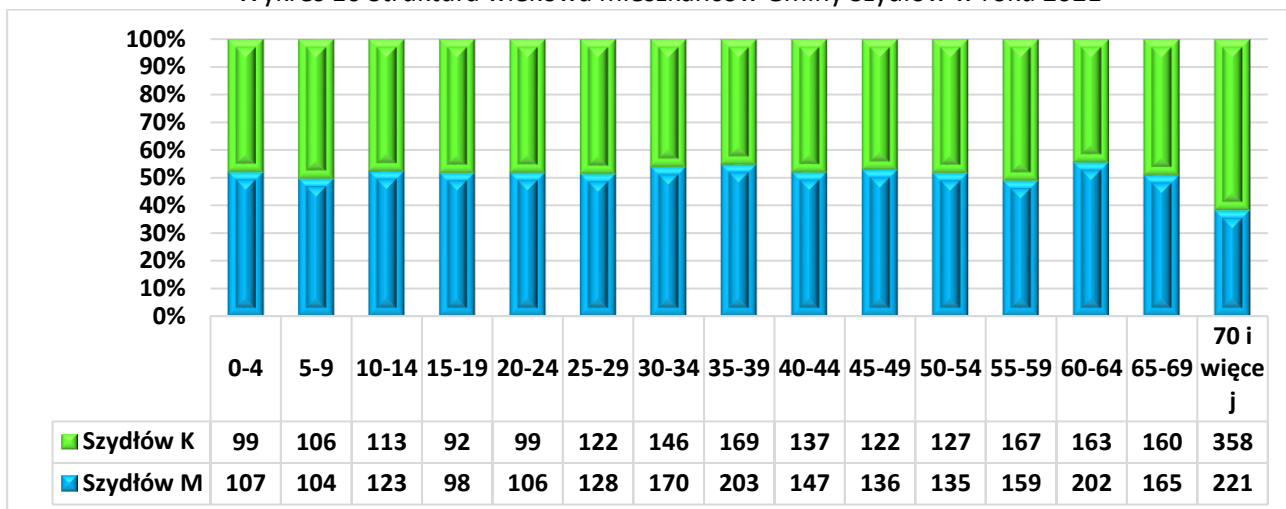
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 43 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

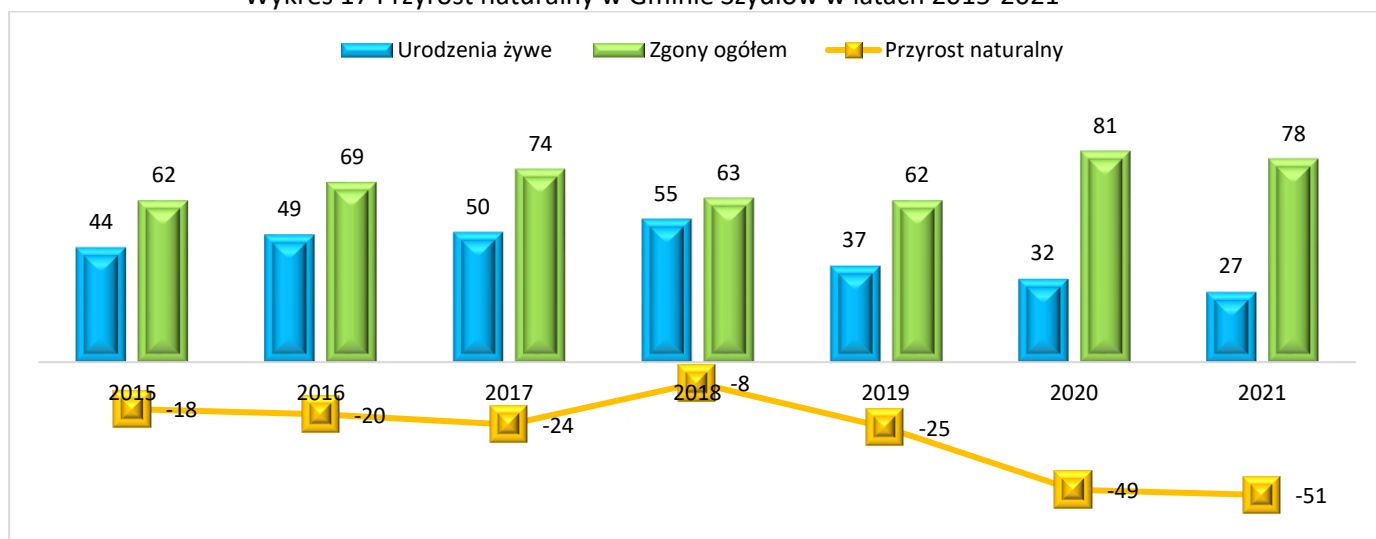
Wykres 16 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Szydłów w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina w 2021r. miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -51 (urodziło się 27 dzieci, a zmarło 78 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,72 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 17 Przyrost naturalny w Gminie Szydłów w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 27 Przyrost naturalny w Gminie Szydłów w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	44	49	50	55	37	32	27
Kobiet	22	22	21	27	20	16	10
Mężczyzn	22	27	29	28	17	16	17
Zgony ogółem	62	69	74	63	62	81	78
Kobiet	28	36	31	29	36	39	37
Mężczyzn	34	33	43	34	26	42	41
Zgony niemowląt	0	0	0	1	0	0	0
Kobiet	0	0	0	1	0	0	0

Diagnoza strategiczna

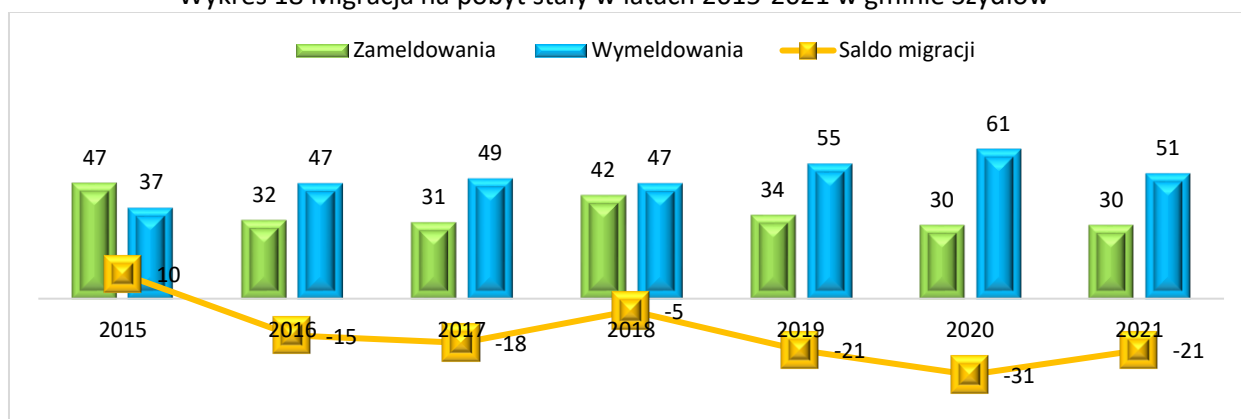
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mężczyzn	0	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny	-18	-20	-24	-8	-25	-49	-51
Kobiet	-6	-14	-10	-2	-16	-23	-27
Mężczyzn	-12	-6	-14	-6	-9	-26	-24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 30 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 51 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -21. W tym samym roku nikt nie zameldował się z zagranicy oraz nikt się nie wymeldował za granicę, stąd saldo migracji zagranicznych wyniosło 0.

Wykres 18 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Szydłów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Szydłów do roku 2030

Według przewidywań GUS w najbliższych latach będzie ubywać mieszkańców Gminy Szydłów.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 28 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Szydłów lata 2022-2030 wg danych GUS

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	4 650	4 633	4 617	4 602	4 585	4 568	4 550	4 532	4 514
	przedprodukcyjny 0-17	795	805	805	795	798	791	797	787	782
	produkcyjny 18-59/64	2 737	2 688	2 661	2 632	2 595	2 576	2 547	2 532	2 507
	mobilny 18-44	1 679	1 648	1 618	1 602	1 578	1 546	1 490	1 463	1 421
	niemobilny 44-59/64	1 058	1 040	1 043	1 030	1 017	1 030	1 057	1 069	1 086
	poprodukcyjny 60+/65+	1 118	1 140	1 151	1 175	1 192	1 201	1 206	1 213	1 225
	0-14	662	664	655	663	657	656	667	657	652
	15-59	2 678	2 647	2 631	2 600	2 579	2 562	2 531	2 515	2 494
	60+	1 310	1 322	1 331	1 339	1 349	1 350	1 352	1 360	1 368
	15-64	3 057	3 022	2 999	2 941	2 910	2 863	2 817	2 797	2 775
	65+	931	947	963	998	1 018	1 049	1 066	1 078	1 087
80+	223	211	199	189	192	199	209	213	226	
Mężczyźni	Ogółem	2 313	2 302	2 294	2 290	2 282	2 270	2 258	2 246	2 235
	przedprodukcyjny 0-17	395	401	404	398	397	396	390	391	393
	produkcyjny 18-64	1 532	1 504	1 485	1 459	1 436	1 418	1 407	1 388	1 367
	mobilny 18-44	891	868	851	844	830	799	771	747	718
	niemobilny 44-64	641	636	634	615	606	619	636	641	649
	poprodukcyjny 65+	386	397	405	433	449	456	461	467	475
	0-14	331	330	329	325	327	331	333	332	331
	15-59	1 404	1 393	1 380	1 368	1 349	1 334	1 318	1 300	1 286
	60+	578	579	585	597	606	605	607	614	618
	15-64	1 596	1 575	1 560	1 532	1 506	1 483	1 464	1 447	1 429
	65+	386	397	405	433	449	456	461	467	475

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030*

	80+	58	54	51	51	60	65	76	77	84
Kobiety	Ogółem	2 337	2 331	2 323	2 312	2 303	2 298	2 292	2 286	2 279
	przedprodukcyjny 0-17	400	404	401	397	401	395	407	396	389
	produkcyjny 18-59	1 205	1 184	1 176	1 173	1 159	1 158	1 140	1 144	1 140
	mobilny 18-44	788	780	767	758	748	747	719	716	703
	niemobilny - 44-59	417	404	409	415	411	411	421	428	437
	poprodukcyjny 60+	732	743	746	742	743	745	745	746	750
	0-14	331	334	326	338	330	325	334	325	321
	15-59	1 274	1 254	1 251	1 232	1 230	1 228	1 213	1 215	1 208
	60+	732	743	746	742	743	745	745	746	750
	15-64	1 461	1 447	1 439	1 409	1 404	1 380	1 353	1 350	1 346
	65+	545	550	558	565	569	593	605	611	612
	80+	165	157	148	138	132	134	133	136	142
	15-49	998	977	982	961	963	963	949	941	931

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Szydłów w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności - wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 4 514 osób w tym 2279 kobiet i 2235 mężczyzn),
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 27,1 % ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 4,6% wśród mężczyzn o 7,8%,
- wzrostu o 1,0% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 16,3% w roku 2016r. do 17,3 % w roku 2030.

Tabela 29 Struktura ludności w Gminie Szydłów w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	16,3	17,3
produkcyjny	62,8	55,5
poprodukcyjny	20,9	27,1

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	16,7	17,6
produkcyjny	69,8	61,2
poprodukcyjny	13,5	21,3

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	16,0	17,1
produkcyjny	55,7	50,0
poprodukcyjny	28,3	32,9

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że w latach 2022-2030 przyrost naturalny będzie w każdym roku ujemny, podobnie saldo migracji, co finalnie przełoży się na spadek liczby mieszkańców gminy.

Tabela 30 Ruch naturalny i wędrowniczy w Gminie Szydłów (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	4 650	42	56	30	35	-5	1	0
2023	4 633	41	55	30	35	-5	2	0
2024	4 617	41	54	29	34	-5	2	0
2025	4 602	40	52	29	34	-5	2	0
2026	4 585	38	53	29	33	-4	2	0
2027	4 568	37	51	28	33	-5	2	0

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2028	4 550	36	51	27	32	-5	2	0
2029	4 532	34	49	27	32	-5	2	0
2030	4 514	34	49	27	32	-5	2	0

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Gmina Tuczępy

Według danych GUS (na 31.12.2021r.) gminę zamieszkiwało 3639 osób, z czego 49,88% stanowią kobiety, a 50,12% mężczyźni. Podział procentowy wg 3 głównych grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 13,96% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym,
- 62,79% w wieku produkcyjnym,
- 23,25% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 6,8%.

Tabela 31 Struktura ludności na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	3 780	3 753	3 751	3 772	3 740	3,682	3,639
Kobiet	1 900	1 874	1 872	1 887	1 871	1,834	1,815
Mężczyzn	1 880	1 879	1 879	1 885	1 869	1,848	1,824
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	562	564	548	535	524	519	508
Kobiet	285	283	271	269	261	251	243
Mężczyzn	277	281	277	266	263	268	265
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	2 404	2 376	2 374	2 386	2 356	2,312	2,285
Kobiet	1 071	1 049	1 049	1 059	1 051	1,041	1,037
Mężczyzn	1 333	1 327	1 325	1 327	1 305	1,271	1,248
w wieku poprodukcyjnym w tym:	814	813	829	851	860	851	846
Kobiet	544	542	552	559	559	542	535
Mężczyzn	270	271	277	292	301	309	311

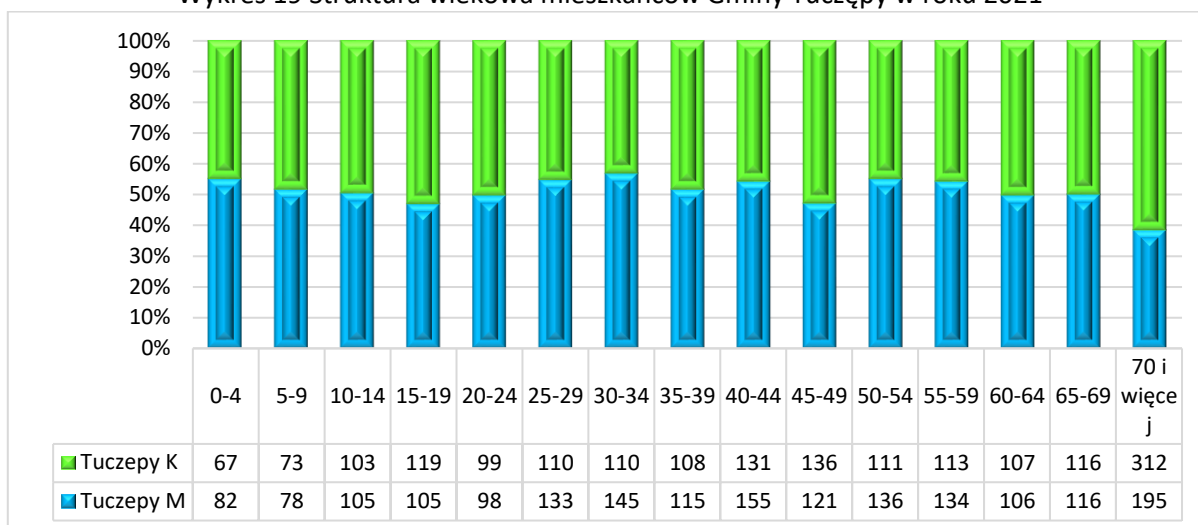
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 42,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego (43 lata) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42 lata).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

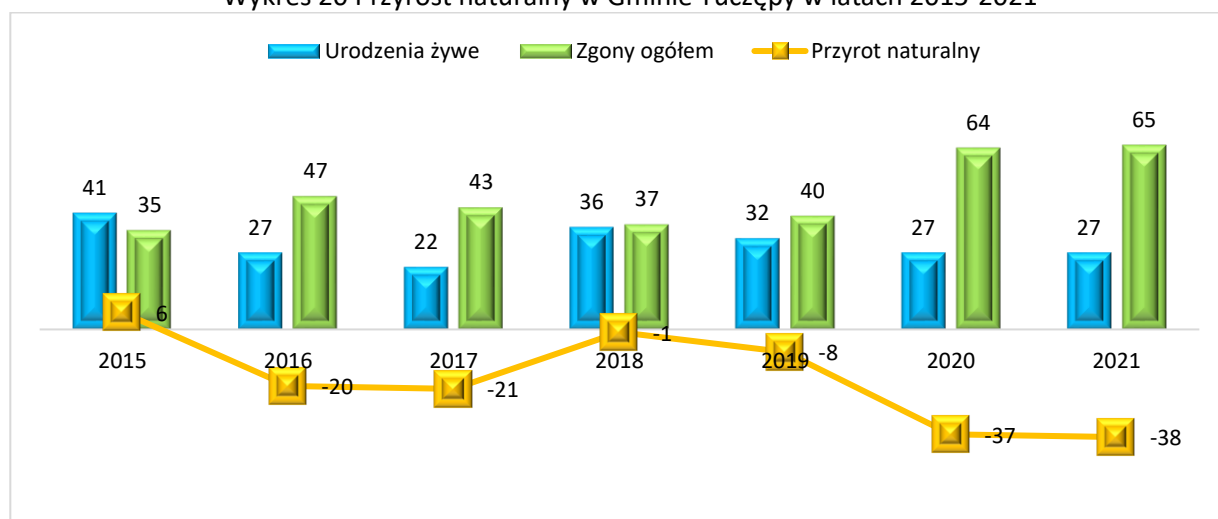
Wykres 19 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Tuczępy w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina w 2021r. miała ujemny przyrost naturalny wynoszący -38 (urodziło się 27 dzieci, a zmarło 65 osób). Współczynnik dynamiki demograficznej wynosi 0,41 i jest nieznacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 20 Przyrost naturalny w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 32 Przyrost naturalny w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	41	27	22	36	32	27	27
Kobiet	20	13	12	16	16	13	13
Mężczyzn	21	14	10	20	16	14	14
Zgony ogółem	35	47	43	37	40	64	65
Kobiet	10	24	23	14	21	26	30
Mężczyzn	25	23	20	23	19	38	35
Zgony niemowląt	1	0	0	0	0	0	0
Kobiet	0	0	0	0	0	0	0

Diagnoza strategiczna

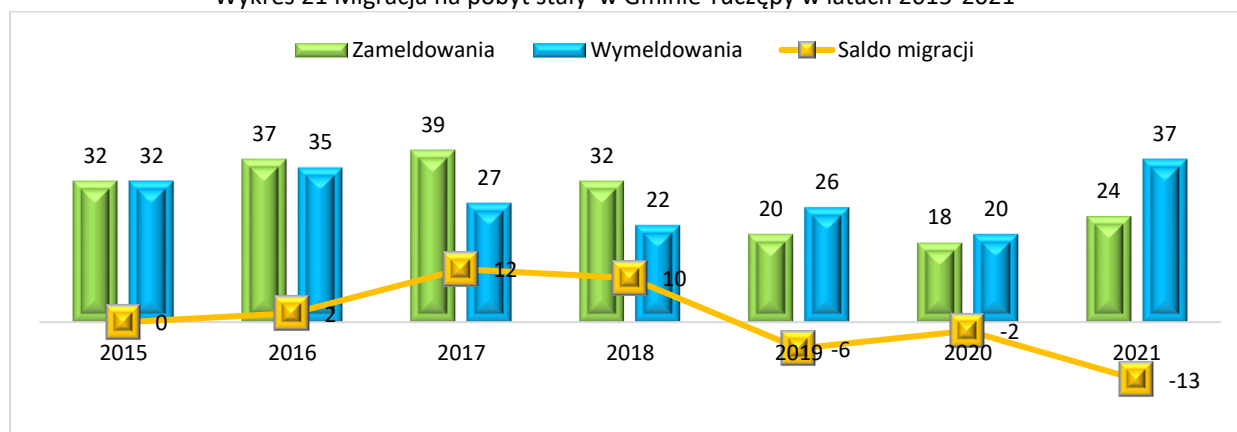
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mężczyzn	1	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny	6	-20	-21	-1	-8	-37	-38
Kobiet	10	-11	-11	2	-5	-13	-17
Mężczyzn	-4	-9	-10	-3	-3	-24	-21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku zarejestrowano 24 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 37 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -13. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

Wykres 21 Migracja na pobyt stały w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne dotyczące Gminy Tuczępy do roku 2030

GUS przewiduje, że w najbliższych latach spadnie liczba mieszkańców Gminy Tuczępy.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 33 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Tuczępy lata 2022-2030 wg danych GUS

Płeć	Wiek	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	3 661	3 648	3 635	3 624	3 610	3 596	3 585	3 575	3 561
	przedprodukcyjny 0-17	620	609	610	599	589	561	553	560	565
	produkcyjny 18-59/64	2 210	2 205	2 194	2 197	2 184	2 188	2 181	2 158	2 136
	mobilny 18-44	1 316	1 294	1 256	1 242	1 237	1 237	1 234	1 214	1 188
	niemobilny 44-59/64	894	911	938	955	947	951	947	944	948
	poprodukcyjny 60+/65+	831	834	831	828	837	847	851	857	860
	0-14	497	487	462	455	462	465	474	483	475
	15-59	2 213	2 212	2 215	2 208	2 181	2 162	2 142	2 120	2 102
	60+	951	949	958	961	967	969	969	972	984
	15-64	2 437	2 431	2 448	2 447	2 419	2 392	2 369	2 338	2 331
	65+	727	730	725	722	729	739	742	754	755
80+	183	175	168	161	160	159	163	178	179	
Mężczyźni	Ogółem	1 819	1 816	1 812	1 811	1 807	1 801	1 796	1 790	1 781
	przedprodukcyjny 0-17	309	307	308	312	302	295	286	290	292
	produkcyjny 18-64	1 231	1 221	1 216	1 210	1 207	1 200	1 200	1 180	1 167
	mobilny 18-44	702	687	666	648	646	633	635	624	614
	niemobilny 44-64	529	534	550	562	561	567	565	556	553
	poprodukcyjny 65+	279	288	288	289	298	306	310	320	322
	0-14	258	248	243	236	240	242	248	248	243
	15-59	1 162	1 165	1 154	1 153	1 139	1 131	1 120	1 107	1 092
	60+	399	403	415	422	428	428	428	435	446
	15-64	1 282	1 280	1 281	1 286	1 269	1 253	1 238	1 222	1 216
	65+	279	288	288	289	298	306	310	320	322
80+	51	50	50	49	50	49	51	63	62	
Kobiety	Ogółem	1 842	1 832	1 823	1 813	1 803	1 795	1 789	1 785	1 780
	przedprodukcyjny 0-17	311	302	302	287	287	266	267	270	273
	produkcyjny 18-59	979	984	978	987	977	988	981	978	969

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	mobilny 18-44	614	607	590	594	591	604	599	590	574
	niemobilny - 44-59	365	377	388	393	386	384	382	388	395
	poprodukcyjny 60+	552	546	543	539	539	541	541	537	538
	0-14	239	239	219	219	222	223	226	235	232
	15-59	1 051	1 047	1 061	1 055	1 042	1 031	1 022	1 013	1 010
	60+	552	546	543	539	539	541	541	537	538
	15-64	1 155	1 151	1 167	1 161	1 150	1 139	1 131	1 116	1 115
	65+	448	442	437	433	431	433	432	434	433
	80+	132	125	118	112	110	110	112	115	117
	15-49	831	823	829	811	790	774	754	728	722

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Tuczępy w roku 2030 należy spodziewać się:

- spadku liczby ludności względem roku 2020 roku o 129 osób tj. spadek o 3,5% wg prognoz w 2030 roku teren gminy będzie zamieszkiwać 3 561 osób w tym 1 780 kobiet i 1 781 mężczyzn,
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym do 24,2% ogółu i wskaźnik ten wzrośnie względem 2016r. wśród kobiet o 1,3%, a wśród mężczyzn o 3,7%,
- spadku o 1,8% liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z poziomu 17,7% w roku 2016r. do 15,9% w roku 2030.

Tabela 34 Struktura ludności w Gminie Tuczępy w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	17,7	15,9
produkcyjny	60,7	60,0
poprodukcyjny	21,7	24,2

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Mężczyźni	Mężczyźni
przedprodukcyjny	17,6	16,4
produkcyjny	68,0	65,5
poprodukcyjny	14,4	18,1

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2016	2030
	Kobiety	Kobiety
przedprodukcyjny	17,8	15,3
produkcyjny	53,3	54,4
poprodukcyjny	28,9	30,2

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Prognozuje się, że w latach 2022-2030 przyrost naturalny będzie w każdym roku ujemny, natomiast saldo migracji w tym okresie będzie dodatnie.

Tabela 35 Ruch naturalny i wędrownicowy w Gminie Tuczępy (wg prognozy GUS)

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2022	3 661	30	44	30	30	0	1	1
2023	3 648	30	44	30	29	+1	1	1
2024	3 635	30	43	29	29	0	1	1
2025	3 624	30	42	29	28	+1	1	1
2026	3 610	28	42	28	28	0	1	1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2027	3 596	28	41	27	28	-1	1	1
2028	3 585	28	40	28	27	+1	1	1
2029	3 575	29	39	27	27	0	1	1
2030	3 561	28	44	27	25	+2	1	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie

Podsumowanie sytuacji demograficznej obszaru objętego Strategią

Na obszarze objętym *Strategią* według danych GUS (na 31.12.2021r.) mieszka 64 386 osób w tym 32 642 kobiet tj. 50,7% i 31 744 mężczyzn tj. 49,3%. Najwięcej mieszkańców zamieszkuje obszar Gminy Busko-Zdrój, a najmniej Gminy Tuczępy. We wszystkich samorządach objętych *Strategią* można zaobserwować procesy związane ze starzeniem się społeczeństwa (w latach 2015- 2021 udział osób w wieku 65+ wzrósł wśród gmin o 3,78%). Ogólna struktura wg grup wiekowych przedstawia się następująco:

- 60,77% mieszkańców wszystkich gmin jest w wieku produkcyjnym,
- 14,38% w wieku przedprodukcyjnym,
- 24,85% w wieku poprodukcyjnym.

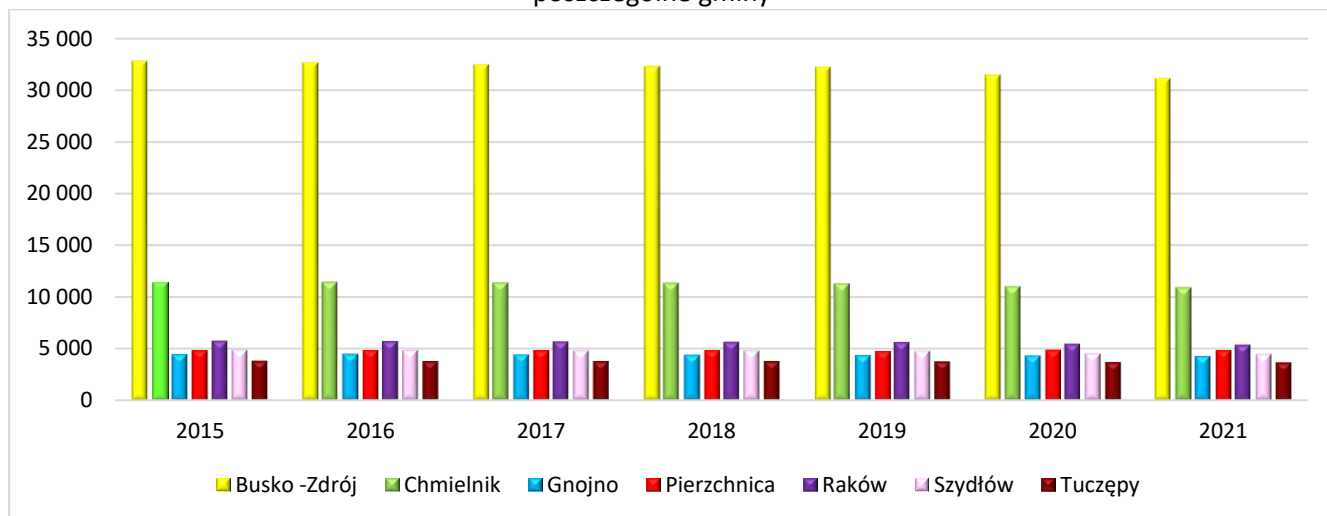
Tabela 36 Podsumowanie zjawisk demograficznych wśród gmin objętych Strategią w latach 2015-2021

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Busko -Zdrój	32,767	32,612	32,438	32,280	32,189	31,425	31,087
Chmielnik	11,444	11,417	11,362	11,320	11,264	10,973	10,884
Gnojno	4,459	4,466	4,403	4,394	4,351	4,321	4,266
Pierzchnica	4,793	4,781	4,788	4,799	4,700	4,816	4,776
Raków	5,716	5,676	5,669	5,635	5,595	5,429	5,350
Szydłów	4,788	4,765	4,720	4,731	4,679	4,455	4,384
Tuczępy	3,780	3,753	3,751	3,772	3,740	3,682	3,639
RAZEM	67,747	67,470	67,131	66,931	66,518	65,101	64,386
KOBIETY	34,447	34,299	34,065	33,970	33,766	33,005	32,642
MĘŻCZYŻNI	33,300	33,171	33,066	32,961	32,752	32,096	31,744
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	9,483	9,472	9,357	9,324	9,303	9,372	9,261
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni	43,995	43,419	42,946	42,369	41,790	39,846	39,127
w wieku poprodukcyjnym	14,269	14,579	14,828	15,238	15,425	15,883	15,998

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Wykres 22 Liczba mieszkańców na obszarze objętym Strategią w latach 2015-2021 w podziale na poszczególne gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 37 Podsumowanie danych demograficznych w gminach: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w roku 2015 i 2021

PODUMOWANIE 2015/2021	Busko-Zdrój		Chmielnik		Gnojno		Pierzchnica		Raków		Szydłów		Tuczępy	
	2015	2021	2015	2021	2015	2021	2015	2021	2015	2021	2015	2021	2015	2021
Ogółem	32,767	31,087	11,444	10,884	4,459	4,266	4,793	4,776	5,716	5,350	4,788	4,384	3,780	3,639
Kobiet	17,063	16,135	5,706	5,399	2,191	2,061	2,392	2,384	2,810	2,668	2,385	2,180	1,900	1,815
Mężczyzn	15,704	14,952	5,738	5,485	2,268	2,205	2,401	2,392	2,906	2,682	2,403	2,204	1,880	1,824
SPADEK/WZROST	-1,680		-560		-193		-17		-366		-404		-141	
SPADEK/WZROST %	-5.13%		-4.89%		-4.33%		-0.35%		-6.40%		-8.44%		-3.73%	
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej w tym	4,367	4,268	1,717	1,680	643	615	754	744	788	794	652	652	562	508
Kobiet	2,110	2,063	822	798	340	300	374	365	388	377	319	318	285	243
Mężczyzn	2,257	2,205	895	882	303	315	380	379	400	417	333	334	277	265
SPADEK/WZROST	-99		-37		-28		-10		6		0		-54	
SPADEK/WZROST %	-2.27%		-2.15%		-4.35%		-1.33%		0.76%		0.00%		-9.61%	
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni w tym:	21,240	18,598	7,487	6,753	2,821	2,607	3,153	2,954	3,743	3,265	3,147	2,665	2,404	2,285
Kobiet	10,081	8,626	3,426	3,074	1,188	1,120	1,426	1,317	1,620	1,448	1,392	1,181	1,071	1,037
Mężczyzn	11,159	9,972	4,061	3,679	1,633	1,487	1,727	1,637	2,123	1,817	1,755	1,484	1,333	1,248
SPADEK/WZROST	-2,642		-734		-214		-199		-478		-482		-119	
SPADEK/WZROST %	-12.44%		-9.80%		-7.59%		-6.31%		-12.77%		-15.32%		-4.95%	
w wieku poprodukcyjnym w tym:	7,160	8,221	2,240	2,451	995	1,044	886	1,078	1,185	1,291	989	1,067	814	846
Kobiet	4,872	5,446	1,458	1,527	663	641	592	376	802	843	674	681	544	535
Mężczyzn	2,288	2,775	782	924	332	403	294	702	383	448	315	386	270	311
SPADEK/WZROST	1,061		211		49		192		106		78		32	
SPADEK/WZROST %	14.82%		9.42%		4.92%		21.67%		8.95%		7.89%		3.93%	

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Źródło: opracowanie własne

Powyższe dane ilustrują, że w ostatnich latach zauważyć można stopniowy spadek liczby mieszkańców na terenie wszystkich gmin objętych *Strategią*. Największy odpływ mieszkańców zanotowała Gmina Szydłów (-8,44%), a najmniejszy Gmina Pierzchnica (-0,35%). Prognozy do roku 2030 dla wszystkich gmin objętych strategią potwierdzają, że ta tendencja będzie się utrzymywać. Na spadek liczby mieszkańców w tych gminach będzie miał wpływ ujemny przyrost naturalny oraz ujemna migracja wewnętrzna.

Przedstawiona powyżej charakterystyka demograficzna pozwala na wysunięcie wniosku, że silnymi stronami potencjału demograficznego obszaru realizacji Strategii jest wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym i średni wiek mieszkańców zbliżony do średniej krajowej i nieco poniżej średniej dla województwa świętokrzyskiego.

Wniosek nr 2: Prognozuje się, że **do roku 2030 ubędzie z terenu gmin objętych Strategią 1 362 mieszkańców (2,09%)**, co na tle danych dla całego województwa świętokrzyskiego (spadek o 153 066 os. tj. 12,5%) świadczy o tym, że gminy Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy mają razem dużo korzystniejsze perspektywy demograficzne niż cały region.

Tabela 38 Liczba mieszkańców na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2020 i prognoz dla roku 2030 (porównanie z województwem świętokrzyskim)

Gmina	rok 2020	rok 2030	Spadek wzrost	% spadku/wzrostu mieszkańców (kolumny spadek/wzrost względem 2020)
Busko-Zdrój	31 425	30 368	-1 057	-3.36%
Chmielnik	10 973	11 150	177	1.61%
Gnojno	4 321	4 133	-188	-4.35%
Pierzchnica	4 816	4 732	-84	-1.74%
Raków	5 429	5 281	-148	-2.73%
Szydłów	4 455	4 514	59	1.32%
Tuczępy	3 682	3 561	-121	-3.29%
Razem gminy objęte Strategią	65 101	63 739	-1 362	-2.09%
Województwo Świętokrzyskie	1 224 626	1 071 560	-153 066	-12.50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie

„Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie”

Wniosek nr 3: Prognozuje się, że **do roku 2030 w każdej z gmin objętych Strategią zwiększy się procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym**, co implikuje nakierowanie większej uwagi na zwiększenie ilości działań skierowanych do osób w wieku senioralnym.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 39 Procentowy udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2016 i 2030 (wg prognozy GUS)

Gmina	Rok 2016	Rok 2030	Wzrost (punkty procentowe)
Busko-Zdrój	22,7	28,8	6,1
Chmielnik	20	25,3	5,3
Gnojno	22,5	24	1,5
Pierzchnica	18,7	22,9	4,2
Raków	21,2	26,3	5,1
Szydłów	20,9	27,1	6,2
Tuczępy	21,7	24,2	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie”

Przemiany demograficzne, w tym zmiany struktur wieku populacji na obszarze gmin objętych *Strategią* mają duże znaczenie w procesie zarządzania sferą usług publicznych. Starzenie się społeczeństwa wymaga m. in. zwiększonych nakładów na sferę związaną z zapewnieniem opieki osobom starszym. Wzrost liczby dzieci w wieku edukacyjnym powoduje z kolei konieczność zwiększania nakładów na budowę, utrzymanie i remonty szkół. Rosnąca liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zwraca uwagę na dalszy rozwój rynku pracy, przedszkoli, żłobków. Opisane powyżej procesy demograficzne wpłyną istotnie na rosnące potrzeby społeczeństwa lokalnego w zakresie dostępności do usług publicznych (edukacyjnych, zdrowotnych, sportowo-rekreacyjnych, administracyjnych itd.).

Wniosek nr 4: Prognozuje się, że do roku 2030 w niemal każdej gminie objętej *Strategią* (poza Gminą Szydłów) nastąpi spadek osób w wieku przedprodukcyjnym. Założenie takie powoduje, że poszczególne samorządy powinny bardziej zadbać o już dostępną (na dziś) infrastrukturę edukacyjną (myśleć o podniesieniu jej jakości oraz doposażeniu) niż planować nowe obiekty oświatowe. Równie ważna jest rozbudowa infrastruktury żłobkowej i przedszkolnej, aby zaspokajała potrzeby ludzi młodych związane z chęcią powrotu na rynek pracy.

Tabela 40 Procentowy udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2016 i 2030 (wg prognozy GUS)

Gmina	Rok 2016	Rok 2030	Wzrost/Spadek (punkty procentowe)
Busko-Zdrój	16,3	14,7	-1,6
Chmielnik	18,5	17,0	-1,5
Gnojno	17,5	15,5	-2
Pierzchnica	19	18,3	-0,7
Raków	17,1	16,1	-1
Szydłów	16,3	17,3	1
Tuczępy	17,7	15,9	-1,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 – tablice wojewódzkie”

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

W tym kontekście, na etapie *Diagnozy* – samorządy wskazały na potrzebę:

- budowy, rozbudowy , doposażenia , przebudowy obiektów na potrzeby żłobków , przedszkoli,
- rozbudowy infrastruktury przeznaczonej pod budownictwo mieszkaniowe.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4. Dostęp do usług

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” mapa nr 34 prezentuje gminy w podziale na dostępność do usług. Następnie wnioski z tej analizy znalazły odzwierciedlenie w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, gdzie jednym z obszarów interwencji było wsparcia dla gmin o najgorszym dostępie do usług. 5 z 7 gmin objętych Strategią zostało zakwalifikowanych do gmin o gorszym dostępie do usług (gminy Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy).

Mapa 9 Gminy o gorszym dostępie do usług

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Przy konstruowaniu tej mapy na etapie tworzenia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” wykorzystano następujące dane:

Staby dostęp do usług komunalnych:

- stopień zwodociągowania poniżej średniej wojewódzkiej;
- stopień skanalizowania poniżej średniej wojewódzkiej

Niska dostępność usług zdrowia:

- liczba mieszkańców przypadająca na jeden ZOZ powyżej średniej woj.;
- brak profilaktyki w zakresie chorób (układu krążenia, odtytoniowych, gruźlicy, raka piersi i szyjki macicy) oraz badań prenatalnych;
- zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych powyżej średniej woj.;

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Słaby dostęp do oświaty i kultury:

- odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w przedszkolach poniżej średniej woj.;
- średnie wyniki egzaminu w części matematyczno-przyrodniczej poniżej średniej woj.;
- wskaźnik komputeryzacji szkół podstawowych i gimnazjalnych poniżej średniej woj.;
- uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców poniżej średniej woj.;
- księgozbiór na 1000 mieszkańców poniżej średniej woj.;

Niedogodna dostępność komunikacyjna:

- średni czas dojazdu do ośrodka powiatowego z gminy komunikacją zbiorową powyżej średniej wojewódzkiej.

W tym kontekście, na etapie *Diagnozy* – samorządy wskazały na potrzebę:

- rozbudowy szerokopasmowego internetu na terenie gmin,
- stworzenie wielozadaniowej aplikacji dla samorządów, która miałaby oferować błyskawiczny dostęp do gminnych aktualności i wydarzeń, informacji z Biuletynu Informacji Publicznej, dzięki niej mieszkańcy mogliby otrzymywać powiadomienie o sytuacjach kryzysowych lub np. o wyborach sołtysów w danej miejscowości,
- e-administracja – wdrożenie nowych usług w ramach Cyfrowego urzędu (wykorzystanie nowych technologii, w tym wyposażenie Urzędów oraz jednostek podległych w sprzęt komputerowy, serwery, oprogramowania ułatwiające np. kontakt z mieszkańcem itp.)
- stworzenie wirtualnego serwera, na potrzeby Urzędów w tzw. chmurze, który miałby służyć do przetwarzania oraz przechowywania danych z zapewnieniem najwyższego poziomu ich zabezpieczenia, w tym zgodnego z przepisami o ochronie danych osobowych,
- dostosowanie obiektów użyteczności publicznej: siedzib jednostek samorządu terytorialnego oraz ich jednostek organizacyjnych (OPS, ŚDS, szkoły, przedszkola, ZOZ, obiekty turystyczne, itp.), przestrzeni publicznych, ciągów pieszych, przystanków autobusowych do zapisów ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym oznaczenie szlaków, tablic informacyjnych, budynków, chodników (zarówno dla mieszkańców jak i turystów).

Gmina Chmielnik zgłosiła także potrzebę:

- rozszerzenia powierzchni obsługowej budynku Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku poprzez rozbudowę dotychczasowej siedziby Urzędu i dostosowanie jej do celów konferencyjnych, w tym prowadzenia spotkań on-line.

4.1 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Zadania dotyczące pomocy społecznej w gminach objętych *Strategią* realizują m.in. Ośrodki Pomocy Społecznej (dalej także OPS), które w swojej pracy wykorzystują instrumenty pomocy społecznej w postaci pracy socjalnej, świadczeń pieniężnych oraz świadczeń niepieniężnych. Realizują one szereg zadań w zakresie świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych (500+), świadczeń „Dobry Start”, świadczeń „Za życiem”, zasiłków dla opiekunów oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego, jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Busko - Zdrój

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju na dzień 31.12.2020 r. zatrudniał 49 osób, w tym 16 pracowników socjalnych. Liczba zatrudnionych w M-GOPS na pełny etat pracowników socjalnych jest zgodna z art. 110 pkt. 11 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 ze zm.) - jest proporcjonalna do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2000 mieszkańców jest wystarczająca w stosunku do potrzeb gminy.

W 2020r. Klientami środowiskowej pomocy społecznej było 901 osób (469 rodzin), w tym 720 osób (291 rodzin) w wieku do 60 roku życia oraz 181 osób (178 rodzin) w wieku powyżej 60 roku życia, w tym 195 osób poniżej kryterium dochodowego oraz 706 osób powyżej kryterium dochodowego. Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można stopniowy spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy OSP co potwierdza poniższa tabela.

Tabela 41 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy ³	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	935	337	313	140
Ubóstwo	741	312	291	173
Niepełnosprawność	640	347	368	234
Długotrwała lub ciężka choroba	849	430	502	302
Przemoc	19	5	17	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	550	148	216	64
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	9	5	15	10
Alkoholizm	121	66	73	53
Sytuacja kryzysowa	3	1	3	3
Zdarzenia losowe	1	1	6	3

Źródło: dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku -Zdroju

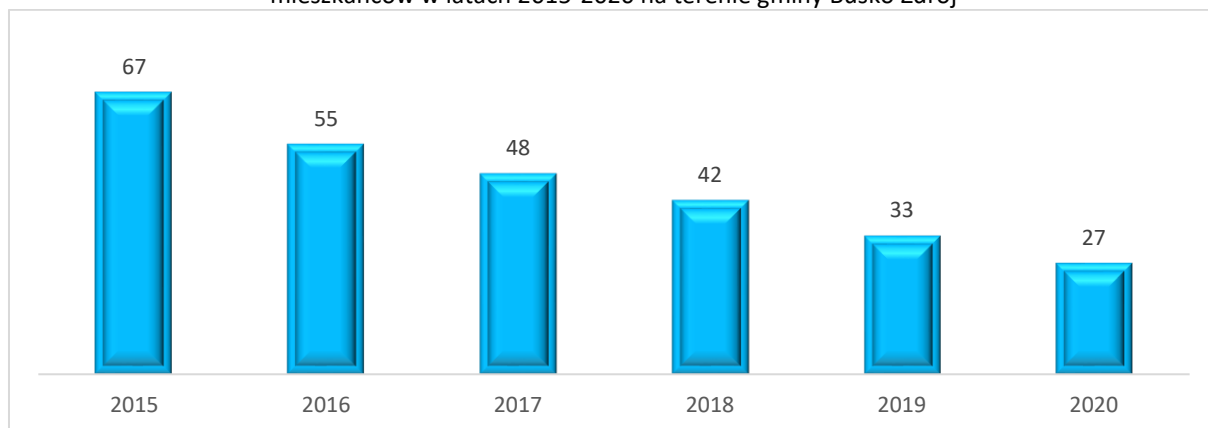
Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku wyniósł 27 osób. Wartość wskaźnika w gminie Busko Zdrój w 2020 roku jest niższa niż średnia dla powiatu buskiego (48) i województwa świętokrzyskiego (56).

³ Uwaga: może być więcej niż 1 powód przyznania pomocy przez OPS dla danego Klienta. Poniższa uwaga dotyczy całego rozdziału.

Diagnoza strategiczna

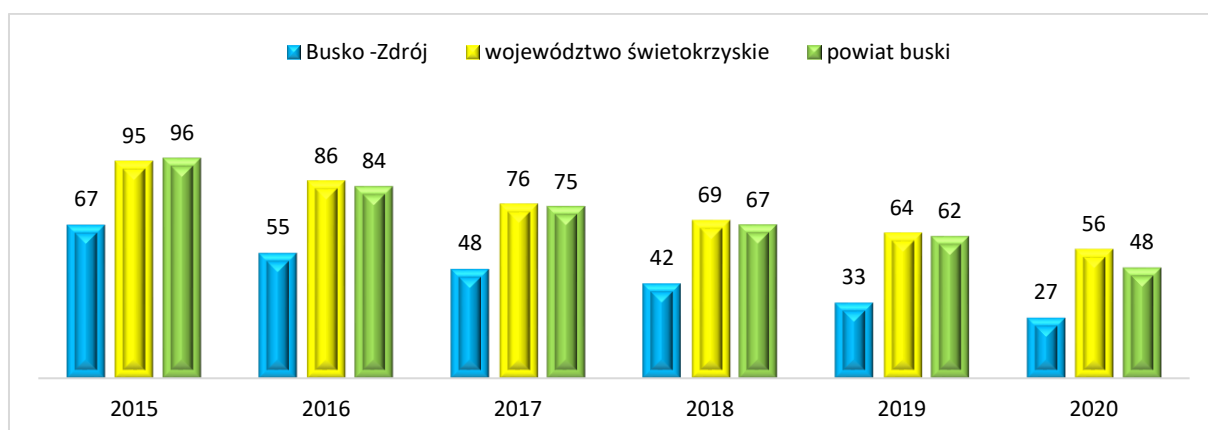
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 23 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Busko Zdrój

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców - Miasto i Gminio Busko -Zdrój, powiat buski, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ramach pomocy społecznej funkcjonują:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy w Busku-Zdroju,
- Świetlica Środowiskowa, w której średnio 9 osób dziennie przebywało na zajęciach świetlicowych. Liczba miejsc w placówce wsparcia dziennego – 20;
- Klub Seniora+, - liczba miejsc w Klubie Seniora – 25;

Środowiskowy Dom Samopomocy w Busku- Zdroju od 1 marca 2020 r. stanowi odrębną jednostkę organizacyjną gminy.

Na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój nie funkcjonowały: placówki interwencyjne - zajmujące się opieką nad dziećmi i młodzieżą. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku -Zdroju w 2020 r. nie kierował dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych do tego typu placówek. OPS w 2020 r. skierował 1 osobę do domu pomocy społecznej. Na dzień 31.12.2020 r. w domach pomocy społecznej, przebywało 28 osób, w tym 17 osób przewlekłe psychicznie chorych, 9 osób niepełnosprawnych intelektualnie, 2 osoby w podeszłym wieku. Koszt pobytu podopiecznych

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

w domach pomocy społecznej, w 2020 r. wyniósł 1 092 459,82 zł. W Gminie Busko-Zdrój nie ma domów i schronisk dla osób bezdomnych.

Gmina Chmielnik

Prawidłową realizację zadań oraz funkcjonowanie Ośrodka zapewnia kadra, w skład której wchodziło wg stanu na dzień 31.12.2020r. 24 pracowników – umowa o pracę, 23 pracowników - umowa zlecenie (usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze). W 2020 roku na zadania realizowane przez OPS wydano 20 945 470, 66 zł, z czego przeznaczono:

- 17 149 166,68 zł - na zadania zlecone gminie,
- 3 114 870,44 zł - na zadania własne gminy,
- 681 333,54 zł - projekty.

W strukturach Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują:

- Klub Seniora mający siedzibę w mieście Chmielnik, który rozpoczął swoją działalność w styczniu 2020r.,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Zreczu Dużym dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi i Niepełnosprawnych Intellektualnie w Chmielniku.

Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można stopniowy spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy ośrodka co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chmielniku w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	861	301	313	133
Ubóstwo	587	190	123	67
Niepełnosprawność	319	153	227	133
Długotrwała lub ciężka choroba	408	206	310	184
Przemoc	0	0	3	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	niep.-104; W-137	niep.-34; W-22	niep.-55; W-42	niep.-22; W-7
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	14	8	2	2
Alkoholizm	37	17	16	10
Sytuacja kryzysowa	1	1	6	2
Zdarzenia losowe	3	2	2	1

Źródło: dane MGOPS w Chmielniku

Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku na terenie Miasta i Gminy Chmielnik wyniósł 63 osoby. Wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla powiatu kieleckiego (61) i województwa świętokrzyskiego (56).

Diagnoza strategiczna

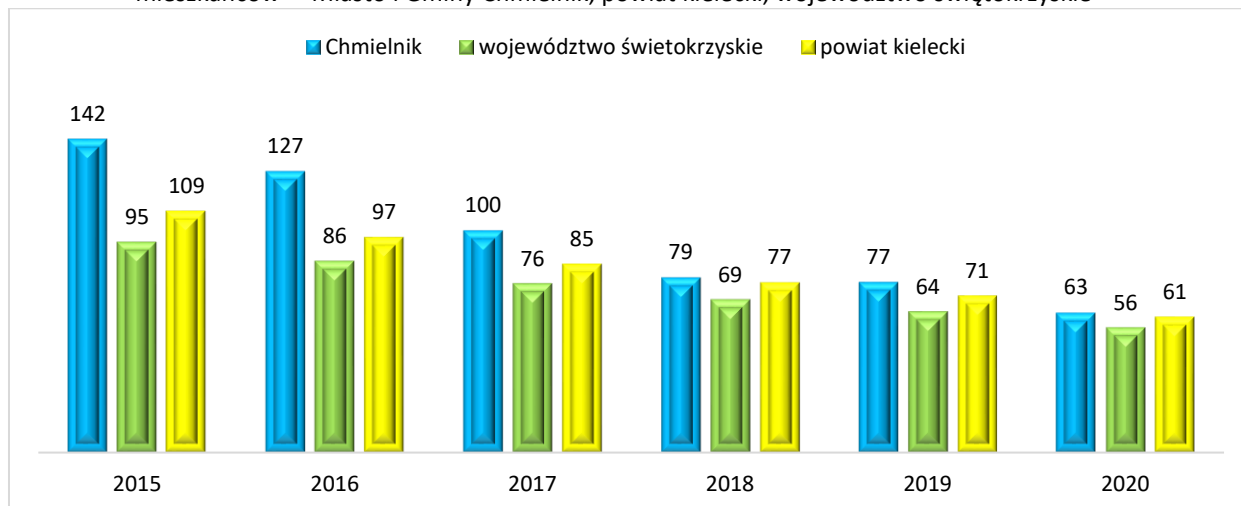
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 25 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Chmielnik

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Miasto i Gminy Chmielnik, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Gnojno

W ośrodku zatrudnionych jest 6 osób: p.o. kierownika, księgowy, 2 pracowników socjalnych, 1 pracownik ds. obsługi świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz w Dziennym Domu Pobytu Senior+ i Klubie Seniora 7 osób: kierownik Dziennego Domu Seniora, kierownik Klubu Seniora, 4 opiekunki, 1 fizjoterapeuta.

W 2020 roku rozpatrzono 723 wnioski dotyczące udzielenia pomocy z ustawy o pomocy społecznej. Pomoc i wsparcie uzyskało 272 rodziny. Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy OPS (w 2020r.) było bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. W latach wcześniejszych sytuacja wyglądała podobnie.

Tabela 43 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnojnie w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	339	109	208	77
Ubóstwo	178	58	82	28

Diagnoza strategiczna

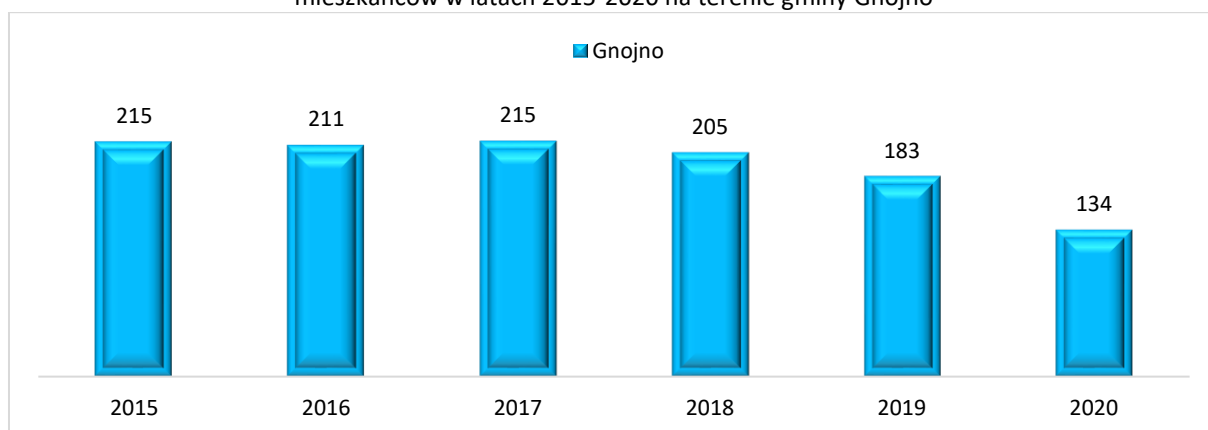
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Niepełnosprawność	103	44	81	42
Długotrwała lub ciężka choroba	130	60	131	59
Przemoc	7	2	14	4
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	95	25	68	18
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	6	4	3	3
Alkoholizm	15	6	3	7
Sytuacja kryzysowa	1	1	4	1
Zdarzenia losowe	71	25	77	36

Źródło: dane GOPS w Gnojnie

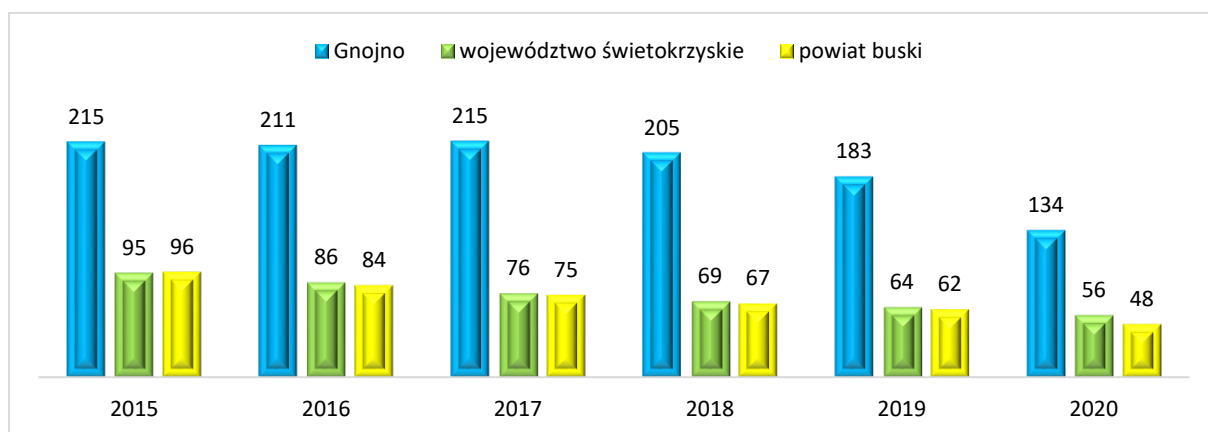
Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku wyniósł aż 134 osoby. Wartość wskaźnika jest dużo wyższa niż średnia dla powiatu buskiego (48) i województwa świętokrzyskiego (56).

Wykres 27 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Gnojno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 28 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców - Gmina Gnojno, powiat buski, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Pierzchnica

Wg stanu na koniec 2020 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pierzchnicy zatrudnionych było 8 osób, w tym 3 pracowników socjalnych. Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne. W ostatnich latach zaobserwować można stopniowy spadek liczby rodzin korzystających z pomocy OPS. Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy Ośrodka są: długotrwała lub ciężka choroba oraz bezrobocie i ubóstwo.

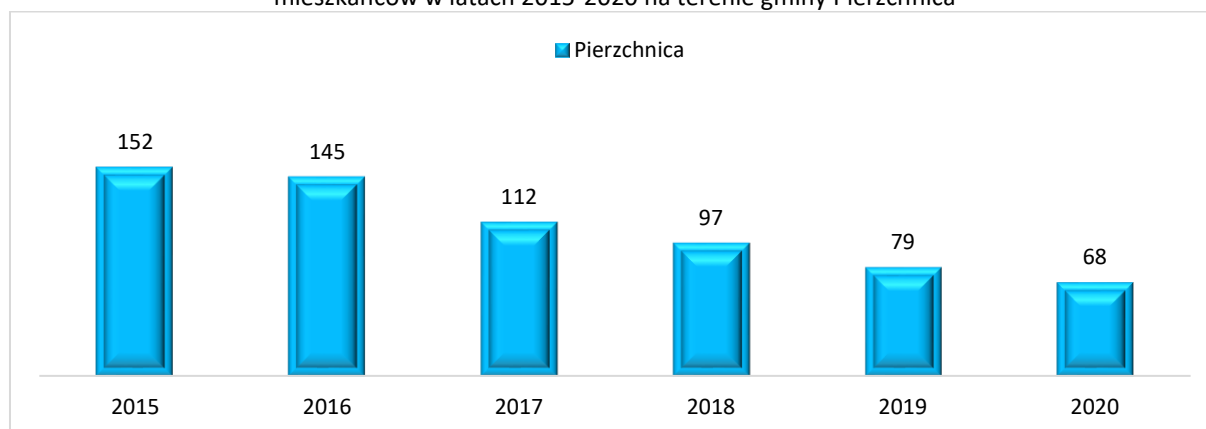
Tabela 44 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin
Bezrobocie	335	108	137	50
Ubóstwo	445	140	122	54
Niepełnosprawność	175	69	78	43
Długotrwała lub ciężka choroba	362	124	169	70
Przemoc	29	6	29	7
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	180	40	87	21
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	0	0	4	3
Alkoholizm	43	19	30	15
Sytuacja kryzysowa				
Zdarzenia losowe	5	2	1	1

Źródło: dane MGOPS w Pierzchnicy

Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku wyniósł 68 osób. Wartość wskaźnika w gminie Pierzchnica w 2020 roku jest wyższa niż średnia dla powiatu kieleckiego (61) i województwa świętokrzyskiego (56).

Wykres 29 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Pierzchnica

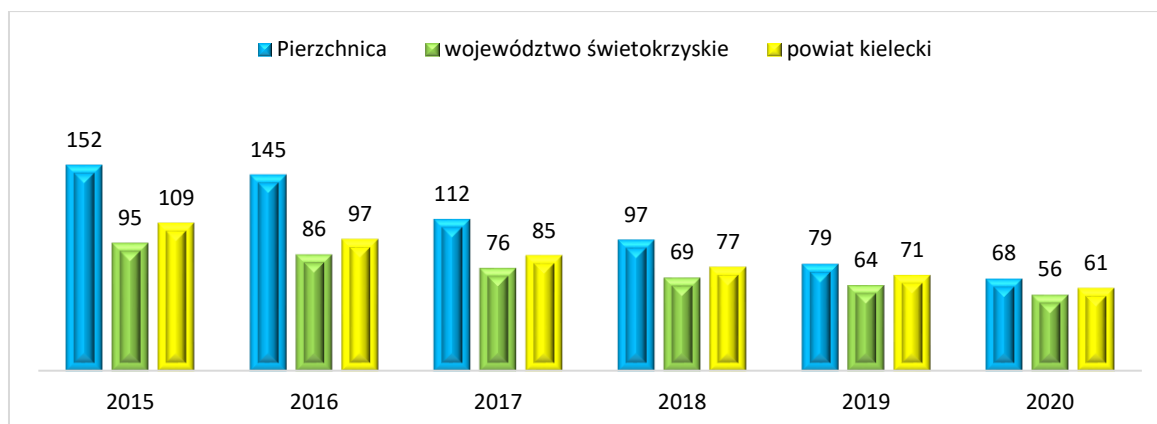

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 30 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Gmina Pierzchnica, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Raków

W 2020 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie objął pomocą 331 rodzin i 757 osób w tych rodzinach. W ostatnich latach zaobserwować można stopniowy wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy OPS. Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy Ośrodka są bezrobocie i ubóstwo.

Tabela 45 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	623	220	472	165
Ubóstwo	398	150	280	123
Niepełnosprawność	147	98	106	72
Długotrwała lub ciężka choroba	80	37	51	30
Przemoc	99	29	155	38
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	61	11	28	6
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	4	4	3	3
Alkoholizm	39	16	32	14
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	1	1	2	1

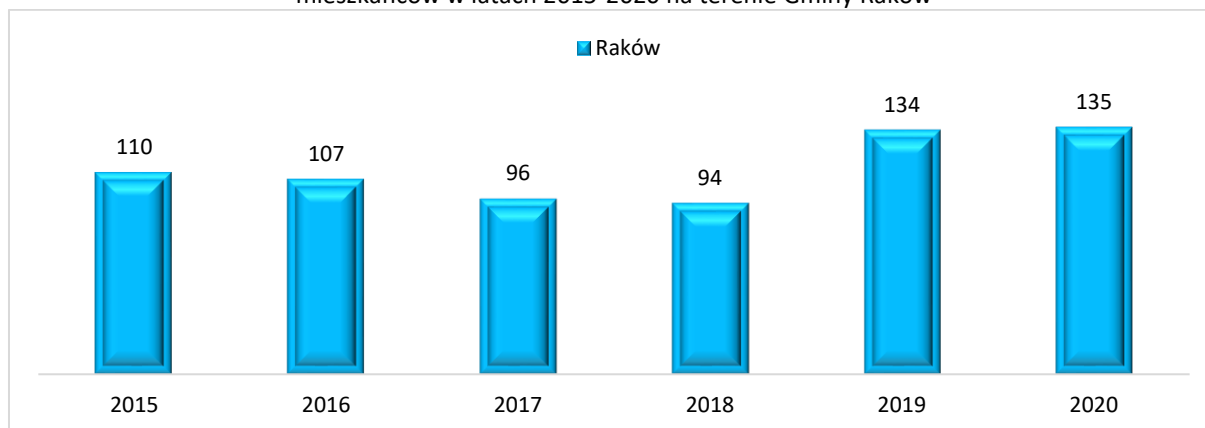
Źródło: dane GOPS w Rakowie

Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku wyniósł aż 135 osób. Wartość wskaźnika w gminie Raków w 2020 roku jest wyższa niż średnia dla powiatu kieleckiego (61) i województwa świętokrzyskiego (56). Uwagę zwraca znaczny wzrost osób korzystających z pomocy społecznej w ostatnich 2 latach.

Diagnoza strategiczna

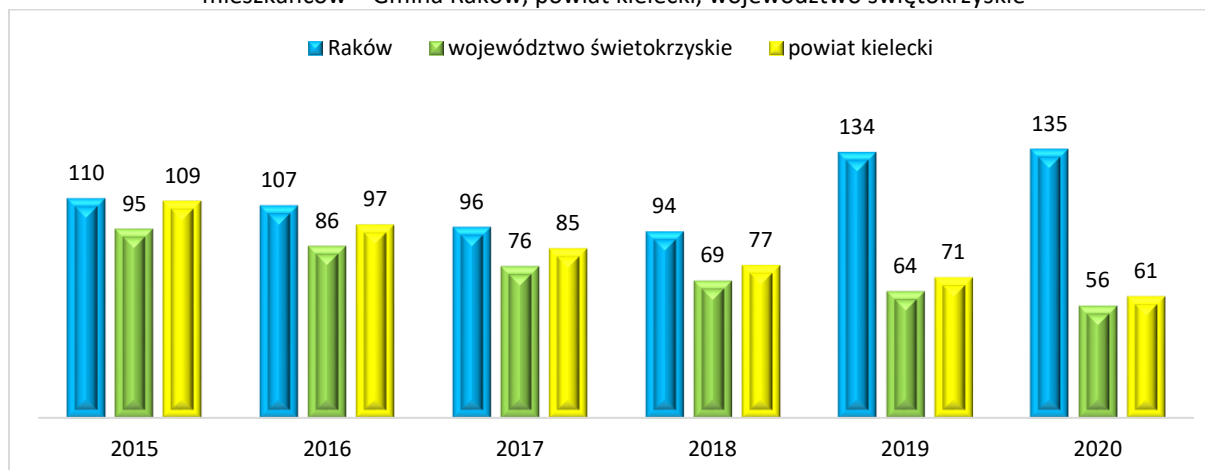
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 31 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie Gminy Raków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 32 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Gmina Raków, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Szydłów

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie na 31.12.2020r. zatrudniał 8 pracowników: 7 w pełnym wymiarze czasu pracy, i jeden pracownik na 3/4 etatu oraz 10 osób na umowę zlecenie. Głównymi powodami przyznawania pomocy przez Ośrodek w 2020r. były długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność.

Tabela 46 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	143	44	80	27
Ubóstwo	285	93	14	8
Niepełnosprawność	150	52	113	50
Długotrwała lub ciężka choroba	164	63	140	61
Przemoc	6	1	7	2

Diagnoza strategiczna

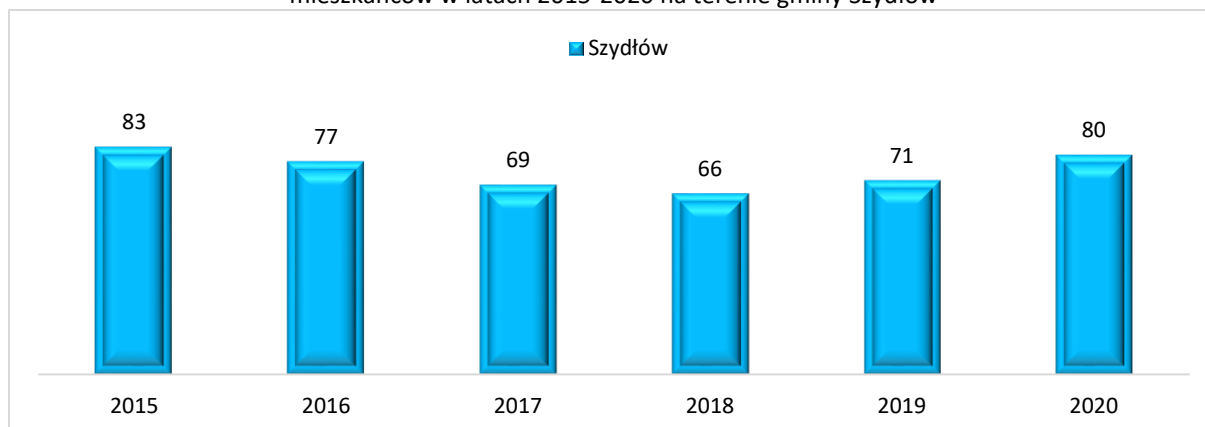
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	59	18	66	16
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	3	1	0	0
Alkoholizm	49	22	17	10
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	4	1	1	1

Źródło: dane MGOPS w Szydłowie

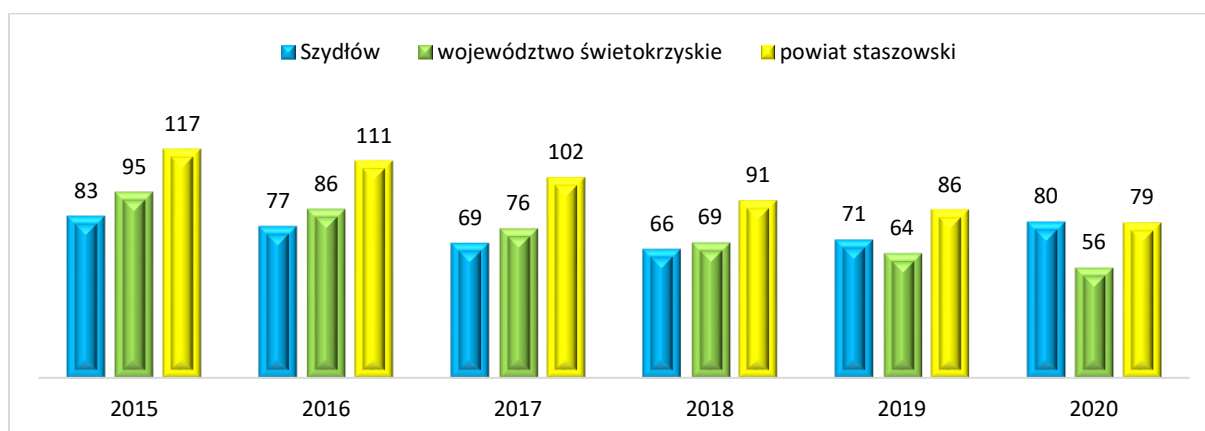
Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku wyniósł 80 osób. Wartość wskaźnika w gminie Szydłów w 2020 roku jest nieco wyższa niż średnia dla powiatu staszowskiego (79) i województwa świętokrzyskiego (56).

Wykres 33 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Szydłów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 34 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Gmina Szydłów, powiat staszowski, województwo świętokrzyskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Szydłów realizuje obecnie:

- Program resortowy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” - edycja 2023;
- Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2023.

Gmina Tuczępy

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach jest jedyną instytucją pomocy społecznej działającą na terenie gminy. W ostatnich latach zaobserwować można stopniowy spadek liczby rodzin korzystających z pomocy OPS. Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy Ośrodka jest ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba.

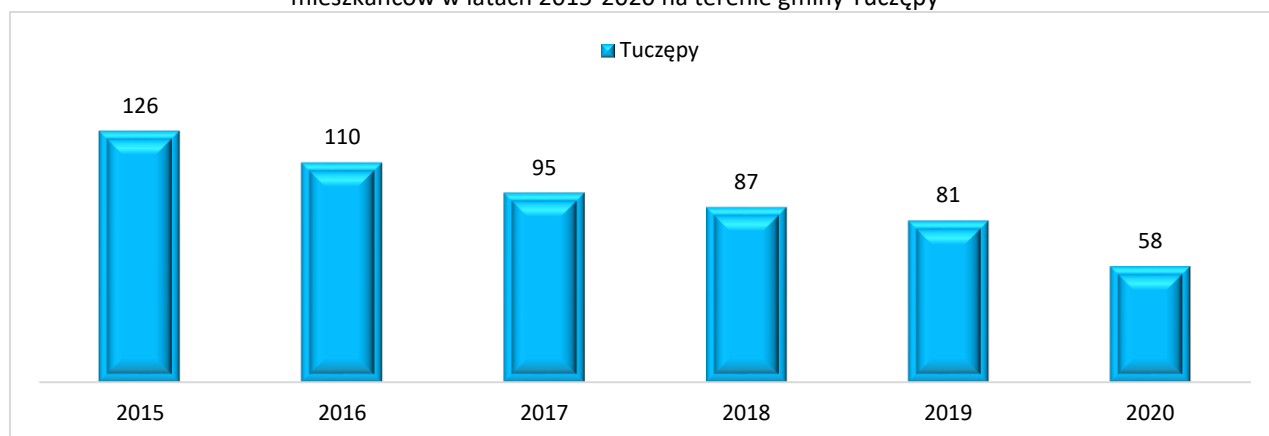
Tabela 47 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	147	68	11	45
Ubóstwo	63	58	84	40
Niepełnosprawność	136	26	31	18
Długotrwała lub ciężka choroba		63	79	41
Przemoc				
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	54	16	26	9
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	4	1		
Alkoholizm	16	10	13	11
Sytuacja kryzysowa				
Zdarzenia losowe	3	1		

Źródło: dane GOPS w Tuczępach

Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w 2020 roku wyniósł 58 osób. Wartość wskaźnika w gminie Tuczępy w 2020 roku jest wyższa niż średnia dla powiatu buskiego (48) i województwa świętokrzyskiego (56).

Wykres 35 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Tuczępy

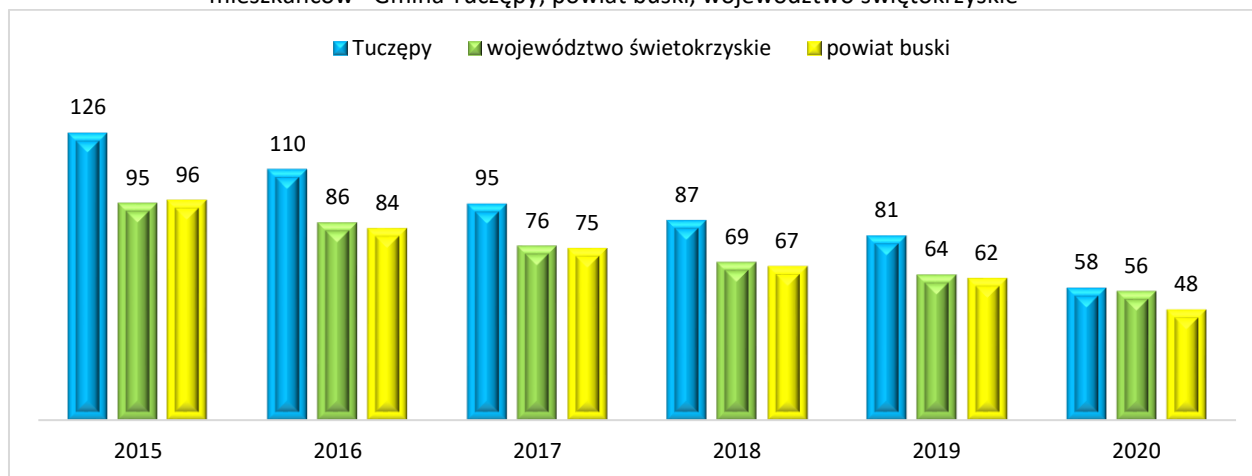

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 36 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców –Gmina Tuczępy, powiat buski, województwo świętokrzyskie

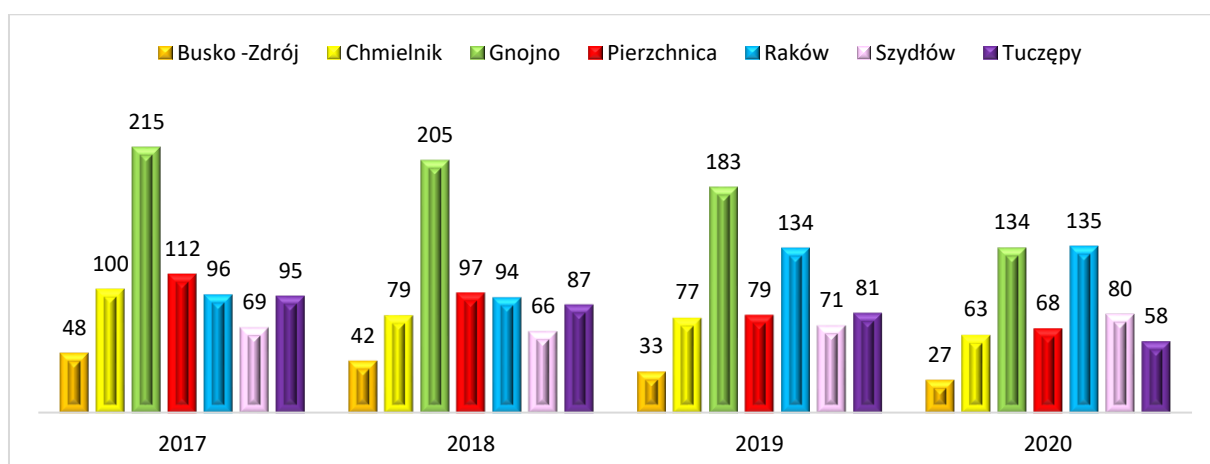

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie obszaru „pomoc społeczna” na obszarze objętym Strategią

Z danych przedstawionych powyżej wynika, iż na obszarze realizacji *Strategii* od kilku lat zaobserwować można spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej. Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2020 roku najwyższy był w gminach Raków (135) i Gnojno (134), najniższy natomiast w gminie Busko – Zdrój (27). Wysoka wartość wskaźnika oznacza, iż społeczeństwo uboższe i potrzebuje pomocy OPS.

Wykres 37 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na obszarze realizacji strategii w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wniosek nr 5: We wszystkich gminach (poza Gminą Raków dla lat 2019-2020) można zaobserwować spadek (w liczbach bezwzględnych) liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. To co niepokoi to fakt, iż poza Gminą Busko-Zdrój, pozostałe gminy są powyżej średnich dla powiatów i województwa w zakresie korzystania z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 48 Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2020r.) w poszczególnych gminach objętych Strategią

Jednostka administracji	Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2020r.)	dla powiatu	dla województwa
Busko-Zdrój	27	poniżej średniej	poniżej średniej
Chmielnik	63	powyżej średniej	powyżej średniej
Gnojno	134		
Pierzchnica	68		
Raków	135		
Szydłów	80		
Tuczępy	58		
Powiat buski	48		
powiat kielecki	61		
powiat staszowski	79		
Województwo Świętokrzyski	56		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wniosek nr 6: Czterema głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie gmin objętych *Strategią* są: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. **Wraz ze wzrostem osób w wieku poprodukcyjnym można założyć, że w najbliższych latach głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej będą: długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.** Należy również zwrócić uwagę na dość duży udział w przyczynach korzystania z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i przewidzieć odpowiednie działania w tym zakresie.

Tabela 49 Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w roku 2016 i 2020

Powód przyznawania pomocy	2016		2020	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	3383	1187	1534	637
Ubóstwo	2697	1001	996	493
Niepełnosprawność	1670	789	1004	592
Długotrwała lub ciężka choroba	1993	983	1382	747
Przemoc	160	43	225	58
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	1240	314	588	163
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	40	23	27	21
Alkoholizm	320	156	184	120
Sytuacja kryzysowa	5	3	13	6
Zdarzenia losowe	88	33	89	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodków Pomocy Społecznej

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Jednym z najważniejszych wskaźników w aspekcie polityki społecznej jest wskaźnik liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – w celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z poniższych danych w każdej z gmin objętych Strategią - liczba gospodarstw korzystających z form pomocy społecznej z roku na rok spada.

Tabela 50 Wskaźnik GUS „Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców” w podziale na gminy objęte Strategią w latach 2015-2021

Gmina Busko-Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	262,00	229,00	212,00	201,00	164,00	134,00	114,00

Gmina Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	515,00	489,00	430,00	357,00	365,00	313,00	292,00

Gmina Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	706,00	710,00	752,00	762,00	706,00	495,00	511,00

Gmina Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	465,00	469,00	403,00	344,00	298,00	257,00	235,00

Gmina Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	462,00	481,00	466,00	454,00	620,00	528,00	439,00

Gmina Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	278,00	281,00	267,00	266,00	282,00	309,00	259,00

Gmina Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	481,00	426,00	413,00	408,00	361,00	279,00	269,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Potrzeby zgłoszone przez samorządy – w obszarze pomocy społecznej - na etapie przygotowania Diagnozy:

- wdrożenie Programu Pokonać bezdomność- adaptacja pomieszczeń do prowadzenia ogrzewalni, Stworzenie warunków do aktywności młodych mieszkańców,
- powstawanie oraz działalność świetlic środowiskowych – jako elementu pomocy rodzinom w codziennym funkcjonowaniu,
- poprawa dostępności⁴ dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej itp. w urzędach gmin, obiektach kultury, szkołach,
- rozwinięcie usług opiekuńczych świadczonych w systemie stacjonarnym (całodobowym i dziennym), mające na celu zapewnienie opieki dla osób potrzebujących, w tym osób wymagających okresowej pomocy, a także opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- rozwinięcie oferty usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz ułatwiających samodzielne funkcjonowanie w domu (usługi rehabilitacyjne i pielęgniarstwo świadczone w domu, zabezpieczenie potrzeb mobilności osób z niepełnosprawnością lub zależnych i ułatwienie w ten sposób aktywizacji społeczno-zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej);
- rozszerzenie oferty wsparcia rodziny i kompetencji wychowawczych,
- wsparcie dla seniorów: usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym; rozwinięcie sieci klubów seniora (także w ramach Senior+, Dzienny Dom Senior+) w celu aktywizacji osób starszych, zapewnienia integracji międzypokoleniowej i przeciwdziałania marginalizacji społecznej oraz osamotnieniu osób starszych; posiłki z dowozem do domu, pomoc sąsiedzka, lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii; rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach,
- usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem m. in. z powodu: długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem: wsparcie psychologiczne, wsparcie zdrowotne, kursy, szkolenia i doradztwo zawodowe, staże zawodowe, inne wsparcie w podjęciu zatrudnienia,
- utworzenie dziennych placówek wsparcia i opieki całodobowej,
- rozwój mieszkalnictwa chronionego, wspieranego, mieszkań socjalnych (najem socjalny).

⁴ opracowanie audytów dostępności oraz niwelowanie barier

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4.2 Edukacja

Gmina Busko Zdrój

W 2022 r. na terenie gminy funkcjonuje:

- 8 publicznych szkół podstawowych, z tego 3 na terenie miasta, a 5 na terenach wiejskich,
- 2 niepubliczne szkoły podstawowe, z tego 1 na terenie miasta i 1 na terenie wiejskim, do których uczęszczało łącznie 50 uczniów,
- Szkoła Muzyczna I stopnia, kształcąca w dwóch cyklach: sześcioletnim i czteroletnim,
- 6 przedszkoli publicznych, do których uczęszczało 642 dzieci,
- 7 oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych, do których uczęszczało 97 dzieci,
- 5 przedszkola niepubliczne, do których uczęszczało 280 dzieci,
- 1 oddział przedszkolny w niepublicznej szkole podstawowej, do którego uczęszczało 25 dzieci,
- 3 żłobki (2 niepubliczne i 1 publiczny),

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy w roku szkolnym 2011/2012 i 2020/2021:

Tabela 51 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Busko-Zdrój

Busko -Zdrój	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	16	9	-7
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	1	2	1
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	3	5	2
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	3	4	1
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	2	2

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Tabela 52 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Busko - Zdrój

Busko -Zdrój	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	2707	2469	-238
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	658	593	-65
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	30	30

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Busko - Zdrój

Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba funkcjonujących szkół oraz uczniów na terenie gminy zmalała. Wzrosła natomiast liczba funkcjonujących przedszkoli i żłobków oraz ilość dzieci objętych edukacją przedszkolną i opieką żłobkową.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Według danych GUS 6 783 mieszkańców gminy Busko-Zdrój jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 3 297 kobiet oraz 3 486 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku⁵:

- 13,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,6% wykształcenie policealne,
- 8,1% średnie ogólnokształcące,
- 18,6% średnie zawodowe.
- 24,6% wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- 5,0% gimnazjalne,
- 25,9% podstawowe (ukończone),
- 1,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Busko-Zdrój mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,9%) oraz średnie zawodowe (17,1%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,6%) oraz podstawowe ukończone (23,8%).

Gmina Chmielnik

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Zespół Placówek Oświatowych w Piotrkowicach w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II oraz przedszkole,
- Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Chmielniku wraz z Filią w Suchowoli,
- Samorządowe Przedszkole w Chmielniku wraz z oddziałem w Suchowoli.

Na terenie gminy funkcjonują dwa niepubliczne przedszkola („Bajkowa Kraina” i „Mali Odkrywcy”) oraz żłobek „Wesołe Misie”.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Tabela 53 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Miasta i Gminy Chmielnik

Gmina Chmielnik	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	6	2	-4
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	3	2	-1
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	1	2	1
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	1	1

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku

⁵ W momencie przygotowywania diagnozy brak jest danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2021r.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 54 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Chmielnik

Chmielnik	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	1100	861	-239
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	170	82	-88
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku

Na przestrzeni ostatnich lat spadła liczba szkół prowadzonych na terenie gminy oraz liczba uczniów uczęszczających zarówno do szkół podstawowych jak i przedszkoli.

2 599 mieszkańców gminy Chmielnik jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1 273 kobiet oraz 1 326 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku:

- 13,7% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,3% wykształcenie policealne,
- 9,5% średnie ogólnokształcące,
- 15,9% średnie zawodowe,
- 24,3% zasadnicze zawodowe,
- 6,6% gimnazjalne,
- 25,7% podstawowe ukończone,
- 3,0% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Chmielnik mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,5%) oraz wyższe (17,4%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,5%) oraz podstawowe ukończone (23,9%).

Gmina Gnojno

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Szkoła Podstawowa w Gnojnie,
- Szkoła Podstawowa w Raczycach,
- Szkoła Podstawowa w Balicach,
- Szkoła Podstawowa w Jarząbkach.

Na terenie gminy opiekę przedszkolną zapewniają punkty przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych. W gminie brakuje punktów opieki żłobkowej.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Tabela Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Gnojno

Gmina Gnojno	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	6	4	-2
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	0	4	4

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Gnojnie

Tabela 55 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Gnojno

	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	563	452	-111
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	77	145	68
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Gnojnie

W ostatnich latach zlikwidowano 2 szkoły podstawowe. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby ośrodków wychowania przedszkolnego oraz liczby dzieci objętych tą edukacją. Na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek.

958 mieszkańców gminy Gnojno jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 479 kobiet oraz 479 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku:

- 13,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,6% wykształcenie policealne,
- 8,1% średnie ogólnokształcące,
- 18,6% średnie zawodowe,
- 24,6% wykształcenie zasadnicze,
- 5,0% gimnazjalne,
- 25,9% podstawowe ukończone,
- 1,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Gnojno mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,9%) oraz średnie zawodowe (17,1%), z kolei mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,6%) oraz podstawowe ukończone (23,8%).

Gmina Pierzchnica

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Szkoła Podstawowa w Pierzchnicy im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego z oddziałami przedszkolnymi, dla której organem prowadzącym jest Gmina Pierzchnica oraz
- Społeczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Drugni z oddziałami przedszkolnymi, dla której organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Sportowo- Kulturalne w Drugni.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 56 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Pierzchnica

Pierzchnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	2	1	-1
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	1	1
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	2	1	-1
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	0	1	1
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Pierzchnicy

Tabela 57 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Pierzchnica

Pierzchnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	510	379	-131
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	164	147	-17
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Pierzchnicy

Na przestrzeni ostatnich lat nie zmieniła się liczba szkół i przedszkoli na terenie gminy (jedyną zmianą było przekazanie szkoły i przedszkola w Drugni do prowadzenia przez stowarzyszenie). To co może niepokoić to zmniejszająca się liczba uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym. Brak jest w gminie żłobków.

1 137 mieszkańców gminy Pierzchnica jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 579 kobiet oraz 558 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.:

- 13,7% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,3% wykształcenie policealne,
- 9,5% średnie ogólnokształcące,
- 15,9% średnie zawodowe,
- 24,3 % wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- 6,6% gimnazjalne,
- 25,7% podstawowe ukończone,
- 3,0% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Pierzchnica mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,5%) oraz wyższe (17,4%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,5%) oraz podstawowe ukończone (23,9%).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Raków

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Rakowie,
- Szkoła Podstawowa w Ociesękach,
- Szkoła Podstawowa w Szumsku,
- Szkoła Podstawowa w Bardzie.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Tabela 58 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Raków

Raków	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	5	4	-1
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	1	1	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Rakowie

Tabela 59 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Raków

Raków	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	544	397	-147
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	116	169	53
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Rakowie

Na przestrzeni ostatnich lat:

- liczba funkcjonujących szkół zmniejszyła się o 1,
- spadła liczba uczniów w szkołach podstawowych, a
- wzrosła liczba dzieci w wieku przedszkolnych objętych edukacją.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek.

1 234 mieszkańców gminy Raków jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 578 kobiet oraz 656 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.:

- 13,7% ludności posiada wykształcenie wyższe,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- 1,3% wykształcenie policealne,
- 9,5% średnie ogólnokształcące,
- 15,9% średnie zawodowe,
- 24,3% wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- 6,6% gimnazjalne,
- 25,7% podstawowe ukończone,
- a 3,0% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Raków mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,5%) oraz wyższe (17,4%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,5%) oraz podstawowe ukończone (23,9%).

Gmina Szydłów

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Kaczorowskiego w Szydłowie,
- Szkoła Podstawowa w Solcu Starym,
- Publiczne Przedszkole w Szydłowie.

Ofertę edukacyjną gminy uzupełniają:

- Publiczne Przedszkole „Kraina Uśmiechu” w Solcu,
- Punkt Przedszkolny „Kraina Uśmiechu” w Potoku, prowadzone przez Stowarzyszenie „Kraina Uśmiechu”.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Tabela 60 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Szydłów

Szydłów	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	3	2	-1
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	1	1	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	0	1	1
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie

Tabela 61 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Szydłów

Szydłów	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	353	283	-70

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	50	74	24
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie

Na przestrzeni ostatnich lat:

- liczba funkcjonujących szkół zmniejszyła się o 1, a zwiększyła się liczba ośrodków wychowania przedszkolnego na terenie gminy,
- spadła liczba uczniów w szkołach podstawowych, a
- wzrosła liczba dzieci w wieku przedszkolnych objętych edukacją.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek.

973 mieszkańców gminy Szydłów jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 477 kobiet oraz 496 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.:

- 14,0% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,9% wykształcenie policealne,
- 9,0% średnie ogólnokształcące,
- 17,0% średnie zawodowe,
- 25,9% wykształcenie zasadnicze,
- 5,8% gimnazjalne,
- 24,6% podstawowe ukończone,
- 1,8% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Szydłów mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć wśród kobiet mieszkających w gminie Szydłów największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (26,3%) oraz zasadnicze zawodowe (19,1%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,8%) oraz podstawowe ukończone (22,8%).

Gmina Tuczępy

Obecnie na terenie gminy funkcjonują:

- Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach,
- Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach.

Poniższe tabele przedstawiają dane na temat ilości placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie gminy oraz zmiany w zakresie liczby uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym/żłobkowym na przestrzeni ostatniej dekady.

Tabela 62 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Tuczępy

Tuczępy	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	4	2	-2
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	2	2	0
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	1	0	-1

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Tuczępach

Tabela 63 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Tuczępy

Tuczępy	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	427	274	-153
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	62	94	32
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Tuczępach

Na przestrzeni ostatnich lat:

- liczba funkcjonujących szkół zmniejszyła się o 2,
- zmniejszyła się również liczba ośrodków wychowania przedszkolnego o -1,
- spadła liczba uczniów w szkołach podstawowych, a
- wzrosła liczba dzieci w wieku przedszkolnych objętych edukacją.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek.

827 mieszkańców gminy Tuczępy jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 406 kobiet oraz 421 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.:

- 13,3% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,6% wykształcenie policealne,
- 8,1% średnie ogólnokształcące,
- 18,6% średnie zawodowe,
- 24,6% wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- 5% gimnazjalne,
- 25,9% podstawowe ukończone,
- 1,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Tuczępy mają niższy poziom wykształcenia. Biorąc pod uwagę płeć, wśród kobiet mieszkających w gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,9%) oraz średnie zawodowe (17,1%), zaś mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,6%) oraz podstawowe ukończone (23,8%).

Podsumowanie w obszarze edukacji

Na obszarze realizacji *Strategii* dostęp do edukacji szkolnej i przedszkolnej jest zapewniony.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wniosek nr 7: Systematyczny spadek liczby uczniów (o 1089 uczniów w ostatnich 10 latach)⁶ przełożył się na likwidację 18 szkół podstawowych prowadzonych przez JST na obszarze gmin objętych Strategią. Pozytywnymi zjawiskami, które wystąpiły w ostatniej dekadzie były wzrosty liczby szkół podstawowych prowadzonych przez inne organy prowadzące niż JST (o 2), ośrodków wychowania przedszkolnego (o 7) oraz w zakresie opieki żłobkowej (o 3). Obecnie baza placówek oświatowych w większości samorządów jest optymalna, stąd największym wyzwaniem dla samorządów w najbliższych latach będzie zwiększenie poziomu nauczania w szkołach oraz jakości już istniejącej bazy edukacyjnej (i sportowej przy szkołach).

Tabela 64 Liczba szkół, przedszkoli i żłobków funkcjonujących w gminach objętych Strategią na przestrzeni ostatnich 10 lat

Zmiany w liczbie jednostek oświatowych na przestrzeni ostatnich 10 lat	CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA	SZYDŁÓW	RAKÓW	TUCZĘPY	RAZEM
Liczba szkół prowadzonych przez gminę	-4	-7	-2	-1	-1	-1	-2	-18
Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	-	1	0	1	0	0	0	2
Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	-1	2	4	-1	0	0	0	4
Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	1	1	0	1	1	0	-1	3
Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	1	2	0	0	0	0	0	3

Źródło: opracowanie własne

Tabela 65 Liczba uczniów, dzieci w wieku przedszkolnym oraz objętych opieką żłobkową na terenie gmin objętych Strategią

	CHMIELNIK			BUSKO-ZDRÓJ			RAKÓW		
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	1100	861	-239	2707	2469	-238	544	397	-147
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	170	82	-88	658	593	-65	116	169	53

⁶ Uwaga dotycząca całego rozdziału: różnica w liczby uczniów w szkołach jest nieco zniekształcona z uwagi na fakt, że w roku szkolnym 2011/2012 istniały 3-letnie gimnazja i 6 klasowe szkoły podstawowe, a w roku szkolnym 2020/2021 – 8 klasowa szkoła podstawowa, bez szkół gimnazjalnych; pozostawiono jednak rok bazowy 2011/2012 z uwagi na to, że celem tych tabeli jest pokazanie tendencji w tym zakresie w dłuższym horyzoncie czasowym.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	30	30	0	0	0
---	---	---	---	---	----	----	---	---	---

	GNOJNO			PIERZCHNICA			TUCZĘPY		
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	563	452	-111	510	379	-131	427	274	-153
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	77	145	68	164	147	-17	62	94	32
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	SZYDŁÓW			PODSUMOWANIE RAZEM		
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	353	283	-70	6204	5115	-1089
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	50	74	24	1297	1304	7
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	30	30

Źródło: opracowanie własne

Warto podkreślić, że w ostatnich latach wszystkie samorządy inwestowały w jakość infrastruktury edukacyjnej korzystając z różnego rodzaju dotacji, stąd ogólnie stan bazy oświatowej jaką dysponują samorządy w większości przypadków należy określić jako dobry. Oczywiście stała eksploatacja i postęp w dziedzinie edukacji wymusza na JST stałego poszukiwania nowych możliwości finansowania inwestycji w infrastrukturę oświatową (również w zakresie infrastruktury sportowej).

Odzwierciedleniem poziomu nauki są wyniki uzyskiwane przez uczniów w ogólnopolskich egzaminach.

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych świadczy wskaźnik „Liczba dzieci objętych opieką w żłobkach”. Tego typu usługi dostępne były jedynie w gminach: Busko-Zdrój i Chmielnik. Pozostałe samorządy nie dysponują miejscami żłobkowymi na swoim terenie.

Tabela 66 Liczba dzieci objętych opieką w żłobkach w gminach objętych Strategią w latach 2015-2021

Gmina Busko-Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dzieci objęte opieką w żłobkach	21	54	47	38	37	30	34

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dzieci objęte opieką w żłobkach	0	0	0	0	22	30	44

Gmina Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach	0	0	0	0	0	0	0

Gmina Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach	0	0	0	0	0	0	0

Gmina Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach	0	0	0	0	0	0	0

Gmina Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach	0	0	0	0	0	0	0

Gmina Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Główne potrzeby zgłaszane przez samorządy – na etapie przygotowania diagnozy⁷ - w tym obszarze infrastrukturalnym dotyczyły:

Gmina Busko-Zdrój:

- remont i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne na terenie gminy Busko-Zdrój,
- zwiększenie ilości miejsc opieki żłobkowej i przedszkolnej wraz z adaptacją pomieszczeń do funkcjonowania i rozbudową Publicznego Przedszkola nr 3 w Busku-Zdroju,
- budowa, rozbudowa, przebudowa przyszkolnej infrastruktury sportowej, w tym:
 - (budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych przy szkołach podstawowych m.in. modernizacja boiska przy PSP nr 3)
 - budowa/rozbudowa/przebudowa sal gimnastycznych przy Szkołach Podstawowych nr 1, 2, 3 w Busku Zdroju oraz w m. Szaniec;
- przebudowa, rozbudowa Pływalni Miejskiej w Busku-Zdroju,

Gmina Chmielnik:

- doposażenie szkół podstawowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne,
- budowa przyszkolnej sali gimnastycznej oraz boiska wielofunkcyjnego dla Szkoły Podstawowej w Chmielniku filia w Suchowoli.

Gmina Gnojno:

⁷ Tematy potrzeb inwestycyjnych wskazanych w diagnozie poruszane były na kilku spotkaniach grup roboczych oraz w ankietach przygotowanych przez poszczególne samorządy.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- remont sal lekcyjnych w szkołach podstawowych będących w zarządzie Gminy Gnojno wraz z ich doposażeniem w nowoczesne pomoce edukacyjne,
- budowa sal gimnastycznych przy Szkołach Podstawowych w Jarząbkach i Balicach.

Gmina Pierzchnica:

- remont i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne na terenie gminy Pierzchnica,
- budowa żłobka,
- modernizacja boisk przyszkolnych.

Gmina Raków:

- doposażenie szkół w materiały edukacyjne, dydaktyczne i sportowe oraz ich remont (sale lekcyjne, stołówki szkolne),
- modernizacja boisk przyszkolnych,
- budowa boiska sportowego przy budynku Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Rakowie.

Gmina Szydłów:

- budowa i/lub przebudowa/rozbudowa przedszkola w Szydłowie,
- budowa przyszkolnej infrastruktury sportowej,
- budowa wielofunkcyjnego obiektu sportowego na terenie gminy Szydłów,
- modernizacja (remont) i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne na terenie gminy Szydłów.

Gmina Tuczępy:

- budowa przedszkola w gminie Tuczępy,
- remont i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne na terenie gminy Tuczępy,
- budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Tuczępach,
- modernizacja lub rozbudowa boiska „Orlik” w miejscowości Tuczępy,
- budowa stadionu lekkoatletycznego na terenie gminy,
- modernizacja boiska przyszkolnego w Nizinach.

Wniosek nr 8: Potrzeby inwestycyjne wskazane przez samorzady w obszarze edukacji (m.in. remonty sal lekcyjnych, ich doposażenie) oraz szeroko rozumianej infrastruktury sportowej przy szkołach – świadczy o tym, że obszar ten jest jednym z najważniejszych dla samorządów objętych Strategią.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Warto również w tym miejscu wspomnieć o 2 zjawiskach ogólnokrajowych⁸, który dotyczą obszaru edukacji gmin objętych Strategią:

- epidemii otyłości wśród dzieci w wieku szkolnym oraz
- wzrost depresji i epizodów depresyjnych wśród dzieci i młodzieży.

Według danych Instytutu Żywności i Żywienia z 2018 r. polskie dzieci są zaliczane do najszybciej tyjących w Europie. W latach 70. ubiegłego wieku nadmierną masę ciała notowano w Polsce u mniej niż 10% uczniów, podczas gdy w ostatnich latach u ponad 22%. Z kolei z raportów opracowanych na zlecenie ministra zdrowia wynika, że w 2018 r. nadwagę miało nawet 30,5% dzieci w wieku szkolnym⁹.

Wniosek nr 9: Z uwagi na ogólnopolską epidemię otyłości i nadwagi wśród dzieci w wieku szkolnym (coraz częściej również przedszkolnym) należy potraktować inwestycje związane z przyszłą infrastrukturą sportową oraz profilaktyką i edukacją żywieniową¹⁰ jako priorytetowe w obszarze edukacji.

Według danych Narodowego Funduszu Zdrowia w ciągu ostatnich pięciu lat liczba dzieci i młodzieży, które są leczone z powodu zaburzeń depresyjnych i zaburzeń nastroju wzrosła o ponad 100 procent. W 2017 roku takich osób było 12 tysięcy, w 2021 już 25 tysięcy. Niestety pandemia COVID-19 pogłębiła to zjawisko wśród dzieci w wieku szkolnym. Eksperci wskazują, że stany i zaburzenia depresyjne wśród dzieci i młodzieży w naszym kraju stają się coraz bardziej większym problemem zdrowotnym, występującym u ok. 2 proc. dzieci i aż u około 20 proc. młodzieży. Konsekwencją depresji mogą być zachowania samobójcze.

Wniosek nr 10: Pogorszenie się kondycji psychicznej dzieci i młodzieży wymaga od samorządów podjęcie działań w kierunku wzmocnienia kondycji psychicznej uczniów poprzez zwiększenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w prowadzonych przez siebie szkołach.

⁸ Brak jest wiarygodnych i kompleksowych danych dotyczących tych zjawisk, ale bez wątplenia dotyczą one również gmin objętych Strategią

⁹ Zob. więcej Raport NIK za: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/otylosc-i-nadwaga-u-dzieci-coraz-wiekszy-problem-coraz-mniej-skuteczne-dzialania.html>

¹⁰ W tym zakresie pomocne mogą okazać się wszelkie projekty współpracy szkół z organizacjami pozarządowymi

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4.3 Opieka zdrowotna

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Dostępność do placówek służby zdrowia i usług medycznych należy do najistotniejszych elementów infrastruktury społecznej. Czynniki kształtującymi poziom służby zdrowia oraz zakres opieki medycznej są: liczba placówek specjalistycznych, ich wielkość, wyposażenie oraz liczebność lekarzy świadczących usługi medyczne.

Gmina Busko – Zdrój

Na wstępie warto wspomnieć, że Busko-Zdrój to gmina uzdrowiskowa. Na jej terenie działają liczne sanatoria i szpitale uzdrowiskowe – mają zasięg m.in. ogólnopolski, ale mogą z nich korzystać również mieszkańcy. Natomiast działalność podstawowej opieki zdrowotnej świadczy kilka podmiotów niepublicznych oraz kilka przychodni i jeden szpital podległy jednostkom samorządu terytorialnego. Opiekę zdrowotną na terenie gminy zapewnia Samodzielny Publiczny Zespół Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Busku- Zdroju w skład którego wchodzi następujące jednostki organizacyjne:

- Przychodnia Rejonowa Nr 1 w Busku -Zdroju,
- Przychodnia Rejonowa Nr 2 w Busku -Zdroju,
- Ośrodek Zdrowia w Dobrowodzie,
- Ośrodek Zdrowia w Kończkowicach.

Podstawowym zadaniem Zakładu jest udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Podstawowa Opieka Zdrowotna jest jednym z kilkunastu rodzajów świadczeń zdrowotnych składających się na krajowy system ochrony zdrowia. SPZPOZ w Busku-Zdroju realizuje świadczenia zdrowotne z rodzaju podstawowej opieki zdrowotnej przede wszystkim dla mieszkańców z terenu miasta i gminy Busko-Zdrój.

Zakres świadczeń zdrowotnych obejmuje: świadczenia lekarza POZ, świadczenia pielęgniarki POZ, świadczenia pielęgniarki szkolnej, świadczenia położnej POZ oraz transport sanitarny w POZ. W ten sposób realizowany jest kompletny zakres świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej jaki przewidują przepisy prawa.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej zadeklarowanych było 24 539 pacjentów, do pielęgniarki POZ 23 916 pacjentów, do położnej POZ 8 610 pacjentów i do pielęgniarki szkolnej 2 687 uczniów, z czego:

Tabela 67 Liczba zadeklarowanych pacjentów do lekarza POZ i pielęgniarki w podziale na przychodnie i ośrodki zdrowia na terenie Gminy Busko-Zdrój

Nazwa jednostki organizacyjnej	Liczba zadeklarowanych pacjentów do	
	lekarza POZ	pielęgniarki
Przychodnia Rejonowa Nr 1 w Busku-Zdroju	17 492	14 465
Przychodnia Rejonowa Nr 2 w Busku-Zdroju	4 109	5 782
Ośrodek Zdrowia w Dobrowodzie	1 427	1 800
Ośrodek Zdrowia w Kończkowicach	1 511	1 869

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- choroby układu krążenia 55,1%,
- nowotwory 22,4%,
- choroby układu oddechowego 2,1%.

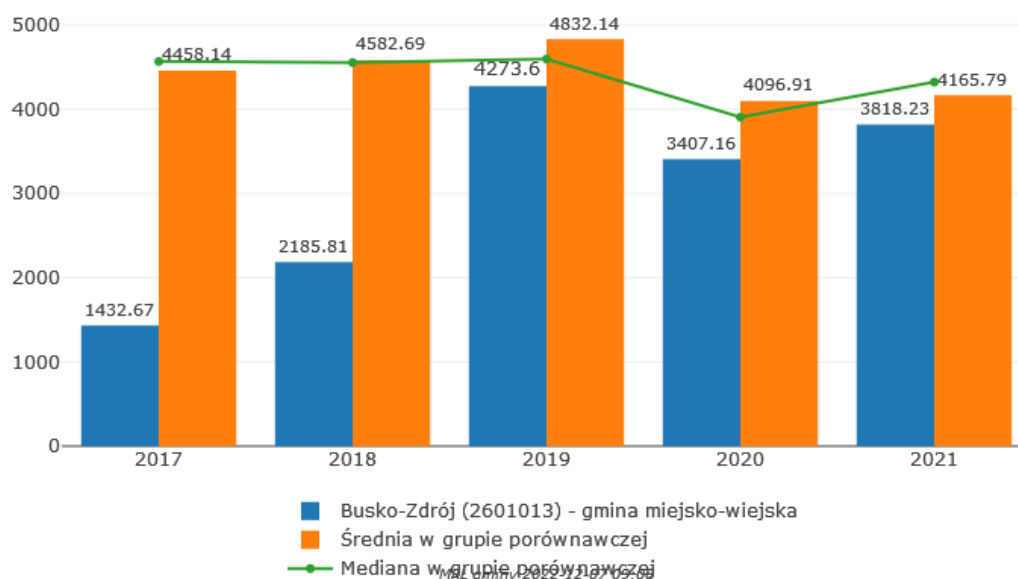
W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby udzielonych porad lekarskich w latach 2015-2021 na terenie gminy Busko – Zdrój.

Tabela 68 Liczba udzielonych porad lekarskich w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021

Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Busko Zdrój	40 854	43 410	46 473	70 558	137 563	109 046	120 912
Busko-Zdrój - miasto	26 602	27 829	31 903	56 678	122 876	96 646	111 353
Busko-Zdrój - obszar wiejski	14 252	15 581	14 570	13 880	14 687	12 400	9 559

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wartości ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w grupie gmin podobnych do gminy Buska-Zdroju. W gminie Busko - Zdrój liczba udzielonych porad w analizowanym okresie ulegała znacznym wahaniom jednak w całym analizowanym okresie jest niższa w stosunku do grupy porównawczej.

Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Busko – Zdrój w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Istotnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność aptek na terenie gminy Buska-Zdroju. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy w, dla mieszkańców dostępnych było 14 aptek i punktów aptecznych.

COVID 19

Od stycznia 2021 rozpoczął się proces szczepień przeciwko wirusowi SARS-CoV-2 na terenie gminy. Gmina Busko-Zdrój zajęła 1 miejsce w powiecie, jeśli chodzi o procent w pełni zaszczepionych.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 69 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Busko - Zdrój (stan na dzień 10.09.2022r.)

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Busko Zdrój	32 005	18 966	18 591	58,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Chmielnik

Na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Chmielniku, który w 2020 r. świadczył usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Działalność statutowa to udzielanie świadczeń medycznych w zakresie: podstawowej opieki zdrowotnej, stomatologii, higieny szkolnej, pielęgniarstwa środowiskowego oraz świadczeń z zakresu transportu sanitarnego. Świadczenia udzielane są w Przychodni Zdrowia w Chmielniku oraz w Ośrodkach Zdrowia: Piotrkowicach i Sędziejowicach, do których zapisanych jest 9 009 pacjentów.

W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby udzielonych porad lekarskich w latach 2015-2021. Z podanych danych wynika iż od 2020r. liczba porad udzielonych na terenie gminy spada.

Tabela 70 Liczba udzielonych porad lekarskich w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021

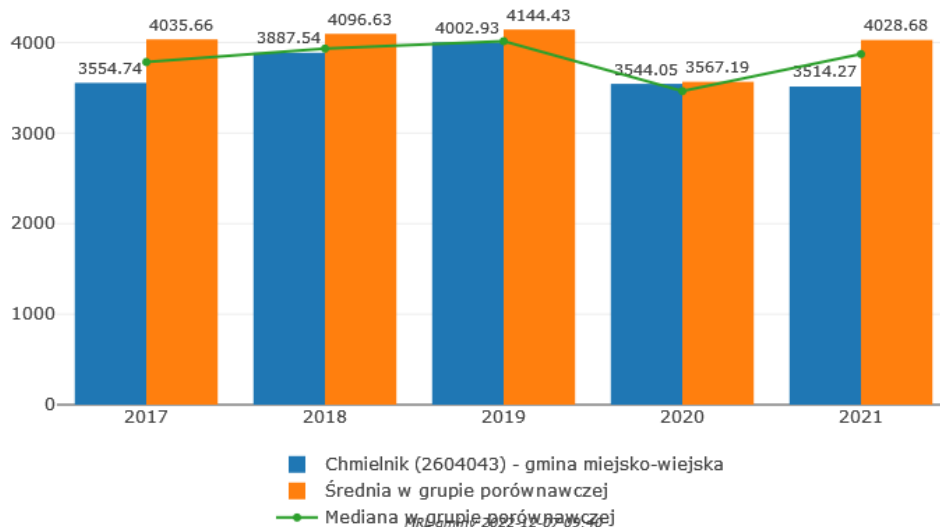
Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chmielnik	39 952	38 713	40 389	44 007	45 089	39 587	38 917
Chmielnik - miasto	34 723	33 284	35 208	38 963	39 051	36 454	35 218
Chmielnik - obszar wiejski	5 229	5 429	5 181	5 044	6 038	3 133	3 699

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wartości ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w grupie gmin podobnych do gminy Chmielnik. Liczba udzielonych porad w analizowanym okresie ulegała w ostatnich 2 latach systematycznemu spadkowi i jest niższa w stosunku do grupy porównawczej.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Wykres 39 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Chmielnik w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy Chmielnik funkcjonowało 5 patek. Liczba ludność przypadająca na jedną aptekę ogólnodostępną to 2177.

Najczęstszą przyczyną zgonów w ostatnich latach na terenie gminy są choroby układu krążenia oraz nowotwory. Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 45,6%,
- nowotwory 21,6%,
- choroby układu oddechowego 4,9%.

COVID 19

Gmina Chmielnik zajęła 4 miejsce w powiecie kieleckim w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 52,0 % mieszkańców.

Tabela 71 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Chmielnik (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Chmielnik	11 170	5932	5 810	52,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Gnojno

Na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gnojnie w skład, którego wchodzi 3 ośrodki zdrowia: w Gnojnie, w Raczykach i w Balicach. W ośrodkach funkcjonują:

- Gabinet Medycyny Szkolnej
- Gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej
- Poradnia Dla Dzieci
- Poradnia Ginekologiczna
- Poradnia Lekarza POZ

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

W 2021r. na terenie gminy udzielono 36 026 porad lekarskich to o 3 696 porad więcej niż rok wcześniej i o 2121 porad więcej niż w 2019r.

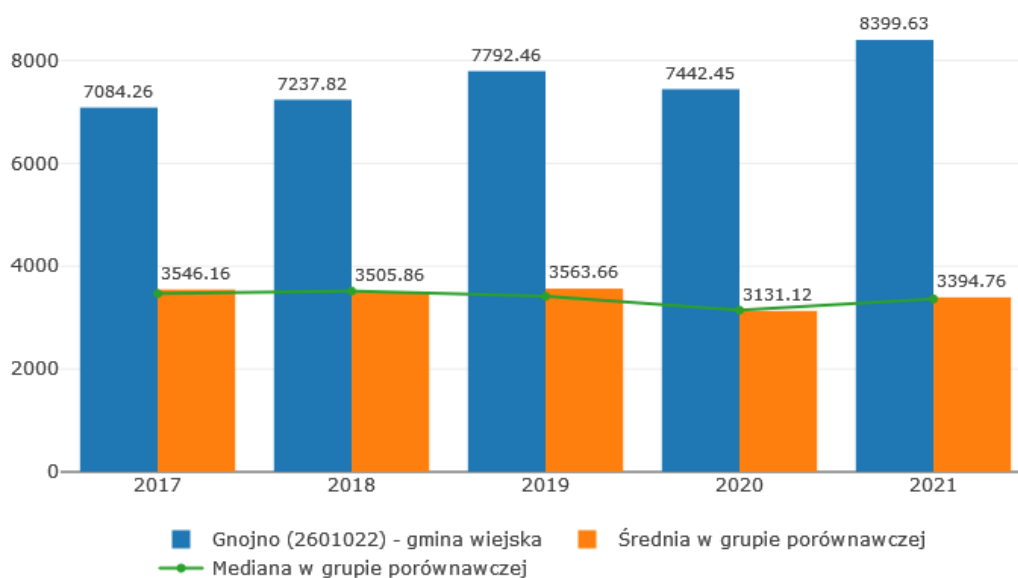
Tabela 72 Liczba udzielonych porad w Gminie Gnojno w latach 2015-2021

Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gnojno	30 371	30 484	31 192	31 803	33 905	32 330	36 026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r dla gminy Gnojno wynosił 8 399,63 i był dużo wyższy od wartości wskaźnika w grupie gmin podobnych. W gminie Gnojno liczba udzielonych porad w analizowanym okresie ulegała systematycznemu zwłaszcza w ostatnim analizowanym roku.

Wykres 40 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Gnojno w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy funkcjonował 1 punkt apteczny.

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 52,1%,
- nowotwory 22,4%,
- choroby układu oddechowego 2,1%.

COVID -19

Gmina Gnojno zajęła 2 miejsce w powiecie buskich w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 56,4 % mieszkańców.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 73 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Gnojno (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Gnojno	4 344	2 500	2451	56,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Pierzchnica

Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy jest placówką służby zdrowia na terenie gminy Pierzchnica zabezpieczająca świadczenia medyczne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznej opieki medycznej z zakresu ginekologii i rehabilitacji. Świadczenie usług w tych zakresach odbywa się na podstawie umów ze Świętokrzyskim Oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia. Placówka funkcjonuje w dwóch budynkach: w Ośrodku Zdrowia w Pierzchnicy oraz Punkcie Lekarskim w Drugni.

Opieką zdrowotną objętych jest około 4159 osób, które poprzez złożenie deklaracji zgłosiły chęć korzystania z usług Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pierzchnicy.

W SZOZ w Pierzchnicy funkcjonuje również Poradnia Ginekologiczno - Położnicza i Gabinet Rehabilitacji Medycznej. W 2020r. na terenie gminy udzielono 17 026 porad lekarskich (to o 1057 porad mniej niż rok wcześniej).

Tabela 74 Liczba udzielonych porad w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021

Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pierzchnica	20 537	20 863	21 222	21 816	21 880	18 083	17 026
Pierzchnica - miasto	-	-	-	-	17 938	15 096	14 145
Pierzchnica - obszar wiejski	-	-	-	-	3 942	2 987	2 881

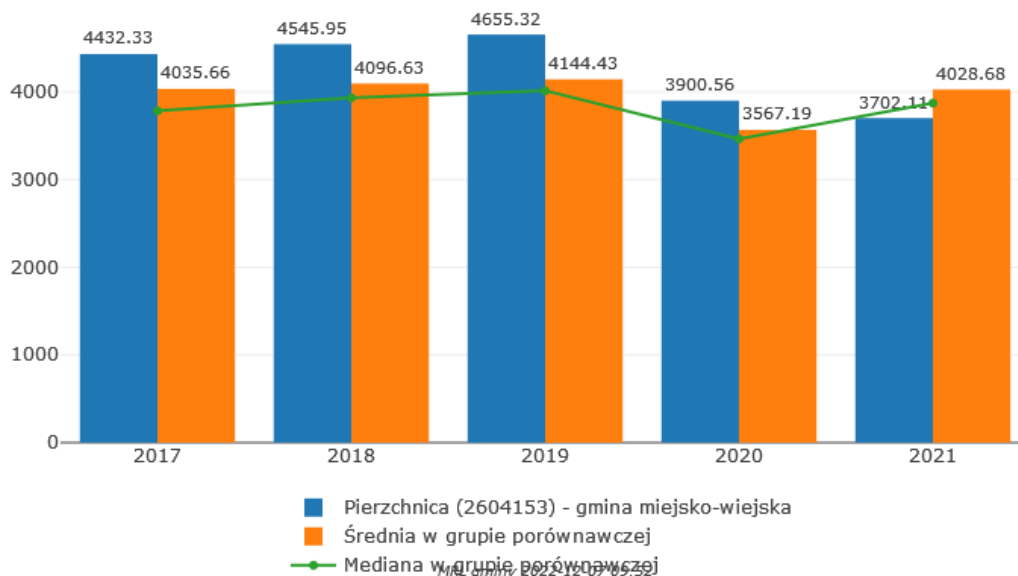
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców dla gminy Pierzchnica w 2021r. wynosił 3702,11 i był niższy od wskaźnika w grupie gmin podobnych do gminy Pierzchnica. W latach wcześniejszych natomiast wartość tego wskaźnika była wyższa niż wartość w grupie porównawczej. W gminie Pierzchnica liczba udzielonych porad w analizowanym okresie ulegała systematycznemu spadkowi.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 41 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Pierzchnica w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy funkcjonowała jedna apteka.

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 45,6%,
- nowotwory 21,6%,
- choroby układu oddechowego 4,9%.

COVID -19

Gmina Pierzchnica zajęła 6 miejsce w powiecie kieleckim w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 52,0 % mieszkańców.

Tabela 75 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Pierzchnica (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Pierzchnica	4 636	2 456	2386	51,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Raków

Na terenie gminy funkcjonuje publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rakowie z ośrodkami zdrowia w Rakowie i Ociesękach. Ośrodek Zdrowia w Rakowie przyjmuje chorych od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-18.00. W ośrodku funkcjonują:

- poradnia POZ,
- poradnia ginekologiczna,
- poradnia stomatologiczna,
- gabinet pielęgniarki środowiskowej,
- gabinet pielęgniarki szkolnej,
- gabinet rehabilitacyjny,
- gabinet zabiegowy,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- punkt pobrań materiałów do badań.

Ośrodek Zdrowia w Ocieskach przyjmuje natomiast w wtorki w godz. 8.00-11.30 i środy w godzinach 14.00-16.00. W ośrodku funkcjonuje: Poradnia POZ oraz punkt pobrań materiałów do badań. W 2021r. na terenie gminy udzielono 16 878 porad lekarskich to o 1 640 porad więcej niż rok wcześniej.

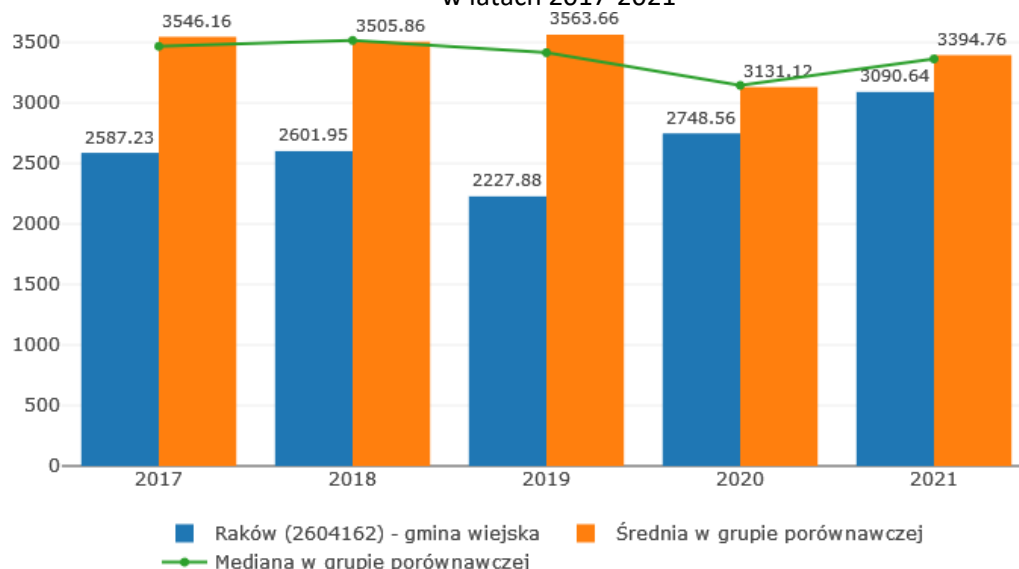
Tabela 76 Liczba udzielonych porad w Gminie Raków w latach 2015-2021

Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Raków	15 152	15 153	14 667	14 662	12 465	15 238	16 878

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wartości ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w grupie gmin podobnych oraz dla gminy Raków. W analizowanym okresie liczba udzielonych porad w gminie Raków ulegała systematycznemu wzrostowi jednakże jest niższa w stosunku wartości wskaźnika dla grupy porównawczej.

Wykres 42 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Raków w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy Raków w, dla mieszkańców dostępne było 2 aptek i punktów aptecznych. Wskaźnik ilość ludności przypadająca na jedną aptekę wynosił 2675.

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 45,6%,
- nowotwory 21,6%,
- choroby układu oddechowego 4,9%.

COVID -19

Gmina Raków zajęła 11 miejsce w powiecie kieleckim w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 49,4 % mieszkańców.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 77 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Raków (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Raków	5 544	2 798	2741	49,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Szydłów

Ochronę zdrowia mieszkańcom gminy zabezpiecza Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szydłowie z Ośrodkiem Zdrowia w Potoku. Działa on w oparciu o kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia i świadczy nieodpłatne świadczenia medyczne. SPZOZ posiada w swojej strukturze:

- lekarza chorób wewnętrznych, specjalistę medycyny rodzinnej,
- internistów,
- lekarza specjalistę pediatrii i chorób zakaźnych,
- lekarza specjalistę chirurgii ogólnej, patomorfologa,
- poradnię stomatologiczną.

Pod koniec lutego 2020 r. Centrum Pielęgnacyjno-Rehabilitacyjne „DOM” uruchomiło „Dzienny Dom Opieki Medycznej w Szydłowie”. Jest to pierwsza taka placówka w powiecie staszowskim i jedna z pierwszych w województwie świętokrzyskim. Osoby korzystające z usług tej placówki otrzymują opiekę lekarską, pielęgniarską, fizjoterapeutyczną, terapeutę zajęciowego, a także konsultację trzech specjalistów lekarzy.

Pomoc i opiekę dla osób starszych i przewlekle chorych świadczy – powstały w 2002r. - Dom Pomocy Społecznej w Rudkach, prowadzony przez Caritas Diecezji Kieleckiej. Po rozbudowie dysponuje 40 miejscami dla osób przewlekle psychicznie chorych (kobiet i mężczyzn), nad którymi opiekę sprawuje 30 pracowników. Liczba porad udzielanych na terenie gminy w ostatnich latach waha się.

Tabela 78 Liczba udzielonych porad w Gminie Szydłów w latach 2015-2021

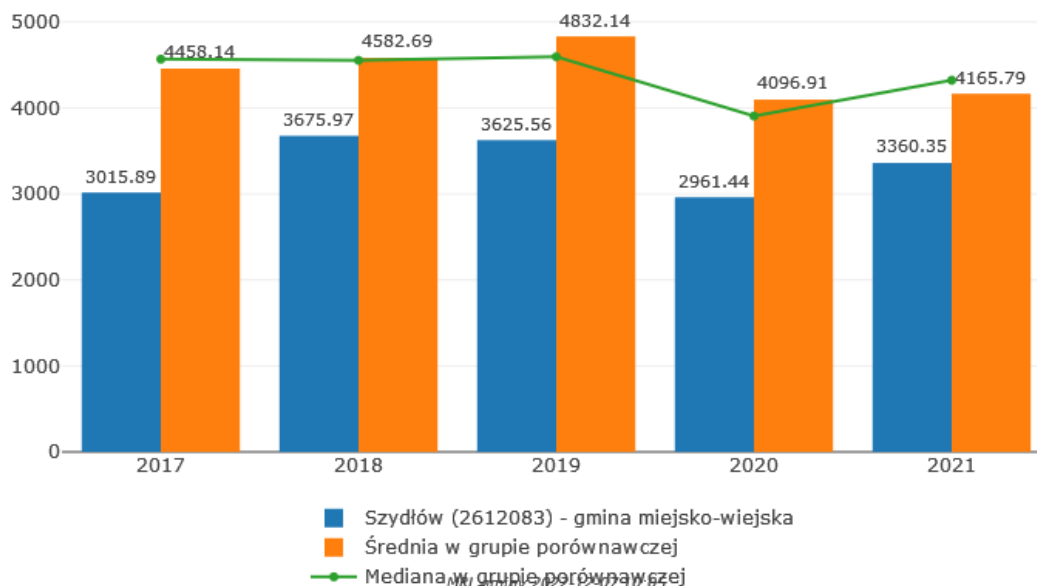
Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Szydłów	16 997	16 795	14 235	17 391	16 964	13 593	15 172
Szydłów - miasto	-	-	-	-	15 285	12 438	14 168
Szydłów - obszar wiejski	-	-	-	-	1 679	1 155	1 004

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021r. dla gminy Szydłów wynosił 3360,35i był niższy niż wartość w grupie gmin podobnych do gminy Szydłów. W analizowanym okresie na terenie gminy zauważyć można ciągłe wahania dotyczące liczby udzielonych porad.

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Wykres 43 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Szydłów w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy Szydłów funkcjonowała 1 apteka.

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 49,0 %,
- nowotwory 23,0 %,
- choroby układu oddechowego 2,3%.

COVID -19

Gmina Szydłów zajęła 6 miejsce w powiecie staszowskim w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 51,5 % mieszkańców.

Tabela 79 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Szydłów (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Szydłów	4 590	2 431	2364	51,5 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Gmina Tuczępy

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Tuczępach, w którym działają:

- Gabinet Diagnostyczno-Zabiegowy,
- Gabinet Medycyny Szkolnej,
- Gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej,
- Gabinet USG i EKG,
- Poradnia Dla Dzieci,
- Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Poradnia Lekarz POZ,
- Internista, Reumatolog,
- Poradnia Stomatologiczna,
- Pracownia Fizjoterapii,
- Pracownia Fizykoterapii,
- Punkt Szczepień.

W 2021r. na terenie gminy Tuczępy udzielono 16 573 porad lekarskich to o 800 porad więcej niż rok wcześniej i o 1329 porad więcej niż w roku 2019.

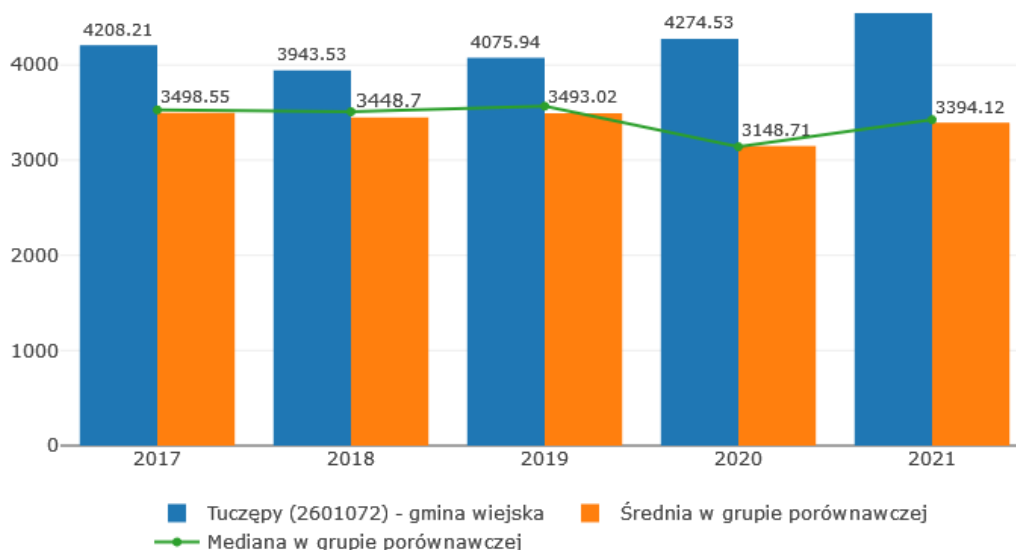
Tabela 80 Liczba udzielonych porad w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021

Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tuczępy	15 618	15 858	15 785	14 875	15 244	15 773	16 573

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wartości ilości udzielonych porad w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w grupie gmin porównawczych i dla gminy Tuczępy. W gminie Tuczępy liczba udzielonych porad w analizowanym okresie ulegała systematycznemu wzrostowi i jest ona dużo wyższa w stosunku do wartości dla grupy porównawczej.

Wykres 44 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Tuczępy w latach 2017-2021

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 07.12.2022

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 roku na obszarze gminy, dla mieszkańców dostępna była 1 apteka i punkt apteczny.

Wg danych GUS w 2020r. najczęstszymi przyczynami zgonów były:

- choroby układu krążenia 52,1%,
- nowotwory 22,4%,
- choroby układu oddechowego 2,1%.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

COVID -19

Gmina Tuczępy zajęła 7 miejsce w powiecie buskim w konkursie na gminę z największą liczbą zaszczepionych. Obecnie jest to 53,4 % mieszkańców.

Tabela 81 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Tuczępy (stan na dzień 10.09.2022r.)

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Tuczępy	3 690	2 012	1972	53,4 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Podsumowanie w obszarze opieki zdrowotnej

Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na obszarze gmin objętych strategią jest zapewniony. Poszczególne samorządy w całkiem dobry sposób poradziły sobie z wyzwaniem szczepień przeciwko COVID-19. Na obszarze realizacji *Strategii* najwięcej osób zaszczepionych jest wśród mieszkańców Gminy Busko – Zdrój 58,09%, najmniej wśród mieszkańców Gminy Raków 49,44%¹¹.

Tabela 82 Poziom zaszczepienia przeciwko COVID-19 w gminach objętych Strategią

COVID	Liczba mieszkańców	Liczba zaszczepionych min 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Busko Zdrój	32 005	18 966	18591	58,09%
Gnojno	4 344	2 500	2451	56,42%
Tuczępy	3 690	2 012	1972	53,44%
Chmielnik	11 170	5 932	5810	52,01%
Szydłów	4 590	2 431	2364	51,50%
Pierzchnica	4 636	2 456	2386	51,47%
Raków	5 544	2 798	2741	49,44%

Źródło: <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Wniosek nr 11: Z uwagi na to, że **głównymi przyczynami zgonów** na terenie gmin objętych Strategią są **choroby układu krążenia oraz nowotwory** warto, aby podmioty opieki zdrowotnej funkcjonujące na tym terenie (wspólnie z JST) włączyły się w realizację **wszelkiego rodzaju programów profilaktyki i rehabilitacji** (głównie kardiologicznej i onkologicznej).

Tabela 83 Główne przyczyny zgonów na terenie danej gminy w 2020r. (w%)

Gmina	Główne przyczyny zgonów na terenie danej gminy w 2020r. (w%)		
	choroby układu krążenia	nowotwory	choroby układu oddechowego
Busko-Zdrój	52,1%	22,4%	2,1%
Chmielnik	45,6%	21,6%	4,9%
Gnojno	52,1%	22,4%	2,1%

¹¹ 1 miejsce w regionie zajęła Gmina Jędrzejów 62,0%, ostatnie miejsce Gmina Baćkowice 44,6%.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Pierzchnica	45,6%	21,6%	4,9%
Raków	45,6%	21,6%	4,9%
Szydłów	49,0%	23,0%	2,3%
Tuczępy	52,1%	22,4%	2,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wniosek nr 12: Pandemia COVID-19 uwypukliła konieczność popularyzacji rozwiązań z zakresu e-zdrowia i zasadność podejmowania działań, które przyczynią się do stworzenia spójnego z krajowym systemem zdrowia cyfrowego. Dlatego istotne będzie jak najlepsze przygotowanie samorządów objętych *Strategią* do **pełnego wykorzystania szans i możliwości większego wykorzystania i zastosowania narzędzi informatycznych do rozwoju e-usług**. Nieodzownym elementem staje się więc poprawa dostępności cyfrowej w celu zminimalizowania ryzyk wystąpienia obszarów i grup zmarginalizowanych pod tym względem.

Poza transformacją w kierunku e-zdrowia istnieje potrzeba przeprowadzenia prac remontowych w budynkach, gdzie znajdują się Ośrodki Zdrowia oraz zakup nowoczesnego sprzętu medycznego. Część obiektów – wymaga rozbudowy i/lub przebudowy i/lub modernizacji. Główne potrzeby zgłaszane przez samorzady – na etapie przygotowania diagnozy - w tym obszarze dotyczyły:

Gmina Busko-Zdrój:

- zakup sprzętu medycznego -rehabilitacyjnego / doposażenie wraz z modernizacją i adaptacją pomieszczeń SPZPOZ (Ośrodków Zdrowia),
- zakup sprzętu i systemu informatycznego, celem poprawy świadczonych usług,
- wdrożenie kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Gmina Chmielnik:

- doposażenie w specjalistyczny sprzęt medyczny SP ZOZ w Chmielniku,
- zakup sprzętu rehabilitacyjnego,
- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie),
- doposażenie w sprzęt teleinformatyczny (komputery, serwer, system e-usług zdrowotnych) SP ZOZ w Chmielniku.

Gmina Gnojno:

- zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej,
- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Gmina Pierzchnica:

- zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej,
- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Gmina Raków:

- remont piwnicy w budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rakowie,
- Remont schodów i daszka nad wejściem w budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rakowie filia w Ociesękach,
- zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej,

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Gmina Szydłów:

- zakup sprzętu rehabilitacyjnego oraz nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej,
- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Gmina Tuczępy:

- zakup sprzętu medyczno-rehabilitacyjnego, jego doposażenie i adaptacja w budynku Ośrodka zdrowia w Tuczępach,
- zakup sprzętu i systemu informatycznego niezbędnego do wdrożenia kolejnych usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030

4.4 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Gmina Busko-Zdrój

Gmina w zakresie gospodarki ściekowej ma utworzoną aglomerację Busko-Zdrój - 28 605 RLM na podstawie uchwały nr XXX/345/2020 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczania obszaru i granic aglomeracji Busko-Zdrój.

Infrastruktura techniczna i komunalna na terenie Gminy stale się rozbudowuje i modernizuje. Podejmowane działania, znacząco wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców oraz budują atrakcyjny wizerunek gminy, przyjazny dla turystów i kuracjuszy.

Stan infrastruktury wodno-ściekowej w Gminie Busko-Zdrój na koniec 2021 roku przedstawiał się następująco:

- długość sieci wodociągowej — 336,75 km;
- długość sieci kanalizacji sanitarnej — 181,43 km;
- długość sieci kanalizacji deszczowej — 34,15 km.

W roku sprawozdawczym z sieci wodociągowej korzystało 31 299 osób, natomiast z sieci kanalizacji sanitarnej 21 068 osób.

Należy dodać, że wszystkie miejscowości w gminie są zwodociągowane. Kanalizację sanitarna posiada 15 miejscowości. Jedna miejscowości skanalizowana jest częściowo.

Tabela 84: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Busko - Zdrój - stan na dzień 31.12.2021r

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	336,75
2.	% zwodociągowania gminy	%	93
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	2
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	181,43
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	71
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	1

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Busku Zdroju

Z sieci wodociągowej korzysta 93% mieszkańców w tym 97,7% z terenu miasta i 88,6 z obszarów wiejskich. Z kanalizacji sanitarnej natomiast 71,4%, znaczna część gminy posiada dostęp do sieci gazowej.

Tabela 85 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i gminy Busko – Zdrój w latach 2015-2020

Busko - Zdrój - Korzystający z instalacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	92,7	92,9	92,8	92,9	93,0	93,0
miasto	97,6	97,6	97,6	97,6	97,6	97,7
obszar wiejski	87,8	88,1	88,2	88,3	88,4	88,6
Kanalizacyjnej	71,0	71,2	70,9	71,0	71,0	71,4
miasto	94,3	94,4	94,3	94,3	94,4	94,5
obszar wiejski	47,4	48,0	48,0	48,2	48,4	49,4
Gazowej	51,6	51,5	51,5	52,0	52,0	56,0

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

miasto	90,1	89,8	90,1	90,0	90,1	95,7
obszar wiejski	12,5	13,2	13,6	14,8	15,3	18,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 86 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Busko-Zdrój

L.p.	Wyszczególnienie (sołectwo/miasto)	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Baranów	tak	nie	nie
2.	Bilczów	tak	nie	nie
3.	Biniątki	tak	nie	nie
4.	Błoniec	tak	nie	tak
5.	Bronina	tak	tak	tak
6.	Budzyń	tak	nie	nie
7.	Chotelek	tak	tak	nie
8.	Dobrowoda	tak	nie	nie
9.	Elźbiecin	tak	nie	nie
10.	Gadawa	tak	nie	nie
11.	Galów	tak	nie	nie
12.	Janina	tak	nie	nie
13.	Kameduły	tak	nie	nie
14.	Kawczyce	tak	częściowo	nie
15.	Kończakowice	tak	nie	nie
16.	Kostki Duże	tak	nie	nie
17.	Kostki Małe	tak	nie	nie
18.	Kotki	tak	nie	tak
19.	Las Winiarski	tak	nie	nie
20.	Łągiewniki	tak	tak	tak
21.	Mikułowice	tak	tak	tak
22.	Młyny	tak	nie	nie
23.	Nowa Wieś	tak	nie	tak
24.	Nowy Folwark	tak	tak	nie
25.	Oleszki	tak	nie	nie
26.	Olganów	tak	nie	nie
27.	Owczary	tak	tak	tak
28.	Palonki	tak	nie	nie
29.	Pęczelice	tak	nie	nie
30.	Podgaje	tak	nie	nie
31.	Radzanów	tak	tak	nie
32.	Ruczynów	tak	nie	nie
33.	Siesławice	tak	tak	tak
34.	Skorzów	tak	nie	nie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

35.	Skotniki Duże	tak	tak	nie
36.	Skotniki Małe	tak	tak	nie
37.	Słabkowie	tak	nie	nie
38.	Służów	tak	nie	nie
39.	Szaniec	tak	nie	tak
40.	Szczaworyż	tak	tak	nie
41.	Wełecz	tak	tak	nie
42.	Widuchowa	tak	nie	nie
43.	Wolica	tak	tak	nie
44.	Zbludowice	tak	tak	tak
45.	Zbrodźce	tak	tak	nie
46.	Zwierzyniec	tak	nie	nie
47.	Żerniki Górne	tak	nie	nie
48.	Miasto BUSKO-ZDRÓJ	tak	tak	tak

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Gmina Chmielnik

Gmina w zakresie gospodarki ściekowej ma utworzoną aglomerację Chmielnik – 6716 RLM (podstawa prawna: uchwała nr XXVIII/295/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 1 lutego 2021r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Chmielnik).

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w wodę odbywa się z wodociągów zbiorowych, dla których źródłem wody są trzy podstawowe ujęcia wody zlokalizowane we wsiach: Zrecze, Piotrkowice i Celiny oraz dwa rezerwowe w Chmielniku i Suchowoli. W systemie zaopatrzenia w wodę dominującą rolę odgrywają ujęcia powierzchniowe. Istniejące ujęcia w pełni zabezpieczają zapotrzebowanie gminy na wodę. Zaopatrzenie w wodę mieszkańców miejscowości Ługi i Różanka odbywa się z ujęcia wody zlokalizowanego na terenie Gminy Pierzchnica. Wszystkie miejscowości w gminie Chmielnik są zwodociągowane. Systemem kanalizacji sanitarnej objęte są następujące miejscowości: Chmielnik, Przededworze, Suchowola, Śładków Mały, Śładków Duży, Piotrkowice, Grabowiec, Suliszów, Minostowice. Ścieki sanitarne w miejscowościach pozbawionych dostępu do kanalizacji gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, a następnie są wywożone przez pojazdy asenizacyjne.

Tabela 87: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Chmielnik (wg stanu na 31.12.2020r.)

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Wskaźnik
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	192,5
2.	% zwodociągowania gminy	%	99
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	4
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	70
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	59,5
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	2

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku

Na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków komunalnych:

- w Chmielniku o przepustowości 1 600 m³/d . Ilość osób podłączonych wynosi 5 973,
- w Piotrkowicach o przepustowości 240 m³/d, Ilość osób podłączonych wynosi 1 067 osób.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

99,0 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej (100% na terenie miasta), 58,6% z sieci kanalizacyjnej (99,2% na terenie miasta) oraz 4,8% z sieci gazowej (14,8% na obszarze miasta). Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Tabela 88 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i Gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Chmielnik - Korzystający z instalacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	99,00	99,00	99,00	99,00	99,00	99,0
miasto	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,0
obszar wiejski	98,50	98,50	98,50	98,50	98,50	98,6
Kanalizacyjnej	59,1	59,0	58,8	58,6	58,5	58,6
miasto	99,2	99,1	99,1	99,2	99,2	99,2
obszar wiejski	38,8	38,7	38,9	38,9	38,9	39,4
Gazowej	1,4	1,6	1,7	2,0	2,1	4,8
miasto	4,1	4,6	5,2	6,0	6,5	14,8
obszar wiejski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, 9 (w tym miasto Chmielnik) mają dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz częściowo miasto ma dostęp do sieci gazowej.

Tabela 89 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Chmielnik

L.p.	Nazwa sołectwa/miasta	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Borzykowa	tak	nie	nie
2.	Celiny	tak	nie	nie
3.	Chomentówek	tak	nie	nie
4.	Ciecierze	tak	nie	nie
5.	Grabowiec	tak	tak	nie
6.	Holendry	tak	nie	nie
7.	Jasień	tak	nie	nie
8.	Kotlice	tak	nie	nie
9.	Lipy	tak	nie	nie
10.	Lubania	tak	nie	nie
11.	Łagiewniki	tak	nie	nie
12.	Ługi	tak	nie	nie
13.	Minostowice	tak	tak	nie
14.	Piotrkowice	tak	tak	nie
15.	Przededworze	tak	tak	nie
16.	Sędziejowice	tak	nie	nie
17.	Suchowola	tak	tak	nie
18.	Suliszów	tak	tak	nie
19.	Suskrajowice	tak	nie	nie
20.	Szyszczyce	tak	nie	nie
21.	Ślasków Duży	tak	tak	nie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

22.	Ślasków Mały	tak	tak	nie
23.	Zrecze Chałupczańskie	tak	nie	nie
24.	Zrecze Duże	tak	nie	nie
25.	Zrecze Małe	tak	nie	nie
26.	Miasto CHMIELNIK	tak	tak	tak, częściowo

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku

Gmina Gnojno

Dostęp do wody mają zapewnieni wszyscy mieszkańcy gminy, a stan zwodociągowania gminy wynosi 98% (przy długości sieci wodociągowej wynoszącej 110,28 km). Sieć i urządzenia wodociągowe znajdują się przeważnie w dobrym stanie technicznym. Zdecydowanie gorzej wypada poziom skanalizowania gminy, który oscyluje wokół 20%.

Tabela 90: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Gnojno - stan na dzień 31.12.2020r

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	110,28
2.	% zwodociągowania gminy	%	98
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	1
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	13,62
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	20
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	1

Źródło: Urząd Gminy w Gnojnie

79,2 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej, 15,7 % z sieci oraz 2,0 % z sieci gazowej. Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Tabela 91 Korzystający z instalacji na terenie gminy Gnojno w latach 2015-2020

Gnojno - Korzystający z instalacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	78,4	78,5	78,6	78,7	79,0	79,2
Kanalizacyjnej	7,7	7,9	7,6	7,9	13,6	15,7
Gazowej	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, 2 mają dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz 2 do sieci gazowej.

Tabela 92 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Gnojno

L.p.	Nazwa sołectwa	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Balice	TAK	NIE	NIE
2.	Bugaj	TAK	NIE	NIE
3.	Falki	TAK	NIE	NIE
4.	Glinka	TAK	TAK	NIE
5.	Gnojno	TAK	TAK	NIE

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

6.	Grabki Małe	TAK	NIE	NIE
7.	Gorzaków	TAK	NIE	NIE
8.	Janowice Poduszowskie	TAK	NIE	NIE
9.	Janowice Raczyckie	TAK	NIE	NIE
10.	Januszowice	TAK	NIE	NIE
11.	Jarząbki	TAK	NIE	NIE
12.	Kostera	TAK	NIE	NIE
13.	Maciejowice	TAK	NIE	NIE
14.	Poręba	TAK	NIE	NIE
15.	Płońnia	TAK	NIE	NIE
16.	Požogi	TAK	NIE	NIE
17.	Raczyce	TAK	NIE	NIE
18.	Ruda	TAK	NIE	TAK
19.	Rzeszutki	TAK	NIE	NIE
20.	Skadla	TAK	NIE	NIE
21.	Wola Bokrzycka	TAK	NIE	NIE
22.	Wola Zofiowska	TAK	NIE	NIE
23.	Wólka Bosowska	TAK	NIE	TAK
24.	Zagrody	TAK	NIE	NIE
25.	Zawada	TAK	NIE	NIE
26.	Zofiówka	TAK	NIE	NIE

Źródło: dane Urzędu Gminy Gnojno

Gmina Pierzchnica

Gmina jest zwodociągowana w 99%, zaś poziom skanalizowania wynosi 35,27%. Na terenie gminy zlokalizowane są 2 ujęcia wody - w Pierzchniance oraz w Wierzbiu. W 2020 roku odkryto bogate złoża wodonośne w Skrzelczycach.

Tabela 93: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Pierzchnica - stan na dzień 31.12.2020r

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	96,5
2.	% zwodociągowania gminy	%	99
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	2
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	13,5
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	35,27
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	3

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Pierzchnicy

94,7 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej (94,6 % na terenie miasta), 29,6% z sieci kanalizacyjnej (94,6% na terenie miasta) oraz 4,9% z sieci gazowej (19,3 % na obszarze miasta). Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 94 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Pierzchnica- Korzystający z instalacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	100,0	100,0	100,0	100,0	94,6	94,7
miasto					94,6	94,6
obszar wiejski	100,0	100,0	100,0	100,0	94,7	94,8
Kanalizacyjnej	25,6	26,4	26,7	28,0	27,3	29,6
miasto					94,6	94,6
obszar wiejski	25,6	26,4	26,7	28,0	4,8	7,9
Gazowej	2,1	2,2	2,2	2,8	3,3	4,9
miasto					12,7	19,3
obszar wiejski	2,1	2,2	2,2	2,8	0,1	0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, 4 (w tym miasto Pierzchnica) mają dostęp do sieci kanalizacyjnej (z czego Drugnia i Skrzelczyce częściowo), zaś dostęp do sieci gazowej ma częściowo miasto Pierzchnica.

Tabela 95 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Pierzchnica

L.p.	Nazwa sołectwa/miasto	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Brody	TAK	NIE	NIE
2.	Drugnia	TAK	Częściowo	NIE
3.	Drugnia Rządowa	TAK	NIE	NIE
4.	Górki	TAK	NIE	NIE
5.	Gumienice	TAK	NIE	NIE
6.	Holendry	TAK	NIE	NIE
7.	Maleszowa	TAK	NIE	NIE
8.	Osiny	TAK	NIE	NIE
9.	Pierzchnianka	TAK	TAK	NIE
10.	miasto Pierzchnica	TAK	TAK	Częściowo
11.	Podlesie	TAK	NIE	NIE
12.	Podstoła	TAK	NIE	NIE
13.	Skrzelczyce	TAK	Częściowo	NIE
14.	Strasznów Gumienicki	TAK	NIE	NIE
15.	Strojnów	TAK	NIE	NIE
16.	Ujny	TAK	NIE	NIE
17.	Wierzbie	TAK	NIE	NIE

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Pierzchnicy

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Raków

Na terenie Gminy Raków znajdują się dwa ujęcia wody w miejscowości Pągowiec oraz ujęcie „Grodno” w miejscowości Ociesęki. 3 miejscowości (Rakówka, Pułaczów, Papiernia) nie posiadają sieci wodociągowej. Ponadto na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków typu LEMNA w miejscowości Raków oraz oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna w miejscowości Chańcza o łącznej przepustowości 400m³/dobę. Ogółem długość sieci kanalizacyjnej wg. stanu na dzień 31.12.2020r. wynosi 30,04 km i obejmuje pięć miejscowości: Raków, Pągowiec, Chańcza, Życiny, Dębno. Ponadto na terenie gminy znajduje się 100 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 96: Infrastruktura wodno-kanalizacyjna na terenie gminy Raków (wg stanu na 31.12.2021r.)

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	185,17
2.	% zwodociągowania gminy	%	96%
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	2
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	30,04
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	33%
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	2

Źródło: Urząd Gminy w Rakowie

92,5 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej, 32,7% z sieci kanalizacyjnej. Brak jest na terenie gminy sieci gazowej. Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Tabela 97 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na terenie gminy Raków w latach 2015-2020

Raków - Korzystający z instalacji [%]	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	91,9	92,1	92,0	92,3	92,5	92,5
Kanalizacyjnej	31,2	32,4	32,2	32,7	32,7	32,7
Gazowej	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

25 miejscowości na terenie gminy ma dostęp do sieci wodociągowej, 5 ma dostęp do sieci kanalizacyjnej.

Tabela 98 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Raków

L.p.	Nazwa sołectwa	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Bardo	tak	nie	nie
2.	Celiny	tak	nie	nie
3.	Chańcza	tak (oprócz domków rekreacyjnych)	tak (oprócz domków rekreacyjnych)	nie
4.	Dębno	tak	tak	nie

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

5.	Drogowle	tak	nie	nie
6.	Głuchów	tak	nie	nie
7.	Głuchów Lasy	tak	nie	nie
8.	Jamno	częściowo	nie	nie
9.	Korzenno	tak	nie	nie
10.	Koziel	tak	nie	nie
11.	Lipiny	tak	nie	nie
12.	Mędrów	tak	nie	nie
13.	Nowa Huta	tak	nie	nie
14.	Ociesęki	tak	nie	nie
15.	Papiernia	nie	nie	nie
16.	Pągowiec	tak	tak	nie
17.	Pułaczów	nie	nie	nie
18.	Radostów	tak	nie	nie
19.	Raków	tak	tak	nie
20.	Rakówka	nie	nie	nie
21.	Rembów	tak	nie	nie
22.	Smyków	tak	nie	nie
23.	Szumsko	tak	nie	nie
24.	Szumsko-Kolonia	tak	nie	nie
25.	Wola Wąkopna	tak	nie	nie
26.	Wólka Pokłonna	tak	nie	nie
27.	Zalesie	tak	nie	nie
28.	Życiny	tak (oprócz domków rekreacyjnych)	tak (oprócz domków rekreacyjnych)	nie

Źródło: dane Urzędu Gminy Raków

Gmina Szydłów

Niemal wszyscy mieszkańcy posiadają możliwość przyłączenia się do sieci wodociągowej, która pokrywa gminę w 98%. Samorząd zarządza 4 wodociągami zaopatrującymi gminę w wodę, tj. wodociągi: Szydłów, Osówka, Korytnica, Potok. Gospodarka wodna w gminie oparta jest o cztery ujęcia zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę, zlokalizowane w miejscowościach:

- Szydłów - zaopatruje wodociąg grupowy w miejscowościach: Szydłów, Mokre, Wola Żyzna, Wolica, Solec, Grabki Duże, Gacki i Gminę Tuczępy - wydajność ujęcia to 312,8 m³/h,
- Osówka - zaopatruje wodociąg grupowy w miejscowościach: Osówka i Brzeziny, wydajność ujęcia to 52,3 m³/h,
- Rudki - zaopatruje wodociąg grupowy w sołectwach Rudki i Potok, Potok Rządowy oraz Wymysłów - wydajność ujęcia to 45,5 m³/h,
- Korytnica - zaopatruje wodociąg grupowy w miejscowościach: Korytnica, Kotuszów i Jabłonica, wydajność ujęcia to 39,0 m³/h.

Stopień skanalizowania gminy Szydłów jest niedostateczny i wynosi ok. 23%, a łączna długość sieci kanalizacyjnej to nieco ponad 15 km. Zdecydowana większość ścieków na terenie gminy gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych, tzw. szambach. Zbiorniki opróżnia się okresowo, a ścieki są wywożone do oczyszczalni ścieków w Szydłowie. Na terenie gminy działają dwie oczyszczalnie ścieków - w Szydłowie o przepustowości 160 m³/dobę oraz w Grabkach Dużych o przepustowości 60 m³/dobę.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 99: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Szydłów (wg stanu na 31.12.2021r.)

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	91,06
2.	% zwodociągowania gminy	%	98
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	4
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	15,5
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	23
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	2

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Szydłowie

85,5 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej (91,2% na terenie miasta), 21,2% z sieci kanalizacyjnej (65,5% na terenie miasta) oraz 12,5 % z sieci gazowej (48,5% na obszarze miasta). Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Tabela 100 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i gminy Szydłów w latach 2015-2020

Szydłów- Korzystający z instalacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wodociągowej	90,1	90,2	90,2	90,2	85,1	85,5
miasto	-	-	-	-	91,2	91,2
obszar wiejski	90,1	90,2	90,2	90,2	83,3	83,7
Kanalizacyjnej	16,0	16,1	16,1	15,8	21,1	21,2
miasto	-	-	-	-	65,5	65,5
obszar wiejski	16,0	16,1	16,1	15,8	7,4	7,4
Gazowej	11,2	11,3	11,7	11,9	11,7	12,5
miasto	-	-	-	-	46,0	48,5
obszar wiejski	11,2	11,3	11,7	11,9	1,1	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, miasto Szydłów oraz Grabki Duże mają dostęp do sieci kanalizacyjnej, zaś w zakresie dostępu do sieci gazowej – posiada go miasto Szydłów i częściowo Gacki.

Tabela 101 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Szydłów

L.p.	Nazwa sołectwa/miasta	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Brzeziny	TAK	NIE	NIE
2.	Gacki	TAK	NIE	CZĘŚCIOWO
3.	Grabki Duże	TAK	TAK	NIE
4.	Jabłonica	TAK	NIE	NIE
5.	Korytnica	TAK	NIE	NIE
6.	Kotuszów	TAK	NIE	NIE
7.	Mokre	TAK	NIE	NIE
8.	Osówka	TAK	NIE	NIE
9.	Potok	TAK	NIE	NIE

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

10.	Potok Rządowy	TAK	NIE	NIE
11.	Rudki	TAK	NIE	NIE
12.	Solec	TAK	NIE	NIE
13.	miasto Szydłów	TAK	TAK	TAK
14.	Wola Żyzna	TAK	NIE	NIE
15.	Wolica	TAK	NIE	NIE
16.	Wymysłów	TAK	NIE	NIE

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie

Gmina Tuczępy

Zarówno sieć wodociągowa jak i gazowa doprowadzona jest do wszystkich miejscowości. Długość sieci wodociągowej wynosi 60 km. Większość urządzeń i sieci wodociągowej znajduje się w dobrym stanie technicznym. Zdecydowanie gorzej wypada poziom skanalizowania gminy, który wynosi 35%, a długość sieci kanalizacyjnej wynosi 17,8 km .

Tabela 102: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Tuczępy wg stanu na 31.12.2021r.

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	km	60
2.	% zwodociągowania gminy	%	100%
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	szt.	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	szt.	0
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	km	17,8
6.	% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	%	35 %
7.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [w szt.]	szt.	412

Źródło: Urząd Gminy w Tuczępach

99,6 % mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej, 18,4% z sieci kanalizacyjnej oraz aż 41,7 % z sieci gazowej. Szczegółowe dane w tym zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela:

Tabela 103 Korzystający z instalacji na terenie gminy Tuczępy w latach 2015-2020

Tuczępy - Korzystający z instalacji [%]	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wodociągowej	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6
Kanalizacyjnej	17,5	17,0	17,3	18,0	18,1	18,4
Gazowej	36,1	36,6	37,4	38,3	39,0	41,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, 5 ma dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz cała gmina ma dostęp do sieci gazowej. Problem gospodarki ściekowej na terenie gminy rozwiązuje się poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 104 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Tuczępy

L.p.	Nazwa sołectwa	Dostęp do infrastruktury wodociągowej	Dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej	Dostęp do infrastruktury gazowej
1.	Brzozówka	TAK	TAK	TAK

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2.	Chałupki	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
3.	Dobrów	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
4.	Grzymała	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
5.	Góra	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
6.	Januszkowice	TAK	NIE	TAK
7.	Jarosławice	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
8.	Kargów	TAK	NIE	TAK
9.	Nieciestawice	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
10.	Niziny	TAK	NIE	TAK
11.	Podlesie	TAK	NIE (przydomowe oczyszczalnie)	TAK
12.	Rzędów	TAK	TAK	TAK
13.	Sieczków	TAK	TAK	TAK
14.	Tuczępy	TAK	TAK	TAK
15.	Wierzbica	TAK	TAK	TAK

Źródło: dane Urzędu Gminy w Tuczępach

Podsumowanie

Gospodarka wodno-ściekowa jest naturalnym obszarem współpracy samorządów. Część gmin korzysta z ujęć wody dostępnych na terenach sąsiednich samorządów (np. gmina Busko-Zdrój korzysta z ujęcia w Zreczu dla dostaw wody do części miejscowości na swoim terenie, a część gminy Chmielnik zaopatrywana jest w ujęciu Wierzbie – Gmina Pierzchnica). W tym obszarze możliwe są wspólne projekty np. szacowane na ponad 30 mln zł przedsięwzięcie pn. „Przebudowa obiektów wodociągowych ujęcia wody w Zreczu Dużym (w tym modernizacja sieci wodociągowej)” możliwe do realizacji przez gminy Busko-Zdrój i Chmielnik.

Wniosek nr 13: Gminy objęte Strategią są właściwie prawie całkowicie zwodociągowane. Wyzwaniem jest rozwiązanie problemu z gospodarką ściekową. Jedynie Busko-Zdrój (28 605 RLM) oraz Chmielnik (6716 RLM) posiadają aktualnie utworzone aglomeracje. Pozostałe samorządy oraz tereny poza aglomeracjami na obszarze gmin Busko-Zdrój i Chmielnik muszą próbować rozwiązać ten problem poprzez budowę sieci kanalizacyjnej (na obszarach o zwartej zabudowie) oraz poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych szamb na obszarach z rozproszoną zabudową. Inwestycje w gospodarkę ściekową mogą w dużym stopniu poprawić atrakcyjność gmin „Na Szlaku” oraz zwiększyć ochronę obszarów cennych przyrodniczo. Gminy Busko-Zdrój i Chmielnik będą miały możliwość realizacji kompleksowych projektów wodno-ściekowych zgodnie z KPOŚK w ramach Funduszy dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 (oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne, zagospodarowanie osadów ściekowych oraz w ograniczonym zakresie inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę), a także samodzielne projekty dotyczące modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia niezależnie od KPOŚK. Pozostałe gminy będą poszukiwać środków na tego rodzaju inwestycje w ramach Wspólnej Polityki Rolnej czy różnego rodzaju dotacji i subwencji krajowych.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Najlepiej w rozwiązaniu problemu z gospodarką ściekową radzą sobie większe samorządy (Busko-Zdrój i Chmielnik), a największe wyzwanie ten obszar stanowi dla gmin Gnojno, Tuczępy i Szydłów.

Tabela 105 Liczba osób korzystających z kanalizacji sanitarnej w latach 2015-2020 na obszarze gmin objętych Strategią

Kanalizacja	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko -Zdrój	71,0	71,2	70,9	71,0	71,0	71,4
Chmielnik	59,1	59,0	58,8	58,6	58,5	58,6
Gnojno	7,7	7,9	7,6	7,9	13,6	15,7
Pierzchnica	25,6	26,4	26,7	28,0	27,3	29,6
Raków	31,2	32,4	32,2	32,7	32,7	32,7
Szydłów	16,0	16,1	16,1	15,8	21,1	21,2
Tuczępy	17,5	17,0	17,3	18,0	18,1	18,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z kolei poniższa tabela pokazuje, że łącznie gminy objęte Strategią posiadają ponad 850 km sieci wodociągowej, 13 ujęć wody, ponad 300 km sieci kanalizacyjnej oraz 10 oczyszczalni ścieków.

Tabela 106 Podstawowe dane w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej dla gmin objętych Strategią

Wyszczególnienie	CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA	SZYDŁÓW	TUCZĘPY
Długość sieci wodociągowej [w km]	192,5	333,78	110,28	96,5	91,06	60
% zwodociągowania gminy	99,00%	93,00%	98,00%	99,00%	98,00%	100,00%
Liczba ujęć wody [w szt.]	4	2	1	2	4	0
Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	70	180,39	13,62	13,5	15,5	17
% skanalizowania gminy na dzień wypełnienia danych	59,50%	71,00%	20,00%	35,27%	23,00%	35,00%
Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	2	1	1	3	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych poszczególnych samorządów

Główne potrzeby zgłaszane przez samorządy – na etapie przygotowania diagnozy - w tym obszarze dotyczyły:

Gmina Busko-Zdrój:

- współpraca z Gminą Chmielnik przy modernizacji ujęcia wody w Zreczu,
- Rozbudowa/modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach, gdzie jest taka potrzeba,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych,
- Kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu, m.in. przez dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych, rozwój zielonej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi likwidacją miejskich wysp ciepła.
- Modernizacja/ przebudowa systemu kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Busko-Zdrój.
- Wspieranie retencjonowania wody, w tym w celu zatrzymania odpływu wód opadowych oparciu o naturalne mechanizmy ekosystemowe.

Gmina Chmielnik:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- inwestycje poza Aglomeracją:
- ✓ przebudowa obiektów wodociągowych ujęcia wody w Zreczu,
- ✓ przebudowa oczyszczalni ścieków w Piotrkowicach,
- ✓ rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Chmielnik,
- inwestycje na obszarze Aglomeracji:
- ✓ przebudowa urządzeń sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Chmielnik
- Inwestycje częściowo na terenie Aglomeracji:
- ✓ wdrożenie systemu zdalnego odczytu wodomierzy oraz aplikacji i strony internetowej do obsługi klientów,
- ✓ rozbudowa systemu monitoringu technologicznego urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych
- Wzmocnienie potencjału Zakładu Usług Komunalnych,
- ✓ budowa hali garażowo-magazynowej dla pojazdów obsługi wodociągowo-kanalizacyjnej,
- ✓ zakup pojazdów do obsługi w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej.
- budowa kanalizacji deszczowej (głównie na terenie miasta),
- budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Chmielnik, obejmujące obszary gminy gdzie wskaźnik koncentracji zabudowy czyni niezasadnym ekonomicznie budowę sieci kanalizacyjnych.

Gmina Gnojno:

- modernizacja istniejącego ujęcia wody w miejscowości Płośnia,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami obejmująca południową część gminy w tym miejscowości : Balice, Bugaj, Kostera, Zawada oraz południowo wschodnią część gminy w tym miejscowości: Skadla, Raczyce, Maciejowice, Janowice Raczyckie, Zagrody, Janowice Poduszowskie,
- budowa dwóch oczyszczalni ścieków dla południowej i południowo - wschodniej sieci kanalizacji sanitarnej,
- budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gnojno, obejmujące obszary gminy gdzie wskaźnik koncentracji zabudowy czyni niezasadnym ekonomicznie budowę sieci kanalizacyjnych.

Gmina Pierzchnica:

- budowa kanalizacji sanitarnej w Gumienicach,
- zakup wozu asenizacyjnego i doposażenie zakładu komunalnego.

Gmina Raków:

- modernizacja ujęcia wody w miejscowości Pągowiec,
- budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Raków w miejscowościach Rakówka, Pułaczów, Papiernia,
- modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach: Raków, Dębno, Pągowiec,
- budowa sieci kanalizacyjnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków w 23 miejscowościach na terenie Gminy Raków,
- modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowościach Raków, Chańcza,
- zakup wozu asenizacyjnego, ciągnika, doposażenie zakładu komunalnego o system monitorowania sieci wod-kan.

Gmina Szydłów:

- modernizacja ujęcia wody w Szydłowie,
- wymiana urządzeń w celu modernizacji ujęcia wody w Korytnicy,
- przebudowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Wolica,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gacki – Gacki Górne, gmina Szydłów,
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Gackach,
- wzmocnienie potencjału Referatu Gospodarki Komunalnej,
- zakup ciągnika komunalnego,
- zakup ciągnika komunalnego z osprzętem,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Szydłów.

Gmina Tuczępy:

- budowa lub modernizacja sieci wodociągowej w gminie Tuczępy,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Tuczępy,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Tuczępy (m.in. w Nizinach, Januszkowicach, Jarosławicach, Kargowie i Tuczępach),
- modernizacja i/lub rozbudowa oczyszczalni ścieków w Tuczępach i Kargowie,
- budowa oczyszczalni ścieków w Nizinach.

Tabela 107 Zbiorcze potrzeby w zakresie modernizacji/przebudowy infrastruktury wod-kan w gminach objętych Strategią

Wyszczególnienie	Gmina Chmielnik		Gmina Gnojno		Gmina Raków	
	ogółem	w tym wymagających modernizacji	ogółem	w tym wymagających modernizacji	ogółem	w tym wymagających modernizacji
Długość sieci wodociągowej [w km]	192,5	10	110,28	50	185,17	20
Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	0	0	0	0	0	0
Liczba ujęć wody [w szt.]	4	1	1	1	2	1
Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	70	3	13,62	2	30,04	0
Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	2	1	1	1	2	2

Wyszczególnienie	Gmina Pierzchnica		Gmina Szydłów		Gmina Tuczępy	
	ogółem	w tym wymagających modernizacji	ogółem	w tym wymagających modernizacji	ogółem	w tym wymagających modernizacji
Długość sieci wodociągowej [w km]	59,81	0	91,06	3	60	50
Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	0	0	0	0	0	0
Liczba ujęć wody [w szt.]	2	1	4	2	0	0
Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	7,5	0	15,5	0	17	0
Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	3	1	2	1	1	0

Wyszczególnienie	Gmina Busko-Zdrój	
	ogółem	w tym wymagających modernizacji
Długość sieci wodociągowej [w km]	336,75	brak danych
Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	0	0
Liczba ujęć wody [w szt.]	2	brak danych
Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	181,43	brak danych

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	1	0
--------------------------------------	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych poszczególnych gmin

Nie definiuje się zadań w obszarze gazyfikacji, gdyż realizacja tego typu zadań uzależniona jest w głównej mierze od zakładów gazowniczych i ich działań i planów (opartych głównie o rachunek ekonomiczny) w zakresie gazyfikacji, a biorąc pod uwagę rozproszony teren i bardzo niską gęstość zaludnienia plany w tym zakresie na większości terenów gmin objętych Strategią wydają się mało realne.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

5. Ochrona środowiska naturalnego

Czyste środowisko naturalne to jedna z potencjalnie najsilniejszych stron partnerstwa „Na Szlaku”, stąd w dalszej części *Diagnozy* poddano analizie:

- obszary chronione występujące na terenie gmin objętych Strategią oraz
- stan powietrza na analizowanym obszarze,

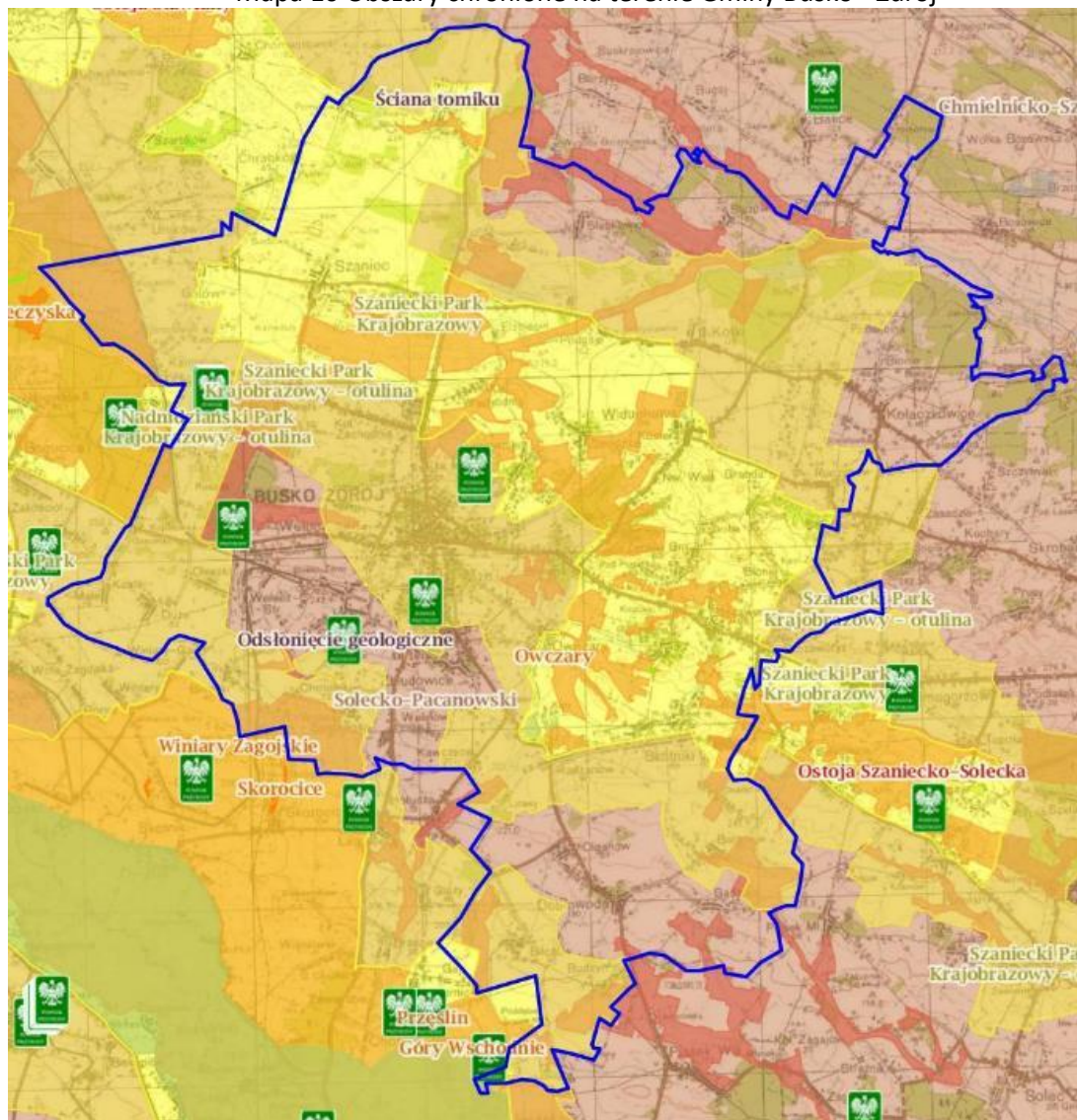
Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz usuwanie tych już powstałych.

5.1 Obszary chronione

Gmina Busko – Zdrój

Gminę ze względu na jej lokalizację, należy zaliczyć do obszarów szczególnie atrakcyjnych pod względem ukształtowania terenu oraz walorów krajobrazowych (cała gmina objęta jest różnego rodzaju obszarami chronionymi).

Mapa 10 Obszary chronione na terenie Gminy Busko - Zdrój

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 200 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

Na terenie gminy są zlokalizowane następujące obszary prawnie chronione:

- Obszar Natura 2000 – Ostoja Nidziańska¹²,
- Obszar Natura 2000 – Ostoja Szaniecko-Solecka¹³,
- Obszar Natura 2000 – Dolina Nidy¹⁴,
- Szaniecki Park Krajobrazowy¹⁵,
- Nadnidziański Park Krajobrazowy¹⁶
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu¹⁷,
- Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu¹⁸,
- Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu¹⁹,
- Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu²⁰,
- Rezerwat przyrody Owczary²¹,
- użytek ekologiczny Ostra Góra²²,
- pomniki przyrody
 - ✓ trzy dęby szypułkowe w Kamedułach²³,
 - ✓ sosna stojąca na korzeniach w Wełczu²⁴,
 - ✓ dęb szypułkowy na terenie miasta Busko-Zdrój²⁵,
 - ✓ Skałka²⁶

¹² Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 13.11.2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE

¹³ Decyzja Komisji z dnia 10.01.2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego aktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000

¹⁵ Uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach Nr XVII/187/86 z dnia 19.12.1986 r.

¹⁶ Uchwała Nr XVII/187/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dnia 19.12.1986 r. w sprawie ustanowienia Zespołu Parków Krajobrazowych Poniżnia

¹⁷ Rozporządzenie nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim

¹⁸ Rozporządzenie nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17.10.2001r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu

¹⁹ Rozporządzenie nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 17.10.2001 r. w sprawie utworzenia na terenach otulin parków krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu

²⁰ Rozporządzenie nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim,

²¹ Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 05.05.1959 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

²² Uchwała nr IX/147/95 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 10.10.1995 r. w sprawie ochrony indywidualnej obiektu przyrodniczego

²³ Uchwała nr XXVIII/329/2002 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dn. 25.06.2002 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody trzech dębów szypułkowych w Kamedułach

²⁴ Uchwała nr XXX/345/2002 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dn. 10.10.2002 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody sosnę pospolitą w Wełczu

²⁵ Uchwała nr XXX/375/2013 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dn. 20.06.2013 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie miasta Busko-Zdrój

²⁶ Zarządzenie nr 23/87 Wojewody Kieleckiego z dn. 2.10.1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- odstonięcie geologiczne – Zimne Wody²⁷,
- stanowiska dokumentacyjna
 - ✓ Ściana łomiku²⁸,
 - ✓ odstonięcie geologiczne w Siestawicach²⁹,
 - ✓ Zajęcza Góra³⁰

Gmina Chmielnik

Ze względu na walory przyrodniczo – krajobrazowe aż **86,77% ogólnej powierzchni gminy** objęta jest różnymi formami ochrony przyrody:

- Obszar Natura 2000 – Ostoja Szaniecko-Solecka³¹
- Obszar Natura 2000 – Ostoja Stawiany³²
- Szaniecki Park Krajobrazowy,
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- pomniki przyrody:
 - ✓ Jaskinia w Śladkowie Dużym³³,
 - ✓ Dąb szypułkowy w Szyszczycach³⁴,
 - ✓ Jaskinia Lubańska w Lubani³⁵,
 - ✓ Dęby szypułkowe (3 szt.)w Jasieniu³⁶,
 - ✓ wierzba biała³⁷,
 - ✓ Aleja lipowa (17 drzew)³⁸,
- użytek ekologiczny Łąka w Jasieniu³⁹.

²⁷ Uchwała nr XXVIII/332/2002 Rady Miejskiej w Busku Zdroju z dn. 25.06.2002 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody "Odstonięcie geologiczne – Zimne Wody" w Busku Zdroju

²⁸ Rozporządzenie nr 7/93 Wojewody Kieleckiego z dnia 12.08.1993 r. w sprawie uznania za stanowiska dokumentacyjne

²⁹ Uchwała nr XXVIII/331/2002 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 25.05.2002 r. w sprawie uznania za stanowisko dokumentacyjne "Odstonięcie geologiczne" w Siestawicach,

³⁰ Rozporządzenie nr 7/93 Wojewody Kieleckiego z dnia 12.08.1993 r. w sprawie uznania za stanowiska dokumentacyjne.

³¹ Przyjmuje się w dalszej części *Diagnozy* nie powielanie przepisów na podstawie, których utworzony dany obszar prawnie chroniony, o ile została już wcześniej wskazana podstawa prawna

³² Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE

³³ Rozporządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 14/95 z dn. 18.12.1995 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

³⁴ Rozporządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 18/96 z dn. 30.12.1996 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

³⁵ Rozporządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 24/98 z dn. 2.11.1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

³⁶ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 31/99 z dn. 17.09.1999 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

³⁷ Uchwała Nr XIII/113/2019 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 25 września 2019, w sprawie ustanowienia pomnika przyrody - drzewa gatunku Wierzba biała (*Salix alba* L.)

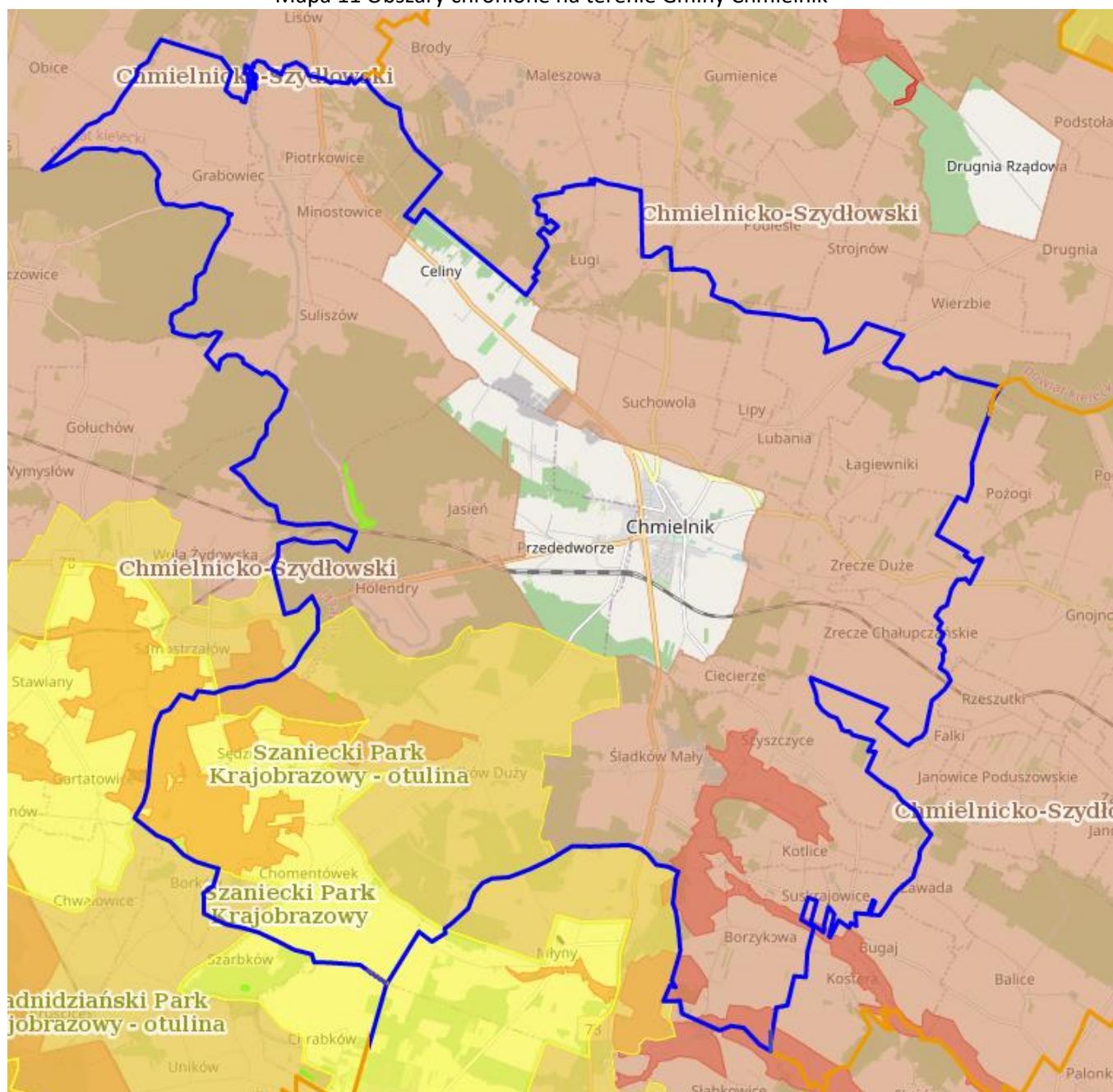
³⁸ Dec. Woj. Kiel. NBN.VII-7413/7/12/98

³⁹ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 11 Obszary chronione na terenie Gminy Chmielnik

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 200 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

Gmina Gnojno

Cały obszar gminy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Chmielnicko-Szydłowski. Inne obszary prawnie chronione to:

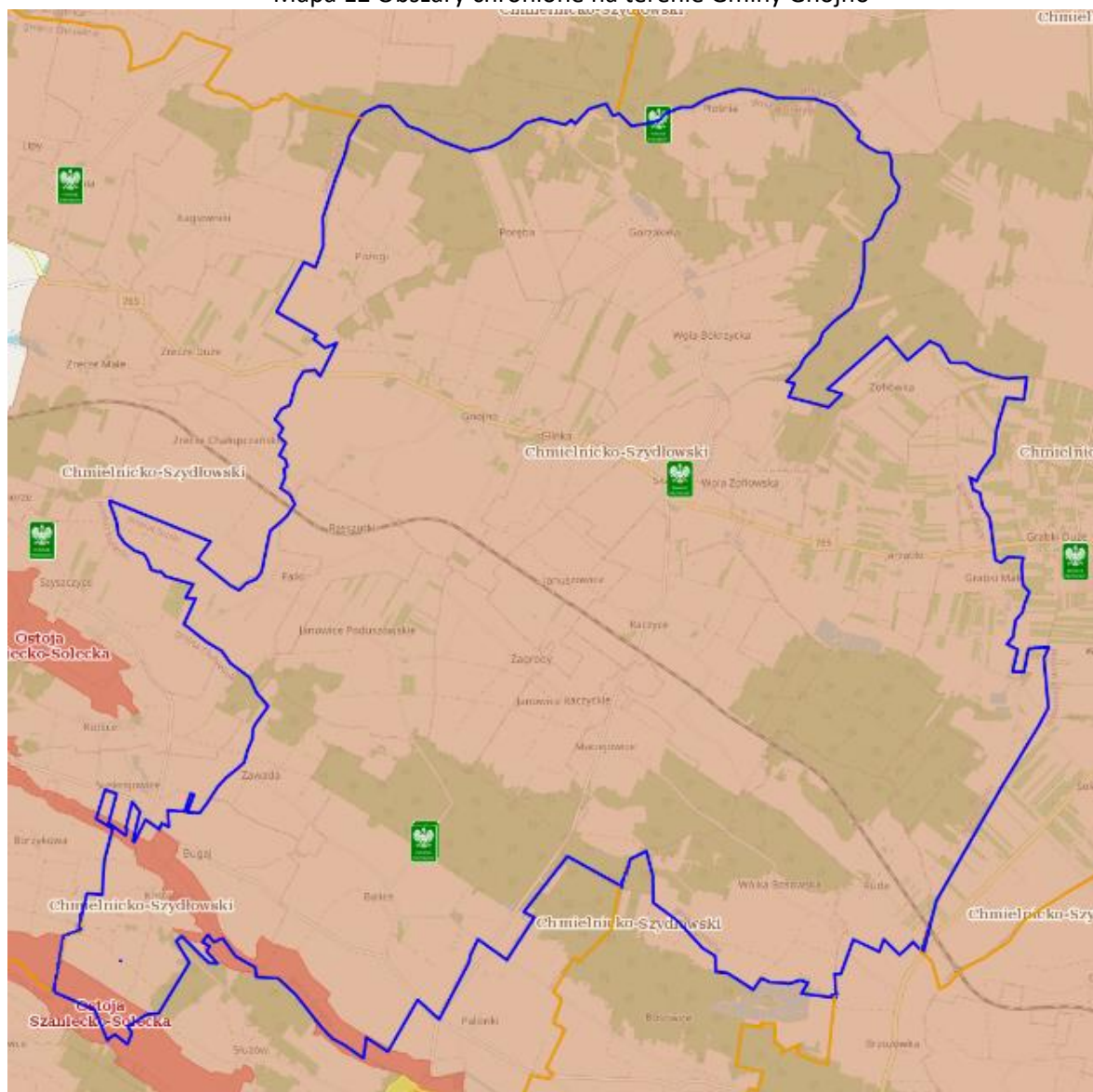
- Obszar Natura 2000 – Ostoja Szaniecko-Solecka,
- pomniki przyrody:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ Źródło⁴⁰
- ✓ Jan, Beldonek (2 drzewa)⁴¹

Mapa 12 Obszary chronione na terenie Gminy Gnojno

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerwaty ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 2000 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody.

Gmina Pierzchnica

Prawie cały obszar gminy objęty jest ochroną przyrody, gdyż teren ten obejmuje:

⁴⁰ Rozporządzenie Nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dn. 4.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody

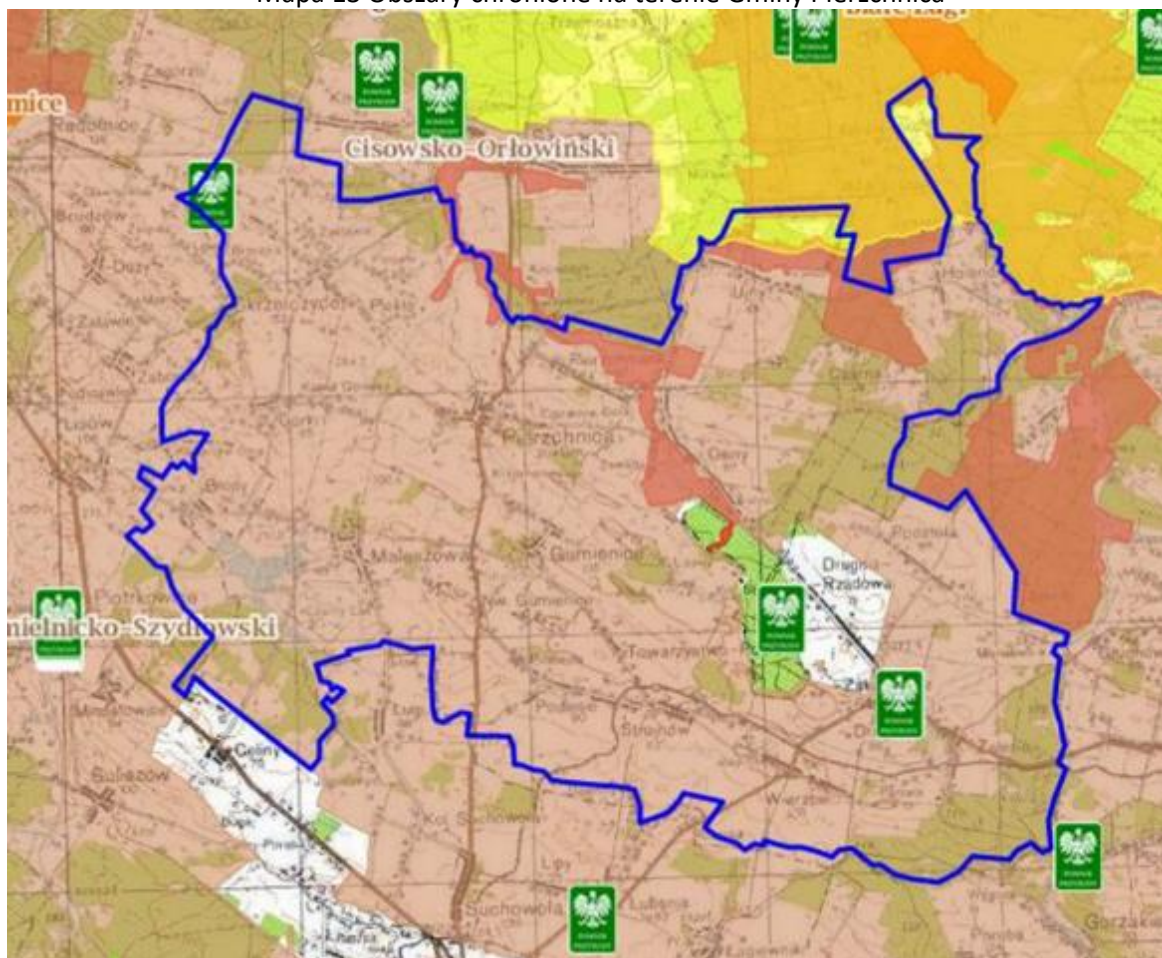
⁴¹ Rozporządzenie Nr 12/2006 Wojewody Świętokrzyskiego z dn. 4.07.2006 r. w sprawie pomnika przyrody

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Obszar NATURA 2000 obszar siedliskowy Lasy Cisowsko-Orłowińskie⁴²,
- Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy – otulina⁴³,
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu⁴⁴
- pomniki przyrody:
 - ✓ grupa 3 drzew⁴⁵,
 - ✓ sosna zwyczajna⁴⁶
 - ✓ lipa szerokolistna⁴⁷.

Mapa 13 Obszary chronione na terenie Gminy Pierzchnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

⁴² Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE)

⁴³ Uchwała nr XLVIII/674/18 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 17 września 2018 r. w sprawie zmiany uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XLIX/870/14 z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Cisowsko-Orłowińskiego Parku Krajobrazowego

⁴⁴ Uchwała Nr XLIX/878/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Cisowsko-Orłowińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

⁴⁵ Rozporządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 18/96 z dn. 30.12.1996 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁴⁶ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 31/99 z dn. 17.09.1999 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁴⁷ Ogłoszenie Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Rolnictwa i Leśnictwa w Kielcach z 5.11.1954 r., o uznaniu tworów przyrody za pomniki przyrody

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 200 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

Gmina Raków

Cały teren gminy objęty jest różnego rodzaju ochroną prawną z uwagi na utworzenie na jej terytorium następujących obszarów chronionych:

- Obszar NATURA 2000: Lasy Cisowsko -Orłowińskie,
- Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy,
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- użytki ekologiczne
 - ✓ torfowisko śródlądne koło miejscowości Mocha⁴⁸,
 - ✓ wydma⁴⁹,
 - ✓ bagno⁵⁰,
 - ✓ bagno we wsi Smyków⁵¹,
 - ✓ śródlądne bagno⁵²,
- pomniki przyrody
 - ✓ głąz narzutowy⁵³,
 - ✓ skałka⁵⁴,
 - ✓ głąz narzutowy⁵⁵,
 - ✓ profil geologiczny⁵⁶,
 - ✓ dąb szypułkowy⁵⁷,
 - ✓ cis pospolity w Rembowie⁵⁸,
 - ✓ jałowiec pospolity (Jamno)⁵⁹,
 - ✓ sosna zwyczajna (Głuchów Lasy)⁶⁰
 - ✓ dąb szypułkowy „Biskup” (Chańcza)⁶¹

⁴⁸ Uchwała nr XLIV/276/2014 Rady Gminy Raków z dnia 12 listopada 2014,

⁴⁹ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

⁵⁰ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

⁵¹ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

⁵² Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 19/2002 z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

⁵³ Rozporządzenie Nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dn. 4.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁵⁴ Rozporządzenie Nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dn. 4.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁵⁵ Uchwała Nr XXXIII/239/98 Rady Gminy Raków z dn. 18.06.1998 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

⁵⁶ Orz. Prez. WRN Nr 78 z dn. 28.10.1954 r.

⁵⁷ Uchwała Nr V/38/2003 Rady Gminy w Rakowie z dn. 17.04.2003 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.

⁵⁸ Zarządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 26/86 z dn. 24.12.1986 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁵⁹ Uchwała Nr XXVII/137/2005 Rady Gminy w Rakowie z dn. 28.10.2005 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

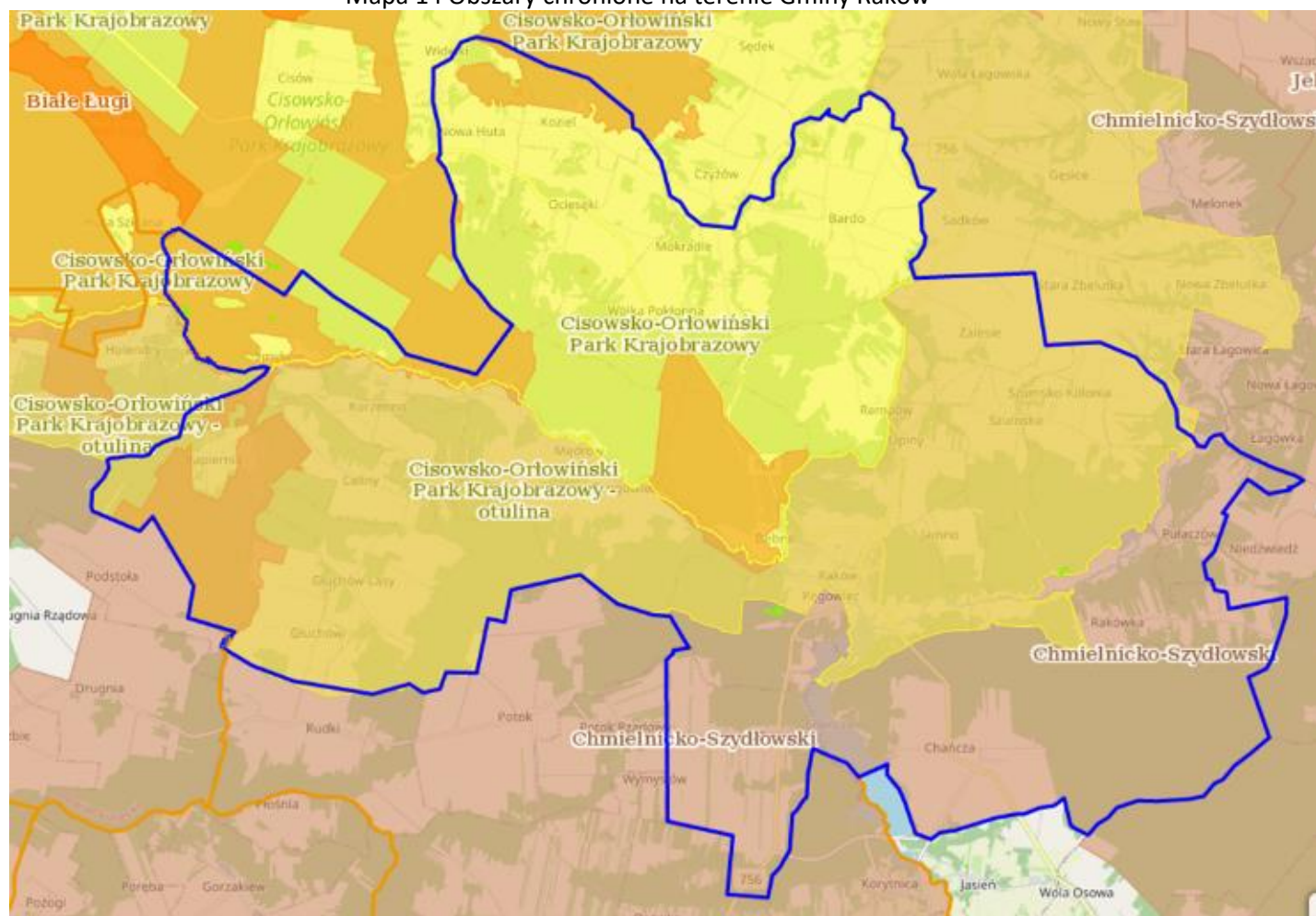
⁶⁰ Uchwała Nr XXVII/137/2005 Rady Gminy w Rakowie z dn. 28.10.2005 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

⁶¹ Rozporządzenie Wojewody Świętokrzyskiego Nr 35/2007 z dn. 12.12.2007 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 14 Obszary chronione na terenie Gminy Raków

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 2000 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

Diagnoza strategiczna

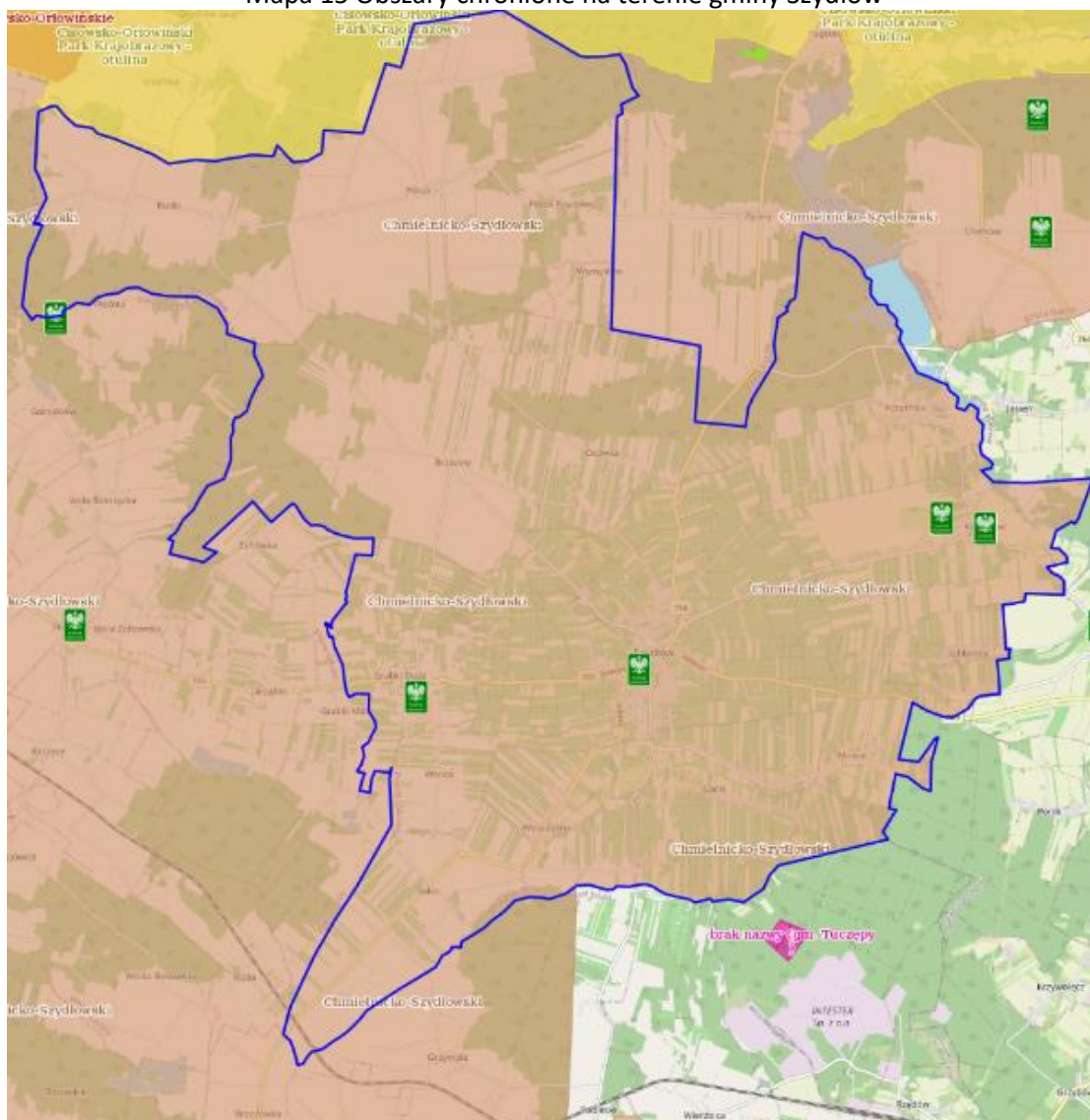
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Szydłów

Cały obszar gminy znajduje się w granicach Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Poza tym na terenie gminy znajdują się 4 pomniki przyrody:

- odślonięcie geologiczne⁶²,
- dąb szypułkowy⁶³,
- wyrobisko o charakterze stokowym, nieczynne⁶⁴.

Mapa 15 Obszary chronione na terenie gminy Szydłów

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerwat ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 2000 – obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

⁶² Rozporządzenie Nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dn. 4.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁶³ Rozporządzenie Wojewody Kieleckiego Nr 13/93 z 30.12.1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

⁶⁴ Rozporządzenie Nr 7/94 Wojewody Kieleckiego z dn. 4.08.1994 r. zmieniające zarządzenie w sprawie uznania za pomniki przyrody

Diagnoza strategiczna

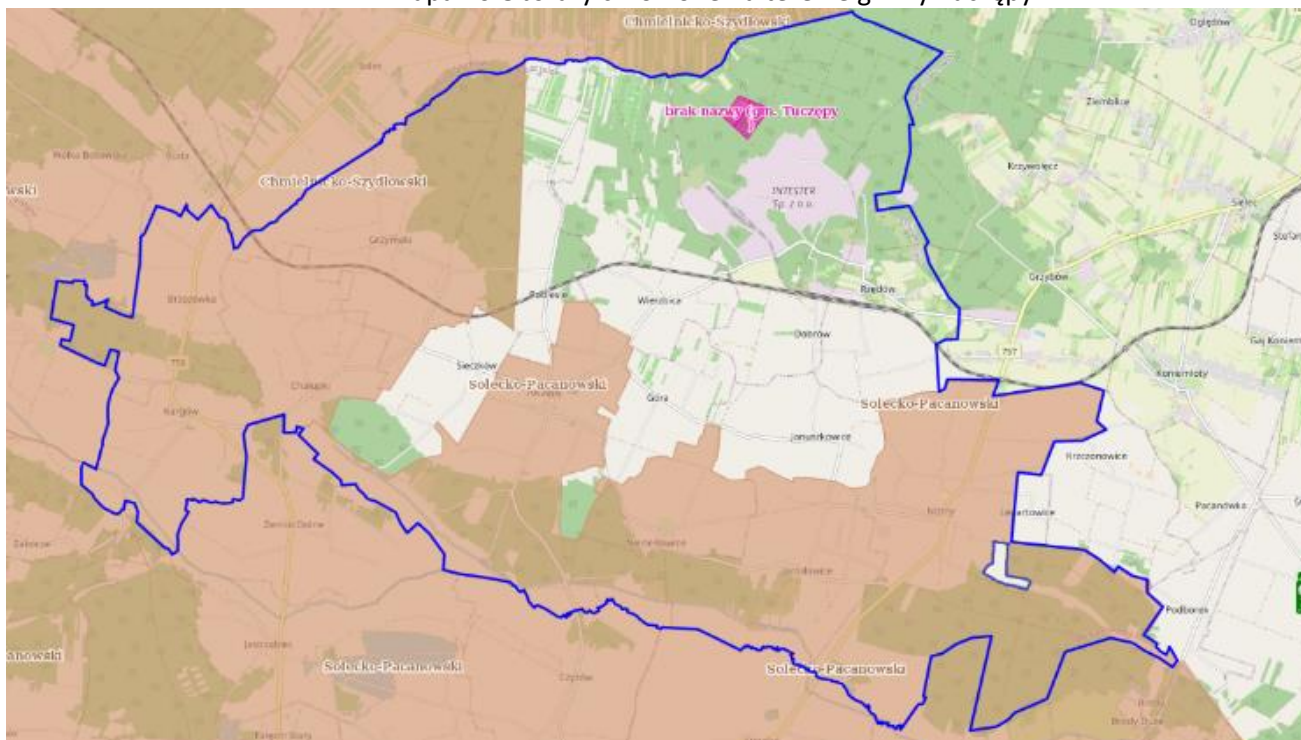
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Tuczępy

Na terenie gminy znajdują się następujące obszary chronione:

- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Zespół przyrodniczo krajobrazowy (bez nazwy)⁶⁵

Mapa 16 Obszary chronione na terenie gminy Tuczępy

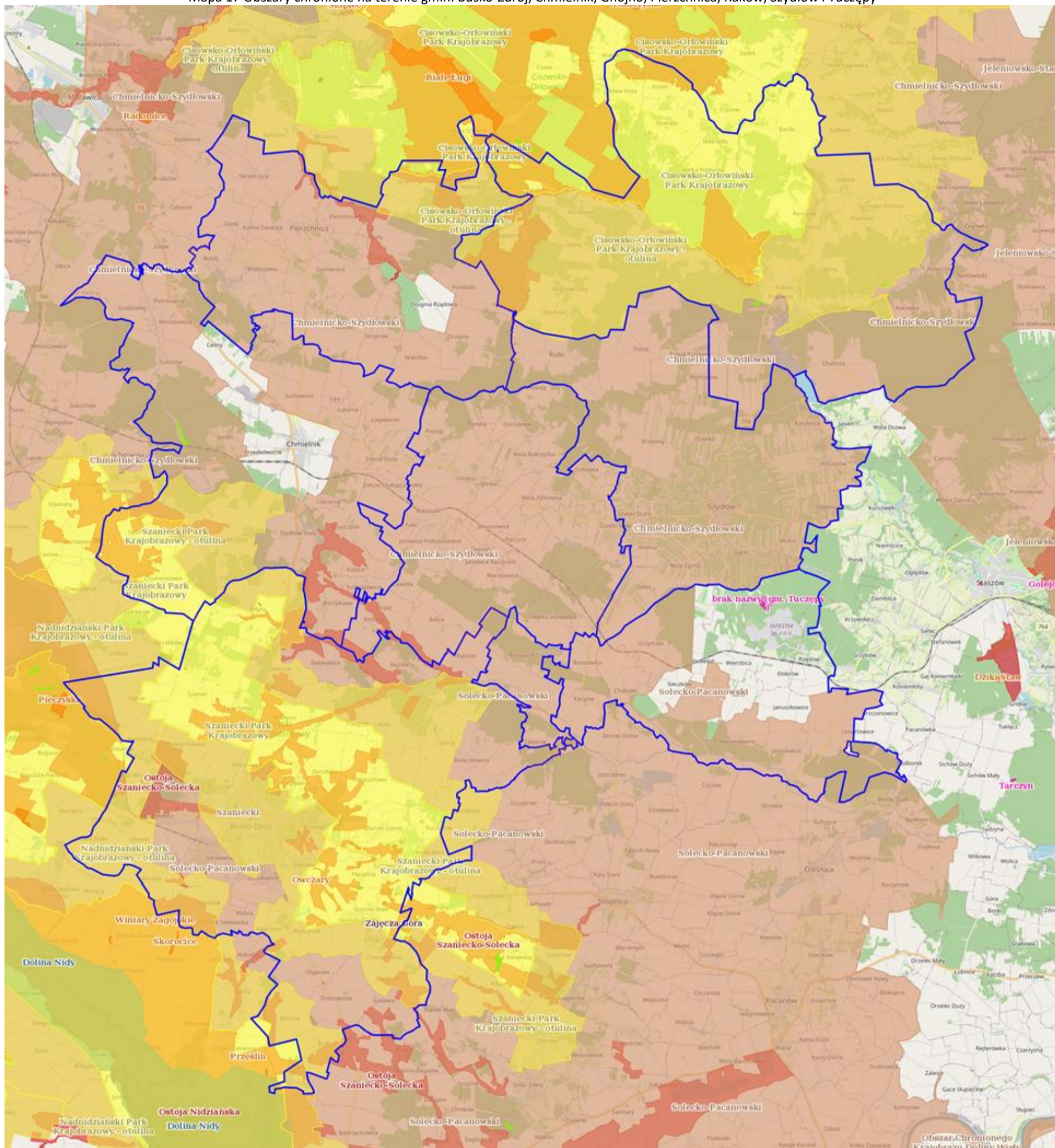
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 2000 Obszary siedliskowe ■ Pomnik przyrody

⁶⁵ Rozporządzenie Nr 14/93 Wojewody Kieleckiego z dnia 30 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za zespół przyrodniczo – krajobrazowy

Diagnoza strategiczna
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 17 Obszary chronione na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerwaty ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 200 Obszary siedliskowe

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Podsumowując:

Wniosek nr 14 **Niemal cały obszar partnerstwa znajduje się terenach prawnie chronionych** (aż 7,87% to tereny NATURA 2000), wszystkie gminy znajdują się na obszarze Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (z czego gminy Gnojno i Szydłów w całości). Na obszarze gmin objętych Strategią znajdują się również rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000, użytki ekologiczne.

Tabela 108 Obszary chronione na terenie gmin objętych Strategią

REZERWATY PRZYRODY W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM	Powierzchnia obszaru [w ha]	Gminy
Owczary	0,52	Busko-Zdrój

PARKI KRAJOBRAZOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM	Powierzchnia obszaru [w ha]	Gminy w granicach parku	Otulina parku
Szaniecki Park Krajobrazowy	11 289,60	część gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Kije, Pińczów, Solec-Zdrój, Stopnica	Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu
Nadnidziański Park Krajobrazowy	22 888,60	część gmin: Busko-Zdrój, Imielno, Kije, Michałów, Nowy Korczyn, Opatowiec, Pińczów, Wiślica, Złota	Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu
Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy	20 693,00	część gmin: Bieliny, Daleszyce, Łagów, Pierzchnica, Raków	Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM	Powierzchnia obszaru [w ha]	Gminy w granicach obszaru
Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu	60 733,00	Gnojno, Szydłów , części obszarów gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Łagów, Kije, Morawica, Pierzchnica, Stopnica, Raków, Tuczępy
Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu	47 347,00	Oleśnica, Pacanów, części obszarów gmin: Busko-Zdrój, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Wiślica
Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu	13 757,00	część gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Kije, Solec-Zdrój, Stopnica
Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu	26 312,00	część gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Imielno, Kije, Michałów, Nowy Korczyn, Opatowiec, Pińczów, Wiślica, Złota
Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu	60 733,00	część gmin: Bieliny, Daleszyce, Górno, Łagów, Pierzchnica, Raków

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW NATURA 2000	Nazwa gminy	Powierzchnia na terenie danej gminy	% Obszaru
Dolina Nidy PLB260001	Busko-Zdrój	7,5	0,04%
	Całkowita powierzchnia	19 956,08	100,00%

SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000	Nazwa gminy	Powierzchnia na terenie danej gminy	% Obszaru
--	-------------	-------------------------------------	-----------

Ostoja Nidziańska PLH260003	Busko-Zdrój	570,98	2,15%
	Całkowita powierzchnia	26 515,64	100,00%

Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034	Busko-Zdrój	3 101,13	38,41%
	Chmielnik	385,63	4,78%
	Gnojno	168,25	2,08%
	Całkowita powierzchnia	8 072,86	100,00%
Ostoja Stawiany PLH260033	Chmielnik	660,63	55,31%
	Całkowita powierzchnia	1 194,49	100,00%

Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040	Pierzchnica	553,15	5,32%
	Raków	2 146,06	20,62%
	Całkowita powierzchnia	10 406,87	100,00%

Nr w rejestrze RDOŚ	Nazwa użytku ekologicznego	Powierzchnia obszaru [w ha]	Gmina (obręb ewidencyjny)
9.	"Ostra Góra"	0,9	Busko-Zdrój (Skotniki Małe)
11.	Bagno	0,4	Raków (Smyków)
12.	Bagno	1,58	Raków (Smyków)
13.	Śródleśne Bagno	1,38	Raków (Smyków)
23.	Łąka w Jasieniu	12,75	Chmielnik (Jasień)
29.	Wydma śródleśna	2,76	Raków (Pągowiec)
59.	oczko wodne	0,46	Chmielnik (Sędziejowice)
122.	„Torfowisko śródleśne koło miejscowości Mocha”	1,13	Raków (Szumsko Kolonia)
	Razem	21,36	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ
<http://bip.kielce.rdos.gov.pl/rejestry-i-wykazy-form-ochrony-przyrody>

Najcenniejszymi obszarami na terenie gmin objętych Strategią są obszary NATURA 2000:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 109 Powierzchnia obszarów NATURA 2000 do powierzchni gmin objętych Strategią

Gmina	Obszar NATURA 2000	% powierzchni gminy
Busko-Zdrój	3 679,61	15,62%
Chmielnik	1 046,26	7,33%
Gnojno	168,25	1,75%
Pierzchnica	553,15	5,29%
Raków	2 146,06	10,98%
Tuczępy	0	0,00%
Szydłów	0	0,00%
Razem	7 593,33	7,87%

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie – obszary chronione:

- 5 z 7 gmin objętych Strategią posiada na swoim terenie obszary **NATURA 2000** i obejmują one **łącznie 7,87% obszaru objętego Strategią**,
 - ✓ **Dolina Nidy** PLB260001 – 7,5 ha (fragment Gminy Busko-Zdrój obejmuje 0,04% powierzchni przedmiotowego obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Nidziańska** PLH260003 – 570,98 ha (fragment Gminy Busko-Zdrój obejmuje 2,15 % powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Szaniecko-Solecka** PLH260034 – 3655,01 ha (część gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno obejmuje 45,28% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Stawiany** PLH260033 – 660,63 ha (część Gminy Chmielnik obejmuje 55,31% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Lasy Cisowsko-Orłowińskie** PLH260040 – 2 699,21 ha (część gmin Pierzchnica i Raków obejmuje 25,94% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000).
- **wszystkie gminy** objęte Strategią znajdują się **na obszarze Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** (z czego **gminy Gnojno i Szydłów w całości**),
- na terenie Gminy Busko-Zdrój znajduje się **rezerwat przyrody „Owczary”** (jedyne na analizowanym obszarze),
- na terenie 5 z 7 gmin zlokalizowane są parki krajobrazowe:
 - ✓ Szaniecki Park Krajobrazowy (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ Nadnidziański Park Krajobrazowy (część gminy Busko-Zdrój),
 - ✓ Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy (część gminy Pierzchnica, Raków)
- 21,36 ha na terenie gmin objętych Strategią zajmują użytki ekologiczne (jest ich 8),
- na terenie wszystkich gmin objętych Strategią są obszary chronionego krajobrazu:
 - ✓ Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (tak jak wspomniano wszystkie gminy objęte Strategią),
 - ✓ Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu (część gmin Busko-Zdrój, Tuczępy),
 - ✓ Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu (część gmin Pierzchnica, Raków).

Główne potrzeby zgłaszane przez samorządy – na etapie przygotowania diagnozy - w obszarze bioróżnorodności i adaptacji do zmian klimatu:

Gmina Busko-Zdrój:

- opracowanie zielonego centrum miasta (nasadzenia tj. urządzenie zielonego centrum wraz z budową obiektu na cele kulturalne przy tężni np. z zielonym dachem, zielone przystanki i inne elementy zielonej infrastruktury),

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- modernizacja/rewitalizacja zbiornika rekreacyjno-retencyjnego w Radzanowie gm. Busko-Zdrój wraz z ewentualnym nasadzeniem roślinności,
- działania związane z adaptacją do zmian klimatu

Mapa 18 Zbiornik retencyjno-rekreacyjny w Radzanowie, gmina Busko-Zdrój

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Ponadto obok zbiornika w ramach ochrony bioróżnorodności planowane jest wykonanie ścieżki rowerowej łączącej Uzdrowisko Busko-Zdrój i Solec-Zdrój.

- wspieranie bioretencji - **"Busko z klimatem – mała retencja", w tym:**
 - Kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu, m.in. przez dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych, rozwój zielonej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi likwidacją miejskich wysp ciepła.
 - Modernizacja/ przebudowa systemu kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Busko-Zdrój,
 - Budowa zbiorników przeznaczonych do magazynowania wody opadowej, wspomagając bioretencję.

Gmina Chmielnik:

- budowa zbiorników przeznaczonych do gromadzenia wód opadowych,
- tworzenie elementów niebiesko-zielonej infrastruktury na terenie gminy Chmielnik (zakładanie ogrodów deszczowych w przestrzeni publicznej i prywatnych gospodarstwach domowych),
- remont i uporządkowanie istniejących rowów i cieków wodnych.

Gmina Gnojno:

- budowa zbiornika wodnego w miejscowości Jarząbki do poboru wody na cele rolnicze,
- remont i uporządkowanie istniejących rowów i cieków wodnych.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Szydłów:

- utrzymanie drożności rowów przydrożnych, których zarządcą jest gmina.

Gmina Tuczępy:

- modernizacja zbiornika retencyjnego w Nizinach w gminie Tuczępy,
- budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Nizinach,
- inwestycje w infrastrukturę mającą na celu wykorzystanie wód opadowych i roztopowych,
- tworzenie elementów niebiesko-zielonej infrastruktury na terenie gminy Tuczępy (zakładanie ogrodów deszczowych w przestrzeni publicznej i prywatnych gospodarstwach domowych),
- remont i uporządkowanie istniejących rowów i cieków wodnych.

Wdrożenie koncepcji „Gmina z Klimatem”, czyli zielono-niebieskiej infrastruktury (połączenie celów i zadań związanych z gospodarowaniem wodami oraz różnymi formami zieleni)

- Gmina Pierzchnica,
- Gmina Raków,
- Gmina Tuczępy

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

5.2 Ochrona powietrza

Ochrona powietrza to jedno z bardziej istotnych zagadnień ochrony środowiska przez człowieka w szczególności przed zanieczyszczeniem z uwagi na to, że proces odnowy atmosfery jest długotrwały. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń atmosfery stanowią duże niebezpieczeństwo, ponieważ z powodu ruchów mas powietrznych mogą być przenoszone na znaczne odległości. Substancje te mogą występować w postaci stałej, ciekłej lub gazowej i mogą wpływać na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub powodować inne szkody w środowisku. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych, lub co najmniej na tych samych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych.

Stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gmin objętych Strategią

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) Główny Inspektor Ochrony Środowiska⁶⁶ (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw) dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów. Podstawowymi krajowymi aktami prawnymi, określającymi obowiązki, zasady i kryteria w zakresie prowadzenia oceny jakości powietrza w Polsce są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. *w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. 2012 r., poz. 845) zmienione przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2019 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu*,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. *w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu* (Dz. U. 2018 r., poz. 1119),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. *w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. 2012 r.).

Na terenie województwa świętokrzyskiego dodatkowo obowiązuje uchwała nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. *w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa*. Przedmiotowa uchwała wprowadza następujący harmonogram eliminacji nie ekologicznych źródeł ciepła:

- od dnia 1 lipca 2021 r. nie wolno spalać najbardziej zanieczyszczających powietrze paliw stałych, tj.: mułków i flotokonzentratów węglowych, węgla brunatnego, węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm oraz paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%,
- od dnia 1 lipca 2023 r. nie wolno użytkować kotłów pozaklasowych tzw. kopciuchów (według normy PN-EN 303-5:2012),
- od 1 lipca 2024 r. nie wolno użytkować kotłów posiadających 3 i 4 klasę,
- od 1 lipca 2026 r. wolno użytkować kotły spełniające wymagania ekoprojektu zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- od 1 lipca 2026 r. nie wolno użytkować kotłów na paliwo stałe w budynkach, jeśli istnieje możliwość przyłączenia budynku do sieci gazowej lub ciepłowniczej.

⁶⁶ Dalej także będzie używany skrót GIOŚ (Główny Inspektor Ochrony Środowiska)

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Zatem od 1 lipca 2026 r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne, bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opałowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne. Jedynie w sytuacji braku możliwości podłączenia budynku do sieci miejskiej bądź sieci gazowej, dopuszczalne będzie spalanie paliw stałych w kotłach spełniających wymagania ekoprojektu⁶⁷.

Roczna ocena jakości powietrza dokonywana przez GIOŚ jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z przepisów prawa⁶⁸. Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym⁶⁹ i w dyrektywach UE⁷⁰ określono normatywne stężenia w postaci poziomów:

- dopuszczalnych,
- docelowych,
- celu długoterminowego w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO₂,
- dwutlenek azotu NO₂,
- tlenek węgla CO,
- benzen C₆H₆,
- ozon O₃,
- pył PM₁₀,
- pył PM_{2,5},
- ołów Pb w PM₁₀,
- arsen As w PM₁₀,
- kadm Cd w PM₁₀,
- nikiel Ni w PM₁₀,
- benzo(a)piren B(a)P w PM₁₀.

W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się 3 substancje:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_x,
- ozon O₃.

Zgodnie z art. 89 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, kryteriami oceny i klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu⁷¹,

⁶⁷ Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe

⁶⁸ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu

⁶⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

⁷⁰ 2008/50/WE i 2004/107/WE

⁷¹ Z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określonej dla niektórych zanieczyszczeń

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji⁷²,
- poziom docelowy substancji w powietrzu⁷³,
- poziom celu długoterminowego (dla ozonu).

Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- **poziom dopuszczalny** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany,
- **poziom docelowy** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie,
- **poziom celu długoterminowego** oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie 12 wcześniej wymienionych substancji uwzględnionych **w ocenie dokonywanej** pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu **ochrony zdrowia ludzi** zamieszczono w tabeli poniżej.

Dla pyłu PM_{2,5} oraz ozonu zdefiniowane są kryteria dodatkowej klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Kryteria te zestawiono w tabelach poniżej.

Tabela 110 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, PM₁₀, PM_{2,5}, Pb, As, Cd, Ni, BaP, O₃

Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa A	Klasa C
dwutlenek siarki	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 24 stężenia 1-godz. S1 > 350 µg/m ³	więcej niż 24 stężenia 1-godz. S1 > 350 µg/m ³
dwutlenek siarki	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 3 stężenia 24-godz. S24 > 125 µg/m ³	więcej niż 3 stężenia 24-godz. S24 > 125 µg/m ³
dwutlenek azotu	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 18 stężeń 1-godz. S1 > 200 µg/m ³	więcej niż 18 stężeń 1-godz. S1 > 200 µg/m ³
dwutlenek azotu	dopuszczalny	rok	Sa ≤ 40 µg/m ³	Sa > 40 µg/m ³
tlenek węgla	dopuszczalny	8-godz.	S8max ≤ 10 mg/m ³	S8max > 10 mg/m ³
benzen	dopuszczalny	rok	Sa ≤ 5 µg/m ³	Sa > 5 µg/m ³
pył zawieszony PM ₁₀	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 35 stężeń 24-godz. S24 > 50 µg/m ³	więcej niż 35 stężeń 24-godz. S24 > 50 µg/m ³
pył zawieszony PM ₁₀	dopuszczalny	rok	Sa ≤ 40 µg/m ³	Sa > 40 µg/m ³
pył zawieszony PM _{2,5}	dopuszczalny – faza I*	rok	Sa ≤ 25 µg/m ³	Sa > 25 µg/m ³
ołów	dopuszczalny	rok	Sa ≤ 0.5 µg/m ³	Sa > 0.5 µg/m ³

⁷² Dozwolone przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego odnoszą się także do jego wartości powiększonej o margines tolerancji.

⁷³ Z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń, określonej w odniesieniu do ozonu.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

arsen	docelowy	rok	$S_a \leq 6 \text{ ng/m}^3$	$S_a > 6 \text{ ng/m}^3$
kadm	docelowy	rok	$S_a \leq 5 \text{ ng/m}^3$	$S_a > 5 \text{ ng/m}^3$
nikiel	docelowy	rok	$S_a \leq 20 \text{ ng/m}^3$	$S_a > 20 \text{ ng/m}^3$
benzo(a)piren	docelowy	rok	$S_a \leq 1 \text{ ng/m}^3$	$S_a > 1 \text{ ng/m}^3$
ozon	docelowy	8-godz.	nie więcej niż 25 dni ze stężeniem $S_{8max_d} > 120 \text{ } \mu\text{g/m}^3$ (średnio dla ostatnich 3 lat)	więcej niż 25 dni ze stężeniem $S_{8max_d} > 120 \text{ } \mu\text{g/m}^3$ (średnio dla ostatnich 3 lat)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Objaśnienia do tabeli:

S_a- stężenie średnie roczne S₁ – stężenie 1-godzinne,

S₂₄ – stężenie średnie dobowe,

S_{8max} – maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących (obliczanych ze stężeń 1-godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego,

S_{8max_d} – maksimum dobowe ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących obliczanych ze stężeń średnich jednogodzinnych; każdą wartość średnią ośmiogodzinną przypisuje się dobie, w której kończy się ośmiogodzinny okres uśredniania,

ołów, arsen, kadm, nikiel, benzo(α)pirn – oznaczane w pyłe zawieszonym PM₁₀

* - kryteria klasyfikacji stref dla PM_{2,5} - faza I – obowiązująca w Polsce do dnia 31 grudnia 2019 r

Tabela 111 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę roślin w zakresie dwutlenku siarki SO₂, tlenków azotu NO_x i ozonu O₃

Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa A	Klasa C
dwutlenek siarki	dopuszczalny	rok kalendarzowy	$S_a \leq 20 \text{ } \mu\text{g/m}^3$	$S_a > 20 \text{ } \mu\text{g/m}^3$
dwutlenek siarki	dopuszczalny	pora zimowa (okres od 01 X do 31 III)	$S_w \leq 20 \text{ } \mu\text{g/m}^3$	$S_w > 20 \text{ } \mu\text{g/m}^3$
tlenki azotu	dopuszczalny	rok kalendarzowy	$S_a \leq 30 \text{ } \mu\text{g/m}^3$	$S_a > 30 \text{ } \mu\text{g/m}^3$
ozon	docelowy	okres wegetacyjny (1 V – 31 VII)	$AOT_{405L} \leq 18000 \text{ } \mu\text{g/m}^3 \cdot \text{h}$ (średnia z AOT ₄₀ dla ostatnich 5 lat)	$AOT_{405L} > 18000 \text{ } \mu\text{g/m}^3 \cdot \text{h}$ (średnia z AOT ₄₀ dla ostatnich 5 lat)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Objaśnienia do tabeli:

S_a- stężenie średnie roczne

S_w- stężenie średnie w sezonie zimowym; sezon zimowy obejmuje okres od 1 października roku poprzedzającego rok oceny do 31 marca w roku oceny.

AOT_{405L} – suma różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g/m}^3$ a wartością 80 $\mu\text{g/m}^3$, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8:00 a 20:00 czasu środkowoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż 80 $\mu\text{g/m}^3$. Wartość uśredniona dla kolejnych pięciu lat; w przypadku braku kompletnych danych pomiarowych z pięciu lat dotrzymanie dopuszczalnej częstości przekroczeń sprawdza się na podstawie danych pomiarowych z co najmniej trzech lat.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy - Prawo ochrony środowiska obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Nazwy i kody stref określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza⁷⁴.

W województwie świętokrzyskim, dla celów klasyfikacji w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu **ochrony zdrowia ludzi** wyłoniono 2 strefy: **miasto Kielce i strefę świętokrzyską na terenie której leżą gminy: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy.**

Tabela 112 Zestawienie stref w województwie świętokrzyskim w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Kod strefy	Nazwa strefy	Typ strefy	Powierzchnia strefy [km ²]	Liczba mieszkańców strefy	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony zdrowia [tak/nie]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
1	PL2601	miasto Kielce	miasto pow. 100.000 mieszk.	110	194 852	tak	nie
2	PL2602	strefa świętokrzyska	reszta województwa	11 600	1 039 109	tak	tak

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Analizując wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony zdrowia ludzi obie strefy w regionie **uzyskały klasę C z powodu przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu**. Przekroczenie wystąpiło również w zakresie poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu i skutkowało nadaniem obu strefom **klasy D2**. Dla pozostałych zanieczyszczeń, z uwagi na dotrzymanie poziomu dopuszczalnego lub docelowego dla każdej z ocenianych substancji, strefom nadano status **klasy A**, a w przypadku pyłu PM_{2,5} w klasyfikacji podstawowej - **klasy A1**. Dodatkowa klasyfikacja pod kątem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM_{2,5} (poziom dopuszczalny określony dla fazy I) również skutkowało nadaniem klasy A dla obu stref. Ogólne wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim za 2020 rok ze względu na ochronę zdrowia ludzi przedstawiono w tabeli poniżej.

⁷⁴ Liczba stref w Polsce podlegających ocenie jakości powietrza za rok 2020 wynosiła 45, wśród których było 12 aglomeracji, 17 miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy (nie będących aglomeracją) oraz 16 stref – pozostałych obszarów województw. Ocena jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi za 2020 rok prowadzona była w każdej z 45 stref. W ocenach pod kątem ochrony roślin uwzględniono 16 stref – ocenie tej nie podlegają strefy - aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. i strefy - miasta o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 113 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM2,5)

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
1	miasto Kielce	PL2601	A	A	A	A	A ¹⁾	A	A	A	A	A	C	A1
2	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A	A	A ¹⁾	A	A	A	A	A	C	A1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

Wyniki oceny dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Analizując wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, **strefę świętokrzyską** pod względem dotrzymania **wartości dopuszczalnych dla NO_x, SO₂ i poziomu docelowego ozonu zakwalifikowano do klasy A**. Natomiast z uwagi na **przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu**, strefę świętokrzyską **zaliczono do klasy D2**. Ogólne wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę roślin przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 114 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

L.p.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
1	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Podsumowanie obszaru „ochrona powietrza”

Podsumowując, w roku 2020 w ocenie pod kątem ochrony zdrowia ludzi przekroczenia wystąpiły:

- w strefie miasto Kielce:
 - poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ – klasa C;
 - poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2;
- w strefie świętokrzyskiej:
 - poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ – klasa C;
 - poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2.

W ocenie pod kątem ochrony roślin przekroczenia wystąpiły w zakresie:

- strefa świętokrzyska:
 - poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2.

Listę stref, w których wystąpiły przekroczenia wraz z charakterystyką sytuacji przekroczeń przedstawiono w tabeli poniżej

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 115 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2020 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
B(a)P – ochrona zdrowia							
PL2601	miasto Kielce	Poziom docelowy	Śr. roczna	95,2	86,5	192 732	98,9
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom docelowy	Śr. roczna	1 875,4	16,2	517 159	49,8
Ozon – ochrona zdrowia							
PL2601	miasto Kielce	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8-godz.	109,5	99,5	194 102	99,6
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8-godz.	8 051,4	69,4	708 794	68,2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Tabela 116 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2020 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony roślin

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Powierzchnia obszarów ekosystemów objętych przekroczeniem [km ²]*
Ozon – ochrona roślin						
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom celu długoterminowego	AOT40	9 378,8	80,9	8 767,4

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2020)

Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych wprowadza **Harmonogram realizacji działań naprawczych dla stref województwa świętokrzyskiego**, który został opracowany w oparciu o dokonaną diagnozę istniejącego stanu jakości powietrza oraz analizę podstawowych przyczyn niedotrzymania standardów. Działania naprawcze jakie według dokumentu gminy powinny wprowadzić to:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych,
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Poniżej zaprezentowano pomysły poszczególnych samorządów na inwestycje mające znaczenia dla ochrony powietrza.

Wniosek nr 15: Wszystkie samorządy są zainteresowane realizacją projektów parasolowych dla mieszkańców polegających na możliwości dofinansowania:

- dostawy i montażu instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, instalacji solarnych na/w budynkach prywatnych (instalacje prosumenckie),
- likwidacji tzw. „kopciuchów” – kotłów c.o. starej generacji i ich wymiana na ekologiczne źródła ciepła w ramach głębokiej termomodernizacji jednorodzinnych budynków mieszkalnych nieefektywnych energetycznie⁷⁵,

oraz projektami z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej wraz z montażem odnawialnych źródeł energii oraz modernizacją oświetlenia ulicznego na energooszczędne⁷⁶, a także (w przyszłości) budowę magazynów na energię czy farm fotowoltaicznych na potrzeby własne JST.

Gmina Busko-Zdrój:

- montaż instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej,
- budowie/rozbudowie/modernizacji systemów ciepłowniczych i chłodniczych wraz z magazynami ciepła celem transformacji w kierunku niskoemisyjnym oraz uzyskania statutu efektywnych systemów ciepłowniczych termomodernizacja budynku Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju,
- budowa i/lub rozbudowa linii napowietrzno-kablowych oświetlenia ulicznego w gm. Busko-Zdrój,
- wymiana floty samochodów używanych przez JST czy jednostki podległe.

Gmina Chmielnik:

- montaż instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej (Ratusz, Szkoła Podstawowa w Chmielniku, filia w Suchowoli),
- termomodernizacja budynku Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku oraz budynków mieszkalnictwa zbiorowego (gminne budynki mieszkań komunalnych i socjalnych),
- budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby dostawy energii dla oświetlenia ulicznego.

Gmina Gnojno:

- głęboka termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków szkół podstawowych w Jarząbkach oraz w Balicach,

Gmina Pierzchnica:

- termomodernizacja 2 obiektów użyteczności publicznej,

Gmina Raków:

- dostawa i montaż instalacji OZE na budynkach stanowiących własność Gminy Raków w miejscowościach: Raków, Ociesęki, Bardo, Chańcza,

⁷⁵ Wyzwaniem dla całego regionu będzie wdrożenie uchwały nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa, która zakłada, że od 01.07.2026r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne, bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne

⁷⁶ Szczegółowe dane odnośnie potrzeb na temat szczegółowej ilości opraw oświetleniowych do wymiany – przedstawiono w rozdziale „Infrastruktura drogowa”.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

- budowa brakującego oświetlenia ulicznego na terenie gminy.

Gmina Szydłów:

- rozbudowa z poprawą efektywności energetycznej budynku Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie.

Gmina Tuczępy:

- termomodernizacja budynków byłych szkół w Kargowie i w Jarosławicach,
- modernizacja oświetlenia ulicznego.

6. Turystyka i kultura

6.1 Atrakcyjność turystyczna gmin objętych Strategią

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce.

Analizując potencjał gmin objętych Strategią dokonano analizy:

- jakie są obszary koncentracji ruchu turystycznego w regionie? i czy gminy objęte Strategią są w nich uwzględniane?
- czy na terenie partnerstwa istnieją atrakcje turystyczne zaliczane do 20 największych atrakcji turystycznych w regionie?
- jak inwestycje w turystykę postrzegają same władze lokalne na podstawie wydatków poszczególnych gmin na rozwój tej gałęzi gospodarki?
- wskaźnika „liczba miejsc noclegowych przypadających na 1000 mieszkańców”, który w uproszczeniu odzwierciedla znaczenia funkcji turystycznej w gospodarce lokalnej,
- do jakiego rodzaju turystyki są predysponowane poszczególne gminy.

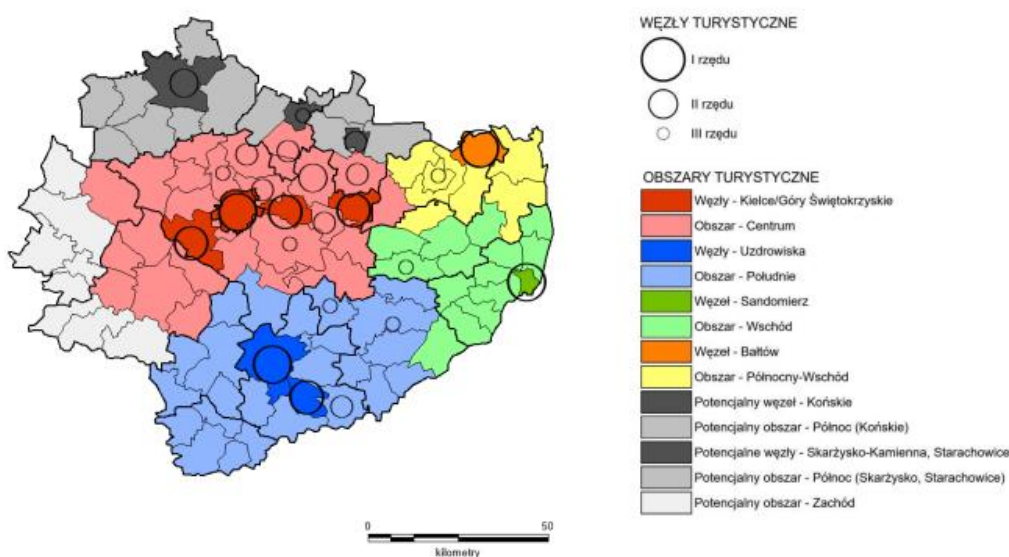
Obszary koncentracji ruchu turystycznego w województwie świętokrzyskim

Wg zaproponowanej *Diagnozy*⁷⁷ rejonizacji (zob. poniższą mapę):

- Gmina Busko-Zdrój została zakwalifikowana do węzła I rzędu (definiowanego jako kompleksy atrakcji, które bezpośrednio motywują do podróży i pobytów turystycznych), zaś
- Gmina Szydłów do III rzędu – typ B kompleksy atrakcji, które urozmaicają pobyt turystyczny i mogą skłaniać do jego przedłużenia.

Wszystkie gminy objęte Strategią zostały zakwalifikowane do obszaru Południowego „Uzdrowiska i okolice”.

Mapa 19 Węzły koncentracji ruchu turystycznego i obszary ich potencjalnego oddziaływania w woj. Świętokrzyskim w 2020r.

Źródło: opracowanie własne

Źródło: „Diagnoza stanu turystyki w województwie świętokrzyskim” (Warszawa, 30 listopada 2020), s. 184

⁷⁷ Diagnoza stanu turystyki w województwie świętokrzyskim (30.11.2020r.)

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030

Należy przy tym zauważyć, że rozmieszczenia węzłów turystycznych i ich hierarchizacja może ulec w najbliższych latach zmianom wraz z realizacją kolejnych inwestycji, w tym publicznych w takich gminach jak np. Szydłów (kompleksowa rewitalizacja obszaru miasta).

Top Atrakcji Turystycznych Województwa Świętokrzyskiego w roku 2021⁷⁸

1. JuraPark w Bałtowie – 505 000 odwiedzających (w roku 2020 - 134 000 – nr 6)
2. Kamieniołom Kadzielnia z Amfiteatrem z Podziemną Trasą Turystyczną i Tyrolką – 318 168 odwiedzających (w roku 2020 -216983 – nr 1),
3. Park Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno – 300 000 odwiedzających (w roku 2020 -160 000 – nr 2)
4. **Tężnia solankowa w Busku-Zdroju – 269 947 odwiedzających (otwarta w 2021r.)**
5. Szlaki turystyczne ŚPN – 222 492 odwiedzających (w roku 2020 - 158 209 – nr 3)
6. Klasztor na Świętym Krzyżu – 220 156 odwiedzających (w roku 2020 - 150 257 – nr 4)
7. Zamek królewski w Chęcinach – 204 150 odwiedzających (w roku 2020 -139 733 – nr 5)
8. Baseny Mineralne w Solcu-Zdroju – 204 048 odwiedzających (w roku 2020 -brak danych)
9. Zamek Krzyżtopór w Ujeździe – 155 056 odwiedzających (w roku 2020 -125 661 – nr 7)
10. Trasa Podziemna w Sandomierzu – 109 307 odwiedzających (w roku 2020 -64 051- nr 10)
11. Park Etnograficzny w Tokarni – 102 645 odwiedzających (w roku 2020 -73 650 – nr 8)
12. Centrum Geoedukacji w Kielcach – 97 409 odwiedzających (w roku 2020 – 44 613 – nr 16)
13. Brama Opatowska w Sandomierzu – 95 289 odwiedzających (w roku 2020 -51 805 – nr 14)
14. Galeria widokowa na Gołoborzu – 88 794 odwiedzających (w roku 2020 - 60 347 – nr 11)
15. Ostrowiecki Browar Kultury – 85 941 odwiedzających (w roku 2020 - brak danych)
16. **Busko-Zdrój kuracjusze w obiektach sanatoryjnych – 82 964 (w roku 2020 -43 419 – nr 17)**
17. Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie – 79 124 odwiedzających (w roku 2020 -16 699 – nr 28)
18. Jaskinia Raj – 77 463 odwiedzających (w roku 2020 -49 998 – nr 15)
19. Rezerwat Ślichowice –75 016 odwiedzających (w roku 2020 – 33 310 – nr 21)
20. Świętokrzyska Polana – 71 982 odwiedzających (w roku 2020 – 69 982- nr 9)

Wniosek nr 16: Na obszarze gmin objętych Strategią zlokalizowane są 2 atrakcje turystyczne z TOP-20 największych atrakcji turystycznych województwa świętokrzyskiego i są to: Tężnia solankowa w Busku-Zdroju (269 tys. turystów) oraz kuracjusze w buskich obiektach sanatoryjnych (ponad 82 tys. osób).

Warto również wspomnieć, że na terenie gmin objętych Strategią są atrakcje z potencjałem rozwoju:

- Muzeum Zamków Królewskich w Szydłowie (w tym Turniej Rycerski) 12 614 osób odwiedzających w 2019r.
- Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl w Chmielniku – 10 352 osoby odwiedzające w 2019r.

Ważniejsze wydarzenia kulturalne na terenie Gminy Busko-Zdrój w 2021r.:

- Dni Buska-Zdroju (28-29.08.2021r.),
- XXVII Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. Krystyny Jamróz (2-11.07.2021r.),
- Kiermasz promujący produkty regionalne (Kiermasz Bożonarodzeniowy, grudzień 2021),
- Upowszechnianie kultury filmowej – łącznie 163 seanse,
- XIII Ogólnopolski Festiwal Piosenki im. Wojtka Belona „Niechaj zabrzmie Bukowina” (11-13.06.2021r.), na Festiwal składał się łącznie:

⁷⁸ Za: <https://www.swietokrzyskie.pro/najpopularniejsze-atrakcje-turystyczne-w-województwie-swietokrzyskim-w-2021-roku-galeria-zdjec/>

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ koncert zespołu „Wolna Grupa Bukowina”;
 - ✓ Benefis Wojciecha Sochy z udziałem uczestników konkursu;
 - ✓ spotkanie/ wspomnienie o Belonie w Klubie Muzycznym Stradivarius BSCK;
 - ✓ rajd pieszy dla wykonawców przeglądu na trasie BSCK – ścieżka rowerowa – Las Winiarski – Karabosy, zakończony koncertem plenerowym uczestników przy ognisku w Ośrodku Rekreacyjno-Sportowym Karabosy, Siesławice;
- Polskie Kulinaria Busko-Zdrój 2021 (4-5.09.2021);

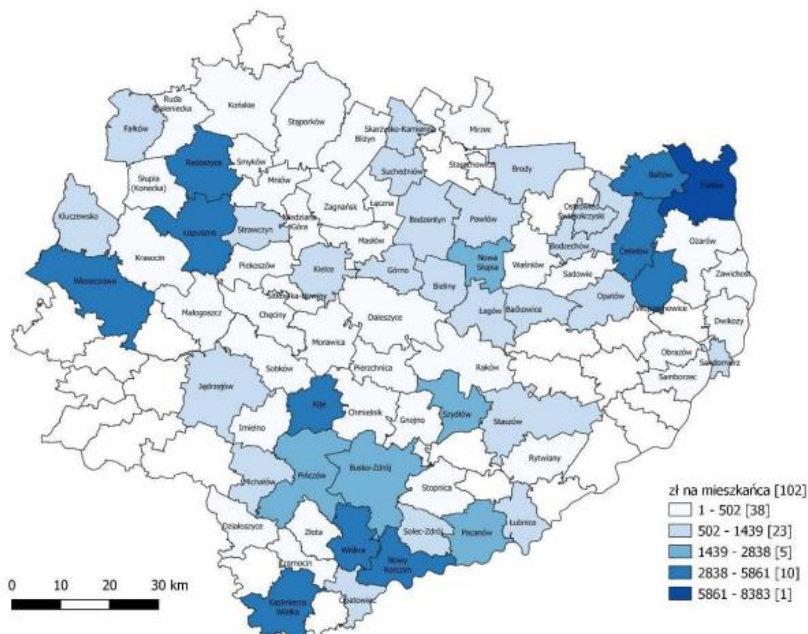
Zbiorniki wodne cieszące się największym zainteresowaniem odpoczywających:

- Zalew Chańcza w Gminie Raków,
- Zalew Andrzejówka w Gminie Chmielnik.

Wydatki władz publicznych na rozwój turystyki

Turystyka jest ważną gałęzią gospodarki, której udział w PKB w 2017 r. wynosił 6%. Promocję turystyczną Polski w kraju i za granicą prowadziły Ministerstwo Sportu i Turystyki, POT, 14 Zagranicznych Ośrodków POT, jednostki samorządu terytorialnego oraz regionalne i lokalne organizacje turystyczne. W ramach perspektywy unijnej 2014-2020 z RPO WŚ oraz PO IŚ realizowano projekty turystyczne w 77 gminach regionu. Średnia wartość dofinansowania dla tych gmin, w której projekty związane z turystyką się pojawiły to 1138 zł na mieszkańca. Widoczne są w regionie trzy obszary koncentracji wysokiego poziomu dofinansowania, tj. północny-wschód regionu (gminy Bałtów, Ćmielów, Tarłów), południe (gminy Kazimierza Wielka, Wiślica i Nowy Korczyn) oraz zachód (gminy Włoszczowa, Łopuszno i Radoszyce). Z gmin objętych Strategią inwestycje turystyczne realizowały gminy **Busko-Zdrój** oraz **Szydłów**. Gminy te postawiły na inwestycje w turystykę.

Mapa 20 Wartość unijnego dofinansowania projektów związanych z turystyką realizowanych w gminach woj. świętokrzyskiego w ramach RPO WŚ 2014-2020 oraz POIŚ 2014-2020, w przeliczeniu na mieszkańca

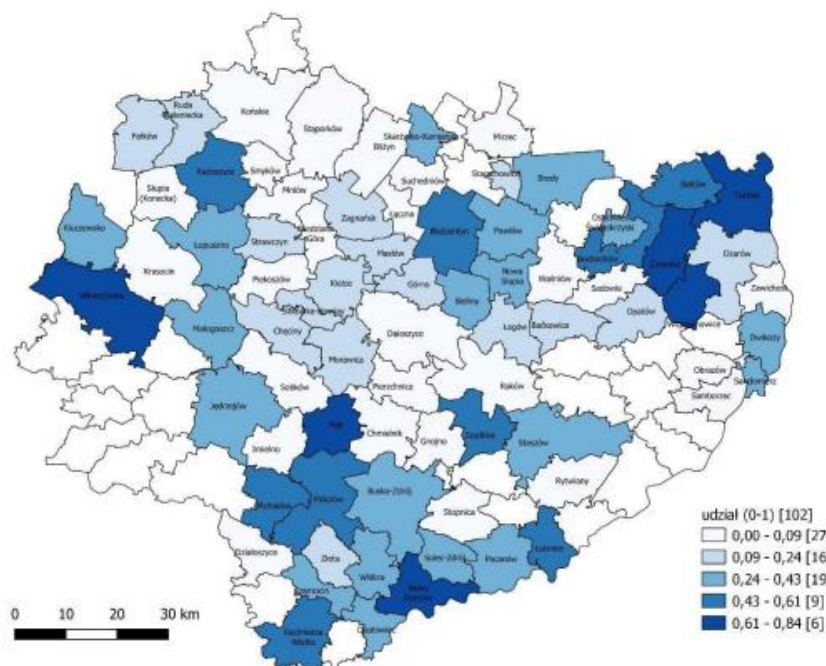

Źródło: „Diagnoza stanu turystyki w województwie świętokrzyskim” (30.11.2020r.) s. 82
Wśród ważniejszych ośrodków miejskich, duży udział inwestycji w turystykę zanotowały wspomniane gminy Kazimierza Wielka, Pińczów oraz Włoszczowa (około 60-70%).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 21 Wartość unijnego dofinansowania projektów związanych z turystyką realizowanych w gminach woj. świętokrzyskiego w ramach RPO WŚ 2014-2020 jako % wszystkich projektów z RPO WŚ 2014-2020

Źródło: „Diagnoza stanu turystyki w województwie świętokrzyskim” (30.11.2020r.) s. 83

Wniosek nr 17: Gminy Busko-Zdrój i Szydłów spośród gmin objętych Strategią inwestowały najwięcej w rozwój turystyki w ramach perspektywy 2014-2020.

Obiekty noclegowe na obszarze gmin objętych Strategią

Analizując wskaźnik liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w gminach województwa najkorzystniej wypada on w:

- uzdrowiskach: Solec-Zdrój (155) i **Busko-Zdrój** (76),
- gminach sąsiadujących z Kielcami a także
- w **Szydłowie**⁷⁹ (54).

Warto podkreślić, że na terenie Buska-Zdroju zlokalizowane są 2 hotele najwyższej klasy (4- i 5-gwiazdkowe) łącznie: 448 miejsc noclegowych. Na terenie tego miasta zlokalizowana jest duża baza noclegowa, a poza obiektami uzdrowiskowymi, działają też ośrodki leczniczo-rehabilitacyjne oraz hotelowe, które tworzą dodatkową bazę leczniczą, a oferują usługi hotelowe w standardzie od 3 do 4 gwiazdek i są to m.in:

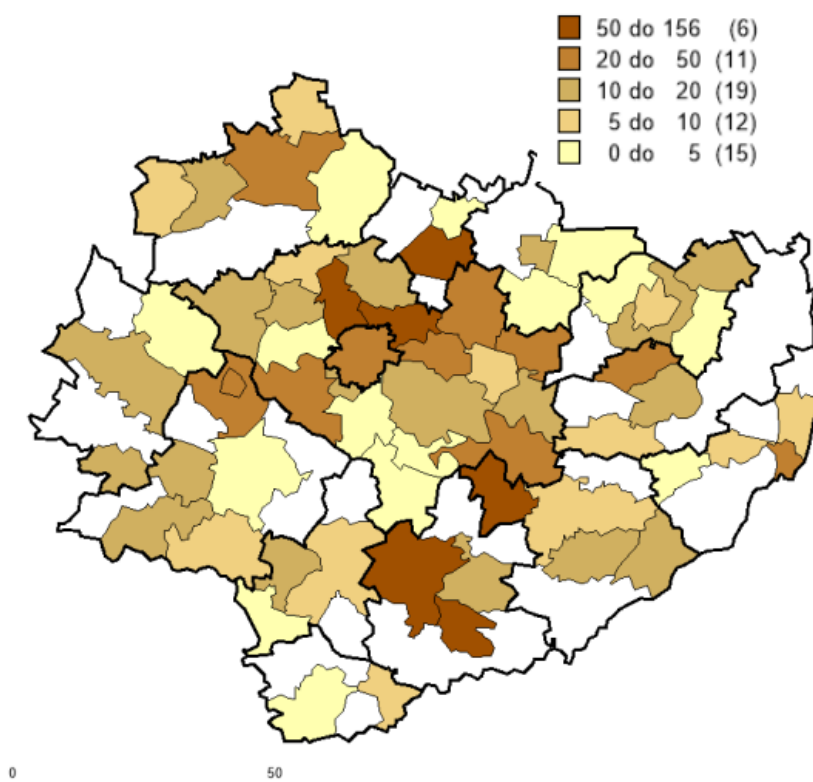
- Ośrodek Leczniczo-Rehabilitacyjny NATURA,
- FootMedica - Klinika Zdrowej Stopy - Gabinet Fizjoterapii i Podologii,
- Hotel Słoneczny Zdrój Medical SPA & Wellness,
- Hotel Lawendowy Zdrój Medycyna & SPA,
- Pensjonat SANATO,
- Hotel Gromada,
- Terma Słowacki Resort Medical Spa,
- Bristol Busko ART & Medical SPA

⁷⁹ Głównie gospodarstwa agroturystyczne.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 22 Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców w gminach woj. świętokrzyskiego w 2019 r.

Źródło: „Diagnoza stanu turystyki w województwie świętokrzyskim” (30.11.2020r.) s. 126

Wniosek nr 18: Najwięcej obiektów hotelowych (w tym także o najwyższym standardzie) jest na terenie miasta i gminy Busko-Zdrój. Pod względem znaczenia funkcji turystycznej w gospodarce lokalnej, którą można w uproszczeniu zilustrować liczbą miejsc noclegowych przypadających na 1000 mieszkańców - największa liczba takich miejsc jest w gminie Busko-Zdrój (76 na 1000 mieszkańców) oraz w gminie Szydłów (54 na 1000 mieszkańców). Miejsca noclegowe dostępne są również w gminach Raków, Chmielnik i Pierzchnica.

Podsumowanie:

Rodzaje turystyki możliwe do realizacji na obszarze gmin objętych Strategią:

Tabela 117 Ocena atrakcyjności i konkurencyjności różnych rodzajów turystyki dla gmin objętych partnerstwem

Rodzaj turystyki	Predysponowane gminy	Ocena potencjału dla całego partnerstwa (1 bardzo mały potencjał 2-mały, 3 – średni, 4 – duży potencjał, 5 – bardzo duży potencjał)
Turystyka krajoznawcza (miasta)	4 miasta zlokalizowane na obszarze Strategii: - Busko-Zdrój, - Szydłów (Muzeum Zamków Królewskich w tym Turniej Rycerski), - Chmielnik (Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl), - Pierzchnica.	4
Geoturystyka	Szydłów - kompleks jaskiń w skałach wapiennych.	2,5

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	Kompleks skalny Lisi Kamień k. Szydłowa. Odstonięcie łupków w Kotuszowie (wiek 0,5 mld lat) najstarszych skał osadowych w PL na powierzchni. Część pomników przyrody na terenie gminy Raków ma bardzo duży potencjał geoturystyczny, Busko-Zdrój – rezerwat „Zimne Wody” odstonięcia geologiczne gipsów, z tzw. jaskółczymi ogonami.	Brak na terenie gmin objętych partnerstwem tras podziemnych, skansenów archeologicznych, geoparków
Turystyka dzieci i młodzieży (w tym rodzinna i edukacyjna)	- Szydłów (mury miejskie, przykład miasta), - Muzeum Zamków Królewskich i Synagoga w Szydłowie, - Chmielnik (Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl) - Busko-Zdrój (park linowy i kompleks Tężnia Busko, Park Zdrojowy, skatepark),	2,5 Brak na terenie gmin objętych partnerstwem parków rozrywki lub innych obiektów skierowanych głównie do dzieci, obiektów edukacji przyrodniczej
Agroturystyka	- Szydłów, - Raków, - Chmielnik, - Pierzchnica, - Gnojno, - Tuczępy, - tereny wiejskie gminy Busko-Zdrój	3
Turystyka carawaningowa	Planowany jest rewitalizacja zbiornika wodnego Radzanów (gm. Busko-Zdrój) z możliwością carawaningu.	2
Turystyka piesza	Na terenie każdej z gmin dostępne są piesze szlaki turystyczne: Busko-Zdrój - szlaki turystyczne (czerwony Busko-Zdrój – Solec-Zdrój 27 km; niebieski Pińczów-Busko-Zdrój-Wiślica 39 km; czarny Busko-Zdrój – Zbludowice 5,5 km, żółty Busko-Zdrój – Szaniec 8,3 km), park zdrojowy, ścieżka pieszo- rowerowa Busko-Wełecz-Kameduły z pomnikiem Sosny w Wełczu)	3
Turystyka rowerowa	Obecnie dostępna w gminach Busko-Zdrój, Pierzchnica, Chmielnik, Szydłów i Raków. W przyszłości także w gminach Gnojno i Tuczępy.	4
Turystyka konna	W niektórych gospodarstwach agroturystycznych położonych na terenie gmin objętych Strategią istnieje możliwość jazdy konnej. Stadnina koni w Szydłowie. Stadniny w gospodarstwach agroturystycznych w Korytnicy. Busko-Zdrój - Ośrodek Jazdy Konnej i Hipoterapii HIPOLAND (miejscowość Kawczyce)	2
Turystyka wodna	Zalew Chańcza w Rakowie 340 ha (gminy Raków i Szydłów) Zbiornik wodny Andrzejówka w Gminie Chmielnik (2,3 ha) Rzeka Czarna (Korytnica – Kotuszów) możliwość uprawiania kajakarstwa, wędkarstwa Zbiornik wodny w m. Radzanów – gmina Busko-Zdrój	3
Turystyka narciarska		1 Brak na terenie gmin objętych partnerstwem stoków narciarskich
Turystyka pielgrzymkowa	Na obszarze objętym Strategią 58 obiektów kościelnych wraz z otoczeniem wpisanych jest do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego. Przez obszar Gminy Szydłów przebiega Szlak Jakubowy (Kotuszów, Gmina Szydłów).	2

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Turystyka uzdrowskowa/prozdrowotna	Uzdrowisko Busko-Zdrój wraz z obiektami okołouzdrawiskowymi Parkiem Zdrojowym	5
Turystyka spotkań i wydarzeń (w tym przemysł wydarzeń)	<p>Imprezy o ponad 40-letniej historii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Międzynarodowe Buskie spotkania z folklorem – Busko-Zdrój <p>Imprezy o ponad 20-letniej historii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Festiwal im. Krystyny Jamroz – Busko-Zdrój, ▪ Festiwal Piosenki im. Wojtka Belona, ▪ Święto Śliwki w Szydłowie, ▪ Międzynarodowy Turniej Rycerski o Miecz Króla Kazimierza Wielkiego – Szydłów 	3
Turystyka etniczna (żydowska)	Obszar „Na Szlaku” posiada na swoim terenie wiele przykładów dobrze zachowanego dziedzictwa materialnego kultury Żydów Polskich, przede wszystkim w Chmielniku i Szydłowie.	4
Turystyka kulinarna i winiarska	<p>Gminy Szydłów (Święto Śliwki) i Raków (Święto Tekli). Olejarnia Zagłoby (Mikułowice, gm. Busko-Zdrój) oferująca oleje m.in.: rzepakowy, słonecznikowy, lniany, makowy, z czarnuszki, z pestek dyni, rydzowy, z konopi, z czarnego sezamu, z wiesiołka, z orzecha włoskiego, z ostropestu, Winnica Zbrodzice (gm. Busko-Zdrój) Winnica Fodymskich (Szczaworyż, gm. Busko-Zdrój)</p>	3

W tym miejscu warto zwrócić uwagę na niewielki czas dojazdu pomiędzy poszczególnymi miejscowościami/miastami objętymi Strategią.

Tabela 118 Czas przejazdu samochodem między poszczególnymi miastami/miejscowościami (w min.)

	Busko-Zdrój	Chmielnik	Gnojno	Pierzchnica	Raków	Szydłów	Tuczępy
Busko-Zdrój	x	18	24	26	38	32	27
Chmielnik	18	x	7	10	26	17	26
Gnojno	24	7	x	16	19	11	20
Pierzchnica	26	10	16	x	28	27	36
Raków	38	26	19	28	x	9	20
Szydłów	32	17	11	27	9	x	14
Tuczępy	27	26	20	36	20	14	x

Źródło: opracowanie własne

Szlaki turystyczne dostępne na obszarze objętym partnerstwem:

Przez obszar Gminy Busko-Zdrój przebiega kilka szlaków pieszych:

- szlak żółty Busko-Zdrój – Szaniec o długości 8,3 km, przebiegający przez Busko-Zdrój – Mikułowice – Nowy Folwark – Szaniec.
- szlak niebieski Pińczów – Busko-Zdrój o długości 19 km, którego trasa prowadzi przez: Pińczów – Górę św. Anny – rezerwat „Pieczyśka” – Grochowiska pomnik – Las Winiarski – Busko-Zdrój.
- szlak czarny Busko-Zdrój – Zbrodzice Winnica o długości 5,5 km (PTTK Oddział Busko-Zdrój) prowadzący przez: Busko-Zdrój – Zimne Wody – Łagiewniki – Zbrodzice Winnica.

Przez Gminę Szydłów przebiegają szlaki:

- Szlak Jakubowy przebiegający przez Kotuszów – Szydłów – Gacki

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Szlak żółty Szydłów – Widełki, 34 km (PTTK Oddział Świętokrzyski w Kielcach) Szydłów – Korytnica (7,0) – Chańcza (11,0) – Rakówki (14,0) – Raków (17,0) – Dębno (18,5) – Drogowle-Ruda (20,0) – Sterczyna (28,0) – Nowa Huta (32,0) – Widełki (34,0)
- szlak zielony „Niepodległościowy” przebiegający przez Szydłów – Korytnica – Kotuszów

Gmina Raków:

- Szlak żółty Szydłów – Widełki, 34 km (PTTK Oddział Świętokrzyski w Kielcach) Szydłów – Korytnica (7,0) – Chańcza (11,0) – Rakówki (14,0) – Raków (17,0) – Dębno (18,5) – Drogowle-Ruda (20,0) – Sterczyna (28,0) – Nowa Huta (32,0) – Widełki (34,0)

Przegląd wybranych atrakcji turystycznych w poszczególnych gminach partnerstwa:

Gmina Pierzchnica⁸⁰

Przez teren gminy przebiega szlak rowerowy zwany szlakiem „Miejsc Mocy” przebiega on przez miejscowość Maleszowa. Szlak oznaczony jest kolorem żółtym (znaki standardowe, na których umieszczono logo szlaku: zarys kościoła). Szlak "Miejsca Mocy" ma charakter religijno-pielgrzymkowy, tworzy zamkniętą pętlę, której początek i koniec umiejscowiono w Kielcach.

Przez gminę przebiegają również szlaki rowerowe:

- Pierzchnica – Ujny (czarny szlak) o długości 4,90 km,
- Suków – Cisów (niebieski szlak) o długości 36,5 km. Na terenie gminy przebiega on przez miejscowości Ujny i Holendry.
- Smyków – Drugnia (szlak żółty) o długości 8,20 km. Przebiega przez Drugnie i Podstołę należące do gminy Pierzchnica.

Gmina Busko -Zdrój

Busko-Zdrój znajduje się w dogodnym położeniu na mapie Polski, z którego w niedalekiej odległości znajdują się również inne atrakcyjne miejsca turystyczne, takie jak: Wiślica, Pińczów czy Szydłów, Pacanów, Kielce. Tak jak już wspomniano na obszarze gminy znajdują się TOP-owe atrakcje turystyczne regionu m.in. Tężnia Solankowa w Busku-Zdroju. Inne atrakcyjne miejsca na terenie miasta i gminy to:

- Park Zdrojowy (z nocnym pokazem Spektakl „Park światłem i dźwiękiem malowany”),
- Sanatorium Marconi (z powstałą przy obiekcie Aleją Gwiazd polskich muzyków klasycznych, związanych z Międzynarodowym Festiwalem Muzycznym im. Krystyny Jamroz w Busku),
- Busko-Zdrój - Kaplica zdrojowa pw. św. Anny,
- Busko-Zdrój – Kościół drewniany pw. św. Leonarda,
- Busko-Zdrój – Łazienki, sanatorium Marconi,
- Busko-Zdrój – Norbertański zespół klasztorny, Kościół NP NMP,
- Kościół pw. św. Brata Alberta z Izbą Chleba,
- Pomnik Leszka Czarnego,
- Galeria Zielona,
- ławeczka Wojtka Belona,
- Sosna na Szczudłach, zwaną też Sosną Kroczącą w Wełczu,
- Izba Zbiorów Regionalnych w Busku-Zdroju,
- Busko-Zdrój – pensjonat Zamek Derśława,
- Chotelek – kościół drewniany pw. św. Stanisława,
- Dobrowoda – zespół kościelny,
- Janina – XIX-wieczny kościół,
- Pęczelice – pozostałości zboru ariańskiego z XVI wieku,

⁸⁰ Za: https://www.pierzchnica.pl/kategorie/infrastruktura_turystyczna

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Radzanów – dwór z końca XVIII wieku,
- Zbiornik retencyjno-rekreacyjny w Radzanowie;
- Ogród Tradycji Poniżnia Busko-Zdrój,
- Olejarnia Zagłoby w Mikułowicach,
- Kuźnia w Broninie,
- skatepark, dwa place miejskie wyposażone w małą architekturę, fontanna posadzkowa, tor rowerowy dla dzieci, linarium, ścieżki zdrowia urządzenia siłowni zewnętrznej, siłownia „StreetWorkout wielofunkcyjne boisko do gry w piłkę koszykową plażową i ręczną plażową, pole do gry w bule (petanque), mała kładka do fontanny „Studnia”
- Park linowy „Małpi Gaj” w Busku-Zdroju

Ważnym aspektem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych.

Gmina Chmielnik

Malownicze położenie i atrakcyjna przyroda dają gminie możliwość zaliczenia się do grona gmin o statusie turystyczno – rekreacyjnym. Różnorodność zbiorowisk roślinnych, leśnych, mnogość miejsc cennych przyrodniczo, w tym dwa obszary zakwalifikowane do sieci NATURA 2000 świadczą o wysokich wartościach przyrodniczych terenu. Baza noclegowa gminy Chmielnik oparta jest przede wszystkim na sieci gospodarstw agroturystycznych o charakterze rekreacyjnym.

Do miejsc wartych zobaczenia na terenie miasta zaliczyć możemy:

- Zabytkowa synagoga - Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl,
- Kościół Św. Trójcy,
- Kościół Parafialny Niepokalanego Poczęcia NMP,
- „Gęsia studnia”,
- Cmentarz żydowski,
- Pomnik strażaka – ochotnika,
- Cmentarz wojenny,
- Pomnik „Drzewo Pamięci”,
- pamiątkowa tablica pamięci Józefa Piłsudskiego przy ul. Rynek 26,
- pomnik Nike na chmielnickim rynku,

W okresie letnim dużym zainteresowaniem cieszy się wypoczynek nad zbiornikiem wodnym „Andrzejówka”. Ofertę aktywnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży uzupełniają place zabaw zorganizowane w miejscowościach: Chmielnik, Śladków Duży, Kotlice, Śladków Mały, Grabowiec i Przededworze, siłownia zewnętrzna funkcjonująca w Parku Miejskim w Chmielniku oraz siłownie działające w ramach świetlic wiejskich w miejscowościach: Grabowiec, Borzykowa, Przededworze, Suliszów, Śladków Mały i Suchowola.

Imprezy organizowane na terenie gminy:

- Dzień Judaizmu,
- Chmielnickie Jarmarki Kulturalne,
- Europejski Dzień Pamięci o Sprawiedliwych,
- Spotkania z Kinem o Żydowskich Wątkach.
- Konkurs kulinarny Smaki Gęsiny.

Gmina Pierzchnica

- piwnice na terenie miasta Pierzchnica to obiekt interesujący, a z uwagi na swą nietypowość unikalną w skali kraju, bo najprawdopodobniej nigdzie na tak małym terenie nie zlokalizowano tak dużej liczby piwnic.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Piwnice tego typu budowano z reguły jako pojedyncze budynki gospodarcze przy zabudowaniach mieszkalnych i inwentarskich. Przez wiele dziesięcioleci piwnice były intensywnie użytkowane przez mieszkańców Pierzchnicy oraz sukcesywnie dobudowywane. Obecnie obiekt ten jest użytkowany w bardzo niewielkim zakresie i częściowo uległ zniszczeniu.

Rysunek 1 Rozmieszczenie zabytkowych piwniczek w Pierzchnicy

Źródło: Zabytkowe piwnice ziemne w Pierzchnicy Paweł Kossakowski

Warto również zobaczyć na terenie miasta:

- Kościół pw. Św. Małgorzaty,
- dzwonnice z 1800r.,
- pomnik Stefana Wyszyńskiego,
- kapliczka domkowa.
- Kościół parafialny,

a także na terenie gminy:

- Kościół pw. Św. Wawrzyńca w Drugni,
- Zespół rezydencjonalny w Maleszowej.

Gmina Szydłów – atrakcje turystyczne:

- Gacki [ruina mostu kamiennego z pocz. XX w. na rzece Ciekącej oraz staw przy budynku starej cegielni (wędkarstwo)];
- Grabki Duże (pałac późnobarokowy w stylu orientalnym z XVIII w.);
- Korytnica (zbiornik wodny Chańcza, Izba pamięci Józefa Firmantego);
- Kotuszów:
 - ✓ kościół pw. św. Jakuba Starszego Apostoła z XVII w.,
 - ✓ pomnik przyrody: Odsłonięcie geologiczne iłowców i mułowców kambru dolnego (570 mln lat),
 - ✓ pomnik przyrody: Dąb szypułkowy,
 - ✓ przez miejscowość przebiega Szlak Jakubowy,
- Mokre (pomnik Batalionów Chłopskich upamiętniający potyczkę z Niemcami 17 VII 1944 r.);
- Osówka:

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ ciekawostka przyrodnicza i punkt widokowy: ostaniec wapienny tzw. „Lisi kamień”;
- ✓ nieczynne kamieniołomy skały wapiennej;
- ✓ wapiennik – nieczynny piec do wypalania wapna z lat .50 XX w.;
- Potok (Kościół pw. Wniebowzięcia NMP z XVII w., stary cmentarz wraz z ogrodzeniem);
- Solec (kaplica pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Solcu (1987));
- Szydłów:
 - ✓ zachowany układ ulic z XIV w.,
 - ✓ mury obronne wraz z Bramą Krakowską z XIV w.,
 - ✓ Jagielloński Pałac Królewski XV w.,
 - ✓ Skarbczyk (XVI w.) i Muzeum Zamków Królewskich,
 - ✓ Kościół pw. św. Władysława z XIV w.,
 - ✓ Ruiny Wikarówki (piwnice z XIV w.),
 - ✓ Dzwonnica (XVIII w.),
 - ✓ Kościół pw. Wszystkich Świętych z XIV w.,
 - ✓ Synagoga z XVI w. wraz z eksponatami judaistycznymi,
 - ✓ Ruiny szpitala i kościoła pw. Ducha Świętego (XVII w.),
 - ✓ Brama Zamkowa (XVI w.),
 - ✓ Relikt dawnej Bramy Opatowskiej (XIV w.),
 - ✓ zagroda drewniana: chałupa i budynek inwentarski przy ul. Krakowskiej,
 - ✓ kompleks jaskiń w skałach wapiennych,
 - ✓ pomnik przyrody: odsłonięcie wapieni organodetrytycznych,
 - ✓ sady śliwowe i związane z nimi produkty śliwkowe.

Gmina Gnojno:

Zabytkami, które warto zobaczyć na terenie gminy są:

- Kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Bpa w Balicach oraz
- Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela w Gnojnie.

Gmina Tuczępy:

Na terenie gminy warto zobaczyć zabytkowy Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Matki Boskiej i Św. Jana Chrzciciela (obecnie p.w. Św. Jana Chrzciciela) w Tuczępach oraz teren parku w Nieciesławicach (również wpisany do rejestru zabytków).

Gmina Raków:

Główną atrakcją turystyczną gminy jest Zalew Chańcza. Gmina kojarzona jest również z działalnością arian (dostępny jest dawny Dom ministra ariańskiego). Warto również zobaczyć:

- zabytkowe Sanktuarium Matki Bożej Cudownej Przemiany,
- rynek z figurą św. Floriana oraz pomnikiem poświęconym poległym w walkach o rodzącą się II Rzeczpospolitą (ma formę obelisku z dwiema tablicami i płaskorzeźbą popiersia Józefa Piłsudskiego),
- tzw. „Dom Wójta”.

Wniosek nr 19: Największy potencjał turystyczny spośród gmin objętych Strategią ma Gmina Busko-Zdrój jako znane uzdrowisko. To co ważne wszystkie gminy objęte Strategią zostały zakwalifikowane do węzła Południowego „Uzdrowiska i okolice” w zakresie koncentracji ruchu turystycznego. Duży potencjał w tym zakresie mają również Szydłów jako ośrodek historyczny oraz miasto Chmielnik i miejscowość Raków.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Warto podkreślić, że partnerstwo znajduje się w dogodnym położeniu na mapie Polski, z którego w niedalekiej odległości znajdują się również inne atrakcyjne miejsca turystyczne, takie jak: Wiślica, Pińczów czy Góry Świętokrzyskie.

Potrzeby/pomysły zgłoszone przez gminy w obszarze „turystyki”

Gmina Busko-Zdrój:

- Budowa Domu Zdrojowego - etap II przy tężni (inwestycja priorytetowa)
- Stworzenie spójnego systemu ścieżek na terenie miasta Busko-Zdrój
- Wytyczenie i oznakowanie szlaków - Budowa małej architektury wzdłuż ścieżek
- Zagospodarowanie zbiornika wodnego w Radzanowie (m.in. wykonanie pola campingowego)
- Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo poprzez utworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączących gminy uzdrowiskowe Busko-Zdrój i Solec –Zdrój, Budowa ścieżki wokół zbiornika rekreacyjno-retencyjnego w Radzanowie

Gmina Chmielnik:

- budowa tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w tym: budowa ścieżek rowerowych, przebudowa dróg, oznakowanie, Miejsca Odpoczynku Rowerzystów, itp.
- Wytyczenie i oznakowanie szlaków turystycznych,
- Tworzenie wspólnych produktów turystycznych,
- Stworzenie wspólnej marki dla wszystkich gmin Porozumienia (produkty turystyczne, rolnictwo ekologiczne, wspólna oferta inwestycyjna),
- Utworzenie dodatkowej plaży po drugiej stronie zbiornika Andrzejówka w Chmielniku.

Gmina Pierzchnica:

- zagospodarowanie terenu wokół trzech zbiorników wodnych,
- budowa i modernizacja tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w tym: budowa/modernizacja ścieżek rowerowych, przebudowa dróg, oznakowanie, Miejsca Odpoczynku Rowerzystów, itp.

Gmina Raków:

- oznakowanie szlaków turystycznych na terenie gminy,
- budowa tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w tym: budowa ścieżek rowerowych, przebudowa dróg, oznakowanie, Miejsca Odpoczynku Rowerzystów, itp.

Gmina Szydłów:

- budowa ścieżki rowerowej Szydłów - Zbiornik Chańcza,
- promocja turystyczna gminy,
- rewitalizacja miasta Szydłów (w tym m.in. rozbudowa z poprawą efektywności energetycznej budynku Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie, zwiększenie ilości zieleni na Rynku w Szydłowie, budowa przyszkolnej infrastruktury sportowej w Gminie Szydłów).

Gmina Tuczępy:

- budowa tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w tym: budowa ścieżek rowerowych, przebudowa dróg, oznakowanie, Miejsca Odpoczynku Rowerzystów, itp.
- kompleksowa rewitalizacja miejscowości Tuczępy,
- adaptacja terenu byłego zbiornika przeciwpowodziowego na cele społeczno-kulturalne (m.in. plac zabaw, skate-park, itp.) w Nizinach,
- inwestycje w infrastrukturę szlaku Św. Jakuba.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

6.2 Dostęp do tras rowerowych⁸¹

Trasy rowerowe na terenie gmin objętych Strategią

WSCHODNI SZLAK ROWEROWY GREEN VELO

Przez województwo świętokrzyskie przebiega około 200 km trasy Green Velo, która w całości liczy ok. 2000 km i biegnie przez pięć regionów Polski Wschodniej⁸². Udało się stworzyć pierwszą długodystansową trasę rowerową w Polsce, jednolicie oznakowaną i posiadającą infrastrukturę towarzyszącą (tzw. MORy). Ponieważ trasa Green Velo to produkt turystyczny o niezwykle dużym potencjale od samego początku jego funkcjonowania Beneficjenci projektów inwestycyjnych i promocyjnych zakładali jego dalszy rozwój. Kręgosłup ma stanowić obecna trasa a tzw. „ości” - inne krótsze trasy poprowadzone z trasy Green Velo do obszarów atrakcyjnych. Obecna trasa przebiega przez teren gmin Chmielnik, Raków, Szydłów.

Przebieg trasy: województwo podkarpackie – Sandomierz – Klimontów – **Raków** – Korzenno – Borków – Kielce – Oblęgorek – Radoszyce – Sielbia – Końskie

Długość trasy: 203 km

Mapa 23 Przykładowe propozycje rozwoju Wschodniego Szlaku Rowerowego GreenVelo

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

⁸¹ Niniejszy rozdział opracowano głównie na podstawie „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” przyjętej Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z 2 marca 2022r.

⁸² Już na etapie realizacji inwestycji okazało się, że ilość środków przeznaczonych na projekt była niewystarczająca. Duża liczba kilometrów i ograniczone środki spowodowały, że znaczna część trasy poprowadzona została w ruchu ogólnym, część zyskała tylko nawierzchnię szutrową/gruntową zamiast asfaltowej, nie zrealizowano wszystkich obiektów inżynierskich, które ułatwiłyby bezpieczny przejazd rowerem np. przez torowiska czy rzeki.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Poza Green VELO, która jest najbardziej rozpoznawalną trasą rowerową w regionie, na obszarze gmin dostępne są również następujące trasy rowerowe:

Tabela 119 Trasy rowerowe na terenie gmin objętych Strategią

Przebieg trasy	Długość [w km]	Zarządca	Uwagi
Obwodnica m. Zbludowice	6,7	ŚZDW	bitumiczne - drogi dojazdowe
Północna obwodnica Chmielnika w ciągu DW 768	1,1	ŚZDW	kostka brukowa betonowa, bezfazowa / nawierzchnia asfaltowa
Raków ul. Łagowska wraz z fragmentem stałej organizacji ruchu w ul. Klasztornej oraz rynku wraz z MOR	0,3	ŚZDW	kostka betonowa
Pętla Chmielnicko-Pierzchnicka Ujny (Green Velo) - Pierzchnica - Zawoda - Osiny - Drugnia Rządowa - Wierzbie - Różanka - Lubania - Chmielnik - Suchowola - Ługi - Maleszowa - Piotrkowice - Grabowiec - Wygwizdów - Lisów - Trzcianka - Zaborze - Brudzów - Radomice I - Radomice II - Komórki - Szczecno - Ujny (przez las do Green Velo)	59	Powiat kielecki	podano długość całej trasy, 90% asfalt 10% nawierzchnia gruntowa na terenie gminy Pierzchnica odcinek Pierzchnica – Ujny o długości 4,90 km,
Pętla Rakowska Raków (Green Velo) - Jamno - Lipiny - Szumsko Kolonia - Rembów - Bardo - Sędek - "Orłowiny" - Widełki - Huta Nowa - Łukawa - Korzenno - Mędrów - Drogowle - Raków (Green Velo)	44	Powiat kielecki	podano długość całej trasy, 80% asfalt 20% nawierzchnia gruntowa
Drugnia - Papiernia – Smyków (szlak żółty)	8,2	Gmina Pierzchnica	60% asfalt, 40% nawierzchnia gruntowa, w stanie złym Przebiega przez Drugnie i Podstołę należące do gminy Pierzchnica.
Ścieżki rowerowe na terenie Gminy Busko-Zdrój	21,17	Gmina Busko-Zdrój	

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” oraz danych poszczególnych gmin

Planowane trasy rowerowe na terenie województwa

„Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” wskazuje, że podstawowym węzłem komunikacyjnym regionu (o znaczeniu krajowym) są Kielce, zaś do węzłów regionalnych zaliczone zostały m.in.: Busko-Zdrój oraz Chmielnik. Zakłada się, że ruch tranzytowy będzie się kumulował w m.in. w następujących korytarzach

- korytarz krajowy Warszawa — Kielce — Tarnów, tworzony przez drogi krajowe nr 7 i 73, oraz linię kolejową znaczenia państwowego nr 8 Warszawa Zachodnia — Kraków Główny i linię kolejową nr 73, wymagającą budowy nowego odcinka od Buska-Zdroju do Żabna,
- korytarz regionalny, łączący na terenie województwa ośrodki położone wzdłuż Linii Hutniczej Szerokotorowej (Sędziszów, Chmielnik, Staszów, Sandomierz), którego elementami będą ww. linia LHS oraz zmodernizowany ciąg drogowy Jędrzejów — Chmielnik — Staszów — Sandomierz, obejmujący drogi: krajowe nr 78 i 79 oraz wojewódzkie nr 765 i 764.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

5 gmin objętych Strategią⁸³ zostało ujęte w ramach 5 tras:

- EUROVELO 11 (międzynarodowa) oraz
- regionalnych nr 154, 156, 157, a także
- w wariantcie I trasy regionalnej nr 156.

Nazwa gminy	Regionalna trasa rowerowa nr 155	Regionalna trasa rowerowa nr 156	Wariant I Regionalna trasa rowerowa nr 156	Razem
Busko-Zdrój	20,3 km	20,3 km	0,4 km	41 km

Nazwa gminy	EUROVELO 11 (międzynarodowa)	Regionalna trasa rowerowa nr 154	Regionalna trasa rowerowa nr 155	Razem
Chmielnik	15 km	14,2 km	13,8 km	43 km

Nazwa gminy	EUROVELO 11 (międzynarodowa)	Regionalna trasa rowerowa nr 154	Regionalna trasa rowerowa nr 155	Razem
Pierzchnica	9,5 km	9,2 km	11,8 km	30,5 km

Nazwa gminy	EUROVELO 11 (międzynarodowa)	Regionalna trasa rowerowa nr 154	Regionalna trasa rowerowa nr 157	Razem
Szydłów	10 km	9,8 km	9 km	28,8 km

Nazwa gminy	EUROVELO 11 (międzynarodowa)	Regionalna trasa rowerowa nr 154	Regionalna trasa rowerowa nr 157	Razem
Raków	13 km	14,8 km	13 km	40,8 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego

W kontekście **Green VELO** w Koncepcji rekomenduje się oznakowanie bezinwestycyjnych łączników do szlaku Green Velo (z wykorzystaniem już istniejących dróg dla rowerów i lokalnych dróg o niskim natężeniu ruchu) m.in. łącznik Ujny – Pierzchnica (5 km) oraz proponuje się rozbudowę tego szlaku na odcinku Raków (GV) – Łągów - Nowa Słupia (22 km) w Góry Świętokrzyskie i połączenie z planowaną do budowy pętlą „Wokół Łysogór”.

EuroVelo 11 – trasa nr 11 (międzynarodowa)

Przebieg trasy: województwo małopolskie – Lekszyce – Kazimierza Wielka – Koniecmosty (Wiślica) – Chroberz – Pińczów – Umianowice – Hajdaszek – **Chmielnik – Raków** – Niwy – Górno – Cedzyna – Kielce – Górki Szczukowskie – Umer – Rogowice – Krasna – Wąsosz – Czarniecka Góra – Stąporków – Niektań Wielki – Antoniów (województwo mazowieckie)
Długość: 244 km

Warto podkreślić, że przez województwo świętokrzyskie przechodzi tylko jedna trasa wchodząca w skład europejskiej sieci tras rowerowych EuroVelo nr 11. Trasa ta to tzw. „Szlak Europy Wschodniej”, który w całości liczy ok. 6 tys. km i przechodzi przez 11 krajów: Norwegię, Finlandię, Estonię, Łotwę, Litwę, Polskę, Słowację, Węgry, Serbię, Macedonię i Grecję łącząc ze sobą Przylądek Północny, Helsinki, Tallinn, Tartu, Wilno, Warszawę, Kraków, Koszyce, Belgrad, Skopje, Saloniki i Ateny. Na terenie Polski

⁸³ Poza gminami Gnojno i Tuczępy, które nie są ujęte w koncepcji żadnej trasy rowerowej

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

EuroVelo 11 przebiega na długości ok. 700 km. Największe postępy w jej budowie odnotowuje województwo małopolskie, które posiada już kilkadziesiąt kilometrów wybudowanych dróg dla rowerów na swoim obszarze nazwanych Velo Natura (ok. 30% całej długości trasy). Na terenie województwa świętokrzyskiego gotowy jest 37-kilometrowy odcinek tej trasy od granicy z województwem małopolskim (Lekszyce) przez Kazimierzę Wielką do Konieczmostów (k. Wiślicy).

Trasy rowerowe przecinające lub stykające się do trasy EuroVelo 11:

- trasa regionalna 154 Umianowice – Raków (47 km) - wykorzystanie śladu kolejki wąskotorowej
- Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo (korytarz główny) Raków
- Trasa regionalna 157 (korytarz główny) Raków

W ramach gmin objętych Strategią zaplanowane zostały odcinki tej trasy w gminach: Chmielnik (15 km), Pierzchnica (9,5 km), Szydłów (10 km), Raków (13 km) – razem 47,5 km.

Mapa 24 Przebieg trasy międzynarodowej EuroVelo 11

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Regionalna trasa rowerowa nr 154

Przebieg: Szczekociny województwo śląskie – Moskorzew – Nagłowice – Jędrzejów – Umianowice – Hajdaszek - **Chmielnik – Raków** – Bogoria – Koprzywnica – Tarnobrzeg województwo podkarpackie
Długość: 150 km

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Trasa ta jest szczególna, gdyż aż 2/3 jej całkowitej długości (ok. 100km) zostało poprowadzone w śladzie dawnej kolejki wąskotorowej (od Jędrzejowa do Koprzywnicy). **Trasa rowerowa nr 154 na długim odcinku (ok. 47 km) przebiega wspólnie z międzynarodową trasą EuroVelo 11 (Umanowice – Raków).** Jest to niezwykle istotne zarówno z punktu widzenia możliwości dotarcia do tej trasy rowerzystów zagranicznych jak i „wymusza” zastosowanie najwyższych standardów przy budowie trasy, odpowiadających trasom międzynarodowym. Ponadto trasa łączy się z trasami krajowymi: Green Velo i Wiślaną Trasą Rowerową.

W ramach gmin objętych Strategią zaplanowane zostały odcinki tej trasy w gminach: Chmielnik (14,2 km), Pierzchnica (9,2 km), Szydłów (9,8 km), Raków (14,8 km) – razem 48 km.

Mapa 25 Regionalna trasa rowerowa nr 154

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Regionalna trasa rowerowa nr 155

Przebieg trasy: województwo małopolskie – Nowy Korczyn – Wiślica – Busko-Zdrój – Chmielnik – Pierzchnica – Daleszyce – Górnio – Zagnańsk – Suchedniów – Skarżysko-Kamienna – województwo mazowieckie

Długość: 165 km

Trasa ta przechodząca z północy na południe łącząc uzdrowisko Busko-Zdrój z międzynarodową trasą EuroVelo 11 oraz z Górami Świętokrzyskimi i Puszcą Świętokrzyską. W zdecydowanej długości przebiega ona wzdłuż dróg lokalnych. Jej część środkowa wykorzystuje ślad dawnej kolejki wąskotorowej (biegnąc razem ze EuroVelo 11 w okolicach Chmielnika).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

W ramach gmin objętych Strategią zaplanowane zostały odcinki tej trasy w gminach: Busko-Zdrój (20,3 km), Chmielnik (13,8 km), Pierzchnica (11,8 km) – razem 45,9 km.

Mapa 26 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 155

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Regionalna trasa rowerowa nr 156

Przebieg trasy: województwo małopolskie – Mstyczów - Sędziszów – Pińczów – Chroberz - Busko-Zdrój – Skotniki Duże – Solec-Zdrój – Błotnowola
Długość: 107 km

Wariant I: Skotniki Duże – Stopnica – Oleśnica - Połaniec – województwo podkarpackie
Długość: 42 km

To trasa zlokalizowana w południowej części województwa świętokrzyskiego biegnąca równoleżnikowo. W korytarzu głównym, łączy ona ze sobą uzdrowiska Busko-Zdrój i Solec-Zdrój oraz Pińczów. Wariant I trasy, ma być odnogą korytarza głównego i przebiegać od Buska-Zdroju w kierunku wschodnim aż do Połania. Oba krańce południowe trasy nr 156 (zarówno korytarza głównego jak i wariantu) dochodzą do planowanej do budowy na terenie Świętokrzyskiego Wiślanej Trasy Rowerowej. Ich realizacja daje możliwość stworzenia niezwykle atrakcyjnej pętli rowerowej w tej części regionu. W ramach gmin objętych Strategią zaplanowane zostały odcinki tej trasy w gminie Busko-Zdrój 20,3 km oraz dla wariantu I również na terenie gminy Busko-Zdrój (0,4 km).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 27 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 156

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Regionalna trasa rowerowa nr 157

Przebieg trasy: województwo małopolskie – Szczucin – Rytwiany – Staszów – Kurozwęki - Szydłów – Raków – Łągów – Nowa Słupia – Pawłów - Starachowice – województwo mazowieckie
Długość: 128 km

Trasa łącząca województwa małopolskie przez okolice Pacanowa, następnie Rytwiany, Staszów, Kurozwęki, Szydłów, Raków z zalewem Chańcza, Łągów, Nową Słupię z Łysogórami aż do Starachowic z ewentualnym wyjściem w stronę województwa mazowieckiego. Dzięki jej budowie rowerzyści zyskają doskonałą możliwość dotarcia do interesujących obiektów sakralnych, pałacowych, zabytków techniki, średniowiecznego miasteczka Szydłów oraz serca Gór Świętokrzyskich i Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Ważną miejscowością na trasie jest Raków, gdzie przecinają się lub łączą ze sobą trasy regionalne nr 154, EuroVelo 11 oraz Green Velo.

W ramach gmin objętych Strategią zaplanowane zostały odcinki tej trasy w gminach: Szydłów (9 km), Raków (13 km) – razem 22 km.

Mapa 28 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 157

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Źródło: „Konceptcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Podsumowanie

Wniosek nr 20: Zgodnie z „Konceptcją przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” nawet 184,1 km tras rowerowych może powstać w najbliższych latach na terenie gmin objętych Strategią. Realizacja planowanych tras rowerowych stanowi szansę dla gmin „Na Szlaku” na zwiększenie atrakcyjności turystycznej w szczególności gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Szydłów, Raków i Pierzchnica. Zgodnie z *Konceptcją* priorytetowe do realizacji będą:

- EuroVelo 11 (gminy Chmielnik, Pierzchnica, Szydłów, Raków),
- Wiślana Trasa Rowerowa,
- trasy regionalne przede wszystkim na Poniżiu (Busko-Zdrój) i w Górach Świętokrzyskich oraz
- dalszy rozwój Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo (gmina Raków).

Celem planowanych działań w zakresie turystyki rowerowej jest ograniczanie antropopresji poprzez budowę i rozwój infrastruktury w celu ukierunkowania ruchu turystycznego na cennym przyrodniczo terenie regionu oraz podniesienie jakości i zwiększenie dostępności do oferty turystycznej i kulturowej gmin partnerskich, a tym samym województwa świętokrzyskiego.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 29 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy)

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 120 Planowane trasy rowerowe na terenie gmin objętych Strategią (podsumowanie)

Gmina	EUROVELO 11 (międzynarodowa)	Regionalna trasa rowerowa nr 154	Regionalna trasa rowerowa nr 155	Regionalna trasa rowerowa nr 156	Wariant I Regionalna trasa rowerowa nr 156	Regionalna trasa rowerowa nr 157	Razem
Szacunkowa długość w ramach gminy [w km]							
Busko-Zdrój	-	-	20,3	20,3	0,4	-	41
Chmielnik	15	14,2	13,8	-	-	-	43
Gnojno	-	-	-	-	-	-	0
Pierzchnica	9,5	9,2	11,8				30,5
Szydłów	10	9,8	-	-	-	9	28,8
Raków	13	14,8	-	-	-	13	40,8
Tuczępy	-	-	-	-	-	-	0
Razem gminy objęte Strategią	47,5	48	45,9	20,3	0,4	22	184,1
Cała trasa [w km]	244	150	165	107	42	128	836

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

6.3 Kultura i dziedzictwo kulturowe

Gmina Busko-Zdrój

Na terenie gminy znajduje się 42 zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego⁸⁴ jako obiekty dziedzictwa świadczące o historii obszaru:

Tabela 121 Zabytki na terenie Gminy Busko-Zdrój wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Układy przestrzenne (urbanistyczne)
A. 14	układ urbanistyczny miasta Busko-Zdrój;

nr w Rejestrze	Budynki, kamienice
A. 15	zabudowa ul. 1 Maja w Busku-Zdroju, od nr 1 do 19 (obecnie do 39);
A. 19/1-4	Zespół Szpitalny (obecnie Sanatorium Mikołaj) w Busku-Zdroju 1) pawilon północny przy ul. 1 Maja 3; 2) pawilon wschodni przy ul. 1 Maja 3; 3) pawilon południowy przy ul. 1 Maja 3; 4) pawilon zachodni przy ul. 1 Maja 3
A. 20/1-2	Budynek Uzdrawiskowy w Busku-Zdroju 1) łaźienki - budynek uzdrawiska, ob. Sanatorium Marconi przy ul. 1 Maja 10; 2) park (obecnie park zdrojowy);
A. 21	dom, Busko-Zdrój ul. Bohaterów Warszawy 4;
A. 22	dom, Busko-Zdrój ul. Bohaterów Warszawy 6;
A. 23	willa "Bristol" ob. Sanatorium Bristol - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 1;
A. 24	willa "Bagatela Mała" - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 10 (obecnie nr 15);
A. 25	willa "Oblęgorek" ob. Sanatorium Oblęgorek - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 12 (obecnie nr 19);
A. 26	willa "Zielona" - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 19 (obecnie nr 39);
A. 27	willa "Derśław" ob. Pensjonat "Zamek Derśława" - Busko-Zdrój przy ul. Mickiewicza 18;
A. 28	dom, Busko-Zdrój przy ul. Zwycięstwa 10;
A. 29	dom, Busko-Zdrój przy ul. Zwycięstwa 27;
A. 33	Pęczelice - dawny zbór ariański;
A. 35	Skotniki Małe drewniany młyn wodny;
A. 36	Skotniki Małe drewniany młyn wodny;

	Kościóły i ich otoczenie
A.16/1-3	Zespół Kościoła Cmentarnego w Busku-Zdroju 1) kościół filialny (ob. cmentarny) p.w. Św. Leonarda przy ul. Bohaterów Warszawy; 2) teren starego cmentarza grzebalnego otaczający kościół; 3) ogrodzenie starego cmentarza grzebalnego
A.17/1-3	Zespół Klasztorny Ponorbertański (ob. Zespół Kościoła Parafialnego) 1) kościół klasztorny (obecnie parafialny) p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ul. Boh. Warszawy 8; 2) budynek klasztoru ponorbertańskiego przy ul. Sądowej 5; 3) teren otaczający kościół w granicach ogrodzenia;
A. 30	Chotelek - kościół filialny p.w. Św. Stanisława Biskupa
A. 31/1-2	Dobrowoda 1) kościół parafialny p.w. Św. Marii Magdaleny 2) dzwonnica;

⁸⁴ W celu większej przejrzystości podzielone je na kilka kategorii.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

A. 32/1-2	Janina 1) kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha; 2) dzwonnica;
A. 37	Szaniec - kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP;
A. 38	Szaniec - kaplica cmentarna na cmentarzu grzebalnym
A. 40/1-2	Szczaworyż 1) kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego; 2) "Stara Plebania" (obecnie kaplica przedpogrzebowa);
A. 41	Widuchowa - kaplica p.w. Matki Boskiej Anielskiej (dawniej NMP);

Synagogi

A. 18	synagoga w Busku-Zdroju, ob. dom towarowy przy ul. Partyzantów 6;
-------	---

Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne

A. 34/1-2	Radzanów 1) dawny dwór; 2) park w granicach ogrodzenia;
A. 39	Szaniec - dwór;
A. 42/1-2	Widuchowa 1) dawny dwór; 2) ogród krajobrazowy (obecnie najbliższe otoczenie dworu);

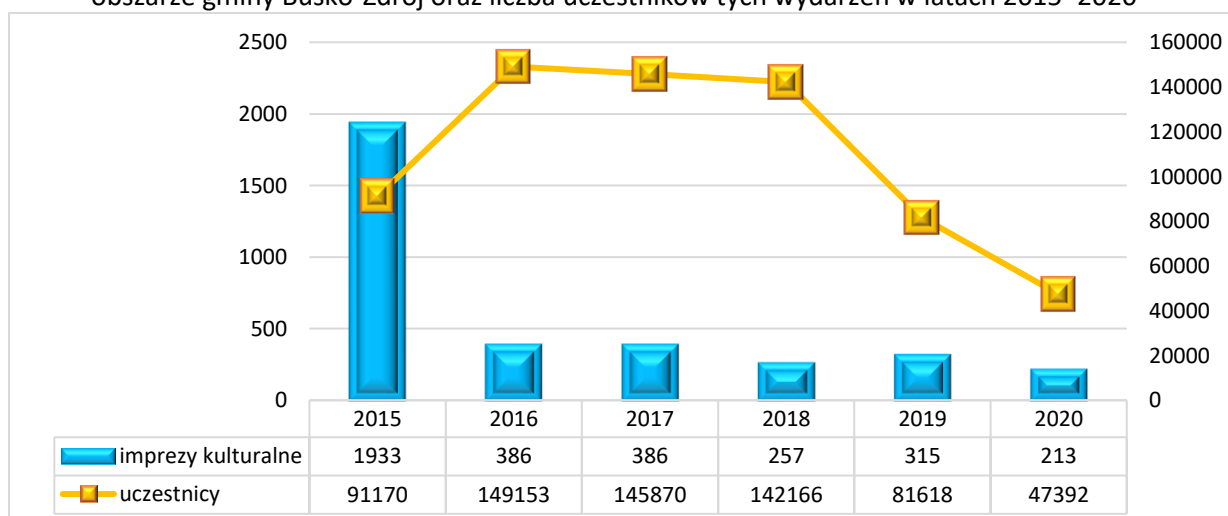
Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Istotne znaczenie w zakresie dziedzictwa kulturowego ma dziedzictwo lokalne, w tym działalność lokalnych instytucji kultury. Do podmiotów odpowiedzialnych za kulturę na obszarze Miasta i Gminy Busko-Zdrój zaliczyć należy m.in.:

- Buskie Samorządowe Centrum Kultury w Busku-Zdroju,
- Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną w Busku-Zdroju,
- Koła Gospodyń Wiejskich
- #Tężnia Busko.pl

Według danych GUS na terenie gminy w roku 2020 zorganizowano ogółem 213 imprez kulturalnych w których uczestniczyło 47 392 osób.

Wykres 45 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Busko-Zdrój oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Chmielnik

Na terenie gminy znajduje się 44 zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 122 Zabytki na terenie Gminy Chmielnik wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Budynki, kamienice
A. 276	kamienica w Chmielniku przy ul. Jana Pawła II nr 4
A. 277	budynek mieszkalny w Chmielniku przy ul. Konopnickiej 5;
A. 278	kamienica w Chmielniku przy pl. Kościuszki 8
A. 279	willa w Chmielniku przy ul. Polnej 9
A. 280	kamienica w Chmielniku - Rynek 1
A. 281	kamienica w Chmielniku - Rynek 3
A. 282	kamienica w Chmielniku - Rynek 4
A. 283	kamienica w Chmielniku - Rynek 9
A. 284	kamienica w Chmielniku - Rynek 11 i 12 i ul. Wolności 2 (dawniej Rynek 12);
A. 285	kamienica w Chmielniku - Rynek 13a i 13b (dawniej Rynek 14)
A. 286	kamienica w Chmielniku - Rynek 14 i 15 (dawniej Rynek 15);
A. 287	kamienica w Chmielniku - Rynek 16
A. 288	dawny zajazd w Chmielniku (obecnie budynek usługowo-mieszkalny) - Rynek 26
A. 289	kamienica w Chmielniku przy ul. Sienkiewicza 3
A. 290	budynek mieszkalno-gospodarczy w Chmielniku przy ul. Bednarskiej 12
A. 291	zespół willi w Chmielniku (willa, oficyna północna, oficyna południowa i ogród) przy ul. ul. Bednarskiej 43
A. 292	budynek mieszkalny w Chmielniku przy ul. Szydłowskiej 10
A. 293	dawny hotel w Chmielniku (obecnie budynek mieszkalny) przy ul. Szydłowskiej 27/29
A. 294	kamienica w Chmielniku przy ul. Wolności 8
A. 300	Budynek Stacyjny Jędrzejowskiej Kolei Dojazdowej w Sędziejowice (obecnie Świętokrzyskiej Kolejki Dojazdowej)

nr w Rejestrze	Kościoły i ich otoczenie
A. 273/1-3	Chmielnik 1) kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, 2) dzwonnica; 3) teren otaczający kościół w granicach ogrodzenia
A. 274	Kościół filialny p.w. Św. Trójcy w Chmielniku
A. 297/1-2	Piotrkowice Zespół Kościoła Parafialnego 1) kościół parafialny (obecnie filialny) p.w. Św. Stanisława bpa; 2) otoczenie kościoła na cmentarzu parafialnym w granicach biegnących od północy i wschodu w odległości 5 m od murów kościoła (do podstawy skarpy), od południa i zachodu w odległości 4 m od murów kościoła
A.298/1-4	Piotrkowice 1) kościół parafialny p.w. Zwiastowania NMP (obecnie Pańskiego); 2) kaplica loretańska; 3) dawny klasztor OO Bernardynów (obecnie Karmelitów Bosych); 4) dwie bramy wjazdowe
A. 299/1-2	Sędziejowice 1) kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego; 2) plebania

nr w Rejestrze	Synagogi
A. 275	Synagoga w Chmielniku przy ul. Wspólnej 14

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A.295	Teren parku w miejscowości Lubania
A.296/1-2	Pozostałości zespołu dworskiego w Łagiewnikach 1) spichlerz dworski, 2) park
A.301	Suliszów pozostałości dawnego dworu (obecnie budynek mieszkalny);
A.302	Śladków Duży pałac wraz z parkiem w granicach ogrodzenia;
A.303/1-6	Zespół Pałacowy w Piotrkowicach 1) pawilon północny; 2) pawilon wschodni; 3) pawilon południowy, 4) stajnie; 5) studnia na dziecińcu; 6) park w granicach murowanego ogrodzenia;

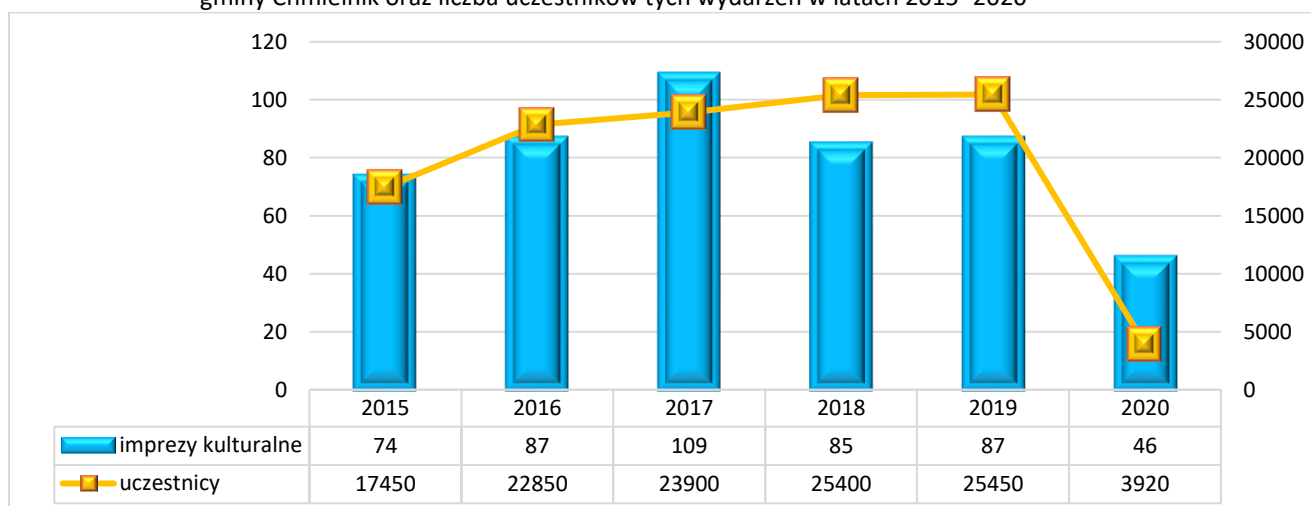
Źródło: Rejestr zabytków nieruchomości Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Do podmiotów zaangażowanych w promowanie kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy zaliczyć można m.in.:

- Chmielnickie Centrum Kultury,
- Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy Chmielnik,
- Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl”,
- świetlice wiejskie działające na terenie gminy,
- stowarzyszenia formalne i nieformalne zajmujące się tą tematyką.

Według danych GUS na terenie gminy w roku 2020 zorganizowano ogółem 46 imprezy kulturalne w których uczestniczyło 3 920 osób. Spadek liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych i osób w nich uczestniczących miał związek z ogłoszeniem epidemii związane z wirusem COVID 19.

Wykres 46 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Chmielnik oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Gnojno

Na terenie gminy znajduje się 5 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 123 Zabytki na terenie Gminy Gnojno wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Kościoty i ich otoczenie
A. 43	Kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Bpa w Balicach
A. 44/1-2	Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela w Gnojnie oraz kostnica na cmentarzu przykościelnym

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A. 45/1-2	Dwór i park w granicach ogrodzenia w Gnojnie

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Podmiotem odpowiedzialnym na za kulturę na obszarze gminy jest Gminna Biblioteka Publiczna w Gnojnie z filiami w Balicach i Raczycach.

Gmina Pierzchnica

Na terenie gminy znajduje się 16 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 124 Zabytki na terenie Gminy Pierzchnica wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Układy przestrzenne (urbanistyczne)
A. 447	układ przestrzenny miejscowości Pierzchnica

nr w Rejestrze	Kościoty i ich otoczenie
A. 444/1-3	Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca w Drugni, dzwonnica, cmentarz przykościelny z drzewostanem i ogrodzeniem
A. 445	Kapliczka przydrożna z rzeźbą Św. Jana Nepomucena przy drodze do miejscowości Potok
A. 448/1-6	1) kościół parafialny p.w. Św. Małgorzaty w Pierzchnicy, 2) dzwonnica; 3) plebania, 4) cmentarz przykościelny z ogrodzeniem; 5) cmentarz grzebalny z ogrodzeniem, 6) zieleń

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A. 446/1-5	Maleszowa 1) pozostałości zamku na wyspie wraz ze stawem, 2) dwór, 3) stajnia z wozownią; 4) lamus (spichlerz); 5) pozostałości założenia parkowo-ogrodowego

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Funkcję ośrodka kultury na terenie gminy pełni Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pierzchnicy, która prowadzi też zajęcia w świetlicach: w Pierzchnicy, Skrzelczycach, Ujnach, Strojnowie, Podlesiu,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Maleszowej, Gumienicach i Brodach. Do organizacji, które wspierają działalność kulturową na terenie gminy należy zaliczyć:

- Stowarzyszenie Edukacji Pozaformalnej KALEJDOSKOP oraz
- Fundacja „Przyjazny Dom Dziecka” z Kielc.

Gmina Raków

Na terenie gminy znajduje się 10 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 125 Zabytki na terenie Gminy Raków wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Układy przestrzenne (urbanistyczne)
A.453	układ urbanistyczny miejscowości Raków i zespół zabudowy małomiasteczkowej z relikdami architektury sakralnej i mieszczańskiej innowierców (Braci Polskich) z 2 poł. XVI - 1 poł. XVII w oraz XIX/XX w

nr w Rejestrze	Budynki, kamienice
A. 456	budynek Wójtostwa przy ul. Jana Sienieńskiego 6

nr w Rejestrze	Kościoły i ich otoczenie
A. 451/1-2	Bardo 1) kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP; 2) cmentarz przykościelny;
A. 452	kościół filialny p.w. Św. Andrzeja w Drogowlach
A. 454	Raków 1) kościół parafialny p.w. Św. Trójcy, 2) dzwonnica, 3) dawna plebania
A. 455	kościół filialny p.w. Św. Anny w Rakowie
A. 459	Szumsko - kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Bpa

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A. 457	Raków pozostałości zamku obronnego wraz z fosą
A.458	Rembów pozostałości parku obronnego z fosą

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Gminna Biblioteka Publiczna w Rakowie (i jej filia w Szumsku) są instytucjami kultury na terenie gminy. Oprócz opieki nad zbiorami bibliotecznymi organizują one liczne imprezy, konkursy i spotkania kulturalne dla mieszkańców w każdym wieku. Ważnymi ośrodkami kulturalnymi i edukacyjnymi są także świetlice wiejskie, z których korzysta duża część dzieci i młodzieży.

Gmina Szydłów

Na terenie gminy znajduje się 20 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 126 Zabytki na terenie Gminy Szydłów wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Układy przestrzenne (urbanistyczne)
A.903	Szydłów - układ urbanistyczny miasta wraz z otaczającym krajobrazem

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

nr w Rejestrze	Budynki, kamienice
A. 910/1-2	Zagroda drewniana w Szydłowie 1) chałupa przy ul. Krakowskiej 11 (dawniej 16); 2) budynek inwentarski;

nr w Rejestrze	Kościóły i ich otoczenie
A.7	Potok – Rzymskokatolicki Cmentarz Stary wraz z ogrodzeniem
A.901	Kotuszów - kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego Apostoła
A.902	Potok - kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP;
A.904/1-3	Szydłów - Zespół Kościelny: 1) kościół parafialny p.w. Św. Władysława; 2) dzwonnica (dawna baszta miejska); 3) brama wjazdowa;
A.905	Szydłów - kościół filialny p.w. wszystkich świętych;
A.906/1-2	Szydłów - Zespół Ruin Kościoła i Szpitala: 1) ruiny kościoła Ducha Św.; 2) ruiny szpitala Ducha Św.;

nr w Rejestrze	Synagogi
A.907	dawna synagoga w Szydłowie

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A.908/1-4	Zespół zamkowy w Szydłowie: 1) "Sala Rycerska" dawnego zamku; 2) "Skarbczyk"; 3) brama zamkowa; 4) mury zamkowe;
A. 909/1-3	Zespół obwarowań miejskich w Szydłowie: 1) mury miejskie; 2) brama krakowska; 3) relikw dawnej bramy miejskiej tzw. "Opatowskiej"
oczekuje na nadanie numeru rejestrowego województwa świętokrzyskiego	Grabki Duże: Zespół pałacowy 1) pałac; 2) dwa pawilony; 3) baszta; 4) oficyna; 5) park w granicach ogrodzenia;

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Do podmiotów zaangażowanych w promowanie kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy zaliczyć można m.in.:

- Miejsko - Gminne Centrum Kultury,
- Urząd Miasta i Gminy,
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna,
- Parafie rzymskokatolickie w Szydłowie, Kotuszowie, Potoku,
- organizacje pozarządowe np. Bractwo Świętego Jakuba Starszego Apostoła przy Parafii w Kotuszowie, Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów w Szydłowie, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Szydłowskiej w Szydłowie, Świętokrzyskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych,
- liczne koła gospodyń wiejskich,
- Zespół Śpiewaczy „Ziemia Szydłowska”, który uczestniczy w koncertach na terenie gminy i poza nią.

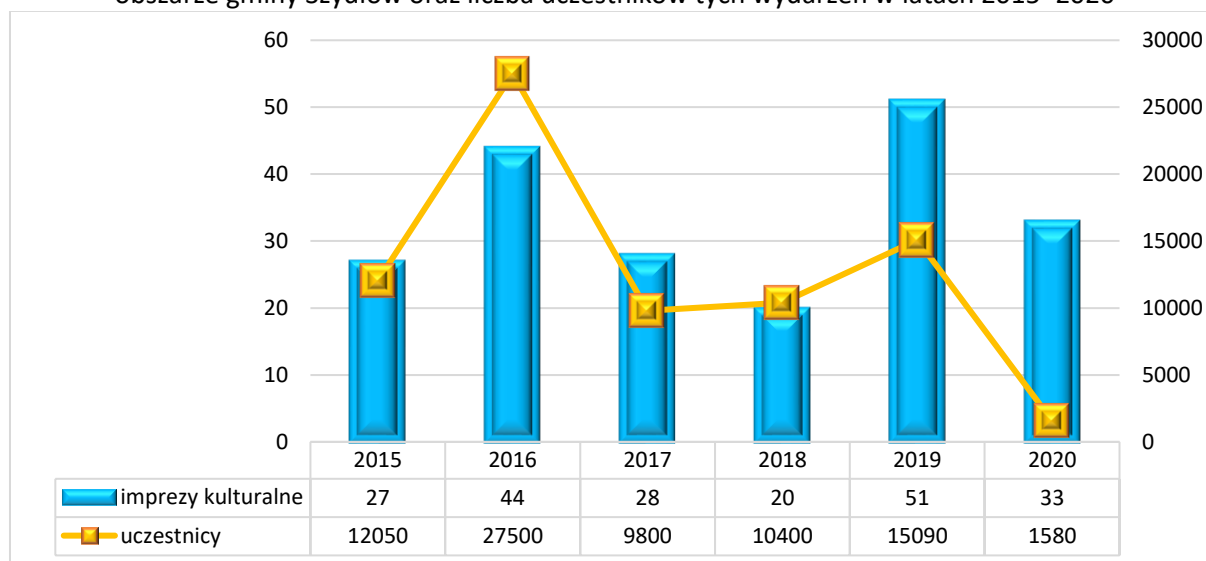
Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Ponadto w gminie funkcjonuje Kółko Rolnicze - organizacja ma siedzibę w Szydłowie. Na terenie gminy działa także Bractwo Rycerskie Zamku Szydłów, funkcjonujące w ramach Stowarzyszenia Rekonstrukcji Historycznych „Avito Vivit Honore” w Staszowie.

Według danych GUS na terenie gminy w roku 2020 zorganizowano ogółem 33 imprezy kulturalne w których uczestniczyło 1580 osób. Spadek liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych i osób w nich uczestniczących miał związek z ogłoszeniem epidemii COVID 19.

Wykres 47 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Szydłów oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Tuczępy

Na terenie gminy znajdują się 3 zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego:

Tabela 127 Zabytki na terenie Gminy Tuczępy wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego

nr w Rejestrze	Kościóły i ich otoczenie
A. 77	teren cmentarza parafialnego w miejscowości Kargów
A.79	Tuczępy: 1 kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Matki Boskiej i Św. Jana Chrzciciela (obecnie p.w. Św. Jana Chrzciciela); 2) teren dawnego cmentarza przykościelnego;

nr w Rejestrze	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne
A. 78	teren parku w Nieciesławicach

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Na terenie gminy funkcjonuje Centrum Kultury w Tuczępach, które jest odpowiedzialne za zaspokojenie potrzeb kulturowych mieszkańców gminy. W skład struktury organizacyjnej Centrum Kultury wchodzi:

- Wiejski Dom Kultury w Nieciesławicach,

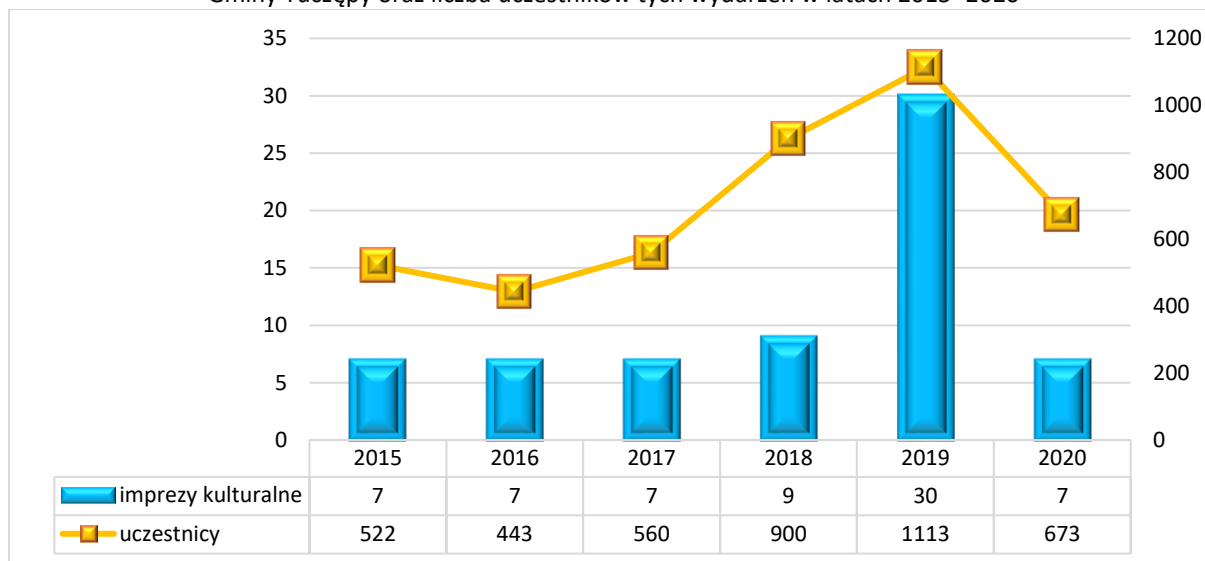
Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- świetlica wiejska w Jarosławicach,
- świetlica wiejska w Nizinach,
- świetlica wiejska w Kargowie.

Ważną rolę w szerzeniu działalności kulturalno-oświatowej w gminie pełni również Gminna Biblioteka Publiczna. Według danych GUS na terenie gminy w roku 2020 zorganizowano ogółem 7 imprez kulturalnych w których uczestniczyły 673 osoby.

Wykres 48 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Tuczępy oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie i wnioski:

Na terenie gmin objętych Strategią znajduje się 140 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego, w tym:

- 4 układy urbanistyczne,
- 42 budynki i kamienice,
- 58 w kategorii kościoły i ich otoczenie,
- 3 synagogi,
- 33 zespoły zamkowe, dworskie, dworsko-parkowe, rezydencjonalne.

Zabytki stanowią duży zasób obszaru partnerstwa w oparciu o który można budować ofertę turystyczną.

Tabela 128 Zabytki na terenie gmin objętych Strategią wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego w podziale na kategorie

Gmina	Układy urbanistyczne	Budynki, kamienice	Kościóły i ich otoczenie	synagogi	Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko-parkowe, rezydencjonalne	Razem
Busko-Zdrój	1	19	16	1	5	42
Chmielnik	-	20	12	1	11	44

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gnojno	-	-	3	-	2	5
Pierzchnica	1	-	10	-	5	16
Raków	1	1	6	-	2	10
Szydłów	1	2	9	1	7	20
Tuczępy	-	-	2	-	1	3
Razem	4	42	58	3	33	140

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru zabytków nieruchomości Świętokrzyski Konserwator Zabytków (czerwiec 2021)

Wg danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, z gmin objętych Strategią, najwięcej zabytków na swoim terenie mają gminy Busko-Zdrój, Chmielnik i Szydłów, następnie Raków i Pierzchnica, a najmniej gminy Gnojno i Tuczępy.

Jeżeli chodzi o obiekty archeologiczne najwięcej posiadają ich na swoim terenie gminy Busko-Zdrój i Gnojno, nieco mniej gminy Chmielnik i Raków, zaś gminy Szydłów, Pierzchnica i Tuczępy nie posiadają takich zasobów.

Tabela 129 Stanowiska archeologiczne na terenie gmin objętych Strategią wpisane do Rejestru Zabytków Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków

Gmina	Miejscowość	Określenie obiektu	Nr rej. C	Nr rej. Aa	Data wpisu (ostatniej decyzji)
Busko-Zdrój	Mikułowice	grodzisko		7	15.10.1986
Busko-Zdrój	Palonki	osada z młodszej epoki kamienia		581	07.03.1972
Busko-Zdrój	Palonki	osada prahistoryczna		579	07.03.1972
Busko-Zdrój	Palonki	osada wczesnośredniowieczna i prahistoryczna		580	07.03.1972
Busko-Zdrój	Skotniki Małe	grodzisko		8	25.09.1986
Busko-Zdrój	Służów	osada z okresu wpływów rzymskich		593	07.03.1972
Busko-Zdrój	Szaniec	kopiec wczesnośredniowieczny		814	05.02.1972
Busko-Zdrój	Szczaworyż, Skotniki Małe	rezerwat archeologiczny, wczesnośredniowieczny kompleks osadniczo-obronny	3	523	17.11.1986
Busko-Zdrój	Żerniki Górne	kopiec pradziejowy	7	816	01.09.1986
Gnojno	Balice	osada prahistoryczna		592	07.03.1972
Gnojno	Gnojno	osada wczesnośredniowieczna		60	20.08.1986
Gnojno	Gorzakiew	osada z epoki kamienia		588	07.03.1972
Gnojno	Gorzakiew	osada mezolityczna i ze schyłkowego paleolitu		590	07.03.1972

Diagnoza strategiczna

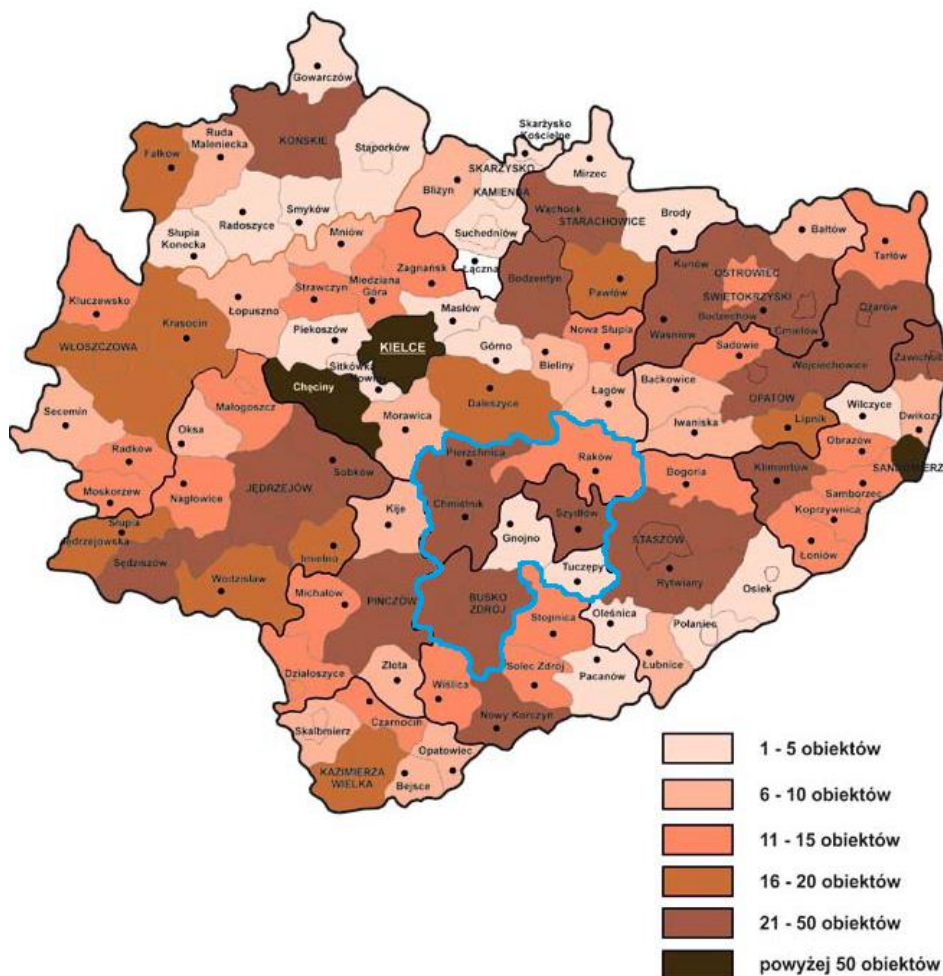
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gnojno	Jarząbki	cmentarzysko (wpl. rzym.) i osada (epoka kamienia)	585	07.03.1972
Gnojno	Jarząbki	osada ze środkowej epoki kamienia	586	07.03.1972
Gnojno	Jarząbki	osada prahistoryczna	587	07.03.1972
Gnojno	Jarząbki	osada ze środkowej epoki kamienia	589	07.03.1972
Raków	Rembów	ruiny zamku średniowiecznego	12	21.08.1986
Chmielnik	Chmielnik	osada młodszej epoki kamienia	591	07.03.1972
Chmielnik	Kotlice	osada z okr. wpływów rzymskich i wcz. średniowiecza	583	07.03.1972
Chmielnik	Kotlice	cmentarzysko lub osada z okresu wpływów rzymskich	582	07.03.1972

Źródło: Rejestr zabytków prowadzony przez Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków

W/w zabytki nieruchome oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także wysokiej jakości usługi turystyczne są ważnym zasobem dla tworzenia oferty pobytowej dla różnych grup turystów.

Mapa 30 Liczba zabytków nieruchomych w gminach województwa świętokrzyskiego

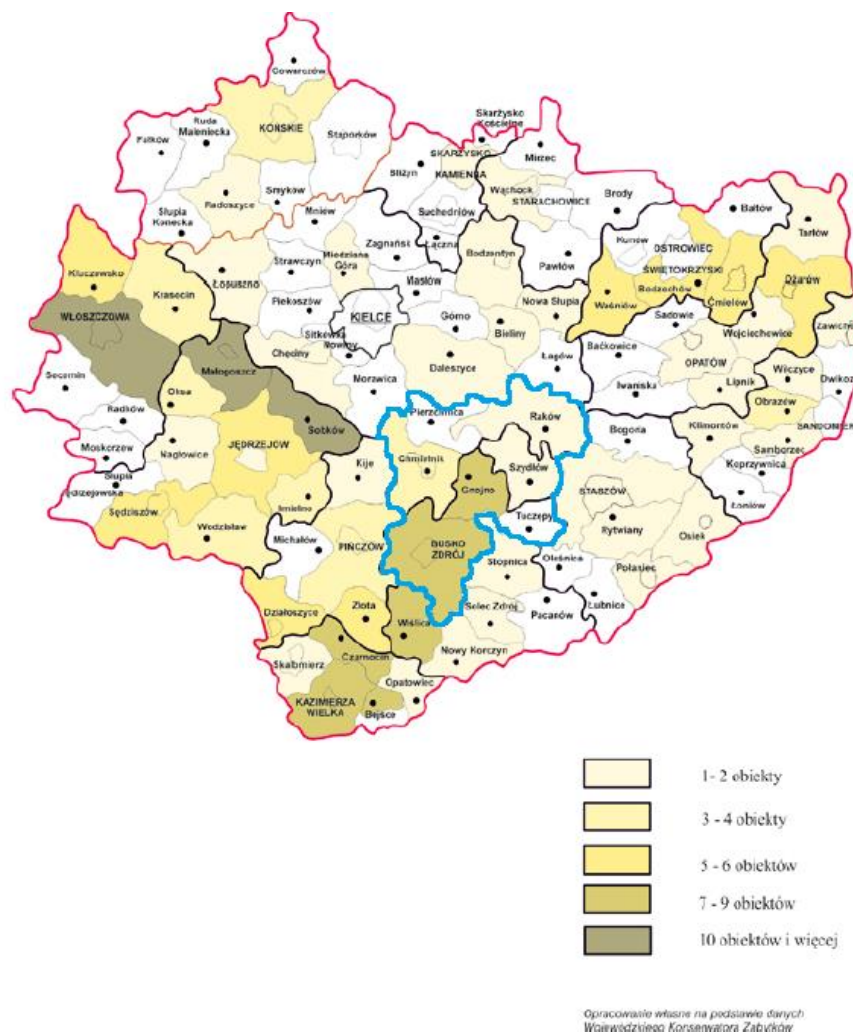
Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 31 Liczba zabytków archeologicznych w gminach Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Potrzeby zgłoszone przez samorządy w tym obszarze:

Gmina Busko-Zdrój:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego obiektów wpisanych do Gminnego Rejestru zabytków oraz rejestru zabytków Województwa Świętokrzyskiego w tym m.in.:
 - rewitalizacja gminnych budynków na terenie miasta Busko-Zdrój z nadaniem im nowej funkcji m.in. Centrum Nauki o Wodzie i Siarce z wieżą widokową na Górcie w Buku-Zdroju,
 - odbudowa /restauracja /rewitalizacja obiektów zabytkowych z terenu Gminy Busko-Zdrój , w tym możliwość nadania im nowych funkcji.
- Budowa świetlic wiejskich na terenie gminy Busko-Zdrój.
- Przebudowa Buskiego Samorządowego Centrum Kultury pod kątem możliwości poszerzenia jego działalności.
- Rozbudowa Domu Zdrojowego w Busku-Zdroju.

Gmina Chmielnik:

- budowa i wyposażenie świetlic wiejskich/ ośrodków kultury regionalnej w miejscowościach Minostowice oraz Zrecze Duże,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Pierzchnica:

- Adaptacja poddasza budynku szkoły w Pierzchnicy na potrzeby działalności kulturalnej,

Gmina Tuczępy:

- rewitalizacja zabytkowych cmentarzy w Tuczępach i Kargowie,
- rewitalizacja zabytkowego parku podworskiego w Nieciesławicach,
- modernizacja lub adaptacja budynków po zlikwidowanych szkołach w Jarosławicach i w Kargowie w celu ich zagospodarowania,

Pozostałe samorządy (gminy Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów) wskazały:

- remont obiektów wpisanych do rejestru zabytków gminnych lub rejestru Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków na terenie poszczególnych gmin,
- remont (modernizacja, przebudowa, rozbudowa) strażnic OSP/światlic wiejskich i ich wyposażenie (częściowo ze zmianą sposobu użytkowania np. przystosowanie remizy OSP do działalności kulturalnej).
- budowa światlic wiejskich w miejscowościach, gdzie wykazano taką potrzebę społeczną,
- dostosowanie infrastruktury kulturalnej dla potrzeb osób z niepełnosprawnością (podjazdy, windy i inne udogodnienia),
- renowacja figurek i krzyży przydrożnych na terenie gmin.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

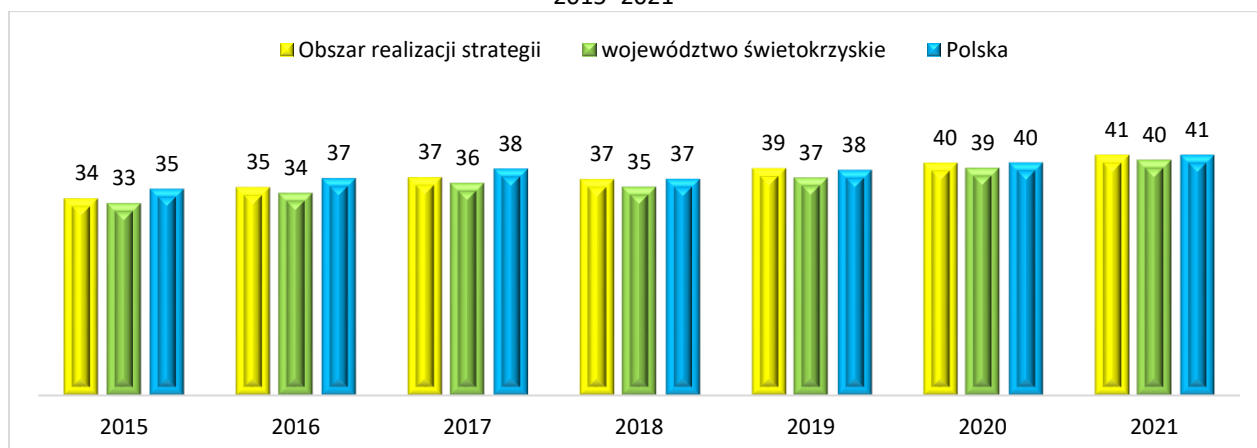
7. Społeczeństwo obywatelskie

7.1 Kapitał społeczny

Aktywność społeczna charakteryzuje się czynną postawą obywateli w ramach działań społecznych. Pod tym szerokim pojęciem mieszczą się wszelkie aktywności oddziałujące na otoczenie przyrodnicze i społeczne, w tym praca zawodowa, wzajemna pomoc sąsiedzka, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i regionalnych, wolontariat, a także przynależność do grup społecznych (np. stowarzyszeń, fundacji, grup nieformalnych) czy udział w wyborach. Przykładami aktywności społecznej są różnego rodzaju inicjatywy, kampanie, programy i wiece. Promowanie udziału w wyborach wpływa na zwiększenie samoświadomości obywateli oraz pozwala odczuć ważność inicjatywach organizowanych w lokalnej społeczności, a także bycie członkiem organizacji i stowarzyszeń, sprawia, że społeczeństwo umacnia się i budowany jest cenny kapitał społeczny.

Jednym z istotnych mierników kapitału społecznego jest wskaźnik odnoszący się do liczby funkcjonujących na danym obszarze fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W latach 2015-2021 wskaźnik ten na analizowanym obszarze wzrósł z 34 (rok 2015) do 41 (rok 2021) i był on nieco wyższy niż średnia dla województwa i równy średniej dla kraju.

Wykres 49 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane przedstawione w poniżej tabeli pokazują, iż analizowany wskaźnik na obszarze gmin objętych Strategią jest bardzo zróżnicowany najwyższy (57) w gminie Pierzchnica, najniższy (28) w gminie Gnojno.

Tabela 130 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze gmin objętych strategią w latach 2015–2021

Wyszczególnienie – gmina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Busko -Zdrój	31	35	37	37	39	40	42
Chmielnik	26	25	28	27	29	30	32
Gnojno	29	29	30	25	25	28	28
Pierzchnica	48	52	52	54	53	56	57
Raków	37	37	37	37	41	40	38
Szydłów	50	50	53	55	56	54	55

Diagnoza strategiczna

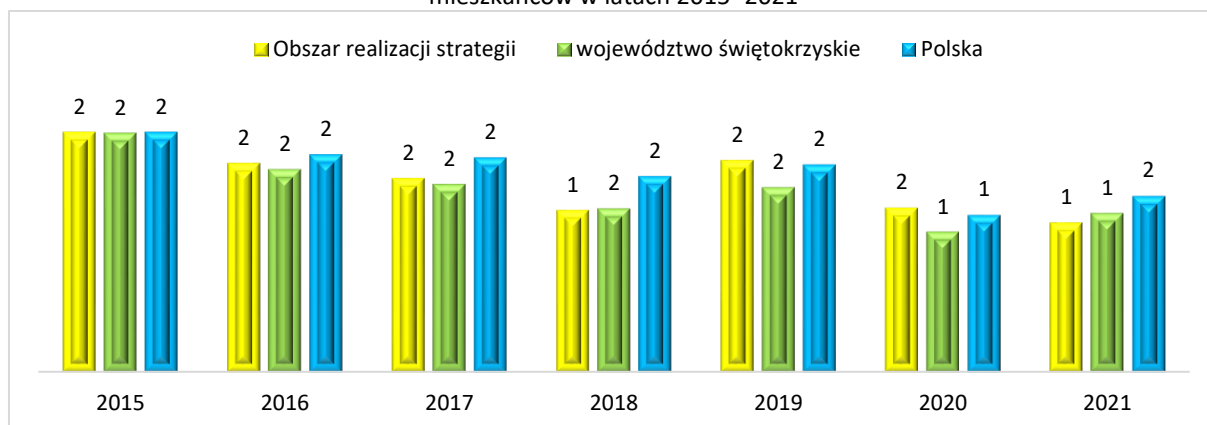
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tuczępy	34	37	37	37	37	41	41
Województwo Świętokrzyskie	33	34	36	35	37	39	40
Polska	35	37	38	37	38	40	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną jest również wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, który na obszarze realizacji Strategii w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie. W 2021r. wynosił on 1 i był równy wskaźnikowi dla województwa świętokrzyskiego oraz niższy niż wskaźnik dla całego kraju.

Wykres 50 Nowo rejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 131 Wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w podziale na gminy objęte Strategią w latach 2015-2021

Gmina Busko-Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	2	2	2	2	2	2	2
Gmina Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	1	1	3	0	3	0	2
Gmina Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	0	0	0	0	0	2	0
Gmina Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	0	4	2	4	0	2	0
Gmina Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	5	2	0	2	4	0	0

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	8	0	4	4	-	-	-

Gmina Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	3	3	0	0	0	3	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poziom aktywności mieszkańców znaczący wpływ ma udział w wyborach ogólnokrajowych. W tabeli poniżej zaprezentowano frekwencję wyborczą w poszczególnych wyborach w Polsce w latach 2018–2020 w poszczególnych gminach objętych Strategią w porównaniu do frekwencji w województwie świętokrzyskim i całym kraju.

Tabela 132 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w gminach objętych Strategią

Jednostka terytorialna	Frekwencja			
	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 2020	Parlament Europejski 2019	Sejm i Senat 2019	Wybory samorządowe 2018
Busko -Zdrój	66,46%	46,92%	59,71%	51,21%
Chmielnik	66,34%	43,83%	56,69%	57,86%
Gnojno	66,76%	41,85%	51,81%	69,45%
Pierzchnica	66,42%	42,77%	56,14%	56,81%
Raków	66,51%	40,74%	51,74%	61,80%
Szydłów	65,34%	44,07%	54,53%	60,33%
Tuczępy	63,68%	41,88%	54,59%	68,27%
województwo świętokrzyskie	66,37%	44,49%	57,70%	56,62%
Polska	68,18%	45,68%	61,74%	54,90%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Dane przedstawione w powyższej tabeli pokazują, iż najwyższą frekwencję w wyborach prezydenckich oraz samorządowych odnotowała gmina Gnojno, natomiast najwyższą frekwencję spośród analizowanych gmin w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz Sejmu i Senatu odnotowała Gmina Busko-Zdrój. Powyższe dane świadczą o dużym zaangażowaniu obywatelskim mieszkańców tychże gmin.

Ważnym aspektem kapitału społecznego jest również współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Na obszarze gmin objętych strategią współpraca taka ma miejsce. Współpraca gmin objętych Strategią z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie opiera się na realizacji rocznych programach współpracy. Współpraca władz gmin z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego odbywała się w formie finansowej oraz pozafinansowej, a opiera się na zadaniach z zakresu:

- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- turystyki i krajoznawstwa.

7.2 Organizacje pozarządowe

Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Ich ilość oraz jakość świadczą o potencjale kapitału obywatelskiego na obszarze gmin objętych Strategią.

Gmina Busko-Zdrój

Na terenie gminy funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych, wśród nich znajdują się m.in.

- Towarzystwo Opieki nad Zabytkami,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze Oddział w Busku-Zdroju,
- Zarząd Powiatowy Związku Młodzieży Wiejskiej RP WICI,
- Lokalna Grupa Działania Królewskie Ponidzie,
- Buskie Stowarzyszenie Gospodarcze,
- Związek Nauczycielstwa Polskiego w Busku-Zdroju,
- Związek Harcerstwa Polskiego - Komenda Hufca im. 1000-lecia Państwa Polskiego,
- Koło Wędkarskie PZW Busko-Zdrój,
- Buski Ośrodek Trzeźwości,
- Stowarzyszenie „TBU – Teraz Busko”,
- Ponidziańskie Stowarzyszenie „Tukidydes”,
- Ogólnopolski Club Hodowców Rasowych Psów „DOG CLUB”,
- Stowarzyszenie „Klub Sympatyków Wędkarstwa Borowina”,
- Stowarzyszenie „Udobno EcoArt” w Busku-Zdroju,
- Instytut Zarządzania Kryzysowego Modelowania Komputerowego w Owczarach,
- Stowarzyszenie „Nastrój się na Góry”,
- Stowarzyszenie „Kampania Społeczna Wybierz Życie”,
- Ochotnicze Straże Pożarne: Zbludowice, Szaniec, Busko-Zdrój, Dobrowoda, Galów, Kończakowice, Kotki, Mikułowice, Młyny, Owczary, Ruczynów, Skotniki Małe, Słabkowice, Szczaworyż, Widuchowa, Zwierzyniec, Żerniki Górne,
- Koła Gospodyń Wiejskich: Oleszki, Skotniki Duże, Widuchowa, Biniątki, Skotniki Małe, Słabkowice, Kończakowice, Łagiewniki, Wetecz, Siestawice, Podgaje, Kostki Duże, Gadawa, Ruczynów, Palonki, Owczary.

Ewidencja organizacji pozarządowych współpracujących z Gminą Busko-Zdrój prowadzony od 01.12.2021 r. w Wydziale Promocji, Kultury, Sportu i Spraw Uzdrowiskowych:

- Amatorski Klub Sportowy 1947 Busko-Zdrój,
- Klub Sportowy ARENA BUSKO,
- Stowarzyszenie KS Handbalove Busko,
- Bokserski Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „RING”,
- Klub Sportowy „Słoneczko” w Busku-Zdroju,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „UNIA”,
- Buski Klub Kung-Fu Yantai,
- Buskie Stowarzyszenie FUTSALU Busko-Zdrój,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Stowarzyszenie „Razem Dzieciom”,
- Towarzystwo Miłośników Buska-Zdroju,
- Buskie Stowarzyszenie Kulturalne,
- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Kielecka Hufiec Busko-Zdrój,
- Buski Ośrodek Terapii i Profilaktyki Uzależnień,
- Fundacja Gospodarcza św. Brata Alberta Kielce,
- Stowarzyszenie Amazonki Busko-Zdrój,
- Stowarzyszenie „NASTRÓJ SIĘ NA GÓRY”,
- Stowarzyszenie „NADZIEJA RODZINIE”,
- Stowarzyszenie „BLIŻEJ POTRZEB”,
- Fundacja Wszelkich Możliwości,
- Stowarzyszenie „AD ARMA POLONIA”,
- Buski Klub Jeździecki „Wiraz”,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Fundacja Wychowania i Profilaktyki im. Jana Pawła II,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Football Academy Kopernikus Busko-Zdrój”,
- Uczniowski Klub Sportowy Akademia Piłkarska Champions Busko-Zdrój.

Wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2021 wzrósł o 11 i należy to ocenić jako bardzo pozytywną sytuacją, ponieważ organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Tabela 133 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Busko-Zdrój	31	35	37	37	39	40	42
Busko-Zdrój - miasto	38	44	47	46	50	54	59
Busko-Zdrój - obszar wiejski	25	26	26	27	28	27	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto w tym miejscu również wspomnieć, że sama Gmina Busko-Zdrój jest członkiem:

- Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP⁸⁵,
- Stowarzyszenia „Związek Miast i Gminy Regionu Świętokrzyskiego”⁸⁶,
- Związku Miast Polskich⁸⁷,
- Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego⁸⁸,
- Lokalnej Grupy Działania „Słoneczny Lider”⁸⁹,
- Lokalnej Grupy Rybackiej „Świętokrzyski Karp”⁹⁰,
- Lokalnej Organizacji Turystycznej „Moc Ponidzia”⁹¹,

⁸⁵ Na podstawie uchwały nr 30/90 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28.08.1990r.

⁸⁶ Na podstawie uchwały nr XVI/197/2000 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju 22.08.2000r.

⁸⁷ Na podstawie uchwały nr XIX/233/2020 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 19 marca 2020 r. w sprawie przystąpienia Miasta i Gminy Busko-Zdrój do Związku Miast Polskich

⁸⁸ Na podstawie uchwały nr VII/61/2003 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z 05.06.2003r.

⁸⁹ Na podstawie uchwały nr XII/165/2008 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 31.01.2008r., zmieniona uchwałą Nr III/32/2011 z dnia 27.01.2011r. i uchwałą nr X/120/2011 z dnia 29.09.2011r.

⁹⁰ Na podstawie uchwały nr XXXI/353/09 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24.09.2009r., zmienioną uchwałą nr III/32/2011 z dnia 27.01.2011r. i uchwałą Nr X/120/2011 z dnia 29.09.2011r.

⁹¹ Na podstawie uchwały nr XXIV/443/2013 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30.12.2013r.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Lokalnej Grupy Działania „Królewskie Ponidzie”⁹².

Gmina Chmielnik

Na terenie gminy funkcjonują⁹³ m.in.:

- Stowarzyszenie „Przystań Chmielnik”,
- Stowarzyszenie „Ominia in Bonum”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Szkoły w Piotrkowicach „Nasza Szkoła”,
- Stowarzyszenie Ochrony Zwierząt Druga Radość,
- Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. por. Stanisława Grabdy ps. „Bem”,
- Agroturystyczne Stowarzyszenie Hodowców Ryb „Borowiec”,
- Śladkowskie Stowarzyszenie Agroturystyki i Turystyki „Dolina Sanicy”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej w Łagiewnikach „Otwarte Serca”,
- Świętokrzyskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Ruchowo „Nie Jesteś Sam”,
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Chmielnickiej,
- Stowarzyszenie Wspierające Rozwój Wsi Grabowiec,
- Fundacja „Nadzieja Rodzinie” z siedzibą w Chmielniku,
- Stowarzyszenie „Gęś kielecka z tradycjami” w Chmielniku,
- Stowarzyszenie „Koń to tradycja”,
- Związek Zawodowy Pracowników SPZOZ w Chmielniku,
- Związek Nauczycielstwa Polskiego Oddział w Chmielniku,
- Związek Leśników Polskich Zakładowa Organizacja Związku przy Nadleśnictwie Chmielnik,
- Związek Zawodowy Pracowników Szpitala Powiatowego w Chmielniku,
- Uczniowski Klub Sportowy Football Academy w Chmielniku,
- Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy Zenit Chmielnik,
- Stowarzyszenie „Kawaleria Różane Wzgórze”,
- Koło w Chmielniku – Polskiego Związku Wędkarskiego Okręgu Kieleckiego,
- Stowarzyszenie „Nasze Celiny”,
- Stowarzyszenie Dziedzictwo Piotrkowic,
- Stowarzyszenie z „Pomocą Szpitalowi w Chmielniku”,
- Stowarzyszenie Kultury Pamięci „Vestigia Memoriae”

Stowarzyszenia zwykle w rejestrze Starosty Kieleckiego:

- Klub Sportowy Heros,
- WKS Brain&Body,
- Fundacja Logopedica Centrum Szkoleń i Terapii

8 Ochotniczych Straży Pożarnych

- w Śladkowie Małym,
- w Sędziejowicach,
- w Chomentówku,
- w Śladkowie Dużym,
- w Kotlicach,
- w Piotrkowicach,
- w Suliszowie,
- w Chmielniku.

⁹² Na podstawie uchwały nr IV/43/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29.01.2015r.

⁹³ Za: <https://chmielnik.biuletyn.net/?bip=1&cid=1132&bsc=N>

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

14 Kół Gospodyń Wiejskich zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach (ARiMR)

- w Borzykowie,
- w Celinach,
- w Grabowcu,
- w Jasieniu,
- w Kotlicach,
- w Lubani,
- w Ługach,
- w Przededworzu,
- w Sędziejowicach,
- w Śladkowie Dużym,
- w Śladkowie Małym,
- w Suchowoli,
- w Zreczu Chałupczańskim,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy "Młodzi Duchem" w Chmielniku.

2 Kola Gospodyń Wiejskich nie zarejestrowane w ARiMR:

- w Suskrajowicach,
- w Szyszczycach.

Wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2021 wzrosła o 6.

Tabela 134 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Chmielnik	26	25	28	27	29	30	32
Chmielnik - miasto	34	34	37	32	41	42	48
Chmielnik - obszar wiejski	22	21	24	24	24	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto w tym miejscu również wspomnieć, że sama Gmina Chmielnik jest członkiem:

- Związku Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego⁹⁴,
- Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi”⁹⁵,
- Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego⁹⁶,
- Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego realizującego Zintegrowane Inwestycje Terytorialne na podstawie uchwały Nr VI/96/2015 Rady Miasta Kielce z dnia 19 marca 2015 r.⁹⁷

Gmina Gnojno

Spośród organizacji pozarządowych związanych terytorialnie z gminą wymienić należy:

- Stowarzyszenie Producentów Rolnych w Gnojnie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej w Gnojnie,
- Stowarzyszenie ds. Rozwoju i Integracji Europejskiej w Balicach,

⁹⁴ Na podstawie uchwały nr V/31/07 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 29 marca 2007 r.

⁹⁵ Na podstawie uchwały nr VII/47/07 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 25 czerwca 2007 r.

⁹⁶ Na podstawie uchwały nr XII/96/07 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 28 grudnia 2007 r.

⁹⁷ Uchwała nr V/314/2015 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 16 lutego 2015 roku w sprawie zawarcia porozumienia międzygminnego

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- Wspieranie Inicjatyw Lokalnych "Wspólna Przyszłość",
- Ludowo-Uczniowski Klub Sportowy "Euro Balice",
- Gminny Klub Sportowy SOKÓŁ Gnojno,
- Ochotnicze Straże Pożarne
 - ✓ w Balicach,
 - ✓ w Gnojnie,
 - ✓ w Gorzakwi,
 - ✓ w Janowicach Poduszowskich,
 - ✓ w Wólce Bosowskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich: Janowice Poduszowski, Raczyce, Balice, Gnojno.

Wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2021 spadła o 1.

Tabela 135 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Gnojno w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gnojno	29	29	30	25	25	28	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto w tym miejscu również wspomnieć, że sama Gmina Gnojno jest członkiem:

- Stowarzyszenia Lokalna Organizacja Turystyczna „Moc Ponidzia” z siedzibą w Busku-Zdroju⁹⁸,
- Stowarzyszenia „Królewskie Ponidzie” Lokalna Grupa Działania z siedzibą w Busku-Zdroju⁹⁹,
- Stowarzyszenia „LGR Świętokrzyski Karp” z siedzibą w Rytwianach¹⁰⁰,
- Stowarzyszenia „Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego”¹⁰¹.

Gmina Pierzchnica

Na terenie gminy działają m.in.:

- Stowarzyszenie Oświatowo - Wychowawcze w Pierzchnicy,
- Społeczny Ruch Trzeźwości w Pierzchnicy,
- Stowarzyszenie Sportowo - Kulturalne w Drugni,
- Towarzystwo Przyjaciół Pierzchnicy,
- Klub Sportowy Polanie Pierzchnica,
- Stowarzyszenie Pomoc Niepełnosprawnym w Osinach,
- Stowarzyszenie Oświatowo - Kulturalne w Skrzelczycach,
- Stowarzyszenie Ziemi Pierzchnickiej,
- Stowarzyszenie Mieszkańców i Przyjaciół Domu Opieki Rodzinnej w Pierzchnicy „Stowarzyszenie Rodzinny Dom”,
- Ochotnicze Straże Pożarne:
 - ✓ w Pierzchnicy,
 - ✓ w Gumienicach,
 - ✓ w Maleszowej,
 - ✓ w Skrzelczycach,

⁹⁸ Na podstawie uchwały Nr XXX/206/13 Rady Gminy Gnojno z dnia 22 lipca 2013r.

⁹⁹ Uchwałą Nr III/20/15 Rady Gminy z dnia 29 stycznia 2015 r. Gmina Gnojno przystąpiła do Lokalnej Grupy Działania funkcjonującej pod nazwą „Stowarzyszenie G5”. Zgodnie z uchwałą Walnego Zebrania Członków z dnia 27.02.2015 r. Lokalna Grupa Działania pn. „Stowarzyszenie G5” poinformowała o zmianie nazwy Stowarzyszenia na „Królewskie Ponidzie” Lokalna Grupa Działania.

¹⁰⁰ Na podstawie uchwały Nr XXXVI/162/09 Rady Gminy Gnojno z dnia 29 września 2009r.

¹⁰¹ Na podstawie uchwały Nr XV/100/11 Rady Gminy Gnojno z dnia 29 grudnia 2011 r.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ w Drugni oraz
- ✓ w Osinach.
- Koła Gospodyń Wiejskich:
 - ✓ w Pierzchnicy,
 - ✓ w Gumienicach,
 - ✓ w Drugni,
 - ✓ w Pierzchniance,
 - ✓ w Górkach,
 - ✓ w Brodach,
 - ✓ w Wierzbju oraz
 - ✓ w Maleszowej.

Bardzo pozytywny i mający duży wpływ gospodarczy na teren gminy mają fundacje:

- Fundacja Rozwoju Regionu Pierzchnica,
- Fundacja Dom Seniora im. Sue Ryder w Pierzchnicy.

Wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest najwyższa na obszarze objętym Strategią i w latach 2015-2021 wzrósł o 9, co jest bardzo pozytywne. Organizacje pozarządowe świadczą określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty.

Tabela 136 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pierzchnica	48	52	52	54	53	56	57
Pierzchnica - miasto	-	-	-	-	85	95	96
Pierzchnica - obszar wiejski	-	-	-	-	43	43	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sama Gmina Pierzchnica jest członkiem:

- Stowarzyszenia "Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego"¹⁰²
- Związku Stowarzyszeń "Białe Ługi"¹⁰³

Gmina Raków

Na terenie gminy funkcjonują m.in:

- Koła Gospodyń Wiejskich
 - ✓ w Bardzie,
 - ✓ w Głuchowie,
 - ✓ w Nowej Hucie,
 - ✓ w Mędrowie,
 - ✓ w Rakowie,
 - ✓ w Ociesękach,
 - ✓ w Szumsku,
 - ✓ w Życinach,
- Parafialne Koło Caritas w Rakowie,
- Nieformalna Grupa Wspierania Aktywności Lokalnej wsi Chańcza,
- Ochotnicze Straże Pożarne
 - ✓ w Bardzie,

¹⁰² Na podstawie uchwały Nr IV/4/07 Rady Gminy Pierzchnica z dnia 19 lutego 2007r.

¹⁰³ Na podstawie uchwały Nr VII/20/07 Rady Gminy Pierzchnica z dnia 25 czerwca 2007r.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ w Celinach,
- ✓ w Chańcy,
- ✓ w Ociesękach,
- ✓ w Rakowie,
- ✓ w Szumsku,
- ✓ w Woli Wąkopnej,
- Gminny Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Madej” w Ociesękach,
- Klub Młodych Przewodników im. Tadeusza Bernata,
- Rakowskie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Źródło”,
- Gminne Towarzystwo Sportowe z siedzibą w Rakowie,
- Stowarzyszenie Dolina Piastowska „Wrębów” w Rembowie,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Rakowskiej i Regionu Świętokrzyskiego z siedzibą Rakowie.

Wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015-2021 wzrosła na terenie gminy o 1.

Tabela 137 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Raków w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Raków	37	37	37	37	41	40	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sama Gmina Raków jest członkiem:

- Związku Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego,
- Lokalnej Grupy Działania "Białe Ługi",
- Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego,
- Lokalnej Organizacji Turystycznej "Góry Świętokrzyskie".

Gmina Szydłów

Na terenie gminy Szydłów działają m.in.¹⁰⁴:

- Bractwo Świętego Jakuba Starszego Apostoła przy Parafii w Kotuszowie,
- Gminny Klub Sportowy w Szydłowie,
- Koła Gospodyń Wiejskich
 - ✓ KGW „Betulanki” w Brzezinach,
 - ✓ Stowarzyszenie Koła Gospodyń Wiejskich w Rudkach,
 - ✓ KGW w Jabłonicy,
 - ✓ KGW w Potoku,
 - ✓ KGW „Kotuszowianki” w Kotuszowie,
 - ✓ KGW w Gackach i Mokrym,
 - ✓ KGW „Soleczanki” w Solcu,
 - ✓ KGW „Szydłowianki” w Szydłowie,
- Kółko Rolnicze w Szydłowie
- 11 Ochotniczych Straży Pożarnych
 - ✓ w Gackach,
 - ✓ w Grabkach Dużych,
 - ✓ w Jabłonicy,
 - ✓ w Korytnicy,
 - ✓ w Kotuszowie,

¹⁰⁴ Za: <https://www.szydlow.pl/organizacje>

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ w Osówce,
- ✓ w Potoku,
- ✓ w Rudkach,
- ✓ w Solcu Starym,
- ✓ w Szydłowie i
- ✓ w Woli Żyznej.
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów w Szydłowie,
- Stowarzyszenie "Lepiej dla wsi" w Korytnicy,
- Stowarzyszenie "Nad Ciekącą",
- Stowarzyszenie "Promyczek" w Solcu,
- Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznych "Avito Vivit Honore",
- Szydłowskie Stowarzyszenie "Moja Szkoła",
- Świętokrzyskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Szydłowskiej.

W latach 2015-2021 wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła o 5 i gmina zajmuje w tym zakresie 2 miejsce wśród gmin objętych Strategią.

Tabela 138 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Szydłów w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Szydłów	50	50	53	55	56	54	55
Szydłów - miasto	-	-	-	-	73	73	74
Szydłów - obszar wiejski	-	-	-	-	50	49	49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto w tym miejscu również wspomnieć, że sama Gmina Szydłów jest członkiem:

- Stowarzyszenia Króla Kazimierza Wielkiego¹⁰⁵ z siedzibą w miejscowości Kowal,
- Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi” z siedzibą w miejscowości Trzemosna, gm. Daleszyce,
- Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego,
- Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie¹⁰⁶
- Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi Spółka z o.o. w Rzędowie¹⁰⁷
- Lokalnej Organizacji Turystycznej „Czym chata bogata” z siedzibą w Staszowie,
- Stowarzyszenia „Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego” z siedzibą w Kielcach.

Gmina Tuczępy

Na terenie gminy funkcjonują m.in.:

- Ochotnicze Straże Pożarne
 - ✓ w Grzymale,
 - ✓ w Nizinach,
 - ✓ w Januszkowicach,
 - ✓ w Jarosławicach,
 - ✓ w Kargowie,
 - ✓ w Tuczępach,

¹⁰⁵ Od 29.04.2008r. Gmina Szydłów jest członkiem założycielem.

¹⁰⁶ Od 2000r. - Gmina Szydłów jest członkiem założycielem.

¹⁰⁷ Od 27 lutego 2008r. Gmina Szydłów jest udziałowcem.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- ✓ w Wierzbicy,
- ✓ w Rzędowie.
- Stowarzyszenie „Towarzystwo Przyjaciół Gminy Tuczępy” (TPG),
- Klub Sportowy „Wschodnia Tuczępy”,
- Stowarzyszenie Aktywni Razem Kargów- Brzozówka,
- Gminny Klub Motocyklowy „Wola Grupa Motocyklowa”.

Koła Gospodyń Wiejskich w:

- Nizinach („Nizinianki”),
- Tuczępach („Tuczępianie”),
- Wierzbicy („Wierzbicanki”),
- Górze („Wesołe Górzanki”),
- Jarosławicach („Babiniec”),
- Podlesiu („Słoneczne Podlesianki”),
- Nieciesławicach („Paryżanki”),
- Januszkowicach („WJanuszki”),
- Sieczkowie,

W latach 2015-2021 wartość wskaźnika dotyczącego liczby działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła aż o 7.

Tabela 139 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tuczępy	34	37	37	37	37	41	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie obszaru „organizacje pozarządowe”

Na terenie gmin objętych Strategią funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji pozarządowych. Co prawda część z nich jest nieaktywna, ale wiele z nich działa bardzo prężnie realizując liczne zadania związane z edukacją, ekologią, zachowaniem dziedzictwa kulturowego czy bezpieczeństwem.

Wniosek nr 21: Wzrasta liczba organizacji społecznych działających na obszarze objętym *Strategią*. Organizacje pozarządowe mogą włączyć się w realizację celów określonych w *Strategii* z obszaru edukacji, kultury, sportu, zdrowia, zachowania dziedzictwa kulturowego. Zasadne jest zatem wprowadzenie do kryteriów wyboru projektów planowanych do realizacji w ramach *Strategii* – pierwszeństwa dla projektów oddolnych na działania i rozwój organizacji społecznych (pozarządowych).
Warto podkreślić, że to co samorządy mogą w tym zakresie realizować samodzielnie to nadal inwestować w infrastrukturę społeczną (remizy OSP) i kulturalną (świetlice wiejskie) - w remonty tych obiektów, rozbudowę, przebudowę i wyposażenie, bo brak miejsca spotkań często jest główną barierą rozwoju danej organizacji społecznej.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 140 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonujące na terenie gmin objętych Strategią w roku 2015 i 2021

Gmina	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców		Wzrost o
	2015	2021	
Busko-Zdrój	31	42	11
Chmielnik	26	32	6
Gnojno	29	28	-1
Pierzchnica	48	57	9
Raków	37	38	1
Szydłów	50	55	5
Tuczępy	34	41	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

7. Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowościowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, takimi jak np. powódzie, osuwiska.

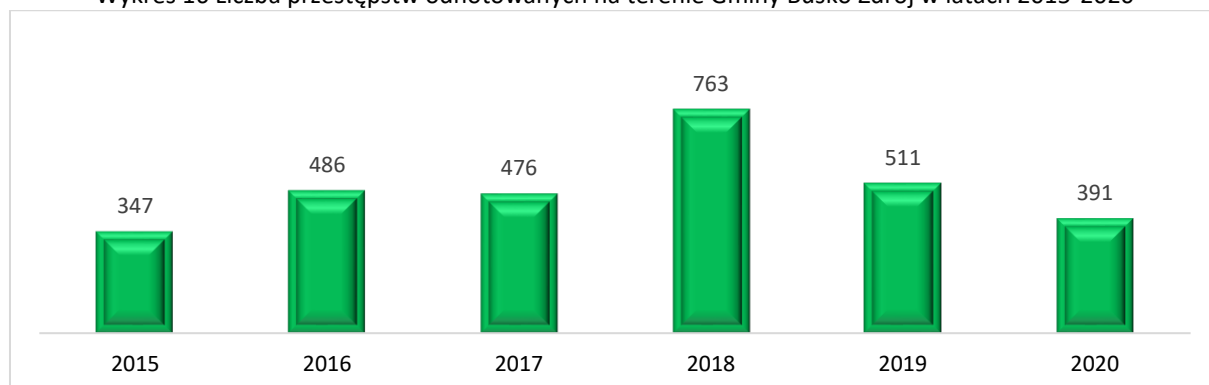
Gmina Busko Zdrój

W 2020r. na terenie gminy stwierdzono 391 przestępstw, w tym¹⁰⁸:

- 213 było o charakterze kryminalnym,
- 88 gospodarczym,
- 70 drogowym,
- 7 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 120 przeciwko mieniu.

Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Wykres 16 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Busko Zdrój w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw wynosi 84 % i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całego kraju. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 79%,
- przeciwko mieniu 67%,
- przestępstwa drogowe 100%,
- o charakterze gospodarczym 82%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 100%.

Na obszarze Buska-Zdroju występują następujące jednostki odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego:

- Komenda Powiatowa Policji w Busku-Zdroju,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Busku-Zdroju i jej podległe jednostki,
- Straż Miejska,

¹⁰⁸ Suma przestępstw nie daje razem 391 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Straż miejska¹⁰⁹

Straż Miejska w Busku Zdroju w 2021 roku liczyła 8 osób tj. komendant staży i 7 strażników miejskich. Łącznie strażnicy miejscy nałożyli 334 mandaty karne na kwotę 37 110 zł. Skierowano 141 wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego w Busku Zdroju. Wobec 542 osób - sprawców wykroczeń zastosowano środki oddziaływania wychowawczego. Łącznie strażnicy miejscy w 2021 roku ujawnili 1017 wykroczeń, z czego w 334 przypadkach na sprawców nałożyli grzywny w drodze mandatów karnych, co stanowi 32,8%, w 542 przypadkach zastosowali wobec sprawców środki oddziaływania wychowawczego, co stanowi 53,3%, oraz sporządzili 141 wniosków o ukaranie względem sprawców wykroczeń, co stanowi 13,9%.

Na terenie powiatu buskiego funkcjonuje łącznie 15 jednostek, które włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), z czego 2 na terenie Gminy Busko-Zdrój:

- OSP Zbludowice,
- OSP Szaniec.

Poza jednostkami włączonymi do KSRG, na terenie Buska-Zdroju funkcjonuje kilkanaście niewłączonych jednostek do systemu:

- OSP Busko-Zdrój,
- OSP Dobrowoda,
- OSP Galów,
- OSP Kończkowice,
- OSP Kotki,
- OSP Mikułowice,
- OSP Młyny,
- OSP Owczary,
- OSP Ruczynów,
- OSP Skotniki Małe,
- OSP Słabkowice,
- OSP Szczaworyż,
- OSP Widuchowa,
- OSP Zwierzyniec,
- OSP Żerniki Górne.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na obszarze Busko-Zdrój nie występują negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Nie stwierdzono obszarów szczególnie zagrożonych powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie, czyli wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%).

Gmina Chmielnik

W 2020r. na terenie gminy stwierdzono 105 przestępstw, w tym¹¹⁰:

- 66 było o charakterze kryminalnym,
- 17 gospodarczym,
- 17 drogowym,
- 2 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 40 przeciwko mieniu.

¹⁰⁹ Na podstawie Raportu o stanie Gminy Busko – Zdrój za rok 2021

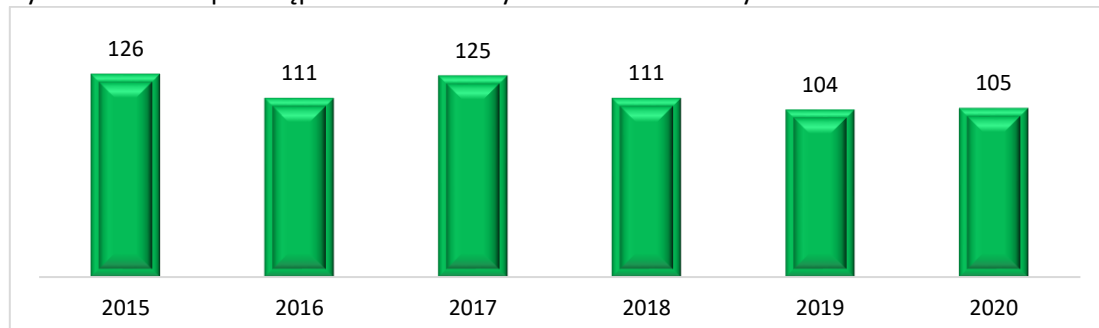
¹¹⁰ Suma przestępstw nie daje razem 105 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030

Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Wykres 51 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wynosi 75,80% i jest mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 75%,
- przeciwko mieniu 51%,
- przestępstwa drogowe 99%,
- o charakterze gospodarczym 51%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 95%.

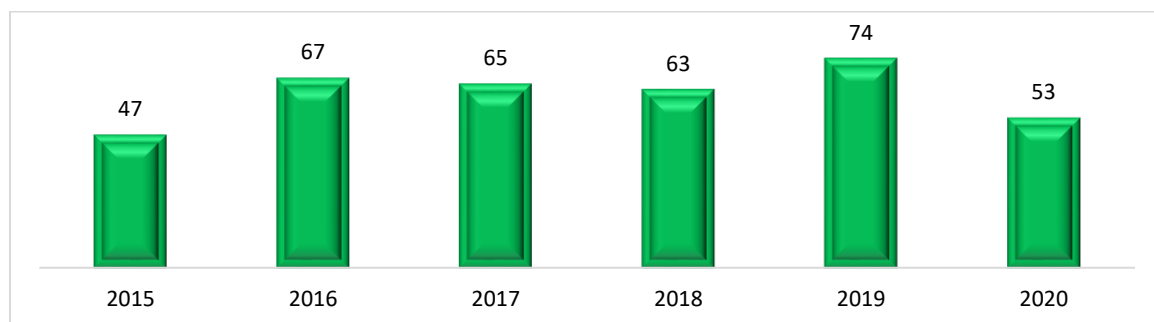
Gmina Gnojno

W 2020 roku na terenie gminy stwierdzono 53 przestępstwa:

- 29 było o charakterze kryminalnym,
- 12 gospodarczym,
- 9 drogowym,
- 1 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 16 przeciwko mieniu

Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Wykres 52 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 84 % i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 79%,
- przeciwko mieniu 67%,
- przestępstwa drogowe 100%,
- o charakterze gospodarczym 82%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 100%.

Gmina Pierzchnica

W 2020 roku na terenie gminy stwierdzono 44 przestępstwa, w tym¹¹¹:

- 28 o charakterze kryminalnym,
- 7 gospodarczym,
- 7 drogowym,
- 1 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu,
- 17 przeciwko mieniu.

Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Wykres 18 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 75,80% i jest mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całego kraju. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 75%,
- przeciwko mieniu 51%,
- przestępstwa drogowe 99%,
- o charakterze gospodarczym 51%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 99%.

Gmina Raków

W 2020 roku na terenie gminy stwierdzono 52 przestępstwa, w tym¹¹²:

- 33 o charakterze kryminalnym,
- 9 gospodarczym,

¹¹¹ Suma przestępstw nie daje razem 44 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

¹¹² Suma przestępstw nie daje razem 52 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

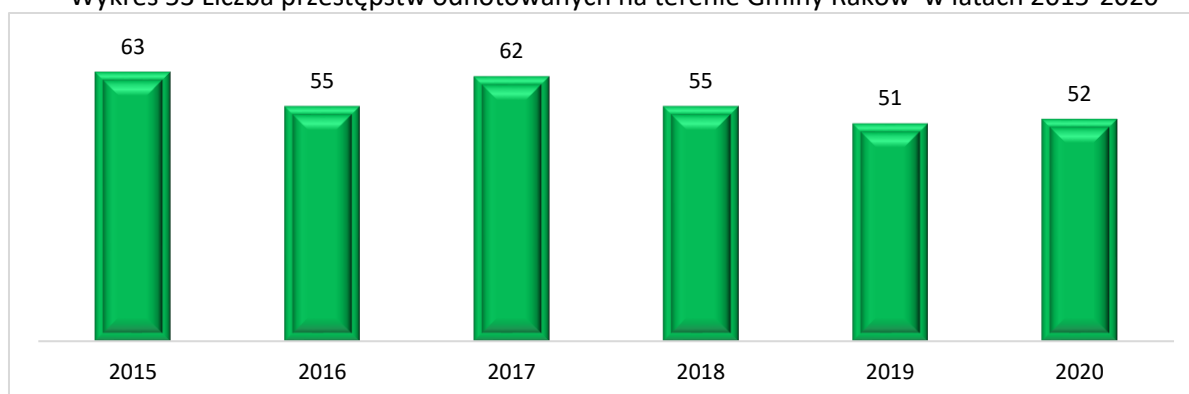
Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- 8 drogowym,
- 1 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 20 przeciwko mieniu.

Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Wykres 53 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Raków w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 75,80% i jest mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 75%,
- przeciwko mieniu 51%,
- przestępstwa drogowe 99%,
- o charakterze gospodarczym 51%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 100%.

Gmina Szydłów

W 2020 roku na terenie gminy stwierdzono 67 przestępstw, w tym¹¹³:

- 31 o charakterze kryminalnym,
- 27 gospodarczym,
- 7 drogowym,
- 1 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 17 przeciwko mieniu.

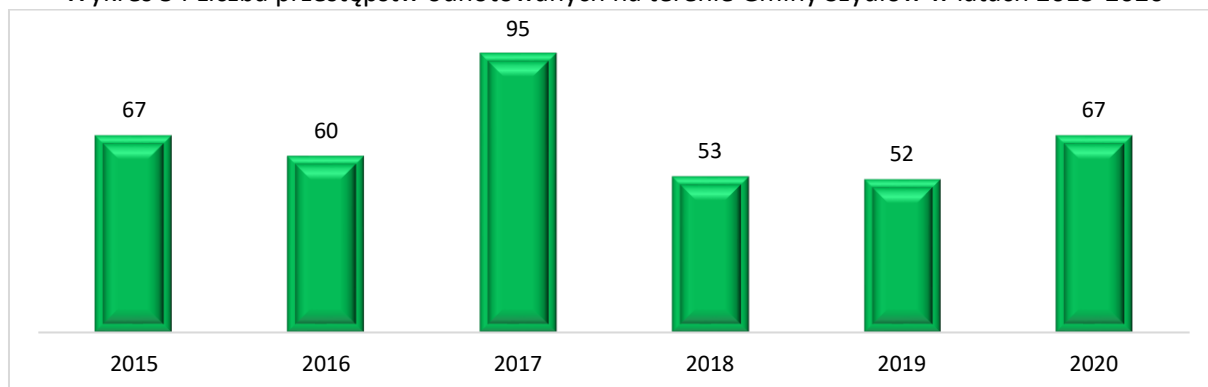
Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

¹¹³ Suma przestępstw nie daje razem 67 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 54 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Szydłów w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 85,20% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 76%,
- przeciwko mieniu 92%,
- przestępstwa drogowe 59%,
- o charakterze gospodarczym 99%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 70%.

Gmina Tuczępy

W 2020 roku w gminie stwierdzono 45 przestępstw, w tym¹¹⁴:

- 25 o charakterze kryminalnym,
- 10 gospodarczym,
- 8 drogowym,
- 1 przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu,
- 14 przeciwko mieniu.

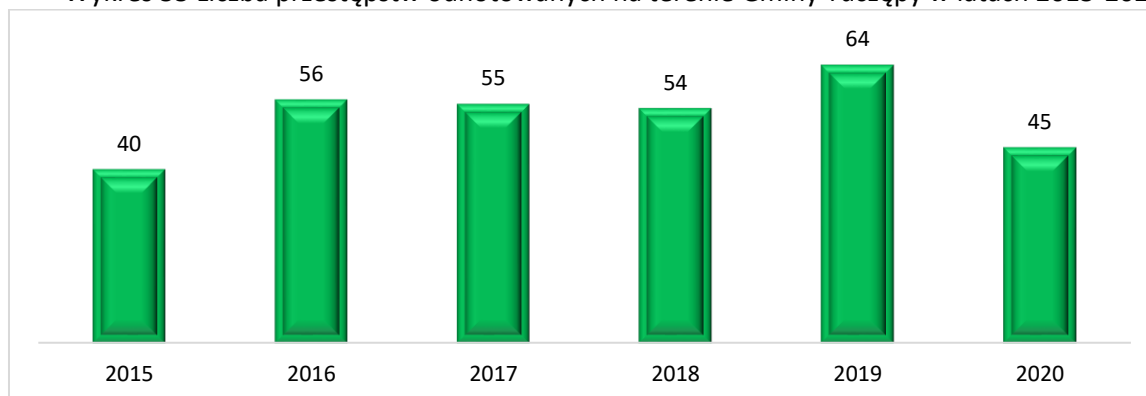
Warto podkreślić, że ilość przestępstw odnotowanych na terenie gminy jest znacznie mniejsza od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

¹¹⁴ Suma przestępstw nie daje razem 45 z uwagi na to, że część przestępstw dotyczy więcej niż jednej kategorii.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 55 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 84 % i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. Wykrywalność wg rodzajów przestępstw:

- kryminalne 79%,
- przeciwko mieniu 67%,
- przestępstwa drogowe 100%,
- o charakterze gospodarczym 82%,
- przeciwko życiu i zdrowiu 100%.

Podsumowanie obszaru „Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli”

W 2020 roku na obszarze gmin objętych Strategią stwierdzono 756 przestępstw, co oznacza, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 87,27 przestępstwa. Najwięcej przestępstw było o charakterze kryminalnym 425 oraz przeciwko mieniu 244. W 2020r. odnotowano również dużą ilość przestępstw o charakterze gospodarczym (170) i drogowych 126.

Tabela 141 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gmin objętych Strategią w latach 2015-2020

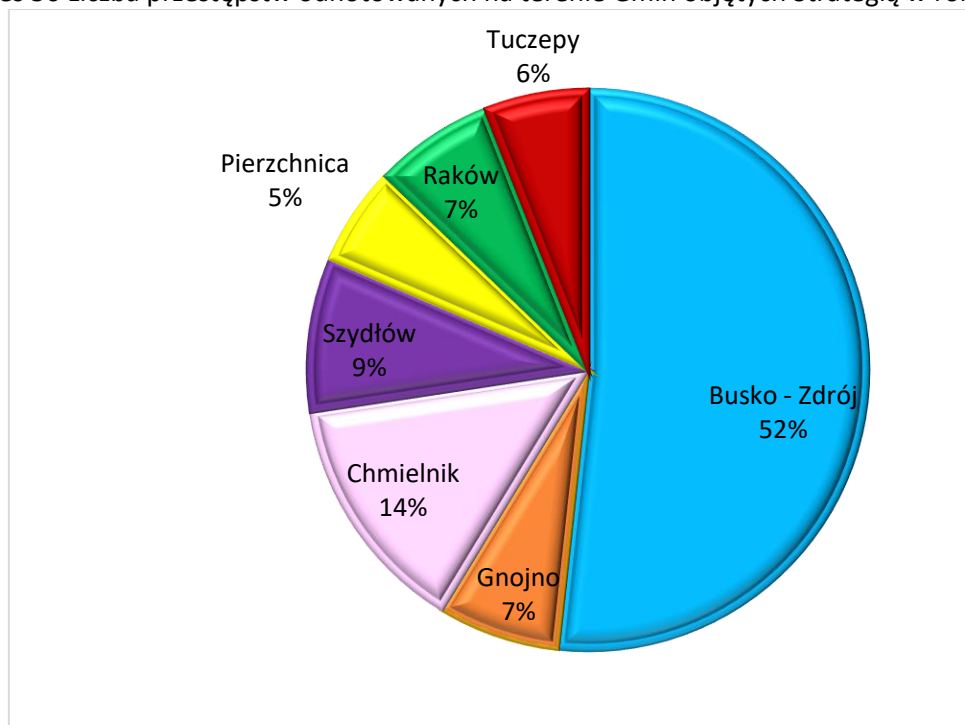
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko -Zdrój	347	486	476	763	511	391
Gnojno	47	67	65	63	74	53
Chmielnik	126	111	125	111	104	105
Szydłów	67	60	95	53	52	67
Pierzchnica	53	46	52	47	43	43
Raków	63	55	62	55	51	52
Tuczępy	40	56	55	54	64	45
RAZEM	743	881	930	1 146	899	756

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 56 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gmin objętych Strategią w roku 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wniosek nr 22: W obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego, to co jest w strefie wpływów samorządów to kontynuowanie:

1. Współpraca gmin z Policją, Państwową Strażą Pożarną,
2. Doposażenie jednostek OSP w sprzęt ratowniczy i wozy bojowe,
3. Modernizacja i doposażenie obiektów OSP na terenie gmin,
4. Rozbudowa monitoringu wizyjnego na terenie miast i gmin.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

8. Infrastruktura drogowa

Gmina Busko Zdrój

Przez obszar gminy przebiegają drogi różnej kategorii (gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe).

Układ drogowy na terenie miasta tworzą:

- droga krajowa nr 73 – długość ok. 3,3 km;
- drogi wojewódzkie – długość 3,7 km;
- drogi powiatowe – długość ok. 3,7 km;
- drogi gminne – długość ok. 48,43 km;
- drogi wewnętrzne niepubliczne – ok. 2,8 km.

Do dróg pozamiejskich na obszarze gminy należą:

- droga krajowa – długość ok. 15 km
- drogi wojewódzkie – długość ok. 18,78 km;
- drogi powiatowe – długość ok. 170,76 km;
- drogi gminne – długość ok. 100,83 km
- drogi wewnętrzne niepubliczne – długość ok. 540 km

Część dróg wymaga modernizacji w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych.

Potrzeby zgłoszone w tym zakresie na etapie przygotowania *Diagnozy* to Usprawnienie układu komunikacyjnego na terenie Gminy Busko-Zdrój poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę dróg gminnych, w tym m.in.:

- budowę ulicy łączącej ul. Ceglana w Busku-Zdroju z ul. Korczyńską w Zbludowicach wraz z budową ronda,
- rozbudowę i budowę ul. Ogrodowej w Busku-Zdroju,
- przebudowę ul. Grotta w Busku-Zdroju wraz z wykonaniem ścieżki rowerowej,
- budowa ulicy łączącej ulicę Młyńską z ul. Promyk w Busku-Zdroju,
- budowa ulicy Przemysłowej,
- budowa ulicy łączącej ulicę Solankową z ulicą Starkiewicza w Busku-Zdroju,
- przebudowa ul. Zachodniej w Busku-Zdroju,
- modernizacja dróg gminnych na obszarach wiejskich,
- modernizacja ciągów pieszych na terenie miasta,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego,
- budowa parkingów/ów wielopoziomowych/wielopoziomowych z miejscami ładowania samochodów elektrycznych i elektronicznym systemem parkowania wraz z wdrożeniem systemu inteligentnego parkowania.

Tabela 142 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Busko-Zdrój

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	ok. 21	brak danych
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	22,185	brak danych
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	180,6	

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	149,26	brak danych
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	21,17	1
Liczba oprav oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	5558	ok. 250
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	1774	brak danych
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	3784	brak danych

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju

Gmina Chmielnik

Drogowy układ komunikacyjny gminy tworzą:

- drogi krajowe nr 73, łącząca gminę z Kielcami (przez Morawicę) i Tarnowem przez Busko-Zdrój – kierunek północ – południe, oraz nr 78 relacji Chmielnik – Jędrzejów, kierunek wschód – zachód; skrzyżowanie tych dróg w Chmielniku, nadaje tej miejscowości szczególnie ważnego znaczenia w regionie,
- droga wojewódzka nr 765 relacji Chmielnik – Staszów – Osiek, kierunek wschód.
- drogi powiatowe oraz
- drogi gminne.

Tabela 143 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Chmielnik

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	19,6	brak danych
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	16,1	brak danych
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	88,2	10
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	67,4	20
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	0,35	0
Liczba oprav oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	2591	68
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	193	0
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	2398	0

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Chmielnik

Potrzeby zgłoszone przez samorząd w zakresie infrastruktury drogowej na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- przebudowa dróg gminnych na terenie miasta: ul. Starobuska, Przemysłowa, Jaworowa w Chmielniku
- przebudowa dróg powiatowych na terenie miasta: ul. Konopnicka, Mrucza, Kielecka, Lubańska w Chmielniku
- modernizacja dróg gminnych na obszarach wiejskich gminy (część dróg wymaga modernizacji w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia)

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- budowa i modernizacja chodników na terenie całej gminy,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego.

Gmina Gnojno

Główną drogą przebiegającą przez teren gminy jest droga wojewódzka nr 765 relacji Jędrzejów-Staszów-Osiek (długość na terenie gminy wynosi 9,3 km). Pozostałą infrastrukturę drogową tworzą drogi powiatowe o łącznej długości 57,7 km i gminne o łącznej długości 57 km.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Kielce-Włoszczowice-Połaniec oraz równoległe linia szerokotorowa LHS.

Tabela 144 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Gnojno

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	0	0
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	9,1	0
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	57,7	12
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	57,81	20
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	0	0
Liczba opraw oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	538	478
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	30	20
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	508	470

Źródło: dane Urzędu Gminy Gnojno

Potrzeby zgłoszone przez gminę w zakresie infrastruktury drogowej na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- budowa i przebudowa istniejących dróg gminnych (część dróg wymaga modernizacji w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia),
- modernizacja dróg dojazdowych do pól wraz z ulepszeniem nawierzchni,
- budowa i modernizacja chodników na terenie całej gminy,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego.

Gmina Pierzchnica

Układ komunikacyjny gminy tworzą drogi:

- powiatowe (73 km) i
- gminne (60,7 km).

W gminie nie występują ciągi komunikacyjne zaliczane do kategorii dróg krajowych i wojewódzkich. Lokalna (dość gęsta) sieć drogowa łączy poszczególne miejscowości z miastem Pierzchnica.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 145 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Pierzchnica

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	nie dotyczy	nie dotyczy
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	nie dotyczy	nie dotyczy
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	73	brak danych
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	61	10
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	38	8,2
Liczba opraw oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	1052	952
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	61	61
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	991	892

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Pierzchnica

Potrzeby zgłoszone przez samorząd w zakresie infrastruktury drogowej na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- budowa nowych dróg gminnych oraz przebudowa już istniejących (część dróg wymaga modernizacji w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia),
- budowa i modernizacja chodników na terenie całej gminy,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego.

Gmina Raków

Obsługę komunikacyjną w gminie Raków zapewnia system dróg o znaczeniu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Z siecią dróg krajowych układ komunikacyjny gminy posiada dogodne połączenie za pośrednictwem dwóch dróg wojewódzkich:

- nr 756 – Starachowice – Łągów – Szydłów – Stopnica, oraz
- nr 764 – Kielce – Suków – Raków – Staszów – Połaniec, która pełni jednocześnie rolę obwodnicy Rakowa.

Około 4 km na północ od granicy gminy DW 756 łączy się z drogą krajową nr 74 (Sulejów – Żarnów – Ruda Maleniecka – Kielce – Łągów – Opatów – Ożarów – Anopol – Kraśnik – Janów Lubelski – Frampol – Gorajec – Szczepieszyn – Zamość – Hrubieszów – Zosin – granica państwa). Dostępność komunikacyjna gminy poprawiła się w związku z budową mostu na Wiśle w Połańcu (ok. 35 km od Rakowa) i połączeniu dróg wojewódzkich nr 764 i 875 (Mielec – Kolbuszowa – Sokołów Małopolski – Leżajsk).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 146 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Raków

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	nie dotyczy	nie dotyczy
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	31	brak danych
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]		brak danych
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	102	60
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	0,35	0
Liczba opraw oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	1329	73
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	34	1
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	1363	72

Źródło: dane Urzędu Gminy Raków

Potrzeby zgłoszone w tym zakresie przez gminę na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- budowa dróg gminnych ok. 4 km,
- modernizacja/przebudowa/ remont dróg gminnych (ok. 60 km),
- modernizacja/przebudowa/remont dróg powiatowych,
- budowa dróg dojazdowych do pól na terenie gminy (ok. 5 km),
- budowa/modernizacja chodników na terenie gminy (ok. 2 km),
- budowa obwodnicy miejscowości Ociesęki (zadanie Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich),
- budowa ścieżki rowerowej po terenie byłej kolei.

Gmina Szydłów

Na terenie Gminy Szydłów istnieje łącznie 139,974 km dróg, w tym:

- 21,374 km dróg wojewódzkich - nr 756 relacji Jędrzejów-Osiek (12,288 km) i nr 765 relacji Starachowice-Stopnica (9,086 km), będących w zarządzie Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Kielcach,
- 53,600 km dróg powiatowych będących w zarządzie Powiatowego Zarządu Dróg w Staszowie, które są elementami ponadlokalnymi układu komunikacji gminy, łączącymi gminę Szydłów z sąsiednimi ośrodkami gminnymi,
- 65 km dróg gminnych.

Tabela 147 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Szydłów

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	nie dotyczy	nie dotyczy
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	21,3	5,5

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	53,6	6,5
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	65	8
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	0	0
Liczba oprav oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	713	40
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	50	40
w tym liczba oprav oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	613	0

Źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Szydłów

W granicach gminy przebiegają tory:

- PKP - dł. 641,093 m - linia Kielce-Tarnobrzeg,
- LHS - dł. 641,093 m - linia, która łączy kolejowe przejście graniczne polsko - ukraińskie (Hrubieszów/ Izów ze Śląskiem, gdzie w Sławkowie w Zagłębiu Dąbrowskim -25 km od Katowic - kończy swój bieg).

Na tych liniach kolejowych odbywa się wyłącznie transport towarowy, nie odbywa się transport pasażerski.

Potrzeby zgłoszone przez samorząd w zakresie infrastruktury drogowej na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- modernizacja/remont/przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych na terenie całej gminy (część dróg wymaga modernizacji, w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia),
- modernizacja dróg dojazdowych do pól wraz z ulepszeniem nawierzchni,
- budowa ścieżki rowerowej Szydłów – Zbiornik Chańcza,
- remont obiektu mostowego w Kotuszowie (lub budowa mostu w Kotuszowie),
- budowa i modernizacja chodników na terenie całej gminy,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego.

Gmina Tuczępy

Sieć dróg w gminie Tuczępy tworzą:

- droga wojewódzka nr 756 Starachowice – Nowa Słupia – Łągów – Raków – Szydłów – Stopnica (o długości 4,05 km), mająca połączenie z drogą krajową 73 i 74,
- droga wojewódzka nr 757 Opatów – Iwaniska – Bogoria – Staszów – Stopnica (o długości 4,9 km), mająca połączenie z drogami krajowymi 73 i 74,
- sieć dróg powiatowych o łącznej długości 43,945 km.
- drogi gminne, koncentrycznie zbiegające się w sołectwie Tuczępy, główne z nich to:
 - ✓ Tuczępy – Nieciesławice – Jarosławice z podłączeniem do drogi nr 756,
 - ✓ Tuczępy – Januszkowice – Niziny z podłączeniem do drogi nr 756,
 - ✓ Kargów- Sieczków- Tuczępy - Wierzbica z podłączeniem do drogi nr 756.

Wsie położone po zachodniej stronie drogi nr 756 obsługiwane są pętlą dróg – Bosowice Maciejowice. Ponadto w gminie występuje sieć dróg wewnętrznych-gospodarczych stanowiących dojazd do pól. Przez teren Gminy Tuczępy nie przebiega droga o kategorii dróg krajowych.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 148 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Tuczępy

Wyszczególnienie	Długość/ilość na terenie gminy [km]	szacunkowa długość/ilość wymagająca modernizacji (przebudowy)
Długość dróg krajowych na terenie gminy [w km]	nie dotyczy	nie dotyczy
Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy [w km]	8,8	5,5
Długość dróg powiatowych na terenie gminy [w km]	37	27
Długość dróg gminnych na terenie gminy [w km]	35	20
Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy [w km]	0	0
Liczba opraw oświetleniowych na terenie gminy [w szt.]	650	650
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność gminy [w szt.]	0	0
w tym liczba opraw oświetleniowych zamontowanych na słupach stanowiących własność zakładu energetycznego [w szt.]	650	650

Źródło: dane Urzędu Gminy Tuczępy

Potrzeby zgłoszone w tym zakresie przez gminę na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- modernizacja dróg gminnych (część dróg wymaga przebudowy, w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia),
- przebudowa lub modernizacja dróg gminnych wewnętrznych,
- przebudowa lub utwardzenie dróg dojazdowych do pól,
- przebudowa lub modernizacja dróg powiatowych we współpracy przy realizacji zadań z powiatem buskim,
- budowa i modernizacja chodników na terenie całej gminy (przy każdym rodzaju dróg, jeżeli jest to uzasadnione wzrostem bezpieczeństwa mieszkańców),
- inwestycje związane w zakup elektrycznego taboru drogowego,
- budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego.

Podsumowanie obszaru „Infrastruktura techniczna”

Na obszarze realizacji Strategii znajdują się zarówno drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe jak i gminne. Ważna w tym kontekście jest poprawa infrastruktury drogowej (budowa, rozbudowa, przebudowa dróg) oraz budowy, rozbudowy, modernizacji infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo ruchu drogowego w tym pieszych m.in. chodniki, ścieżki rowerowe, budowa oświetlenia na przejściach dla pieszych i w miejscach szczególnie niebezpiecznych.

Wniosek nr 23: Jakość infrastruktury drogowej ma duże znaczenia zarówno dla mieszkańców jak i samorządów. Kluczowa w tym zakresie będzie poprawa infrastruktury drogowej (budowa, rozbudowa, przebudowa dróg) oraz budowy, rozbudowy, modernizacji infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo ruchu drogowego w tym pieszych m.in. chodniki, ścieżki rowerowe.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

9. Mieszkalnictwo

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym obszaru jest sytuacja związana z budownictwem mieszkaniowym, a mianowicie liczbą nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz liczbą wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców. Wskaźniki te odzwierciedlają atrakcyjność osadniczą danego regionu.

Gmina Busko-Zdrój

Wg danych GUS w 2020r. w gminie Busko-Zdrój oddano do użytku 139 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 4,34 nowych lokali i jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Busko-Zdrój to 11 912 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypadają zatem 372 mieszkania i jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całego kraju.

Warto wspomnieć, że obecnie w budowie jest kilka nowych obiektów wielorodzinnych. Szacuje się, że w niedalekiej przyszłości zostanie oddane do użytku na terenie miasta i gminy Busko-Zdrój około 1000 mieszkań.

74,8% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne, 25,2% na sprzedaż lub wynajem. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach to 4,95 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku wynosiła 119,30 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju.

Tabela 149 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020

Busko-Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	11 361	11 448	11 554	11 649	11 786	11 912
miasto	6 404	6 423	6 457	6 494	6 583	6 640
obszar wiejski	4 957	5 025	5 097	5 155	5 203	5 272
Liczba izb	46 753	47 269	47 872	48 445	49 029	49 642
powierzchnia użytkowa mieszkań	899 543	911 393	925 447	939 853	952 728	967 578
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	4,12	4,13	4,14	4,16	4,16	4,17
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	79,18	79,61	80,10	80,68	80,84	81,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 94,76% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 92,13% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 90,61% mieszkań posiada łazienkę,
- 87,94% korzysta z centralnego ogrzewania, a
- 60,33% z gazu sieciowego.

Gmina Chmielnik

Wg danych GUS w 2020r. w gminie Chmielnik oddano do użytku 16 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,43 nowych lokali i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczepy do roku 2030

gminie Chmielnik to 3 792 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 340 mieszkań i jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz od średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie to 6,13 i jest to znacznie większa liczba od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz przeciętnej liczby pokoi w całym kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w gminie to 126,20 m² i to wartość znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju.

Tabela 150 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	3 688	3 712	3 736	3 756	3 779	3 792
miasto	1 484	1 492	1 501	1 504	1 509	1 510
obszar wiejski	2 204	2 220	2 235	2 252	2 270	2 282
Liczba izb	13 903	14 043	14 182	14 304	14 432	14 510
powierzchnia użytkowa mieszkań	277500	280126	282929	285356	287979	289 552
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,77	3,78	3,80	3,81	3,82	3,83
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	75,24	75,46	75,73	75,97	76,21	76,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 88,53% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 82,15% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 78,27% mieszkań posiada łazienkę,
- 71,55% korzysta z centralnego ogrzewania, a
- 4,46% z gazu sieciowego.

Gmina Gnojno

Wg danych GUS w 2020r. w gminie oddano do użytku 8 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,84 nowych lokali i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie wynoszą 1 520 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 350 mieszkań i jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie to 5,63 i jest to wartość znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w gminie to 125,90 m² i jest to wartość znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz w całym kraju.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 151 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Gnojno w latach 2015-2020

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	1 492	1 493	1 501	1 505	1 514	1520
Liczba izb	5 628	5 634	5 680	5 710	5 768	5801
powierzchnia użytkowa mieszkań	127 033	127 167	128 162	128 784	130 115	130832
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,77	3,77	3,78	3,79	3,81	3,82
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	85,14	85,18	85,38	85,57	85,94	86,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 80,33% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 66,91% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp sputkiwany,
- 64,01% mieszkań posiada łazienkę,
- 54,21% korzysta z centralnego ogrzewania,
- a 1,97% z gazu sieciowego.

Gmina Pierzchnica

Wg danych GUS w 2020 roku w gminie oddano do użytku 17 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,67 nowych lokali i jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie to 1 588 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypadają zatem 343 mieszkania i jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie to 5,76 i jest to wartość znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz od przeciętnej liczby pokoi w całym kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w gminie to 108,40 m² i jest to wartość większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Tabela 152 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	1 530	1 542	1 546	1 557	1 573	1 588
miasto					362	367
obszar wiejski	1 530	1 542	1 546	1 557	1 211	1 221
Liczba izb	5 700	5 765	5 793	5 854	5952	6 040
powierzchnia użytkowa mieszkań	122 716	123 864	124 411	125 585	127452	129 138
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,73	3,74	3,75	3,76	3,78	3,80
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	80,21	80,33	80,47	80,66	81,02	81,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 86,59% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

- 64,36% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp splukiwany,
- 60,77% mieszkań posiada łazienkę,
- 58,75% korzysta z centralnego ogrzewania, a
- 4,47% z gazu sieciowego.

Gmina Raków

W 2020 roku w gminie Raków oddano do użytku 18 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,25 nowych lokali i jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie to 2 114 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 381 mieszkań i jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz porównywalna do średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie to 5,33 i jest to wartość znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz dla całego kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w gminie wynosi 93,80 m² i jest to wartość mniejsza od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Tabela 153 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Raków w latach 2015-2020

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	2 069	2 072	2 081	2 094	2 103	2 114
Liczba izb	7 523	7 540	7 588	7 660	7 712	7 773
powierzchnia użytkowa mieszkań	148 195	148 531	149 528	150 829	151 785	152 803
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,64	3,64	3,65	3,66	3,67	3,68
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	71,63	71,68	71,85	72,03	72,18	72,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 74,22% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 67,27% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp splukiwany,
- 61,97% mieszkań posiada łazienkę,
- 47,78% korzysta z centralnego ogrzewania.

Gmina Szydłów

Wg danych GUS w 2020r. w gminie oddano do użytku 12 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,61 nowych lokali i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie wynoszą 1 704 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 371 mieszkań i jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz nieznacznie mniejsza od średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie to 5,75 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

oddanej do użytkowania w 2020r. w gminie wyniosła 121,60 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju.

Tabela 154 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Szydłów w latach 2015-2020

Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	1 647	1 660	1 676	1 684	1 696	1 704
miasto					413	417
obszar wiejski	1 647	1 660	1 676	1 684	1283	1 287
Liczba izb	5 938	6 011	6 109	6 162	6231	6 276
powierzchnia użytkowa mieszkań	130 638	132 400	135 207	136 672	138058	138 942
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,61	3,62	3,64	3,66	3,67	3,68
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	79,32	79,76	80,67	81,16	81,40	81,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 86,56% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 69,72% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 65,90% mieszkań posiada łazienkę,
- 56,46% korzysta z centralnego ogrzewania, a
- 12,03% z gazu sieciowego.

Gmina Tuczępy

Wg danych GUS w 2020 roku w gminie oddano do użytku 7 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,90 nowych lokali i jest to wartość znacznie mniejsza od średniej dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Tuczępy wynoszą 1 151 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 312 mieszkań i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju.

100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie wyniosła 5,71 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 roku w gminie wyniosła 153,70 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz całego kraju.

Tabela 155 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Tuczępy w latach 2015-2020

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkań	1 132	1 134	1 137	1 144	1 148	1 151
Liczba izb	5 267	5 280	5 299	5 343	5 368	5 385
powierzchnia użytkowa mieszkań	114 078	114 413	114 788	115 660	116 204	116 580
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	4,65	4,66	4,66	4,67	4,68	4,68
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	100,78	100,89	100,96	101,10	101,22	101,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 93,92% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 81,93% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 78,71% mieszkań posiada łazienkę,
- 70,29% korzysta z centralnego ogrzewania, a
- 39,53% z gazu sieciowego.

Podsumowanie:

Wniosek nr 24: Na koniec 2020r. na terenie gmin objętych Strategią było 23 781 mieszkań, z czego 50% jest na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój. W 2020r. przybyło na obszarze partnerstwa 217 mieszkań (139 w gminie Busko-Zdrój, 18 – Raków, 17 – Pierzchnica, 16 – Chmielnik, 12 – Szydłów, 8 – Gnojno, 7 – Tuczępy).

Tabela 156 Mieszkalnictwo na obszarze gmin objętych Strategią (podsumowanie)

Gmina	Liczba oddanych mieszkań w 2020r.	Liczba oddanych mieszkań w 2020r./1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2020 r.	Całkowite zasoby mieszkaniowe na terenie gminy	Całkowite zasoby mieszkaniowe /1000 mieszkańców
Busko-Zdrój	139	4,34	119,3	11 912	372
Chmielnik	16	1,43	126,2	3 792	340
Gnojno	8	1,84	125,9	1520	350
Pierzchnica	17	3,67	108,4	1588	343
Szydłów	12	2,61	121,6	1704	371
Raków	18	3,25	93,8	2114	381
Tuczępy	7	1,9	153,7	1151	312
Razem	217			23781	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym obszaru jest sytuacja związana z budownictwem mieszkaniowym, a mianowicie liczbą nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców. Wskaźniki te odzwierciedlają atrakcyjność osadniczą poszczególnych samorządów.

W zakresie „liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców” liderem wśród gmin objętych Strategią była w 2021r. Gmina Pierzchnica (5,0), a najmniej korzystna sytuacja była w Gminie Tuczępy (1,1). Z kolei analizując „Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców” liderem wśród gmin objętych Strategią jest Gmina Raków (79 w 2021r.) przed Gminą Busko-Zdrój (52 w 2021r.), a najmniej atrakcyjna w tym aspekcie jest ponownie Gmina Tuczępy (36 w 2021r.).

Tabela 157 Wybrane wskaźnik w obszarze mieszkalnictwa w podziale na gminy w latach 2015-2021

Gmina Busko-Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	3,1	2,9	3,8	3,4	2,5	3,3	3,1
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców	-	-	-	34	35	39	52

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	3,4	2,4	2,2	2,1	2,2	1,4	3,2
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	43	23	29	41

Gmina Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	2,5	0,4	1,8	0,9	2,1	1,9	3,5
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	39	21	35	49

Gmina Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	2,7	2,5	1,3	2,9	3,6	3,5	5,0
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	44	53	45	48

Gmina Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	1,9	1,2	1,9	2,8	2,3	3,3	3,5
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	60	43	32	79

Gmina Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	2,3	3,6	3,8	1,9	3,2	2,7	2,5
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	13	26	37	42

Gmina Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	2,4	0,8	1,6	2,9	1,6	1,9	1,1
liczba wydawanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców	-	-	-	24	27	5	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

11. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą gmin objętych Strategią odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj.: liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Gmina Busko Zdrój

W gminie Busko-Zdrój w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 676 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 2 954 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Busko-Zdrój najwięcej (258) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (3 546) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 158 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Busko - Zdrój

Busko - Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	3 367	3 414	3 444	3 475	3 571	3 676
miasto	2 279	2 275	2 267	2 235	2 259	2 275
obszar wiejski	1 088	1 139	1 177	1 240	1 312	1 401
zatrudniająca do 9 pracowników	3 222	3 272	3 301	3 340	3 438	3 546
zatrudniająca od 10-49 pracowników	111	109	111	106	104	101
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	32	30	29	26	26	26
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	2	3	3	3	3	3
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020r. zarejestrowano 244 nowe podmioty, a 133 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (285) podmiotów zarejestrowano w roku 2009, a najmniej (204) w roku 2012. W tym samym okresie najwięcej (339) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (133) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Tabela 159 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Busko Zdrój

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko - Zdrój	239	261	261	255	256	244
miasto	134	148	142	130	128	121
obszar wiejski	105	113	119	125	128	123
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko - Zdrój	196	197	225	216	151	133
miasto	135	128	140	149	95	90
obszar wiejski	61	69	85	67	56	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

0,8% (29) podmiotów jako rodzaj działalności deklaroowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaroowało 22,0% (809) podmiotów, a 77,2% (2 838) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Busko-Zdrój najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (29.2%) oraz Budownictwo (18.3%).

Tabela 160 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020

Busko -Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27	28	28	30	30	29
przemysł i budownictwo	659	669	687	716	760	809
pozostała działalność	2 681	2 717	2 729	2 729	2 781	2 838

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wg danych GUS wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Busko-Zdrój 2 156 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 2 491 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 335. 62,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Busko-Zdrój pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 7,4% w przemyśle i budownictwie, a 10,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 161 Pracujący w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2020

Busko - Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	7 418	7 559	7 458	7 568	7 709	7 521
miasto	5 973	6 015	6 000	6 037	6 085	6 038
obszar wiejski	1 445	1 544	1 458	1 531	1 624	1 483
Kobiet	4 083	4 210	4 188	4 185	4 328	4 149
Mężczyzn	3 335	3 349	3 270	3 383	3 381	3 372

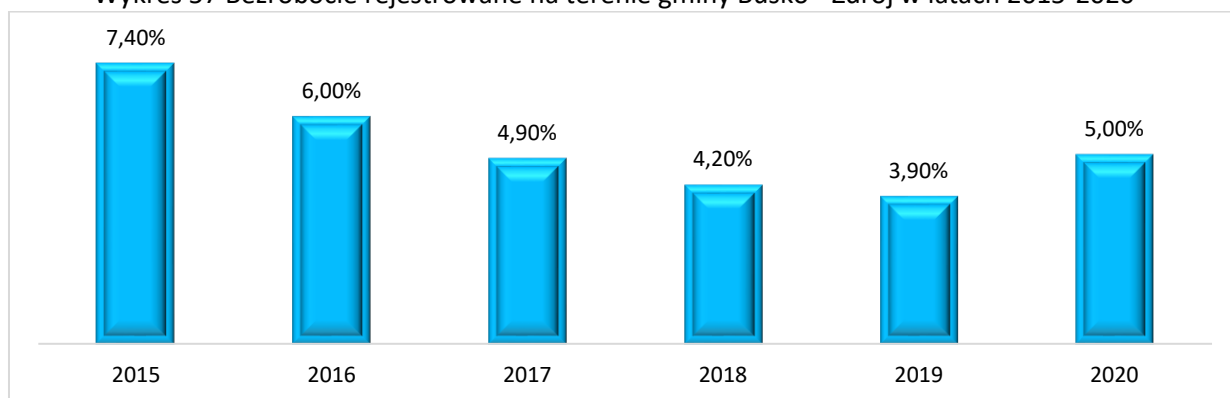
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Busko-Zdrój wynosiło w 2020 roku 5,0% (5,3% wśród kobiet i 4,8% wśród mężczyzn). Stopa bezrobocia w 2020 r. zwiększyła się w stosunku do stanu z 2019 r., kiedy to wynosiła 3,9%.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 57 Bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS w Powiatowym Urzędzie Pracy w Busku - Zdroju ma koniec grudnia 2020r. zarejestrowanych było 797 osób bezrobotnych w tym 392 kobiet i 405 mężczyzn. 561 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 253 osób pozostaje bez pracy powyżej 12 m-cy, zaś 114 osób to bezrobotni z prawem do zasiłku. Liczba bezrobotnych w 2020r. zwiększyła się o 157 osoby z względem roku 2019. To pierwszy rok, począwszy od 2015 roku, kiedy liczba bezrobotnych w wzrosła licząc rok do roku.

Tabela 162 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Busko- Zdrój w latach 2015-2020

Busko - Zdrój	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	1 217	969	793	673	640	797
Kobiet	550	419	372	325	313	392
Mężczyzn	667	550	421	348	327	405

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Busko-Zdrój wynosiło 4 375,49 PLN, co odpowiada 79.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Chmielnik

W gminie Chmielnik w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 926 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 754 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Chmielnik najwięcej (42) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (899) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 163 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Chmielnik

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	749	768	811	849	908	926
miasto	392	394	398	407	408	402
obszar wiejski	357	374	413	442	500	524
zatrudniająca do 9 pracowników	716	736	778	817	881	899
zatrudniająca od 10-49 pracowników	26	25	26	25	21	21
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	7	7	7	7	6	6

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

zatrudniająca od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku zarejestrowano 67 nowych podmiotów, a 46 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2020 najczęściej (114) podmiotów zarejestrowano w roku 2017, a najmniej (64) w roku 2011. W tym samym okresie najczęściej (89) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (46) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Tabela 164 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Chmielnik

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chmielnik	67	96	114	102	110	67
miasto	32	42	34	42	36	19
obszar wiejski	35	54	80	60	74	48
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chmielnik	74	60	71	62	51	46
miasto	36	31	40	32	30	21
obszar wiejski	38	29	31	30	21	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1,6% (15) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 24,7% (229) podmiotów, a 73,7% (682) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Chmielnik najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (37.4%) oraz Budownictwo (21.6%).

Tabela 165 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	19	18	15	15	15
przemysł i budownictwo	150	163	179	196	226	229
pozostała działalność	579	586	614	638	667	682

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Chmielnik 834 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 463 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -371. 52,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Chmielnik pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 16,6% w przemyśle i budownictwie, a 10,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

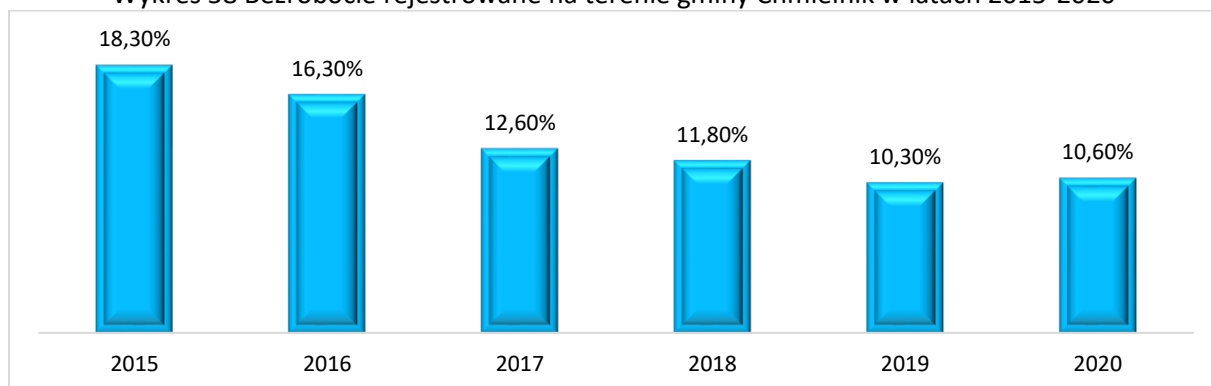
Tabela 166 Pracujący w Gminie Chmielnik w latach 2015-2020

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Ogółem	1188	1201	1239	1259	1259	1265
miasto	879	893	888	878	875	849
obszar wiejski	309	308	351	381	384	416
Kobiet	721	738	761	782	772	785
Mężczyzn	467	463	478	477	487	480

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Chmielnik wynosiło w 2020 roku 10,6% (12,2% wśród kobiet i 9,3% wśród mężczyzn). Analizując ostatnie pięć lat zauważyć można znaczny spadek bezrobocia na terenie gminy, jedynie rok 2020 przyniósł nieznaczny wzrost poziom bezrobocia z 10,3% do 10,6% wzrost o 0,3%.

Wykres 58 Bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kielcach ma koniec grudnia 2020r. zarejestrowanych było 402 osób bezrobotnych w tym 211 kobiet i 191 mężczyzn zamieszkujących obszar gminy Chmielnik. 260 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 200 osób pozostaje bez pracy powyżej 12 m-cy, zaś 73 osoby to bezrobotni z prawem do zasiłku. 20 osób w grudniu zostało zwolnionych z przyczyn dot. zakładu pracy. Liczba bezrobotnych według stanu na 31.12.2020r. zwiększyła się o 9 osób względem grudnia 2019r.

Tabela 167 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Chmielnik w latach 2015-2020

Chmielnik	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	706	623	478	454	393	402
Kobiet	340	318	259	248	206	211
Mężczyzn	366	305	219	206	187	191

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Chmielnik wynosiło 4 355,66 PLN, co odpowiada 78.90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Gnojno

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

W gminie Gnojno w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 299 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 247 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Gnojno najwięcej (12) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (291) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 168 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 w Gminie Gnojno

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	247	250	257	276	285	299
zatrudniająca do 9 pracowników	237	241	247	267	277	291
zatrudniająca od 10-49 pracowników	8	7	8	7	6	6
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	2	2	2	2	2	2
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku zarejestrowano 7 nowych podmiotów, a 11 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (43) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (13) w roku 2015. W tym samym okresie najwięcej (27) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (4) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2012 roku.

Tabela 169 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Gnojno

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	13	16	17	43	32	27
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	11	11	14	16	10	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3,3% (10) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 40,5% (121) podmiotów, a 56,2% (168) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Gnojno najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są

- Budownictwo (40.9%) oraz
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27.9%).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 170 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	10	10	10	8	10
przemysł i budownictwo	78	83	85	98	112	121
pozostała działalność	159	157	162	168	165	168

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Gnojno 217 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 75 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -142. 62,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Gnojno pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 7,4% w przemyśle i budownictwie, a 10,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

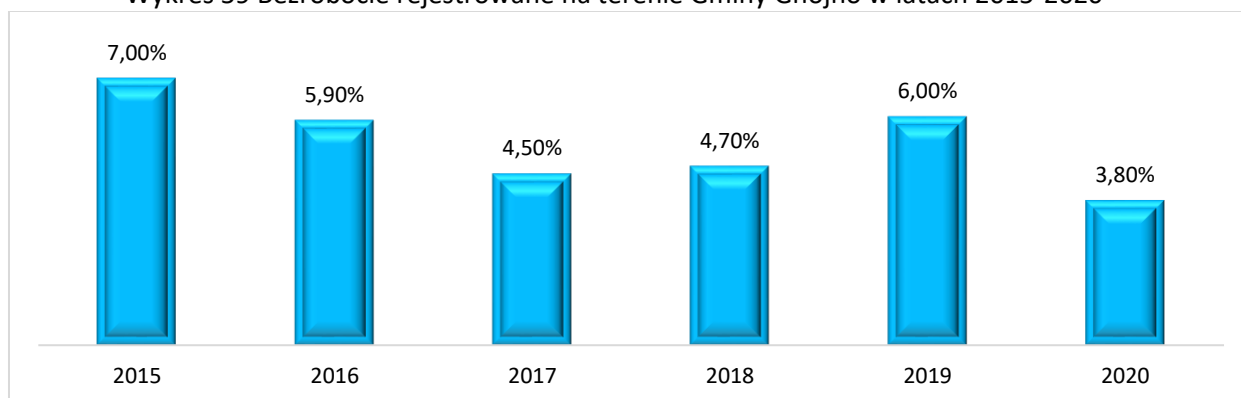
Tabela 171 Pracujący w Gminie Gnojno w latach 2015-2020 w podziale na płeć

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	320	332	340	357	311	30
Kobiet	255	246	271	287	252	241
Mężczyzn	65	86	69	70	59	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Gnojno wynosiło w 2020 roku 3,8% (4,1% wśród kobiet i 3,6% wśród mężczyzn). Na przestrzeni ostatnich kilku lat zaobserwować można wahania stopy bezrobocia na terenie gminy.

Wykres 59 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędzie Pracy w Busku - Zdroju na koniec grudnia 2020r. zarejestrowanych było 84 osób bezrobotnych zamieszkujących Gminę Gnojno w tym 38 kobiet

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

i 46 mężczyzn. 71 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 22 osób pozostaje bez pracy powyżej 12 m-cy, 10 osoby to bezrobotni z prawem do zasiłku.

Tabela 172 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Gnojno w latach 2015-2020

Gnojno	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	153	129	96	101	79	84
Kobiet	69	57	46	51	46	38
Mężczyzn	84	72	50	50	33	46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Gnojno wynosiło 4 375,49 PLN, co odpowiada 79.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Pierzchnica

W gminie Pierzchnica w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowane były 322 podmioty gospodarki narodowej, z czego 249 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Pierzchnica najwięcej (17) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (305) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 173 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Pierzchnica

Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	272	266	275	291	313	322
miasto					101	106
obszar wiejski	272	266	275	291	212	216
zatrudniająca do 9 pracowników	257	250	260	274	296	305
zatrudniająca od 10-49 pracowników	13	14	13	15	15	15
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	2	2	2	2	2	2
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020r. zarejestrowano 28 nowych podmiotów, a 18 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (44) podmiotów zarejestrowano w roku 2017, a najmniej (14) w roku 2011. W tym samym okresie najwięcej (31) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (12) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2019 roku.

Tabela 174 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Pierzchnica

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pierzchnica	27	25	44	35	34	28
miasto					7	11
obszar wiejski	27	25	44	35	27	17
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Pierzchnica	26	28	31	20	12	18
miasto					3	5
obszar wiejski	26	28	31	20	9	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3,4% (11) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 28,0% (90) podmiotów, a 68,6% (221) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Pierzchnica najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28.9%) oraz Budownictwo (24.9%).

Tabela 175 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	11	14	11	11	11
przemysł i budownictwo	56	56	59	70	83	90
pozostała działalność	206	199	202	210	219	221

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Pierzchnica 272 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 60 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -212.

52,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Pierzchnica pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 16,6% w przemyśle i budownictwie, a 10,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 176 Pracujący w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2020 w podziale na miasto/obszar wiejski oraz płeć

Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	221	253	281	273	272	258
Kobiet	133	147	175	183	167	169
Mężczyzn	88	106	106	90	105	89

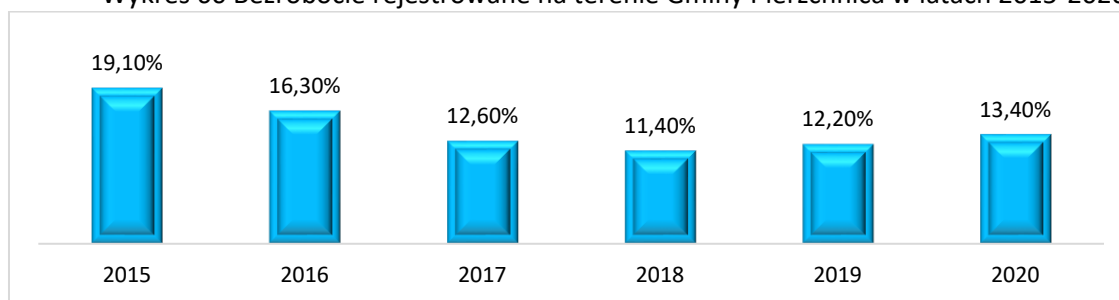
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Pierzchnica wynosiło w 2020 roku 13,4% (14,2% wśród kobiet i 12,7% wśród mężczyzn). Stopa bezrobocia wynosząca na dzień 31.12.2020 r. 13,4% zwiększyła się w stosunku do stanu z dnia 31.12.2019 r., kiedy to wynosiła 12,2 %.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 60 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach na koniec grudnia 2020r. zarejestrowanych było 216 osób bezrobotnych zamieszkujących Gminę Pierzchnica w tym 103 kobiet i 113 mężczyzn. 139 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 99 osób pozostaje bez pracy powyżej 12 m-cy, 127 osób to bezrobotni z prawem do zasiłku, 10 osoby to zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2020r. względem grudnia 2019r. zwiększyła się o 18 osoby z 198 do 216 osób.

Tabela 177 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020

Pierzchnica	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	313	264	199	187	198	216
Kobiet	134	115	97	97	107	103
Mężczyzn	179	149	102	90	91	113

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Pierzchnica wynosiło 4 355,66 PLN, co odpowiada 78.90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Raków

W gminie Raków w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 420 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 338 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Raków najwięcej (18) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (405) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 178 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Raków

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	371	377	395	410	401	420
zatrudniająca do 9 pracowników	359	365	380	395	387	405
zatrudniająca od 10-49 pracowników	11	11	14	14	13	14
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	1	1	1	1	1	1
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (62) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (31) w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej (54) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (25) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku.

Tabela 179 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Raków

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	42	42	56	62	44	41
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	28	35	36	40	47	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2,9% (12) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 27,9% (117) podmiotów, a 69,3% (291) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Raków najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (45.0%) oraz Budownictwo (24.9%)

Tabela 180 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Raków w latach 2015-2020

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	10	9	10	12	12
przemysł i budownictwo	87	92	97	97	97	117
pozostała działalność	274	275	289	303	292	291

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Raków 252 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 30 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -222. 52,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Raków pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 16,6% w przemyśle i budownictwie, a 10,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 181 Pracujący w Gminie Raków w latach 2015-2020 w podziale na płeć

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	319	276	229	220	234	200
Kobiet	154	137	110	110	122	114
Mężczyzn	165	139	119	110	112	86

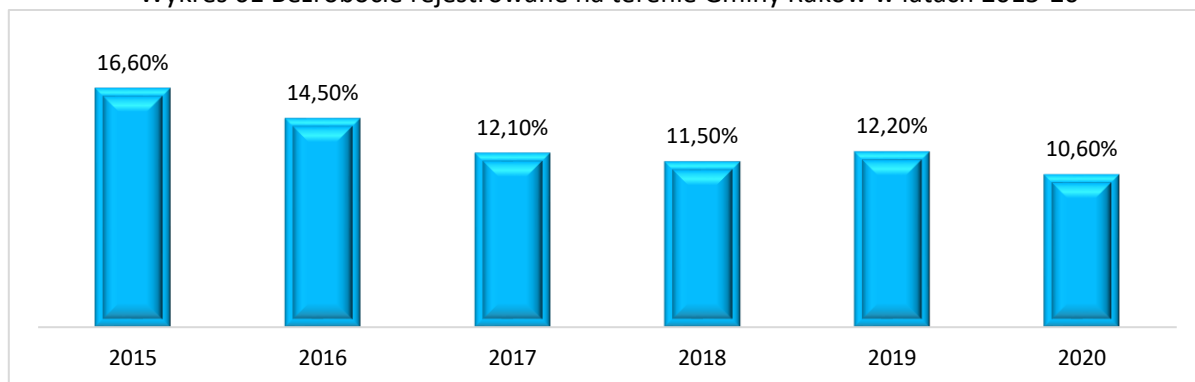
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Bezrobocie rejestrowane w gminie Raków wynosiło w 2020 roku 10,6% (13,9% wśród kobiet i 8,1% wśród mężczyzn). Względem 2019r. stopa bezrobocia spadła o 1,6%.

Wykres 61 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Raków w latach 2015-20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach w 2020 r. zarejestrowanych było 200 osób bezrobotnych z terenu Gminy Raków, w tym 114 kobiety i 86 mężczyzn. 140 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 69 osób pozostaje bez pracy powyżej 12 m-cy, 30 osób to bezrobotni z prawem do zasiłku.

Tabela 182 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Raków w latach 2015-2020

Raków	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	319	276	229	220	234	200
Kobiet	154	137	110	110	122	114
Mężczyzn	165	139	119	110	112	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Raków wynosiło 4 355,66 PLN, co odpowiada 78.90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Szydłów

W gminie Szydłów w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 239 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 171 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 20 nowych podmiotów, a 16 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Szydłów najwięcej (8) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (232) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 183 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Szydłów

Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	194	189	199	213	229	239
miasto					73	75
obszar wiejski	194	189	199	213	156	164
zatrudniająca do 9 pracowników	186	181	191	205	223	232

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

zatrudniająca od 10-49 pracowników	5	5	5	5	4	5
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	2	2	2	2	1	1
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	1	1	1	1	1	1
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (34) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (9) w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej (18) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (7) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2009 roku.

Tabela 184 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020
w Gminie Szydłów

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Szydłów	16	12	19	34	34	20
miasto					7	4
obszar wiejski	16	12	19	34	27	16
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Szydłów	11	17	14	15	15	16
miasto					9	3
obszar wiejski	11	17	14	15	6	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1,3% (3) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 28,0% (67) podmiotów, a 70,7% (169) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Szydłów najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (29.8%) oraz Budownictwo (22.2%).

Tabela 185 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie
Gminy Szydłów w latach 2015-2020

Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	7	5	2	3	3
przemysł i budownictwo	47	46	52	62	69	67
pozostała działalność	140	136	142	149	157	169

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Szydłów 246 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 154 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -92. 44,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Szydłów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 25,4% w przemyśle i budownictwie, a 6,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

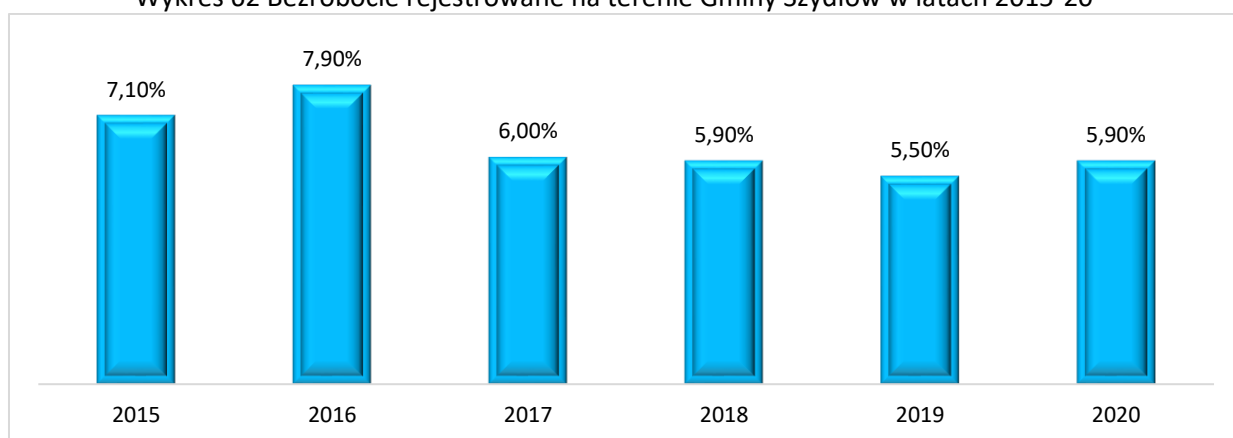
Tabela 186 Pracujący w Gminie Szydłów w latach 2015-2020 w podziale na płeć

Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Ogółem	840	832	767	814	788	623
Kobiet	270	271	266	268	271	243
Mężczyzn	570	561	501	546	517	380

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Szydłów wynosiło w 2020 roku 5,9% (6,3% wśród kobiet i 5,7% wśród mężczyzn). Stopa bezrobocia w gminie Szydłów wynosząca na dzień 31.12.2020 r. 5,9% zwiększyła się w stosunku do stanu z dnia 31.12.2019 r., kiedy to wynosiła 5,5%.

Wykres 62 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Szydłów w latach 2015-20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Staszowie w 2020 r. zarejestrowanych było 121 osób bezrobotnych z terenu Gminy Szydłów, w tym 57 kobiety i 67 mężczyzn. Liczba bezrobotnych zwiększyła się o 9 osoby z 112 na 121 osób.

Tabela 187 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Szydłów w latach 2015-2020

Szydłów	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	147	164	122	122	112	121
Kobiet	70	74	63	68	58	57
Mężczyzn	77	90	59	54	54	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Szydłów wynosiło 4 825,77 PLN, co odpowiada 87.40% przeciętne miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Gmina Tuczępy

W gminie Tuczępy w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowane były 274 podmioty gospodarki narodowej, z czego 208 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 27 nowych podmiotów, a 4 podmioty zostały wyrejestrowane. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Tuczępy najwięcej (9) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (261) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 188 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Tuczępy

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	221	222	223	229	254	274
zatrudniająca do 9 pracowników	205	207	210	215	241	261
zatrudniająca od 10-49 pracowników	11	10	9	10	9	9
zatrudniająca od 50- 249 pracowników	5	5	4	4	4	4
zatrudniająca od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0	0
zatrudniająca od 1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2009-2020 najczęściej (36) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (12) w roku 2013. W tym samym okresie najczęściej (17) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2018 roku, najmniej (4) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Tabela 189 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Tuczępy

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów	16	13	20	26	36	27
Liczba wyrejestrowanych podmiotów	14	13	15	17	12	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2,2% (6) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 45,3% (124) podmiotów, a 52,6% (144) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Tuczępy najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (43.8%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.0%).

Tabela 190 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2020

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	6	6	5	6	6
przemysł i budownictwo	98	97	99	99	113	124
pozostała działalność	117	119	118	125	135	144

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Tuczępy 295 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 266 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -29. 62,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Tuczępy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 7,4% w przemyśle i budownictwie, a 10,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Diagnoza strategiczna

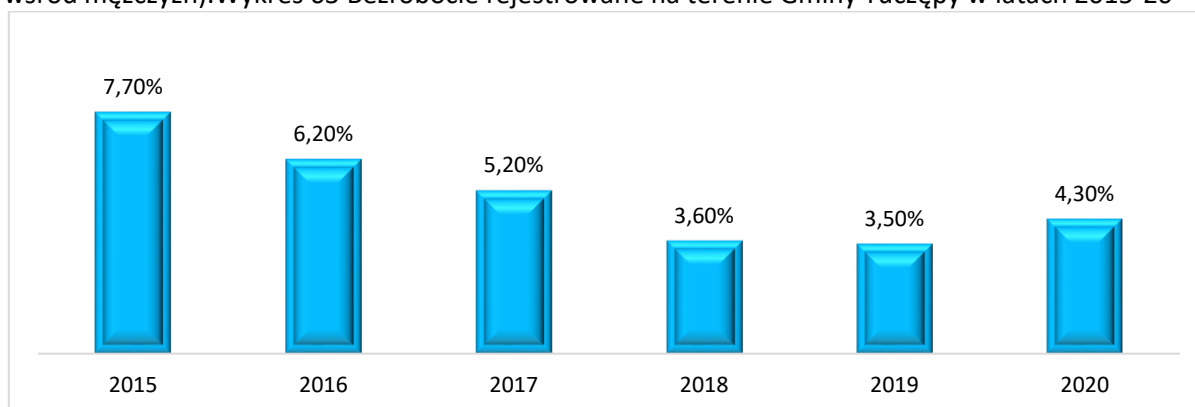
Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 191 Pracujący w Gminie Tuczępy w latach 2015-2020 w podziale na płeć

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	817	800	751	779	780	752
Kobiet	207	215	218	233	238	235
Mężczyzn	610	585	533	546	542	517

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie rejestrowane w gminie Tuczępy wynosiło w 2020 roku 4,3% (4,0% wśród kobiet i 4,5% wśród mężczyzn). Wykres 63 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busku - Zdroju w 2020 r. zarejestrowanych było 81 osób bezrobotnych z terenu Gminy Tuczępy, w tym 34 kobiety (tj. 42,0%) i 47 mężczyzn. 64 zarejestrowanych bezrobotnych to osoby w wieku 18-44 lata. 27 osób pozostaje bez pracy powyżej 9 m-cy, 30 osób to bezrobotni z prawem do zasiłku.

Tabela 192 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Tuczępy w latach 2015-2020

Tuczępy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	143	116	98	68	71	81
Kobiet	59	51	39	30	39	34
Mężczyzn	84	65	59	38	32	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Tuczępy wynosiło 4 375,49 PLN, co odpowiada 79.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Podsumowanie obszaru „Gospodarka i rynek pracy”

Wniosek nr 25: Z roku na rok wzrasta liczba podmiotów gospodarczych na obszarze gmin objętych Strategią. W 2020 r. na terenie gmin „Na Szlaku” funkcjonowało 6156 podmiotów i względem roku 2015 odnotowano wzrost o 736 firm. Najwięcej firm (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) zarejestrowanych jest na terenie gmin Busko-Zdrój (0,11), Chmielnik oraz Raków (0,8).

Tabela 193 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie gmin objętych Strategią

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko -Zdrój	3 367	3 414	3 444	3 475	3 571	3 676

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Chmielnik	749	768	811	849	908	926
Gnojno	247	250	257	276	285	299
Pierzchnica	272	266	275	291	313	322
Raków	371	377	395	410	401	420
Szydłów	194	189	199	213	229	239
Tuczępy	221	222	223	229	254	274
RAZEM	5 421	5 486	5 604	5 743	5 961	6 156

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wniosek nr 26: Na obszarze gmin Gnojno, Raków w ostatnich latach zauważyć można stopniowy spadek stopy bezrobocia. Inaczej wygląda sytuacja w pozostałych gminach gdzie w ostatnim roku zaobserwować można jego wzrost. Największe bezrobocie notują gminy: Pierzchnica 13,40%, Chmielnik i Raków (10,6%) natomiast najmniejsza gmina Gnojno 3,8%.

Tabela 194 Stopa bezrobocia w latach 2015-2019 na terenie Gmin objętych Strategią

STOPA BEZROBOCIA [%]	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Busko - Zdrój	7,40%	6,00%	4,90%	4,20%	3,90%	5,00%
Gnojno	7,00%	5,90%	4,50%	4,70%	6,00%	3,80%
Chmielnik	18,30%	16,30%	12,60%	11,80%	10,30%	10,60%
Szydłów	7,10%	7,90%	6,00%	5,90%	5,50%	5,90%
Pierzchnica	19,10%	16,30%	12,60%	11,40%	12,20%	13,40%
Tuczępy	7,70%	6,20%	5,20%	3,60%	3,50%	4,30%
Raków	16,60%	14,50%	12,10%	11,50%	12,20%	10,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 195 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenów Gmin objętych Strategią

	2015	2016	2017	2018	2019	2019
Busko - Zdrój	1 217	969	793	673	640	797
Gnojno	153	129	96	101	79	84
Chmielnik	706	623	478	454	393	402
Szydłów	147	164	122	122	112	121
Pierzchnica	313	264	199	187	198	216
Tuczępy	143	116	98	68	71	81
Raków	319	276	229	220	234	200
RAZEM	2 998	2 541	2 015	1 825	1 727	1 901

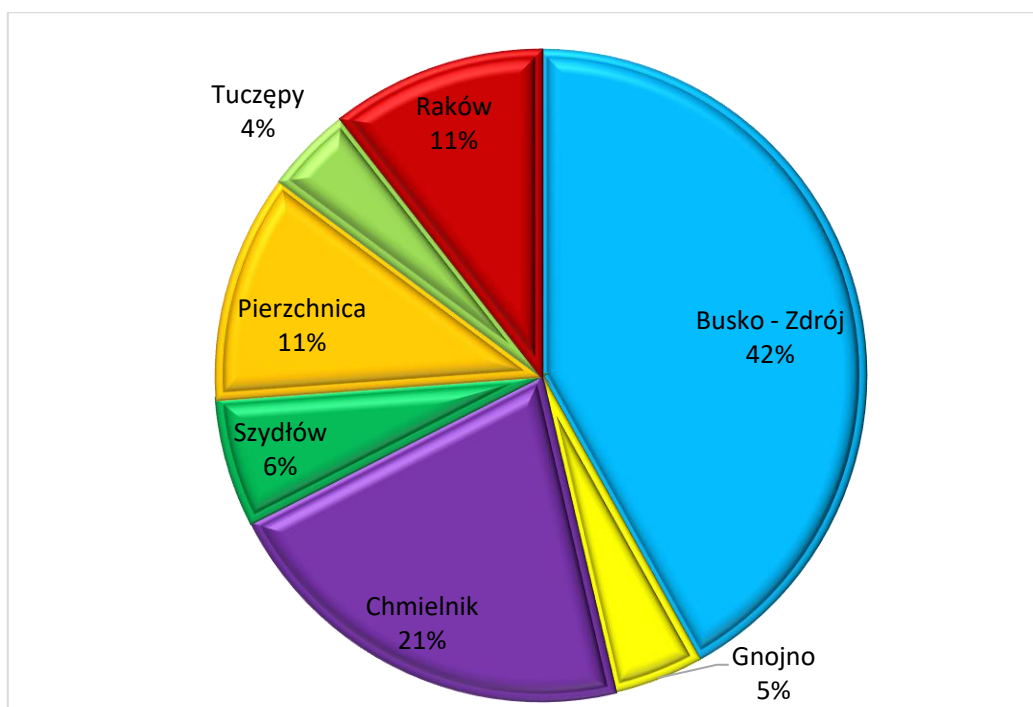
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych stan na 31.12.2020r w PUP względem grudnia 2019r zwiększyła się o 174 osoby z 1727 na 1901 osób. To pierwszy rok, począwszy od 2015 roku, kiedy liczba bezrobotnych na analizowanym obszarze wzrosła licząc rok do roku. Analizując poszczególne gminy tylko na terenie Rakowa liczba osób bezrobotnych zmalała.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 64 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenów Gmin objętych Strategią

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Możliwości wsparcia gospodarki i rynku pracy przez samorządy:

Pomysły na projekty w obszarze przedsiębiorczości i rynku pracy zgłoszone przez samorządy na etapie przygotowania *Diagnozy*:

- stworzenie Centrum obsługi przedsiębiorcy i inwestora połączone z inkubatorem przedsiębiorczości,
- promocja lokalnych produktów oraz stworzenie wspólnego systemu promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza,
- zbudowanie systemu wsparcia pracowników i przedsiębiorczości mieszkańców oraz przyciągania inwestorów poprzez opracowanie Strategii, spotkania, kampanię promocyjną itp.
- wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy),
- utworzenie terenów inwestycyjnych (ich pozyskiwanie oraz ich uzbrojenie m.in. drogi dojazdowe, sieć wodociągowa i kanalizacyjna),
- utworzenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy Chmielnik:
 - Chmielnik ul. Dygasińskiego ok. 4,2 ha (wykonanie dróg oraz sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej),
 - Celiny (przy składowisku) ok. 13 ha z przeznaczeniem do przerobu odpadów komunalnych
 - Przededworze (teren przy torze) ok. 3 ha z przeznaczeniem na stację przeładunkową oraz terenów prywatnych pełniących funkcję strategiczną:
 - Hespól ok. 60 ha - z przeznaczeniem na port przeładunkowy przy LHS,
 - Miasto Kielce – teren Grabowca i Piotrkowice – z przeznaczeniem na tereny magazynowo – składowe,
 - (własność prywatna) ok. 90 ha Piotrkowice z przeznaczeniem na tereny rekreacyjno-wypoczynkowe,
- stworzenie nowych terenów inwestycyjnych w Szydłowie.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

12. Finanse publiczne

Możliwości realizacji celów i projektów wskazanych w Strategii będą bezpośrednio uzależnione od możliwości pozyskiwania dotacji, subwencji i innych środków zewnętrznych oraz od sytuacji budżetowej poszczególnych samorządów, bowiem coraz większym wyzwaniem będzie wniesienie wkładu własnego do projektów.

Gmina Busko -Zdrój

Suma wydatków z budżetu gminy Busko-Zdrój wyniosła w 2020r. 174,2 mln złotych, co daje 5,4 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, co oznacza to wzrost wydatków o 9.8% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy Busko-Zdrój - 23.1% została przeznaczona na Dział 630 - Turystyka. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 801 - Oświata i wychowanie (21.9%) oraz na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (8%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 48,6 mln złotych, czyli 27,9% wydatków ogółem.

Tabela 196 Wydatki budżetu Gminy Busko Zdrój według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki w zł	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
					2020
Wydatki ogółem	119 304 164,08	147 336 705,60	158 691 167,76	174 201 341,25	374 000 519,46
Rolnictwo i łowiectwo	488 570,50	490 722,50	600 045,50	615 712,30	7 024 212,30
Transport i łączność	8 075 280,42	16 938 479,20	13 152 399,76	7 936 509,23	14 680 944,79
Gospodarka mieszkaniowa	4 455 952,53	7 198 459,42	3 394 780,68	2 362 952,24	3 158 475,60
Administracja publiczna	9 606 214,10	10 163 844,02	11 022 461,46	10 754 599,14	34 208 700,73
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	901 515,49	1 041 945,87	1 014 755,35	993 293,43	2 203 727,62
Rozliczenia różne	216 278,60	37,3	521,1	1 360,20	15 286,60
Oświata i wychowanie	36 680 016,46	42 977 323,70	43 266 327,72	38 144 948,80	88 590 978,27
Pomoc społeczna	7 244 733,49	6 919 311,39	7 118 911,18	6 777 371,78	16 379 191,78
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	545 238,63	7 178,00	12 000,00	.	.
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 935 739,59	1 957 942,93	2 077 147,12	2 196 794,82	5 029 448,29
Rodzina	29 630 257,69	28 349 069,17	34 553 295,82	41 873 465,05	98 782 490,03
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8 937 315,64	10 909 005,84	14 739 482,20	13 888 032,43	30 601 912,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4 178 712,82	4 523 954,71	4 693 776,82	4 183 757,36	15 391 513,97
Kultura fizyczna	2 724 281,46	2 924 490,95	2 761 134,84	2 791 442,50	3 864 997,39
Działalność usługowa	11 475,00	11 130,00	7 970,00	6 499,00	123 700,56
Ochrona zdrowia	809 892,63	1 006 914,32	930 219,03	758 739,84	3 327 117,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Busko-Zdrój wyniosła w 2020 roku 178,5 mln złotych, co daje 5,5 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost dochodów o 11.9% w porównaniu do roku 2019. Największa część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (31.8%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 - Różne rozliczenia (22.5%) oraz z Dział 630 - Turystyka (11.1%). W budżecie gminy Busko-Zdrój wpływy z tytułu

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 903 zł na mieszkańca (16,3%), natomiast dochód z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych wynosił 37,4 zł na mieszkańca (0,7%).

Tabela 146 Dochody budżetu Gminy Busko Zdrój według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki w zł	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
					2020
Dochody ogółem	130 046 984,92	142 512 739,39	159 560 205,56	178 474 678,35	395 458 006,89
Rolnictwo i łowiectwo	457 989,91	460 009,41	567 061,40	584 357,79	4 420 156,46
Transport i łączność	3 331 853,70	6 544 170,06	7 694 575,62	802 612,83	2 770 575,28
Gospodarka mieszkaniowa	6 731 789,41	8 507 248,87	4 619 689,39	4 379 466,79	5 343 646,43
Administracja publiczna	507 719,30	461 277,65	525 893,11	553 160,34	2 851 233,38
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona	55 672,64	60 665,29	70 955,32	76 513,13	643 555,81
przeciwpożarowa					
Rozliczenia różne	26 358 222,82	28 004 247,70	29 348 894,97	40 067 639,85	118 591 422,32
Oświata i wychowanie	1 708 018,46	4 488 526,47	3 536 552,46	2 986 062,59	8 078 683,76
Pomoc społeczna	2 780 516,39	2 795 820,69	3 349 328,87	3 076 623,61	7 942 939,22
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	528 106,70
Edukacyjna opieka wychowawcza	102 350,84	89 564,53	82 379,35	70 366,74	578 321,08
Rodzina	29 622 547,32	28 334 938,99	34 504 961,62	41 806 487,62	98 337 777,71
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 438 776,93	2 457 399,08	8 512 289,65	6 869 398,10	17 838 713,88
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	30 153,90	107 821,37	75 711,35	30 953,85	3 376 145,47
Kultura fizyczna	454 151,07	506 286,95	398 487,38	327 067,32	435 143,50
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	52 634 079,10	54 733 299,40	60 003 392,80	56 755 338,00	95 931 916,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie dochodów bieżących zakłada się ich stabilny wzrost. Wydatki bieżące co roku będą nieznacznie wzrastać na co pozwalać będzie równoległy wzrost dochodów. Gmina nie jest obecnie zadłużona.

Gmina Chmielnik

Suma wydatków z budżetu gminy Chmielnik wyniosła w 2020 roku 66,3 mln złotych, co daje 5,9 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek wydatków o 10,5% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy Chmielnik - 26.5% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (13.8%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (7.7%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 15,0 mln zł, czyli 22,7% wydatków ogółem.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 197 Wydatki budżetu Gminy Chmielnik według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki
Wydatki ogółem	51 544 163,32	65 224 677,70	73 441 018,00	66 317 736,10	1 285 000 914,31
Rolnictwo i łowiectwo	358 377,11	488 701,11	537 591,65	431 478,34	92 316 551,38
Transport i łączność	1 973 112,82	1 773 186,98	796 210,10	1 550 264,26	105 370 130,77
Gospodarka mieszkaniowa	452 232,67	333 103,07	601 675,58	1 529 378,81	28 085 650,35
Administracja publiczna	4 261 322,70	4 523 362,10	4 868 455,80	5 123 172,80	90 034 796,20
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	435 301,09	498 567,20	1 063 491,59	2 096 282,50	12 756 036,39
Rozliczenia różne	40,27	.	.	.	3 386 732,44
Oświata i wychowanie	18 489 900,82	30 210 881,33	28 668 558,30	17 582 053,12	347 669 081,02
Pomoc społeczna	3 221 452,76	3 478 228,67	4 691 521,72	3 648 966,96	53 691 729,69
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	747 345,26	933 945,68	402 890,18	481 562,19	4 603 664,35
Edukacyjna opieka wychowawcza	814 330,32	800 217,98	862 363,43	931 201,53	11 493 330,38
Rodzina	14 774 605,65	14 307 910,58	15 740 491,20	17 455 613,94	355 116 145,89
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 832 612,08	2 875 548,43	10 520 128,23	9 140 299,91	98 664 704,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 799 557,40	3 499 848,50	2 886 761,00	3 450 152,40	26 569 751,00
Kultura fizyczna	163 652,50	368 453,66	471 992,44	1 788 513,74	13 662 547,03
Działalność usługowa	30 538,48	33 259,30	53 801,21	41 724,83	1 149 148,17
Ochrona zdrowia	355 909,34	201 421,99	237 487,97	192 876,91	3 696 443,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Chmielnik wyniosła w 2020. 68,6 mln złotych, co daje 6,1 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek dochodów o 1.8% w porównaniu do roku 2019. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (32.4%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (21.5%) oraz z Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6.1%). W budżecie gminy Chmielnik wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 647 zł na mieszkańca (10,6%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 20,0 zł na mieszkańca (0,3%).

Tabela 198 Dochody budżetu Gminy Chmielnik według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki
Dochody ogółem	51 957 722,05	60 040 796,80	70 018 668,72	68 612 499,86	1 296 512 355,32
Rolnictwo i łowiectwo	362 027,70	404 238,30	447 419,70	414 075,30	53 841 770,30
Transport i łączność	923 891,65	866 239,73	681 635,31	215 930,44	27 051 744,35
Gospodarka mieszkaniowa	865 061,08	656 147,34	743 852,06	1 178 084,79	16 978 979,46
Administracja publiczna	387 257,95	287 393,24	294 676,18	345 337,12	5 500 432,20
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	87 690,80	21 749,80	34 262,80	1 067 577,20	2 126 594,80
Rozliczenia różne	14 217 370,67	14 504 060,72	17 011 376,74	22 198 777,92	376 833 576,46
Oświata i wychowanie	5 253 087,00	11 264 970,40	11 196 550,10	3 064 738,60	38 346 919,00
Pomoc społeczna	1 706 373,79	2 071 563,33	1 887 808,31	2 896 906,35	29 009 322,49

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	829 414,40	812 479,00	483 642,90	337 938,10	5 263 257,90
Edukacyjna opieka wychowawcza	76 477,00	86 946,93	95 264,50	119 140,00	2 532 961,24
Rodzina	14 653 255,08	14 169 429,61	15 555 357,12	17 156 395,11	347 309 535,51
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	894 806,49	860 723,47	7 207 108,62	4 214 767,87	55 770 112,30
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	19 153,09	692 851,68	850	511 691,43	1 814 879,75
Kultura fizyczna	.	5 000,00	.	1,5	1 455 721,00
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	11 669 104,57	13 217 938,07	14 260 823,37	14 773 919,00	311 544 094,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Gnojno

Suma wydatków z budżetu gminy wyniosła w 2020r. 23,6 mln zł, co daje 5,5 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek wydatków o 8.2% w porównaniu do roku 2019. Największą część budżetu gminy - 35.3% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (12.1%) oraz na Dział 852 - Pomoc społeczna (5.9%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 2,2 mln złotych, czyli 9,3% wydatków ogółem.

Tabela 199 Wydatki budżetu Gminy Gnojno według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki w zł	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
					2020
Wydatki ogółem	20 771 473,76	23 560 459,90	25 823 436,89	23 628 457,24	374 000 519,46
Rolnictwo i łowiectwo	385 320,75	4 039 845,20	1 948 148,60	1 319 903,19	7 024 212,25
Transport i łączność	2 131 517,98	1 317 841,35	1 529 354,69	481 737,34	14 680 944,79
Gospodarka mieszkaniowa	31 552,21	57 840,61	29 686,97	28 448,04	3 158 475,60
Administracja publiczna	2 129 483,21	2 516 861,70	2 726 239,09	2 857 462,61	34 208 700,73
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	74 476,52	126 632,15	91 630,57	110 370,42	2 203 727,62
Rozliczenia różne	.	970,68	.	.	15 286,58
Oświata i wychowanie	5 975 673,33	6 000 719,86	7 170 469,04	8 330 813,72	88 590 978,27
Pomoc społeczna	1 481 257,28	1 252 400,05	1 502 318,25	1 393 861,39	16 379 191,78
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	352 787,10	208 548,15	.	.	.
Edukacyjna opieka wychowawcza	30 363,00	36 127,00	91 462,00	110 642,00	5 029 448,29
Rodzina	5 915 734,52	5 429 076,56	6 007 320,41	6 749 831,89	98 782 490,03
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 265 532,52	682 937,29	3 462 203,86	1 091 908,22	30 601 912,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	264 170,67	224 912,04	226 839,60	284 124,51	15 391 513,97
Kultura fizyczna	44 911,80	79 543,80	65 798,00	53 888,60	3 864 997,40
Działalność usługowa	.	2 000,00	5 000,00	118,2	123 700,60

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Ochrona zdrowia	68 165,48	876 332,06	86 077,43	112 809,29	3 327 117,83
-----------------	-----------	------------	-----------	------------	--------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Gnojno wyniosła w 2020r. 25,8 mln złotych, co daje 5,9 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek dochodów o 2.1% w porównaniu do roku 2019. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (46.1%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (15%) oraz z Dział 801 - Oświata i wychowanie (3.8%). W budżecie gminy wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 512 zł na mieszkańca (8,6%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wyniósł 18,8 zł na mieszkańca (0,3%).

Tabela 200 Dochody budżetu Gminy Gnojno według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki w zł	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
					2020
Dochody ogółem	19 761 971,02	19 338 086,23	26 562 514,75	25 753 092,78	395 458 006,89
Rolnictwo i łowiectwo	338 400,70	402 166,44	2 823 670,92	514 696,69	4 420 156,46
Transport i łączność	502 041,80	1 431 296,00	841 702,00	16 682,00	2 770 575,30
Gospodarka mieszkaniowa	227 846,64	41 023,94	288 682,23	37 457,93	5 343 646,43
Administracja publiczna	57 632,11	55 585,44	57 311,51	87 067,75	2 851 233,38
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	643 555,81
Rozliczenia różne	6 332 985,55	7 157 309,34	7 648 330,00	11 873 445,60	118 591 422,32
Oświata i wychowanie	212 370,95	182 204,77	431 971,94	988 254,35	8 078 683,76
Pomoc społeczna	876 008,63	677 579,39	808 012,21	626 598,63	7 942 939,22
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	447 034,66	71 601,57	.	.	.
Edukacyjna opieka wychowawcza	24 290,00	30 778,00	70 120,00	92 000,00	578 321,08
Rodzina	5 790 008,44	5 337 707,19	5 924 938,20	6 691 449,92	98 337 777,71
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 418 980,06	293 768,92	3 229 881,17	541 301,26	17 838 713,88
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4 493,45	9 921,80	.	.	3 376 145,47
Kultura fizyczna	.	.	35 998,00	.	435 143,50
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	3 167 844,10	3 168 325,00	3 518 955,20	3 854 414,00	95 931 916,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Gmina Pierzchnica

Suma wydatków z budżetu gminy Pierzchnica wyniosła w 2020r. 26,0 mln zł, co daje 5,5 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost wydatków o 3.4% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy - 28.3% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (11.1%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (9.5%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 3,5 mln zł, czyli 13,3% wydatków ogółem.

Tabela 201 Wydatki budżetu Gminy Pierzchnica według działów w latach 2019-2020

Wskaźniki	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Wydatki ogółem	25 511 504,86	25 957 743,87	1 285 000 914,31
Rolnictwo i łowiectwo	2 345 160,88	1 014 296,47	92 316 551,38
Transport i łączność	609 290,39	629 431,51	105 370 130,77
Gospodarka mieszkaniowa	406 655,89	840 646,41	28 085 650,35
Administracja publiczna	3 314 869,64	2 465 214,12	90 034 796,19
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	123 051,07	225 052,12	12 756 036,39
Rozliczenia różne	1 669,00	.	3 386 732,44
Oświata i wychowanie	8 019 788,82	7 346 426,25	347 669 081,02
Pomoc społeczna	1 385 293,82	1 449 882,12	53 691 729,69
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	42 404,00	36 495,40	4 603 664,40
Edukacyjna opieka wychowawcza	168 913,50	102 182,60	11 493 330,40
Rodzina	6 703 078,94	7 880 737,24	355 116 145,89
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	952 220,95	2 883 321,48	98 664 704,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	732 603,52	613 904,38	26 569 750,98
Kultura fizyczna	174 545,57	98 080,00	13 662 547,03
Działalność usługowa	18 300,00	25 505,00	1 149 148,17
Ochrona zdrowia	65 918,00	76 466,00	3 696 443,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Pierzchnica wyniosła w 2020r. 28,6 mln złotych, co daje 6,1 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost dochodów o 14.6% w porównaniu do roku 2019. Największa część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (33.3%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (15.8%) oraz z Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo (10%). W budżecie gminy Pierzchnica wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 454 zł na mieszkańca (7,4%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 4,1 zł na mieszkańca (0,1%).

Tabela 202 Dochody budżetu Gminy Pierzchnica według działów w latach 2019-2020

Wskaźniki	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Dochody ogółem	25 407 646,11	28 644 556,52	1 296 512 355,32
Rolnictwo i łowiectwo	1 461 979,92	2 852 183,14	53 841 770,28
Transport i łączność	196 521,79	31 515,47	27 051 744,35
Gospodarka mieszkaniowa	375 202,69	318 429,50	16 978 979,46

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Administracja publiczna	700 053,52	75 896,79	5 500 432,20
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	10 014,36	22 500,00	2 126 594,79
Rozliczenia różne	8 940 270,28	9 535 599,94	376 833 576,46
Oświata i wychowanie	812 928,94	1 374 582,24	38 346 918,99
Pomoc społeczna	508 918,23	487 906,80	29 009 322,49
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	34 350,00	24 849,40	5 263 257,90
Edukacyjna opieka wychowawcza	22 650,95	12 718,29	2 532 961,24
Rodzina	6 663 308,72	7 831 480,15	347 309 535,51
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	932 322,50	1 480 424,70	55 770 112,30
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	94 089,30	3 874,60	1 814 879,80
Kultura fizyczna	92 161,94	.	1 455 720,99
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	4 436 514,37	4 531 858,67	311 544 094,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Raków

Suma wydatków z budżetu gminy Raków wyniosła w 2020r. 39,6 mln złotych, co daje 7,1 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost wydatków o 8.8% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy Raków - 42.9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (9.6%) oraz na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9.2%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 13,3 mln zł, czyli 33,5% wydatków ogółem.

Tabela 203 Wydatki budżetu Gminy Raków według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Wydatki ogółem	25 753 788,80	28 870 129,71	36 612 670,13	39 575 118,01	1 285 000 914,31
Rolnictwo i łowiectwo	528 331,00	4 559 202,18	441 453,25	432 387,15	92 316 551,38
Transport i łączność	2 922 167,79	1 471 969,97	1 985 664,70	1 724 825,67	105 370 130,77
Gospodarka mieszkaniowa	161 333,32	149 573,93	141 878,71	187 182,20	28 085 650,35
Administracja publiczna	3 749 310,01	3 715 009,36	3 907 034,60	3 805 224,81	90 034 796,19
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	409 898,11	139 527,62	195 118,32	248 942,71	12 756 036,39
Rozliczenia różne	3 386 732,44
Oświata i wychowanie	7 236 726,54	7 755 370,56	15 246 802,64	16 997 430,48	347 669 081,02
Pomoc społeczna	1 811 775,78	1 897 254,35	2 114 116,92	2 255 112,43	53 691 729,69
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	.	.	23 562,00	.	4 603 664,35
Edukacyjna opieka wychowawcza	196 533,00	150 454,00	149 680,00	113 096,00	11 493 330,38
Rodzina	7 290 748,49	7 148 221,03	7 628 305,01	8 800 132,49	355 116 145,89
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	754 813,33	765 715,00	3 668 958,41	3 635 081,96	98 664 704,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	170 527,53	450 018,09	195 149,19	518 671,68	26 569 750,98

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Kultura fizyczna	8 000,00	16 684,52	7 000,00	7 000,00	13 662 547,03
Działalność usługowa	.	.	.	27 000,00	1 149 148,17
Ochrona zdrowia	73 898,74	60 697,35	76 489,40	70 781,03	3 696 443,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy wyniosła w 2020r. 44,4 mln złotych, co daje 8,0 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost dochodów o 23.4% w porównaniu do roku 2019. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (43.1%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 801 - Oświata i wychowanie (13.9%) oraz z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (11.5%). W budżecie gminy wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 496 zł na mieszkańca (6,2%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 0,8 zł na mieszkańca (0,0%).

Tabela 204 Dochody budżetu Gminy Raków według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Dochody ogółem	25 712 279,20	26 221 245,47	36 227 185,65	44 427 585,34	1 296 512 355,32
Rolnictwo i łowiectwo	428 174,60	528 785,97	2 273 678,55	430 583,36	53 841 770,28
Transport i łączność	1 738 077,15	846 063,00	2 230 192,62	.	27 051 744,35
Gospodarka mieszkaniowa	78 163,60	149 265,40	203 234,26	173 196,79	16 978 979,46
Administracja publiczna	122 759,72	75 603,39	132 965,71	124 703,44	5 500 432,20
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	183 933,86	13 379,25	8 951,04	28 187,64	2 126 594,79
Rozliczenia różne	8 815 435,27	9 405 861,50	9 992 567,80	19 151 567,73	376 833 576,46
Pomoc społeczna	1 009 536,62	999 711,70	1 006 518,37	1 109 697,88	29 009 322,49
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	.	.	23 562,00	230 520,00	5 263 257,91
Edukacyjna opieka wychowawcza	157 226,40	120 363,20	134 712,00	90 476,80	2 532 961,20
Rodzina	7 232 876,69	7 095 399,76	7 559 821,20	8 692 309,97	347 309 535,51
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	667 086,57	1 043 671,53	2 799 048,12	2 279 855,76	55 770 112,30
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	25 728,95	306 259,04	20 000,00	124 067,66	1 814 879,75
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	4 173 562,48	4 485 127,02	4 877 688,40	5 088 676,21	311 544 094,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Szydłów

Suma wydatków z budżetu gminy Szydłów wyniosła w 2020r. 22,1 mln zł, co daje 4,7 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek wydatków o 39.9% w porównaniu do roku 2019. Największą część budżetu gminy Szydłów - 26.1% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (11%) oraz na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (8.2%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 2,3 mln złotych, czyli 10,6% wydatków ogółem.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 205 Wydatki budżetu gminy Szydłów według działów w latach 2019-2020

Wskaźniki	2019	2020	Powiat staszowski 2020
Wydatki ogółem	31 183 480,44	22 062 602,60	371 198 628,91
Rolnictwo i łowiectwo	941 400,78	735 280,50	5 033 278,91
Transport i łączność	962 360,37	902 918,00	11 041 554,19
Gospodarka mieszkaniowa	145 664,27	339 719,13	6 021 376,43
Administracja publiczna	2 597 700,67	2 418 667,52	35 619 855,64
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	394 269,80	714 053,00	4 050 715,60
Rozliczenia różne	.	.	1 715 861
Oświata i wychowanie	5 325 705,14	5 747 636,62	114 022 900,62
Pomoc społeczna	876 651,35	943 959,71	24 456 763,83
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	.	.	1 461 335,76
Edukacyjna opieka wychowawcza	44 931,00	70 195,00	6 555 770,30
Rodzina	5 737 039,49	6 767 149,39	107 428 545,86
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 958 372,47	1 804 760,30	27 788 934,44
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	8 176 334,25	705 832,66	9 232 286,00
Kultura fizyczna	6 300,00	41 310,76	8 322 683,54
Działalność usługowa	2 774,29	7 058,39	461 490,54
Ochrona zdrowia	69 474,22	40 463,08	1 048 321,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Szydłów wyniosła w 2020r. 26,5 mln złotych, co daje 5,7 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek dochodów o 13.4% w porównaniu do roku 2019. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (34.5%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (16.8%) oraz z Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10.3%). W budżecie gminy wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 378 zł na mieszkańca (6,6%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 18,9 zł na mieszkańca (0,3%).

Tabela 206 Dochody budżetu Gminy Szydłów według działów w latach 2019-2020

Wskaźniki	2019	2020	Powiat staszowski 2020
Dochody ogółem	30 375 684,62	26 526 558,00	400 374 174,75
Rolnictwo i łowiectwo	2 131 383,69	568 271,84	3 338 085,67
Transport i łączność	533 910,00	39 300,00	3 495 340,10
Gospodarka mieszkaniowa	68 958,70	103 494,80	5 826 595,80
Administracja publiczna	62 526,71	141 320,06	2 791 465,06
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	6 000,00	29 039,03	456 810,95
Rozliczenia różne	7 238 842,50	9 151 697,50	114 786 086,90
Oświata i wychowanie	902 692,85	550 538,23	8 765 857,35
Pomoc społeczna	246 651,44	258 357,52	12 720 061,16
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	.	.	1 422 728,91
Edukacyjna opieka wychowawcza	40 437,00	63 175,00	626 499,44

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Rodzina	5 720 778,47	6 725 067,96	105 274 365,20
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 660 505,50	2 726 321,10	18 774 661,90
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6 139 772,41	712 028,93	958 786,95
Kultura fizyczna	.	.	1 220 869,83
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości	4 593 182,70	4 449 256,60	116 388 753,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie dochodów bieżących zakłada się ich stabilny wzrost. Wydatki bieżące co roku będą nieznacznie wzrastać na co pozwalać będzie równoległy wzrost dochodów.

Gmina Tuczępy

Suma wydatków z budżetu gminy Tuczępy wyniosła w 2020r. 17,7 mln złotych, co daje 4,7 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to spadek wydatków o 2.9% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy Tuczępy - 27.9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (13.8%) oraz na Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5.3%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 893,5 tys. zł, czyli 5,1% wydatków ogółem.

Tabela 207 Wydatki budżetu Gminy Tuczępy według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat buski 2020
Wydatki ogółem	16 267 284,92	17 902 521,24	18 379 052,21	17 670 181,64	374 000 519,46
Rolnictwo i łowiectwo	266 796,15	267 970,19	315 135,72	324 457,56	7 024 212,25
Transport i łączność	756 968,97	849 759,80	866 804,31	538 786,80	14 680 944,79
Gospodarka mieszkaniowa	103 484,35	211 771,72	149 812,74	102 294,52	3 158 475,60
Administracja publiczna	2 651 650,15	2 758 686,15	2 560 947,51	2 437 038,03	34 208 700,73
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	399 693,65	359 195,50	422 706,77	145 827,04	2 203 727,62
Rozliczenia różne	3 348,00	3 490,71	3 544,00	4 050,73	15 286,58
Oświata i wychowanie	5 071 371,65	5 737 453,86	5 579 658,75	4 930 356,44	88 590 978,27
Pomoc społeczna	718 881,60	817 579,52	863 461,93	830 274,93	16 379 191,78
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	106 180,28
Edukacyjna opieka wychowawcza	111 788,47	154 384,21	268 489,85	254 380,12	5 029 448,29
Rodzina	4 319 222,17	4 166 111,54	4 734 665,16	5 667 487,38	98 782 490,03
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	631 450,55	864 543,68	794 616,80	938 220,68	30 601 912,37
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	475 584,19	810 790,39	534 484,91	470 710,66	15 391 513,97
Kultura fizyczna	60 981,14	85 926,63	41 469,18	20 906,09	3 864 997,39
Działalność usługowa	762,87	698,16	6 327,75	15 922,09	123 700,56
Ochrona zdrowia	42 198,41	60 450,27	52 035,01	12 834,08	3 327 117,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Tuczępy wyniosła w 2020r. 20,5 mln złotych, co daje 5,5 tys. zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca i oznacza to wzrost dochodów o 9.4% w porównaniu do roku

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2019. Największa część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (32.6%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 - Różne rozliczenia (20.9%) oraz z Dział 851 - Ochrona zdrowia (4.9%). W budżecie gminy wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 558 zł na mieszkańca (10,1%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 8,6 zł na mieszkańca (0,2%).

Tabela 208 Dochody budżetu Gminy Tuczępy według działów w latach 2017-2020

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
Dochody ogółem	16 267 958,92	17 085 902,51	18 983 735,33	20 532 833,56	395 458 006,89
Rolnictwo i łowiectwo	264 342,32	263 005,93	310 067,53	318 902,78	4 420 156,46
Transport i łączność	19 000,00	193 487,00	442 513,00	281 155,00	2 770 575,28
Gospodarka mieszkaniowa	58 490,96	70 362,12	57 539,45	254 427,51	5 343 646,43
Administracja publiczna	146 716,29	105 432,23	93 468,23	76 649,32	2 851 233,38
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	.	.	17 113,52	614,23	643 555,81
Rozliczenia różne	4 301 299,37	4 572 938,23	4 595 375,00	4 300 717,00	118 591 422,32
Oświata i wychowanie	244 710,04	421 186,42	271 901,66	299 954,88	8 078 683,76
Pomoc społeczna	199 060,81	225 415,15	201 936,46	211 717,34	7 942 939,22
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	61 940,27	31,17	.	.	.
Edukacyjna opieka wychowawcza	4 547,00	8 737,00	9 417,00	13 755,00	578 321,08
Rodzina	4 315 479,26	4 173 518,58	4 732 441,67	5 643 870,30	98 337 777,71
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	359 742,77	287 169,19	284 828,86	576 659,86	17 838 713,88
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	.	7 500,65	77 011,34	.	3 376 145,47
Kultura fizyczna	7 829,29	.	.	.	435 143,50
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości	5 791 917,73	6 190 807,71	6 907 086,02	6 698 648,51	95 931 916,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie obszaru „finanse publiczne”

Wniosek nr 27: Generalnie, sytuację finansową gmin objętych *Strategią* ocenić należy jako zadawalającą i stabilną. W perspektywie roku 2030 umożliwi realizację wyznaczonych zadań strategicznych, przy utrzymaniu wszystkich podstawowych funkcji gmin związanych z zaspokajaniem potrzeb mieszkańców. W 6 z 7 gmin największa część wydatków stanowi Dział 801 - Oświata i wychowanie.

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 209 Podsumowanie sytuacji budżetowej gmin objętych Strategią

Gmina	Wydatki gminy za 2020r. (w mln)	Wydatki gminy za 2020r./ w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w tys. zł)	Wydatki inwestycyjne w 2020r.	Procentowy udział wydatków inwestycyjnych / wydatków ogółem	Dochody gminy za 2020r. (w mln)	Dochody gminy za 2020r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w tys. zł)	Uwagi
Busko-Zdrój	174,2	5,4	48,6	27,9%	178,5	5,5	najwięcej 23.1% wydatków zostało przeznaczonych w 2020r. na Dział 630 - Turystyka
Chmielnik	66,3	5,9	15,0	22,7%	68,6	6,1	najwięcej 26,5% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 Oświata i wychowanie
Gnojno	23,6	5,5	2,2	9,3%	25,8	5,9	najwięcej 35.3% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 - Oświata i wychowanie
Pierzchnica	26,0	5,5	3,5	13,3%	28,6	6,1	najwięcej 28.3% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 - Oświata i wychowanie
Raków	39,6	7,1	13,3	33,5%	44,4	8,0	najwięcej 42.9% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 - Oświata i wychowanie
Szydłów	22,1	4,7	2,3	10,6%	26,5	5,7	najwięcej 26.1% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 - Oświata i wychowanie
Tuczępy	17,7	4,7	0,8	5,1%	20,5	5,5	najwięcej 27.9% wydatków w 2020r. zostało przeznaczonych na Dział 801 - Oświata i wychowanie
Razem	369,5						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie dochodów bieżących zakłada się ich stabilny wzrost. Wydatki bieżące co roku będą nieznacznie wzrastać na co pozwalać będzie równoległy wzrost dochodów.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 210 Zadłużenie gmin objętych Strategią na 30.11.2022r.

Gmina	Zadłużenie (w mln zł)	Zadłużenie do dochodów ogółem
Busko-Zdrój	0,00	0,0%
Chmielnik	33,8	41,63%
Gnojno	17,0	48,24%
Pierzchnica	11,4	41,47%
Raków	15,8	40,44%
Szydłów	2,7	6,53%
Tuczępy	1,3	4,69%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych poszczególnych gmin

13. Podsumowanie/wnioski z diagnozy

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla obszaru Gmin Partnerskich oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju.

Zobrazowana sytuacja społeczno-gospodarcza gmin objętych Strategią pozwala wysunąć następujące wnioski:

- potencjał ludnościowy gmin objętych Strategią zmniejsza się (potwierdzeniem tej sytuacji jest ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji), dodatkowo prognozy demograficzne wskazują, iż do roku 2030 liczba mieszkańców na obszarze realizacji strategii będzie malała, co pokazuje, iż największym problemem gmin partnerskich jest sytuacja demograficzna - spadek liczby mieszkańców, starzejące się społeczeństwo, niski przyrost naturalny, ujemne saldo migracji.;
- w najbliższych latach znacznie wzrośnie liczba mieszkańców gmin w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na pogłębiające się problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa;
- liczba uczniów w szkołach w ostatnich latach nieznacznie spadła i ta tendencja będzie się w najbliższych latach utrzymywać;
- mieszkańcy gmin objętych Strategią mają zapewniony dostęp do wychowania przedszkolnego natomiast brakuje miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (brak wystarczającej ilości żłobków, klubów dziecięcych),
- aby zahamować niekorzystną sytuację demograficzną powinny zostać podjęte działania, które wpłyną pozytywnie na jakość życia mieszkańców m.in.:
 - zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (np. do miejsc w żłobkach i przedszkolach, do wysokiej jakości edukacji i opieki zdrowotnej, dostępu do kultury)
 - tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się - wysokie wartości wskaźników dotyczące budownictwa na badanym obszarze świadczy o tym, że ludność chętnie będzie się sprowadzać i zakładać rodziny
 - tworzenie atrakcyjnych warunków do zakładania działalności gospodarczej,
 - zapewnienie dostępu do infrastruktury kulturowej, rekreacyjnej, turystycznej.
- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze gmin z roku na rok wzrasta,
- stopa bezrobocia w gminach objętych Strategią w ostatnich 2 latach nieco wzrosła do góry, co było bezpośrednio związane z pandemią COVID-19,
- w najbliższych latach należy spodziewać się spadku liczby osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej - wzrasta natomiast liczba osób korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby co jest spowodowane starzejącym się społeczeństwem,
- wobec wysokiej dynamiki wzrostu grupy osób starszych, istnieje potrzeba rozszerzenia oferty pomocy społecznej osobom starszym i chorym (z uwagi na rosnącą bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a także uzależnienia konieczne jest wzmocnienie działań z zakresu pomocy w funkcjonowaniu rodziny),
- gminy objęte Strategią wyróżniają się walorami przyrodniczymi oraz dostępnością do wielu szlaków turystycznych. Na obszarze gmin występują cenne obszary chronione w tym obszary NATURA 2000,
- na obszarze gmin znajdują się wiele cennych zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego,
- istnieje potrzeba ochrony środowiska naturalnego poprzez podjęcie działań zmniejszających niską emisję poprzez:
 - termomodernizację obiektów użyteczności publicznej,
 - montaż OZE na obiektach użyteczności publicznej, budynkach wielorodzinnych oraz domach jednorodzinnych,

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

- wymianę oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- gminy objęte Strategią są w ponad praktycznie w 100% zwodociągowane, wyzwaniem natomiast pozostaje proces kanalizacji (rozwiązanie problemu ze ściekami w kontekście rozproszonej zabudowy na obszarach wiejskich),
- analiza budżetów gmin wskazuje na dość korzystną sytuację finansową samorządowych (rozsądne zadłużenie pozwala ewentualnie zaciągać nowe zobowiązania w przypadku potrzeby wniesienia wkładu własnego do projektów unijnych).

Nie bez znaczenia jest także zapewnienie odpowiedniej infrastruktury. Działania dążące do modernizacji i rozbudowy infrastruktury, dostęp mieszkańców do nowoczesnych technologii (budowa światłowodu, dostęp do e-technologii), nowoczesnej edukacji oraz stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego oraz poprawa sieci komunikacyjnej wewnątrz gmin stanowią wyzwanie dla lokalnych samorządów. Istotny w tych czasach jest też dostęp do szybkiego Internetu, dzięki któremu możliwe jest wykonywanie przez mieszkańców pracy zdalnej.

Poprawa wskazanych obszarów w znaczny sposób wpłynie na wzrost jakości życia mieszkańców przy wykorzystaniu posiadanych walorów i potencjału.

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju gmin partnerskich. Diagnoza nie jest więc celem, ale stanowi podstawę dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych. Diagnoza może również stanowić podstawę opracowania dokumentów przez poszczególne gminy z racji zawierania danych ilościowych i jakościowych odnoszących się do poszczególnych gmin wchodzących w skład partnerstwa.

Poniżej zaprezentowano zbiorcze zestawienie statystyczne w pigułce odnośnie poszczególnych gmin:

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 211 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Busko-Zdrój (podsumowanie)

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat buski 2020
Ludność [osoba]	32 612	32 438	32 280	32 189	31 425	69 752
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	138	138	137	137	133	71
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	109	108	108	108	108	105
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	64,0	65,6	67,2	69,2	73,4	69,1
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3 760,67	3 991,38	4 401,53	4 957,90	5 647,93	5 534,67
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3 362,65	3 661,66	4 550,52	4 930,90	5 512,70	5 234,36
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	19	21	23	24	22	35
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	28,7	38,4	35,2	50,6	44,0	29,4
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	232	230	234	239	239	159
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	4,9	4,0	3,5	3,4	4,4	3,8
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	92,9	92,8	92,9	93,0	93,0	91,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	71,2	70,9	71,0	71,0	71,4	52,2
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	51,5	51,5	52,0	52,0	56,0	43,1
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	1 716,5	1 757,8	1 800,2	1 877,5	2 028,6	1 504,3
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	5,9	5,9	5,9	5,9	5,9	10,2
Długość ścieżek rowerowych [km]	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 212 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Chmielnik (podsumowanie)

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Ludność [osoba]	11 417	11 362	11 320	11 264	10 973	211 897
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	80	80	80	79	77	94
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	100	99	99	99	98	101
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	62,4	62,3	64	65	68,5	60,3
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3 906,69	4 557,30	5 292,74	6 213,94	6 213,80	6 137,08
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3 820,34	4 521,02	5 749,71	6 517,66	6 005,95	6 082,59
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	3	1	2	1	1	65
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	23,6	21,9	21,2	22,2	14,5	33,8
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	105	109	111	112	115	116
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,9	6,8	6,6	5,8	6,2	5,4
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	99	99	99	99	99	96,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	59	58,8	58,6	58,5	58,6	54
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	1,6	1,7	2	2,1	4,8	10,9
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze						
REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	1 092,50	1 158,20	1 230,30	1 329,80	1 422,20	1 460,20
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	16,8	16,8	16,8	16,8	16,8	52,1
Długość ścieżek rowerowych [km]	1,6	1,6	2,7	2,7	3,1	90,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 213 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Gnojno (podsumowanie)

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat buski 2020
Ludność [osoba]	4 466	4 403	4 394	4 351	4 321	69 752
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	46	46	46	45	45	71
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	97	96	97	96	94	105
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	66,7	67,6	68,0	68,4	71,3	69,1
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	3 931,78	4 464,97	4 413,07	6 074,21	5 979,36	5 534,67
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4 141,2	4 693,1	5 376,7	5 905,2	5 486,06	5 234,4
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	35
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	4,5	18,1	9,1	20,6	18,6	29,4
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	74	77	81	71	69	159
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	4,8	3,7	3,9	3,1	3,3	3,8
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	78,5	78,6	78,7	79,0	79,2	91,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	7,9	7,6	7,9	13,6	15,7	52,2
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0	43,1
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	933,2	978,3	1 055,0	1 103,4	1 185,10	1 504,3
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	0,0	10,2
Długość ścieżek rowerowych [km]	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 214 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Pierzchnica – podsumowanie

Wskaźniki	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Ludność [osoba]	4 700	4 816	211 897
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	45	46	94
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	99	100	101
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	62,3	69,3	60,3
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	5 326,55	5 879,42	6 137,08
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	5 348,32	5 327,94	6 082,59
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	1	1	65
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	35,6	34,9	33,8
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	58	54	116
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	6,8	7,6	5,4
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	94,6	94,7	96,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	27,3	29,6	54
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	3,3	4,9	10,9
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	1 081,20	1 132,20	1 460,20
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	0,5	0,5	52,1
Długość ścieżek rowerowych [km]	.	.	90,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 215 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Raków (podsumowanie)

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat kielecki 2020
Ludność [osoba]	5 676	5 669	5 635	5 595	5 429	211 897
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	30	30	30	29	28	94
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	97	97	97	97	99	101
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	62,1	62,9	63,7	65	69,8	60,3
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4 260,79	4 542,81	4 645,04	6 455,31	8 135,43	6 137,08
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4 102,50	4 550,10	5 114,30	6 524,00	7 246,86	6 082,60
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	8	7	6	6	4	65
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	12,3	19,4	28,3	23,2	33	33,8
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	64	64	71	93	81	116
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,9	6,6	6,4	6,9	6,3	5,4
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	92,1	92	92,3	92,5	92,5	96,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	32,4	32,2	32,7	32,7	32,7	54
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	0,1	0,1	0	0	0	10,9
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze						
Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	1 076,80	1 134,70	1 190,80	1 182,50	1 313,70	1 460,20
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	100,2	100,2	100,2	100,2	100,2	52,1
Długość ścieżek rowerowych [km]	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	90,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
 Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 216 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Szydłów (podsumowanie)

Wskaźniki	2019	2020	Powiat staszowski
Ludność [osoba]	4 679	4 455	70 079
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	43	41	75
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	100	100	102
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	64,6	69,8	66
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	6 473,93	5 881,72	5 593,85
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	6 646,10	4 891,90	5 186,20
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	3	2	8
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]	32,0	26,60	34,8
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	168	140	190
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	3,9	4,6	5,3
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	85,1	85,5	93,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	21,1	21,2	54,4
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	11,7	12,5	27,7
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	805,50	911,20	1 319,50
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni	4,8	4,8	20,1
Długość ścieżek rowerowych [km]	1,1	1,1	11,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna
*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 217 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Tuczępy (podsumowanie)

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat buski
Ludność [osoba]	3 753	3 751	3 772	3 740	3 682	69 752
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	45	45	45	45	44	71
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	100	100	100	100	99	105
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	64,8	64,8	66,5	67,0	69,3	69,1
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4 469,25	4 353,21	4 546,54	5 044,84	5 529,98	5 534,67
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4 104,77	4 353,03	4 763,84	4 884,15	4 759,0	5 234,36
Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]	35
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. Ludności [szt.]	8	16,1	29,3	15,9	18,9	29,4
Pracujący na 1000 ludności [osoba]	213	200	207	209	204	159
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	5,1	4,3	3	3,2	3,7	3,8
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%]	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6	91,1
Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%]	17	17,3	18	18,1	18,4	52,2
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]	36,6	37,4	38,3	39	41,7	43,1
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze						
REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	975	979,8	1 011,00	1 133,90	1 259,80	1 504,30
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	0	0	0	0	0	10,2
Długość ścieżek rowerowych [km]	2,8	3,8	3,8	3,8	2,7	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale stanowi podstawę dla dalszych prac.

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Spis tabel

Tabela 1 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią na koniec 2021r.	13
Tabela 2 Struktura ludności na terenie Gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2021	15
Tabela 3 Przyrost naturalny w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021	16
Tabela 4 Struktura ludności w Gminie Busko-Zdrój w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS).....	20
Tabela 5 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Busko – Zdrój (wg prognozy GUS).....	20
Tabela 6 Struktura ludności na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2021	21
Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021	22
Tabela 8 Prognoza liczby ludności na terenie gminy Chmielnik lata 2022-2030.....	24
Tabela 9 Struktura ludności w Gminie Chmielnik w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)	26
Tabela 10 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Chmielnik (wg prognozy GUS)	26
Tabela 11 Struktura ludności na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2021	27
Tabela 12 Przyrost naturalny w Gminie Gnojno w latach 2015-2021	28
Tabela 13 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Gnojno w latach 2021-2030.....	30
Tabela 14 Struktura ludności w Gminie Gnojno w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)	32
Tabela 15 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Gnojno (wg prognozy GUS).....	32
Tabela 16 Struktura ludności na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2015-2021	33
Tabela 17 Przyrost naturalny w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021	34
Tabela 18 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2022-2030	36
Tabela 19 Struktura ludności w Gminie Pierzchnica w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS).....	38
Tabela 20 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Pierzchnica (wg prognozy GUS)	38
Tabela 21 Struktura ludności w Gminie Raków w latach 2015-2021	39
Tabela 22 Przyrost naturalny w Gminie Raków w latach 2015-2021	40
Tabela 23 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Raków lata 2021-2030 wg danych GUS	42
Tabela 24 Struktura ludności w Gminie Raków w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS)	44
Tabela 25 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Raków (wg prognozy GUS).....	44
Tabela 26 Struktura ludności w Gminie Szydłów w latach 2015-2021.....	45
Tabela 27 Przyrost naturalny w Gminie Szydłów w latach 2015-2021	46
Tabela 28 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Szydłów lata 2021-2030 wg danych GUS	48
Tabela 29 Struktura ludności w Gminie Szydłów w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS).....	50
Tabela 30 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Szydłów (wg prognozy GUS)	50
Tabela 31 Struktura ludności na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2021	51
Tabela 32 Przyrost naturalny w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021.....	52
Tabela 33 Prognoza liczby ludności na terenie Gminy Tuczępy lata 2021-2030 wg danych GUS	54
Tabela 34 Struktura ludności w Gminie Tuczępy w roku 2016 i 2030 (wg prognoz GUS).....	56
Tabela 35 Ruch naturalny i wędrownkowy w Gminie Tuczępy (wg prognozy GUS)	56
Tabela 36 Podsumowanie zjawisk demograficznych wśród gmin objętych Strategią	57
Tabela 37 Podsumowanie danych demograficznych w gminach: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w roku 2015 i 2021	58
Tabela 38 Liczba mieszkańców na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2020 i prognoz dla roku 2030 (porównanie z województwem świętokrzyskim)	59
Tabela 39 Procentowy udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2016 i 2030 (wg prognozy GUS).....	60
Tabela 40 Procentowy udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym na obszarze gmin objętych Strategią w roku 2016 i 2030 (wg prognozy GUS).....	60
Tabela 41 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju w roku 2016 i 2020.....	64
Tabela 42 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chmielniku w roku 2016 i 2020	66
Tabela 43 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gnojnie w roku 2016 i 2020	67

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 44 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pierzchnicy w roku 2016 i 2020	69
Tabela 45 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie w roku 2016 i 2020	70
Tabela 46 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szydłowie w roku 2016 i 2020	71
Tabela 47 Przyczyny korzystania z pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach w roku 2016 i 2020	73
Tabela 48 Wskaźnik liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2020r.) w poszczególnych gminach objętych Strategią	75
Tabela 49 Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w roku 2016 i 2020	75
Tabela 50 Wskaźnik GUS „Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców” w podziale na gminy objęte Strategią w latach 2015-2021	76
Tabela 51 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Busko-Zdrój.....	78
Tabela 52 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Busko - Zdrój.....	78
Tabela 53 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Miasta i Gminy Chmielnik	79
Tabela 54 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Chmielnik	80
Tabela 55 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Gnojno	81
Tabela 56 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Pierzchnica	82
Tabela 57 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Pierzchnica	82
Tabela 58 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Raków	83
Tabela 59 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Raków	83
Tabela 60 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Szydłów	84
Tabela 61 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Szydłów	84
Tabela 62 Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki zlokalizowane na terenie Gminy Tuczępy	85
Tabela 63 Liczba dzieci objętych edukacją, opieką żłobkową na terenie gminy Tuczępy	86
Tabela 64 Liczba szkół, przedszkoli i żłobków funkcjonujących w gminach objętych Strategią na przestrzeni ostatnich 10 lat.....	87
Tabela 65 Liczba uczniów, dzieci w wieku przedszkolnym oraz objętych opieką żłobkową na terenie gmin objętych Strategią	87
Tabela 66 Liczba dzieci objętych opieką w żłobkach w gminach objętych Strategią w latach 2015-2021.....	88
Tabela 67 Liczba zadeklarowanych pacjentów do lekarza POZ i pielęgniarce w podziale na przychodnie i ośrodki zdrowia na terenie Gminy Busko-Zdrój.....	92
Tabela 68 Liczba udzielonych porad lekarskich w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021	93
Tabela 69 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Busko - Zdrój (stan na dzień 10.09.2022r.)	94
Tabela 70 Liczba udzielonych porad lekarskich w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021	94
Tabela 71 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Chmielnik (stan na dzień 10.09.2022r.)	95
Tabela 72 Liczba udzielonych porad w Gminie Gnojno w latach 2015-2021	96
Tabela 73 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Gnojno (stan na dzień 10.09.2022r.)	97
Tabela 74 Liczba udzielonych porad w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021.....	97
Tabela 75 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Pierzchnica (stan na dzień 10.09.2022r.)	98
Tabela 76 Liczba udzielonych porad w Gminie Raków w latach 2015-2021	99
Tabela 77 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Raków (stan na dzień 10.09.2022r.)	100
Tabela 78 Liczba udzielonych porad w Gminie Szydłów w latach 2015-2021.....	100
Tabela 79 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Szydłów (stan na dzień 10.09.2022r.)	101
Tabela 80 Liczba udzielonych porad w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021.....	102
Tabela 81 Liczba osób zaszczepionych na terenie gminy Tuczępy (stan na dzień 10.09.2022r.)	103
Tabela 82 Poziom zaszczepienia przeciwko COVID-19 w gminach objętych Strategią	103
Tabela 83 Główne przyczyny zgonów na terenie danej gminy w 2020r. (w%)	103

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 84: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Busko - Zdrój - stan na dzień 31.12.2021r	106
Tabela 85 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i gminy Busko – Zdrój w latach 2015-2020	106
Tabela 86 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Busko-Zdrój.....	107
Tabela 87: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Chmielnik (wg stanu na 31.12.2020r.)	108
Tabela 88 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i Gminy Chmielnik w latach 2015-2020	109
Tabela 89 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Chmielnik	109
Tabela 90: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Gnojno - stan na dzień 31.12.2020r.....	110
Tabela 91 Korzystający z instalacji na terenie gminy Gnojno w latach 2015-2020	110
Tabela 92 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Gnojno	110
Tabela 93: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Pierzchnica - stan na dzień 31.12.2020r ...	111
Tabela 94 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020	112
Tabela 95 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Pierzchnica.....	112
Tabela 96: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Raków (wg stanu na 31.12.2021r.)	113
Tabela 97 Korzystający z instalacji na terenie gminy Raków w latach 2015-2020	113
Tabela 98 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Raków	113
Tabela 99: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Szydłów (wg stanu na 31.12.2021r.)	115
Tabela 100 Korzystający z instalacji na terenie Miasta i gminy Szydłów w latach 2015-2020	115
Tabela 101 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach i na terenie miasta w Gminie Szydłów	115
Tabela 102: Infrastruktura wodno – kanalizacyjna na terenie gminy Tuczępy wg stanu na 31.12.2021r.	116
Tabela 103 Korzystający z instalacji na terenie gminy Tuczępy w latach 2015-2020.....	116
Tabela 104 Dostęp do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w poszczególnych sołectwach w Gminie Tuczępy	116
Tabela 105 Liczba osób korzystających z kanalizacji sanitarnej w latach 2015-2020 na obszarze gmin objętych Strategią	118
Tabela 106 Podstawowe dane w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej dla gmin objętych Strategią	118
Tabela 107 Zbiorcze potrzeby w zakresie modernizacji/przebudowy infrastruktury wod-kan w gminach objętych Strategią	120
Tabela 108 Obszary chronione na terenie gmin objętych Strategią	133
Tabela 109 Powierzchnia obszarów NATURA 2000 do powierzchni gmin objętych Strategią	135
Tabela 110 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO ₂ , NO ₂ ,CO, C ₆ H ₆ , PM ₁₀ , PM _{2,5} , Pb, As, Cd, Ni, BaP, O ₃	140
Tabela 111 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę roślin w zakresie dwutlenku siarki SO ₂ , tlenków azotu NO _x i ozonu O ₃	141
Tabela 112 Zestawienie stref w województwie świętokrzyskim w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi	142
Tabela 113 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5})	143
Tabela 114 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	143
Tabela 115 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2020 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia	144
Tabela 116 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2020 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony roślin	144

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 117 Ocena atrakcyjności i konkurencyjności różnych rodzajów turystyki dla gmin objętych partnerstwem	151
Tabela 118 Czas przejazdu samochodem między poszczególnymi miastami/miejscowościami (w min.)	153
Tabela 119 Trasy rowerowe na terenie gmin objętych Strategią	161
Tabela 120 Planowane trasy rowerowe na terenie gmin objętych Strategią (podsumowanie)	169
Tabela 121 Zabytki na terenie Gminy Busko-Zdrój wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	170
Tabela 122 Zabytki na terenie Gminy Chmielnik wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	172
Tabela 123 Zabytki na terenie Gminy Gnojno wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	174
Tabela 124 Zabytki na terenie Gminy Pierzchnica wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	174
Tabela 125 Zabytki na terenie Gminy Raków wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	175
Tabela 126 Zabytki na terenie Gminy Szydłów wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	175
Tabela 127 Zabytki na terenie Gminy Tuczępy wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego	177
Tabela 128 Zabytki na terenie gmin objętych Strategią wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego w podziale na kategorie	178
Tabela 129 Stanowiska archeologiczne na terenie gmin objętych Strategią wpisane do Rejestru Zabytków Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków	179
Tabela 130 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	183
Tabela 131 Wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w podziale na gminy objęte Strategią w latach 2015-2021	184
Tabela 132 Frekwencja wyborcza wg typu wyborów w gminach objętych Strategią	185
Tabela 133 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	187
Tabela 134 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	189
Tabela 135 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	190
Tabela 136 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021	191
Tabela 137 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Raków w latach 2015-2021	192
Tabela 138 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie Szydłów w latach 2015-2021	193
Tabela 139 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	194
Tabela 140 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonujące na terenie gmin objętych Strategią w roku 2015 i 2021	195
Tabela 141 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gmin objętych Strategią w latach 2015-2020	202
Tabela 142 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Busko-Zdrój	204
Tabela 143 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Chmielnik	205
Tabela 144 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Gnojno	206
Tabela 145 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Pierzchnica	207
Tabela 146 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Raków	208
Tabela 147 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Szydłów	208
Tabela 148 Infrastruktura drogowa (i okołodrogowa) na terenie Gminy Tuczępy	210
Tabela 149 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020	211
Tabela 150 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020	212
Tabela 151 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Gnojno w latach 2015-2020	213
Tabela 152 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Pierzchnica w latach 2015-2020	213

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 153 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Raków w latach 2015-2020	214
Tabela 154 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Szydłów w latach 2015-2020	215
Tabela 155 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Tuczępy w latach 2015-2020	215
Tabela 156 Mieszkalnictwo na obszarze gmin objętych Strategią (podsumowanie)	216
Tabela 157 Wybrane wskaźnik w obszarze mieszkalnictwa w podziale na gminy w latach 2015-2021	216
Tabela 158 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Busko - Zdrój	218
Tabela 159 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Busko Zdrój	218
Tabela 160 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020	219
Tabela 161 Pracujący w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2020	219
Tabela 162 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Busko- Zdrój w latach 2015-2020	220
Tabela 163 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Chmielnik	220
Tabela 164 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Chmielnik	221
Tabela 165 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020	221
Tabela 166 Pracujący w Gminie Chmielnik w latach 2015-2020	222
Tabela 167 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Chmielnik w latach 2015-2020	222
Tabela 168 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 w Gminie Gnojno	223
Tabela 169 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Gnojno	223
Tabela 170 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020	224
Tabela 171 Pracujący w Gminie Gnojno w latach 2015-2020 w podziale na płeć	224
Tabela 172 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Gnojno w latach 2015-2020	225
Tabela 173 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Pierzchnica	225
Tabela 174 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Pierzchnica	225
Tabela 175 Rodzaje działalności gospodarczej na terenie gminy Pierzchnica w latach 2015-2020	226
Tabela 176 Pracujący w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2020 w podziale na miasto/obszar wiejski oraz płeć	226
Tabela 177 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020	227
Tabela 178 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Raków	227
Tabela 179 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Raków	228
Tabela 180 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Raków w latach 2015-2020	228
Tabela 181 Pracujący w Gminie Raków w latach 2015-2020 w podziale na płeć	228
Tabela 182 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Raków w latach 2015-2020	229
Tabela 183 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Szydłów	229
Tabela 184 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Szydłów	230
Tabela 185 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Szydłów w latach 2015-2020	230
Tabela 186 Pracujący w Gminie Szydłów w latach 2015-2020 w podziale na płeć	231
Tabela 187 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Szydłów w latach 2015-2020	231

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 188 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie Gminy Tuczępy	232
Tabela 189 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i wyrejestrowywanych w latach 2015-2020 w Gminie Tuczępy	232
Tabela 190 Liczba firm w podziale na rodzaje działalności gospodarczej funkcjonująca na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2020.....	232
Tabela 191 Pracujący w Gminie Tuczępy w latach 2015-2020 w podziale na płeć.....	233
Tabela 192 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Tuczępy w latach 2015-2020	233
Tabela 193 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2015-2020 na terenie gmin objętych Strategią.....	233
Tabela 194 Stopa bezrobocia w latach 2015-2019 na terenie Gmin objętych Strategią	234
Tabela 195 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenów Gmin objętych Strategią	234
Tabela 196 Wydatki budżetu Gminy Busko Zdrój według działów w latach 2017-2020.....	236
Tabela 197 Wydatki budżetu Gminy Chmielnik według działów w latach 2017-2020.....	238
Tabela 198 Dochody budżetu Gminy Chmielnik według działów w latach 2017-2020.....	238
Tabela 199 Wydatki budżetu Gminy Gnojno według działów w latach 2017-2020.....	239
Tabela 200 Dochody budżetu Gminy Gnojno według działów w latach 2017-2020	240
Tabela 201 Wydatki budżetu Gminy Pierzchnica według działów w latach 2019-2020	241
Tabela 202 Dochody budżetu Gminy Pierzchnica według działów w latach 2019-2020	241
Tabela 203 Wydatki budżetu Gminy Raków według działów w latach 2017-2020.....	242
Tabela 204 Dochody budżetu Gminy Raków według działów w latach 2017-2020	243
Tabela 205 Wydatki budżetu gminy Szydłów według działów w latach 2019-2020	244
Tabela 206 Dochody budżetu Gminy Szydłów według działów w latach 2019-2020	244
Tabela 207 Wydatki budżetu Gminy Tuczępy według działów w latach 2017-2020	245
Tabela 208 Dochody budżetu Gminy Tuczępy według działów w latach 2017-2020	246
Tabela 209 Podsumowanie sytuacji budżetowej gmin objętych Strategią	247
Tabela 210 Zadłużenie gmin objętych Strategią na 30.11.2022r.	248
Tabela 211 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Busko-Zdrój (podsumowanie)	251
Tabela 212 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Chmielnik (podsumowanie).....	252
Tabela 213 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Gnojno (podsumowanie).....	253
Tabela 214 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Pierzchnica – podsumowanie	254
Tabela 215 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Raków (podsumowanie).....	255
Tabela 216 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Szydłów (podsumowanie)	256
Tabela 217 Wybrane dane statystyczne na temat Gminy Tuczępy (podsumowanie)	257

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Busko - Zdrój w roku 2021	16
Wykres 2 Przyrost naturalny w Gminie Busko – Zdrój w latach 2015-2021	16
Wykres 3 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Busko - Zdrój.....	17
Wykres 4 Struktura wiekowa mieszkańców w Gminie Chmielnik w roku 2021.....	22
Wykres 5 Przyrost naturalny w Gminie Chmielnik w latach 2015-2021	23
Wykres 6 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Chmielnik	23
Wykres 7 Struktura wiekowa mieszkańców w Gminie Gnojno w roku 2021	28
Wykres 8 Przyrost naturalny w Gminie Gnojno w latach 2015-2021.....	28
Wykres 9 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w Gminie Gnojno	29
Wykres 10 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Pierzchnica w roku 2021	34
Wykres 11 Przyrost naturalny w Gminie Pierzchnica w latach 2015-2021	34
Wykres 12 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w Gminie Pierzchnica	35
Wykres 13 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Raków w roku 2021.....	40
Wykres 14 Przyrost naturalny w Gminie Raków w latach 2015-2021.....	41
Wykres 15 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Raków	41

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 16 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Szydłów w roku 2021	46
Wykres 17 Przyrost naturalny w Gminie Szydłów w latach 2015-2021	46
Wykres 18 Migracja na pobyt stały w latach 2015-2021 w gminie Szydłów	47
Wykres 19 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Tuczępy w roku 2021	52
Wykres 20 Przyrost naturalny w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021	52
Wykres 21 Migracja na pobyt stały w Gminie Tuczępy w latach 2015-2021	53
Wykres 22 Liczba mieszkańców na obszarze objętym Strategią w latach 2015-2021 w podziale na poszczególne gminy	58
Wykres 23 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Busko Zdrój	65
Wykres 24 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców - Miasto i Gmina Busko -Zdrój, powiat buski, województwo świętokrzyskie	65
Wykres 25 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Chmielnik	67
Wykres 26 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Miasto i Gminy Chmielnik, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie	67
Wykres 27 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Gnojno	68
Wykres 28 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców - Gmina Gnojno, powiat buski, województwo świętokrzyskie	68
Wykres 29 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Pierzchnica	69
Wykres 30 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Gmina Pierzchnica, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie	70
Wykres 31 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Raków	71
Wykres 32 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców –Gmina Raków, powiat kielecki, województwo świętokrzyskie	71
Wykres 33 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Szydłów	72
Wykres 34 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – Gmina Szydłów, powiat staszowski, województwo świętokrzyskie	72
Wykres 35 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2020 na terenie gminy Tuczępy	73
Wykres 36 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców –Gmina Tuczępy, powiat buski, województwo świętokrzyskie	74
Wykres 37 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców na obszarze realizacji strategii w latach 2017-2020	74
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Busko – Zdrój w latach 2017-2021	93
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Chmielnik w latach 2017-2021	95
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Gnojno w latach 2017-2021	96
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Pierzchnica w latach 2017-2021	98
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Raków w latach 2017-2021	99
Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Szydłów w latach 2017-2021	101

Diagnoza strategiczna

Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wykres 38 Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 100 mieszkańców na terenie gminy Tuczępy w latach 2017-2021	102
Wykres 38 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Busko-Zdrój oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020	171
Wykres 39 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Chmielnik oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020	173
Wykres 40 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze gminy Szydłów oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020	177
Wykres 41 Liczba organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na obszarze Gminy Tuczępy oraz liczba uczestników tych wydarzeń w latach 2015–2020.....	178
Wykres 42 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021	183
Wykres 43 Nowo rejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2015–2021	184
Wykres 44 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Chmielnik w latach 2015-2020.....	198
Wykres 45 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020	198
Wykres 46 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Raków w latach 2015-2020	200
Wykres 47 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Szydłów w latach 2015-2020.....	201
Wykres 48 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-2020.....	202
Wykres 49 Liczba przestępstw odnotowanych na terenie Gmin objętych Strategią w roku 2020	203
Wykres 50 Bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Busko - Zdrój w latach 2015-2020.....	220
Wykres 51 Bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Chmielnik w latach 2015-2020.....	222
Wykres 52 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Gnojno w latach 2015-2020	224
Wykres 53 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Pierzchnica w latach 2015-2020.....	227
Wykres 54 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Raków w latach 2015-20	229
Wykres 55 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Szydłów w latach 2015-20.....	231
Wykres 56 Bezrobocie rejestrowane na terenie Gminy Tuczępy w latach 2015-20.....	233
Wykres 57 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenów Gmin objętych Strategią	235

Spis map

Mapa 1 Gmina Busko-Zdrój.....	6
Mapa 2 Gmina Chmielnik	8
Mapa 3 Gmina Gnojno	9
Mapa 4 Gmina Pierzchnica.....	10
Mapa 5 Gmina Raków	11
Mapa 6 Gmina Szydłów	12
Mapa 7 Gmina Tuczępy.....	13
Mapa 8 Lokalizacja gmin objętych Strategią względem siebie	14
Mapa 9 Gminy o gorszym dostępie do usług	62
Mapa 10 Obszary chronione na terenie Gminy Busko - Zdrój	122
Mapa 11 Obszary chronione na terenie Gminy Chmielnik	125
Mapa 12 Obszary chronione na terenie Gminy Gnojno.....	126
Mapa 13 Obszary chronione na terenie Gminy Pierzchnica	127
Mapa 14 Obszary chronione na terenie Gminy Raków.....	129
Mapa 15 Obszary chronione na terenie gminy Szydłów	130
Mapa 16 Obszary chronione na terenie gminy Tuczępy	131
Mapa 17 Obszary chronione na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy	132
Mapa 18 Zbiornik retencyjno-rekreacyjny w Radzanowie, gmina Busko-Zdrój.....	136
Mapa 19 Węzły koncentracji ruchu turystycznego i obszary ich potencjalnego oddziaływania w woj. Świętokrzyskim w 2020r.	147

Diagnoza strategiczna

*Strategia Ponadlokalna dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica,
Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Mapa 20 Wartość unijnego dofinansowania projektów związanych z turystyką realizowanych w gminach woj. świętokrzyskiego w ramach RPO WŚ 2014-2020 oraz POIŚ 2014-2020, w przeliczeniu na mieszkańca.....	149
Mapa 21 Wartość unijnego dofinansowania projektów związanych z turystyką realizowanych w gminach woj. świętokrzyskiego w ramach RPO WŚ 2014-2020 jako % wszystkich projektów z RPO WŚ 2014-2020.....	149
Mapa 22 Miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców w gminach woj. świętokrzyskiego w 2019 r.	151
Mapa 23 Przykładowe propozycje rozwoju Wschodniego Szlaku Rowerowego GreenVelo	160
Mapa 24 Przebieg trasy międzynarodowej EuroVelo 11	163
Mapa 25 Regionalna trasa rowerowa nr 154.....	164
Mapa 26 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 155	165
Mapa 27 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 156	166
Mapa 28 Planowany przebieg regionalnej trasy rowerowej nr 157	166
Mapa 29 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy)	168
Mapa 30 Liczba zabytków nieruchomych w gminach województwa świętokrzyskiego	180
Mapa 31 Liczba zabytków archeologicznych w gminach Województwa Świętokrzyskiego	181

Strategia Ponadlokalna dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 (projekt 1.0)

Grudzień 2022

Strategia terytorialna

dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy

Skład Partnerstwa

Gmina Busko-Zdrój, Gmina Chmielnik, Gmina Gnojno, Gmina Pierzchnica, Gmina Raków, Gmina Szydłów,
Gmina Tuczępy

Skład Rady Porozumienia

Paweł Wójcik - Burmistrz Miasta i Gminy Chmielnik, Przewodniczący Rady Partnerstwa

Członkowie Rady Partnerstwa:

Waldemar Sikora – Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Zbigniew Janik - Wójt Gminy Gnojno

Stanisław Strąk – Burmistrz Miasta i Gminy Pierzchnica

Damian Szpak – Wójt Gminy Raków

Andrzej Tuz – Burmistrz Miasta i Gminy Szydłów

Jacek Wilk - Wójt Gminy Tuczępy

Skład Zespołu Operacyjnego

Małgorzata Przeździk – Urząd Miasta i Gminy Chmielnik

Aneta Cieślak – Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Agata Michalska – Urząd Gminy Gnojno

Monika Pawlik – Urząd Miasta i Gminy Pierzchnica

Dariusz Józwik – Urząd Gminy Raków

Sebastian Kiciński – Urząd Miasta i Gminy Szydłów

Aneta Palmąka – Urząd Gminy Tuczępy

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

W dniu 27 września 2021 roku podczas uroczystej sesji Rady Miejskiej w Chmielniku z okazji 470 rocznicy nadania Chmielnikowi praw miejskich – podpisano porozumienie partnerskie na rzecz opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”.

Akt podpisali (od lewej): Paweł Wójcik – Burmistrz Miasta i Gminy Chmielnik, Waldemar Sikora – Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój, Andrzej Tuz - Burmistrz Miasta i Gminy Szydłów, Stanisław Strąk – Burmistrza Miasta i Gminy Pierzchnica, Damian Szpak - Wójt Gminy Raków oraz Zbigniew Janik – Wójt Gminy Gnojno. W dniu 17 listopada 2021r. do porozumienia przystąpiła również Gmina Tuczępy, reprezentowana przez wójta - Jacka Wilka.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1. Podsumowanie diagnozy	7
1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie	7
1.2 Główne wnioski płynące z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej.....	12
1.3 Analiza SWOT.....	37
1.4 Kluczowe wyzwania	44
2. Wizja i cele rozwojowe obszaru porozumienia	45
3. Kierunki działań.....	52
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii.....	69
5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej na poziomie ponadlokalnym	72
6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminach.....	81
7. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii	98
8. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	107
9. Źródła finansowania.....	112
10. Zgodność z dokumentami strategicznymi	116
Spis tabel	162
Załącznik nr 1 Wykaz przedsięwzięć	163

Wprowadzenie

Wzmocnienie współpracy między samorządami stwarza możliwość wymiany doświadczeń i podjęcia bardziej efektywnych działań na rzecz pełniejszego wykorzystania istniejących potencjałów. Zasoby, będące w dyspozycji samorządów lokalnych, są wykorzystywane indywidualnie zgodnie z możliwościami i specyfiką uwarunkowań społecznych i gospodarczych poszczególnych gmin. Jednocześnie **uwzględnienie wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz identyfikacja podobnych problemów i potencjałów daje możliwość skuteczniejszej realizacji wspólnych celów i zwiększenia przewag konkurencyjnych** – nie tylko jednej gminy, ale obszaru funkcjonalnego kilku samorządów.

Zarządzanie danym obszarem, planowanie strategiczne jest nierozdzielnie związane z podejmowaniem ważnych lokalnie decyzji. Aby zarządzanie było efektywne potrzebny jest plan wskazujący kierunki rozwoju. Niniejsza *Strategia* wpisuje się w założenia polityki rozwojowej Województwa Świętokrzyskiego¹, która zakłada szczególne wsparcie dla Obszarów Strategicznej Interwencji oraz partnerstw o charakterze ponadlokalnym. Ważnym aspektem decydującym o konieczności opracowania strategii ponadlokalnej stały się nowe **uwarunkowania wynikające z celów i kierunków polityki regionalnej na poziomie krajowym** – tzw. terytorialny wymiar wsparcia oraz **cele polityki spójności w ramach perspektywy finansowej 2021 – 2027**. Kluczową kwestią jest tu zmiana paradygmatu zarządzania rozwojem wyrażona w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* oraz *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*. W dokumentach tych określono systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, których celem jest m.in. zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów oraz zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo (tzw. obszarów strategicznej interwencji). Partnerska współpraca samorządów wymaga od władz i interesariuszy tego procesu ciągłego wysiłku i poszukiwania nowych rozwiązań i możliwości. Dlatego też strategia nie ogranicza się do ewidencji potrzeb społeczności lokalnych poszczególnych gmin, ale skupia na przedsięwzięciach możliwych do realizacji na obszarze więcej niż jednej gminy, które zapewniają **realizację wspólnych celów, rozwój wspólnych potencjałów i rozwiązywanie wspólnych problemów**.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju ponadlokalnego Gmin sąsiadujących w myśl Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079). Strategia staje się istotnym narzędziem planowania i zarządzania procesami rozwoju gmin, wykorzystując ją do realizacji planów i zamierzeń rozwojowych.

Przedmiotowa Strategia Ponadlokalna wykorzystuje także doświadczenia związane z funkcjonowaniem administracji samorządowej oraz nowe wyzwania dla JST wynikające ze zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej na poziomie:

- Regionu Europy Środkowo-Wschodniej (konflikt zbrojny w Ukrainie),
- kraju (wysoka inflacja, ryzyko spowolnienia gospodarczego)
- województwa (najszybciej wyludniający się region w Polsce).

M.in. w/w wyzwania stały się inspiracją do podjęcia wspólnych prac nad opracowaniem wspólnej, ponadlokalnej strategii rozwoju samorządów z 3 powiatów – buskiego, kieleckiego i staszowskiego.

Niniejsza Strategia ponadlokalna zawiera następujące elementy:

- syntezę diagnozy obszaru realizacji wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych (społecznych, gospodarczych i w sferze przestrzennej),

¹ m.in. „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” oraz Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach partnerstwa, ze wskazaniem oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu,
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych (w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym),
- listę projektów wraz z informacją na temat sposobu ich wyboru,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla obszaru objętego Strategią,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej dla gmin Partnerstwa,
- obszary strategicznej interwencji (OSI) kluczowe dla obszaru objętego Strategią określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań,
- ramy finansowe i źródła finansowania,
- warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii, w tym wytyczne dla dokumentów wykonawczych,
- opis procesu zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,
- monitoring strategii.

Z uwagi na to, że niniejsza Strategia określa cele i projekty wspólne dla sygnatariuszy porozumienia (nie odbierając jednocześnie prawa do stanowienia polityki lokalnej przez poszczególne gminy) jest brana pod uwagę przy przygotowaniu dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym (strategia rozwoju gminy, plan gospodarki niskoemisyjnej, itp.), dokumentów planistycznych oraz finansowych. Strategia stanowi również bazą dla przygotowywania wspólnych stanowisk o charakterze lobbystycznym, konsultacyjnym oraz jest podstawą w negocjowaniu wsparcia z różnych dostępnych źródeł oraz włączania się w inicjatywy o charakterze regionalnym czy ponadregionalnym (współpraca z obszarami z regionów sąsiedzkich).

Działania te realizowane będą w oparciu o opisane w dokumencie zasady współpracy i system wdrażania, z uwzględnieniem indywidualnych możliwości, uwarunkowań i specyfiki każdej z gmin. Założeniem przyjętym w strategii jest **identyfikacja powiązań funkcjonalnych gmin partnerskich oraz zasobów (materialnych i niematerialnych), które mogą stać się źródłem przewagi konkurencyjnej całego obszaru**. W praktyce proces opracowania i realizacji strategii tworzy forum współpracy gmin, które koncentrują wysiłki na uzyskiwaniu wspólnych korzyści (efekt synergii). Część diagnostyczna Strategii obejmuje raport stanu, analizę i diagnozę strategiczną kluczowych uwarunkowań społecznych i gospodarczych gmin partnerskich. Podejście takie pozwala na dokonanie wiarygodnej analizy porównawczej jednostek samorządu terytorialnego w układzie przestrzennym i funkcjonalnym. Analizę oparto na najbardziej aktualnych danych dostępnych w statystyce publicznej oraz informacjach przekazanych przez samorządy, opisujących zachodzące trendy i zjawiska w wymiarze terytorialnym. Takie podejście pozwoliło na ukazanie konkurencyjnej pozycji gmin partnerskich i będzie przydatne w procesie monitorowania rozwoju obszaru. Zarówno oddziaływania zewnętrzne, wynikające z niezależnych od gmin partnerskich warunków oraz działań otoczenia gmin (których skutki i rezultaty nie zależą bezpośrednio od samorządów), jak też uwarunkowania wewnętrzne wynikające z zasobów, zjawisk, zdarzeń, mechanizmów i procesów tkwiących w gminach, posłużyły ustaleniu misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i późniejszego wyboru zadań do realizacji.

1. Podsumowanie diagnozy

Sposób podejścia do formułowania wniosków

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z **uwarunkowań wewnętrznych obszaru**. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej (w tym określenie podstawowych cech struktury przestrzennej obszaru oraz różnicowań wewnętrznych terytorium oraz analizę powiązań funkcjonalnych).

Kolejnym elementem było uwzględnienie **uwarunkowań zewnętrznych**, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy. Do najistotniejszych uwarunkowań zewnętrznych należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązane z tym zagadnieniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe w tym związane z pandemią SARS-COV-2 i jej skutkami oraz wojną na terenie Ukrainy);
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia partnerstwa polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna; itd.;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz Województwa Świętokrzyskiego.

W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru porozumienia, ale także do szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego.

Pogłębiony materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza strategiczna”, który został opublikowany - na etapie konsultacji projektu Strategii - na stronach internetowych poszczególnych gmin.

1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie

Partnerstwo Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy to wspólna inicjatywa samorządów z terenu 3 powiatów: buskiego, kieleckiego i staszowskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu, przejawiająca się chęcią integracji działań mających na celu zapewnienie temu obszarowi konkurencyjności i dynamicznego rozwoju dzięki zacieśnieniu współpracy samorządowej.

Podstawą działania partnerstwa jest porozumienie zawarte w dniu 27 września 2021r. przez 6 jednostek samorządu terytorialnego (Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów). W dniu 17 listopada 2021r. do porozumienia dołączyła Gmina Tuczępy. Akty prawne przyjęte przez poszczególne samorzady na etapie opracowania Strategii:

- Uchwała nr XXXVII/390/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 6 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXII/338/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",
- Uchwała nr XLI/492/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXV/418/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24 czerwca 2021r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030",

- Uchwała nr XL/231/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXXIV/197/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 22 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr XXIV/220/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 30 listopada 2021 r. zmieniająca uchwałę nr XXI/192/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 9 lipca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”
- Uchwała nr XXXI/73/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXV/36/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr LIII/364/2021 Rady Gminy Raków z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zmiany uchwały nr XLVII/321/2021 Rada Gminy Raków z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów do roku 2030”,
- Uchwała nr XLI/493/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu "Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030",
- Uchwała Nr XXXVII/391/2021 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 6 grudnia 2021r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”,
- Uchwała nr XXXI/74/2021 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 28 grudnia 2021r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”,
- Uchwała nr XL/232/2021 Rady Miejskiej w Szydłowie z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- Uchwała nr XXIV/221/21 Rady Gminy Gnojno z dnia 30 listopada 2021r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”,
- Uchwała nr L/334/2021 Rady Gminy Tuczępy z dnia 29 grudnia 2021r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”,
- Uchwała nr LIII/365/2021 Rady Gminy Raków z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”, w tym trybu konsultacji, o których mowa w m.in. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,

Organem decyzyjnym partnerstwa jest **Rada Porozumienia**, w skład której wchodzi przedstawiciele władz wykonawczych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (JST) tworzących partnerstwo (burmistrzowie i wójtowie poszczególnych gmin). Zarządzanie operacyjne i realizację działań powierzono **Zespołowi Operacyjnemu**.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Partnerstwo obejmuje swym zasięgiem terytorium 7 gmin (4 miejsko-wiejskich i 3 wiejskich). Obszar partnerstwa zajmuje powierzchnię 965,26 km² (około 8,24 % powierzchni województwa świętokrzyskiego), a na koniec 2021 r. zamieszkiwało go ponad 64 tys. mieszkańców (5,3% mieszkańców regionu).

Tabela 1. Skład partnerstwa – powierzchnia i ludność poszczególnych gmin porozumienia wg stanu na 31.12.2021r.

Nazwa JST	Typ gminy	Liczba ludności na 31.12.2021r.	%	Powierzchnia [km ²]	%
Gmina Busko-Zdrój	miejsko-wiejska	31 087	48,28%	235,50	24,40%
Gmina Chmielnik	miejsko-wiejska	10 884	16,90%	142,19	14,73%
Gmina Gnojno	wiejska	4 266	6,63%	96,31	9,98%
Gmina Pierzchnica	miejsko-wiejska	4 776	7,42%	104,59	10,84%
Gmina Raków	wiejska	5 350	8,31%	195,52	20,26%
Gmina Szydłów	miejsko-wiejska	4 384	6,81%	107,53	11,14%
Gmina Tuczępy	wiejska	3 639	5,65%	83,62	8,66%
Razem	x	64 386	100,00%	965,26	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Busko-Zdrój jest największą gminą porozumienia zarówno pod względem powierzchni jak i liczby ludności. Na drugim miejscu pod względem powierzchni i potencjału ludnościowego jest Gmina Chmielnik. Pozostałe samorządy oscylują wokół ok. 5 tys. mieszkańców na obszarze ok. 100-200 km².

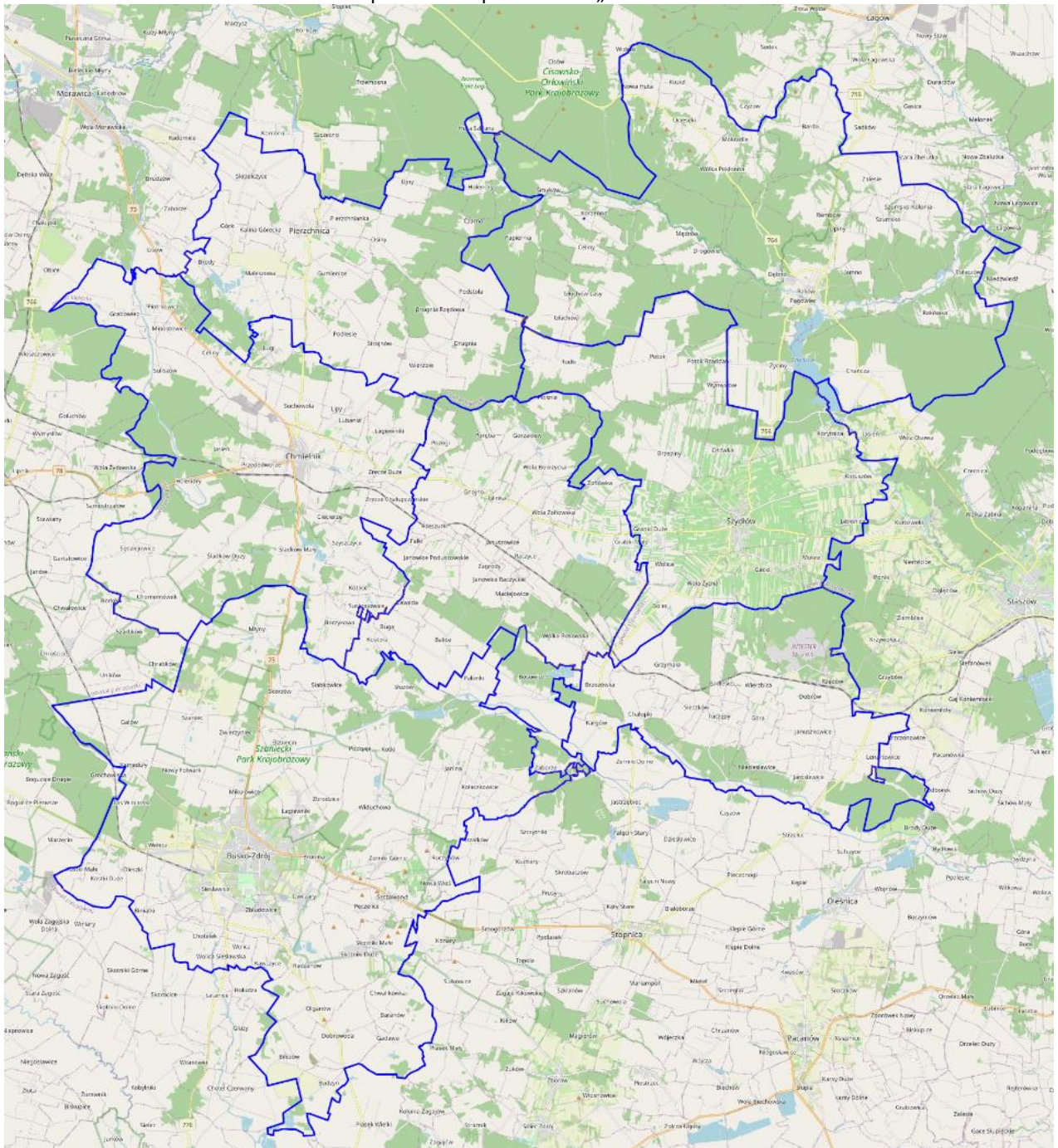
Tabela 2. Porównanie łącznej liczby mieszkańców gmin objętych Strategią z powiatami województwa świętokrzyskiego na 31.12.2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców na 31.12.2021r.
Gminy objęte Strategią	64 386
Powiat buski	68 910
Powiat jędrzejowski	82 500
Powiat kazimierski	32 281
Powiat kielecki	211 639
Powiat konecki	75 396
Powiat opatowski	49 470
Powiat ostrowiecki	102 552
Powiat pińczowski	37 372
Powiat sandomierski	73 420
Powiat skarżyski	70 076
Powiat starachowicki	85 424
Powiat staszowski	69 515
Powiat włoszczowski	43 660
Powiat grodzki miasto Kielce	185 478

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 1 Obszar partnerstwa „Na Szlaku”

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Obszar gmin objętych Strategią położony jest w środkowej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje obszar położony w niewielkiej odległości od Kielc (miasta wojewódzkiego) oraz mający na swym terenie – miasto powiatowe (Busko-Zdrój) oraz 3 inne miasta (Chmielnik, Pierzchnica, Szydłów).

Mapa nr 2 przedstawia obszar partnerstwa na tle natężenia procesów urbanizacyjnych w regionie świętokrzyskim. W *Planie Zagospodarowania Województwa Świętokrzyskiego*:

- gminy Pierzchnica, Chmielnik i Busko-Zdrój zostały określone jako obszary położone w zasięgu oddziaływania dużego miasta,
- gmina Tuczępy jako teren poddany lokalnym procesom urbanizacji,
- gminy Gnojno, Raków i Szydłów – jako obszary peryferyjne.

Mapa 2 Natężenie procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na gminy objęte Porozumieniem partnerskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Głównie miasta Busko-Zdrój oraz Chmielnik jako największe ośrodki zapewniają **najlepszy dostęp do usług wysokospecjalistycznych (m.in. zdrowotnych)**. Istotne jest natomiast **usprawnianie powiązań komunikacyjnych z tymi ośrodkami oraz współpraca z działającymi w nich wyspecjalizowanymi instytucjami**.

1.2 Główne wnioski płynące z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej

Analiza wewnętrznych uwarunkowań oraz refleksja nad uwarunkowaniami zewnętrznymi wskazały, że **kluczowym problemem** dla całego obszaru partnerstwa jest **niewystarczające wykorzystanie potencjału społecznego i przyrodniczego** do generowania satysfakcjonujących warunków do pracy zawodowej oraz samorealizacji, szczególnie ludzi młodych. Poniżej wskazano wnioski najistotniejsze dla perspektyw rozwojowych obszaru w sferze gospodarczo-społecznej.

DEMOGRAFIA

Istotne wyzwania partnerstwa związane są przede wszystkim ze **zmianami demograficznymi**. Na przestrzeni lat 2011-2021 liczba mieszkańców tego obszaru zmniejszyła się o 4 054 osoby (tj. 5,92%).

Tabela 3 Liczba mieszkańców gmin objętych Strategią

Liczba mieszkańców gminy	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	Spadek liczby mieszkańców	% spadek
BUSKO-ZDRÓJ	32 951	31 087	-1 864	-5,66%
CHMIELNIK	11 601	10 884	-717	-6,18%
GNOJNO	4 596	4 266	-330	-7,18%
PIERZCHNICA	4 812	4 776	-36	-0,75%
RAKÓW	5 830	5 350	-480	-8,23%
SZYDŁÓW	4 823	4 384	-439	-9,10%
TUCZĘPY	3 827	3 639	-188	-4,91%
RAZEM	68 440	64 386	-4 054	-5,92%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jest to nie tylko skutek ujemnego przyrostu naturalnego, ale również migracji, szczególnie dotyczącej ludzi młodych. Efektem pośrednim tych zjawisk jest **starzenie się społeczeństwa**, które powoduje **zmianę zapotrzebowania na rodzaje usług i formy ich świadczenia** (w tym zwiększone zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze), a w przyszłości może być znaczącym **wyzwaniem dla rynku pracy** (zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki). Odpływ ludzi młodych z terenu tych gmin świadczy o ich niskiej atrakcyjności do zamieszkania, a jednocześnie **osłabia przyszły potencjał społeczny partnerstwa, które traci osoby w wieku produkcyjnym, zwykle dobrze wykształcone i kreatywne**.

W okresie 2012-2021 wszystkie gminy objęte partnerstwem, nie tylko zanotowały ujemny przyrost naturalny (tabela nr 3), ale także w każdej z nich postępowały procesy starzenia się społeczeństwa (tabela nr 4). **W okresie 2011-2021 zwiększyła się liczba osób 65+ aż o 1830 osób** (wzrost procentowy z 15,29% w roku 2011 do 18,86% w 2021).

W ciągu ostatnich 11 lat z terenu objętego Strategią średnio ubywało 368 osób/rocznie. Procentowo najwięcej mieszkańców ubyło w Gminie Szydłów (9,10%), a najmniej w Gminie Pierzchnica (0,75%). Z kolei wśród najszybciej starzejących się społeczności są mieszkańcy gmin Busko-Zdrój i Gnojno.

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

Tabela 4 Przyrost naturalny na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Szydłów, Raków, Tuczępy w latach 2012-2021

Wyszczególnienie	CHMIELNIK		BUSKO-ZDRÓJ		GNOJNO	
	w latach 2012-2021	Średniorocznie	w latach 2012-2021	Średniorocznie	w latach 2012-2021	Średniorocznie
Liczba urodzeń żywych	1043	104,3	3265	326,5	399	36,6
Liczba zgonów	1485	148,5	3968	396,8	656	57,5
Przyrost naturalny	-442	-44,2	-703	-70,3	-257	-20,9

Wyszczególnienie	PIERZCHNICA		SZYDŁÓW		TUCZĘPY	
	w latach 2012-2021	Średniorocznie	w latach 2012-2021	Średniorocznie	w latach 2012-2021	Średniorocznie
Liczba urodzeń żywych	442	44,2	437	43,7	297	29,7
Liczba zgonów	783	78,3	629	62,9	482	48,2
Przyrost naturalny	-341	-34,1	-192	-19,2	-185	-18,5

Wyszczególnienie	RAKÓW		RAZEM	
	w latach 2012-2021	Średniorocznie	w latach 2012-2021	Średniorocznie
Liczba urodzeń żywych	485	48,5	6368	636,8
Liczba zgonów	806	80,6	8809	880,9
Przyrost naturalny	-321	-32,1	-2441	-244,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych poszczególnych gmin objętych Strategią

Tabela 5 Ludność w wieku 65+ na terenie gmin objętych porozumieniem w okresie 2011-2021

Wyszczególnienie	CHMIELNIK		BUSKO-ZDRÓJ		GNOJNO	
	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.
Ludność w wieku 65+	1679	2034	4774	7627	796	1038
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców	14,34%	18,25%	14,54%	24,49%	16,97%	23,26%

Wyszczególnienie	PIERZCHNICA		SZYDŁÓW		TUCZĘPY	
	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.
Ludność w wieku 65+	657	676	925	897	617	687
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców	13,78%	14,78%	19,18%	19,64%	16,28%	18,79%

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wyszczególnienie	RAKÓW		RAZEM		Wzrost
	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	na 31.12.2011r.	na 31.12.2021r.	
Ludność w wieku 65+	994	1065	10442	12272	1830
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców	17,53%	19,36%	15,29%	18,86%	3,57%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych poszczególnych gmin objętych Strategią

EDUKACJA

Zmiany demograficzne bardzo wyraźnie **wpływają na popyt na usługi dla dzieci (głównie edukacyjne) oraz dla seniorów (m.in. opiekuńcze)**. Obecna liczba miejsc w przedszkolach pokrywa zapotrzebowanie na edukację wczesnoszkolną. Spadek liczby mieszkańców bezpośrednio przekłada się na liczbę placówek oświatowych – w ciągu ostatnich 10 lat ubyło ich aż 18 (42%).

Tabela 6 Liczba placówek oświatowych w roku szkolnym 2020/2021 oraz zmiana ich ilości na przestrzeni 10 lat

Liczba placówek oświatowych rok szkolny 2020/2021		CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA	SZYDŁÓW	RAKÓW	TUCZĘPY	RAZEM
1.	Liczba szkół prowadzonych przez gminę	2	9	4	1	2	4	2	24
2.	Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	0	2	0	1	0	0	0	3
3.	Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	2	5	4	1	1	1	2	16
4.	Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	2	4	0	1	1	0	0	8
5.	Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	1	2	0	0	0	0	0	3

Zmiany w liczbie jednostek oświatowych na przestrzeni ostatnich 10 lat		CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA	SZYDŁÓW	RAKÓW	TUCZĘPY	RAZEM
1.	Liczba szkół prowadzonych przez gminę	-4	-7	-2	-1	-1	-1	-2	-18
2.	Liczba szkół prowadzonych przez inne podmioty	-	1	0	1	0	0	0	2
3.	Liczba przedszkoli prowadzonych przez gminę	-1	2	4	-1	0	0	0	4
4.	Liczba przedszkoli prowadzonych przez inne podmioty	1	1	0	1	1	0	-1	3
5.	Liczba żłobków prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Liczba żłobków prowadzonych przez inne podmioty	1	2	0	0	0	0	0	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Miast i Gmin

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Liczba szkół zmniejszyła się nie tylko ze względu na zmiany demograficzne, ale także ze względu na zmiany legislacyjne. Dzieci, które uczęszczały do zlikwidowanych gimnazjów uczyły się następnie w 8-klasach szkół podstawowych oraz w szkołach średnich.

Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez samorządy w latach szkolnych 2011/2012 i 2020/2021

Wyszczególnienie	CHMIELNIK			BUSKO-ZDRÓJ			GNOJNO		
	rok szkolny 2011/2012 ²	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	1100	861	-239	2707	2469	-238	563	452	-111
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	170	82	-88	658	593	-65	77	145	68
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	30	30	0	0	0

Wyszczególnienie	PIERZCHNICA			SZYDŁÓW			RAKÓW		
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	510	304	-206	353	283	-70	544	397	-147
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	164	115	-49	50	74	24	116	169	53
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Wyszczególnienie	TUCZĘPY	RAZEM
------------------	---------	-------

² Uwaga: różnica w liczby uczniów w szkołach jest nieco zniekształcona z uwagi na fakt, że w roku szkolnym 2011/2022 istniały 3-letnie gimnazja i 6 klasowe szkoły podstawowe, a w roku szkolnym 2020/2021 – 8 klasowa szkoła podstawowa, bez szkół gimnazjalnych; pozostawiono jednak rok bazowy 2011/2012 z uwagi na to, że celem tych tabeli jest pokazanie tendencji w tym zakresie w dłuższym horyzoncie czasowym.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	Różnica
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	427	274	-153	6204	5040	-1164
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	62	94	32	1297	1272	-25
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0	0	0	30	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Miast i Gmin

Malejąca liczba uczniów stwarza dobre warunki do podnoszenia jakości nauczania (mniej liczne oddziały), ale **generuje wyzwania dla budżetów gmin**. Mniejsze oddziały szkolne stwarzają możliwości popularyzacji innowacji w procesie nauczania, a jednocześnie otwierania się szkół (w szczególności wiejskich) na pełnienie dodatkowych funkcji – poza *stricte* dydaktyczną (świetlice środowiskowe, obiekty kultury). Dodatkowa działalność szkół oraz współpraca międzygminna w tym zakresie mogą być pomocne w **wyrównywaniu znaczących różnicowań w wynikach uczniów szkół podstawowych oraz animowaniu aktywności społeczności lokalnych**.

Obszar partnerstwa charakteryzuje się dość dobrym dostępem do jednostek podstawowej opieki medycznej (w szczególności Busko-Zdrój i Chmielnik, które mają na swoim terenie zlokalizowane szpitale powiatowe). Zwiększony popyt na usługi zdrowotne jest częściowo pochodną **zwiększającej się liczby seniorów** (zaś w przypadku Gminy Busko-Zdrój stanowi także pochodną zainteresowania usługami sanatoryjnymi). Powoduje to również presję na zabezpieczenie usług opiekuńczych dla tej grupy społecznej, a także zadbanie o jak najdłuższą aktywność społeczną i samodzielność. Już w chwili obecnej odczuwalne są braki miejsc w placówkach opiekuńczych, natomiast dość dynamicznie rozwijają się inicjatywy aktywizacji w postaci klubów seniora czy kół gospodyń wiejskich.

Na terenie partnerstwa poczyniono wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury. Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń co widać we wzroście liczby osób angażujących się w życie kulturalne. Istnieje potrzeba **wykorzystania potencjału szeregu instytucji i placówek kultury do kreowania spójnej w skali porozumienia oferty kulturalnej i turystycznej**. Ponadto, w diagnozie potrzeb wskazano zapotrzebowanie na lepsze zagospodarowanie przestrzeni publicznej sprzyjającej rekreacji i integracji międzypokoleniowej (plac zabaw, zagospodarowanie centrum miejscowości, siłownie zewnętrzne, ścieżki rowerowe).

MIESZKALNICTWO

Rolniczy charakter części obszaru partnerstwa (Tuczępy, Gnojno, Raków) sprawia, że charakteryzuje się on **bardzo niską** (i stale zmniejszającą się) **gęstością zaludnienia (średnia dla tego terenu wynosi 66 osób/km²)**, a dodatkowo rozproszoną siecią osadniczą. Przy obserwowanych trendach demograficznych stanowi to niewątpliwie **wyzwanie w kontekście zapewnienia dostępu do usług publicznych, zapewnienia efektywności ekonomicznej zarówno publicznych jak i komercyjnych inwestycji**. Spośród gmin objętych Strategią jedynie Busko-Zdrój jest powyżej średniej powiatowej (71 os./km² powiat buski), pozostałe samorządy są poniżej gęstości zaludnienia dla powiatów kieleckiego (94 os./km²) oraz staszowskiego (75 os./km²).

Tabela 8 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią na koniec 2021r.

Gmina	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
BUSKO-ZDRÓJ	132
CHMIELNIK	77
GNOJNO	44
PIERZCHNICA	46
RAKÓW	28
SZYDŁÓW	41
TUCZĘPY	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmniejszająca się liczba mieszkańców może jeszcze pogłębiać te trudności, jeśli nowe inwestycje mieszkaniowe nie będą realizowane w miastach lub w ramach istniejących jednostek osadniczych (zagęszczanie zabudowy). W warunkach rozproszonego osadnictwa **narzędziem**

usprawniającym dostęp do niektórych usług mogą być e-usługi, pod warunkiem zapewnienia dobrej jakości internetu oraz wzmocnienia kompetencji cyfrowych mieszkańców i pracowników jednostek publicznych - gmin objętych *Strategią*. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym racjonalizacji systemu dostarczania usług publicznych może być **planowanie ich rozwoju w układzie całego partnerstwa, a nie poszczególnych gmin**.

Sytuacja mieszkaniowa na terenie partnerstwa pod wieloma względami jawi się jako korzystna (wielkość mieszkań, liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców). Na koniec 2020 łączna liczba mieszkań na terenie gmin objętych *Strategią* przekraczała 23 tys. z przeciętną powierzchnią użytkową ok. 80 m². W latach 2015-2020 ogólna liczba mieszkań na tym obszarze wzrosła o 862. Dodatkowo szacuje się, że na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój w najbliższych latach do użytku zostanie oddanych ok. 1000 nowych mieszkań.

Tabela 9 Dane dotyczące mieszkalnictwa na terenie gmin objętych *Strategią* wg stanu na koniec 2015r. i 2020r.

Wyszczególnienie	Gmina Busko-Zdrój			Gmina Chmielnik		
	2015	2020	Różnica	2015	2020	Różnica
Liczba mieszkań	11 361	11 912	551	3 688	3 792	104
miasto	6 404	6 640	236	1 484	1 510	26
obszar wiejski	4 957	5 272	315	2 204	2 282	78
Liczba izb	46 753	49 642	2 889	13 903	14 510	607
powierzchnia użytkowa mieszkań	899 543	967 578	68 035	277500	289 552	12 052
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	4,12	4,17	0,05	3,77	3,83	0,06
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	79,18	81,23	2,05	75,24	76,36	1,11

Wyszczególnienie	Gmina Pierzchnica			Gmina Szydłów		
	2015	2020	Różnica	2015	2020	Różnica
Liczba mieszkań	1 530	1 588	58	1 647	1 704	57
miasto	x	367	x	x	417	x
obszar wiejski	1 530	1 221	x	1 647	1 287	x
Liczba izb	5 700	6 040	340	5 938	6 276	338
powierzchnia użytkowa mieszkań	122 716	129 138	6 422	130 638	138 942	8 304
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,73	3,80	0,08	3,61	3,68	0,08
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	80,21	81,32	1,11	79,32	81,54	2,22

Wyszczególnienie	Gmina Raków			Gmina Tuczępy		
	2015	2020	Różnica	2015	2020	Różnica
Liczba mieszkań	2 069	2 114	45	1 132	1 151	19
Liczba izb	7 523	7 773	250	5 267	5 385	118
powierzchnia użytkowa mieszkań	148 195	152 803	4 608	114 078	116 580	2 502
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,64	3,68	0,04	4,65	4,68	0,03
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	71,63	72,28	0,66	100,78	101,29	0,51

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wyszczególnienie	Gmina Gnojno			Razem		
	2015	2020	Różnica	2015	2020	Różnica
Liczba mieszkań	1 492	1520	28	22 919	23 781	862
Liczba izb	5 628	5801	173	90 712	95 427	4 715
powierzchnia użytkowa mieszkań	127 033	130832	3 799	1 819 703	1 925 425	105 722
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	3,77	3,82	0,04	3,96	4,01	0,05
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	85,14	86,07	0,93	79,40	80,96	1,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dostępność mieszkań, w tym na wynajem oraz w budynkach wielorodzinnych jest jednym z czynników zachęcających do pozostania na obszarze partnerstwa.

RYNEK PRACY

W trakcie spotkań z przedstawicielami władz samorządowych, ich uczestnicy uznali **obszar partnerstwa za dobry do życia**, wskazali jednak, iż **nie oferuje on odpowiedniej liczby oraz jakości miejsc pracy**. Wysokość zarobków oraz niska atrakcyjność ofert pracy to dwa czynniki najsilniej motywujące ludzi młodych do opuszczenia obecnego miejsca zamieszkania, stąd są to czynniki uznane za słabą stronę obszaru.

Tabela 10 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2021r. na terenie powiatów buskiego, kieleckiego i staszowskiego

Powiat/JTS	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	% przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce
Powiat buski (gm. Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy)	4 912,74	81,9%
Powiat kielecki (gm. Chmielnik, Pierzchnica, Raków)	4 789,44	79,8%
Powiat staszowski (gm. Szydłów)	5 167,98	86,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu polskawliczbach.pl

Czynnikiem negatywnym jest również dostępność różnego rodzaju usług publicznych. Tworząc mapę gmin o najgorszej dostępności do usług w regionie świętokrzyskim brano pod uwagę m.in. zwodociągowanie, skanalizowanie, dostępność POZ i inne czynniki. Jak pokazuje poniższa mapa najlepsze warunki do życia są na terenie gmin Busko-Zdrój i Chmielnik, pozostałe 5 gmin (Gnojno, Szydłów, Pierzchnica, Raków i Tuczępy) zostało zakwalifikowanych jako JST o najgorszej dostępności do usług.

Mapa 3 Delimitacja obszarów o najlepszej dostępności do usług w województwie świętokrzyskim

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

ZDROWIE

Jak wyżej przytaczano na obszarze gmin objętych Strategią jest **bardzo dobry dostęp do opieki zdrowotnej**. Na analizowanym terenie funkcjonują aż 2 szpitale powiatowe oraz w każdej gminie - Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Najlepsza sytuacja z dostępnością POZ jest w gminach Busko-Zdrój, Gnojno, Pierzchnica, gdzie jeden zakład POZ przypada na 766-2000 mieszkańców, pozostałe gminy: Chmielnik, Szydłów, Raków i Tuczępy „mieszczą się” w przedziale 2001-4000 mieszkańców. W zakresie korzystania z programów profilaktyki powyżej średniej wojewódzkiej są gminy: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno i Raków, zaś poniżej średniej – Tuczępy, Szydłów i Pierzchnica. Liczba udzielonych porad lekarskich w poszczególnych gminach utrzymuje się mniej więcej na podobnym poziomie na przestrzeni lat 2015-2021 (ze spadkiem w roku 2020, który był spowodowany pandemią COVID-19).

Tabela 11 Główne przyczyny zgonów na terenie danej gminy w 2020r. (w%)

Gmina	choroby układu krążenia	nowotwory	choroby układu oddechowego
Busko-Zdrój	52,1%	22,4%	2,1%
Chmielnik	45,6%	21,6%	4,9%
Gnojno	52,1%	22,4%	2,1%
Pierzchnica	45,6%	21,6%	4,9%
Raków	45,6%	21,6%	4,9%
Szydłów	49,0%	23,0%	2,3%
Tuczępy	52,1%	22,4%	2,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu polskawliczbach.pl

GOSPODARKA

Obszar partnerstwa charakteryzuje się **przewagą funkcji:**

- **rolniczych** (zwłaszcza gminy Raków, Tuczępy, Gnojno oraz tereny wiejskie gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Pierzchnica),
- **sadowniczych** (Szydłów),
- **uzdrowiskowych** (Busko-Zdrój),

wzbogaconych lokalnie przemysłem i drobną przedsiębiorczością (zlokalizowane złoża surowców mineralnych występują na terenie wszystkich gmin objętych Strategią, zaś wody mineralne na terenie Gminy Busko-Zdrój).

Tabela 12 Złoża surowców mineralnych zlokalizowane na terenie gmin objętych Strategią

Samorząd	Zlokalizowane złoża surowców mineralnych	Złoża eksploatowane
Gmina Busko-Zdrój	Busko II, Busko Północ, Dobrowoda I, Galów, Górka, Janina, Las Winiarski, Leszcze (gm. Pińczów, Busko Zdrój), Młyn I, Młyn II, Siesławice, Siwice, Skorocice-Chotelek (gm. Busko Zdrój, Wislica), Skorzów, Skotniki (gm. Solec Zdrój, Busko Zdrój), Służów-Podgaje, Szaniec (dwa złoża) Uników-Galów-Szaniec (gm. Busko Zdrój, Pińczów)	Busko II, Busko Północ, Dobrowoda I, Górka, Las Winiarski, Leszcze, Młyn I, Młyn II, Siwice, Skorzów, Szaniec (jedno złożo)
Gmina Chmielnik	Borków-Chwałowice (gm. Pińczów chmielnik), Celiny, Celiny I, Chmielnik, Chmielnik-Ciecierze (dwa złoża), Gartatowice (gm. Kije, Chmielnik) Kamienna Góra-Obice, Lisów (gm. Morawica, Chmielnik), Ptasznik, Ptasznik I, Suchowola, Suchowola-Kamienna Góra, Suchowola-Kamienna Góra I, Suliszów, Zrecze (gm. Chmielnik, Gnojno)	Borków-Chwałowice, Celiny, Celiny I, Ptasznik, Ptasznik I, Suchowola-Kamienna Góra I,
Gmina Gnojno	Bosowice-Wola Bosowska (gm. Gnojno, Stopnica) Gorzakiew-Wygoda (gm. Gnojno, Pierzchnica), Raczyce, Solec (gm. Szydłów, Gnojno, Tuczępy), Zagrody, Zrecze (gm. Gnojno, Chmielnik)	
Gmina Pierzchnica	Czerwona Góra, Drugnia, Drugnia Rządowa, Drugnia Rządowa 1, Rządowa, Drugnia Rządowa II, Gorzakiew-Wygoda (gm. Gnojno, Pierzchnica) Gumienice, Gumienice II, Maleszowa, Osiny, Osiny I, Radomice (gm. Morawica, Daleszyce, Pierzchnica) Skrzelczyce (gm. Morawica, Pierzchnica), Skrzelczyce I, Wierzbie.	Czerwona Góra, Drugnia, Drugnia Rządowa, Drugnia Rządowa 1, Gumienice II, Osiny I, Radomice Skrzelczyce Skrzelczyce I, Wierzbie.
Gmina Raków	Chańcza, Dębno, Rembów	
Gmina Szydłów	Dorozów, Gacki, Księża Niwa, Potok Rządowy, Solec (gm. Szydłów, Gnojno, Tuczępy), Szydłów, Wola Żyzna	Dorozów, Księża Niwa
Gmina Tuczępy	Chałupki (gm. Stopnica, Tuczępy), Grzybów-Gacki, Jarosławice- dwa złoża, Niziny Solec (gm. Szydłów, Gnojno, Tuczępy), Wierzbie (gm. Staszów, Tuczępy), Wola Żyzna (gm. Szydłów, Tuczępy,) Żerniki (Stopnica, Tuczępy)	Grzybów-Gacki, Niziny,

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://geoportal.pgi.gov.pl/>

Na przeważającym obszarze występuje dominacja dobrych gleb. Najlepiej pod tym względem wypadają gminy Busko-Zdrój, Gnojno, Szydłów i Tuczępy, gdzie 60-70% gleb obejmuje I-IV klasę. Najmniej urodzajne gleby są na terenie gmin Chmielnik, Raków i Pierzchnica, gdzie występuje przewaga gleb V-VI klasy. Dodatkowo pozytywnym zjawiskiem w gminach Chmielnik, Szydłów, Gnojno i Tuczępy jest **średnia gospodarstwa rolnego, która wynosi 4-7 ha** (w pozostałych gminach średnia ta jest poniżej 4 ha).

Warto również wspomnieć, że tereny gmin Busko-Zdrój, Tuczępy, Szydłów i zwłaszcza Chmielnik przewidywane są do częściowego zalesienia.

Dodatkowym elementem wspierającym ten obszar jest – wciąż - czyste środowisko oraz wiedza i umiejętności wielu producentów rolnych. Kwestią **problematiczną** pozostaje natomiast **ekonomiczny wymiar opłacalności działalności rolniczej**. Liczba rolników spada, a wyniki badań społecznych wykazały, że dziedzina ta nie jest postrzegana jako sfera atrakcyjna, rozwojowa (zdecydowana większość młodzieży mogącej przejąć gospodarstwo rolne nie rozważa takiej możliwości). Ponadto, sektor ten zależny jest od zmian klimatycznych, których wpływ jest obserwowany również na obszarze objętym Strategią (okresy suszy, podtopień, gradobicia). Mimo powyższych wyzwań obserwacja trendów globalnych pozwala stwierdzić, że **produkcja rolna może być przekuta na lokalny atut**. Postawy świadomych konsumentów, poszukujących żywności wysokiej jakości, mogą być szansą na zwiększenie zysków nie tylko rolników, ale i przedsiębiorstw działających w branży rolno-spożywczej. Wymaga to stosowania nowoczesnych rozwiązań, ogólnej dbałości o jakość środowiska, dalszej specjalizacji gospodarstw czy rozwijaniu produkcji ekologicznej. Najpoważniejszym wyzwaniem jest **integracja producentów rolnych, rozszerzenie działalności przetwórczej oraz budowanie marki obszaru jako producenta żywności o wysokich walorach**. Aspekt ten powinien być również wykorzystany w budowanej ofercie turystycznej. Duży potencjał w tym zakresie posiadają gminy: Szydłów (śliwki), Raków (ziemniaki) oraz Busko-Zdrój (winnice, olejarnia).

Na terenie partnerstwa **przybywa podmiotów gospodarczych – w okresie 2015-2021 o 930 zwiększyła się liczba firm działających na tym terenie**. Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż przyrost ten odbywa się **głównie za sprawą firm mikro, zatrudniających do 9 osób, których udział w ogólnej liczbie firm wzrasta (poza gm. Raków)**. Słabnie natomiast sektor firm małych i średnich.

Tabela 13 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w latach 2015-2021

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	wzrost (2021-2015)
Busko -Zdrój	3 367	3 414	3 444	3 475	3 571	3 676	3 763	396
Chmielnik	749	768	811	849	908	926	977	228
Gnojno	247	250	257	276	285	299	296	49
Pierzchnica	272	266	275	291	313	322	339	67
Raków	371	377	395	410	401	420	439	68
Szydłów	194	189	199	213	229	239	246	52
Tuczępy	221	222	223	229	254	274	291	70
RAZEM	5 421	5 486	5 604	5 743	5 961	6 156	6 351	930

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych

Tabela 14 Procentowy udział firm zatrudniających do 9 pracowników na tle wszystkich przedsiębiorstw w poszczególnych gminach objętych Strategią w latach 2015-2021

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	wynik (2021-2015)
Busko -Zdrój	95,69%	95,84%	95,85%	96,12%	96,28%	96,46%	96,52%	0,83%
Chmielnik	95,59%	95,83%	95,93%	96,23%	97,03%	97,08%	97,24%	1,64%
Gnojno	95,95%	96,40%	96,11%	96,74%	97,19%	97,32%	97,30%	1,35%
Pierzchnica	94,49%	93,98%	94,55%	94,16%	94,57%	94,72%	94,99%	0,50%
Raków	96,77%	96,82%	96,20%	96,34%	96,51%	96,43%	96,36%	-0,41%
Szydłów	95,88%	95,77%	95,98%	96,24%	97,38%	97,07%	97,15%	1,28%
Tuczępy	92,76%	93,24%	94,17%	93,89%	94,88%	95,26%	95,88%	3,12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych

W strukturze gospodarki obserwowane są pozytywne tendencje zmian: zmniejszenie udziału rolnictwa oraz handlu na rzecz budownictwa i usług. Wskazuje to na większą dywersyfikację gospodarki, a zatem większą stabilność i odporność w okresie dekoniunktury. Wzrasta poziom wynagrodzeń (w wartościach bezwzględnych) oraz zwiększają się wpływy jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału w podatku PIT. Mimo tych pozytywnych symptomów należy dostrzec to, iż **potencjał gospodarczy partnerstwa – w porównaniu do średnich wartości w województwie świętokrzyskim - pozostaje nadal na średnim poziomie (w przypadku gmin Busko-Zdrój i Chmielnik) oraz niskim dla pozostałych JST.** Dotyczy to takich parametrów jak liczebność podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców, stopa bezrobocia czy średni poziom wynagrodzeń.

Tabela 15 Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności na koniec 2021r.

Wyszczególnienie	Busko-Zdrój	Chmielnik	Gnojno	Pierzchnica
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	29	15	9	12
przemysł i budownictwo	866	258	122	96
pozostała działalność	2 868	704	165	231

Wyszczególnienie	Raków	Szydłów	Tuczępy	Razem
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	2	7	87
przemysł i budownictwo	127	73	134	1 676
pozostała działalność	299	171	150	4 588

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych

Dlatego podstawowym **wyzwaniem** dla partnerstwa jest **stymulowanie rozwoju działających (oraz powstawanie nowych) firm, a także przyciągania działalności gospodarczych** w branżach bardziej opłacalnych (np. turystyka, gastronomia), generujących wyższe przychody, a zatem i wynagrodzenia.

Wnioski z analizy wymiaru społeczno-gospodarczego regionu w kontekście gmin objętych Strategią:

- gmina Busko-Zdrój i Szydłów posiadają atrakcyjne rynkowo potencjały, gminy Raków, Pierzchnica, Gnojno, Tuczępy i Szydłów mają szczególnie niekorzystne procesy ludnościowe i dodatkowo gminy Pierzchnica i Raków stanowią obszary o najsłabszej w województwie dynamice rozwoju,
- na obszarze gmin: Chmielnik, Pierzchnica i Raków jest najwyższy udział bezrobotnych zarejestrowanych,
- Gmina Busko-Zdrój stanowi obszar wykazujący największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych. Wg „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” najniższą dynamikę rozwoju mają gminy Gnojno i Raków.

Tabela 16 Wzrost ilości liczby przedsiębiorstw w poszczególnych gminach na koniec 2015 i 2021r.

Gmina	Wzrost liczby firm	Średniorocznie
Busko -Zdrój	396	56,6
Chmielnik	228	32,6
Gnojno	49	7,0
Pierzchnica	67	9,6
Raków	68	9,7
Szydłów	52	7,4
Tuczępy	70	10,0

RAZEM	930	132,9
--------------	-----	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych

- prognozowane kierunki rozwoju dla poszczególnych samorządów wg „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”:
 - ✓ gmina Gnojno i Pierzchnica – przewaga funkcji rolniczych,
 - ✓ gminy Chmielnik i Tuczępy – przewaga funkcji nierolniczych,
 - ✓ gminy Szydłów i Raków – obsługa ruchu turystycznego oraz przewaga funkcji rolniczych,
 - ✓ Gmina Busko-Zdrój – uzdrowiskowa, obsługa ruchu turystycznego, wdrażanie innowacji technologicznych, potencjalny ośrodek subregionalny.

Przyciągnięciu nowych inwestorów sprzyja **położenie partnerstwa przy szlakach komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i wojewódzkim**. Stwarza to **możliwości dla poprawy atrakcyjności inwestycyjnej**. Dobrą dostępność komunikacyjną na obszarze gmin objętych Strategią zapewniają: droga krajowa nr 73 oraz drogi wojewódzkie nr 756, 757, 764, 765, 767, 776, 973.

W perspektywie kilku lat poważnym **wyzwaniem może się okazać zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki**. Dalszy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oznaczać może brak pracowników niezbędnych dla zaspokojenia podstawowych usług (w tym np. opieki dla rosnącej rzeszy osób starszych) oraz problemy z kadrą o wyższych kwalifikacjach (zwłaszcza w usługach sanatoryjnych). Osoby z większymi ambicjami płacowymi i poszukujący pracy w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji rzadko wiążą swoją przyszłość z obszarem partnerstwa, bowiem obecna struktura branżowa podmiotów gospodarczych w małym stopniu odpowiada na to zapotrzebowanie. Oznacza to konieczność podjęcia działań na rzecz **bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych oraz zachęcenia** ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa. Istotnym czynnikiem jest edukacja ekonomiczna ludzi młodych i wsparcie osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą. **Częściowym antidotum** na prognozowane problemy rynku pracy mogą być postępujące w przedsiębiorstwach **procesy cyfryzacji i automatyzacji**, ograniczające popyt na pracowników, a także popularyzacja elastycznych form świadczenia pracy (telepraca, praca na część etatu).

TURYSTYKA, DZIEDZICTWO

Jedną z dziedzin wspomagających rozwój obszaru partnerstwa jest **działalność turystyczna**, która stanowi dla gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik oraz Szydłów bardzo istotny element rozwoju. Niewątpliwą atrakcją partnerstwa są liczne zabytki nieruchome oraz stanowiska archeologiczne. Aż **140 obiektów** będących pod **ściłą ochroną konserwatorską** wpisanych jest **do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach**:

Tabela 17 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach na obszarze objętym Strategią

Układy przestrzenne (urbanistyczne)		
A. 14	układ urbanistyczny miasta Busko-Zdrój;	gm. Busko-Zdrój
A. 447	układ przestrzenny miejscowości Pierzchnica	gm. Pierzchnica
A.453	układ urbanistyczny miejscowości Raków i zespół zabudowy małomiasteczkowej z relikdami architektury sakralnej i mieszczańskiej innowierców (Braci Polskich) z 2 poł. XVI - 1 poł. XVII w oraz XIX/XX w	gm. Raków
A.903	Szydłów - układ urbanistyczny miasta wraz z otaczającym krajobrazem	gm. Szydłów
Budynki, kamienice		
A. 15	zabudowa ul. 1 Maja w Busko-Zdroju, od nr 1 do 19 (obecnie do 39);	gm. Busko-Zdrój

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

A. 19/1-4	Zespół Szpitalny (obecnie Sanatorium Mikołaj) w Busko-Zdroju 1) pawilon północny przy ul. 1 Maja 3; 2) pawilon wschodni przy ul. 1 Maja 3; 3) pawilon południowy przy ul. 1 Maja 3; 4) pawilon zachodni przy ul. 1 Maja 3	gm. Busko-Zdrój
A. 20/1-2	Budynek Uzdrawiskowy w Busko-Zdroju 1) Łazienki - budynek uzdrowiska, ob. Sanatorium Marconi przy ul. 1 Maja 10; 2) park (obecnie park zdrojowy);	gm. Busko-Zdrój
A. 21	dom, Busko-Zdrój ul. Bohaterów Warszawy 4;	gm. Busko-Zdrój
A. 22	dom, Busko-Zdrój ul. Bohaterów Warszawy 6;	gm. Busko-Zdrój
A. 23	willa "Bristol" ob. Sanatorium Bristol - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 1;	gm. Busko-Zdrój
A. 24	willa "Bagatela Mała" - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 10 (obecnie nr 15);	gm. Busko-Zdrój
A. 25	willa "Oblęgorek" ob. Sanatorium Oblęgorek - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 12 (obecnie nr 19);	gm. Busko-Zdrój
A. 26	willa "Zielona" - Busko-Zdrój przy ul. 1 Maja 19 (obecnie nr 39);	gm. Busko-Zdrój
A. 27	willa "Derśław" ob. Pensjonat "Zamek Derśława" - Busko-Zdrój przy ul. Mickiewicza 18;	gm. Busko-Zdrój
A. 28	dom, Busko-Zdrój przy ul. Zwycięstwa 10;	gm. Busko-Zdrój
A. 29	dom, Busko-Zdrój przy ul. Zwycięstwa 27;	gm. Busko-Zdrój
A. 33	Pęczelice - dawny zbór ariański;	gm. Busko-Zdrój
A. 35	Skotniki Małe drewniany młyn wodny;	gm. Busko-Zdrój
A. 36	Skotniki Małe drewniany młyn wodny;	gm. Busko-Zdrój
A. 276	kamienica w Chmielniku przy ul. Jana Pawła II nr 4	gm. Chmielnik
A. 277	budynek mieszkalny w Chmielniku przy ul. Konopnickiej 5;	gm. Chmielnik
A. 278	kamienica w Chmielniku przy pl. Kościuszki 8	gm. Chmielnik
A. 279	willa w Chmielniku przy ul. Polnej 9	gm. Chmielnik
A. 280	kamienica w Chmielniku Rynek 1	gm. Chmielnik
A. 281	kamienica w Chmielniku Rynek 3	gm. Chmielnik
A. 282	kamienica w Chmielniku Rynek 4	gm. Chmielnik
A. 283	kamienica w Chmielniku Rynek 9	gm. Chmielnik
A. 284	kamienica w Chmielniku Rynek 11 i 12 i ul. Wolności 2 (dawniej Rynek 12);	gm. Chmielnik
A. 285	kamienica w Chmielniku Rynek 13a i 13b (dawniej Rynek 14)	gm. Chmielnik
A. 286	kamienica w Chmielniku - Rynek 14 i 15 (dawniej Rynek 15);	gm. Chmielnik
A. 287	kamienica w Chmielniku - Rynek 16	gm. Chmielnik
A. 288	dawny zajazd w Chmielniku (obecnie budynek usługowo-mieszkalny) - Rynek 26	gm. Chmielnik
A. 289	kamienica w Chmielniku przy ul. Sienkiewicza 3	gm. Chmielnik
A. 290	budynek mieszkalno-gospodarczy w Chmielniku przy ul. ul. Bednarskiej 12	gm. Chmielnik
A. 291	zespół willi w Chmielniku (willa, oficyna północna, oficyna południowa i ogród) przy ul. ul. Bednarskiej 43	gm. Chmielnik
A. 292	budynek mieszkalny w Chmielniku przy ul. Szydłowskiej 10	gm. Chmielnik
A. 293	dawny hotel w Chmielniku (obecnie budynek mieszkalny) przy ul. Szydłowskiej 27/29	gm. Chmielnik
A. 294	kamienica w Chmielniku przy ul. Wolności 8	gm. Chmielnik
A. 300	Budynek Stacyjny Jędrzejowskiej Kolei Dojazdowej w Sędziejowice (obecnie Świętokrzyskiej Kolejki Dojazdowej)	gm. Chmielnik
A. 456	budynek Wójtostwa przy ul. Sienkiewicza 9	gm. Raków
A. 910/1-2	Zagroda drewniana w Szydłowie 1) chałupa przy ul. Krakowskiej 11 (dawniej 16); 2) budynek inwentarski;	gm. Szydłów

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Kościoły i ich otoczenie		
A.7	Potok - RZYMSKOKATOLICKI CMENTARZ STARY WRAZ Z OGRODZENIEM	gm. Szydłów
A.16/1-3	Zespół Kościoła Cmentarnego w Busko-Zdroju 1) kościół filialny (ob. cmentarny) p.w. Św. Leonarda przy ul. Bohaterów Warszawy; 2) teren starego cmentarza grzebalnego otaczający kościół; 3) ogrodzenie starego cmentarza grzebalnego	gm. Busko-Zdrój
A.17/1-3	Zespół Klasztorny Ponorbertański (ob. Zespół Kościoła Parafialnego) 1) kościół klasztorny (obecnie parafialny) p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ul. Boh. Warszawy 8; 2) budynek klasztoru ponorbertańskiego przy ul. Sądowej; 3) teren otaczający kościół w granicach ogrodzenia;	gm. Busko-Zdrój
A. 30	Chotelek - kościół filialny p.w. Św. Stanisława Biskupa	gm. Busko-Zdrój
A. 31/1-2	Dobrowoda 1) kościół parafialny p.w. Św. Marii Magdaleny 2) dzwonnica;	gm. Busko-Zdrój
A. 32/1-2	Janina 1) kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha; 2) dzwonnica;	gm. Busko-Zdrój
A. 37	Szaniec - kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP;	gm. Busko-Zdrój
A. 38	Szaniec - kaplica cmentarna na cmentarzu grzebalnym	gm. Busko-Zdrój
A. 40/1-2	Szczaworyż 1) kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego; 2) "Stara Plebania" (obecnie kaplica przedpogrzebowa);	gm. Busko-Zdrój
A. 41	Widuchowa - kaplica p.w. Matki Boskiej Anielskiej (dawniej NMP);	gm. Busko-Zdrój
A. 43	Kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Bpa w Balicach	gm. Gnojno
A. 44/1-2	Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela w Gnojnie oraz kostnica na cmentarzu przykościelnym	gm. Gnojno
A. 77	teren cmentarza parafialnego w miejscowości Kargów	gm. Tuczępy
A.79	Tuczępy: 1 kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Matki Boskiej i Św. Jana Chrzciciela (obecnie p.w. Św. Jana Chrzciciela); 2) teren dawnego cmentarza przykościelnego;	gm. Tuczępy
A. 273/1-3	Chmielnik 1) kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, 2) dzwonnica; 3) teren otaczający kościół w granicach ogrodzenia	gm. Chmielnik
A. 274	kościół filialny p.w. Św. Trójcy w Chmielniku	gm. Chmielnik
A. 297/1-2	Piotrkowice Zespół Kościoła Parafialnego 1) kościół parafialny (obecnie filialny) p.w. Św. Stanisława bpa; 2) otoczenie kościoła na cmentarzu parafialnym w granicach biegnących od północy i wschodu w odległości 5 m od murów kościoła (do podstawy skarpy), od południa i zachodu w odległości 4 m od murów kościoła	gm. Chmielnik
A.298/1-4	Piotrkowice 1) kościół parafialny p.w. Zwiastowania NMP (obecnie Pańskiego); 2) kaplica loretańska; 3) dawny klasztor OO Bernardynów (obecnie Karmelitów Bosych); 4) dwie bramy wjazdowe	gm. Chmielnik
A. 299/1-2	Sędziejowice 1) kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego; 2) plebania	gm. Chmielnik
A. 444/1-3	Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca w Drugni, dzwonnica, cmentarz przykościelny z drzewostanem i ogrodzeniem	gm. Pierzchnica
A. 445	Kapliczka przydrożna z rzeźbą Św. Jana Nepomucena przy drodze do miejscowości Potok	gm. Pierzchnica
A. 448/1-6	1) kościół parafialny p.w. Św. Małgorzaty w Pierzchnicy, 2) dzwonnica; 3) plebania, 4) cmentarz przykościelny z ogrodzeniem; 5) cmentarz grzebalny z ogrodzeniem, 6) zieleń	gm. Pierzchnica
A. 451/1-2	Bardo 1) kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP; 2) cmentarz przykościelny;	gm. Raków
A. 452	Kościół filialny p.w. Św. Andrzeja w Drogowlach	gm. Raków

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

A. 454	Raków 1) kościół parafialny p.w. Św. Trójcy, 2) dzwonnica, 3) dawna plebania	gm. Raków
A. 455	Kościół filialny p.w. Św. Anny w Rakowie	gm. Raków
A. 459	Szumsko - kościół parafialny p.w. Św. Stanisława Bpa	gm. Raków
A.901	Kotuszów - kościół parafialny p.w. Św. Jakuba Starszego Apostoła	gm. Szydłów
A.902	Potok - kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP;	gm. Szydłów
A.904/1-3	Szydłów – ZESPÓŁ KOŚCIELNY: 1) kościół parafialny p.w. Św. Władysława; 2) dzwonnica (dawna baszta miejska); 3) brama wjazdowa;	gm. Szydłów
A.905	Szydłów - kościół filialny p.w. wszystkich świętych;	gm. Szydłów
A.906/1-2	Szydłów - Zespół Ruin Kościoła i Szpitala: 1) ruiny kościoła Ducha Św.; 2) ruiny szpitala Ducha Św.;	gm. Szydłów

Synagogi		
A. 18	synagoga w Busko-Zdroju, ob. dom towarowy przy ul. Partyzantów 6;	gm. Busko-Zdrój
A. 275	synagoga w Chmielniku przy ul. Wspólnej 14	gm. Chmielnik
A.907	dawna synagoga w Szydłowie	gm. Szydłów

Zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne		
A. 34/1-2	Radzanów 1) dawny dwór; 2) park w granicach ogrodzenia;	gm. Busko-Zdrój
A. 39	Szaniec - dwór;	gm. Busko-Zdrój
A. 42/1-2	Widuchowa 1) dawny dwór; 2) ogród krajobrazowy (obecnie najbliższe otoczenie dworu);	gm. Busko-Zdrój
A. 45/1-2	Dwór i park w granicach ogrodzenia w Gnojnie	gm. Gnojno
A. 78	teren parku w Nieciesławicach	gm. Tuczępy
A.295	teren parku w miejscowości Lubania	gm. Chmielnik
A.296/1-2	Pozostałości zespołu dworskiego w Łągiewnikach 1) spichlerz dworski, 2) park	gm. Chmielnik
A.301	Suliszów pozostałości dawnego dworu (obecnie budynek mieszkalny);	gm. Chmielnik
A.302	Ślasków Duży pałac wraz z parkiem w granicach ogrodzenia;	gm. Chmielnik
A.303/1-6	Zespół Pałacowy w Piotrkowicach 1) pawilon północny; 2) pawilon wschodni; 3) pawilon południowy, 4) stajnie; 5) studnia na dziecińcu; 6) park w granicach murowanego ogrodzenia;	gm. Chmielnik
A. 446/1-5	Maleszowa 1) pozostałości zamku na wyspie wraz ze stawem, 2) dwór, 3) stajnia z wozownią; 4) lamus (spichlerz); 5) pozostałości założenia parkowo-ogrodowego	gm. Pierzchnica
A. 457	Raków pozostałości zamku obronnego wraz z fosą	gm. Raków
A.458	Rembów 1) dwór, 2) pozostałości parku	gm. Raków
A.908/1-4	Zespół zamkowy w Szydłowie: 1) "Sala Rycerska" dawnego zamku; 2) "Skarbczyk"; 3) brama zamkowa; 4) mury zamkowe;	gm. Szydłów
A. 909/1-3	Zespół obwarowań miejskich w Szydłowie: 1) mury miejskie; 2) brama krakowska; 3) relik dawnej bramy miejskiej tzw. "Opatowskiej"	gm. Szydłów
oczekuje na nadanie nr rejestru województwa świętokrzyskiego	Grabki Duże - Zespół pałacowy: 1) pałac; 2) dwa pawilony; 3) baszta; 4) oficyna; 5) park w granicach ogrodzenia	gm. Szydłów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Poza wyżej wymienionymi zabytkami każda z gmin posiada jeszcze inne obiekty wpisane do Gminnych Ewidencji Zabytków. Na terenie gmin objętych Strategią występują również stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru zabytków na terenie województwa świętokrzyskiego:

- Gmina Busku-Zdrój – 9,
- Gmina Gnojno – 8,
- Gmina Raków – 1.

Zasoby turystyczne partnerstwa w podziale na rodzaje turystyki prezentuje poniższa tabela:

Tabela 18 Zasoby partnerstwa w podziale na rodzaje turystyki

Rodzaj turystyki	Predysponowane gminy
Turystyka krajoznawcza (miasta)	4 miasta zlokalizowane na obszarze Strategii: - Busko-Zdrój, - Szydłów (Muzeum Zamków Królewskich w tym Turniej Rycerski), - Chmielnik (Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl), - Pierzchnica.
Geoturystyka	Szydłów - kompleks jaskiń w skałach wapiennych. Kompleks skalny Lisi Kamień k. Szydłowa. Odślonięcie łupków w Kotuszowie (wiek 0,5 mld lat) najstarszych skał osadowych w PL na powierzchni. Część pomników przyrody na terenie gminy Raków ma bardzo duży potencjał geoturystyczny, Busko-Zdrój – rezerwat „Zimne Wody” odślonięcia geologiczne gipsów, z tzw. jaskółczymi ogonami.
Turystyka dzieci i młodzieży (w tym rodzinna i edukacyjna)	- Szydłów (mury miejskie, przykład miasta), - Muzeum Zamków Królewskich i Synagoga w Szydłowie, - Chmielnik (Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl) - Busko-Zdrój (park linowy i kompleks Tężnia Busko, Park Zdrojowy, skatepark),
Agroturystyka	- Szydłów, - Raków, - Chmielnik, - Pierzchnica, - Gnojno, - Tuczępy, - tereny wiejskie gminy Busko-Zdrój
Turystyka carawaningowa	Planowany jest rewitalizacja zbiornika wodnego Radzanów (gm. Busko-Zdrój) z możliwością carawaningu.
Turystyka piesza	Na terenie każdej z gmin dostępne są piesze szlaki turystyczne: Busko-Zdrój - szlaki turystyczne (czerwony Busko-Zdrój – Solec-Zdrój 27 km; niebieski Pińczów-Busko-Zdrój-Wiślica 39 km; czarny Busko-Zdrój – Zbludowice 5,5 km, żółty Busko-Zdrój – Szaniec 8,3 km), park zdrojowy, ścieżka pieszo- rowerowa Busko-Wełecz-Kameduły z pomnikiem Sosny w Wełczu)
Turystyka rowerowa	Obecnie dostępna w gminach Busko-Zdrój, Pierzchnica, Chmielnik, Szydłów i Raków. W przyszłości także w gminach Gnojno i Tuczępy.
Turystyka konna	W niektórych gospodarstwach agroturystycznych położonych na terenie gmin objętych Strategią istnieje możliwość jazdy konnej. Stadnina koni w Szydłowie. Stadniny w gospodarstwach agroturystycznych w Korytnicy. Busko-Zdrój - Ośrodek Jazdy Konnej i Hipoterapii HIPOLAND (miejscowość Kawczyce)
Turystyka wodna	Zalew Chańcza w Rakowie 340 ha (gminy Raków i Szydłów) Zbiornik wodny Andrzejówka w Gminie Chmielnik (2,3 ha) Rzeka Czarna (Korytnica – Kotuszów) możliwość uprawiania kajakarstwa, wędkarstwa Zbiornik wodny w m. Radzanów – gmina Busko-Zdrój
Turystyka narciarska	Brak stoków narciarskich na terenie gmin objętych Strategią.
Turystyka pielgrzymkowa	Na obszarze objętym Strategią 58 obiektów kościelnych wraz z otoczeniem wpisanych jest do Rejestru Zabytków Nieruchomych według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego.

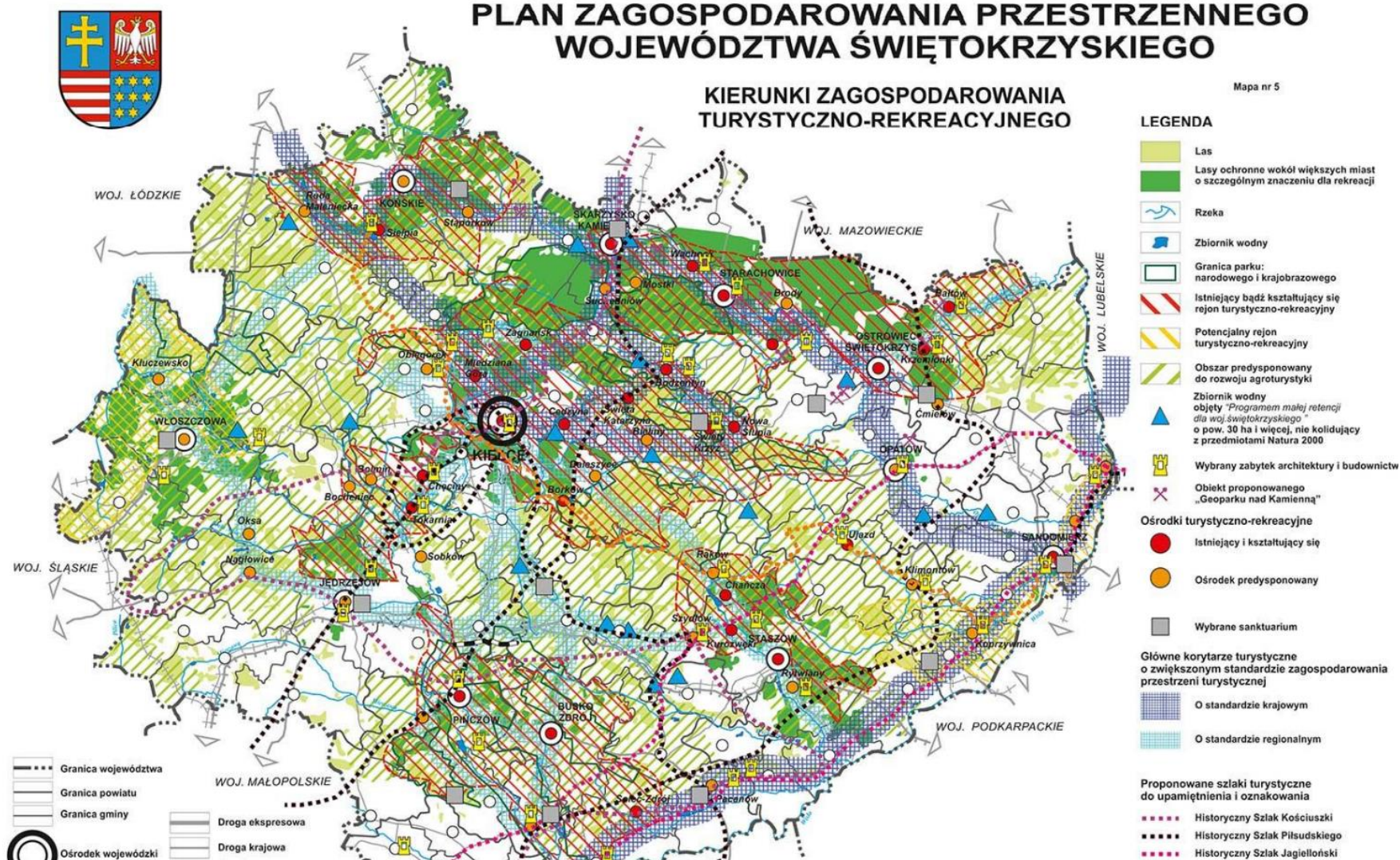
Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	Przez obszar Gminy Szydłów przebiega Szlak Jakubowy (Kotuszów, Gmina Szydłów).
Turystyka uzdrowiskowa/ prozdrowotna	Uzdrowisko Busko-Zdrój wraz z obiektami około uzdrowiskowymi Parkiem Zdrojowym
Turystyka spotkań i wydarzeń (w tym przemysł wydarzeń)	<p>Imprezy o ponad 40-letniej historii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Międzynarodowe Buskie spotkania z folklorem – Busko-Zdrój <p>Imprezy o ponad 20-letniej historii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Festiwal im. Krystyny Jamroz – Busko-Zdrój, ▪ Festiwal Piosenki im. Wojtka Belona, ▪ Święto Śliwki w Szydłowie, ▪ Międzynarodowy Turniej Rycerski o Miecz Króla Kazimierza Wielkiego – Szydłów
Turystyka etniczna (żydowska)	Obszar „Na Szlaku” posiada na swoim terenie wiele przykładów dobrze zachowanego dziedzictwa materialnego kultury Żydów Polskich, przede wszystkim w Chmielniku i Szydłowie.
Turystyka kulinarna i winiarska	<p>Gminy Szydłów (Święto Śliwki) i Raków (Święto Tekli).</p> <p>Olejarnia Zagłoby (Mikułowice, gm. Busko-Zdrój) oferująca oleje m.in.: rzepakowy, słonecznikowy, lniany, makowy, z czarnuszki, z pestek dyni, rydzowy, z konopi, z czarnego sezamu, z wiesiołka, z orzecha włoskiego, z ostropestu,</p> <p>Winnica Zbrodzice (gm. Busko-Zdrój)</p> <p>Winnica Fodymskich (Szczaworyż, gm. Busko-Zdrój)</p>

Źródło: Diagnoza strategiczna

Zgodnie z poniższą mapą odnośnie kierunków zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Województwa Świętokrzyskiego – miasto Busko-Zdrój oraz Gmina Raków stanowią istniejące i rozwijające się ośrodki turystyczno-rekreacyjne, zaś miasto Szydłów i Raków są predysponowane do rozwoju turystyki.

Mapa 4. Kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Wyzwaniem w kontekście rozwoju obszaru jest zacieśnienie współpracy pomiędzy samorządami, a także przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi na rzecz stworzenia **spójnego produktu turystycznego**. Powinien on **wykorzystywać lokalny potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz być komplementarny** do wyżej wymienionych lokalnych atrakcji turystycznych.

ŚRODOWISKO

Silną stroną obszaru objętego Strategią jest **duża powierzchnia terenów prawnie chronionych**.

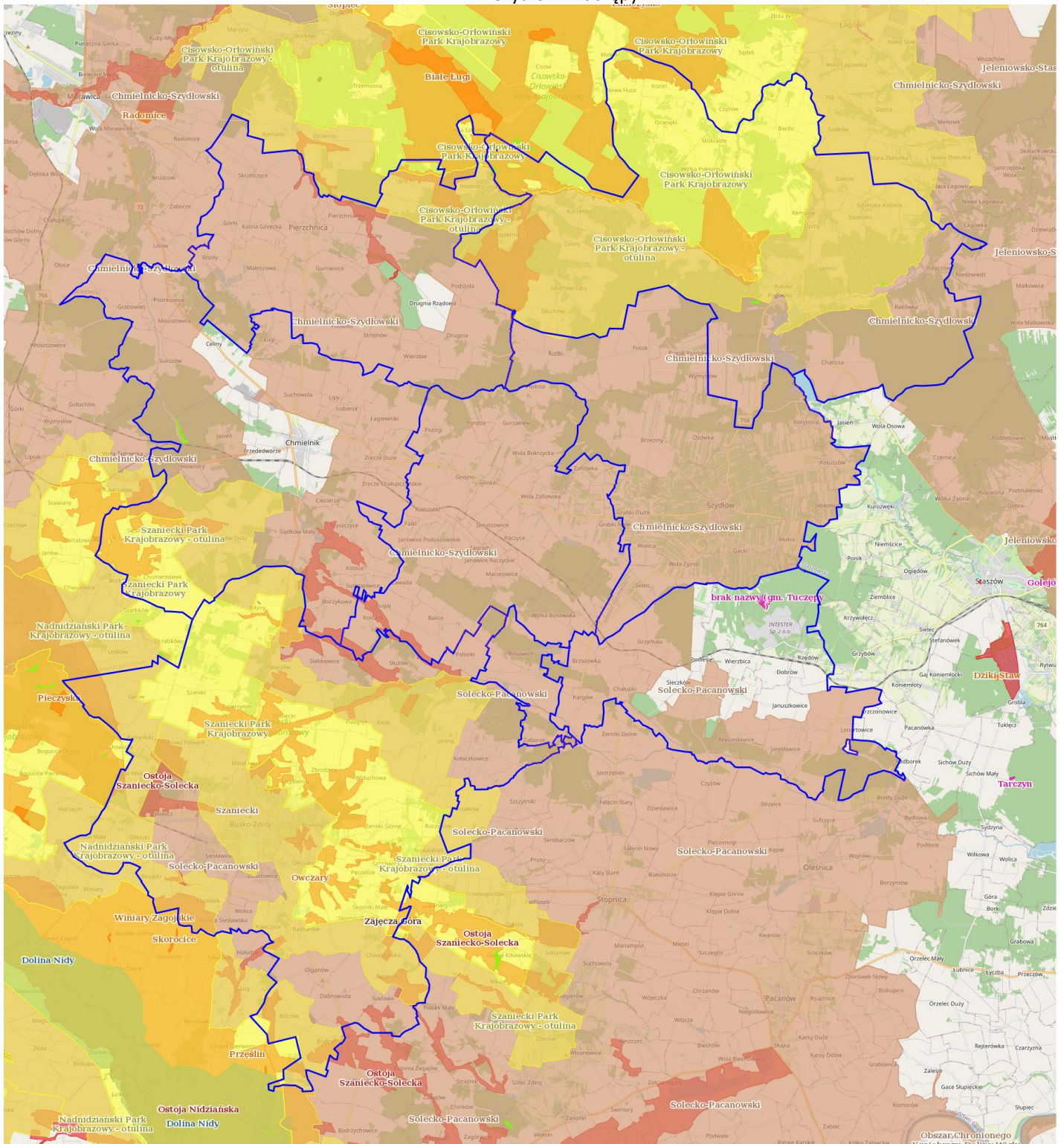
Tabela 19 Powierzchnia obszarów chronionych do powierzchni gmin objętych Strategią

Gmina	Powierzchnia obszarów chronionych w ha	% powierzchni gminy jako obszar chroniony
Busko-Zdrój	23 526,38	100,0%
Chmielnik	12 336,61	86,9%
Gnojno	9 622,62	100,0%
Pierzchnica	9 941,91	95,1%
Raków	19 038,03	100,0%
Tuczępy	5 041,54	60,5%
Szydłów	10 789,66	100,0%
Razem	90 296,75	94,0%

Źródło: opracowanie własne

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 5 Obszary chronione na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków,
Szydłów i Tuczępy

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Legenda: ■ Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 200 Obszary siedliskowe

Podsumowanie – obszary chronione:

- 5 z 7 gmin objętych Strategią posiada na swoim terenie obszary **NATURA 2000** i obejmują one **łącznie 7,87% obszaru objętego Strategią**,
 - ✓ **Dolina Nidy** PLB260001 – 7,5 ha (fragment Gminy Busko-Zdrój obejmuje 0,04% powierzchni przedmiotowego obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Nidziańska** PLH260003 – 570,98 ha (fragment Gminy Busko-Zdrój obejmuje 2,15 % powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Szaniecko-Solecka** PLH260034 – 3655,01 ha (część gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno obejmuje 45,28% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Ostoja Stawiany** PLH260033 – 660,63 ha (część Gminy Chmielnik obejmuje 55,31% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000),
 - ✓ **Lasy Cisowsko-Orłowińskie** PLH260040 – 2 699,21 ha (część gmin Pierzchnica i Raków obejmuje 25,94% powierzchni przedmiotowego obszaru NATURA 2000).
- **wszystkie gminy** objęte Strategią znajdują się **na obszarze Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** (z czego **gminy Gnojno i Szydłów w całości**),
- na terenie Gminy Busko-Zdrój znajduje się **rezerwat przyrody „Owczary”** (jedyny na analizowanym obszarze),
- na terenie 5 z 7 gmin zlokalizowane są parki krajobrazowe:
 - ✓ **Szaniecki Park Krajobrazowy** (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ **Nadnidziański Park Krajobrazowy** (część gminy Busko-Zdrój),
 - ✓ **Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy** (część gminy Pierzchnica, Raków)
- 21,36 ha na terenie gmin objętych Strategią zajmują **użytki ekologiczne** (jest ich 8),
- na terenie wszystkich gmin objętych Strategią są obszary chronionego krajobrazu:
 - ✓ **Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu** (tak jak wspomniano wszystkie gminy objęte Strategią),
 - ✓ **Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu** (część gmin Busko-Zdrój, Tuczępy),
 - ✓ **Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu** (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ **Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu** (część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik),
 - ✓ **Cisowsko-Orłowiński Obszar Chronionego Krajobrazu** (część gmin Pierzchnica, Raków).

CHARAKTERYSTYKA UKŁADU PRZESTRZENNEGO

Zgodnie z „Koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju” oraz „Planem zagospodarowania przestrzennego kraju” na terenie województwa świętokrzyskiego, ośrodki osadnicze zostały zhierarchizowane w następujący sposób:

- ośrodek o randze ośrodka ponadregionalnego: brak,
- główny ośrodek województwa: Kielce,
- ośrodki subregionalne:
 - wyznaczone w KPZK 2030: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice,
 - pozostałe: Skarżysko-Kamienna, Sandomierz, – ośrodki o charakterze lokalnym: **Busko-Zdrój**, Końskie, Jędrzejów, Opatów, Staszów, Pińczów, Kazimierza Wielka, Włoszczowa,
- pozostałe ośrodki miejskie.

W hierarchii sieci osadniczej Gminy Busko-Zdrój nadrzędny i centralny ośrodek stanowi Miasto Busko-Zdrój, będące podstawowym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej z siedzibą władz samorządowych, ośrodkami wielofunkcyjnymi w zakresie szkolnictwa, opieki zdrowotnej, kultury, handlu, usług rzemieślniczych, gastronomicznych i hotelarskich, a także uzdrowiskowych, produkcji oraz infrastruktury technicznej. Na terenie gminy występują także ośrodki podrzędne, które tworzą wsie, gdzie świadczone są usługi na poziomie podstawowym – przeważnie znajdują się tu sklepy miejscowe, zaopatrujące wsie w podstawowe produkty, a także świetlice, place zabaw oraz w wybranych wsiach usługi oświatowe. Na obszarze Miasta Busko-Zdrój znajduje się część

uzdrowiskowa, a więc zagospodarowanie przestrzenne powinno ograniczać się do zabudowy związanej z uzdrowiskiem i polegać na powiększaniu terenów zadrzewionych. Na terenie miasta nie będzie powstawać nowa zabudowa zagrodowa, a produkcja rolna w mieście ograniczy się do produkcji związanej z zaopatrzeniem miasta-uzdrowiska w produkty rolno-spożywcze, a także kwiaty.

Gmina Chmielnik posiada wyraźnie wykrystalizowaną strukturę osadniczą z dominującym ośrodkiem lokalnym (miasto Chmielnik) oraz dużą liczbą mniejszych osad, z których niektóre pełnią funkcje centrów sublokalnych. Jest korzystnie skomunikowany z największymi ośrodkami miejskimi południowo-wschodniej części kraju, przy czym w powiązaniach dominują funkcjonalnie Kielce jako ośrodek administracyjny województwa. Lesistość gminy jest względnie niska, lecz warunki glebowe sprzyjają kompleksowym dolesieniom. Na obszarze gminy znajdują się liczne złoża surowców, głównie kruszywa wapienne, bentonity i gipsy – częściowo eksploatowane. Sektor produkcyjny bazuje na drobnej wytwórczości. Relatywnie dobrze ukształtowany jest sektor usług, z głównym ośrodkiem – miastem Chmielnik, którego znaczenie w tym względzie wykracza poza obszar gminy. Tradycje gospodarcze obszaru pozwalają na doszukanie się elementów pewnych specjalizacji, które mogą mieć znaczenie dla przyszłego rozwoju (kruszywa, produkcja gęsi, agroturystyka). Duże znaczenie dla przyszłości obszaru może mieć dobrze wykształcona sfera usług społecznych: edukacji, ochrony zdrowia i kultury. Potencjalnie duże znaczenie może mieć też przebieg przez obszar gminy korytarza kolejowego zawierającego linię normalnotorową i szerokotorową LHS oraz nowy przebieg odcinka drogi krajowej Nr 73. Bardzo korzystnie wygląda stan i możliwości rozwoju infrastruktury technicznej, zwłaszcza zaopatrzenia energetycznego. Jakość środowiska jest zróżnicowana – obok terenów o wysokich walorach przyrodniczych, znajdują się tereny wymagające przekształceń i rehabilitacji, zwłaszcza tereny poeksploatacyjne surowców. Na obszarze gminy znajduje się wiele cennych elementów dziedzictwa kulturowego.

W Gminie Gnojno podstawowym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej z siedzibą władz samorządowych, ośrodkami szkolnictwa, opieki zdrowotnej, kultury, handlu, usług rzemieślniczych i gastronomicznych, produkcji oraz infrastruktury technicznej jest miejscowość Gnojno. Na terenie gminy występują także ośrodki podrzędne, gdzie świadczony są usługi na poziomie podstawowym.

Obszar Gminy Pierzchnica ma kształt silnie rozczłonkowanego prostokąta o dłuższych bokach położonych na kierunku wschód-zachód o długości 14 km i szerokości 12 km. Do cennych zasobów środowiska przyrodniczego gminy należą:

- zasoby kopalin mineralnych,
- zasoby wód podziemnych,
- lasy (ok. 20% powierzchni),
- wody powierzchniowe.

Gmina Pierzchnica charakteryzuje się niskofalistością, a miejscami płaską rzeźbą terenu przy różnicy wzniesień od 232-308 m n.p.m. Najniższe położone tereny występują w rejonie Doliny Czarnej, a najwyższe w rejonie Gumienic. Największe zróżnicowanie rzeźby występuje w zachodniej i środkowej. W części wschodniej gminy (rejon miejscowości Drugnia i Podstoła) bierze początek ciek stanowiący dopływ rzeki Czarnej. Rzeki Pierzchnianka i Morawka odprowadzają wody do Czarnej Nidy.

Gminę Raków tworzy 28 sołectw. Sołectwem o największej liczbie mieszkańców jest Raków, natomiast najmniejszym Papiernia. Przeważa zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowości w gminie charakteryzują się zróżnicowaną gęstością zabudowy. W części miejscowości (np. Raków, Chańcza) zabudowa jest zwarta, a w niektórych bardzo rozrzucona (np. Bardo, Zalesie).

Ze względu, iż największy udział w powierzchni Gminy Szydłów mają grunty rolne stanowiące 80,8% jej powierzchni, Gmina Szydłów klasyfikowana jest jako gmina miejsko - wiejska. W Gminie funkcjonuje

16 jednostek pomocniczych - sołectw, nie występują dzielnice. Całe terytorium Gminy Szydłów znajduje się w obrębie Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Gmina położona jest ok. 40 km na południowy-wschód od stolicy regionu - Kielc oraz ok. 12 km na zachód od Staszowa – miasta powiatowego.

Układ przestrzenny zabudowy sołectw Gminy Tuczępy stanowią utrwalone wzdłuż dróg ciągi zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, w enklawach której występuje zabudowa usługowa o charakterze podstawowym, związana z działalnością gospodarczą ludności. Na tych obszarach występuje niewielki stopień rozproszenia zabudowy. Na zwarty charakter zabudowy ma wpływ stan techniczny sieci dróg oraz istniejące elementy infrastruktury technicznej. Jedynie w miejscowości gminnej Tuczępy występuje ukształtowany ośrodek usługowy.

GOSPODARKA WODNA/ PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM SUSZY

Główne obszary problemowe w kontekście gospodarki wodnej wg „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” przedstawiają się następująco:

- część gmin Busko-Zdrój, Chmielnik Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy jest na obszarach deficytowych w wodę,
- na terenie części gmin Raków i Szydłów istnieje ryzyko powodziowe,
- część gmin położonych jest na obszarach zwiększonej koncentracji osuwisk oraz terenach predysponowanych do występowania ruchów masowych.

Zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych

Według projektu SOPO zagrożenie ruchami masowymi występuje na terenie każdej z omawianych gmin. Liczba zarejestrowanych osuwisk w gminach objętych Strategią:

- Pierzchnica – 3,
- Raków – 18,
- Szydłów – 6,

Tereny zagrożone:

- Chmielnik – 4,
- Pierzchnica – 4,
- Raków – 4,
- Szydłów – 8.

Gospodarka wodno-kanalizacyjna

W trakcie formułowania Strategii – liderzy lokalni zwracali uwagę, iż rosnące zużycie wody do celów bytowych i gospodarczych oraz obserwowane zmiany klimatyczne powodują konieczność przemodelowania podejścia do zarządzania wodą na poziomie lokalnym, stąd *Strategia* zakłada z jednej strony - realizację inwestycji służących bardziej efektywnemu korzystaniu z wody (zwiększenie możliwości retencyjnych oraz wykorzystanie wód powierzchniowych do celów gospodarczych). Drugim elementem jest budowa sieci kanalizacyjnej oraz wyposażenie gospodarstw domowych w instalacje przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, gdzie względy ekonomiczne nie pozwalają na budowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych.

6 z 7 **gmin** objętych Strategią (poza Gminą Busko-Zdrój) są ujęte w **Programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków** z uwagi na niską gęstość zaludnienia tych obszarów³.

³ W ramach konkursów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej trzeba spełnić wymóg utworzenie tzw. aglomeracji, gdzie współczynnik koncentracji mieszkańców na kilometr sieci wynosi 120 osób (lub 90 osób w przypadku terenów chronionych).

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Obszar partnerstwa jest bardzo dobrze wyposażony w infrastrukturę wodociągową (część gmin blisko 100% zwodociągowana) na tle innych gmin w regionie świętokrzyskim, ale **prawdziwym wyzwaniem jest gospodarka ściekowa**. Istotnym czynnikiem wpływającym na ten stan rzeczy jest rozproszona sieć osadnicza, natomiast alternatywą może być wspieranie gospodarstw domowych w przydomowe oczyszczalnie. Odpowiednia **gospodarka ściekowa jest warunkiem poprawy czystości wód, ale również ochrony cennego zasobu, jakim są gleby**. Tu najlepiej wypada Gmina Busko-Zdrój z 71% skanalizowaniem, następnie Gmina Chmielnik blisko 60%.

Tabela 20 Informacje nt. infrastruktury wod-kan na terenie gmin objętych Strategią na koniec 2021r.

L.p.	Wyszczególnienie	CHMIELNIK	BUSKO-ZDRÓJ	GNOJNO	PIERZCHNICA	SZYDŁÓW	TUCZĘPY
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	192,5	333,78	110,28	96,5	91,06	60
2.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	0	0	0	0	0	0
3.	Liczba ujęć wody [w szt.]	4	2	1	2	4	0
4.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	70	180,39	13,62	13,5	15,5	17
5.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	2	1	1	3	2	2

Źródło: dane Urzędów Miast i Gmin

Tabela 21 Procent mieszkańców gmin objętych porozumieniem korzystających z infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na koniec 2021r.

Korzystający z instalacji	Busko-Zdrój	Chmielnik	Gnojno	Pierzchnica	Raków	Szydłów	Tuczępy
Wodociągowej	93,2	99,0	79,3	94,8	92,5	85,6	99,6
miasto	97,7	100,0		94,7		91,4	
obszar wiejski	88,9	98,6	79,3	94,8	92,5	83,8	99,6
Kanalizacyjnej	71,6	58,9	15,8	29,7	32,9	21,3	18,8
miasto	94,5	99,2		94,7		65,6	
obszar wiejski	50,2	39,9	15,8	8,1	32,9	7,4	18,8
Gazowej	57,0	5,7	2,0	5,6	0	12,8	43,6
miasto	96,4	17,6		22,1		49,3	
obszar wiejski	20,2	0,0	2	0,1	0	1,4	43,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Jakość powietrza na terenie porozumienia można ocenić jako dobrą. Jednak przekroczenia benzo(a)pirenu wskazują na **problem niskiej emisji, którego źródłem jest w głównej mierze sektor gospodarstw domowych**. W tym kontekście należy podkreślić, iż na obszarze całego województwa obowiązuje tzw. uchwała antysmogowa - nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, która jest aktem prawa miejscowego. Uchwała ta określa wymagania dla instalacji i paliw dopuszczonych do stosowania w gminach położonych w granicach administracyjnych województwa świętokrzyskiego. Dążenie do poprawy jakości powietrza, a także trendy związane z korzystaniem z energii (większa konsumpcja przy rosnących cenach) oznacza zatem **konieczność wymiany źródeł ciepła oraz inwestycji pozwalających na oszczędzanie energii**. Czynnikiem sprzyjającym czystości powietrza może być ograniczanie transportu prywatnego dzięki budowie sieci bezpiecznych dróg rowerowych i rozwijaniu transportu publicznego. Należy zaznaczyć, że obecnie mieszkańcy przemieszczają się głównie prywatnymi środkami transportu.

Na zakończenie podsumowania diagnozy warto również wspomnieć o 3 aspektach:

1. obszar objęty Strategią nie ma jakiegось szczególnego znaczenia w zakresie obronności,

2. na terenie gmin Raków i Szydłów występuje wysoka koncentracja problemów przestrzennych, w gminach Gnojno i Chmielnik – średnia, zaś w gminach Busko-Zdrój, Pierzchnica i Tuczępy – niska,
3. w zakresie energetyki „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” przewidywał:
 - budowę elektrowni wiatrowych na terenie gmin Raków i Gnojno,
 - na terenie wszystkich gmin – budowę bioelektrowni i biogazowni,
 - części gmin Raków i Pierzchnica ma potrzeby w zakresie reelektryfikacji;
 - Gmina Pierzchnica została zakwalifikowana jako posiadająca największe predyspozycje do uprawy roślin energetycznych o dużych wymaganiach wodnych (wierzba energetyczna).

1.3 Analiza SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron – jako zasobów (odpowiednio: strengths oraz weaknesses) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych- jak otoczenia (opportunities oraz threats). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale obszaru objętego Strategią, jak również dostrzeganych barierach, zwracając jednocześnie uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na jego działalność oraz rozwój.

Tabela 22 Analiza SWOT obszaru objętego Strategią

SILNE STRONE	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dogodne położenie w centralnej części województwa świętokrzyskiego, ▪ powierzchnia gmin objętych Strategią - 965,25 km² (około 8,24 % powierzchni województwa świętokrzyskiego), ▪ potencjał ludnościowy, ▪ wysoka atrakcyjność turystyczno-krajoznawcza – bogata historia, dziedzictwo kulturowe i naturalne - 94 % powierzchni gmin objętych Strategią stanowią obszary prawnie chronione (90 296,75 ha) oraz brak uciążliwego przemysłu, ▪ wieloletnia tradycja i ugruntowana pozycja uzdrowiska Gminy Busko-Zdrój, ▪ atrakcje turystyczne ▪ położenie blisko popularnych atrakcji turystycznych w tym w sąsiednich gminach np. Baseny Mineralne w Solcu-Zdroju, Muzeum Regionalne w Wiślicy, Ciuchcia „Ekspress Poniądzie”, Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie – co stanowi doskonałą „bazę wypadową” dla turystów, ▪ mikroklimat oraz endogeniczny potencjał w postaci zasobów wód leczniczych o wysokich parametrach prozdrowotnych zlokalizowany w Gminie Busko-Zdrój, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszająca się liczba ludności (w latach 2011-2021 liczba mieszkańców tego obszaru zmniejszyła się o 4 054 osób (tj. 5,92%) i gęstość zaludnienia (w gm. Raków zaledwie 28 os./km², średnia dla obszaru 66 os./km²), ▪ struktura demograficzna ze znacznym udziałem osób w wieku produkcyjnym – niedostosowane usługi i przestrzenie do potrzeb osób starszych, ▪ rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego; ▪ ujemne saldo migracji, ▪ średnie zarobki poniżej średniej krajowej, ▪ 5 z 7 gmin (Gnojno, Szydłów, Pierzchnica, Raków i Tuczępy) zostało zakwalifikowanych jako JST o najgorszej dostępności do usług, ▪ niedostateczny dostęp do opieki żłobkowej, ▪ niewystarczający wskaźnik skanalizowania gmin objętych Strategią, ▪ duże rozproszenie gospodarstw rolnych, ▪ słabo rozwinięte rolnictwo ekologiczne, ▪ słabe możliwości zatrudnienia poza sektorem rolniczym na terenie gmin wiejskich objętych Strategią, co może wpływać na zamożność społeczeństwa, ▪ małą ilość wysokiej jakości miejsc pracy, ▪ niedostosowanie usług i infrastruktury do osób z niepełnosprawnościami,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobra dostępność komunikacyjna (droga krajowa nr 73, drogi wojewódzkie nr 756, 757, 764, 765, 767, 776, 973), ▪ liczne obiekty zabytkowe zlokalizowane na obszarze porozumienia, ▪ rosnąca liczba pracujących, ▪ zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych, ▪ rozbudowana sieć oświatowo-wychowawcza, zapewniająca edukację i wychowanie od poziomu przedszkolnego po kształcenie ponadpodstawowe, ▪ zwiększające się zasoby mieszkaniowe, ▪ rosnąca liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON (w latach 2015-2021) – wzrost o 930 firm, średniorocznie przybywa blisko 133 firmy, ▪ rozwinięta sieć kół gospodyń wiejskich, pielęgnujących tradycję i kulturę, ▪ dostępna infrastruktura kulturalna i rekreacyjno-sportowa, ▪ rosnący poziom wykrywalności przestępstw, ▪ brak uciążliwego przemysłu, ▪ doświadczenie gmin partnerskich we współpracy przy realizacji wspólnych przedsięwzięć ▪ korzystne warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa, ▪ dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna oraz rekreacyjna (wymagająca rozwoju), ▪ rozwijająca się współpraca między gminami, ▪ występowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, ▪ niski poziom uprzemysłowienia i zanieczyszczenia środowiska, ▪ wdrożone systemy selektywnej zbiórki odpadów komunalnych we wszystkich gminach porozumienia, ▪ korzystne warunki ze względu na ukształtowanie terenu do wykorzystania OZE ▪ rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie, ▪ inwestycje gospodarstw domowych w alternatywne źródła energii OZE i działania proekologiczne związane z gospodarką wodną i gospodarką odpadami, ▪ duża dostępność programów wspierających zastosowanie OZE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczająca infrastruktura biznesu w postaci m.in. instytucji otoczenia biznesu, powierzchni biurowych, powierzchni produkcyjno-magazynowych, przestrzeni coworkingowych, inkubatorów przedsiębiorczości, ▪ słaba dostępność przygotowanych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą, ▪ niewystarczająca ilość i jakość usług społecznych dla seniorów (Kluby Seniora, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania), ▪ brak możliwości kształcenia się na obszarze gmin objętych Strategią na poziomie wyższym (np. studia licencjackie, magisterskie), ▪ niewielka średnia powierzchnia gospodarstw rolnych, ▪ niewystarczająca jakość usług zdrowotnych na obszarze gmin objętych Strategią mimo dobrze rozwiniętej sieci placówek opieki zdrowotnej (szpitale powiatowe w Busku-Zdroju oraz Chmielniku) oraz uzdrowiskowych (sanatoryjnych), ▪ niezadowolająca aktywność społeczna mieszkańców, ▪ niewystarczająca aktywność gospodarcza, ▪ duży poziom niskiej emisji – głównie z budynków jednorodzinnych opalanych paliwami stałym, ▪ niedostosowany system organizacji oraz zbyt mała liczba miejsc parkingowych w centrach miast, ▪ niska dostępność komunikacyjna zewnętrzna oraz między partnerami obszaru, w tym słabe skomunikowanie publicznymi środkami transportu, ▪ niedostateczne oznakowanie terenu i informacja turystyczna, ▪ brak wystarczającego dostosowania infrastruktury i przestrzeni do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, ▪ niedostateczny poziom wykorzystania OZE, ▪ problem niskiej emisji związanej głównie z opalaniem indywidualnych palenisk paliwami stałymi o niskiej jakości, ▪ powstawanie na terenie gmin „dzikich wysypisk”, ▪ ograniczony dostęp do transportu zbiorowego na obszarach wiejskich, ▪ brak zintegrowania pomiędzy różnymi środkami transportu, który pozwoli na zmianę środka transportu z indywidualnego na zbiorowy, ▪ niski poziom małej retencji,
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ słaby stan nawierzchni dróg i infrastruktury drogowej – niewystarczająca ilość oznakowanych przejść dla pieszych, wysepek, energooszczędnego oświetlenia drogowego, chodników, wiat i zatok przystankowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ członkostwo Polski w UE, ▪ 5 z 7 gmin partnerskich znajduje się na obszarach strategicznej interwencji, wyznaczonych na podstawie analiz prowadzonych na poziomie centralnym, na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), ▪ Busko-Zdrój stanowi potencjalny ośrodek subregionalny, ▪ wzrost liczby mieszkań ▪ możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, wykorzystywanie różnego rodzaju programów unijnych i pomocowych, ▪ stworzenie marki „Na Szlaku” w ramach współpracy gmin partnerskich, ▪ rozwój społeczeństwa informacyjnego, ▪ adaptacja do zmian klimatu, inwestycje w odnawialne źródła energii, małą retencję itd., ▪ rozwój edukacji z uwzględnieniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, ▪ lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajoznawczych (stworzenie sieciowych produktów turystyczno-krajoznawczych) ▪ rosnące zainteresowanie spędzanie czasu wolnego i odpoczynkiem poza dużymi miastami, ▪ utworzenie grup producenckich w ramach rolnictwa ekologicznego, ▪ stworzenie wspólnej bazy terenów inwestycyjnych, ▪ cyfryzacja usług publicznych, ▪ wykorzystanie telemedycyny jako szansy na zwiększenie dostępu do wysokospecjalistycznej opieki medycznej, ▪ wzrost wynagrodzeń w kwotach bezwzględnych, ▪ relatywnie niskie zadłużenie (lub jego brak) wśród JST objętych Strategią. ▪ popularyzacja elastycznych form świadczenia pracy (telepraca, praca na część etatu), ▪ wzrost świadomości obywatelskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dalszy spadek liczby ludności i utrzymujące się ujemne saldo migracji (wyludnianie się gmin objętych Strategią) oraz depopulacja województwa świętokrzyskiego, ▪ występowanie ukrytego bezrobocia; ▪ niska atrakcyjność inwestycyjna województwa świętokrzyskiego, ▪ niska dochodowość pracy w rolnictwie; ▪ emigracja mieszkańców Polski, ▪ odpływ osób młodych związanych z migracją zawodową i edukacyjną, ▪ zmiany klimatyczne, spadek efektywności produkcji rolniczej oraz postępujące zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, ▪ ryzyka gospodarcze i społeczne związane z występowaniem pandemii COVID-19 lub innymi nieprzewidywanymi zdarzeniami; ▪ zmiana systemu finansowania inwestycji w ramach polityki spójności 2021–2027 (więcej instrumentów zwrotnych), ▪ zagrożenie bezpieczeństwa w regionie z powodu wojny na Ukrainie, ▪ mała liczba lub brak pracowników (odpowiednich kadr) w wielu branżach lokalnej gospodarki, ▪ ryzyko wykluczenia cyfrowego, ▪ wzrost inflacji oraz kosztów życia mieszkańców, ▪ zwiększające się obciążenia budżetów JST, związane ze wzrostem kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych, ▪ zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję, ▪ niepewna sytuacja w zakresie finansowania usług uzdrowiskowych oraz finansowania rozwoju turystyki, ▪ niestabilna polityka państwa, ▪ brak nowoczesnej infrastruktury drogowej w tym dróg szybkiego ruchu, ▪ część gmin (Chmielnik, Pierzchnica, Raków i Szydłów) jest zagrożona ruchami masowymi;

<ul style="list-style-type: none">▪ wzrost u mieszkańców świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii,▪ wzrost średniej długości życia,▪ wzrost mobilności społeczeństwa,▪ moda na zdrowy styl życia,▪ szlak rowerowy łączący wszystkie gminy objęte Strategią,▪ powstanie nowej i atrakcyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,▪ wzrost tożsamości lokalnej mieszkańców,▪ wskazanie turystyki zdrowotnej jako inteligentnej specjalizacji województwa w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030+.	<ul style="list-style-type: none">▪ ograniczony transport publiczny jako mało atrakcyjna forma przemieszczania się mieszkańców.
--	---

Źródło: opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia obszaru objętego opracowaniem możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na obszar. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed obszarem. Wśród deficytów i barier hamujących rozwój obszaru, wynikających z przeprowadzonego procesu diagnozy, wymienić można m.in.:

- **niekorzystną strukturę demograficzną z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym** (postępujący proces starzenia się społeczeństwa/spadek liczby ludności) – to bariera, którą należy przekształcić w potencjał do rozwoju i wyzwanie dla samorządów oraz pozostałych sektorów gospodarki;
- prognozuje się, że **do roku 2030 ubędzie z terenu gmin objętych Strategią 1 362 mieszkańców (2,09%)**, co na tle danych dla całego województwa świętokrzyskiego (spadek o 153 066 os. tj. 12,5%) świadczy o tym, że gminy Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy mają razem dużo korzystniejsze perspektywy demograficzne niż cały region.
- **pogłębiający się ujemny przyrost naturalny;**
- **niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy**, wynikające z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi;
- **niska średnia gęstość zaludnienia całego obszaru objętego Strategią wynosi zaledwie 66 osób/km²)** i jest prawie 2-krotnie niższa niż średnia dla kraju oraz stanowi zaledwie 66% średniej wojewódzkiej (101 os./km²). Wskaźnik ten jest również niższy w stosunku do średnich dla powiatów: buskiego (71 os./km²), kieleckiego (94 os./km²), staszowskiego (75 os./km²); tak niski wskaźnik sprawia, że wyzwaniem dla wielu samorządów jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, budowa lub modernizacja dróg lokalnych czy też utrzymywanie rozbudowanej sieci szkół na terenie gminy;
- **we wszystkich gminach** (poza Gminą Raków dla lat 2019-2020) **można zaobserwować spadek** (w liczbach bezwzględnych) **liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej**; to co niepokoi to fakt, iż poza Gminą Busko-Zdrój, pozostałe gminy są powyżej średnich dla powiatów i województwa w zakresie korzystania z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców;
- 4 głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie gmin objętych *Strategią* są: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo; **wraz ze wzrostem osób w wieku poprodukcyjnym można założyć, że w najbliższych latach głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej będą: długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność**; należy również zwrócić uwagę na dość duży udział w przyczynach korzystania z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i przewidzieć odpowiednie działania w tym zakresie;

- **systematyczny spadek liczby uczniów przełożył się na likwidację części szkół podstawowych prowadzonych przez JST** na obszarze gmin objętych Strategią; pozytywnymi zjawiskami, które wystąpiły w ostatniej dekadzie były wzrosty liczby szkół podstawowych prowadzonych przez inne organy prowadzące niż JST, ośrodków wychowania przedszkolnego oraz w zakresie opieki żłobkowej; obecnie baza placówek oświatowych w większości samorządów jest optymalna, stąd największym wyzwaniem dla samorządów w najbliższych latach będzie zwiększenie poziomu nauczania w szkołach oraz jakości już istniejącej bazy edukacyjnej (i sportowej przy szkołach);
- potrzeby inwestycyjne wskazane przez samorzady w obszarze edukacji (m.in. remonty sal lekcyjnych, ich doposażenie) oraz szeroko rozumianej infrastruktury sportowej przy szkołach – świadczy o tym, że obszar ten jest jednym z najważniejszych dla samorządów objętych Strategią;
- z uwagi na **ogólnopolską epidemię otyłości i nadwagi wśród dzieci w wieku szkolnym** (coraz częściej również przedszkolnym) należy potraktować **inwestycje związane z przyszłolną infrastrukturą sportową oraz profilaktyką i edukacją żywieniową jako priorytetowe w obszarze edukacji**,
- **pogorszenie się kondycji psychicznej dzieci i młodzieży wymaga** od samorządów podjęcie działań w kierunku wzmocnienia kondycji psychicznej uczniów poprzez **zwiększenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej** w prowadzonych przez siebie szkołach;
- **brak kompleksowego systemu e-usług publicznych dla mieszkańców i osób odwiedzających**, szczególnie istotnego w dobie pandemii i możliwych tego typu sytuacjach kryzysowych w przyszłości;
- **pandemia COVID-19 uwypukliła konieczność popularyzacji rozwiązań z zakresu e-zdrowia** i zasadność podejmowania działań, które przyczynią się do stworzenia spójnego z krajowym systemem zdrowia cyfrowego; dlatego istotne będzie jak najlepsze przygotowanie samorządów objętych *Strategią* do **pełnego wykorzystania szans i możliwości większego wykorzystania i zastosowania narzędzi informatycznych do rozwoju e-usług**; nieodzownym elementem staje się więc poprawa dostępności cyfrowej w celu zminimalizowania ryzyk wystąpienia obszarów i grup zmarginalizowanych pod tym względem;
- **niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy**, co wiąże się z odpływem młodych ludzi i brakiem siły roboczej w kluczowych gałęziach gospodarki regionu;
- z uwagi na to, że **głównymi przyczynami zgonów** na terenie gmin objętych Strategią **są choroby układu krążenia oraz nowotwory** warto, aby podmioty opieki zdrowotnej funkcjonujące na tym terenie (wspólnie z JST) włączyły się w realizację **wszelkiego rodzaju programów profilaktyki i rehabilitacji** (głównie kardiologicznej i onkologicznej);
- **niewystarczający budżet przeznaczany na kulturę i promocję obszaru**;
- barierę instytucjonalno-informacyjną wyrażającą się **brakiem instytucji otoczenia biznesu** i zakłóceniami w przepływie informacji w zakresie kierunków polityki gospodarczej;
- **niski poziom innowacyjności**;
- niekorzystną sytuację w sferze środowiskowej – **wzrastające wskaźniki związane z „produkcją” śmieci w przeliczeniu na jednego mieszkańca**,
- **niewystarczającą dostępność i jakość usług komunalnych**;
- **Gminy objęte Strategią są właściwie prawie całkowicie zwodociągowane. Wyzwaniem jest rozwiązanie problemu z gospodarką ściekową. Jedynie Busko-Zdrój (28 605 RLM) oraz Chmielnik (6716 RLM) posiadają aktualnie utworzone aglomeracje. Pozostałe samorzady oraz tereny poza aglomeracjami na obszarze gmin Busko-Zdrój i Chmielnik muszą próbować rozwiązać ten problem poprzez budowę sieci kanalizacyjnej (na obszarach o zwartej zabudowie) oraz poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych szamb na obszarach z rozproszoną zabudową.** Inwestycje w gospodarkę ściekową mogą w dużym stopniu poprawić atrakcyjność gmin „Na Szlaku” oraz zwiększyć ochronę obszarów cennych przyrodniczo. Gminy Busko-Zdrój i Chmielnik będą miały możliwość realizacji kompleksowych projektów wodno-ściekowych zgodnie z KPOŚK w ramach Funduszy dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027

(oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne, zagospodarowanie osadów ściekowych oraz w ograniczonym zakresie inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę), a także samodzielne projekty dotyczące modernizacji infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia niezależnie od KPOŚK. Pozostałe gminy będą poszukiwać środków na tego rodzaju inwestycje w ramach Wspólnej Polityki Rolnej czy różnego rodzaju dotacji i subwencji krajowych.

- niedostatecznie wykorzystany potencjał przyrodniczy i turystyczny; **niemal cały obszar partnerstwa znajduje się terenach prawnie chronionych** (aż 7,87% to tereny NATURA 2000), wszystkie gminy znajdują się na obszarze Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (z czego gminy Gnojno i Szydłów w całości); na obszarze gmin objętych Strategią znajdują się również rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000, użytki ekologiczne;
- na obszarze gmin objętych Strategią zlokalizowane są **2 atrakcje turystyczne z TOP-20 największych atrakcji turystycznych województwa świętokrzyskiego** i są to: **Tężnia solankowa w Buzku-Zdroju** (269 tys. turystów) oraz **kuracjusze w buskich obiektach sanatoryjnych** (ponad 82 tys. osób).
- **największy potencjał turystyczny** spośród gmin objętych Strategią ma **Gmina Busko-Zdrój** jako znane uzdrowisko; to co ważne wszystkie gminy objęte Strategią zostały zakwalifikowane do **węzła Południowego „Uzdrowiska i okolice”** w zakresie koncentracji ruchu turystycznego; duży potencjał w tym zakresie mają również **Szydłów** jako ośrodek historyczny oraz **miasto Chmielnik** i miejscowość **Raków**;
- **najwięcej obiektów hotelowych** (w tym także o najwyższym standardzie) **jest na terenie miasta i gminy Busko-Zdrój**; pod względem znaczenia funkcji turystycznej w gospodarce lokalnej, którą można w uproszczeniu zilustrować liczbą miejsc noclegowych przypadających na 1000 mieszkańców - największa liczba takich miejsc jest w gminie Busko-Zdrój (76 na 1000 mieszkańców) oraz w gminie Szydłów (54 na 1000 mieszkańców). Miejsca noclegowe dostępne są również w gminach Raków, Chmielnik i Pierzchnica.
- zgodnie z „**Koncepcją przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego**” **nawet 184,1 km tras rowerowych** może powstać w najbliższych latach na terenie gmin objętych Strategią; realizacja planowanych tras rowerowych stanowi szansę dla gmin „Na Szlaku” na zwiększenie atrakcyjności turystycznej w szczególności gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Szydłów, Raków i Pierzchnica; zgodnie z *Koncepcją* priorytetowe do realizacji będą:
 - EuroVelo 11 (gminy Chmielnik, Pierzchnica, Szydłów, Raków),
 - Wiślana Trasa Rowerowa,
 - trasy regionalne przede wszystkim na Ponidziu (Busko-Zdrój) i w Górach Świętokrzyskich oraz
 - dalszy rozwój Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo (gmina Raków).
- na terenie gmin objętych Strategią znajduje się **140 zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych** według Rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego, w tym:
 - 4 układy urbanistyczne,
 - 42 budynki i kamienice,
 - 58 obiektów w kategorii kościoły i ich otoczenie,
 - 3 synagogi,
 - 33 zespoły zamkowe, dworskie, dworsko- parkowe, rezydencjonalne,
 zabytki stanowią duży zasób obszaru partnerstwa w oparciu o który można budować ofertę turystyczną;
- wszystkie **samorządy są zainteresowane realizacją projektów parasolowych dla mieszkańców** polegających na możliwości dofinansowania:

- dostawy i montażu instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, instalacji solarnych na/w budynkach prywatnych (instalacje prosumenckie),
- likwidacji tzw. „kopciuchów” – kotłów c.o. starej generacji i ich wymiana na ekologiczne źródła ciepła w ramach głębokiej termomodernizacji jednorodzinnych budynków mieszkalnych nieefektywnych energetycznie.

oraz projektami z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej wraz z montażem odnawialnych źródeł energii oraz modernizacją oświetlenia ulicznego na energooszczędne, a także (w przyszłości) budowę magazynów na energię czy farm fotowoltaicznych na potrzeby własne JST.

- **wzrasta liczba organizacji społecznych działających na obszarze objętym *Strategią***; organizacje pozarządowe mogą włączyć się w realizację celów określonych w *Strategii* z obszaru edukacji, kultury, sportu, zdrowia, zachowania dziedzictwa kulturowego; zasadne jest zatem wprowadzenie do kryteriów wyboru projektów planowanych do realizacji w ramach *Strategii* – pierwszeństwa dla projektów oddolnych na działania i rozwój organizacji społecznych (pozarządowych); warto podkreślić, że to co samorządy mogą w tym zakresie realizować samodzielnie to nadal inwestować w infrastrukturę społeczną (remizy OSP) i kulturalną (świetlice wiejskie) - w remonty tych obiektów, rozbudowę, przebudowę i doposażenie, bo brak miejsca spotkań często jest główną barierą rozwoju danej organizacji społecznej;
- **jakość infrastruktury drogowej ma duże znaczenia zarówno dla mieszkańców jak i samorządów**; kluczowa w tym zakresie będzie poprawa infrastruktury drogowej (budowa, rozbudowa, przebudowa dróg) oraz budowy, rozbudowy, modernizacji infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo ruchu drogowego w tym pieszych m.in. chodniki, ścieżki rowerowe;
- na koniec 2020r. na terenie gmin objętych *Strategią* było **23 781 mieszkań**, z czego 50% jest na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój. W 2020r. przybyło na obszarze partnerstwa 217 mieszkań (139 w gminie Busko-Zdrój, 18 – Raków, 17 – Pierzchnica, 16 – Chmielnik, 12 – Szydłów, 8 – Gnojno, 7 – Tuczępy);
- z roku na rok **wzrasta liczba podmiotów gospodarczych** na obszarze gmin objętych *Strategią*; w 2020 r. na terenie gmin „Na Szlaku” funkcjonowało 6156 podmiotów i względem roku 2015 odnotowano wzrost o 736 firm; najwięcej firm (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) zarejestrowanych jest na terenie gmin Busko-Zdrój (0,11), Chmielnik oraz Raków (0,8)
- na obszarze gmin Gnojno, Raków w ostatnich latach zauważyć można stopniowy spadek stopy bezrobocia; inaczej wygląda sytuacja w pozostałych gminach gdzie w ostatnim roku zaobserwować można jego wzrost; największe bezrobocie notują gminy: Pierzchnica 13,40%, Chmielnik i Raków (10,6%) natomiast najmniejsze gmina Gnojno 3,8%;
- generalnie, **sytuację finansową gmin objętych *Strategią* ocenić należy jako zadawalającą i stabilną**; w perspektywie roku 2030 umożliwiała realizację wyznaczonych zadań strategicznych, przy utrzymaniu wszystkich podstawowych funkcji gmin związanych z zaspokajaniem potrzeb mieszkańców; w 6 z 7 gmin największa część wydatków stanowi Dział 801 - Oświata i wychowanie.

Potencjały obszaru to m.in.:

- zasoby instytucjonalne, w tym Buskie Samorządowe Centrum Kultury, Centrum Informacji Turystycznej w Busku-Zdroju, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Busku-Zdroju, Buski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejsko –Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, Środowiskowy Dom Samopomocy w Busku-Zdroju, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Busku-Zdroju, Zakład Usług Komunalnych w Busku-Zdroju, Chmielnickie Centrum Kultury, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Chmielnik, Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl”, Gminna Biblioteka Publiczna w Gnojnie z filiami w Balicach i Raczycach, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pierzchnicy, Gminna Biblioteka Publiczna w Rakowie (i jej filia w Szumsku), Miejsko - Gminne Centrum Kultury w Szydłowie, Miejsko-Gminna Biblioteka

Publiczna w Szydłowie, Centrum Kultury w Tuczępach, urzędy miejskie, urzędy gmin, czy starostwa;

- tereny inwestycyjne,
- lokalizacja licznych obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych;
- naturalne zasoby lecznicze: wody siarczkowe oraz wieloletnia tradycja i ugruntowana pozycja uzdrowiskowa gminy Busko-Zdrój;
- dogodne położenie;
- walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe;
- korzystne warunki do rozwoju gospodarczego;
- liczne formy ochrony przyrody;
- zasoby wpływające na rozpoznawalność obszaru, w tym atrakcje i zasoby ludzkie (znane osobistości z przeszłości i obecnie), m.in. największa w Polsce tężnia solankowa w Busku-Zdroju.

1.4 Kluczowe wyzwania

Do głównych wyzwań rozwojowych obszaru porozumienia należą:

1. Podniesienie atrakcyjności zamieszkania na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym). Należy mieć na uwadze, że w przyciągnięciu nowych mieszkańców i zatrzymaniu młodych istotną rolę, oprócz zapewnienie miejsc pracy i usług na odpowiednim poziomie, odgrywa też atrakcyjna i zadbane przestrzeń, dopasowana do aktywności mieszkańców (wszystkich grup wiekowych). Można to osiągnąć metodą kształtowania ładu przestrzennego, skoncentrowanej, elastycznej zabudowy, ochrony walorów krajobrazowych, przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz kształtowania poszczególnych funkcji zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.
2. Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów partnerstwa do generowania opłacalnych działalności gospodarczych.
3. Zachowanie i poprawa walorów środowiskowych istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej oraz rozwoju turystyki.
4. Budowanie kultury współpracy (zamiast konkurencji) sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej).
5. Wzmocnienie kapitału społecznego.
6. Rozwój inteligentnych specjalizacji regionu (m.in. turystyka zdrowotna, zrównoważony rozwój energetyczny).
7. Poprawa dostępu do szeroko rozumianych usług publicznych (kultury, sportu, edukacji, zdrowia czy administracji) w warunkach obserwowanych zmian demograficznych (spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa). Przy czym przez „dostęp” należy rozumieć nie tylko budowę czy rozbudowę obiektów tego typu, ale również zapewnienie ich odpowiedniego skomunikowania obejmującego nie tylko transport indywidualny ale również, co powoli staje się oczywistością, transport pieszy i rowerowy (chodniki i ścieżki rowerowe) oraz transport zbiorowy. Obydwa te rodzaje transportu (pieszy i rowerowy) mają jednak swoje ograniczenia wynikające z położenia Polski w takiej, a nie innej strefie klimatycznej oraz z odległości do pokonania. Według różnych źródeł transport pieszy sprawdza się na odległość do 1,5 km, a transport rowerowy do 3-4 kilometrów (przy odpowiednich warunkach pogodowych). Transport zbiorowy staje się bardzo istotny z punktu widzenia osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem komunikacyjnym czyli dzieci, osób starszych oraz osób z ograniczoną mobilnością. Dlatego przy rozpatrywaniu sposobów na poprawę dostępności do usług powinien być zakładany rozwój usług transportu zbiorowego.

2. Wizja i cele rozwojowe obszaru porozumienia

Część projekcyjna Strategii została wypracowana w trybie partycypacyjno-eksperymentalnym. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu.

Na ostateczny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały atuty obszaru, ale i istniejące luki i potrzeby interwencji,
- wnioski z dyskusji prowadzonych podczas spotkań strategicznych z Zespołem Operacyjnym, Radą Porozumienia.

WIZJA

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** określona została wizja Partnerstwa w 2030 roku:

Obszar gmin partnerstwa „Na Szlaku” to nowoczesny i dynamicznie rozwijający się obszar z gospodarką opartą na zrównoważonym rozwoju, a także obszar o wysokiej jakości życia i wyjątkowych walorach środowiskowych.

MISJA partnerstwa, czyli jego cel nadrzędny, stanowiący przyczynę zawarcia partnerstwa i niezmienny w całym okresie jego trwania, została oparta o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo.

Obszar gmin partnerstwa „Na Szlaku” to miejsce, gdzie rozwija się innowacyjna gospodarka i turystyka oparta na istniejących zasobach przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego zapewniający mieszkańcom wysoką jakość i standard życia poprzez dostęp do infrastruktury i usług publicznych oraz czystego powietrza.

Na poziomie wizji kluczowymi wskaźnikami odzwierciedlającymi atrakcyjność obszaru objętego Strategią będą:

Wskaźnik	j.m.	źródło danych	Rok bazowy	Wartość bazowa
----------	------	---------------	------------	----------------

Liczba mieszkańców	osoby	GUS	2021	64 386
Liczba mieszkań ogółem	szt.	GUS	2020	23 781
Mieszkania na 1000 mieszkańców	szt.	GUS	2020	356

Wskaźnik	Busko-Zdrój	Chmielnik	Gnojno	Pierzchnica	Raków	Szydłów	Tuczępy	Woj. świętokrzyskie
Liczba mieszkańców	31 087	10 884	4 266	4 776	5 350	4 384	3 639	1 002 215
Liczba mieszkań ogółem	11 912	3 792	1 520	1 588	2 114	1 704	1 151	454 126
Mieszkania na 1000 mieszkańców	379,1	345,6	351,8	329,7	389,4	382,5	312,6	378,6

Odpowiedzią na wyżej zdefiniowaną wizję obszaru są trzy **cele strategiczne**:

1. Wsparcie przedsiębiorców i tworzenie warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc pracy.
2. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców.

3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia.

Obejmują one najistotniejsze potrzeby i oczekiwania interesariuszy w zakresie rozwoju gospodarczego obszaru, ochrony dziedzictwa kulturowego, gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska, wzmacniania „odporności” obszaru, jak również rozwoju kapitału ludzkiego i wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Cele strategiczne są wobec siebie **komplementarne**, dzięki czemu działania zaplanowane w ramach nich tworzą wspólną całość przyczyniającą się do rozwoju obszaru. W ramach poszczególnych celów przedstawiono główne działania, których realizacja będzie kluczowa dla osiągnięcia danego celu. Działania będą przekładały się na konkretne projekty realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty zainteresowane udziałem w realizacji strategii. Kierunki działań będą mogły być aktualizowane jako wynik działań monitoringowych. Zdefiniowane cele dotyczą rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego, jako że obszary te wzajemnie się przenikają i jedynie wspólna ich realizacja może generować trwałe efekty rozwojowe. Zaprezentowane cele opierają się o kilka podstawowych zasad prowadzenia polityk rozwojowych w tym przede wszystkim:

- zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego,
- zasadę wielopoziomowego zarządzania,
- zasadę współdziałania i partycypacji społecznej,
- zasadę racjonalnego kształtowania przestrzeni.

Zintegrowane podejście w niniejszej *Strategii* przejawia się w kilku płaszczyznach:

- **integracja na poziomie celów** oznacza, iż są one wzajemnie powiązane, a zakres działań jednego celu wpływa na efekty realizacji działań przypisanych innemu celowi;
- **integracja na poziomie projektów** oznacza przygotowywanie koncepcji projektowych, które w możliwie dużym stopniu łączą wymiary (gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny) oraz zadania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym;
- **integracja w sferze organizacyjnej** oznacza budowanie kultury współpracy w ramach zawiązanego partnerstwa oraz na linii partnerstwo – interesariusze; ten drugi wymiar jest szczególnie ważny w przygotowaniu projektów publicznych, które powinny uwzględniać wpływ jaki wywierają na otoczenie społeczno-gospodarcze (np. dostrzeganie roli przedsiębiorców i twórców w kreowaniu produktu turystycznego);
- **uwzględnienie polityki rozwojowej stanowiącej na wyższym szczeblu**, które oznacza w szczególności zachowanie spójności z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Cele strategiczne

Wizja rozwoju będzie urzeczywistniana dzięki koncentracji na osiągnięciu 3 celów strategicznych, które zostały sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów. Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów jest w dużej mierze komplementarny i stanowi jeden z wymiarów zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki rozwoju gmin objętych Strategią.

Cel strategiczny 1. Wsparcie przedsiębiorców i tworzenie warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc pracy

Cel nr 1 powiązany jest z kluczowym problemem jakim jest niewystarczająca liczba miejsc pracy. Skutkuje to zmniejszaniem się liczby mieszkańców, w tym odpływem wielu młodych, aktywnych i kreatywnych osób. Obszar partnerstwa pod względem gospodarczym charakteryzuje się:

- na terenie miasta Busko-Zdrój – przewagą usług turystycznych związanych z funkcją uzdrowską miasta,
- największe zakłady pracy funkcjonują na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Tuczępy i Szydłów,
- na terenie gmin wiejskich (Raków, Tuczępy, Gnojno) oraz na obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich (Busko-Zdrój, Chmielnik, Pierzchnica, Szydłów) – przewagą niskodochodowego rolnictwa,
- niewielkim przemysłem (głównie wydobywczym) na terenie gmin Chmielnik i Pierzchnica,
- ponad 95% firm działających na całym obszarze „Na szlaku” to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób.

W/w determinanty będą w najbliższym okresie określać charakter lokalnej gospodarki. W kontekście branży spożywczej wyzwaniem będzie sprostanie wymogom przyszłego rynku żywnościowego z uwagi na to, że wymaga to kompleksowego podejścia do wszystkich elementów łańcucha obejmującego: wytwarzanie surowca, jego przetworzenie oraz dystrybucję i sprzedaż. Szansą na zdynamizowanie rozwoju obszaru jest rozwinięcie usług czasu wolnego oraz przyciągnięcie bądź wykreowanie nowych działalności gospodarczych wykorzystujących nowoczesne rozwiązania i technologie.

Należy przy tym wszystkim pamiętać, że podstawą do budowania harmonijnej przestrzeni do życia jest osiągnięcie ładu przestrzennego, czyli harmonijnego i estetycznego zagospodarowania przestrzennego – atrakcyjnych przestrzeni publicznych z zielenią, zadbanych i dostosowanych do wszystkich grup wiekowych, w tym osób ze specjalnymi potrzebami.

Główne atuty obszaru sprzyjające osiągnięciu w/w celu:

- miasto Busko-Zdroj jako renomowany ośrodek uzdrowski rozpoznawalny nie tylko w Polsce, ale także poza granicami naszego kraju,
- rozwinięcie się sektora lokalnych produktów spożywczych bazujących na wysokiej jakości surowcach,
- bardzo dobre usytuowanie komunikacyjne – dobrej jakości drogi lokalne i ponadlokalne,
- potencjalne tereny inwestycyjne,
- rozwinięty system edukacji,
- bogate dziedzictwo historyczne (materialne i niematerialne),
- atrakcje turystyczne.

Cel strategiczny nr 1 będzie realizowany za pośrednictwem 4 kierunków działań:

1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ
2. TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH
3. CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ
4. WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ

Kluczowe wskaźniki dla w/w kierunków działań to:

Tabela 23 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 1

Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych
1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	Długość wybudowanych/ rozbudowanych/ przebudowanych dróg	km	dane własne JST
	Długość wyremontowanych dróg	km	dane własne JST
2. TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	dane własne JST

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	Liczba podmiotów realizujących inwestycje na terenach inwestycyjnych	szt.	dane własne JST
3. CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ	Liczba utworzonych/wspartych inkubatorów przedsiębiorczości	szt.	dane własne JST
	Liczba przedsiębiorstw, które skorzystało z utworzonego inkubatora przedsiębiorczości	szt.	dane własne JST
4. WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON	szt.	GUS
	Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw	szt.	GUS
	Zarejestrowani bezrobotni	osoby	GUS

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 2. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców

Podstawowym problemem partnerstwa jest spadek liczby mieszkańców oraz szybko postępujące starzenie się społeczeństwa. Rodzi to nowe wyzwania i potrzeby w zakresie form i zakresu świadczonych usług społecznych (m.in. przez Ośrodki Pomocy Społecznej), a także przyszłości rynku pracy. Poza czynnikami gospodarczymi (miejsca pracy) istotnym czynnikiem zachęcającym ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa jest dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

Osiągnięcie celu będzie związane z wykorzystaniem następujących walorów obszaru partnerstwa:

- rozwinięta sieć placówek oświaty oraz kultury,
- działania nakierowane na rozwój m.in. usług opiekuńczych dla osób starszych,
- liczne atrakcje turystyczne w tym należące do najchętniej odwiedzanych w regionie, w tym:
 - ✓ Tężnia solankowa w Busku-Zdroju –
 - ✓ Muzeum Zamków Królewskich w Szydłowie (w tym Turniej Rycerski) 12 614 osób odwiedzających w 2019r.
 - ✓ Ośrodek Edukacyjno-Muzealny Świętokrzyski Sztetl w Chmielniku - ok. 5,5 tys. w 2021r.
- imprezy kulturalne o wieloletniej historii, w tym m.in.:
 - ✓ Międzynarodowe Buskie spotkania z folklorem – Busko-Zdrój,
 - ✓ Festiwal im. Krystyny Jamroz – Busko-Zdrój,
 - ✓ Festiwal Piosenki im. Wojtka Belona – Busko-Zdrój,
 - ✓ Święto Śliwki w Szydłowie,
 - ✓ Chmielnickie Jarmarki Kulturalne,
 - ✓ Międzynarodowy Turniej Rycerski o Miecz Króla Kazimierza Wielkiego – Szydłów,
- zrealizowane projekty z zakresu poprawy zagospodarowania centrum miast/miejscowości i ich rewitalizacji.

Kierunki działań:

1. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA
2. WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA
3. WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE
4. ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ
5. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI
6. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH
7. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W GOSPODAROWANIU ODPADAMI

Kluczowe wskaźniki dla w/w kierunków działań to:

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 24 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 2

Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych
1. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej	szt.	dane własne JST
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej	szt.	dane własne JST
	Liczba zrewitalizowanych zbiorników wodnych	szt.	dane własne JST
2. WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA	Liczba obiektów kulturalnych objętych wsparciem	szt.	dane własne JST
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne objęte wsparciem	osoby	dane własne JST
	Liczba wydarzeń organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	szt.	GUS
	Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	osoby	GUS
3. WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE	Liczba obiektów turystycznych i rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	dane własne JST
	Długość wspartej infrastruktury rowerowej	km	dane własne JST
4. ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ	Korzystający z instalacji wodociągowej	%	GUS
	Budynki podłączone do wodociągu	%	GUS
	Długość wybudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej	km	dane własne JST
	Liczba wybudowanych/przebudowanych stacji uzdatniania wody	szt.	dane własne JST
	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej	%	GUS
	Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacyjnej	km	dane własne JST
	Budynki podłączone do kanalizacji	%	GUS
	Liczba wybudowanych/przebudowanych oczyszczalni ścieków	szt.	dane własne JST
5. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI	Liczba uczniów w szkołach podstawowych ogółem	osoby	GUS
	Liczba wspartych obiektów szkolnych	szt.	dane własne JST
	Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	osoby	GUS
	Liczba wspartych obiektów żłobkowych	szt.	dane własne JST
	Liczba dzieci korzystających z opieki żłobkowej	osoby	dane własne JST
	Liczba wspartych obiektów edukacji przedszkolnej	szt.	dane własne JST
	Liczba dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej	osoby	dane własne JST
	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	osoby	GUS
6. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	dane własne JST
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	dane własne JST
7. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W	Ilość odbieranych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	kg	GUS

GOSPODAROWANIU ODPADAMI	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	GUS
----------------------------	--	---	-----

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia

Istotnym wyzwaniem obszaru partnerstwa jest utrzymanie wysokiej jakości środowiska, które jest ważnym aspektem w kontekście ochrony zdrowia mieszkańców, jakości surowców rolnych (jakość gleby, wód) oraz rozwoju turystyki (czystość rzek, bioróżnorodność, krajobraz). Głównymi problemami w tym kontekście jest jakość powietrza oraz (w przyszłości) zarządzanie zasobami wody (z uwagi na ich kurczenie się). Obszar partnerstwa odczuwa skutki zmian klimatycznych: niektóre tereny są zagrożone powodzią i podtopieniami, a jednocześnie na coraz większych terenach odczuwalne są skutki suszy rolniczej. Działania w ramach celu będą bazowały na następujących atutach obszaru partnerstwa:

- generalnie czyste środowisko, a jest to istotne z uwagi na to, że aż 94 % powierzchni gmin objętych Strategią stanowią obszary prawnie chronione (90 296,75 ha),
- świadomość władz lokalnych dotycząca konieczności podejmowania działań w reakcji na obserwowane zmiany klimatyczne;
- świadomości mieszkańców gmin objętych Strategią w kwestii ochrony środowiska.

Kierunki działań:

1. ZIELONA ENERGIA
2. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM
3. WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ
4. ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH
5. BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
6. ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

Kluczowe wskaźniki dla w/w kierunków działań to:

Tabela 25 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 3

Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych
1. ZIELONA ENERGIA	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków użyteczności publicznej	szt.	dane własne JST
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków mieszkalnych objętych wsparciem projektów parasolowych	szt.	dane własne JST
	Liczba zlikwidowanych źródeł niskiej emisji z obiektów użyteczności publicznej	szt.	dane własne JST
	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	dane własne JST
2. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM	Ilość zmodernizowanych zbiorników retencyjnych, retencyjno-rekreacyjnych	szt.	dane własne JST
	Liczba wspartych obiektów błękitno-zielonej infrastruktury	szt.	dane własne JST
3. WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS
	Liczba udzielonych porad lekarskich	szt.	GUS

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4. ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne	szt.	dane własne JST
5. BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS
	Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji objętych wsparciem w ramach Gminnych Programów Współpracy	szt.	dane własne JST
	Wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS
6. ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	GUS

Źródło: opracowanie własne

3. Kierunki działań

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje partnerstwo i z jakimi wyzwaniami musi się zmierzyć) do opisu ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć). Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

1. Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów, która prowadzona była (głównie) w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez spotkania strategiczne z przedstawicielami samorządów. Powyższa forma interakcji pozwoliła na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych.

2. Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych przez członków Zespołu Operacyjnego. Wstępne propozycje formułowane były na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wiedzy i doświadczenia członków Rady Porozumienia i Zespołu Operacyjnego. Aby uzyskać propozycje od mieszkańców, radnych, organizacji pozarządowych czy przedsiębiorców w lipcu 2022r. poszczególne samorządy ogłosiły nabór fiszek projektowych.

3. Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych pod kątem zgodności z kryteriami oceny projektów strategicznych, a następnie propozycja dokonania uzupełnień i/lub grupowania w zintegrowane projekty.

4. Omówienie koncepcji projektowych z interesariuszami podczas spotkań strategicznych. W wyniku dyskusji koncepcje projektowe podlegały uzupełnieniu, przeformułowaniu, pojawiły się również propozycje nowych projektów.

5. Wstępne opracowanie przedsięwzięć odbywało się w sposób iteracyjny w ramach utworzonego Zespołu Operacyjnego i miało na celu ich rozwinięcie merytoryczne (celowość, potrzeba realizacji, oczekiwane rezultaty, możliwości zaangażowania poszczególnych partnerów). Na tym etapie dokonywano łączenia koncepcji projektowych oraz niewielkich modyfikacji pierwotnych założeń niektórych z nich. Etap ten znalazł odzwierciedlenie w liście potrzeb stanowiącej podsumowanie *Diagnozy strategicznej*.

6. Ponowna ocena tak przygotowanych przedsięwzięć, której efektem było pogrupowanie projektów strategicznych w podziale na cele operacyjne. Realizacja poszczególnych działań ujętych w *Strategii* będzie uwzględniać rozwiązania:

- sprzyjające ochronie środowiska, ograniczaniu wpływu zmian klimatu,
- usprawniające dostęp do infrastruktury publicznej osobom z niepełnosprawnościami,
- zapewniające równy dostęp do efektów projektów różnym grupom społecznym.

Środowisko naturalne jest niewątpliwym jednym z głównych zasobów obszaru partnerstwa. Jego element - czyste powietrze - jest czynnikiem sprzyjającym dalszemu rozwijaniu oferty pobytowej dla turystów, może stanowić również jedną z ważniejszych zachęt do osiedlania się nowych mieszkańców. Zachodzące zmiany klimatyczne i przyjęte polityki w tym zakresie zachęcają do ograniczania strat energii oraz zapewnienia alternatywnych sposobów jej dostarczenia, w tym na cele grzewcze.

Cel strategiczny nr 1
Wsparcie przedsiębiorców i tworzenie warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc pracy

Realizacja celu przyczyni się do wzrostu atrakcyjnych miejsc pracy i wpłynie pozytywnie na strukturę demograficzną obszaru. Powstanie nowych przedsiębiorstw, a przede wszystkim rozwój tych obecnie istniejących, spowoduje, że część mieszkańców nie będzie szukała pracy poza obszarem i nie będzie podejmowała decyzji o zmianie zamieszkania. Długofalowo takie zmiany mogą także wpłynąć „in plus” na strukturę demograficzną obszaru objętego Strategią. Ważnym elementem przyczyniającym się do osiągnięcia w/w celu jest rozbudowa terenów inwestycyjnych. To właśnie silna gospodarka jest fundamentem trwałego rozwoju, ponieważ wpływa ona bezpośrednio na funkcjonowanie innych sfer i generuje środki finansowe umożliwiające realizację innych inwestycji komunalnych i społecznych.

DZIAŁANIA:

1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ - stworzenie siatki połączeń drogowych umożliwiających przedsiębiorcom zakładanie nowych przedsiębiorstw i rozwój już istniejących, a także dystrybucję towarów i zapewnienie dostępu do świadczonych usług. Istotnym elementem jest także stworzenie spójnego układu komunikacyjnego, komplementarnego do już istniejącej sieci. W ramach tego działania istotna jest współpraca z podmiotami zarządzającymi korytarzami transportowymi na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim. Ważnym aspektem jest także budowa dróg gminnych w miejscach, gdzie potencjalnie mogą powstawać nowe zabudowania, co zwiększa atrakcyjność obszaru objętego Strategią. Szczególne znaczenie ma także przebudowa i remont dróg powiatowych oraz budowa chodników w ciągu tychże dróg z uwagi na to, że drogi te są obecnie w najgorszym stanie jakościowym.

Najważniejsze kierunki działań:

- usprawnienie systemu komunikacyjnego poprzez budowę, przebudowę, rozbudowę i/lub modernizację dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich,
- remont dróg tłuczniowo – żwirowych, przebudowa, rozbudowa dróg dojazdowych do pól, modernizacja dróg dojazdowych do pól wraz z ulepszeniem nawierzchni,
- poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę i/lub przebudowę/modernizację chodników (ciągów pieszo-jezdnych) oraz przejść dla pieszych,
- poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez stworzenie Centrum Komunikacyjnego in a terenie objętym Strategią,
- budowa parkingu/ów wielopoziomowego/wielopoziomowych (typu „Park & Ride”) z miejscami ładowania samochodów elektrycznych i elektronicznym systemem parkowania wraz z wdrożeniem systemu inteligentnego parkowania.

2. TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH – stworzenie nowych oraz uzbrojenie istniejących terenów inwestycyjnych w miejscach, gdzie występują w tym zakresie deficyty mające na celu pozyskanie inwestorów zewnętrznych oraz stworzenie warunków do rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.

Najważniejsze kierunki działań:

- tworzenie terenów inwestycyjnych - zmiany w planach zagospodarowania, wykup gruntów itd.
- uzbrojenie terenów poprzez budowę infrastruktury drogowej do terenów inwestycyjnych oraz dróg wewnętrznych wraz z oświetleniem i odwodnieniem, budowę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i deszczowej, sieci teletechnicznej, itp.,
- przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej,
- pozyskiwanie inwestorów,

- pozyskiwanie i sprzedaż terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorstw oraz pod budownictwo (jednorodzinne/wielorodzinne) w obrębie obszarów zabudowanych zgodnie z realnym zapotrzebowaniem.

3. CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ – samorządy stanowią instytucje otoczenia biznesu odpowiedzialne za tworzenie i oferowanie podmiotom gospodarczym atrakcyjnych warunków do zakładania i rozwoju przedsiębiorstw poprzez nowoczesną infrastrukturę, finansowe instrumenty zwrotne (pożyczki, poręczenia), a także pomoc doradczą, prawną i szkoleniową.

Najważniejsze kierunki działań:

- stworzenie centrum obsługi przedsiębiorcy i inwestora (inkubatora przedsiębiorczości) na obszarze Strategii - wsparcie prawne, finansowe i organizacyjne przedsiębiorców m.in. w zakresie szkoleń, wyjazdów studyjnych, projektów dofinansowujących rozpoczęcie i/lub rozwój działalności gospodarczej,
- budowanie wspólnej oferty gospodarczej gmin objętych Strategią oraz jej promocja,
- pełnienie przez samorządy roli tzw. operatora (pośrednika) - udzielanie dofinansowania, dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej z wykorzystaniem środków unijnych i krajowych,
- stworzenie systemu ulg i zachęt mających ułatwić inwestorom podjęcie decyzji o lokalizacji inwestycji na terenie gmin objętych Strategią.

Gminą zainteresowaną w szczególności utworzeniem na swoim terenie Centrum Przedsiębiorczości jest Busko-Zdrój. W ramach Centrum Przedsiębiorczości planowane jest m.in.:

- utworzenie Centrum Obsługi Przedsiębiorcy,
- różnicowanie działalności rolniczej w celu zapewnienia różnorodności działań oraz alternatywnych źródeł dochodów,
- rozwój okołorolniczych działalności gospodarczych, związanych np. z agroturystyką, turystyką i wypoczynkiem, sprzedażą bezpośrednią produktów pochodzących z własnych gospodarstw rolnych, produkcja i sprzedaż zdrowej żywności,
- ułatwienia administracyjne dla nowopowstających podmiotów gospodarczych, zwłaszcza tworzących miejsca pracy na terenie gmin,
- promowanie podmiotów gospodarczych działających na terenie gmin objętych Strategią,
- rozwój współpracy sektora prywatnego z sektorem publicznym.

4. WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ – w związku z dużym zainteresowaniem żywnością tradycyjną i regionalną, a także poszukiwaniem produktów wysokiej jakości, z uwzględnieniem produktów ekologicznych, produktów opartych o naturalne składniki; istotnym jest stworzenie lokalnej marki, która będzie mogła pełnić następujące funkcje: identyfikacji wartości miejsca, integracji społeczności lokalnej, aktywizacji do przedsiębiorczości (tworzenie postaw przedsiębiorczych, lokalnych miejsc pracy), promocji. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy (np. usługi dla ludności, usługi na rzecz rolnictwa) wpływać będzie na zrównoważony rozwój obszaru i może być efektem dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych (usługi turystyczne, bio-edukacja, rekreacja).

Najważniejsze kierunki działań:

- wsparcie osób zajmujących się rolnictwem w zwiększeniu jego dochodowości (pomoc w tworzeniu grup producenckich, tworzenie i rozwój targowisk lokalnych, organizacja szkoleń, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych), w tym:

- ✓ wsparcie działań rolników - utworzenie grup producentów produktów naturalnych i ekologicznych z punktami sprzedaży na terenie gmin objętych Strategią we współpracy z Wydziałem Rolnictwa,
- ✓ promocja gospodarcza obejmująca m.in. prowadzenie serwisów informacyjnych, ogłoszeń, udział w Targach, szkoleniach itp.,
 - opracowanie wspólnego systemu związanego z promocją produktów lokalnych, w tym wsparcie rolnictwa ekologicznego, skracanie łańcucha dostaw i tworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy),
 - zwiększenie jakości kadr lokalnej gospodarki, w tym m.in.:
- ✓ promowanie postaw przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży,
- ✓ szkolenie dla operatorów maszyn roboczych certyfikowanych m.in. przez UDT w tym m. in. operator koparkoładowarki w zakresie III klasy uprawnień, operator koparki jednonaczyniowej w zakresie III i I klasy uprawnień, operator ładowarki jednonaczyniowej w zakresie III i I klasy uprawnień, operator spycharki w zakresie III i I klasy uprawnień, operator walca drogowego w zakresie II klasy uprawnień, operator podajnika do betonu w zakresie III i I klasy uprawnień, operator przecinarki do nawierzchni dróg o napędzie spalinowym w zakresie III klasy uprawnień oraz operator wózka jezdniowego podnośnikowego z mechanicznym napędem podnoszenia i wiele innych,
- ✓ aktywizacja osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
 - wsparcie działań związanych z gospodarką cyrkularną w przedsiębiorstwach, czyli gospodarką obiegu zamkniętego, która ma być odpowiedzią na problem marnowania surowców i rosnącego zanieczyszczenia powietrza. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja, to kluczowe aspekty tego obszaru. Wprowadzenie zasad gospodarki cyrkularnej, szeroka edukacja w tym zakresie, przyniosą korzyści w trzech aspektach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym.

Cel strategiczny nr 2**Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców**

Realizacja celu ma wzmocnić wizerunek obszaru gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy jako miejsca przyjaznego dla mieszkańców oraz osób przyjezdnych - turystów. Teren ten będzie miejscem wykorzystującym zarówno swoje walory naturalne (m.in. w obszarze uzdrowiskowym), jak i tradycje historyczne związane z wydarzeniami, jak i konkretnymi postaciami. W tym celu tworzone będą produkty sieciowe wychodzące poza teren jednej gminy, które będą mogły być jednym z elementów tworzenia przewag konkurencyjnych obszaru. Ważnym elementem działań będzie także poprawa warunków infrastruktury do rekreacji i uprawiania sportów, co spowoduje napływ odwiedzających, ale także zwiększy zadowolenie mieszkańców i stanie się podstawą do budowania harmonijnej przestrzeni do życia, a także tworzenia postaw związanych z codzienną aktywnością fizyczną i zmianą nawyków (m.in. wykorzystanie spójnej sieci ścieżek rowerowych jako sposobu podróżowania do pracy, szkoły itp.). Stworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu będzie dodatkową zachętą do pozostawania oraz zamieszkiwania na terenie, co może wpłynąć pozytywnie na zmianę struktury demograficznej obszaru. Produkty będące rezultatem wszystkich działań (w ramach nowej/zmodernizowanej infrastruktury, nowej/poszerzonej oferty kulturalnej, sportowej, nowych i innowacyjnych sieciowych produktów turystycznych) będą zgodne ze standardami dostępności (architektonicznej, cyfrowej oraz komunikacyjnej), co pozwoli na włączenie do grona odbiorców osób z niepełnosprawnościami, seniorów i innych grup defaworyzowanych. Wpłynie to na ich aktywizację społeczną i zdrowotną i przyczyni się do stworzenia przestrzeni przyjaznych dla wszystkich. Część nowych przestrzeni będzie bazowało na idei projektowania sensorycznego, w ramach którego projektowane i tworzone obiekty pełniły funkcje rehabilitacyjne i rozwojowe - specjalne ścieżki moto-sensoryczne służą treningowi

w otwartej przestrzeni, rozwiązania inspirowane wirtualną rzeczywistością (VR) działają na różne zmysły i mogą pełnić funkcję orientacyjną lub terapeutyczną.

1. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA – modernizacja/ przebudowa i budowa nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych, stworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych, który byłby wykorzystywany zarówno przez turystów, ale także mieszkańców całego obszaru jako alternatywny system transportowy, stworzenie oferty obejmującej działalność placówek sportowych na obszarze gmin objętych Strategią, wspólna organizacja imprez sportowych. Powyższe działania wpłyną pozytywnie na wizerunek obszaru oraz dadzą poczucie wspólnoty społeczności lokalnej. Najważniejsze kierunki działań:

- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (przebudowa/remont) infrastruktury sportowej przy szkołach – boisk oraz sal (hal) gimnastycznych (sportowych),
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont/przebudowa) stadionów, zaplecza dla klubów sportowych,
- budowa (rozbudowa), przebudowa, modernizacja (remont) zewnętrznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (wraz z miejscami parkingowymi) przy placówkach oświatowych na terenie gmin objętych Strategią,
- zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów wokół zbiorników wodnych z zachowaniem obszarów cennych przyrodniczo,
- poprawa estetyki i funkcjonalności centrum gmin i poszczególnych miejscowości (uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych), m.in.:
- ✓ budowa altan do wypoczynku dla mieszkańców/turystów, placów zabaw i siłowni zewnętrznych,
- ✓ rozbudowa monitoringu wizyjnego w najważniejszych miejscach poszczególnych gmin.

2. WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA – w związku z faktem, że każde miejsce posiada specyficzne i niepowtarzalne dziedzictwo, istotnym elementem budowania marki lokalnej może być właśnie odkrycie i wyeksponowanie potencjału dziedzictwa i na tej podstawie stworzenie interesującego produktu. Atuty obszaru muszą być dostrzegane zarówno przez jego mieszkańców, ale także turystów i innych odwiedzających. Istotnym jest stworzeniem spójnej i wzajemnie uzupełniającej się oferty budującej także poczucie lokalnej wspólnoty. Niżej wymienione kierunki działań mają na celu stworzenie miejsc integracji i kultywowania lokalnych tradycji w miejscowościach, gdzie brak jest tego typu miejsc. Niezwykle istotnym elementem jest także dbałość i renowacja obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gmin objętych Strategią.

Najważniejsze kierunki działań:

- stworzenie Izby Historii Lokalnej w nawiązaniu do wspólnej historii,
- budowa i/lub modernizacja (przebudowa, rozbudowa, nadbudowa) i doposażenie obiektów kultury typu: biblioteki, świetlice, domy ludowe i budynki remiz Ochotniczych Straży Pożarnych na cele społeczno-kulturalne,
- organizacja ponadlokalnych imprez kulturalnych, turystycznych, sportowych, w tym: organizacja cyklicznych ponadlokalnych imprez kulturalnych,
- poprawa infrastruktury obiektów kultury i dostosowanie jej do wymogów dostępności itp. dla potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- poprawa stanu zabytków wpisanych do gminnych ewidencji zabytków oraz pomników i miejsc pamięci,
- automatyzacja procesów bibliotecznych w bibliotekach na terenie gmin objętych Strategią oraz utworzenie w bibliotekach specjalistycznych pracowni tzw. fab lab,

- podjęcie starań o miano pomnika historii dla obiektu „Świątokrzyski Sztetl” — ośrodek edukacyjno-muzealny w byłej synagodze w Chmielniku.

3. WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE - obok oferty kulturalno-historycznej, istotnym elementem wzmocnienia atrakcyjności obszaru będzie wykorzystanie jego walorów naturalnych i stworzenie produktu sieciowego w tym zakresie w oparciu o atrakcje w przestrzeni i usługi turystyczne, które charakteryzować się będą spójną koncepcją i występowaniem wiodącego waloru lub usługi wyróżniającego dany produkt. Sieciowane jest odpowiedzią na zmieniające się potrzeby konsumentów i wymaga współpracy wielu podmiotów na różnych poziomach. Stworzenie spójnej oferty może koncentrować się wokół turystyki:

- uzdrowiskowej,
- krajoznawczej (miasta),
- geoturystyki,
- pieszej,
- dla dzieci i rodzin,
- rowerowej,
- wodnej,
- pielgrzymkowej,
- konnej,
- kulinarne i agroturystyka.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa/przebudowa infrastruktury turystycznej,
- budowa i rozwój tras i szlaków turystycznych, odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych i edukacyjnych, w tym m.in. oznakowanie tras, opracowanie przewodników, map on-line, aplikacji, itp.),
- rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego,
- wytyczenie nowych oraz konserwacja istniejących szlaków turystycznych,
- budowa pól campingowych, stanowisk i miejsc postojowych dla kamperów,
- stworzenie wspólnego produktu turystycznego na obszarze objętym Strategią - budowa wspólnej marki i promocja kompleksowej oferty turystycznej obejmującej m.in.:
- ✓ wykreowanie wydarzenia weekendowego promującego walory kulturowo-przyrodnicze gmin objętych Strategią - produktu turystycznego podkreślającego historyczne dzieje tych terenów; wydarzenie powinno również uwzględniać udział czołowych zespołów artystycznych;
- ✓ stworzenie wspólnego produktu turystycznego z gminami partnerskimi,
- ✓ organizacja cyklicznych wydarzeń,
- ✓ opracowanie bezpłatnego wirtualnego przewodnika turystycznego po obszarze gmin objętych Strategią w formie aplikacji mobilnej,
- ✓ przygotowanie i przeprowadzenie kampanii promocyjnej, uwzględniające zakup miejsc na billboardach w miejscach o dużym ruchu,
- wykonanie murali odnoszących się do historii danego miejsca,
- zakup stoisk promujących lokalne produkty,
- wspólna promocja na targach turystycznych, imprezach promocyjnych,
- rozbudowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, pasy, trasy i ścieżki rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego na obszarze objętym Strategią, w tym m.in.:
- ✓ budowa 184,1 km tras rowerowych na terenie gmin objętych Strategią zgodnie z założeniami „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” w ramach tras:
 - EuroVelo 11 (gminy Chmielnik, Pierzchnica, Szydłów, Raków),

- Wiślana Trasa Rowerowa,
- trasy regionalne (nr 154 – teren gmin Chmielnik, Pierzchnica, Raków; nr 155 – teren gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, nr 156 – fragmenty gminy Busko-Zdrój, nr 157 – teren gmin Szydłów i Raków),
- dalszy rozwój Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo (gmina Raków).
- ✓ budowa wspólnej trasy (ścieżki) rowerowej łączącej gminy objęte Strategią wraz z Miejscami Obsługi Rowerzystów, punktami napraw oraz wypożyczalni rowerów, stacji ładowania rowerów elektrycznych,
- ✓ modernizacja/ remont istniejących szlaków, tras, ścieżek rowerowych,
- ✓ wybudowanie platform/miejsc widokowych.

- kompleksowy system elektronicznej informacji publicznej dla mieszkańców, turystów i osób przyjezdnych na terenie gmin objętych Strategią, m.in.
- ✓ nowoczesne elektroniczne tablice informacyjne w każdym sołectwie,
- ✓ kompleksowy, bezpłatny system informacyjny dla mieszkańców gmin i wszystkich zainteresowanych w formie aplikacji mobilnej na telefon komórkowy,
- ✓ nowoczesny, wielofunkcyjny gminny portal informacyjno-turystyczno-promocyjny z szerokim wachlarzem publicznych e-usług.
- utworzenie punktów informacji turystycznej w gminach objętych Strategią, w których takie punkty nie działają,
- zbudowanie sieci powiązań pomiędzy instytucjami i przedsiębiorcami sektora turystycznego i około turystycznego,
- włączenie obiektów i terenów zabytkowych w możliwości wykorzystania ich walorów na cele społeczne, rekreacyjne i turystyczne.

4. ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ – wszystkie gminy objęte Strategią są blisko w 100% zwodociągowane. Większym wyzwaniem jest zakończenie procesu skanalizowania poszczególnych samorządów. Proces ten będzie trudny do wdrożenia zwłaszcza na terenach o małej gęstości zaludnienia, gdzie wskaźnik koncentracji wynosi poniżej 120 mieszkańców/km sieci. Na tego typu obszarach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej, problem oczyszczania ścieków komunalnych zostanie rozwiązany poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa /przebudowa/ rozbudowa/remont sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej (zarówno na obszarze aglomeracji jak i poza nią),
- budowa i/lub modernizacja (przebudowa) ujęć wody oraz infrastruktury do dystrybucji, uzdatniania i magazynowania wody,
- budowa i/lub modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest planowana budowa sieci z uwagi na niską gęstość zaludnienia,
- zakup systemów do monitorowania sieci wodociągowych i kanalizacyjnych,
- zakup ciągników, wozów asenizacyjnych oraz innego wyposażenia zakładów gospodarki komunalnej lub referatów gospodarki komunalnej do obsługi mieszkańców,
- wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu,
- modernizacja sieci hydrantów wraz z inwentaryzacją i pomiarami ciśnienia,
- wymiana i modernizacja zasuw sieciowych wraz z inwentaryzacją,
- zakup i wymiana sprzętu specjalistycznego do obsługi obiektów i urządzeń wodociągowych.

5. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI

Działanie odpowiada na potrzebę poprawy stanu technicznego, w tym wyposażenia placówek oświatowych i świadczących usługi edukacyjne na obszarze gmin objętych Strategią oraz poprawy jakości nauczania. W przedmiotowe działanie wpisują się również wszelkie projekty mające na celu zwiększenie liczby dzieci objętych opieką żłobkową czy edukacją przedszkolną oraz podniesieniem kompetencji kluczowych uczniów/nauczycieli (w szczególności w zakresie TIK). Najważniejsze kierunki działań:

- budowa przebudowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) budynków szkół i przedszkoli wraz z ich wyposażeniem w niezbędne pomoce dydaktyczne (i sprzęt komputerowy, tablice interaktywne, np.),
- zwiększenie ilości miejsc żłobkowych poprzez budowę nowych obiektów lub adaptację już istniejących wraz z ich wyposażeniem, wprowadzeniem zajęć dodatkowych (np. rytmika, język angielski, logopedia) oraz wydłużeniem ich godzin pracy;
- podniesienie jakości edukacji przedszkolnej na obszarze gmin objętych Strategią, poprzez m.in.:
 - ✓ wydłużenie godzin pracy,
 - ✓ tworzenie nowych miejsc przedszkolnych,
 - ✓ organizacja zajęć dodatkowych,
 - ✓ wyposażenie placówek,
 - ✓ wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami,
 - ✓ podnoszenie kwalifikacji nauczycieli przedszkolnych,
 - organizacja zajęć dodatkowych (pozalekcyjnych) w szkołach w gminach objętych Strategią obejmujących m.in.:
 - ✓ przygotowanie do egzaminów ósmoklasisty
 - ✓ organizacja zajęć podnoszących kompetencje kluczowe w szczególności w zakresie języka obcego oraz cyfrowe (zajęcia z wykorzystaniem TIK),
 - ✓ wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym dla uczniów z niepełnosprawnościami, orzeczeniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych,
 - ✓ wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
 - ✓ wyposażenie placówek,
 - ✓ organizacja dodatkowych zajęć dla uczniów, w tym zajęcia wyrównawcze, rozwijające pasje i zainteresowania,
 - ✓ rozwój kompetencji miękkich i interpersonalnych dla uczniów i nauczycieli,
 - ✓ organizacja zajęć twórczych dla dzieci
 - ✓ pomoc w uzupełnianiu zaległości w nauce
 - ✓ organizacja zajęć szachowych w szkołach,
 - ✓ organizacja zajęć sportowych (pozalekcyjnych), w tym nauka pływania,
 - ✓ edukacja finansowa (ekonomiczna),
 - ✓ doradztwo zawodowe,
 - ✓ organizację zajęć nauki pływania dla dzieci i młodzieży w regionie, w celu zwiększenia bezpieczeństwa kąpielisk.
- modernizacja (remont) i wyposażenie szkolnych kuchni i/lub stołówek/jadalni w obiektach edukacyjnych,
- podnoszenie kwalifikacji nauczycieli m.in. poprzez organizację szkoleń wzmacniających i uzupełniających kompetencje nauczycieli w zakresie rozumienia i organizacji procesu uczenia się i kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych,
- organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych,
- działania szkoleniowo-doradcze dla dyrektorów i nauczycieli w zakresie zarządzania zmianą (pomoc w przeprowadzeniu diagnozy i opracowania planu działań dla zespołu nauczycielskiego),

- zakup niezbędnego wyposażenia informatycznego (komputery, laptopy, tablety, serwerownie, modernizacja sieci informatycznych, oprogramowanie, tablice interaktywne, itp.),
- działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:
 - ✓ wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
 - ✓ zatrudnienie psychologów dziecięcych,
 - ✓ prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,
 - ✓ warsztaty i doradztwo dla rodziców,
 - ✓ szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych.

6. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

Najważniejsze kierunki działań:

- realizacja projektów przyczyniających się do rozwiązania (lub zmniejszenia) problemów w obszarze funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym oraz gospodarczym na wyznaczonych obszarach rewitalizacji ujętych w Gminnych Programach Rewitalizacji,
- zmniejszenie ilości występujących na obszarze rewitalizacji negatywnych zjawisk społecznych,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez m.in. poprawę infrastruktury drogowej, rozbudowę systemu monitoringu miejskiego/gminnego,
- zwiększenia potencjału turystycznego,
- zachowanie obiektów zabytkowych (wpisanych do rejestru/ewidencji zabytków), w tym m.in.:
 - ✓ dotacje na remonty m.in. elewacji budynków prywatnych leżących w strefie konserwatorskiej i strefie rewitalizacji,
 - ✓ dotacje dla właścicieli budynków leżących w strefie rewitalizacji i strefie konserwatorskiej na remont elewacji, prace restauratorskie, konserwatorskie w celu poprawy wizerunku miast: Busko-Zdrój, Chmielnik, Pierzchnica i Szydłów,
- poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej na rzecz przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego w zakresie m.in.: infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, drogowej, kulturalnej, edukacyjnej, turystycznej, rekreacyjnej, zaopatrzenia w energię elektryczną, oraz systemów monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych,
- poprawa infrastruktury zdrowotnej oraz zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych,
- efektywne wykorzystanie energii oraz OZE na obszarach rewitalizacji.

7. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W GOSPODAROWANIU ODPADAMI – działanie szczególnie istotne z uwagi na znaczny wzrost liczby produkowanych odpadów na obszarze gmin objętych Strategią i w całym regionie. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zobowiązuje gminy do posiadania PSZOK, stąd również istotne są inwestycje w tym obszarze. Niemniej kluczowe wydaje się budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gmin objętych Strategią.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa (przebudowa/rozbudowa) i/lub modernizacja oraz doposażenie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK),
- usuwanie azbestu z wszelkich budynków na obszarze partnerstwa,
- współpraca z innymi samorządami w zakresie organizacji gospodarki odpadami,
- zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców,
- wyposażenie obiektów użyteczności w kosze do segregacji z tablicą informacyjną,
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów,
- edukacja ekologiczna w tym programy skierowane dla dzieci w zakresie gospodarki odpadami, w tym m.in.:
 - ✓ promocja kompostowania odpadów biodegradowalnych w gospodarstwach domowych,
 - dofinansowanie zbiórek odpadów niekwalifikujących się jako odpady komunalne, m.in. opony ponadwymiarowe (np. rolnicze), odbiór folii rolniczej, itp.

Cel strategiczny nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia

Zmiany klimatu mają i będą miały duży (bezpośredni i pośredni) wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczna. Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych wpłynie na zmiany w rolnictwie (ryzyko nieudanych zbiorów, niekorzystny wpływ na glebę, burze i ulewne deszcze, susze, pożary). Zmiany klimatu wpłyną też bezpośrednio na sektor energetyczny i dostawy oraz popyt na energię. Opady, fale upałów będą oddziaływać na proces chłodzenia, a przez to na wydajność elektrociepłowni. Bardzo wysokie temperatury w lecie i potrzeba chłodzenia, coraz częstsze zjawiska ekstremalne będą skutkowały problemami w dystrybucji energii elektrycznej. Ekstremalne zjawiska klimatyczne powodują także znaczne straty społeczne i gospodarcze – wywołują negatywne zmiany w infrastrukturze. Wśród zmian społecznych należy wymienić także zdrowie ludzi – wzrost zachorowań, a także śmiertelność związaną z upałami, nowe choroby zakaźne przenoszone przez inwazyjnych nosicieli, wzrost sezonowej produkcji alergicznych pyłków i wiele innych. Aby przeciwdziałać niekorzystnym zmianom klimatu, czy też nieprzewidzianym zjawiskom (np. pandemia COVID 19) oraz różnego rodzaju katastrofom, należy budować odporność obszaru objętego Strategią, która zgodnie z rekomendacjami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju powinna być budowana w czterech obszarach:

- gospodarka,
- społeczeństwo,
- środowisko i
- zarządzanie.

Stąd też w ramach Celu Operacyjnego 3 zdefiniowano następujące działania⁴:

1. ZIELONA ENERGIA - wszelkie działania związane z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii oraz utrzymaniem wizerunku czystego środowiskowo obszaru o małym poziomie zanieczyszczenia, co bezpośrednio wiąże się także z promocją produktów lokalnych, budowaniem oferty turystycznej oraz zdrowym stylem życia. Termomodernizacja wpłynie na zwiększenie efektywności systemów grzewczych i chłodniczych, co wiąże się bezpośrednio z działaniami na rzecz ochrony klimatu. Retencja i projekty związane ze zdolnością do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich przez dłuższy czas w środowisku mogą wpłynąć na uregulowanie problemów związanych z suszami. Celem działania jest zmniejszenie zapotrzebowania na energię i ograniczenie emisji zanieczyszczeń na terenie gminy we wszystkich sektorach użytkowników energii (działalność gospodarcza, mieszkalnictwo, użyteczność publiczna, oświetlenie uliczne itd.) poprzez m.in.: kompleksowe termomodernizacje budynków, wymianę przestarzałych źródeł ciepła/systemów grzewczych, wykorzystywanie do ogrzewania paliw przyjaznych dla środowiska, wymianę oświetlenia na energooszczędne oraz rozbudowę istniejących sieci oświetlenia ulicznego, montaż OZE.

Najważniejsze kierunki działań:

- zwiększanie efektywności energetycznej budynków oraz popularyzacja wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe/ edukacyjne (pompy ciepła, panele solarne, instalacje fotowoltaiczne); zakres rzeczowy projektu obejmuje działania związane budową instalacji do produkcji energii elektrycznej z OZE wraz z możliwością magazynowania energii na potrzeby instytucji publicznych lub indywidualnych gospodarstw domowych;
- budowa farm fotowoltaicznych oraz magazynów energii elektrycznej w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych samorządów,

⁴ Wsparcie dotyczące szeroko rozumianej przedsiębiorczości zostało określone w pierwszym celu strategicznym.

- termomodernizacja domów i mieszkań prywatnych (w tym wymiana pieców) w celu wywiązania się z uchwały nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa,
- budowa i/lub modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- ✓ planuje się wymianę opraw i wyświetników na nowe w technologii LED, przebudowę i rozbudowę oświetlenia drogowego oraz zastosowanie inteligentnego systemu sterowania, umożliwiającego dalsze oszczędności energii zużywanej do oświetlenia ulic i dróg,
- ✓ budowa nowego oświetlenia na terenie gmin (w szczególności w celu poprawy bezpieczeństwa oraz na terenach, gdzie powstają nowe budynki mieszkalne),
- usprawnienie systemów ciepłowniczych i elektroenergetycznych (zarówno w budynkach użyteczności publicznej, budynkach komunalnych, jak i obiektach wielorodzinnych),
- kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców gmin objętych Strategią – edukacja środowiskowa skierowana do wszystkich grup wiekowych,
- rozwój usług transportu zbiorowego,
- budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie gmin objętych Strategią,
- inwestycje związane z zakupem elektrycznego taboru drogowego, w tym m.in.:
- ✓ zakup niskoemisyjnych / zeroemisyjnych autobusów/ busów (transport publiczny),
- ✓ wymiana floty samochodów używanych przez JST czy jednostki podległe na bardziej przyjazne dla środowiska,
- ✓ budowa infrastruktury związanej z infrastrukturą do ładowania i tankowania zeroemisyjnych pojazdów,
- ✓ realizacja działania związane z podnoszeniem świadomości mieszkańców i pracodawców w zakresie propagowania korzystania z nisko lub zeroemisyjnego transportu i ruchu niezmotoryzowanego.
- rozbudowa sieci gazowej na obszarze gmin objętych Strategią.

2. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIŁOWYM - działanie ma na celu poprawić lokalną zdolność do gromadzenia wody, a w konsekwencji - ochronę przed suszą (i ewentualnymi powodziami, podtopieniami). Głównym celem przedsięwzięcia będzie kształtowanie zasobów wodnych i przeciwdziałanie skutkom suszy na obszarze gmin objętych Strategią. Różnego rodzaju zbiorniki będą zatrzymywać wodę umożliwiając ich wykorzystanie głównie m.in. na cele rolnicze. Będzie to miało szczególne znaczenie w czasie występowania długotrwałych niedoborów wodnych (np. braku opadów), ale również deszczów nawalnych bądź szybkiego topnienia dużych ilości śniegu. Celem podejmowanych działań przez samorządy w tym obszarze jest:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona wód,
2. Promowanie racjonalnego gospodarowania wodą, które będzie prowadzić do ograniczenia zużycia wody,
3. Promowanie tworzenia przydomowych oczek wodnych i ogrodów deszczowych, zasilanych wodami opadowymi.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa i/lub modernizacja zbiorników retencyjnych wraz z zagospodarowaniem wokół (infrastrukturą rekreacyjno-turystyczną),
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, w tym m.in.:
- ✓ budowa zbiorników przeznaczonych do gromadzenia wód opadowych,
- ✓ zakładanie ogrodów deszczowych (różnego rodzaju: kieszonkowe, deszczowe, na dachach, sensoryczne, miejskie), w przestrzeni publicznej i prywatnych gospodarstwach domowych,
- ✓ odmulenie cieków odprowadzający wodę, remonty przepustów, czyszczenie skarp, grobli i dna z roślinności i namułu w stawach na terenie gmin,

- ✓ budowa i/lub modernizacja kanalizacji deszczowej,
- ✓ zagospodarowanie wód deszczowych w ramach nieruchomości w tym zakup zbiorników na wodę deszczową,
- ✓ wykonanie łąk kwietnych wspomagających bioretencję,
- ✓ remont i uporządkowanie istniejących rowów i cieków wodnych,
- ✓ zadrzewienia,
- ✓ zagospodarowanie zieleni miejskiej, poprzez m.in. wykonanie zielonych dachów i pionowych powierzchni budynków a także filarów, zielonych ścian, wiaduktów, torowiska (tworząc tzw. „zielone torowiska”), nieużywane krańce betonowych zabezpieczeń nadbrzeży, wiaty przystankowe i śmietnikowe.
- budowa zbiorników przeznaczonych do magazynowania wody opadowej wspomagających bioretencję,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez:
 - ✓ ochronę wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej np. w zakresie braku nawożenia, składowania nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków,
 - ✓ prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb,
 - ✓ prowadzenie prac przeciwozyjnych,
 - ✓ zalesienie,
 - ✓ tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków,
 - ✓ ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradł,
 - ✓ retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz
 - ✓ zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.
- ochrona gleb np. usuwanie odpadów pochodzących z działalności rolniczej tj. folii rolniczych, siatki i sznura do owijania balotów, opakowań po nawozach typu Big Bag.

3. WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ – pandemia koronawirusa, zmiany demograficzne i starzejące się społeczeństwo to wyzwania, które wymuszają aktywne działania na rzecz wzmocnienia systemu opieki zdrowotnej i społecznej. W pierwszym przypadku istotnym jest wykorzystanie narzędzi teleinformatycznych, ułatwienie dostępu do opieki specjalistów, a także zapewnienie opieki osobom starszym i zależnym. System opieki społecznej dotyczy szeregu działań, które obejmują różne grupy społeczne od osób starszych poprzez młodzież z niepełnosprawnościami, a także wsparcie psychologiczne. Wszystkie działania w tym zakresie (zarówno projekty infrastrukturalne, jak i miękkie) będą w szczególności zgodne ze standardami dostępności.

Najważniejsze kierunki działań:

Kluczowym projektem realizowanym przez wszystkie samorządy będzie: „**Zdrowy Samorząd - program rehabilitacji pracowników samorządowych, w tym rehabilitacja pocovidowa**”. Projekt obejmowałby:

- działania mające na celu poratowanie zdrowia pracowników, w tym rehabilitacje pracowników samorządowych, pobyty sanatoryjne/rehabilitacyjne, masaże, wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, karnety basenowe,
- zakup karnetów na siłownię dla pracowników Urzędów i ich jednostek,
- wykonanie badań profilaktycznych pracowników bez względu na miejsce zamieszkania,
- wyposażenie stanowisk pracy (zakup niezbędnych urządzeń, mebli, w tym fotele specjalistyczne/ergonomiczne, biurka),
- rehabilitacja pocovidowa.

Usługi zdrowotne:

- przebudowa/rozbudowa /modernizacja (remont) budynków POZ polegająca na poprawie jakości obiektów ośrodków zdrowia w gminach objętych Strategią, a tym samym zapewnienie

lepszego jakości świadczonych usług, w tym m.in. utworzenie gabinetów fizjoterapii, w tym zakup wyposażenia typu: Laser, Fala uderzeniowa, urządzenie do elektroterapii i terapii ultradźwiękowej oraz wprowadzenie nowych usług fizjoterapeutycznych do oferty POZ,

- doposażenie POZ w nowoczesny sprzęt i wyposażenie medyczne, m.in.:
- ✓ zakup sprzętu medycznego i wyposażenia poradni POZ, w tym m.in. aparaty EKG, bilirubinometr, fantomy do poradni położnej POZ, defibrylator, wyposażenie punktu pobrań i punktów szczepień, lampy UV-C,
- ✓ doposażenie POZ w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny,
- wykorzystanie telemedycyny jako szansy na zwiększenie dostępu do wyskospecjalistycznej opieki medycznej,
- rozwój e-usług zdrowotnych (informatyzacja POZ), w tym doposażenie w sprzęt informatyczny oraz zakup oprogramowania, aplikacji, rozwiązań informatycznych m.in. e-rejestracja,
- organizacja szkoleń dla personelu dot. obsługi pacjenta, postępowanie z trudnym pacjentem,
- zwiększenie dostępu do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów,
- realizacja programów profilaktyki zdrowotnej (kardiologicznej, onkologicznej, schorzeń narządów ruchu), w tym:
- ✓ zapobieganie i postępowanie w chorobach cukrzycy z udziałem specjalisty w zakresie diabetologii,
- ✓ promocji aktywnego stylu życia w instytucjach społecznych w gminie (POZ, szkoły, OPS itp.),
- ✓ zwiększenie świadomości o zdrowym i aktywnym stylu życia oraz podjęcie stosownych działań wśród dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych z udziałem dietetyka,
- ✓ programy szczepień,
- ochrona zdrowia mieszkańców:
 - pakiety świadczeń zdrowotnych wykraczających poza zakres badań podstawowych,
 - pakiety rehabilitacyjne i warsztaty terapeutyczne dla pracowników,
 - poprawa dostępu do specjalistów, w tym pediatrów,
 - doposażenie stanowisk pracy w celu poprawy ergonomii i bezpieczeństwa pracy,
- zwiększenie dostępu do wyskospecjalistycznej opieki medycznej.

Usługi społeczne:

- powstawanie oraz działalność świetlic środowiskowych jako elementu pomocy rodzinom w codziennym funkcjonowaniu oraz rozszerzenie oferty wsparcia rodziny i jej kompetencji wychowawczych,
- poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej itp. w urzędach gmin, obiektach kultury, szkołach,
- rozwinięcie usług opiekuńczych świadczonych w systemie stacjonarnym (całodobowym i dziennym), mające na celu zapewnienie opieki dla osób potrzebujących, w tym osób wymagających okresowej pomocy, a także opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- rozwinięcie oferty usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz ułatwiających samodzielne funkcjonowanie w domu (usługi rehabilitacyjne i pielęgniarskie świadczone w domu, zabezpieczenie potrzeb mobilności osób z niepełnosprawnością lub zależnych i ułatwienie w ten sposób aktywizacji społeczno-zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej);
- wsparcie dla seniorów m.in. w następującym zakresie:
 - rozwinięcie sieci klubów seniora (także w ramach Senior+, Dzienny Dom Senior+) w celu aktywizacji osób starszych,
 - zapewnienie integracji międzypokoleniowej i przeciwdziałania marginalizacji społecznej oraz osamotnieniu osób starszych;
 - organizacja posiłków z dowozem do domu, pomoc sąsiedzka,
 - lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii;

- rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach (w domach lub niewielkich placówkach),
- organizacja warsztatów i zajęć aktywizujących dla seniorów m.in. nordic walking, warsztaty taneczne, zajęcia fitness, warsztaty z rękodzieła artystycznego, warsztaty teatralne, warsztaty plastyczne,
- zatrudnienie kadry specjalistów (psycholog, specjalista zajęć psychoedukacyjnych, mediator, logopeda, rehabilitant itp.) w celu utrzymania odpowiedniego poziomu emocjonalnego i zdrowotnego po przebytych traumach życiowych np. po stracie bliskich osób, po przebytych chorobach (depresja, udar itp.) oraz w sytuacjach nieufności w stosunku do innych ludzi, apatii, bierności, braku motywacji do życia,
- organizacja wyjazdów studyjnych do innych miast uzdrowiskowych w celu nawiązania kontaktów z istniejącymi klubami seniora, pozyskania nowych pomysłów na integrację oraz aktywizację społeczną seniorów,
- organizacja festynów oraz pikników tematycznych dla seniorów.
- wsparcie osób z niepełnosprawnością poprzez działania programowe tj. opiekę wychowawczą, asystent osobisty osoby niepełnosprawnej,
- stworzenie oferty realnego wsparcia i wspólnej terapii dla rodzin, w których założona została niebieska karta,
- rozszerzenie ofert zajęć psychologicznych i edukacyjno-wychowawczych w celu przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy oraz utworzenie grup wsparcia dla wszystkich grup wiekowych w celu udzielenie doraźnej pomocy osobom chcącym zerwać z uzależnieniami lub dotkniętych ich negatywnym oddziaływaniem, w tym także stworzenie oferty indywidualnej terapii,
- usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo,
- ✓ w ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem: wsparcie psychologiczne, wsparcie zdrowotne, kursy, szkolenia i doradztwo zawodowe, staże zawodowe, inne wsparcie w podjęciu zatrudnienia,
- tworzenie i funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego i opieki całodobowej,
- rozwój mieszkalnictwa chronionego, wspieranego, mieszkań socjalnych (najem socjalny), w tym m.in. modernizacja, remont i rozbudowa istniejących budynków socjalnych,
- utworzenie Centrum opiekuńczo- mieszkalnego,
- zwiększenie liczby połączeń komunikacji zbiorowej na obszarze objętych Strategią,
- wdrożenie Programu Pokonać bezdomność –
- Stworzenie warunków do aktywności młodych mieszkańców,

4. ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH – okres pandemii wymusił wprowadzenie wielu zmian zarówno w systemie opieki zdrowotnej (teleporady), edukacji (nauczanie zdalne lub hybrydowe), w zarządzaniu jednostkami publicznymi, w zarządzaniu i funkcjonowaniu przedsiębiorstw (telepraca) - koniecznym stało się szerokie zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Część z wprowadzonych rozwiązań może wejść na stałe do naszego życia i ułatwić funkcjonowanie wielu instytucji – na przykład dostęp do zajęć pozalekcyjnych trudnodostępnych na terenach wiejskich, wdrożenie komunikacji na linii klient - urząd w formie cyfrowej z założeniem, że usługi (zgodnie ze standardem opisu elektronicznej usługi publicznej) będą realizowane co najmniej na poziomie dojrzałości poziomu 3 (dwustronna interakcja), natomiast dążyć się będzie do wdrożenia poziomu 4 (transakcja), a także 5 (personalizacja).

Najważniejsze kierunki działań:

- wprowadzenie nowych e-usług w ramach koncepcji Cyfrowego Urzędu, w tym m.in.:
- ✓ wprowadzenie e-usług umożliwiających mieszkańcom gmin załatwianie większości spraw urzędowych bez konieczności wychodzenia z domu,
- ✓ stworzenie dla poszczególnych gmin aplikacji oraz internetowego portalu obsługi interesantów,
- ✓ stworzenie centralnych gminnych serwerowni danych (pomieszczeń wraz z dedykowanymi urządzeniami) do obsługi urzędów oraz monitoringu gminnego/miejskiego,
- ✓ rozbudowa infrastruktury sieci teleinformatycznej i przetwarzania danych,
- ✓ budowa portali z elektronicznymi usługami,
- ✓ budowa teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych),
- ✓ budowa, przebudowa lub zakup systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych,
- ✓ tworzenie, rozwijanie rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej,
- ✓ cyfryzacja procedur wewnątrzadministracyjnych, w tym uruchomienie e-usług dziedzicznych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e- e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą,
- ✓ zwiększenie bezpieczeństwa danych poprzez wprowadzenie nowych technologii i urządzeń,
- ✓ zakup licencji i niezbędnego oprogramowania,
- ✓ zakup niezbędnego wyposażenia i sprzętu (komputery, UPS, serwery do wirtualizacji, monitory, drukarki, systemy operacyjne do serwerów, modernizacja i doposażenie serwerowni, modernizacja sieci internetowej) w Urzędach Miast i Gmin oraz ich jednostkach organizacyjnych np. szkołach, ośrodkach zdrowia, CUW, itp.
- ✓ modernizacja gminnych stron www,
- ✓ budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej;
- ✓ budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących rozwojowi usług społecznych.
- ✓ wykonanie audytów usług publicznych oraz strategii cyfryzacji, w tym inwentaryzacja zasobów oraz stanu IT poszczególnych Urzędów,
- ✓ wdrożenie systemu zarządzania obiegiem dokumentów,
- ✓ standaryzacja infrastruktury teleinformatycznej w tym oprogramowania biurowego na stanowiskach roboczych,
- ✓ modernizacja i dostosowanie, standaryzacja infrastruktury teleinformatycznej w administracji, w tym oprogramowania biurowego na stanowiskach roboczych oraz oprogramowania dziedzicznego w obszarach księgowości i kadr,
- ✓ rozbudowa systemów obsługi Interesanta On-Line dla danych finansowych z zakresu podatków i opłat lokalnych,
- ✓ automatyzacja zarządzania procesami IT,
- ✓ integracja różnych systemów dziedzicznych IT z usługami publicznymi,
- ✓ przeprowadzenie w ramach projektu nowoczesnych i efektywnych kursów i szkoleń z zakresu wykorzystania TIK oraz kompetencji cyfrowych w tym z wykorzystaniem e-learningu,
- ✓ przeszkolenie pracowników poszczególnych Urzędów w zakresie pracy z użyciem platformy cyfrowej
- ✓ kampania promocyjna platformy wśród mieszkańców i upowszechnianie jej funkcjonalności,
- ✓ wprowadzenie systemu badań satysfakcji interesantów z obsługi w Urzędach i jednostkach gminnych,

- rozbudowa internetu szerokopasmowego i sieci światłowodowej umożliwiającej rozszerzenie usług telekomunikacyjnych i informatycznych,
- budowa systemu e-usług dla mieszkańców w Zakładach Usług (Gospodarki) Komunalnych,
- ✓ realizacja zadania polegającego na wprowadzeniu elektronicznego i zarazem zdalnego odczytu wodomierzy, stworzenie e-usług, które dzięki swej funkcjonalności usprawnią obsługę klientów, jak i zapewnią dostęp do informacji na temat m.in. zużycia mediów, płatności, zobowiązań dla klientów Zakładów,
- promowanie wykorzystania nowoczesnych technologii we wszystkich sferach życia w gminie,
- wsparcie dla inicjatyw mających na celu przygotowanie społeczeństwa do efektywnego korzystania z funkcjonalności w obszarze technologii informacyjno – telekomunikacyjnych,
- uświadamianie lokalnemu społeczeństwu korzyści, jakie można osiągnąć w wyniku optymalnego zarządzania informacją,
- promocja uczenia się przez całe życie, również przy pomocy technologii informatycznych,
- poprawa umiejętności korzystania z zasobów internetu,
- informatyzacja szkół i placówek oświatowych, w tym bibliotek szkolnych oraz innych budynków użyteczności publicznej na terenie gmin objętych Strategią.

5. BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH – jako jeden z istotnych elementów budowania odporności wspólnotowej, poprzez tworzenie więzi, poczucia przynależności, a także wspierania inicjatyw oddolnych, które stają się szalenie istotne we współczesnych społecznościach lokalnych, jako że mogą doprowadzić do obudzenia lokalnych potencjałów i wsparcia działań prorozwojowych, bardzo istotnym elementem budowania wspólnot lokalnych jest angażowanie wszystkich osób, w tym osób z niepełnosprawnościami i seniorów, jednym z elementów działań w tym zakresie będzie wspieranie organizacji pozarządowych, a także podmiotów ekonomii społecznej.

Najważniejsze kierunki działań:

- zwiększanie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców itp. stworzenie inkubatorów organizacji pozarządowych,
- organizacja Forum organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i rolników z obszaru gmin objętych Strategią,
- partycypacyjny budżet obywatelski dla organizacji, szkół i jednostek kultury z terenu partnerstwa,
- zakup sprzętu i wyposażenia dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia niezbędnego do prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczych, w tym także umundurowania, w tym m.in.:
- ✓ zakup wozów bojowych dla jednostek OSP będących w Krajowym Systemie Ratownictwa Gaśniczego,
- stworzenie skutecznego systemu konsultacji społecznych prowadzonych w sprawach ważnych dla mieszkańców,
- udostępnienie lokalnych zasobów publicznych dla działalności wolontariackiej,
- wypromowanie wolontariatu jako działania realizującego hobby, zainteresowania, wykorzystującego potencjał różnych grup społecznych,
- podniesienie efektywności i skuteczności działań realizowanych w sferze pożytku publicznego,
- usprawnienie systemu dofinansowywania i współfinansowania działań realizowanych przez NGO,
- stworzenie Centrum Wolontariatu oraz Wsparcia Organizacji Pozarządowych,
- wsparcie osób w wieku senioralnym w tym m.in.:
- ✓ działalności Uniwersytetów III Wieku, dziennych domów pobytu, zajęć dla seniorów w różnego rodzaju klubach seniora,

- ✓ zakup i wypożyczanie opasek „Teleopieka”,
- ✓ świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- utworzenie grup wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych.

6. ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

Efektywne programowanie i zarządzanie procesami rozwojowymi wymaga nowego podejścia i rozwoju kompetencji pracowników instytucji publicznych od kadry zarządzającej po wszystkich pracowników. Wśród najczęstszych problemów obserwowanych w większości instytucji należy wymienić:

1. Niewystarczające kompetencje pracowników urzędów i jednostek organizacyjnych.
2. Niewielka liczba wdrożonych i przetestowanych nowoczesnych narzędzi partycypacyjnych.
3. Niedojrzałość partycypacyjna interesariuszy.
4. Ograniczona współpraca z okolicznymi samorządami i partnerami z kraju i zagranicy.
5. Niski poziom współpracy i koordynacji różnych działów w ramach poszczególnych instytucji.
6. Problemy kadrowe w administracji.
7. Niski poziom cyfryzacji usług i zarządzania.
8. Niski poziom dostępności budynków użyteczności publicznej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Najważniejsze kierunki działań:

- kształcenie kadr urzędniczych oraz poprawa warunków pracy w jednostkach publicznych, w tym:
 - ✓ działania podnoszące kompetencje zarządcze kadr kierowniczych i administracyjnych,
 - ✓ warsztaty, kursy, studia podyplomowe dla pracowników administracji samorządowej i jednostek przyczyniające się do podniesienia jakości oferowanych usług,
 - ✓ szkolenia interpersonalne, ułatwiające kontakt z klientem, współpracy w grupie,
 - ✓ wyjazdy studyjne dla pracowników administracji i jednostek w celu tworzenia potencjalnych partnerstw, korzystania z dobrych praktyk,
 - ✓ poprawa ergonomii pracy.
- dostosowanie wszystkich obiektów użyteczności publicznej (urzędów, świetlic, szkół, obiektów OSP, itp.) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami m.in. osób z niepełnosprawnością, seniorów, kobiet w ciąży, itp. m.in.:
 - ✓ budowa wind, podjazdów i innych udogodnień dla osób z niepełnosprawnością ruchową,
 - ✓ likwidacja barier architektonicznych, oznakowanie obiektów gminnych wewnętrzne i zewnętrzne dla potrzeb związanych z dostępnością osób dysfunkcyjnych,
 - ✓ szkolenia wybranych osób spośród zatrudnionych w jst. i jednostkach podległych z zakresu komunikacji z osobami dysfunkcyjnymi – asystent interesariusza,
 - ✓ szkolenia wybranych osób w posługiwaniu się polskim językiem migowym (PJM) do poziomu co najmniej B1,
 - ✓ opracowanie audytu architektonicznego miejsc publicznych (ekspertyza obejmująca wizje lokalne w obiektach, dokumentację fotograficzną oraz opracowanie wniosków i zaleceń).

Szczegółowy wykaz projektów stanowi załącznik nr 1 do Strategii Ponadlokalnej.

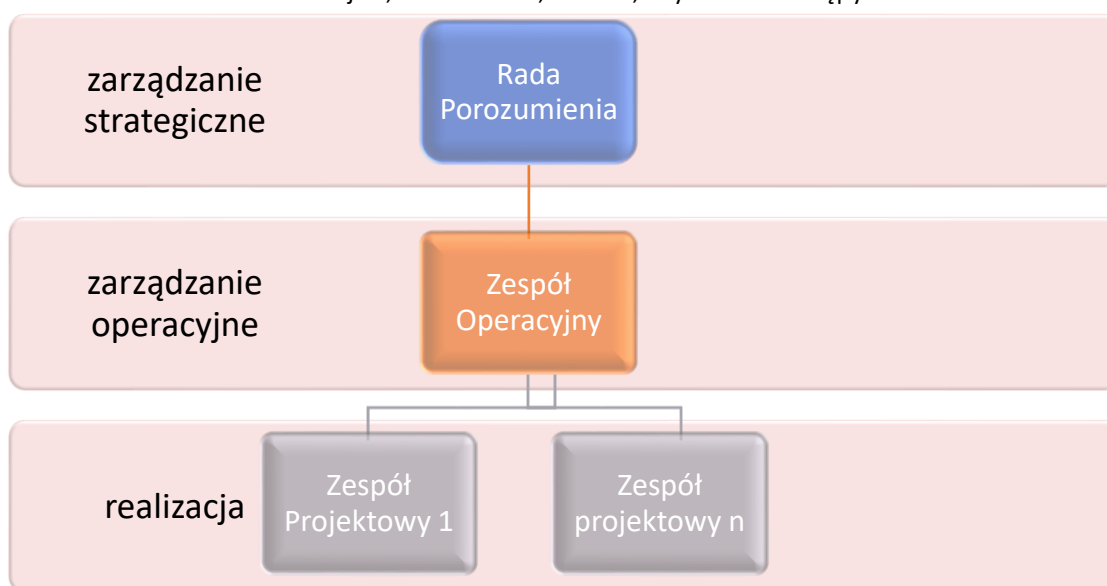
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii

Wdrożenie Strategii Podlokalnej wymaga wypracowania mechanizmów umożliwiających sprawne współdziałanie zaangażowanych jednostek samorządu terytorialnego (gminy z trzech powiatów). Niemniej istotnym wymiarem jest ustanowienie płaszczyzny dialogu władz lokalnych (sygnatariuszy porozumienia) oraz partnerów społecznych i gospodarczych, aby zapewnić włączenie w realizację zapisów Strategii również przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz indywidualnych mieszkańców.

Struktura organizacyjna zarządzania Strategią

Partnerstwo nie posiada zinstytucjonalizowanej formy prawnej ani wyodrębnionej formalnie struktury organizacyjnej, tym samym działa w oparciu o **funkcjonalną strukturę organizacyjną**.

Ryc. 1. Schemat organizacyjny wdrażania Strategii Ponadlokalnej Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy

Źródło: opracowanie własne

Najwyższym **organem decyzyjnym** partnerstwa jest **Rada Porozumienia**. Podstawową rolą Rady jest budowanie klimatu współpracy pomiędzy różnymi podmiotami na rzecz realizacji ustaleń Strategii, a także podejmowanie decyzji strategicznych dla rozwoju partnerstwa (jako obszaru i jako organizacji współpracy). Rada Porozumienia współpracuje na bieżąco Zespołem Operacyjnym.

Posiedzenia Rady Partnerstwa mają charakter cykliczny, odbywają się niezwłocznie w razie wystąpienia potrzeby. Szczegóły funkcjonowania Rady Porozumienia określa samo porozumienie.

Tabela 26 Skład i zadania Rady Porozumienia

Skład	Najważniejsze zadania
Przedstawiciele władz wykonawczych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tworzących partnerstwo (wójtowie/burmistrzowie) Pracami Rady Partnerstwa kieruje Lider porozumienia	<ul style="list-style-type: none"> opiniowanie i zatwierdzanie projektu Strategii, opiniowanie i zatwierdzanie projektów zawartych w Strategii, opiniowanie i zatwierdzanie projektów zmian Strategii, opiniowanie rozwiązań wdrożeniowych Strategii, opiniowanie i zatwierdzanie dokumentów niezbędnych w procesie przygotowania i wdrażania Strategii, podejmowanie decyzji niezbędnych do bieżącego funkcjonowania struktur Porozumienia, określenie zasad finansowania realizacji Strategii, powoływanie członków Zespołu Operacyjnego,

	<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie dodatkowych działań, porozumień i dokumentów rozwijających współpracę gmin, • powoływanie i rozwiązywanie dodatkowych struktur roboczych służących realizacji strategii, itp. zespołów roboczych dla poszczególnych projektów.
--	---

Źródło: opracowanie własne

Zarządzanie operacyjne powierzono **Zespołowi Operacyjnemu**. Zasadniczym jego zadaniem jest rozwijanie koncepcji projektowych zawartych w Strategii oraz realizacja projektów, koordynowanie działań podejmowanych przez poszczególnych partnerów, monitorowanie oraz informowanie o postępach we wdrażaniu Strategii. Ponadto Zespół proponuje optymalne ścieżki i mechanizmy osiągania opisanych w niej celów oraz zapewnienie wymiany informacji pomiędzy podmiotami bezpośrednio zaangażowanymi we wdrażanie ustaleń dokumentu.

Spotkania Zespołu odbywają się w razie wystąpienia potrzeby. Członkowie Zespołu współpracują na bieżąco z przedstawicielami pozostałych gmin i zapewniają ich zaangażowanie w przygotowane projekty wynikające ze Strategii.

Tabela 27. Skład i zadania Zespołu Operacyjnego

Skład	Najważniejsze zadania
<p style="text-align: center;">Przedstawiciele urzędów miast i gmin, wskazani przez burmistrzów/ wójtów Pracami Zespołu koordynacyjnego kieruje Lider Porozumienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koordynacja opracowania i wdrażanie Strategii, • koordynacja współpracy między gminami – Stronami Porozumienia, • współpraca z wykonawcą Strategii, • koordynacja identyfikacji i realizacji projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach Porozumienia, • monitorowanie wdrażania Strategii w oparciu o system wskaźników realizacji, • przygotowanie raportów z realizacji strategii przekazywanych Radzie Porozumienia, • bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za realizację projektów w ramach Strategii, • roboczy kontakt z innymi instytucjami zaangażowanymi w realizację Strategii, • formułowanie „zasad działania” w przypadku, gdy takie zasady służą realizacji projektów, • prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy, • formułowanie wniosków i opinii dla Rady Porozumienia.

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na istotną rolę osób zajmujących się w poszczególnych urzędach pozyskiwaniem środków ze źródeł zewnętrznych zakłada się ich systematyczną **współpracę w ramach Zespołu Operacyjnego**. W uzasadnionych przypadkach, dla projektów złożonych, wielowymiarowych i wieloletnich, Rada Porozumienia może podjąć decyzję o powołaniu operatora zarządzającego efektami projektu itp. Zespół Szkół lub Centrum Kultury – zgodnie z zadaniami określonymi przy powołaniu tych jednostek. Na każdym etapie wdrażania Strategii, wraz z jej ewaluacją i monitoringiem, rekomendowana jest stała **analiza funkcjonowania systemu organizacyjnego** i podjęcie decyzji kierunkowych o utrzymaniu bądź zmianach itp. reorganizacji Zespołu Operacyjnego, lub w kierunku dalszej instytucjonalizacji w celu poprawienia sprawności organizacyjnej, technicznej, koordynacyjnej, w tym również wszelkiego rodzaju zmiany organizacyjne (formalne).

Aktualizacja Strategii

Decyzja o aktualizacji Strategii podejmowana jest przez Radę Porozumienia. Proces może przyjąć formę:

- **aktualizacji systemowej**, gdzie zmiana dotyczy celów, rozwiązań dotyczących wdrażania i/lub monitorowania Strategii. W tym przypadku konieczność zmian wynika z wniosków z monitorowania oraz ewaluacji Strategii, analizy zmian sytuacji społeczno-gospodarczej lub innych o charakterze systemowym (zmiany prawne⁵, wytyczne programowe, itp.);
- **aktualizacji kierunków działań**, która wynika z procesu ewaluacji Strategii.

Przyjęto, iż w uzasadnionych przypadkach, **nie rzadziej niż raz w trakcie obowiązywania**, Strategia będzie przedmiotem kompleksowej i pogłębionej oceny wszystkich jej elementów, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu finansowania, warunków formalnych i prawnych i innych mających wpływ na jej efektywną realizację. Na podstawie przeprowadzonej analizy formułuje się wnioski będące podstawą do podjęcia decyzji strategicznych przez Radę Porozumienia w zakresie utrzymania lub zmiany kierunków strategicznych.

Rada Porozumienia podejmuje decyzję, a następnie ogłasza możliwość zgłaszania propozycji projektowych realizujących cele i kierunki działań. Zebrane propozycje poddawane są ocenie przez Zespół Operacyjny zgodnie z przyjętymi w Strategii kryteriami. Wyniki oceny przedstawiane są Radzie Porozumienia, która podejmuje decyzję o uzupełnieniu listy.

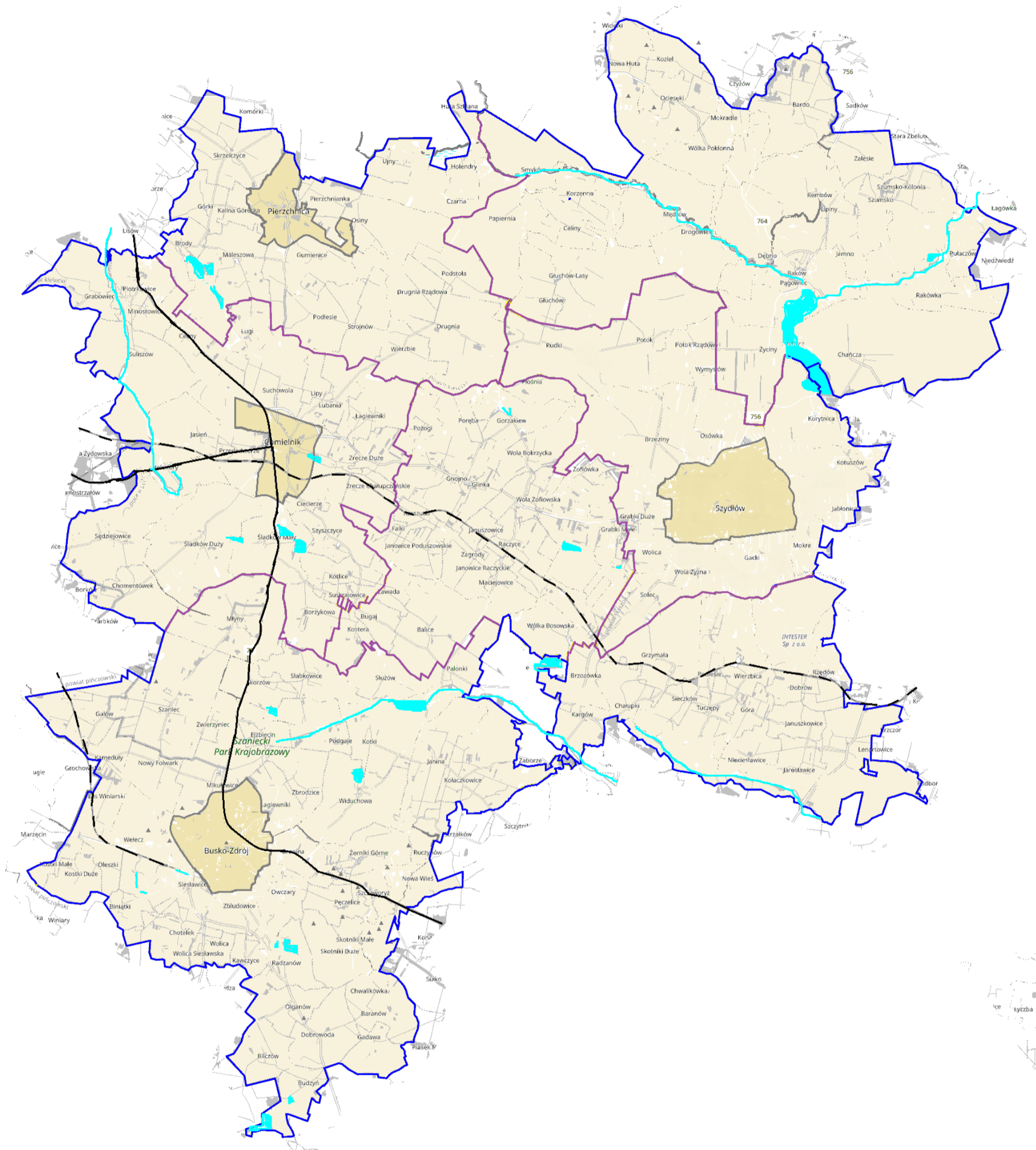
⁵ W szczególności wejście w życie ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej na poziomie ponadlokalnym

Model funkcjonalno-przestrzenny na poziomie ponadlokalnym zawiera:

- zmiany w przestrzeni wynikające z celów strategii rozwoju ponadlokalnego oraz uwzględniające ustalenia, zalecenia (rekomendacje) i zasady wynikające z modelu wojewódzkiego,
- elementy sieci osadniczej (w tym zwarte obszary zurbanizowane i warunki uzasadnionej nowej urbanizacji oraz usług publicznych, zabudowa śródmiejska oraz centra kultury i przedsiębiorczości, struktura demograficzna, migracje),
- obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju gmin (obszary funkcjonalne np. związane z edukacją, turystyką, produkcją przemysłową, rolniczą, leśną; obszary chronione np. gleb, geologiczne, uzdrowiskowe; obszary inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym; obszary strategicznej interwencji)
- lokalne powiązania infrastrukturalne, w tym transportowe i energetyczne,
- zielona infrastruktura, w tym zielone pierścienie i korytarze ekologiczne, krajobraz, parki kulturowe, kliny napowietrzne.

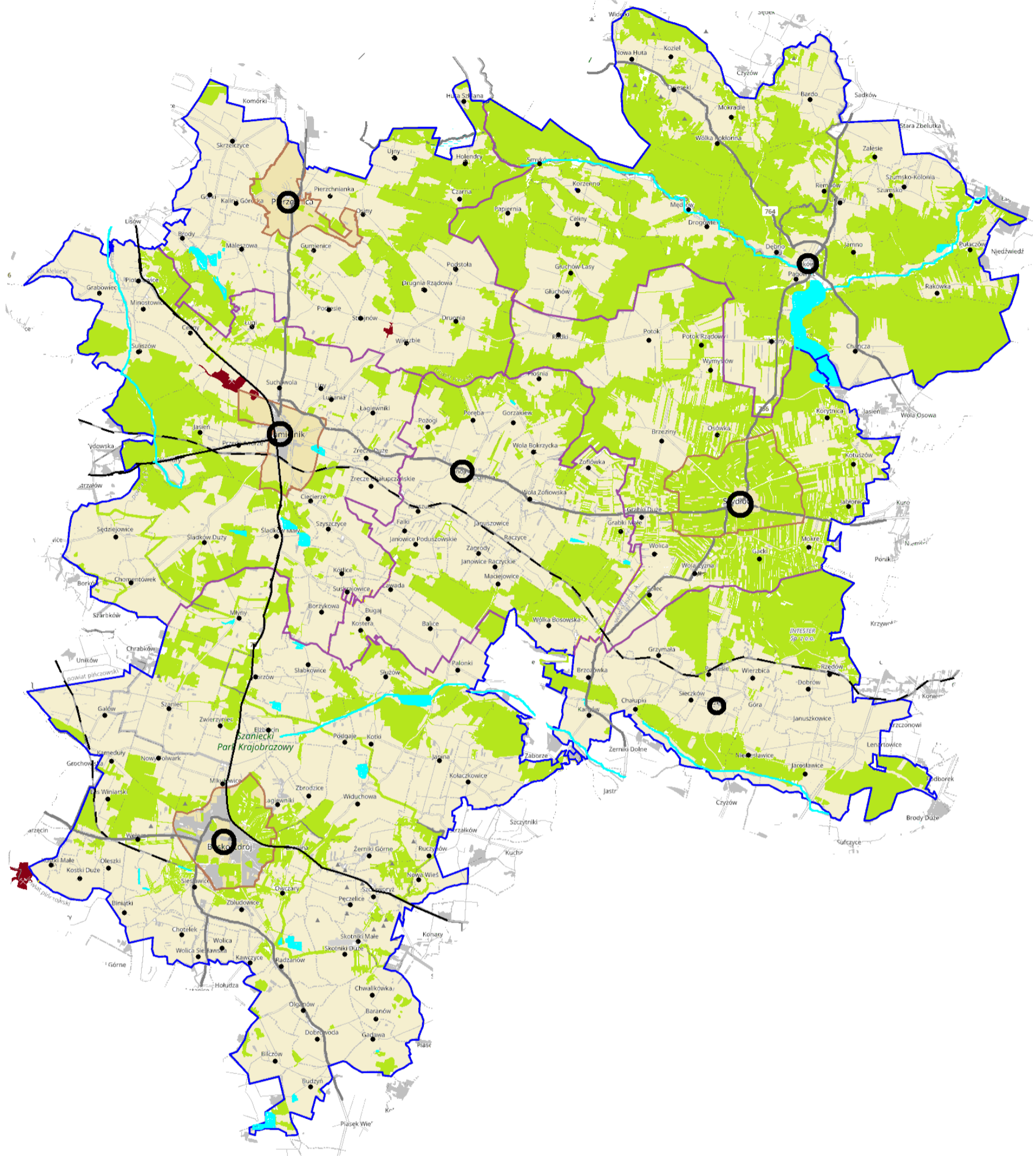
Mapa 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny

Źródło: opracowanie własne

Legenda: obszary miast obszar wiejski Drogi Krajowe 73, 78 linia kolejowa główne drogi gminne i powiatowe
 wody granice gmin objętych Strategią granice obszaru realizacji strategii Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miast i miejscowości

Mapa 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – gospodarowanie przestrzenią

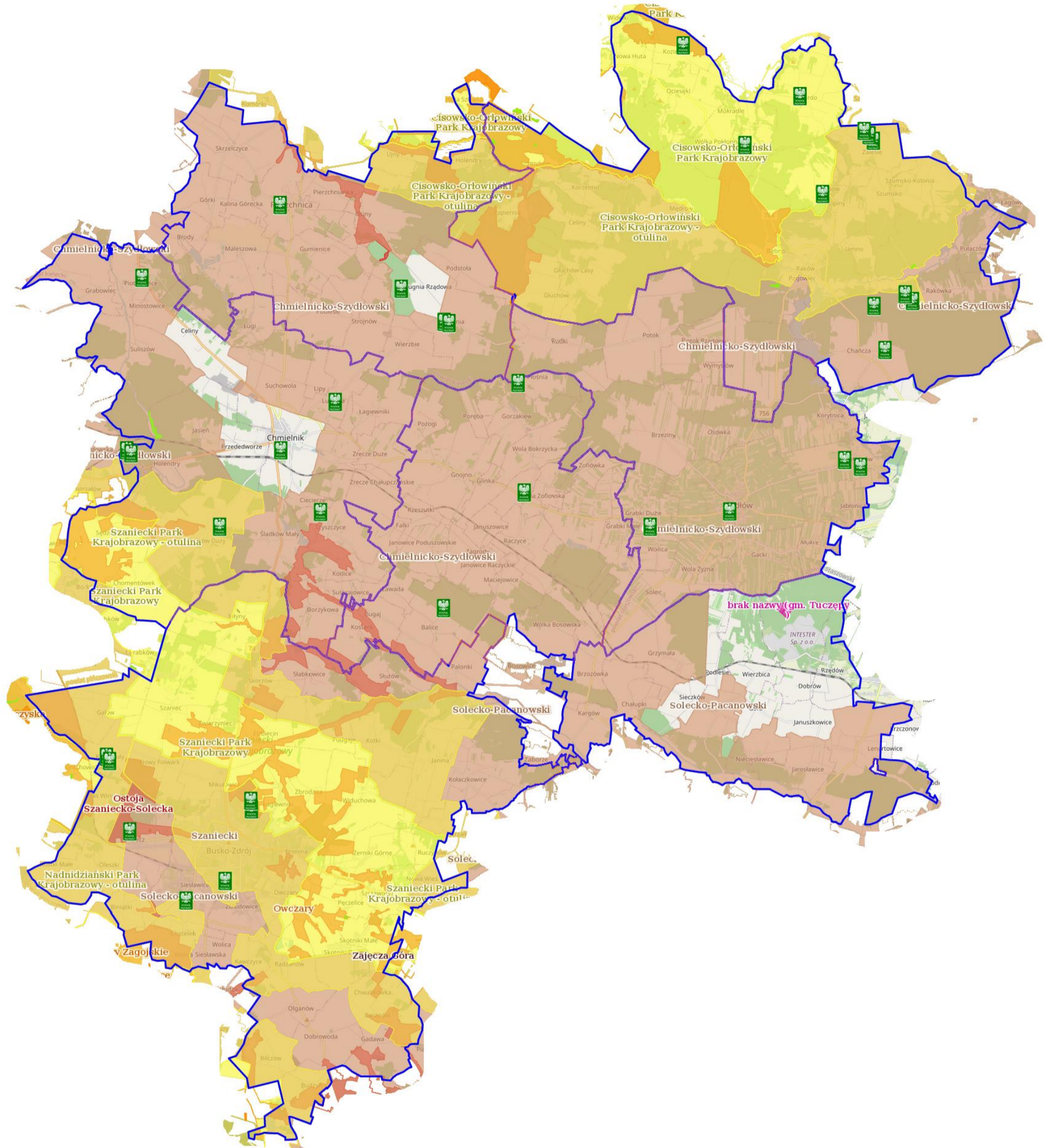

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Funkcje terenu:** tereny zabudowane (szary) lasy (ciemnozielony) wody (niebieski) obszar rolniczo-osadniczy (czerwony) kopalnie/wyrobiska (ciemnoczerwony)
- Układ transportowy:** Drogi krajowe 73, 78 (czarna linia) Drogi wojewódzkie 756, 764, 765, 767, 973, 757 (ciemnoniebieska linia) linie kolejowa (czarna linia z poprzecznymi kreskami) główne drogi gminne i powiatowe (ciemnoszara linia) granice sołectw (niebieska linia) granice miast (ciemnoniebieska linia) granice gmin objętych Strategią (niebieska linia) granice obszaru realizacji Strategii (niebieska linia)
- Struktura osadnicza:** ośrodek centralny (duży czarny koło) ośrodki lokalne (małe czarne koło)
- Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miasta, miejscowości

Mapa 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Obszary chronione:** ■ Natura 2000 Obszary siedliskowe ■ Parki Krajobrazowe ■ Rezerваты ■ użytki ekologiczne ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■
- Zespoły Przyrodniczo - Krajobrazowe ■ Pomnik przyrody ■
- Elementy zielonej infrastruktury:** lasy ■
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne ■ rzeki ■
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane ■ drogi krajowe 73, 78 ■ drogi wojewódzkie 756, 764, 765, 767, 973, 757 ■ linie kolejowa ■ główne drogi gminne i powiatowe ■ granice gmin objętych Strategią ■ granice obszaru realizacji Strategii ■
- Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miasta, miejscowości**

Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja

Źródło: opracowanie własne

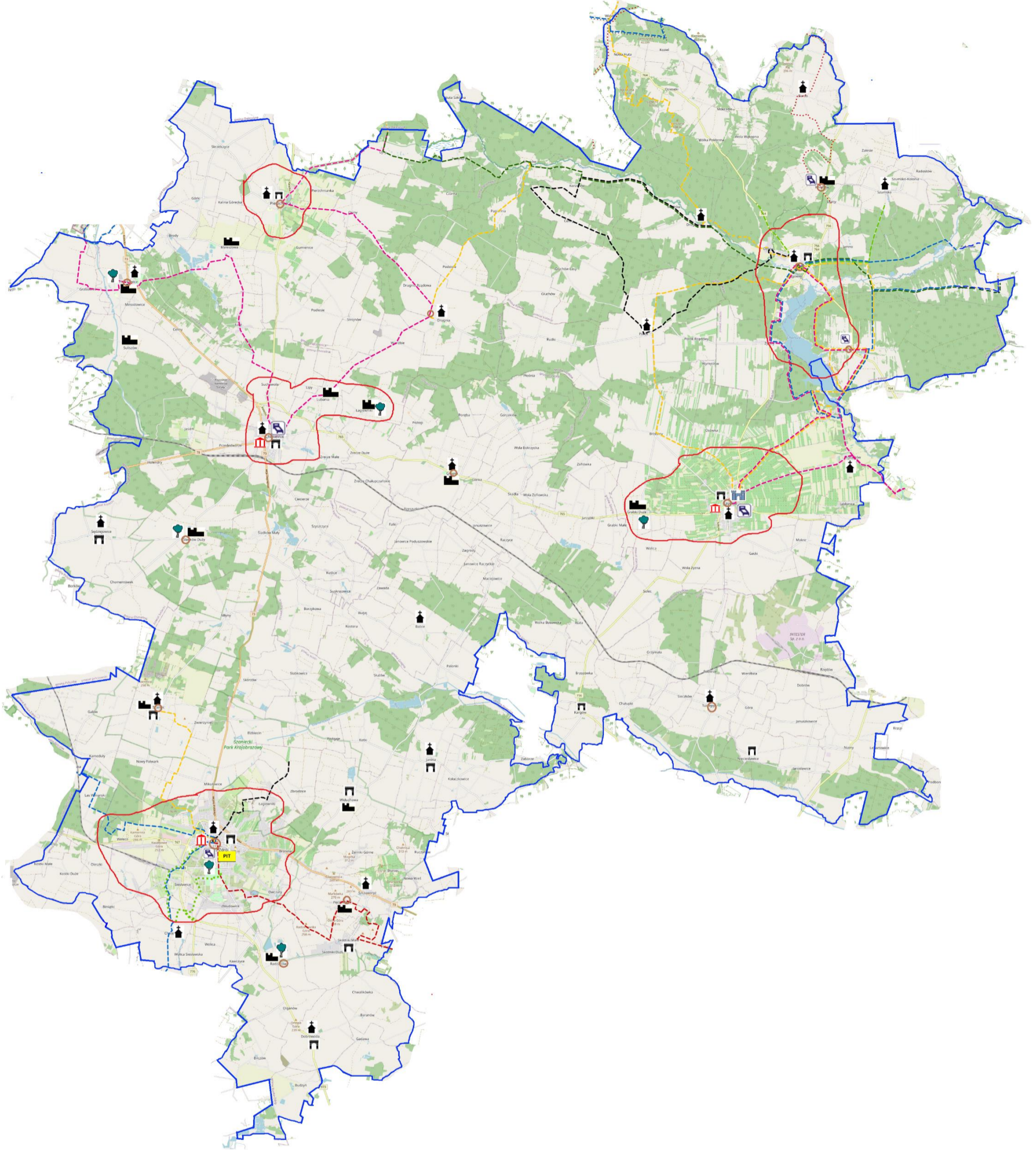
Legenda:

Infrastruktura drogowa: tereny zabudowane drogi krajowe 73, 78 drogi wojewódzkie 756, 764, 765, 767, 973, 757 linie kolejowa główne drogi gminne i powiatowe granice gmin objętych Strategią granice obszaru realizacji Strategii Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miast i miejscowości

Elementy zielonej infrastruktury: lasy

Elementy niebieskiej infrastruktury: zbiorniki wodne rzeki

Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka

Źródło: opracowanie własne

- Legenda: obszar turystyczno rekreacyjny miejscowości turystyczne
- Wybrane szlaki turystyczne piesze:** szlak żółty [1] Szydłów- Widelki [2] Busko – Zdrój węzeł Poprzeczna - Szaniec [2] Smyków – Drugnia szlak łącznikowy szlak niebieski [1] Chęciny – Łągów [2] Wiślica – Pińczów szlak czerwony Busko – Zdrój węzeł Poprzeczna – Solec – Zdrój szlak drewnianego budownictwa sakralnego wzdłuż Maskalisu szlak pieszy: [1] Pętla chmielnicko – pierzchnick [2] Szlak w karinie wielu kultur szlak wokół jezior Chańcza
- Ściezki rowerowe:** żółty szlak rowerowy dookoła Rakowa niebieski szlak rowerowy dookoła Rakowa i jeziora Chańcza zielony szlak rowerowy dookoła Rakowa czarny szlak rowerowy Drogowle – Raków Szlak Green Velo
- Atrakcje turystyczne:** muzeum zabytkowe kościoły pałace i dwory zabytkowe zamki zabytkowe parki inne obiekty zabytkowe miejsca nocelgowe
- Elementy niebieskiej i zielonej infrastruktury:** zbiorniki wodne rzeki lasy
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane droga krajowa 78 drogi wojewódzkie 742, 786, 795 linie kolejowa
- główne drogi gminne i powiatowe granice obszaru realizacji strategii Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miasta i miejscowości

Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Ochrona zdrowia:** szpital ośrodki zdrowia apteka
- Opieka społeczna:** Ośrodek Pomocy Społecznej Dzienny Dom Pomocy Społecznej Powiatowy Urząd Pracy
- Usługi społeczne:** żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, licealne i szkoły ponadpodstawowe poczta Urząd Miasta i Gminy
- Policja** **Bibloteka** **Centrum Kultury** **infrastruktura sportowa i rekreacyjna** **świetlice wiejskie** **muzea**
- niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne rzeki
- Funkcje terenu:** tereny zabudowane lasy wody obszar rolniczo-osadniczy kopalnie/wyrobiska
- Układ transportowy:** drogi krajowe 73, 78 drogi wojewódzkie 756, 764, 765, 767, 973, 757 linie kolejowa główne drogi gminne i powiatowe granice sołectw granice miast granice gmin objętych Strategią granice obszaru realizacji Strategii
- Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miasta, miejscowości**

Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy

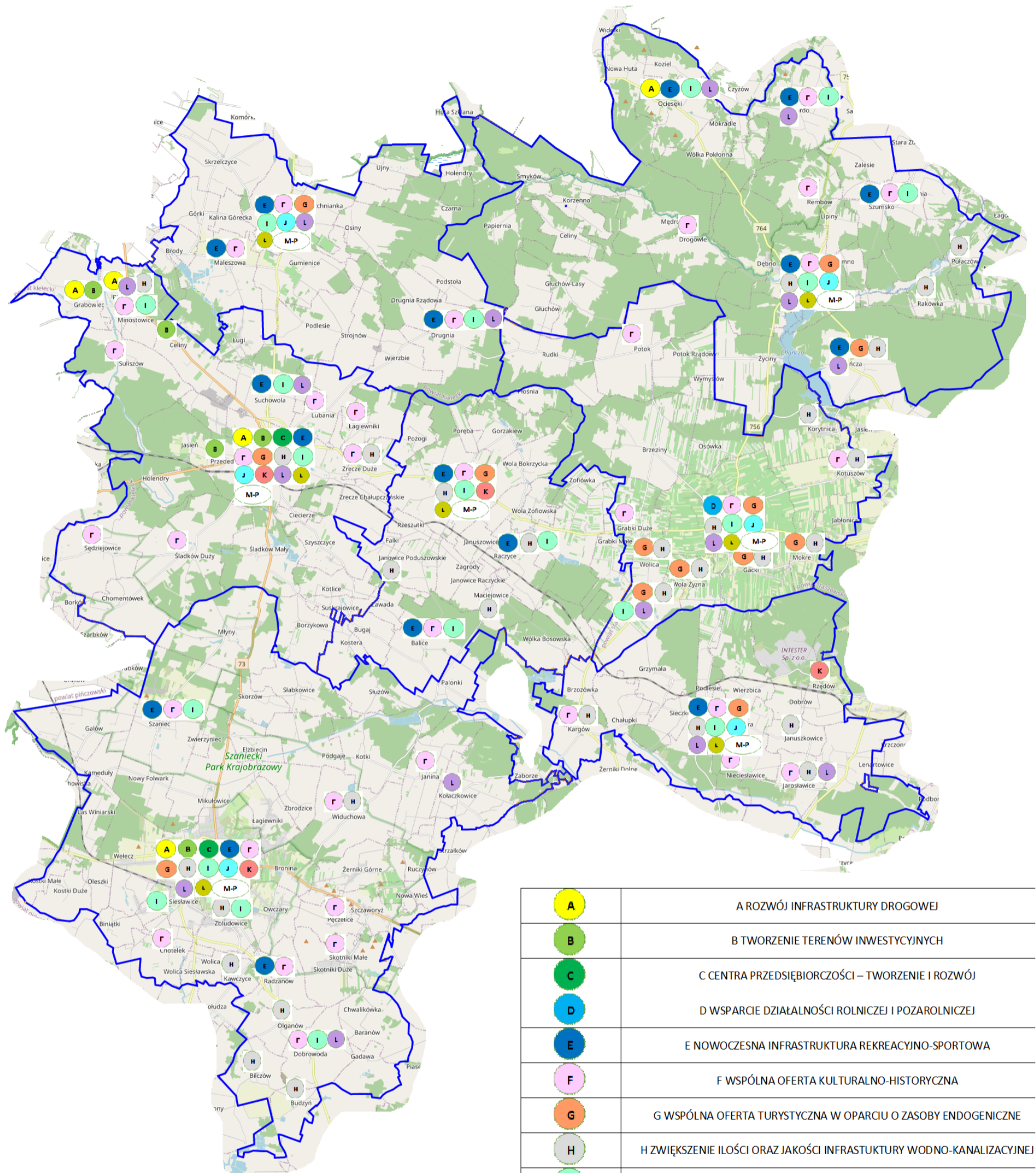

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Teren zagospodarowania:** tereny mieszkalne tereny zabudowy mieszkalnej i usług podstawowych tereny usługowe tereny produkcyjne
- Funkcje terenu:** wody obszar lasy rolniczo-osadniczy kopalnie/wyrobiska
- Układ transportowy:** drogi krajowe 73, 78 drogi wojewódzkie 756, 764, 765, 767, 973, 757 linie kolejowa główne drogi gminne i powiatowe granice sołectw granice miast granice gmin objętych strategią granice obszaru realizacji strategii
- Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów, Tuczępy – nazwy miast i miejscowości**

Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane działania

A	A ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ
B	B TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH
C	C CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ
D	D WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ
E	E NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA
F	F WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA
G	G WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE
H	H ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ
I	I WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI
J	J REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH
K	K ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W GOSPODAROWANIU ODPADAMI
L	L ZIELONA ENERGIA / ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU
Ł	Ł GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIŁOWYM
M-P	M WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ N ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH O BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH P ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

Źródło: opracowanie własne

6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminach

Ważne dla ustaleń i rekomendacji są również zapisy dwóch dokumentów wojewódzkich:

- „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” przyjętego uchwałą nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014r.,
- „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” przyjętej uchwałą nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021r.

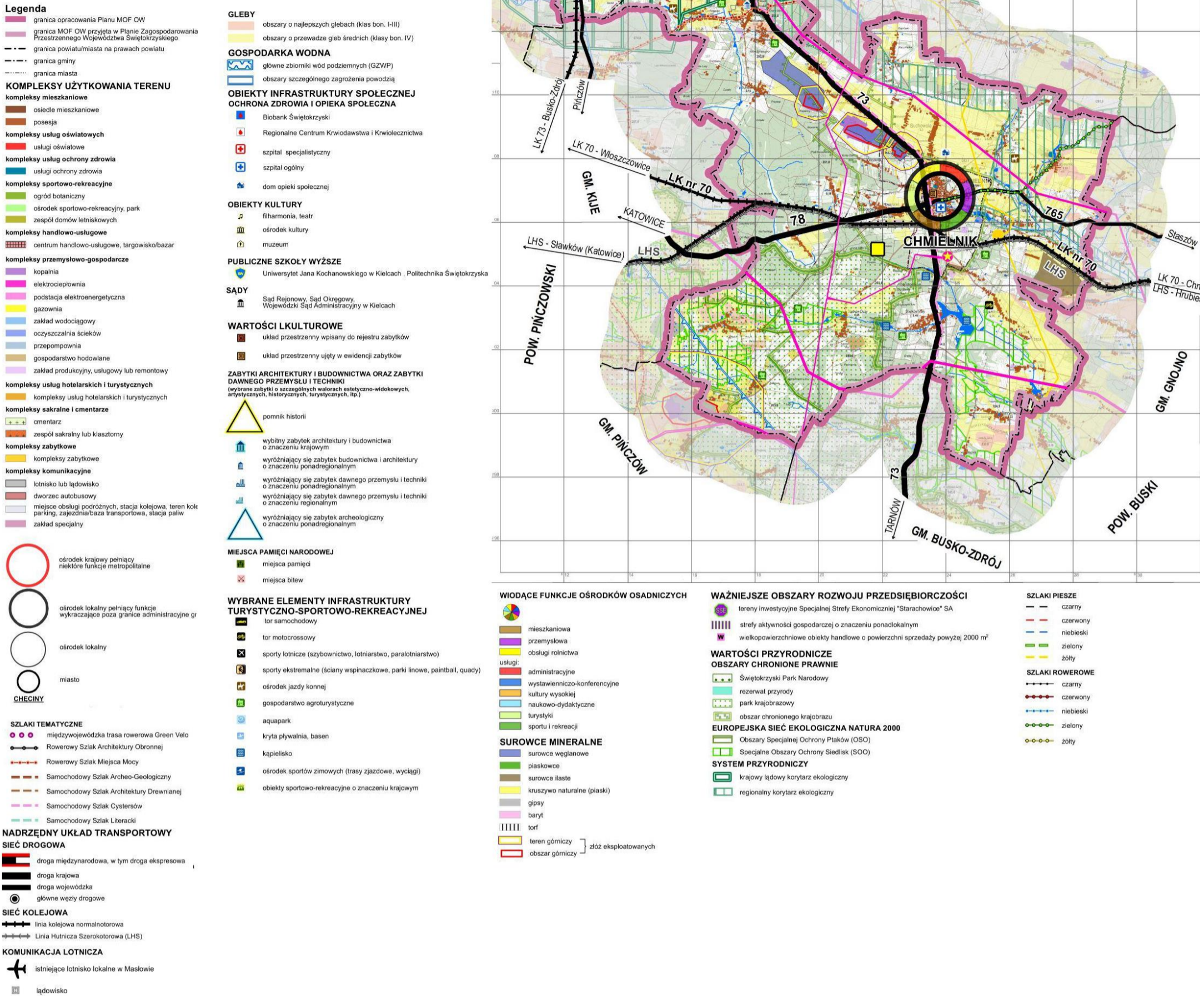
Ponadto dla gmin miejskiego obszaru funkcjonalnego Kielce opracowany został „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego” (Plan MOF OW), który został następnie przyjęty uchwałą nr XXVII/377/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2020r. Uwzględnienie tego dokumentu jest konieczne w niniejszej Strategii z uwagi na przynależność do MOF OW gminy Chmielnik.

W stosunku do Gminy Chmielnik Plan MOF OW stwierdza:

- miasto Chmielnik pełni rolę ośrodka lokalnego,
- w zakresie zmian demograficznych: można zaobserwować wyhamowanie przyrostu liczby mieszkańców, gmina wchodzi w trend regresu demograficznego (choć pozytywne jest to, iż prognozy do 2030r. zakładają jedynie niewielki ubytek liczby mieszkańców gminy),
- najważniejsze instytucje oraz atrakcje gminy to: Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl im. Majera Małego”, Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w Piotrkowicach, Szpital Powiatowy w Chmielniku;
- wysokie walory widokowo posiada panorama Chmielnika od strony południowej,
- prowadzona od szeregu lat intensywna eksploatacja kopalin spowodowała znaczne przekształcenie krajobrazu naturalnego;
- w zakresie gospodarki: gmina jest jednym z kilku samorządów, gdzie wzrasta liczba pracujących na 1000 mieszkańców i gdzie ubywa osób bezrobotnych; choć warto zauważyć, że obszar gminy zaliczono do tych z największym udziałem bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z tendencją spadku) oraz do obszarów z największym udziałem bezrobotnych kobiet oraz obszarów z ponad 30% udziałem bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok;
- wysoki poziom zagrożenia ubóstwem, który dla Gminy Chmielnik wynosi 12,7%;
- Chmielnik jest jedyną gminą w województwie świętokrzyskim, która posiada szpital ogólny, mimo, że nie jest ośrodkiem powiatowym;
- ważnym wydarzeniem kulturalnym są Dni Kultur w Chmielniku (dawniej Spotkania z Kulturą Żydowską);
- w zakresie infrastruktury transportowej - Chmielnik został zaliczony do węzłów regionalnych, zgodnie z „Programem Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020” oraz posiada korzystne warunki lokalizacji niektórych funkcji transportu towarowego, w oparciu o linię szerokotorową LHS;
- zakłada się, że ruch tranzytowy na obszarze MOF OW będzie się kumulował w 4 korytarzach krajowych oraz korytarzu regionalnym łączącym na terenie województwa ośrodki położone wzdłuż Lini Hutniczej Szerokotorowej (Sędziszów, Chmielnik, Staszów, Sandomierz), którego elementami będą ww. linia LHS oraz zmodernizowany ciąg drogowy Jędrzejów — Chmielnik — Staszów — Sandomierz, obejmujący drogi: krajowe nr 78 i 79 oraz wojewódzkie nr 765 i 764;
- droga nr 78 — stanowić ma połączenie województwa świętokrzyskiego z woj. śląskim, postulowana docelowo jako droga dwujezdniowa klasy S, co wiąże się z koniecznością realizacji obwodnic między innymi Chmielnik.

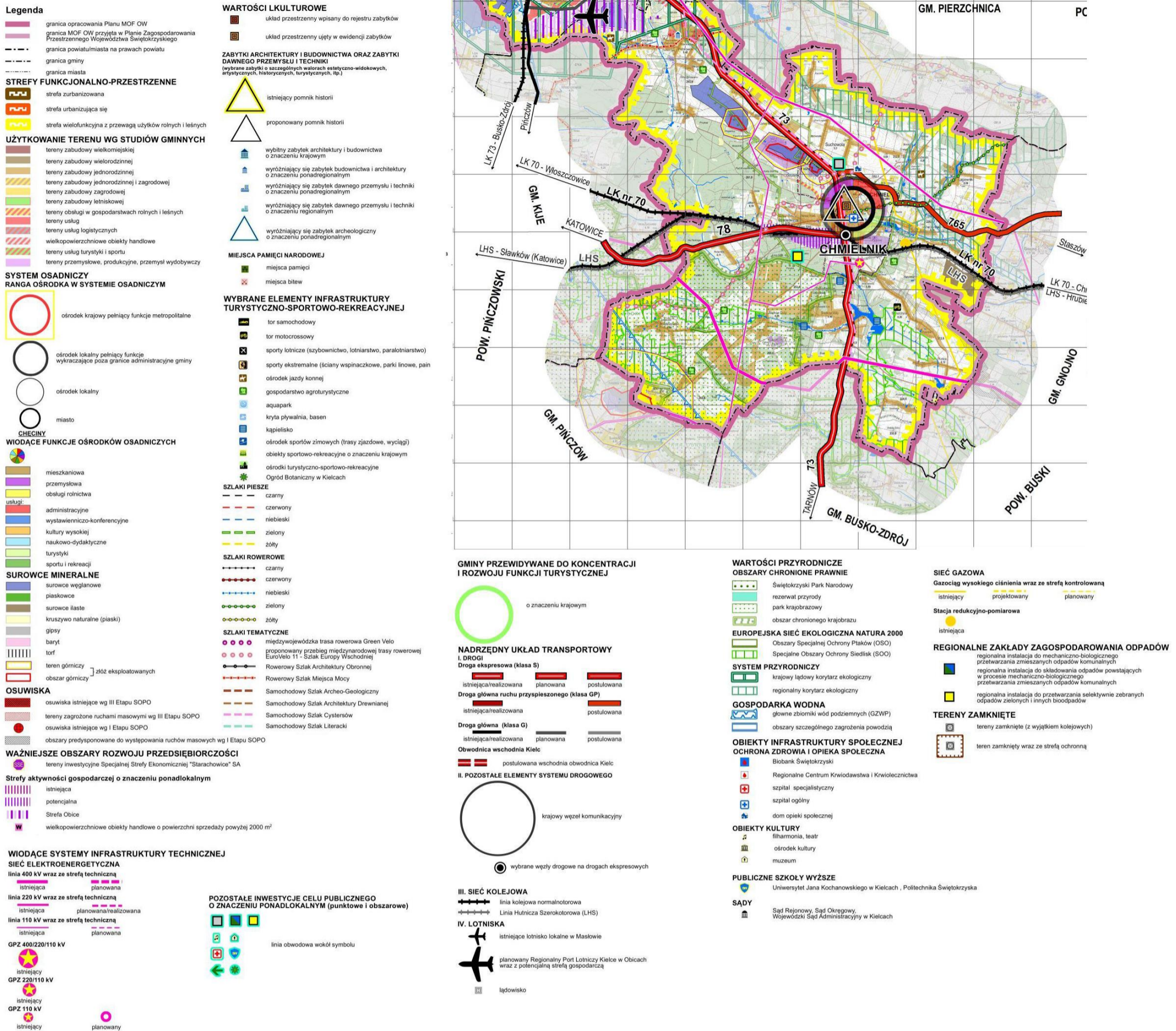
- w zakresie gospodarki odpadami - w miejscowości Przededworze zlokalizowana jest instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktów o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniająca wymagania określone w przepisach odrębnych;
- wśród głównych atutów obszaru funkcjonalnego Kielc w zakresie bazy ekonomicznej i rozwoju przedsiębiorczości wymienia się m.in. rezerwę terenu pod budowę regionalnego portu lotniczego wraz z potencjalną strefą gospodarczą (na styku gmin Chmielnik i Morawica);
- w zakresie gospodarki wodno-ściekowej poza aglomeracją - przewiduje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków zgodnie z Projektem aktualizacji „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego”;
- zaleca się podjęcie starań o utworzenie pomników historii: Chmielnik — „Świętokrzyski Sztetl” — ośrodek edukacyjno-muzealny w byłej synagodze.

Mapa 14 Fragment mapy „UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – SYNTENZA” dla Gminy Chmielnik z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego przyjęty uchwałą nr XXVII/377/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2020r.

Mapa 15 Fragment mapy „KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ – SYNTEZA” dla Gminy Chmielnik z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego przyjęty uchwałą nr XXVII/377/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 grudnia 2020r.

Analizując syntezę ustalań w zakresie polityki przestrzennej oraz główne obszary funkcjonalne (kierunki rozwoju) wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego:

- gminy Chmielnik i Pierzchnica wchodzą w skład Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego,
- gminy Gnojno, Tuczępy i Szydłów mają największy potencjał rolniczy,
- gminy Pierzchnica i Raków stanowią obszary wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej,
- gmina Busko-Zdrój stanowi potencjalny ośrodek subregionalny, obszar turystyczno-uzdrowski oraz podobszar o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych,
- podobszar kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług (Raków, Szydłów, Gnojno, Pierzchnica i Tuczępy).

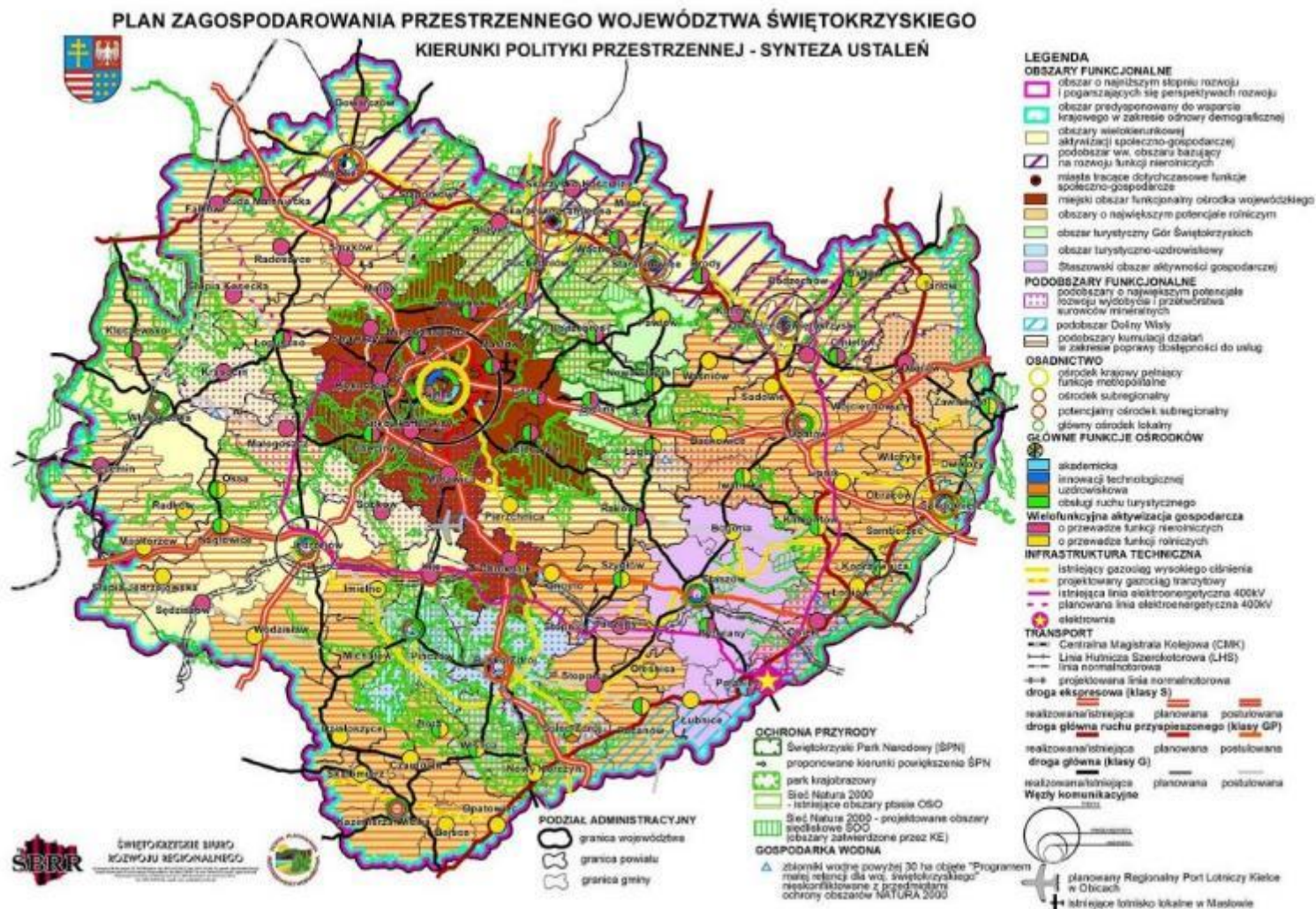
Mapa 16 Obszar gmin o gorszym dostępie do usług

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
<http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/>

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

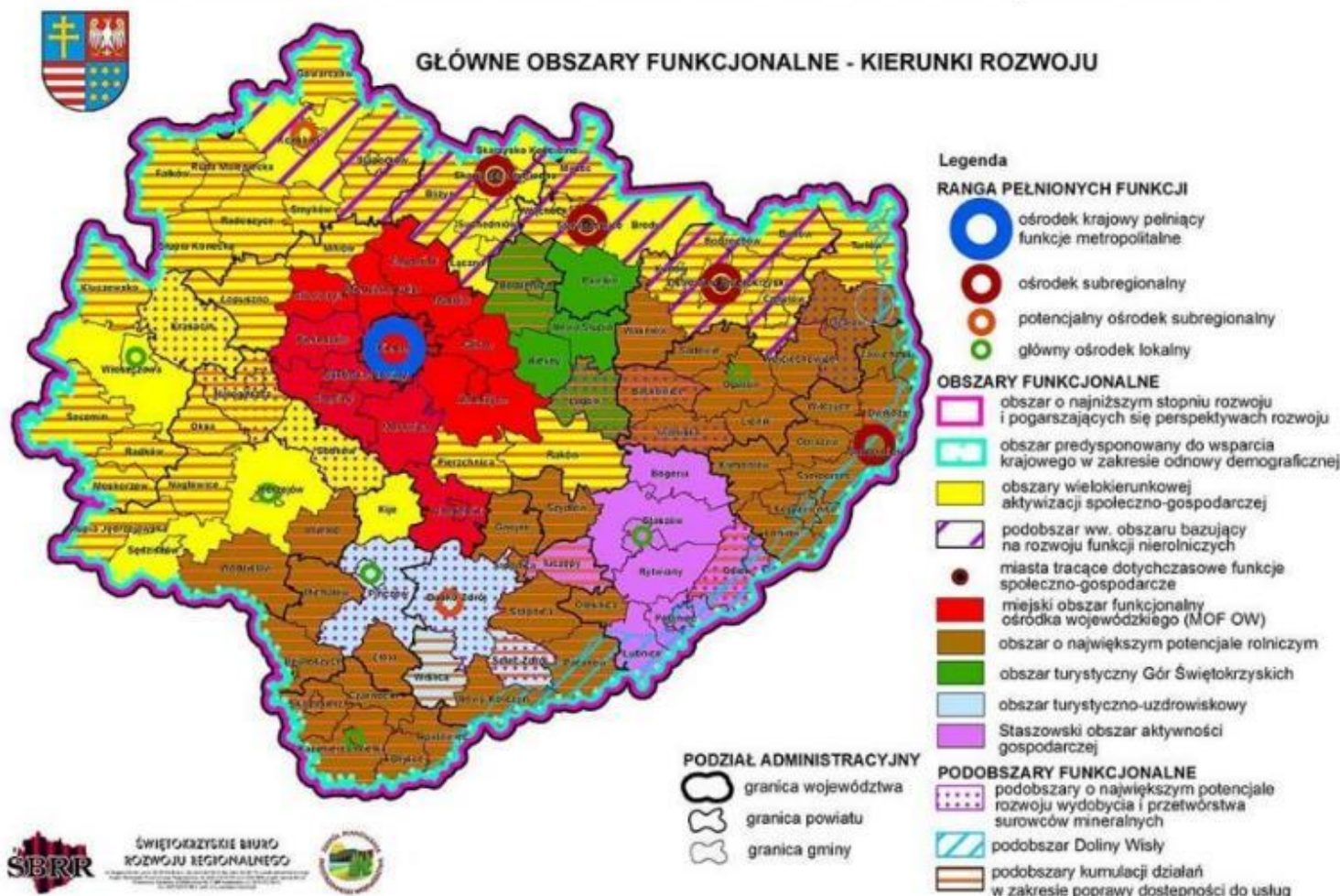
Mapa 17 Mapa „Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń” (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego)

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 18 Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Z kolei analizując „Strategię Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” warto zwrócić uwagę, że część gmin objętych Strategią Ponadlokalną została zakalkulowana do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Jak wynika z poniższej tabeli:

- jedynie Gmina Busko-Zdrój została ujęta w ramach 2 OSI (MOF Buska Zdroju, OSI Obszar uzdrowiskowy),
- gminy Raków i Gnojno stanowią obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- gminy Chmielnik i Pierzchnica znajdują się w OSI Kielecki Obszar Funkcjonalny,
- gminy Szydłów i Tuczępy w ogóle nie zostały ujęte w ramach OSI.

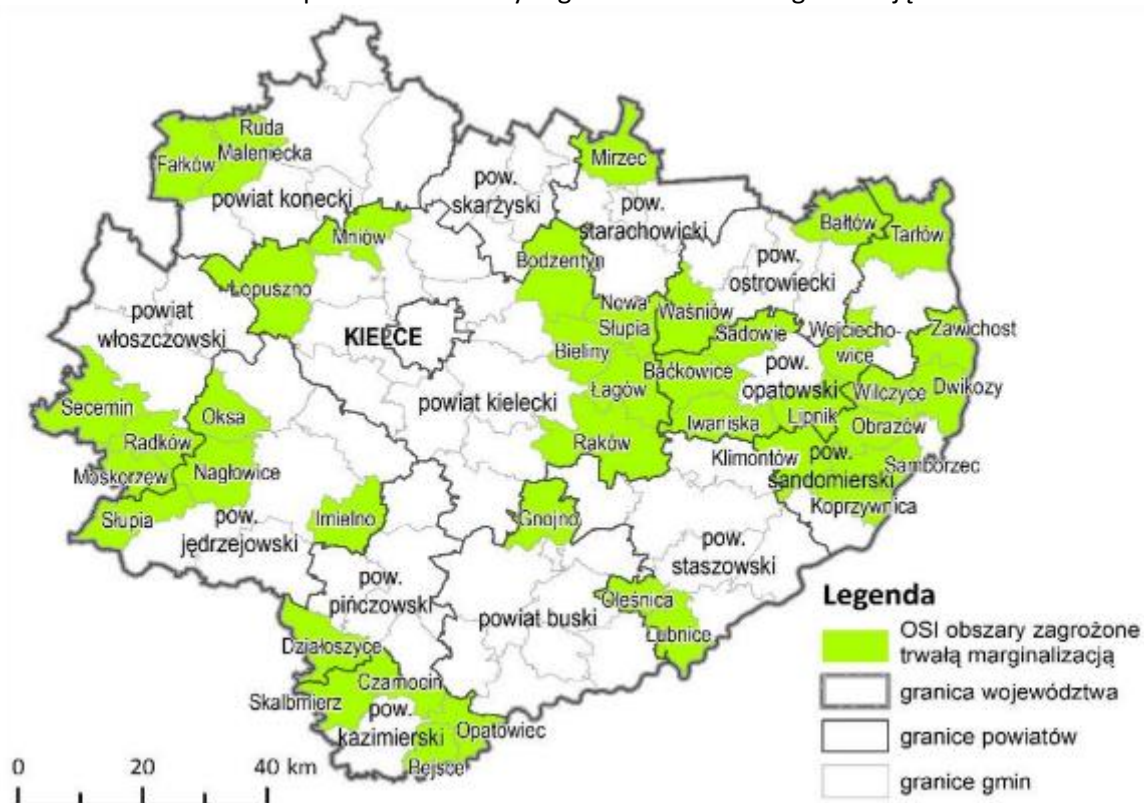
Tabela 28 Gminy objęte Strategią w ramach OSI ujętych w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+”

Nazwa OSI	Gminy ujęte w niniejszej Strategii zakwalifikowane do obszaru
obszar zagrożony trwałą marginalizacją	Raków, Gnojno
OSI Kielecki Obszar Funkcjonalny	Chmielnik, Pierzchnica
MOF Buska Zdroju	Busko-Zdrój
OSI Obszar uzdrowiskowy	Busko-Zdrój

Źródło: opracowanie własne

Gminy Raków i Gnojno zostały ujęte w ramach **obszaru gmin zagrożonych trwałą marginalizacją**.

Mapa 19. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 60.

Na obszarze gmin zagrożonych trwałą marginalizacją zachodzi szybka depopulacja oraz obserwowane są inne niekorzystne zjawiska społeczne:

- niemal co 10 mieszkańców OSI korzysta z pomocy społecznej,

- OSI cechuje też wysoki poziom bezrobocia,
- niekorzystne są także warunki mieszkaniowe – blisko 30% mieszkańców jest bezczynnych, w tym 10% bezczynnych jest w wieku 15-24 lat,
- obszar ten ma głównie charakter rolniczy, co implikuje niski poziom przedsiębiorczości.

Zakres planowanych działań w ramach OSI Obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją⁶:

- rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe,
- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych;
- rozwój OSI jako obszaru srebrnej gospodarki (ang. silver economy) oraz smart villages;
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych;
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych;
- dostosowanie rolnictwa i gospodarki komunalnej do zmian klimatycznych;
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej);
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia;
- dywersyfikacja źródeł dochodu mieszkańców, w tym rolników;
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji;
- rozwój edukacji kulturalnej i turystycznej opartej na bazie dziedzictwa kulturowego regionu;
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych;
- rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu;
- likwidacja kolizyjnych skrzyżowań kolejowo-drogowych i budowa ścieżek rowerowych;
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych;
- budowa i rozwój partnerstw lokalnych.

OSI Kielecki Obszar Funkcjonalny

W ramach obszaru zakwalifikowane zostały gminy objęte Strategią tj. Chmielnik i Pierzchnica. Głównym kierunkiem rozwoju OSI jest dynamizacja procesów gospodarczych (36% przedsiębiorstw województwa) oraz wspieranie metropolitalnych funkcji Kielc i ich oddziaływania na obszar regionu. KOF cechuje się najwyższym w regionie poziomem przedsiębiorczości i dochodów samorządów, a także korzystnym wskaźnikami poziomu życia.

⁶ Wszystkie wskazane w tym rozdziale kierunki planowanych działań podano za: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

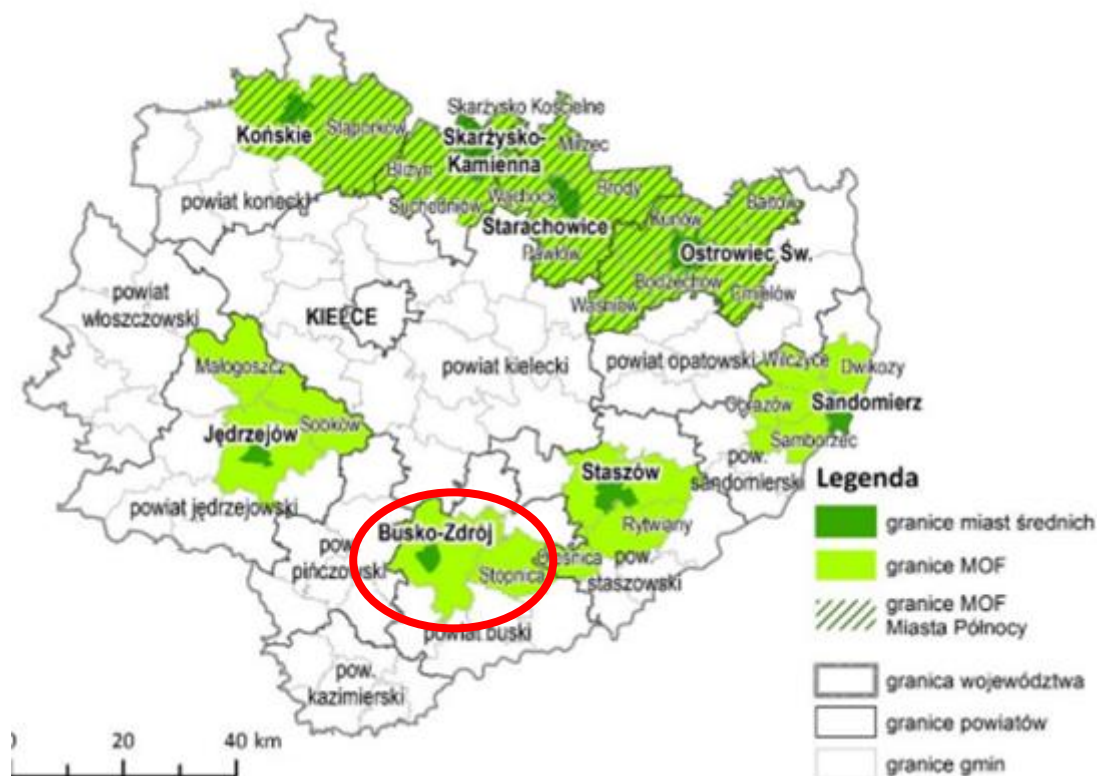
MOF Buska-Zdroju

W skład obszaru wchodzi:

- miasto rdzeniowe: Busko-Zdrój,
- gminy miejsko-wiejskie: Busko-Zdrój (obszar wiejski), Stopnica

Miasta zaliczone do MOF cechują się niekorzystnymi wskaźnikami demograficznymi – zachodzi tam najszybsza w skali regionu depopulacja, a procesy starzenia się społeczności są najbardziej zaawansowane. Pomimo problemów gospodarczych, miasta te należą obok Kielc do najważniejszych ośrodków przedsiębiorczości w regionie.

Mapa 21 OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 64

Wybrane planowane kierunki działań:

- badania i rozwój w obszarze lecznictwa uzdrowiskowego we współpracy z ośrodkami akademickimi,
- rozwój funkcji turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego (w tym pomniki historii) i przyrodniczego,
- aktywizacja tradycyjnych gałęzi przemysłu w oparciu o restrukturyzację lub modernizację istniejących zasobów,
- modernizacja i wykorzystanie zbiorników retencyjnych, z uwzględnieniem przystosowania do pełnienia funkcji rekreacyjnej,
- ochrona różnorodności biologicznej,
- zabezpieczenie przed skutkami ograniczonego dostępu do wody, niskimi zasobami wodnymi,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- wspieranie termomodernizacji zabudowy i wykorzystania energii odnawialnej w obiektach użyteczności publicznej,

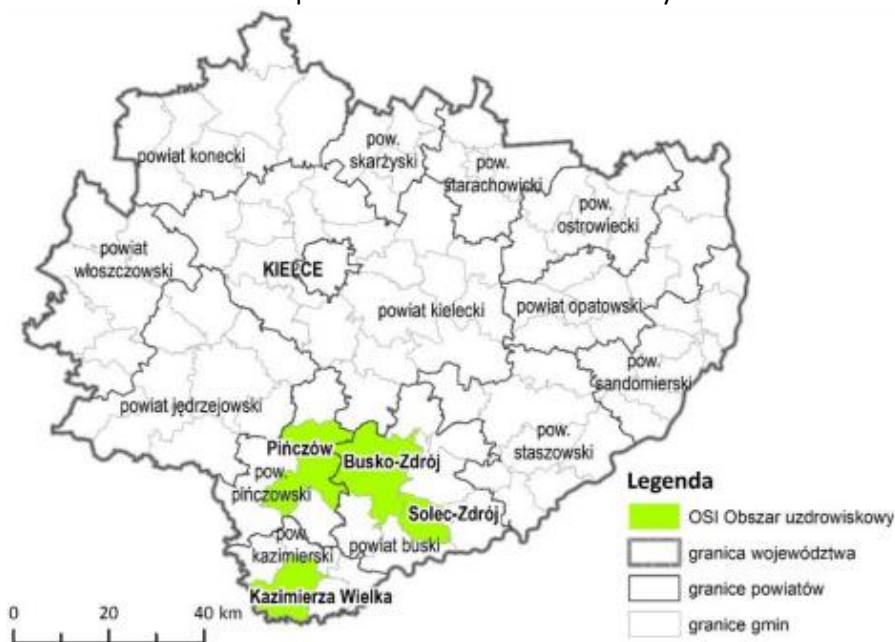
- rozwój społecznych/komunalnych form mieszkalnictwa, w tym wykorzystanie programów krajowych,
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- rozwój usług publicznych w ośrodkach subregionalnych i lokalnych,
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- rozwój zewnętrznej dostępności transportowej średnich miast w skali regionalnej i krajowej,
- rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu,
- likwidacja kolizyjnych skrzyżowań kolejowo – drogowych,
- budowa ścieżek rowerowych - oddzielonych od pasa drogi przeznaczonego do ruchu pojazdów samochodowych,
- rozwój sieci telekomunikacyjnych,
- rewitalizacja przestrzeni miejskiej,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy w obszarach podmiejskich,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych,
- budowa partnerstw w ramach obszarów funkcjonalnych miast.

OSI Obszar uzdrowiskowy

Zasięg terytorialny OSI

- gminy miejsko-wiejskie: Busko-Zdrój, Kazimierza Wielka, Pińczów;
- gmina wiejska: Solec-Zdrój.

Mapa 22 OSI Obszar uzdrowiskowy

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 69

W granicach OSI znajdują się gminy dysponujące zasobami wód leczniczych: uzdrowiskowe Busko-Zdrój i Solec-Zdrój oraz Kazimierza Wielka (w trakcie budowy infrastruktury uzdrowiskowej) i Pińczów (starający się o wyznaczenie strefy uzdrowiskowej). OSI skupia blisko 19% wszystkich miejsc noclegowych regionu.

Wybrane planowane kierunki działań:

- rozwój bazy lecznictwa sanatoryjnego w Busku-Zdroju, Solcu-Zdroju, Kazimierzy Wielkiej oraz Pińczowie,
- rozwój form turystyki komplementarnych do turystyki uzdrowiskowej, w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe, w powiązaniu z OSI Ponidzie,
- utworzenie ośrodka badawczego, innowacji i transferu technologii związanego z wykorzystaniem wód mineralnych oraz czystych pierwiastków z nich pozyskiwanych we współpracy z ośrodkami akademickimi,
- rozwój systemów komunalnych, ograniczających wpływ urbanizacji na środowisko: ciepłowniczych, kanalizacyjnych, gazowych, niskoemisyjnego transportu,
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych,
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej) oraz ich wykorzystanie do rozwoju turystyki,
- rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego,
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- rozwój edukacji kulturalnej i turystycznej opartej na bazie dziedzictwa kulturowego regionu,
- rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych,
- budowanie i rozwój partnerstw lokalnych.

Głównym celem modelowania struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru jest określenie wzajemnych relacji pomiędzy poszczególnymi elementami tej struktury i między tymi elementami a obszarem jako całością oraz kształtowanie tych relacji w sposób zrównoważony. Właściwemu kształtowaniu i harmonizowaniu struktury zarówno w odniesieniu do relacji pomiędzy układem naturalnym i antropogenicznym, jak i w obrębie obu układów służą wytyczne dla lokalnych polityk przestrzennych, tj. przestrzenne warunki realizacji polityki rozwoju gmin objętych Strategią. Mając na uwadze elementy i obszary konstytuujące strukturę funkcjonalno-przestrzenną gmin objętych Strategią określa się poniższe ustalenia i rekomendacje do lokalnych polityk przestrzennych:

▪ **w zakresie kształtowania elementów właściwych dla wzmocnienia i rozwoju funkcji społeczno-gospodarczych**

1. Przestrzenie publiczne należy uwzględniać jako organiczną część ośrodków osadniczych, stanowiącą podstawowy element integrujący układy urbanistyczne lub ruralistyczne (wiejskie) i decydujące o atrakcyjności obszaru dla zamieszkania.
2. W planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, pasaży handlowych, terenów sportowo-rekreacyjnych, np.) przy zachowaniu historycznych założeń, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych.
3. W procesie planowania struktur osadniczych należy uwzględnić:
 - porządkowanie struktur przestrzennych (ruralistycznych i urbanistycznych), szczególnie w obszarach funkcjonalnych miast, możliwie z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznych dla terenów miejskich i wiejskich,

- racjonalne zgodne z zapotrzebowaniem, biorąc pod uwagę prognozę demograficzną, oraz na zasadzie uzupełnienia bądź kontynuacji, planowanie terenów urbanizacji warunkowanych równoczesną realizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
4. Za główne ogniwa organizacji przestrzeni gospodarczej na obszarze gmin objętych Strategią uznaje się centralne miasta (Busko-Zdrój, Chmielnik, Pierzchnica i Szydłów) oraz miejscowości gminne (Gnojno, Raków i Tuczępy).
5. Za podstawowe strefy rozwoju gospodarczego wskazuje się obszary atrakcyjne inwestycyjnie dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej obejmujące tereny miejskie i podmiejskie na kierunkach głównych powiązań transportowych.
6. Uciążliwe lub wysokospecjalistyczne aktywności/przedsięwzięcia gospodarcze należy lokalizować w wyodrębnionych strefach umożliwiających eliminację środowiskowych kolizji funkcjonalnych oraz kształtowanie powiązań pomiędzy sferą produkcyjną a bazą badawczo-rozwojową.
7. Planowanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem terenów inwestycyjnych umożliwiających osiągnięcie wysokich standardów zagospodarowania.
8. W celu zwiększenia atrakcyjności kultury lokalnej rekomenduje się poszerzenie oferty instytucji kultury o nowe funkcje oraz ich eksponowanie w przestrzeni, a także powiązanie potencjałów kulturowych z turystyką poprzez:
- włączenie do programów rozwoju turystyki: obiektów muzealnych, dawnych budowli obronnych, dawnych zespołów rezydencjonalnych, zespołów sakralnych, zabytków techniki, budynków użyteczności publicznej, zagospodarowania w formie szlaków turystycznych lub tras rowerowych historycznych szlaków kulturowych,
 - wykorzystywanie ocalałych obiektów dziedzictwa kulturowego jako wzorników w kształtowaniu lokalnej przestrzeni, a także bazy dla tworzenia instytucji kultury,
 - wspieranie rozwoju sieci muzeów oraz tworzenia izb regionalnych (historii lokalnej),
 - objęcie ochroną wszelkich przejawów działalności kulturowej i kulturotwórczej, przetrwałych tradycji, obrzędów, stroju ludowego oraz wspieranie współczesnych form kontynuacji tradycji lokalnych,
 - ochronę i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc wydarzeń i walk historycznych.
9. Budowa tras rowerowych na obszarze gmin objętych Strategią zgodnie z założeniami „Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” przyjętej uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 4962/2022 z 2 marca 2022r.

Mapa 23 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy)

Źródło: „Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego”

▪ **w zakresie kształtowania elementów wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej**

1. Systemy Przyrodnicze gmin obszaru objętego Strategią powinny być wzajemnie spójne i uwzględniać elementy regionalnej sieci ekologicznej.
2. W kształtowaniu zagospodarowania w granicach korytarzy ekologicznych należy:
 - utrzymywać przestrzeń wolną od zabudowy,
 - zapewnić odpowiednie rozwiązania przestrzenne umożliwiające migrację zwierząt (np. mosty ekologiczne, przepusty, estakady np.) w przypadku konieczności sytuowania nasypów ziemnych poprzecznie do osi korytarza, w tym kształtowanie naturalnych alternatywnych sposobów łączności ekologicznej (obejść ekologicznych),
 - kształtować pasmowe struktury przyrodnicze (łąk, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych),
 - uwzględnić zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia,

- zapewnić poprawę stanu hydrologicznego rzek.
3. Ze względu na wrażliwość, walory turystyczne środowiska i rangę ochrony ustala się kierunki turystycznego wykorzystania obszarów objętych ochroną prawną lub wskazanych do objęcia taką ochroną, tj.:
- obszary rozwoju rekreacji wypoczynkowej i turystyki krajoznawczej obejmujące obszary chronione z uwzględnieniem czynnej ochrony ekosystemów służącej podnoszeniu walorów turystycznych,
 - planowane w lokalnych dokumentach planistycznych (mpzp, suikzp) obszary chronione z uwzględnieniem ograniczeń działań wpływających negatywnie na przedmiot ochrony.
4. Przeznaczanie lasów na cele rekreacyjne uzależnia się od utrzymania funkcji ekologicznej (biologicznej, klimatycznej np.) oraz drożności przestrzeni leśnej.
5. Skuteczna ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, w tym najcenniejszych panoram krajobrazowo-kulturowych oraz tworzenie warunków do ochrony wartościowych komponentów przyrodniczych (w tym zieleni w miastach), kulturowych i krajobrazowych.
6. Dokonywanie właściwych zapisów dotyczących krajobrazu w studiach gminnych i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym ograniczanie wysokości nowych obiektów oraz ścisłe określanie ich lokalizacji, gabarytów, kształtu dachów i kolorystyki, w dostosowaniu do potrzeby zachowania i wzbogacenia zachowanych cennych walorów krajobrazowo-kulturowych.

▪ **w zakresie kształtowania elementów infrastruktury technicznej**

1. W celu poprawy jakości powiązań transportowych oraz poprawy sprawności i bezpieczeństwa ruchu w obszarach miejskich i zurbanizowanych wskazuje się wprowadzenie lub utrzymanie rezerw terenowych niezbędnych do realizacji kluczowych w tym zakresie zamierzeń inwestycyjnych, tj. rozbudowy i poprawy parametrów technicznych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych zlokalizowanych na obszarze gmin objętych Strategią.
2. Uwzględniając istniejące i planowane elementy infrastruktury transportowej, przeładunkowej i magazynowej, a także integrację systemów transportowych w odniesieniu do podstawowych środków transportu (kolejowy, drogowy, rowerowy), zasięgu obsługi (krajowy, regionalny, lokalny) oraz formy transportu (zbiorowy, indywidualny) wskazuje się miasta (Busko-Zdrój, Chmielnik, Pierzchnica i Szydłów) oraz centralne miejscowości (Gnojno, Raków i Tuczępy) do rozwoju funkcji logistycznych i realizacji międzygałęziowego węzła integrującego transport na obszarze gmin objętych Strategią.
3. W celu zapewnienia dostępności do ośrodków obsługi skupiających funkcje usługowe (ośrodki gminne) oraz zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami lokalnymi i ośrodkiem regionalnym.
4. W ramach przeciwdziałania uciążliwościom akustycznym generowanym przez ruch komunikacyjny wskazuje się nie lokalizowanie (w lokalnych dokumentach planistycznych) funkcji wrażliwych na uciążliwości hałasu na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie głównych drogowych powiązań transportowych.
5. Za kluczowe zamierzenia inwestycyjne wpływające na poprawę funkcjonowania układu podstawowych powiązań elektroenergetycznych uznaje się poprawę stabilności zaopatrzenia w energię z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.
6. Wskazuje się potrzebę koncentracji zabudowy z wyjątkiem funkcji „uciążliwych”.

▪ **w zakresie kształtowania terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej**

1. W celu ochrony terenów rolnych przed degradacją oraz minimalizowania negatywnych skutków ekonomicznych związanych z rozpraszaniem zabudowy, wskazuje się:
 - ograniczenie i zatrzymanie procesów urbanizacji poprzez zakaz wyznaczania nowych terenów zabudowy poza terenami istniejącego zainwestowania (dopuszcza się możliwość włączenia w granice tych terenów, nieruchomości lub ich części położonych pomiędzy zainwestowanymi nieruchomościami, stanowiącymi dopełnienie istniejących struktur zabudowy),
 - zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolnych (upraw polowych, łąk i pastwisk),
 - niwelowanie potencjalnych konfliktów przestrzennych poprzez kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową.
2. W celu ochrony walorów przestrzeni rolniczej
 - minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni oraz wysokości obiektów,
 - ochrona otwarc widokowych i szerokich panoram przed zwartymi ciągami zabudowy zachowanie w dotychczasowym użytkowaniu gruntów nieleśnych posiadających walory przyrodnicze (np. łąki wewnątrz i na obrzeżach kompleksów leśnych),
 - utrzymanie istniejących warunków gruntowo-wodnych.
3. W ramach rozwoju gospodarki rybackiej wskazuje się utrzymanie w użytkowaniu istniejących obiektów stawowych.

7. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii

Planowanie strategiczne jest ciągłym procesem i aby osiągnąć zamierzone wyzwania strategiczne wymagane jest **stworzenie efektywnych mechanizmów** gwarantujących konsekwentne i skuteczne wdrażanie, **monitorowanie** i ewaluację efektów *Strategii*. Systematyczne gromadzenie danych pozwala na:

- wczesne dostrzeżenie ewentualnych zagrożeń dla realizacji zaplanowanych działań;
- dokonanie oceny skuteczności prowadzonej polityki oraz
- przygotowanie rekomendacji dotyczących ewentualnych zmian przyjętych założeń strategicznych.

W proces monitorowania zostaną zaangażowane wskazane organy partnerstwa oraz Rady Miejskie/Rady Gmin jako głos doradczy.

Wskaźniki realizacji strategii

Dla każdego z celów strategicznych określono zestaw wskaźników, za pomocą których możliwe będzie monitorowanie postępu w jego osiągnięciu, a także ocena stopnia satysfakcji partnerstwa z poziomu i szybkości obserwowanych zmian.

W poniższej tabeli przedstawiono wskaźniki monitorowania Strategii. Przyjęto następujące założenia:

1. Założono trzy kluczowe wskaźniki dla wizji strategicznej, które pozwalają określić atrakcyjność obszaru objętego Strategią.
2. Przypisano wskaźniki do każdego działania przyjętego w ramach celów strategicznych 1–3.
3. Oczekiwany trend zmiany wskaźników ustalono metodą ekspercką, przy czym:
 - w sytuacji kiedy wartości bazowe wskaźników dla gmin objętych Strategią niekorzystnie odbiegają od odpowiednich wartości dla świętokrzyskiego – założono wystąpienie w perspektywie do 2030 r. trendu, który pozwoli samorządom przybliżyć się do parametrów wojewódzkich,
 - w sytuacji kiedy obowiązujące przepisy prawa, inne programy lokalne lub regionalne określają wartości wskaźników, które powinny zostać osiągnięte w określonym horyzoncie czasowym – założono wystąpienie trendu, który umożliwi samorządom osiągnięcie wymaganych wartości wskaźników w danej dziedzinie.

Trendy zmiany wskaźników w poniższej tabeli oznaczono następująco:

- ↑ wzrost wartości wskaźnika w perspektywie do 2030r.
- ↔ utrzymanie wartości wskaźnika w perspektywie do 2030r.
- ↓ spadek wartości wskaźnika w perspektywie do 2030r.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 29. Wskaźniki monitorowania Strategii Ponadlokalnej

Kluczowe wskaźniki przyczyniające się do realizacji wizji				
Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Liczba mieszkańców	osoby	GUS	64 386	↔
Liczba mieszkań ogółem	szt.	GUS	23 781	↑
Mieszkania na 1000 mieszkańców	szt.	GUS	356	↑

Cel strategiczny 1. Wsparcie przedsiębiorców i tworzenie warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc pracy					
Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	Długość wybudowanych/ rozbudowanych/ przebudowanych dróg	km	dane własne JST	0	↑
	Długość wyremontowanych dróg	km	dane własne JST	0	↑
2. TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	dane własne JST	0	↑
	Liczba podmiotów realizujących inwestycje na terenach inwestycyjnych	szt.	dane własne JST	0	↑
3. CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ	Liczba utworzonych/wspartych inkubatorów przedsiębiorczości	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba przedsiębiorstw, które skorzystało z utworzonego inkubatora przedsiębiorczości	szt.	dane własne JST	0	↑
4. WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON	szt.	GUS	6351	↑
	Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw	szt.	GUS	489	↔
	Zarejestrowani bezrobotni	osoby	GUS	1507	↓

Cel strategiczny 2. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba zrewitalizowanych zbiorników wodnych	szt.	dane własne JST	0	↑
2. WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA	Liczba obiektów kulturalnych objętych wsparciem	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne objęte wsparciem	osoby	dane własne JST	0	↑
	Liczba wydarzeń organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	szt.	GUS	379	↑
	Liczba uczestników imprez organizowanych przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	osoby	GUS	309 068	↑
3. WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE	Liczba obiektów turystycznych i rekreacyjnych objętych wsparciem	szt.	dane własne JST	0	↑
	Długość wspartej infrastruktury rowerowej	km	dane własne JST	0	↑
4. ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ	Korzystający z instalacji wodociągowej	%	GUS	92,0	↑
	Budynki podłączone do wodociągu	%	GUS	92,2	↔
	Długość wybudowanej/przebudowanej sieci wodociągowej	km	dane własne JST	0	↑
	Liczba wybudowanych/przebudowanych stacji uzdatniania wody	szt.	dane własne JST	0	↑
	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej	%	GUS	35,6	↑

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	Długość wybudowanej/przebudowanej sieci kanalizacyjnej	km	dane własne JST	0,0	↑
	Budynki podłączone do kanalizacji	%	GUS	32,7	↑
	Liczba wybudowanych/przebudowanych oczyszczalni ścieków	szt.	dane własne JST	0	↑
5. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI	Liczba uczniów w szkołach podstawowych ogółem	osoby	GUS	5010	↔
	Liczba wspartych obiektów szkolnych	szt.	dane własne JST	0	↑
	Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	osoby	GUS	30	↑
	Liczba wspartych obiektów żłobkowych	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba dzieci korzystających z opieki żłobkowej	osoby	dane własne JST	46	↑
	Liczba wspartych obiektów edukacji przedszkolnej	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej	osoby	dane własne JST	1972	↔
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe w ramach realizowanych projektów	osoby	dane własne JST	0	↑
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje	osoby	dane własne JST	1	↑
	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	osoby	GUS	84,4	↔
6. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	dane własne JST	0	↑

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	dane własne JST	0	↑
7. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W GOSPODAROWANIU ODPADAMI	Ilość odbieranych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	kg	GUS	188	↓
	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	GUS	38,4	↑

Cel strategiczny nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia

Wyszczególnienie	Wskaźnik kluczowy	j.m.	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1. ZIELONA ENERGIA	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków użyteczności publicznej	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków mieszkalnych objętych wsparciem projektów parasolowych	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba zlikwidowanych źródeł niskiej emisji z obiektów użyteczności publicznej	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	dane własne JST	0	↑
2. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM	Ilość zmodernizowanych zbiorników retencyjnych, retencyjno-rekreacyjnych	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba wspartych obiektów błękitno-zielonej infrastruktury	szt.	dane własne JST	0	↑
3. WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS	303	↓
	Liczba udzielonych porad lekarskich	szt.	GUS	261 504	↑

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4. ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne	szt.	dane własne JST	0	↑
	Liczba załatwionych spraw poprzez udostępnioną on-line usługę publiczną	szt.	dane własne JST	0	↑
5. BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS	42	↔
	Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji objętych wsparciem w ramach Gminnych Programów Współpracy	szt.	dane własne JST	71	↑
	Wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	GUS	0,6	↔
6. ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	GUS	18,4	↑

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i samorządów

Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitorowanie procesu wdrażania strategii to zorganizowany proces polegający na obserwowaniu realizacji strategii i poszczególnych jej projektów, weryfikowaniu postępów, a także wczesnej identyfikacji potencjalnych problemów. Monitoring bada i analizuje przebieg realizacji projektów pod względem zgodności z wcześniej ustalonymi planami w wymiarze finansowo-rzeczowym skupiając się na terminowości realizacji zadań i osiągnięciu zaplanowanych produktów. Tak rozumiany monitoring pełni także rolę „systemu wczesnego ostrzegania” umożliwiając podjęcie działań naprawczych i korygujących. Monitorowanie odbywa się na wszystkich poziomach realizacji Strategii, mierząc postęp względem zaplanowanych celów, działań, założeń oraz rezultatów.

System monitorowania i ewaluacji Strategii Ponadlokalnej pełni cztery zasadnicze funkcje:

1. Dostarcza informacji na temat postępów realizacji celów Strategii;
2. Identyfikuje rozbieżności (różnice) pomiędzy zaplanowaną a faktycznie realizowaną ścieżką osiągnięcia celów Strategii;
3. Informuje o opóźnieniach w osiąganiu założonych w Strategii celów;
4. Generuje impulsy do modyfikacji (polegającej w szczególności na zaniechaniu lub uzupełnieniu) założonych w Strategii celów oraz mechanizmów ich osiągnięcia.

Skuteczna realizacja powyższych funkcji wymaga oparcia systemu na następujących założeniach:

- ✓ **rzetelność** – oznaczająca, że informacje gromadzone przez system oraz przezeń przetwarzane powinny w możliwie najwierniejszy (rzetelny) sposób opisywać procesy społeczno-gospodarczo-środowiskowo-przestrzenne zachodzące na obszarze gmin objętych Strategią,
- ✓ **zintegrowany charakter** – system powinien gromadzić dane odnoszące się do pełnego spektrum zjawisk społeczno-gospodarczo-środowiskowo-przestrzennych zachodzących na obszarze gmin objętych Strategią, a nie koncentrować się wyłącznie na wycinkach rzeczywistości;
- ✓ **efektywność** – rozumiana jako zdolność do osiągania stawianych przed systemem celów w sposób skuteczny, przy jednoczesnym zachowaniu racjonalności kosztów (rzeczowych i finansowych) związanych z jego funkcjonowaniem;
- ✓ **stabilność** – wyrażająca się w konsekwentnym przestrzeganiu zasad gromadzenia, weryfikacji oraz interpretacji danych, dzięki czemu możliwe będzie monitorowanie oraz porównywanie procesów społeczno-gospodarczo-środowiskowo-przestrzennych zachodzących w gminach objętych Strategią w perspektywie długookresowej;
- ✓ **terytorialny charakter** – oznaczający, że system będzie rejestrować intensywność oraz efekty interwencji dedykowanej poszczególnym gminom,
- ✓ **transparentność** – oznaczająca, że system oraz zasady jego funkcjonowania powinny być nie tylko zrozumiałe dla podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w monitorowanie i ewaluację Strategii, ale przede wszystkim dla odbiorców informacji przezeń generowanych, którymi w szczególności są mieszkańcy gmin objętych Strategią, lokalni partnerzy (przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, administracja rządowa, NGO's) oraz władze lokalne, powiatowe i regionalne,
- ✓ **inkluzywność** – polegająca na włączaniu w proces monitorowania oraz oceny skuteczności prowadzonych polityk publicznych podmiotów zaangażowanych w ich planowanie oraz wdrażanie. Inkluzywny charakter systemu winien wyrażać się także w woli tych podmiotów gromadzenia oraz przekazywania w wystandaryzowanej formie informacji na temat postępów realizacji podejmowanych przez nie działań przyczyniających się do osiągnięcia celów Strategii.

ZAKRES I CHARAKTER GROMADZONYCH DANYCH

System monitoringu i ewaluacji będzie rejestrował zmiany zachodzące w przestrzeni gmin objętych Strategią. Będzie to następowało przede wszystkim poprzez gromadzenie oraz analizę danych odnoszących się do społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz przestrzennych (terytorialnych) aspektów rozwoju wyrażonych we wskaźnikach.

KLUCZOWE ELEMENTY SYSTEMU MONITORINGU I EWALUACJI

Monitoring oraz ewaluację należy rozpatrywać jako dwie komplementarne procedury, których zastosowanie pozwoli na uzyskanie pełnego oraz obiektywnego obrazu skuteczności interwencji publicznych podejmowanych na kanwie zapisów niniejszej Strategii oraz efektów i rezultatów uzyskiwanych dzięki podejmowanym działaniom. Podstawowym elementem monitoringu Strategii będzie **raport monitoringowy**, przygotowywany w cyklu dwuletnim na podstawie dostępnych danych statystycznych oraz informacji przekazanych przez merytoryczne poszczególne samorządy do Lidera porozumienia. Będzie on zatwierdzany przez Radę Porozumienia. Drugim elementem systemu będzie **raport ewaluacyjny**, opracowany 2 krotnie w okresie realizacji Strategii, stanowiący efekt procedury oceny adekwatności i skuteczności wdrażania Strategii przygotowany przez Zespół Operacyjny. Raport ewaluacyjny będzie zawierał propozycje zmian w zakresie wskazanych celów i kierunków działań (ich modyfikacji, uzupełnienia) i również zostanie zatwierdzony przez Radę Porozumienia.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii* zostanie podzielona na następujące części:

- **ex-ante** (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- **on-going** (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół Operacyjny, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii), co najmniej raz na dwa lata;
- **mid-term** (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii;
- **ex-post** (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

EWALUACJA EX-ANTE TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

Zostanie opracowana na etapie konsultacji społecznych i przyjęta przez Radę Porozumienia.

RAMY INSTYTUCJONALNE

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu monitoringu i ewaluacji Strategii Ponadlokalnej jest Zespół Operacyjny. Do zadań Zespołu będzie należało w szczególności:

- a) bieżący monitoring postępów wdrażania Strategii Ponadlokalnej,
- b) proponowanie Radzie Porozumienia mechanizmów oraz instrumentów usprawniających wdrażanie Strategii;
- c) formułowanie propozycji dotyczących zmian w Strategii;
- d) opracowanie wstępnego projektu Raportu monitoringowego z realizacji Strategii Ponadlokalnej przed jego przyjęciem przez Radę Porozumienia.

Podsumowując, proces monitorowania i oceny skuteczności realizacji Strategii będzie realizowany w ten sposób:

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 30 Proces monitorowania i oceny skuteczności realizacji Strategii

Nazwa dokumentu	Główny zakres dokumentu	Lata	Odpowiada	Zatwierdza
Raport monitoringowy	Aktualizacja informacji na temat postępów we wdrażaniu Strategii za pomocą wskaźników realizacji	2025, 2027, 2029	Zespół Operacyjny	Rada Porozumienia
Raport ewaluacyjny	Propozycje zmian w zakresie wskazanych celów i kierunków działań (ich modyfikacji, uzupełnienia)	2026, 2030	Zespół Operacyjny	Rada Porozumienia, a następnie Rada Miejska/ Rada Gminy

Źródło: opracowanie własne

8. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z prawem⁷ podmiotami uprawnionymi na poziomie lokalnym do prowadzenia polityki rozwoju są władze gmin. Przygotowanie dokumentów strategicznych (czy to strategii lokalnej czy ponadlokalnej), których zapisy będą oddziaływały na ogół społeczeństwa, wymaga **udziału mieszkańców**. Partycypacja społeczna pozwala na udoskonalenie przygotowywanej polityki, a następnie uzyskanie lepszych efektów jej realizacji, ponieważ:

- pozwala na trafniejsze określenie potrzeb, potencjałów i wyzwań, które bardzo często „wymykają się” statystyce publicznej oraz danych o charakterze ilościowym;
- pozwala na poznanie oczekiwań i preferencji mieszkańców, celów ich działań, punktów widzenia, i na tej podstawie przyjęcie hierarchii działań kluczowych dla całej społeczności;
- daje poczucie sprawczości mieszkańcom, co zachęca do zwiększonej integracji, aktywności i kreatywności;
- daje poczucie „uwspólnienia” celów, a nawet współodpowiedzialności za przygotowaną politykę, co zapewnia włączenie się mieszkańców w realizację jej postanowień, a przynajmniej ogranicza potencjalne konflikty;
- sprzyja wzrostowi świadomości społecznej na temat celów i zasadności działań podejmowanych przez władze lokalne;
- stanowi element edukacyjny dla społeczności lokalnej wpływając na budowanie relacji opartej na otwartości, poszanowaniu poglądów i potrzeb wszystkich mieszkańców;
- zapewnia informowanie mieszkańców nie tylko na temat planów, ale i efektów realizowanych działań.

Partycypacja społeczna na etapie przygotowania Strategii

W procesie planowania i realizacji rozwoju obszaru objętego Strategią istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządów partnerskich, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. Przyjęty partycypacyjno-ekspercki tryb prac sprawił, że partnerzy społeczno-gospodarczy byli włączeni w proces konsultacji Diagnozy strategicznej i projektu Strategii.

Etap 1 Diagnoza strategiczna

Dokument poza danymi statystycznymi pochodzącymi ze źródeł administracyjnych (GUS, dane poszczególnych samorządów), uzupełniony został informacjami o charakterze jakościowym zebranych podczas spotkań strategicznych. W ramach tej fazy odbyły się 2 spotkania w Urzędzie Miasta i Gminy w Chmielniku (01.06.2021, 19.10.2021) podczas, których:

- określono główne problemy i wyzwania, a także przyczyn ich występowania;
- uzyskano wstępną propozycję działań oraz
- dyskutowano nad możliwymi projektami wspólnymi.

W trakcie spotkania w dniu 18.01.2022r. z p. Renatą Janik – Wicemarszałek Województwa Świętokrzyskiego – analizowano możliwości realizacji planowanych projektów ze środków EFS+ w ramach perspektywy 2021-2027.

W tej fazie przeprowadzono również nabór fiszek projektowych (lipiec 2021) na stronach internetowych każdej z gmin. Wpłynęła 1 propozycja projektu (Szkolenie dla operatorów maszyn roboczych certyfikowanych m.in. UDT), która została uwzględniona w kierunkach działań.

Etap 2 Projekt dokumentu Strategii Ponadlokalnej

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także

⁷ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

charakteryzował się otwartością (umożliwił uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych). Na etapie konsultacji projekt dokumentu Strategii został opublikowany na stronach internetowych poszczególnych samorządów:

Nazwa JST	Data konsultacji społecznych	Liczba zgłoszonych uwag
Gmina Busko-Zdrój	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Chmielnik	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Gnojno	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Pierzchnica	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Raków	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Szydłów	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Tuczępy	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji

Zorganizowano także 7 otwartych spotkań mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, radnymi, przedstawicielami jednostek podległym samorządom i innymi podmiotami zainteresowanymi opracowaniem i wdrażaniem „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”.

Data i godz.	Miejsce, adres
	Urząd Miasta i Gminy Chmielnik Chmielnik Pl. Kościuszki 7
	Buskie Samorządowe Centrum Kultury Al. Mickiewicza 22, 28-100 Busko-Zdrój
	Urząd Gminy Gnojno Gnojno 145
	Urząd Gminy Tuczępy Tuczępy 35
	Urząd Gminy Raków Raków ul. Ogrodowa 1
	Urząd Miasta i Gminy Szydłów Szydłów ul. Rynek 2
	Urząd Miasta i Gminy Pierzchnica Pierzchnica ul. Urzędnicza 6

Konsultacje społeczne prowadzone były zgodnie z uchwałami odnośnie zasad prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami:

- uchwałą nr XIII/134/20 Rady Gminy Gnojno z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Gnojno,

- uchwałą nr XVI/156/2019 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 25 listopada 2019r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Chmielnik,
- uchwałą nr V/13/2019 Rady Miejskiej w Pierzchnicy z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Pierzchnica.

Rodzaj konsultacji – instytucje opiniodawcze

Kolejną formą konsultacji strategii było zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) przekazanie jej do konsultacji/wydania opinii przez:

- ościenne (sąsiadujące) samorządy tj. Łągów, Daleszyce, Morawica, Kije, Pińczów, Wiślica, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Oleśnica, Staszów, Bogoria, Iwaniska,
- samorządy powiatowe (buski, kielecki, staszowski),
- zarząd województwa świętokrzyskiego,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (Zarządy Gospodarki Wodnej w Warszawie i Krakowie),
- organizacje i związki do których należą samorządy, tj.:

Gmina Busko-Zdrój:

1. Lokalna Grupa Działania „Królewskie Ponidzie”,
2. Buska Lokalna Grupa Działania „Słoneczny Lider”,
3. Lokalna Organizacja Turystyczna „Moc Ponidzia” w Busku-Zdroju.

Gmina Chmielnik:

1. Stowarzyszenie Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego,
2. Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
3. Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi”.

Gmina Gnojno:

1. Stowarzyszenie „Lokalna Organizacja Turystyczna Moc Ponidzia”,
2. Stowarzyszenia „Królewskie Ponidzie” Lokalna Grupa Działania z siedzibą w Busku-Zdroju
3. Stowarzyszenie LGR „Świętokrzyski Karp” z siedzibą w Rytwianach,
4. Stowarzyszenie „Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego”.

Gmina Pierzchnica:

1. Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi”,
2. Stowarzyszenie „Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego”.

Gmina Raków:

1. Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi”,
2. Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie,
3. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie,
4. Stowarzyszenie Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego,
5. Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego.

Gmina Szydłów:

1. Stowarzyszenie Króla Kazimierza Wielkiego,
2. Lokalna Grupa Działania „Białe Ługi”,
3. Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
4. Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami z siedzibą w Rzędowie,

5. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie,
6. Lokalna Organizacja Turystyczna „Czym Chata Bogata”,
7. Stowarzyszenie Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego.

Gmina Tuczępy:

1. Lokalna Grupa Działania „Królewskie Ponidzie”,
2. Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie,
3. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie,

W tym etapie uzgodniono także z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Dyrektorem Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Po zakończeniu konsultacji i opiniowania projektu Strategii wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, ponownie zgodnie z art. 39 ust. 1 i art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022r., poz. 1029) przeprowadzono konsultacje społeczne poprzez zamieszczenie na stronach internetowych gmin projektu Strategii wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

Nazwa JST	Podstawa prawna konsultacji	Data konsultacji społecznych	Liczba zgłoszonych uwag
Gmina Busko-Zdrój	Obwieszczenie Burmistrza z dnia	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Chmielnik	Zarządzenie nr	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Gnojno	Zarządzenie nr	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Pierzchnica	Zarządzenie nr	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Raków	Obwieszczenie Wójta z dnia	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Szydłów	Zarządzenie nr	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji
Gmina Tuczępy	Obwieszczenie Wójta z dnia	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji	Zostanie uzupełnione po przeprowadzeniu konsultacji

Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny efektów strategii

Zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne, powodują konieczność modyfikacji zaplanowanych działań. Tak jak w przypadku przygotowania polityki rozwojowej również etap realizacji i wprowadzania ewentualnych zmian wymaga aktywnej współpracy

ze społecznością lokalną, a także instytucjami, których funkcjonowanie i decyzje wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą gmin objętych Strategią.

Głównym **ciałem formalnym**, które będzie swoistym łącznikiem pomiędzy Radą Porozumienia a mieszkańcami, będą Rady Miejskie (Rady Gmin). Są to organy gromadzące przedstawicieli sektora gospodarczego, organizacji społecznych, lokalne autorytety, a także przedstawicieli instytucji ważnych z punktu widzenia realizacji ustaleń Strategii. Poza tym obrady sesji Rad Miejskich/Gminnych są transmitowane on-line dzięki czemu wszyscy zainteresowani mieszkańcy będą mogli zapoznać się z efektami wdrażanych projektów.

Poza tym planuje się informowanie o realizacji działań określonych w Strategii Ponadlokalnej m.in. poprzez działania informacyjne:

- informacje zamieszczane na stronach internetowych poszczególnych gmin oraz w social mediach;;
- informacje w materiałach drukowanych (np. biuletyny gminne);

Możliwe będzie opracowanie i wykonanie logotypu „Na Szlaku” , które będzie hasłem, symbolem graficznym, dzięki któremu mieszkańcy będą utrzymywać partnerstwo i się z nim identyfikować.

Przy tym poprzez spotkania, warsztaty i debaty:

- planowane do wdrożenia (w ramach niniejszej Strategii) spotkania Rady Porozumienia z przedsiębiorcami, rolnikami, organizacjami pozarządowymi; spotkania te umożliwią dyskusję na tematy bieżące, ale również na temat kierunków rozwoju partnerstwa;
- dyskusje nad raportami (monitoringowymi, ewaluacyjnymi) z realizacji strategii ponadlokalnej;
- dyskusje podczas organizowanych spotkań z mieszkańcami, przedsiębiorcami.

Dla poszerzenia dialogu nt. stojących przed porozumieniem wyzwań i dla nadania im wymiaru ponadlokalnego, a nawet ponadregionalnego, rekomenduje się organizację cyklicznego wydarzenia poświęconego wdrażaniu i promocji strategii ponadlokalnej.

9. Źródła finansowania

Cele strategiczne i operacyjne opracowane w ramach niniejszej *Strategii*, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gmin oraz ze środków zewnętrznych.

Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy następujące programy/ fundusze:

- Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 (FEdŚ), w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego-EFRR, Europejski Fundusz Społeczny- EFS+
- Wspólna Polityka Rolna (WPR 2021-2027),
- Krajowy Plan Odbudowy (KPO),
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOSiGW),
- Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOSiGW),
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Program Odbudowy Zabytków,
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS),
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027 (FEdPW),
- Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS),
- Pożyczki i kredyty bankowe,
- inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminy objęte *Strategią* dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz poszczególnych samorządów i ich aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej

Samorządy i ich interesariusze będą mogli korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)**

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLIŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Fundusz wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)**

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). Fundusz będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki,

konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu:

- poprawy sytuacji osób na rynku pracy,
- zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienia opieki nad dziećmi,
- podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji,
- integracji społecznej,
- rozwoju usług społecznych i
- ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)**

Program jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. Fundusz będzie koncentrował się przede wszystkim na:

- zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego,
- udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców,
- zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji,
- rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,
- rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEdPW)**

- jako jedyny program ponadregionalny - realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje:

- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości,
- rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii,
- adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody,
- zrównoważoną mobilność miejską,
- gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej),
- miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne,
- wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe.

Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

- **Program Regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027**

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Świętokrzyskiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 1,403 mld euro, z czego 829 mln euro ze środków EFRR, a 277 mln euro ze środków EFS+.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim**

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach *WPR na lata 2021-2027* to 30,6 mld euro.

- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy**

przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych:

Poza środkami wsparcia na poziomie europejskim, samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład:** Program Inwestycji Strategicznych, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych,** w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+, Program „Aktywni+” na lata 2021-2025;** w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach *Strategii* wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników poszczególnych urzędów, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – *Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność*.

Szczegółowy zakres wsparcia zostanie uszczegółowiony w SzOOP i będzie wynikał z LSR, niemniej jednak mając na względzie wstępne informacje uzyskane od lokalnej społeczności (LGD), IZ zakłada, że wsparcie w szczególności obejmie:

- odnawialne źródła energii;
- przestrzeń publiczną, likwidację barier architektonicznych;
- infrastrukturę edukacyjną, rekreacyjną, turystyczną i kulturalną.

W ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW) możliwa do wsparcia będzie realizacja idei wiosek inteligentnych (Smart Village), a także realizacja działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych czy współpracy w ramach krótkich łańcuchów dostaw, o ile działania takie będą wynikały z właściwej Lokalnej Strategii Rozwoju.

W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW).

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa świętokrzyskiego obszarów objętych IIT; w tym GPR; mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.

10. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 nie jest jedynym opracowaniem, które dotyczy planowania strategicznego na obszarze w/w gmin. Samorządy posiadają kilka innych dokumentów dotyczących różnych sfer rozwoju określających sposoby, które mają sprzyjać ich osiągnięciu. Ważnym elementem jest spójność i komplementarność Strategii Rozwoju Ponadlokalnego z innymi dokumentami strategicznymi zarówno lokalnymi, regionalnymi jak i krajowymi, co ma podnieść efektywność podejmowanych w jej ramach działań oraz prawdopodobieństwo realizacji.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 jest spójna z wieloma dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Jako przykłady można wymienić m.in.:

- Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025,
- Program Rewitalizacji dla Gminy Chmielnik na lata 2016-2023,
- Program Rewitalizacji Gminy Gnojno na lata 2016–2023,
- Program Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023,
- Program Rewitalizacji dla Gminy Raków na lata 2016–2025,
- Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szydłów na lata 2016–2023,
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016 – 2023,
- Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030,
- Strategię Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016-2025,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ ,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS),
- Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły,
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju.

Cele oraz kierunki działań ujęte w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego wpisują się cele określone w Programach Rewitalizacji dla poszczególnych gmin.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025

Dokument został przyjęty uchwałą XXVII/377/2017 Rady Miejskiej w Busku -Zdroju z dnia 23 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015-2025, a następnie zmieniony uchwałą nr XXX/424/2017 RADY MIEJSKIEJ W BUSKU-ZDROJU z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXVII/377/2017 Rady Miejskiej w Busku -Zdroju z dnia 23 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025. W dokumencie określono następujące cele oraz kierunki działań:

Cel rewitalizacji	Kierunki działania
1. Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji	1.1. Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okołoturystycznych
	1.2. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych
	1.3. Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych
2. Stworzenie prozdrowotnej przestrzeni publicznej	2.1. Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń
	2.2. Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej
	2.3. Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Zarówno cele określone w dokumencie jak i kierunki działań wpisują się i uzupełniają z celami określony w Strategii Ponadlokalnej.

Program Rewitalizacji dla Gminy Chmielnik na lata 2016-2023

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIV/291/2017 Rady Miejskiej w Chmielniku z dnia 29.05.2017r. w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Chmielnik na lata 2016–2023. W dokumencie tym określono następujące cele strategiczne:

Cel rewitalizacji	Kierunki działania
I. Rozwój infrastruktury podstawowej dla poprawy jakości życia	1.1. Rozwój infrastruktury służącej integracji społecznej
	1.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej
	1.3. Wsparcie celów edukacyjnych poprzez rozwój infrastruktury
II. Ekologiczna przestrzeń obszaru rewitalizacji	2.1. Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej
	2.2. Troska o środowisko przyrodnicze
III. Rozwój aktywności społecznej oraz włączenia społecznego	3.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców
	3.2: Zwiększenie szans edukacyjnych

Wszystkie ww. cele strategiczne i operacyjne są kompatybilne z celami określonymi w Strategii Ponadlokalnej.

Program Rewitalizacji Gminy Gnojno na lata 2016–2023

Dokument został przyjęty uchwałą Nr XXI/147/17 RADY GMINY GNOJNO z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia *Programu Rewitalizacji Gminy Gnojno na lata 2016–2023*.

W dokumencie określono następująca misję: *Tworzenie na obszarze rewitalizacji atrakcyjnych warunków do pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości, aktywności społecznej i rekreacji mieszkańców*. Misja będzie realizowana poprzez cele rewitalizacyjne i kierunki działań, które są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w strategii ponadlokalnej.

Cel rewitalizacji	Kierunki działania
1. Zbudowanie aktywnego i przedsiębiorczego kapitału społecznego	1.1. Pobudzanie integracji, aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców
	1.2. Włączanie społeczne oraz zmniejszanie poziomu ubóstwa
2. Poprawa warunków i jakości życia na obszarze rewitalizacji	2.1. Tworzenie bezpiecznej, estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej
	2.2. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych

Program Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023

Dokument został przyjęty uchwałą Nr XIX/77/2016 Rady Gminy Pierzchnica z dnia 28 grudnia 2016r. w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023 następnie zmieniony uchwałą nr XXII/42/2017 z dnia 12 maja 2017r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia "Programu Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023", uchwałą nr XXV/65/2017 RADY GMINY PIERZCHNICA z dnia 9 października 2017 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia "Programu Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023" i uchwałą nr XXX/41/2018 RADY GMINY PIERZCHNICA z dnia 14 maja 2018 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przyjęcia "Programu Rewitalizacji Gminy Pierzchnica na lata 2016-2023". W dokumencie określono następująca wizję wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej: *Obszar rewitalizacji dzięki podjętym działaniom został ożywiony społecznie, gospodarczo i przestrzennie. Na czterech podobszarach rewitalizacji zostaną złagodzone lub zlikwidowane obecnie występujące problemy społeczne, zwłaszcza dotyczące osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Dzięki wzmocnieniu wewnętrznego potencjału podobszary rewitalizacji wpływają pozytywnie na harmonijny i zrównoważony rozwoju całej Gminy Pierzchnica*. Następnie określono 6 celów szczegółowych.

1. Poprawa warunków życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, promocję integracji i włączenia społecznego.
2. Rozwój turystyki, zagospodarowanie terenów pod rekreację, sport i wypoczynek.

3. Poprawa infrastruktury technicznej i bezpieczeństwa.
4. Rozwój usług społeczno-zdrowotnych.
5. Rozwój przedsiębiorczości.
6. Ochrona środowiska oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł

W/w cele szczegółowe są spójne z kierunkami działań ujętymi w Strategii Ponadlokalnej „Na Szlaku”.

Program Rewitalizacji dla Gminy Raków na lata 2016–2025

Określona w dokumencie wizja, misja oraz cele są tożsame z celami określonymi w *Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*. Wizja określona w Programie Rewitalizacji: *Obszar rewitalizacji estetyczną i funkcjonalną przestrzenią publiczną, który dzięki wykorzystaniu zasobów dziedzictwa naturalnego, historycznego i kulturowego oraz aktywności interesariuszy rewitalizacji pozytywnie oddziałuje na rozwój społeczno-gospodarczy gminy*

MISJA REWITALIZACJI: *Tworzenie warunków do pobudzania aktywności społeczno-obywatelskiej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji*

Cel rewitalizacji	Kierunki działania
1. Podniesienie poziomu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców	1.1. Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem
	1.2. Pobudzanie aktywności społecznej, kształtowanie postaw obywatelskich i wzrost przedsiębiorczości mieszkańców
2. Stworzenie wielofunkcyjnej i atrakcyjnej przestrzeni	2.1. Kształtowanie estetycznej i bezpiecznej przestrzeni publicznej
	2.2. Zapewnianie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szydłów na lata 2016–2023

Dokument został przyjęty uchwałą Nr XXXIV/210/2017 Rady Gminy Szydłów z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szydłów na lata 2016–2023. W dokumencie ujęto wizję i misję obszaru rewitalizacji, która brzmi następująco:

WIZJA 2023: *Obszar rewitalizacji integralną przestrzenią przedsiębiorczych i aktywnych społecznie mieszkańców wykorzystujących unikatowe dziedzictwo kulturowe, zasoby przyrodnicze i lokalny produkt „śliwka szydłowska” do wzrostu dochodów oraz rozwoju funkcji turystycznej, kulturowej i rekreacyjnej.*

MISJA REWITALIZACJI: *Tworzenie atrakcyjnych warunków do kompleksowego rozwoju przedsiębiorczości i aktywności społecznej bazującej na międzysektorowej współpracy interesariuszy rewitalizacji wykorzystujących unikatowe dziedzictwo kulturowe, zasoby przyrodnicze i lokalny produkt „śliwka szydłowska” w celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców.*

Cel rewitalizacji	Kierunki działania
1. Stworzenie spójnej przestrzeni publicznej	1.1. Zachowanie, zabezpieczenie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego
	1.2. Kształtowanie wielofunkcyjnej, estetycznej i bezpiecznej przestrzeni publicznej
	1.3. Zwiększanie poziomu jakości dostępnego zakresu usług publicznych
2. Zbudowanie międzysektorowych partnerstw na rzecz obszaru rewitalizacji	2.1. Rozwijanie przedsiębiorczości i aktywności społecznej oraz włączanie osób wykluczonych społecznie
	2.2. Tworzenie warunków do rozpoczynania i rozwoju działalności podmiotów turystycznych i okołoturystycznych

Cele rewitalizacji oraz kierunki działań są spójne ze Strategią Ponadlokalną.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016 - 2023

Dokument został przyjęty uchwałą nr r XXXVI/239/2017 Rady Gminy Tuczępy z dnia 16 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016 – 2023.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Na Szlaku” wpisuje się cel główny określony w dokumencie oraz w wyznaczone obszary Priorytetowe.

Cel główny: Wyprowadzenie z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych miejscowości: Grzymała, Nieciesławice i Tuczępy, poprzez kompleksowe rozwiązanie problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych oraz ukierunkowanie na trwałą rozwój.

Obszar Priorytetowy	Cel
I: Społeczność	I.1. Poprawa edukacji i kapitału społecznego
	I.3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji
	I.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości
II: Gospodarka	II.2. Wspieranie działań służących poprawie środowiska naturalnego
III: Włączenie	III.1. Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem

Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030

W dokumencie określono następujące cele strategiczne, które wpisują się i są spójne z celami określonymi w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego:

Obszar rozwoju społecznego

Cel strategiczny 1: Poprawa warunków i komfortu życia oraz możliwości samorealizacji mieszkańców powiatu kieleckiego. Infrastruktura, środowisko i przestrzeń

Obszar gospodarka

Cel strategiczny 2: Zwiększony stopień wykorzystania potencjału gospodarczego Powiatu Infrastruktura, środowisko i przestrzeń

Cel strategiczny 3: Dobry stan utrzymania infrastruktury technicznej liniowej i punktowej Powiatu.

Cel strategiczny 4: Lepsza dostępność komunikacyjna obszarów zamieszkałych oraz ważnych gospodarczo na terenie Powiatu.

Cel strategiczny 5: Utrzymany dobry stan zachowania środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego, jest dokumentem, w którym określono misję oraz przyjęto cel generalny oraz 7 celów strategicznych i 36 celów operacyjnych, których realizacja w latach 2016-2025 ma się przyczynić do poprawy warunków życia mieszkańców powiatu staszowskiego i stanowić podstawę do dalszego długoletniego działania opartego na wspólnym porozumieniu różnych środowisk, co do zasadności przyjętych ustaleń i kierunków rozwoju. Cele wskazane w dokumencie są spójne z celami i kierunkami działań ujętymi w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego.

- CEL STRATEGICZNY I Wyzwalanie inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego powiatu oraz przeciwdziałanie bezrobociu.
- CEL STRATEGICZNY II Rozbudowa infrastruktury drogowej, gospodarczej, technicznej i informatycznej.
- CEL STRATEGICZNY III Ochrona środowiska, racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody, aktywizacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich.
- CEL STRATEGICZNY IV Opieka zdrowotna, pomoc społeczna i psychologiczna, wsparcie osób z dysfunkcjami.
- CEL STRATEGICZNY V Rozwój nauki i oświaty, upowszechnianie sportu i zdrowego trybu życia. Troska o zachowanie dóbr kultury.
- CEL STRATEGICZNY VI Poprawa bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałanie zagrożeniom.
- CEL STRATEGICZNY VII Rozwój powiatu poprzez kontakty krajowe i zagraniczne. Promocja sztandarowych produktów turystycznych i dóbr kultury.

Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Dokument przyjęty uchwałą nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r. Działania ujęte w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 wpisują się w cele ujęte w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ tj.

CEL STRATEGICZNY 1. INTELIGENTNA GOSPODARKA I AKTYWNI LUDZIE

Cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu.

Kluczowe kierunki działań:

- 1.2.2. Rozwój i promocja szkolnictwa zawodowego
- 1.2.3. Budowa kompetencji kluczowych na każdym etapie kształcenia oraz we wszystkich grupach wiekowych
- 1.2.4. Promocja i wsparcie uczenia się przez całe życie, w tym w celu zwiększania kompetencji cyfrowych
- 1.2.5. Profilaktyka zdrowotna służąca utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników

CEL STRATEGICZNY 2. PRZYJAZNY DLA ŚRODOWISKA I CZYSTY REGION

Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

Kluczowe kierunki działań:

- 2.1.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej
- 2.1.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami
- 2.1.3. Ograniczenie niskiej emisji
- 2.1.4. Ekologiczna mobilność, w tym transport publiczny i infrastruktura Rowerowa
- 2.1.5. Edukacja ekologiczna
- 2.1.6. Ochrona bioróżnorodności
- 2.1.8. Ochrona gleb

Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych.

Kluczowe kierunki działań:

- 2.2.1. Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wody
- 2.2.2. Przeciwdziałanie skutkom zagrożeń naturalnych
- 2.2.3. Ograniczenie wpływu i skutków oddziaływania człowieka na środowisko (ochrona środowiska przyrodniczego)
- 2.2.4. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w miastach

Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.

Kluczowe kierunki działań:

- 2.3.2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarce, sferze publicznej i mieszkalnictwie
- 2.3.3. Zwiększenie efektywności energetycznej i zarządzania energią

CEL STRATEGICZNY 3. WSPÓLNOTA I BEZPIECZNA PRZESTRZEŃ, KTÓRE ŁĄCZĄ LUDZI

Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie.

Kluczowe kierunki działań

- 3.1.1. Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców
- 3.1.3. Wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji
- 3.1.4. Rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego
- 3.1.5. Poprawa warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Działania ujęte w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 wpisują się w cele ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

WYTYCZNE DO SPRZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Przedmiotowa Strategia jest dokumentem programującym rozwój obszaru do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę funkcjonujących w samorządach Partnerstwa programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 31 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

L.p.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
Miasto i Gmina Busko-Zdrój			
1	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Busko-Zdrój	od marca 2005 r.	Obowiązujący. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2021–2025	2021–2025	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
3	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój na lata 2022–2024	2022–2024	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
4	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Busko-Zdrój do 2024 roku (zaktualizowany w 2021 r.)	do 2024 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, Działanie 1. Zielona energia.
5	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Busko-Zdrój na lata 2011–2032	2011–2032	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.
6	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Busko-Zdrój do roku 2036	do 2036 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z działaniem priorytetowym „Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji”.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

7	Program opieki nad Zabytkami Gminy Busko-Zdrój na lata 2017–2020	2017–2020	Nieaktualny. Trwają prace nad opracowaniem nowego dokumentu.
8	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Busko-Zdrój na lata 2022–2026	2022–2026	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
9	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025	2015–2025	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
10	Roczny program współpracy Gminy Busko-Zdrój z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2023 rok	2023r.	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
11	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2016–2025	2016–2025	Aktualny. Strategia mocno akcentuje kwestie społeczne, w tym wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców jako jedno z priorytetowych działań, jest więc spójna z założeniami Strategii.
12	Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2019–2039	2019–2039	Aktualny. Strategia mocno akcentuje kwestie komunikacji w oparciu o zrównoważoną, multimodalną mobilność miejską, jest więc spójna z założeniami Strategii.
13	Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP)	Nie istnieje	Biorąc pod uwagę cel szczegółowy Poprawa warunków życia mieszkańców i działanie 1. Zielona energia, zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie i wdrażanie Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Busko-Zdrój.
Miasto i Gmina Chmielnik			
1	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od 28.12.2002r.	Obowiązujący. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2	Zmiana Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od 15.09.2006r.	Obowiązujący (uwaga jak w pkt. 1)
3	Zmiana Nr 2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od 18.09.2009r.	Obowiązujący (uwaga jak w pkt. 1)
4	Zmiana Nr 3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od 28.01.2010r.	Obowiązujący (uwaga jak w pkt. 1)
5	Zmiana Nr 4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od 23.10.2017r.	Obowiązujący (uwaga jak w pkt. 1)
6	Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego budownictwa socjalnego w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 11.02.1999r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego budownictwa wielorodzinnego w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 30.09.1999r. do 18.04.2010r.	Nieobowiązujący.
8	Zmiana Nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego budownictwa wielorodzinnego w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 19.04.2010r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
9	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Za Kościółkiem”	Obowiązuje od dnia 30.09.1999r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
10	Zmiana Nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Za Kościółkiem” w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 27.10.2014r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
11	Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. „Dygasińskiego” w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 16.03.2004r	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
12	Zmiana Nr 2 miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. „Dygasińskiego” w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 19.04.2010r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
13	Zmiana Nr 3 zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. „Dygasińskiego” w Chmielniku	Obowiązuje od dnia 15.01.2016r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
14	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Borków I” na obszarze gminy Pińczów, Chmielnik i Kije w zakresie dot. gminy Chmielnik	Obowiązuje od dnia 22.10.2004r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
15	Zmiana Nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Borków I” na obszarze gminy Pińczów, Chmielnik i Kije w zakresie dot. gminy Chmielnik	Obowiązuje od dnia 28.03.2018r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
16	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego „Celiny II” w części położonej na obszarze Miasta i Gminy Chmielnik	Obowiązuje od dnia 01.09.2008r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
17	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru składowania i przerobu odpadów w Przededworzu Gmina Chmielnik	Obowiązuje od dnia 01.09.2008r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
18	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru składowania i przerobu odpadów dla części działki ozn. nr ewid. 1/6 we wsi Przededworze Gmina Chmielnik	Obowiązuje od dnia 29.12.2008r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
19	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Regionalny Port Lotniczy – część wschodnia” na obszarze gminy Chmielnik w części sołectwa Grabowicz i Piotrkowice	Obowiązuje od dnia 11.09.2011r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
20	Zmiana Nr 1 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Śladków Mały i części Sołectwa Śladków Duży, gm. Chmielnik	Obowiązuje od dnia 14.01.2014r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

21	Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Chmielnik na lata 2016 – 2020 z perspektywą do roku 2022	Od 24.11.2015	Dokument nieaktualny.
22	Program Rewitalizacji dla Gminy Chmielnik na lata 2016-2023	2016	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
23	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Chmielnik na lata 2015-2020	Od 15.09.2016	Dokument nieaktualny.
24	Program ochrony środowiska Gminy Chmielnik na lata 2017 – 2020	2017	Dokument nieaktualny.
25	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Chmielnik na lata 2020-2035	14 maja 2020	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii.
26	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Chmielnik	Marzec 2019	Aktualny. Strategia mocno akcentuje kwestie społeczne, w tym wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców jako jedno z priorytetowych działań, jest więc spójna z założeniami Strategii.
27	Gminny Program Opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Chmielnik na lata 2020-2023	11.08.2020r.	Nieaktualny. Trwają prace nad opracowaniem nowego dokumentu.
28	Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Chmielnik na lata 2019 – 2032	25.03.2019r.	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.
29	Program współpracy Gminy Chmielnik z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2023	2023	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
30	Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP)	Nie istnieje	Biorąc pod uwagę cel szczegółowy Poprawa warunków życia mieszkańców i działanie 1. Zielona energia, zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie i wdrażanie Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Chmielnik.
Gmina Gnojno			
1	Program Rewitalizacji Gminy Gnojno na lata 2016–2023	Wrzesień 2016	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
2	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Gnojno	Marzec 2017	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, Działanie 1. Zielona energia
3	Plan Odnowy Miejscowości Gnojno na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

4	Plan Odnowy Miejscowości Glinka na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
5	Plan Odnowy Miejscowości Grabki Małe	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
6	Plan Odnowy Miejscowości Janowice Poduszowskie na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
7	Plan Odnowy Miejscowości Januszowice na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
8	Plan Odnowy Miejscowości Jarząbki na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
9	Plan Odnowy Miejscowości Poręba na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
10	Plan Odnowy Miejscowości Ruda na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
11	Plan Odnowy Miejscowości Skadla na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
12	Plan Odnowy Miejscowości Wola Bokrzycka na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
13	Plan Odnowy Miejscowości Wola Zofiowska na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
14	Plan Odnowy Miejscowości Zawada na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
15	Plan Odnowy Miejscowości Zofiówka na lata 2016-2022	Styczeń 2016	Dokument nieaktualny.
16	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026	Kwiecień 2021	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej
17	Gminny Program Wspierania Rodziny lata 2021-2023	Kwiecień 2021	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej
18	Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Gnojno na lata 2022-2026	Sierpień 2022	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
19	Program współpracy Gminy Gnojno z organizacjami pozarządowymi na rok 2023	2023	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
Miasto i Gmina Pierzchnica			
1	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Luty 2002	Obowiązujący. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2	Zmiana Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pierzchnica	Maj 2014	Obowiązujący (uwaga jak w pkt. 1).
3	Zmiana nr 19 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pierzchnica	Luty 1997	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4	Zmiana nr 25 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pierzchnica- ul. Piłsudskiego w Pierzchnicy	Październik 2002	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
5	Zmiana Nr 23 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy- osiedle Mrowia Góra	Grudzień 2001	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
6	Program usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	Grudzień 2020	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.
7	Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024 w Gminie Pierzchnica	Styczeń 2022	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
8	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Pierzchnica na lata 2020-2025	Marzec 2020	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
9	Program rewitalizacji dla gminy Pierzchnica na lata 2016-2023	Kwiecień 2016	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
10	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Pierzchnica	Sierpień 2016	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, Działanie 1. Zielona energia
11	Kompleksowy Plan Rozwoju Szkół w Gminie Pierzchnica na lata 2018-2023	Marzec 2018	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
12	Roczny program współpracy Gminy Pierzchnica z organizacjami pozarządowymi na rok 2023	2023	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
13	Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pierzchnica na lata 2020-2023	Listopad 2020	Nieaktualny. Trwają prace nad opracowaniem nowego dokumentu.
14	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Pierzchnica na lata 2022 - 2023	Kwiecień 2022	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
15	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026	Grudzień 2020	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
16	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pierzchnica na lata 2021 - 2029	Luty 2021	Aktualny. Strategia mocno akcentuje kwestie społeczne, w tym wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców jako jedno z priorytetowych

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

			działań, jest więc spójna z założeniami Strategii.
17	Strategia Rozwoju Gminy Pierzchnica 2015-2022	Grudzień 2015	Nieaktualny. Zaleca się opracowanie dokumentu w okresie obowiązywania Strategii.
18	Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP)	Nie istnieje	Biorąc pod uwagę cel szczegółowy Poprawa warunków życia mieszkańców i działanie 1. Zielona energia, zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie i wdrażanie Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Pierzchnica.
Gmina Raków			
1	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raków	Październik 2002	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
2	Zmiany Nr 1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raków.	Wrzesień 2013	Obowiązujący. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
3	Zmiana nr 3 Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raków	Lipiec 2015	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
4	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Raków na lata 2020-2025	Listopad 2020	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
5	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Raków na lata 2016-2025	Styczeń 2016	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
6	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Raków 2016 – 2023	Październik 2016	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, Działanie 1. Zielona energia
7	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Raków na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026	Październik 2019	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
8	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Styczeń 2015	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej
9	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani	Grudzień 2020	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
10	Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Raków na lata 2012-2032	Październik 2012	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców,

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

			działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.
11	Roczny program współpracy Gminy Raków z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2023	2023	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
12	Program ochrony środowiska dla Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2025 r.	2017	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
13	Program Wspierania Rodziny w Gminie Raków	2019-2021	Nieaktualny. W lutym 2023r. będzie aktualizowany.
Miasto i Gmina Szydłów			
1	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szydłów	obowiązują od 20.09.2021 r.	Obowiązujący. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Szydłów dla wybranych obszarów planistycznych	obowiązują od 26.06.2008 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
3	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Szydłów na terenie gminy Szydłów	obowiązują od 20.06.2012 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
4	Zmiana fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Szydłów na terenie gminy Szydłów	obowiązują od 12.02.2013 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru w rejonie miejscowości Jabłonica na terenie gminy Szydłów	obowiązują od 21.10.2022 r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
6	Strategia Rozwoju Gminy Szydłów na lata 2016–2023	2016–2023	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
7	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szydłów na lata 2016–2023	2016–2023	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
8	Kompleksowy Plan Rozwoju Szkół Gminy Szydłów na lata 2016-2023	2016-2023	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
9	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłów na lata 2016 - 2023	2016 - 2023	Aktualny. Strategia mocno akcentuje kwestie społeczne, w tym wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców jako jedno z priorytetowych działań, jest więc spójna z założeniami Strategii.
10	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Szydłów – aktualizacja	2016-2020	Dokument nieaktualny.
11	Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Szydłów na lata 2014 – 2032	2014 – 2032	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

12	Wieloletni program osłony Gminy Szydłów „Posiłek w domu i w szkole” na lata 2019-2023	2019-2023	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
13	Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Szydłów na lata 2021-2026	2021-2026	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
14	Plan Wykorzystania Gminnego Zasobu Nieruchomości Gminy Szydłów na lata 2022 - 2024	2022 - 2024	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
15	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022 - 2026	2022 - 2026	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
16	Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024	2022 – 2024	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
17	Program współpracy na 2023 rok Gminy Szydłów z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami	2023	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
18	Program Ochrony Środowiska dla Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku	2022-2025 z perspektywą do 2029 roku	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
19	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2023	2023r.	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
20	Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP)	Nie istnieje	Biorąc pod uwagę cel szczegółowy Poprawa warunków życia mieszkańców i działanie 1. Zielona energia, zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie i wdrażanie Planu działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu dla miasta Szydłów.
Gmina Tuczępy			
1	Plan Zagospodarowania Przestrzennego		Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
2	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023	Grudzień 2016	Aktualny. GPR jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami rewitalizacji.
3	Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022 – 2031	Listopad 2022	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.
4	Program ochrony środowiska dla Ekologicznego Związku Gospodarki Odpadami Komunalnymi z siedzibą w Rzędowie na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2025 r.	2017	Aktualny. Dokument zgodny z założeniami Strategii.

5	Gminny Program Opieki nad zabytkami gminy Tuczępy na lata 2021-2024	Październik 2021	Aktualny. Program jest spójny ze Strategią i wpisuje się w jej założenia. Cele szczegółowe zawarte w Strategii korelują z celami Programu.
6	Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowym na rok 2023	2022	Program opracowywany jest corocznie. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3, działaniem 5. Budowa więzi społecznych i wsparcie organizacji pozarządowych.
7	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2022 - 2026	2022 - 2026	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
8	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Tuczępy na lata 2013–2032	2013–2032	Aktualny. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii, szczególnie z celem strategicznym nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działaniem 7 Zwiększenie skuteczności w gospodarowaniu odpadami.

Źródło: opracowanie własne

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027 został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (DZ. U. 2021 r. poz. 1615). Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski.

Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. Pierwszym etapem rozwoju suszy jest susza atmosferyczna. Najprościej rzecz ujmując jest ona konsekwencją względnie długiego okresu bez opadów atmosferycznych lub wspólnie występujących wysokich temperatur i niskich sum opadów (na skutek wysokich temperatur dochodzi do parowania wody co w konsekwencji prowadzi do obniżenia poziomu wód).

Susza rolnicza jest bezpośrednim następstwem długotrwałej suszy atmosferycznej. Długotrwały brak opadów w naturalnej konsekwencji prowadzi do spadku zawartości wody w glebie. Jest to szczególnie poważne zagrożenie dla rolników i ich upraw. Niedostateczna ilość wody może być czynnikiem, który doprowadzi do poważnych strat w uprawach, przekładając się na spadek ogólnej produkcji roślinnej. Skutki takiej sytuacji możemy odczuć wszyscy jako konsumenci produktów rolnych (spadek produkcji przełoży się na wzrost cen).

Susza hydrologiczna jest kolejnym etapem rozwoju suszy. Dochodzi do niej wówczas, gdy poprzednie dwa etapy niebezpiecznie się przedłużają. Charakteryzuje się pogłębieniem stanów uprzednio wskazanych a także obniżeniem stanów wód w rzekach, jeziorach oraz zbiornikach wodnych poniżej przyjętych stanów średnich.

Susza hydrogeologiczna jest ostatnim i w konsekwencji najgroźniejszym etapem rozwoju zjawiska suszy. Charakteryzuje się wyraźnym obniżeniem poziomu wód podziemnych w stosunku do stanu średniego. Zjawisko to można obserwować np. na przykładzie wysychających studni przydomowych. Wystąpienie tego etapu suszy stanowi ogromne zagrożenie dla człowieka oraz dla całego systemu

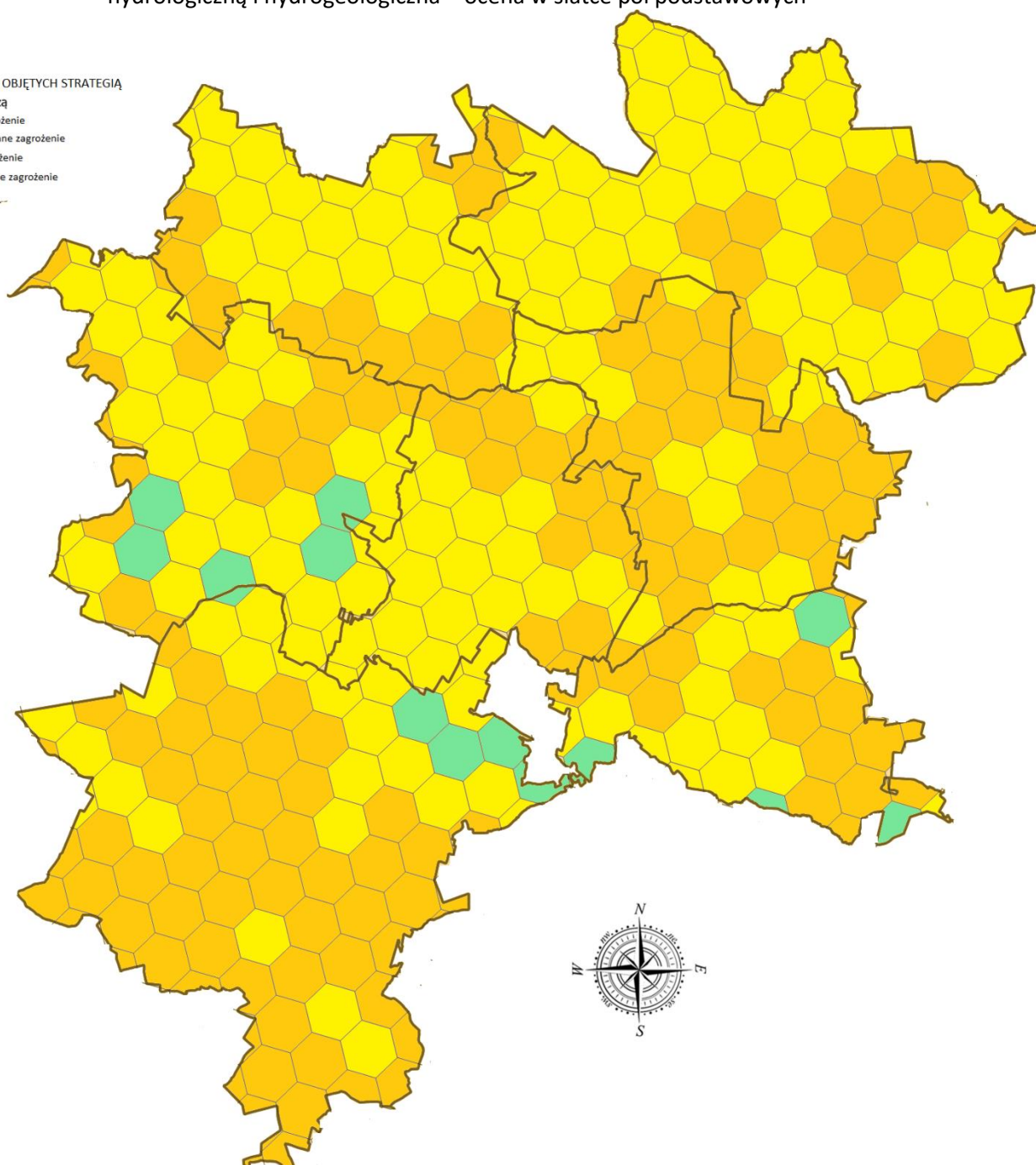
*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

gospodarczo – społecznego państwa. Przedstawione w PPSS informacje wskazują, iż teren gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy to obszar charakteryzujący się umiarkowanym i silnym zagrożeniem wystąpienia suszy rolniczej, umiarkowanym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrologicznej i słabym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrogeologicznej.

Mapa 24 Mapa łącznego zagrożenia suszą (1987-2018) suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych

Legenda

- GRANICE GMIN OBJĘTYCH STRATEGIĄ
- łączne zagrożenie suszą
- klasa I - słabe zagrożenie
- klasa II - umiarkowane zagrożenie
- klasa III silne zagrożenie
- klasa IV ekstremalne zagrożenie

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane

zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazują na to cele strategiczne:

- nr 2 Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców i
- nr 3 Obszar gmin „Na Szlaku” odpornym na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia

W ramach ww. celów przewidziano szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwojem infrastruktury komunalnej, likwidowaniem zbiorników bezodpornych na rzecz sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym zakresie Strategia Rozwoju Ponadlokalnego jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS). Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne PPSS obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy

Główny cel dokumentu czyli przeciwdziałanie skutkom suszy doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy

Jednym z elementów Planu jest katalog działań, w którym znajdują się konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Poprzez wskazany katalog działań realizowany jest cel główny dokumentu. Wśród rekomendowanych działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy znajdują się:

- działania służące zwiększeniu retencji oraz wspierające przeciwdziałanie skutkom suszy,
- działania związane ze zwiększeniem retencji korytovej w zlewniach na obszarach wiejskich.

Przedstawione w dokumencie działania, po ich wdrożeniu przyczynią się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wśród działań związanych ze zwiększeniem retencji wskazano działania mające ograniczyć spływ powierzchniowy i zatrzymanie wody w przyrodzie, w glebie – w miejscu, gdzie spadł opad. Ponadto proponuje się m.in. przebudowę urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniającej na nawadniająco – odwadniające, zachowanie mokradł, czy budowę zbiorników wodnych – zarówno zlokalizowanych na ciekach, jak i przykorytowych. Poza działaniami zwiększającymi ilość wody w przyrodzie, wskazano działania formalne, które umożliwią działanie, w trakcie wystąpienia zjawiska suszy, mające na celu łagodzenie jej skutków. Wśród nich należy wymienić m.in. czasowe ograniczenie korzystania z wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest zgodny z celami środowiskowymi, w zakresie dobrego stanu wód, o których jest mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Przeciwdziałanie skutkom suszy wpisuje się bezpośrednio w cel operacyjny nr 3 oraz działanie „Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym na obszarze gmin *Na Szlaku*”. Zakres projektu obejmuje m.in.:

- budowę i/lub modernizację zbiorników retencyjnych wraz infrastrukturą rekreacyjną,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- budowę i/lub modernizację kanalizacji deszczowej,
- tworzenie punktów poboru wody wykorzystywanej w rolnictwie,
- zakup zbiorników na wodę dla potrzeb komunalnych.

Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły

Zgodnie z art. 315 pkt 1) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, jednym z dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Obszar gmin objętych projektem tj. gminy Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy położone są w dorzeczu Wisły w regionie wodnym Górnej Wisły. Najważniejszymi ciekami znajdującymi się w granicach gmin są:

- Busko-Zdrój – Sanica, Bród, Czarna Rzeka w północnej części gminy oraz Maskalis największa rzeka gminy w części południowej,
- Chmielnik – Wschodnia- główna rzeka gminy, której dorzecze obejmuje niemal cały jej obszar, wraz z dopływem Sanicą odwadnia południową i wschodnią część gminy, Morawka wraz z dopływami - odwadniające północną część gminy,
- Gnojno - rzeka Wschodnia i Radna
- Pierzchnica - Pierzchnianka i Czarna.
- Raków - Czarna Staszowska, na obszarze Gminy znajduje się zbiornik wodny Chańcza, który zlokalizowany jest na 36 km rzeki Czarnej Staszowskiej - jest to największy na kielecczyźnie zbiornik wody.
- Szydłów – Czarna Staszowska
- Tuczępy - Wschodnia

Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczonych jest obecnie:

- 2251 JCWP
- 94 JCW podziemnych.

Obszar objęty strategią znajduje się w zasięgu 15 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, których charakterystykę przedstawiono w tabeli poniżej.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Tabela 32 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na obszarze gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy

L.p.	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Położenie	Status	Stan (ogólny)	Stan ekologiczny/chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
1.	RW200011217699	Strumień	Busko-Zdrój	SZCW	Zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 2 Działania renaturyzacyjne. 3 Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Odmulanie zbiornika [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Zbiornik należy odmulić warstwą do 20 cm w perspektywie 10 lat. Sukcesywnie po około 1/3 powierzchni. Wykonywać w okresie od 15 sierpnia do 15 września. (Obszar Natura 2000 Ostoja Szaniecko-Solecka). 4 Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utworzenie strefy buforowej wokół zbiorników postaci użytków zielonych (z wyłączeniem działań dla innych przedmiotów ochrony) [kumak nizinny]. (Obszar Natura 2000 Ostoja Szaniecko-Solecka). 5 Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Zachowanie siedliska gatunku stanowiącego przedmiot ochrony [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Zachowanie powierzchni zbiornika. (Obszar Natura 2000 Ostoja Szaniecko-Solecka). <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 2. Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych/przebudowa budowli poprzecznych na bystrza/innych działań w zakresie zapewnienia drożności. 3. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2	RW20000621689	Maskalis	Busko - Zdrój	SZCW	zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania renaturyzacyjne 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 3. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 4. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. <p>Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 2. Zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek] (działanie obligatoryjne). Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Działanie coroczne. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 3. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy) 4. Utrzymywanie roślinności wynurzanej na stawach (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek].
---	---------------	----------	---------------	------	--------------	---	-----------	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

								<p>Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>5. Utrzymanie kluczowych żerowisk (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Działanie dotyczy w szczególności przedmiotów ochrony: A142, A153, A156, A160 i A162. Utrzymywanie mułu o miąższości nie mniejszej niż 30 cm na co najmniej 25% sumarycznej powierzchni poszczególnych kompleksów stawów rybnych. Szczególnie istotne jest wykonanie tego działania na stawach rybnych w Górkach, na stawach: „Królewski”, „Gliński”, „Hetman”, „Kancelarz” i „Kasztelan”. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>6. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>7. Zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze (działanie obligatoryjne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>8. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

								<p>18. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie siedliska [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w sąsiedztwie zbiorników w grunty o innym przeznaczeniu; odstąpienie od wykonywania prac ziemnych powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, nawożenia, składowania odpadów i zanieczyszczania gleb i wód. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>19. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie siedliska [7230]. Odstąpienie od przekształcania terenu, w szczególności poprzez odstąpienie od makroniwelowania terenu, zalesiania, osuszania lub stałego zalewania. Koszenie z wywiezieniem biomasy co najmniej raz na 3 lata ale nie częściej niż 1 raz w roku. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p>
3	RW200006217649	Rzaska	Busko-Zdrój	SZCW	Zły stan wód	słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Solec-Zdrój w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0520N). 2. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność. 3. Działania renaturyzacyjne. 4. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 5. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych- Modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Solec-Zdrój. <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 2. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

4	RW20001121699	Nida od Czarnej Nidy do ujścia	Busko - Zdrój	NAT	zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe: Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 2. Zaleca się ochronę obszarów źródliskowych, poprzez odstąpienie od zmian ich użytkowania, a w szczególności trwałego wylesiania lub zamiany użytków zielonych w grunty orne, z wyjątkiem realizacji zadań służących ich ochronie i racjonalnemu udostępnieniu turystycznemu. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 3. Zaleca się odstąpienie od działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach, jak też w obszarach parowód, dolin rzecznych i strefach źródliskowych cieków. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 4. Zaleca się oparcie gospodarki rybackiej na aktualnym rozpoznaniu składu taksonomicznego oraz bazy pokarmowej ryb. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 5. Zaleca się opracowanie bilansu wodno-gospodarczego dla zlewni, w których prowadzona jest stawowa gospodarka rybacka. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 6. Zaleca się pozostawianie stałych i okresowych oczek wodnych oraz terenów podmokłych. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 7. Zaleca się przyspieszenie budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, w tym: a) podłączenie do oczyszczalni ścieków wszelkich nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, w tym turystycznych i mieszkalnych, b) uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych dotychczas systemem kanalizacji sanitarnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 8. Zaleca się utrzymanie naturalnego kształtu i przebiegu koryt wszystkich cieków w granicach Parku, z wyjątkiem sytuacji wynikających z odrębnych przepisów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).
---	---------------	--------------------------------	---------------	-----	--------------	--	-----------	---

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

								<p>Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>17. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>18. Utrzymanie kluczowych żerowisk (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Działanie dotyczy w szczególności przedmiotów ochrony: A142, A153, A156, A160 i A162. Utrzymywanie mułu o miąższości nie mniejszej niż 30 cm na co najmniej 25% sumarycznej powierzchni poszczególnych kompleksów stawów rybnych. Szczególnie istotne jest wykonanie tego działania na stawach rybnych w Górkach, na stawach: „Królewski”, „Gliniak”, „Hetman”, „Kancierz” i „Kasztelan”. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>19. Zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze (działanie obligatoryjne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>20. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiowego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5;</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

								<p>11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy).</p> <p>21. Utrzymywanie roślinności wynurzonej na stawach (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów, pozostawienie istniejących wysp z szuwarem. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy)</p> <p>22. Modernizacja części osadowej oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji łączna w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0340).</p> <p>23. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Marzysz w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0360).</p> <p>24. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Wiślica w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0470N).</p> <p>25. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie do ustanawianych PZO/PO działań mających na celu redukcję dopływu zanieczyszczeń. Zalecane w sytuacji stwierdzenia ryzyka presji rzutów oraz znaczącej presji na elementy fizykochemiczne dla realizacji celów środowiskowych obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk i gatunków w zakresie kryterium: dopływ zanieczyszczeń (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka).</p> <p>26. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań ograniczających negatywny wpływ obiektów piętrzących na cele środowiskowe wynikające z wymagań dla obszarów chronionych w zakresie dobrego stanu hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska, obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka).</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	---

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

										<p>27. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Nadnidziański Park Krajobrazowy).</p> <p>28. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka).</p> <p>29. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Kozubowski Park Krajobrazowy).</p> <p>30. Prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem.</p> <p>31. Odmulanie [3260]. Odmulanie koryt cieków. Obszar wdrażania: Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegostawice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491 lub/i w miejscach wskazanych po wykonaniu inwentaryzacji terenowej i uzupełnieniu stanu wiedzy. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>32. Utrzymanie siedliska [3150]. Odstąpienie od makroniwelowania terenu, zasypywania oraz osuszania. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>33. Odmulanie [3150] raz na 3 lata w okresie jesiennym (X – XI) około 30 % danego zbiornika - za każdym razem na innej powierzchni. Wybrane ze zbiorników namuły wywieźć. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

							<p>34. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3150]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>35. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3260]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. Działanie ciągłe, pomiędzy 16 października a końcem lutego; Nie rzadziej niż raz na 3 lata. Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegostawice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>36. Utrzymanie siedliska [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w sąsiedztwie zbiorników w grunty o innym przeznaczeniu; odstąpienie od wykonywania prac ziemnych powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, nawożenia, składowania odpadów i zanieczyszczania gleb i wód. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>37. Utrzymanie siedliska [7230]. Odstąpienie od przekształcania terenu, w szczególności poprzez odstąpienie od makroniwelowania terenu, zalesiania, osuszania lub stałego zalewania. Koszenie z wywiezieniem biomasy co najmniej raz na 3 lata ale nie częściej niż 1 raz w roku. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP2. Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów - udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida i Brzeźnica.3. Przywróceniu drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów, poprzez udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida umożliwiając dwukierunkową migrację organizmów wodnych przez istniejące obiekty hydrotechniczne, przy zastosowaniu rozwiązań „bliskich naturze”.4. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.5. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP6. Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy
--	--	--	--	--	--	--	---

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

5	RW2000062178849	Sanica	Busko-Zdrój, Gnojno, Chmielnik, Tuczępy	SZCW	Brak danych	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP), stan chemiczny brak danych	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania renaturyzacyjne 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 3. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 4. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność 5. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 6. Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie cieką przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMŚ. 7. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. <p>Działania Uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami 2. Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych
---	-----------------	--------	--	------	----------------	---	-----------	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

6	RW200006216549	Struga Podłęska	Busko-Zdrój, Chmielnik	SZCW	zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe: Działania renaturyzacyjne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 3. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 4. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 5. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność 6. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 7. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych- Utrzymanie siedliska [3150]. Odstąpienie od makroniwelowania terenu, zasypywania oraz osuszania. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 8. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie siedliska [7230]. Odstąpienie od przekształcania terenu, w szczególności poprzez odstąpienie od makroniwelowania terenu, zalesiania, osuszania lub stałego zalewania. Koszenie z wywiezieniem biomasy co najmniej raz na 3 lata ale nie częściej niż 1 raz w roku. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 9. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie siedliska [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w sąsiedztwie zbiorników w grunty o innym przeznaczeniu; odstąpienie od wykonywania prac ziemnych powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, nawożenia, składowania odpadów i zanieczyszczenia gleb i wód. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 10. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3150]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10
---	----------------	-----------------	---------------------------	------	-----------------	---	-----------	--

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

								<p>m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>11. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Odmulanie [3150] raz na 3 lata w okresie jesiennym (X – XI) około 30 % danego zbiornika - za każdym razem na innej powierzchni. Wybrane ze zbiorników namuły wywieźć. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska).</p> <p>Działania uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 2. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami
7	RW200006217889	Wschodnia	Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy, Chmielnik. Pierzchnica, Szydłów	SZCW	zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania renaturyzacyjne 2. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Przebudowa urządzeń kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji Chmielnik. 3. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Rozbudowa urządzeń kanalizacji sanitarnej na terenie aglomeracji Chmielnik. 4. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Oleśnica w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0370). 5. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie Aglomeracji Oleśnica. <p>Działania Uzupełniające:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

8	RW2000062165349	Stara Nida	Busko	NAT	Zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 2. Działania renaturyzacyjne 3. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 4. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 5. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych- Utrzymanie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci użytków zielonych (działanie fakultatywne) [3140]. Przekształcenie charakteru szaty roślinnej w kierunku zbiorowiska murawowego na szerokości min. 10 m od granic zbiornika. (Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany). 6. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie siedliska [3150]. Odstąpienie od makroniwelowania terenu, zasypywania oraz osuszania. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 7. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Odmulanie [3150] raz na 3 lata w okresie jesiennym (X – XI) około 30 % danego zbiornika - za każdym razem na innej powierzchni. Wybrane ze zbiorników namuły wywieźć. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 8. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3150]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 9. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych – Odmulanie zbiornika (działanie fakultatywne)[traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Zbiornik należy odmulić w perspektywie 10 lat. Sukcesywnie po około 1/3 powierzchni. Wykonywać w okresie jesiennozimowym. W przypadku stwierdzenia zimowania żaby trawnej odmulanie zastosować tylko w przypadku całkowitego wyschnięcia zbiornika. Obręb Gartatowice: 659/4; 660/2. (Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany) 10. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Pogłębienie zbiornika (działanie fakultatywne) [traszka
---	-----------------	------------	-------	-----	--------------	--	-----------	--

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

								grzebieniasta, kumak nizinny]. Pogłębienie zbiornika i usunięcie trzciny z wywiezieniem biomasy. Wykonanie w okresie jesienno-zimowym. Obręb Sędziejowice: 1037; 330; 331. (Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany). 11. Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych - Utrzymanie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci użytków zielonych (działanie fakultatywne) [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Utrzymanie stref buforowych poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w grunty o innym przeznaczeniu, w tym pola uprawne, odstąpienie od zabudowy, wykonywania prac ziemnych powodujących. Obręb Gartatowice 442; 625; 649/2; 649/3; 649/6; 649/8; 653/1; 659/2; 659/3; 659/4; 660/2; 921/1; 922/1 Obręb Samostrzałów: 254/1; 254/2; 255; 257; 266/3 Obręb Sędziejowice: 340; 375; 397-401; 409; 411; 415; 416; 452; 457-461; 470; 471/2; 496-498; 614; 615; 679; 781/3. (Obszar Natura 2000 Ostoja Stawiany). Działania uzupełniające: 1. Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy
9	RW2000062164389	Pierzchnianka	Pierzchnica	NAT	Zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	Działania podstawowe: 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włośienicznikowych, wylewy Q50). 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.
10	RW200023217839	Zb. Chańcza	Raków Szydłów	SZCW	Zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

11	RW2000062178329	Łagowianka	Raków	NAT	Zły stan wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta- Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy). 3. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta- Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Jeleniowski Park Krajobrazowy). 4. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Jeleniowska). 5. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność
----	-----------------	------------	-------	-----	--------------	--	-----------	--

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

								6. Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie ciekłu przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMŚ. Działania uzupełniające: 1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 2. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami 3. Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych
12	RW20000621789	Czarna od zb. Chańcza do ujścia	Raków Szydłów	SZCW	Zły stan wód	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	Działania podstawowe: 1. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Rytwiany. 2. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Połaniec w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0140) 3. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie miasta Staszów. 4. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Wykonanie odcinka sieci kanalizacyjnej w ul. Koziej w Połańcu. 5. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Rytwiany. 6. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych --Wykonanie bajpasów omijających ul. Krakowską i Rynek w Połańcu. 7. Działania renaturyzacyjne 8. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 9. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. Działania uzupełniające; 1. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

13	RW200006217839	Czarna do zb. Chańcza	Pierzchnica, Raków, Szydłów	NAT	Zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	niezagrożona	<p>Działania podstawowe: Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zastosowanie małej retencji poprzez wykonanie faszynowych spiętrzeń strumieni. (rez. Białe Ługi). 2. Wykonanie zastawek [7110]. Ilość zastawek od 2 do 8 w zależności od uwarunkowań terenowych; Zastawka powinna składać się z dwóch ścianek szczelnych, drewnianych oddalonych od siebie o ok. 1 – 1,5 m, z narzutem kamiennym pomiędzy. Rzeka Czarna Staszowska. (Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie). 3. Ekspertyza hydrologiczna [7110]. Ekspertyza ocena stosunków hydrologicznych w rezerwacie Białe Ługi pod kątem stanu zachowania przedmiotów ochrony. Rezerwat Białe Ługi. Do 5 lat od wejścia w życie zarządzenia. (Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie) 4. Utrzymanie strefy bogatej roślinności brzegowej, utrzymanie koryt rzek w stanie zbliżonym do naturalnego (trzępła zielona). rzeki Czarna Staszowska i Belnianka. Działanie coroczne. (Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie). 5. Zachowanie siedliska gatunku stanowiącego przedmiot ochrony (działanie obligatoryjne) [zalotka większa]. Obręb Cisów: 355; 357; 358/1; 358/2; 358/3; 358/4; 361; 362; 363; 364; 365; 366; 368; 369; 370; 371; 372; 373; 374; 375; 376; 377; 378; 379; 380; 381; 382; 383; 384; 385; 386; 387; 388; 389; 390; 391; 392; 394; 395; 397; 437/1; Nadleśnictwo Daleszyce, Obręb Daleszyce: 117-m; 132-a, Obręb Kranów: 4538; 4537; 472; 4539; Nadleśnictwo Daleszyce, Obręb Marzysz: 98-h; 98-f; 98-d; 98-c; 98-b. (Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie). 6. Utrzymanie strefy buforowej (działanie fakultatywne). Zachowanie szuwarów na siedlisku [zalotka większa] i w kilku dużych kępach wokół niego. Obręb Cisów: 355; 357; 358/1; 358/2; 358/3; 358/4; 361; 362; 363; 364; 365; 366; 368; 369; 370; 371; 372; 373; 374; 375; 376; 377; 378; 379; 380; 381; 382; 383; 384; 385; 386; 387; 388; 389; 390; 391; 392; 394; 395; 397; 437/1; Nadleśnictwo Daleszyce, Obręb Daleszyce: 117-m; 132-a, Obręb Kranów: 4538; 4537; 472; 4539; Nadleśnictwo Daleszyce, Obręb Marzysz: 98-h; 98-f; 98-d; 98-c; 98-b. (Obszar Natura 2000 Lasy Cisowsko-Orłowińskie)
----	----------------	-----------------------	--------------------------------	-----	-----------------	---	--------------	--

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

14	RW200006219469	Kacanka	Raków	NAT	Zły stan wód	słaby stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta- rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Kras Staszowski). 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta - rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów). 3. Realizacja KPOŚK - Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Bogoria poprzez przebudowę sieci kanalizacyjnej. 4. Realizacja KPOŚK - Budowa indywidualnych systemów oczyszczania na terenie Gminy Bogoria 5. Realizacja KPOŚK - Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Bogoria w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0440N). 6. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. <p>Działania uzupełniające;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 2. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 3. Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych/przebudowa budowli poprzecznych na bystrza/innych działań w zakresie zapewnienia drożności.
----	----------------	---------	-------	-----	--------------	--	-----------	---

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

15	RW20000621649	Czarna Nida od Morawki do ujścia	Chmielnik, Pierzchnica	NAT	Zły stan wód	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	zagrożona	<p>Działania podstawowe: Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaleca się przyspieszenie budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) podłączenie do oczyszczalni ścieków wszelkich nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, w tym turystycznych i mieszkalnych, b) uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych dotychczas systemem kanalizacji sanitarnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 2. Zaleca się utrzymanie naturalnego kształtu i przebiegu koryt wszystkich cieków w granicach Parku, z wyjątkiem sytuacji wynikających z odrębnych przepisów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 3. Zaleca się utrzymywanie, przez niezbędne zarybienia, stałego poziomu liczebności gatunków ryb szczególnie eksploatowanych przez wędkarzy, a także wykazujących regres stanu z innych powodów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 4. Zaleca się uwzględnienie w gospodarce rybackiej potrzeb ochrony gatunków rzadkich, zagrożonych i chronionych oraz objętych lokalnymi i krajowymi programami ochrony czynnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 5. Zaleca się w strefach intensywnego spływu powierzchniowego, pozostawienie lub tworzenie wzdłuż cieków i zbiorników wodnych, co najmniej 5. metrowego pasa trzcinowisk, zadrzewień i zakrzaczeń tworzących naturalną strefę buforową. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 6. Zaleca się wprowadzenie zakazu zarybiania wód Parku obcymi geograficznie gatunkami ryb, a w przypadku stwierdzenia sukcesywne ich eliminowanie. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 7. Zachowanie siedliska przyrodniczego stanowiącego przedmiot ochrony [91D0]. Zapobieganie skutkowi polegającemu na zmianie stosunków wodnych. (Obszar Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie). 8. Zaleca się ochronę obszarów źródliskowych, poprzez odstąpienie od zmian ich użytkowania, a w szczególności trwałego wylesiania lub zamiany użytków zielonych w grunty orne, z wyjątkiem realizacji zadań służących ich ochronie i racjonalnemu udostępnieniu turystycznemu. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 9. Zaleca się odstąpienie od działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach, jak też w obszarach parowód, dolin rzecznych i strefach źródliskowych cieków. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).
----	---------------	----------------------------------	---------------------------	-----	-----------------	---	-----------	---

*Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030*

								<ol style="list-style-type: none">10. Zaleca się oparcie gospodarki rybackiej na aktualnym rozpoznaniu składu taksonomicznego oraz bazy pokarmowej ryb. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).11. Zaleca się opracowanie bilansu wodno-gospodarczego dla zlewni, w których prowadzona jest stawowa gospodarka rybacka. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).12. Zaleca się pozostawianie stałych i okresowych oczek wodnych oraz terenów podmokłych. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy).13. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.14. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.15. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.16. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń.17. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej w gminie Morawica.18. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Modernizacja i modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w aglomeracji Morawica w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni ścieków: PLSW0090).19. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność20. Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin. <p>Działania uzupełniające;</p> <ol style="list-style-type: none">1. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.2. Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb.3. Przywrócenie ciągłości morfologicznej rzek: Czarna Nida, Belnianka, Lubrzanka i Warkocz, woj. Świętokrzyskie4. Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb.5. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 100 (GW2000100), 115 (GW2000115), 101 (GW2000101), 116 (GW2000116)

Tabela 33 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych występujących na obszarze gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy

KOD JCWPd	numer JCWPd	Położenie	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona /niezagrożona)	Działania
GW2000100	100	Busko-Zdrój, Chmielnik	dobry	niezagrożona	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.
GW2000115	115	Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy, Chmielnik, Pierzchnica, Raków, Szydłów	dobry	niezagrożona	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. <ul style="list-style-type: none"> • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.
GW2000101	101	Chmielnik, Pierzchnica	dobry	zagrożona ilościowo	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: <ol style="list-style-type: none"> 1. ograniczenie zużycia wody w rolnictwie 2. ograniczenie zużycia wody w przemyśle 3. opracowanie dodatku do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych 4. weryfikacja zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych ustalonych na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych wykonanych przed 2004 r. 5. dodatkowy przegląd udzielonych pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych 6. weryfikacja zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych
GW2000116	116	Raków	dobry	niezagrożona	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

14 z 15 jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gmin objętych strategią charakteryzuje się **złym stanem wód** (w przypadku jednej JCWP brak jest danych do określenia stanu). Działania jakie wskazano do realizacji to m.in.: realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, działania renaturyzacyjne, rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50), kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność.

Na podstawie informacji zawartych w kartach informacyjnych o JCWPd stwierdzono, iż wszystkie znajdujące się na obszarze realizacji strategii JCWPd oznacza się stanem ogólnym dobrym.

Analizowany obszar znajduje się w zasięgu udokumentowanego obszaru ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) 409 Niecka Miechowska (część SE).

„Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030” jest zgodna z ustaleniami zawartymi w „Planie Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły”, które zostały uwzględnione m.in. w ramach celu strategicznego nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia, działanie 2 Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałania klęskom żywiołowym. W zakresie projektów wskazano m.in.:

- budowę i/lub modernizację zbiorników retencyjnych wraz infrastrukturą rekreacyjną,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- budowę i/lub modernizację kanalizacji deszczowej,
- tworzenie punktów poboru wody wykorzystywanej w rolnictwie,
- zakup zbiorników na wodę dla potrzeb komunalnych

Komplementarność wykazano także w ramach celu strategicznego nr 2. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców, działanie 4 Zwiększenie ilości oraz jakości infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Zakres projektów obejmuje m.in.:

- budowę i/lub modernizację ujęć wody,
- budowę i/lub modernizację sieci wodociągowej,
- budowę i/lub modernizację infrastruktury do dystrybucji, uzdatniania i magazynowania wody,
- budowę i/lub modernizację kanalizacji sanitarnej,
- budowę i/lub modernizację oczyszczalni ścieków,
- budowę indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- monitorowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- zakup wozów asenizacyjnych oraz inne doposażenie zakładów gospodarki komunalnej

W/w cele i działania ujęte w niniejszej Strategii Ponadlokalnej przyczynią się do realizacji celów środowiskowych w gospodarowaniu wodami jakimi są ochrona, poprawa oraz osiągnięcie co najmniej dobrego stanu/potencjału części wód. Pod pojęciem celów środowiskowych rozumie się osiągnięcie i utrzymanie:

- co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych,
- co najmniej dobrego stanu wód podziemnych,
- norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione,

- a także zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od wód zależnych.

Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju⁸

aPWŚK jest jednym z dokumentów planistycznych opracowywanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych wskazanych w artykule 4 RDW, tj.:

- niepogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m. in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie),
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 jest zgodna z założeniami aPWŚK, które zostały uwzględnione m.in. w ramach celów strategicznych nr 2 i 3.

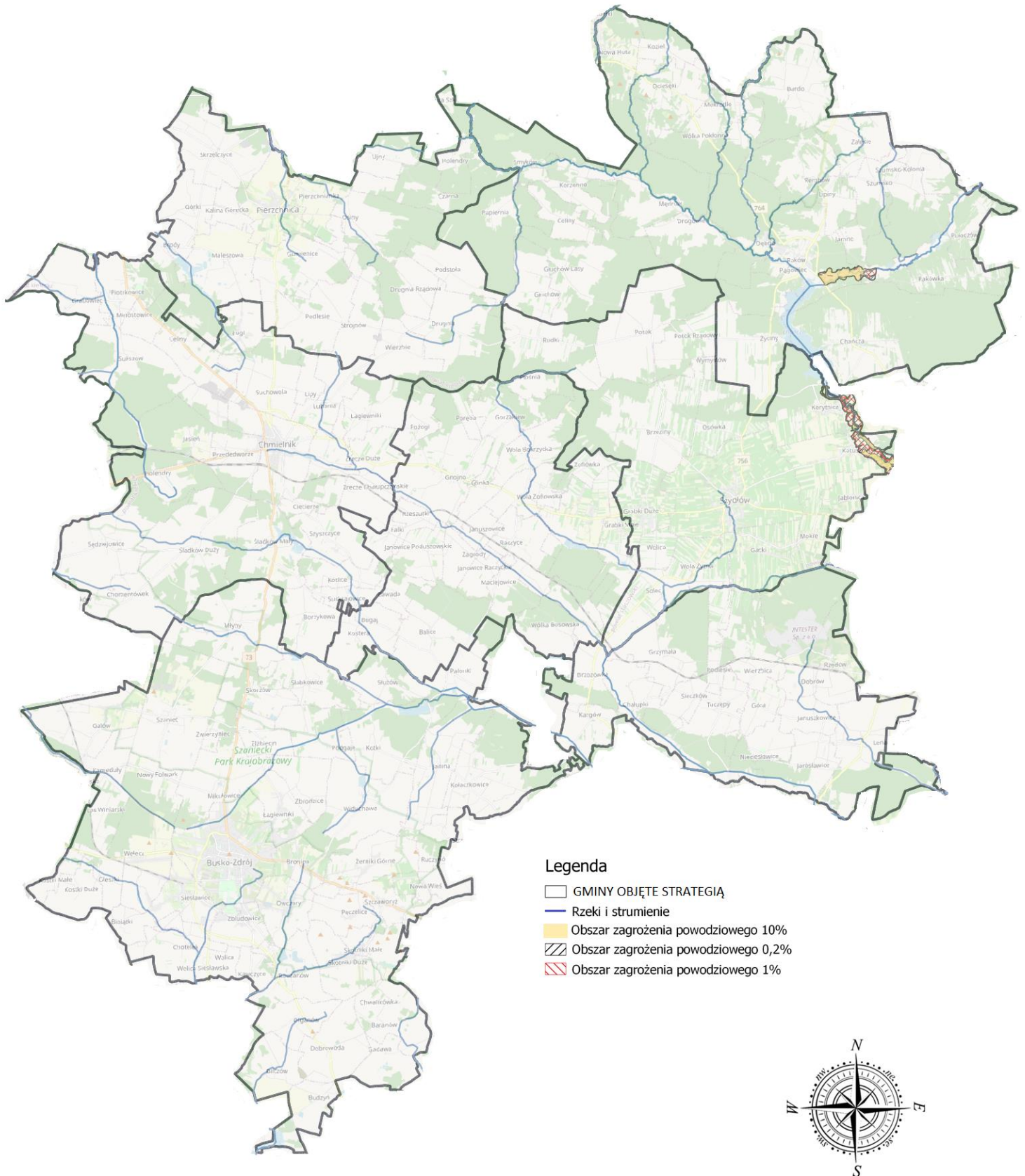
Ryzyko powodziowe

Analizując dostępne na stronie Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie mapy przedstawiające obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%. Na tej podstawie stwierdzono, iż na obszarze 2 gmin Raków i Szydłów występuje ryzyko zagrożenia powodzią. Na pozostałym terenie objętym strategią tj. Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica i Tuczępy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

⁸ Źródło: Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Mapa 25 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gmin objętych strategią

Źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

Zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP: DZ.U. z 2016r. poz 1841) zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. *Prawo wodne* w granicach gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy nie wskazano konieczność realizacji żadnych zadań.

Spis rycin

Ryc. 1. Schemat organizacyjny wdrażania Strategii Ponadlokalnej Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy..... 69

Spis map

Mapa 1 Obszar partnerstwa „Na Szlaku”	10
Mapa 2 Natężenie procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na gminy objęte Porozumieniem partnerskim ...	11
Mapa 3 Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług w województwie świętokrzyskim	20
Mapa 4. Kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	30
Mapa 5 Obszary chronione na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy	32
Mapa 6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny	73
Mapa 7 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – gospodarowanie przestrzenią	74
Mapa 8 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska.....	75
Mapa 9 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja	76
Mapa 10 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka	76
Mapa 11 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne	78
Mapa 12 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy	79
Mapa 13 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – planowane działania	80
Mapa 14 Fragment mapy „UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO – SYNTEZA” dla Gminy Chmielnik z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego.....	83
Mapa 14 Fragment mapy „KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ – SYNTEZA” dla Gminy Chmielnik z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego	84
Mapa 15 Obszar gmin o gorszym dostępie do usług	85
Mapa 16 Mapa „Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń” (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego)	86
Mapa 17 Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	87
Mapa 18. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	88
Mapa 19 OSI Kielecki Obszar Funkcjonalny	90
Mapa 20 OSI MOF Miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	91
Mapa 21 OSI Obszar uzdrowiskowy	92
Mapa 22 Planowane trasy rowerowe w Województwie Świętokrzyskim (przebieg korytarzowy)	95
Mapa 23 Mapa łącznego zagrożenia suszą (1987-2018) suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych	131
Mapa 24 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gmin objętych strategią.....	159

Spis tabel

Tabela 1. Skład partnerstwa – powierzchnia i ludność poszczególnych gmin porozumienia wg stanu na 31.12.2021r.	9
Tabela 2. Porównanie łącznej liczby mieszkańców gmin objętych Strategią z powiatami województwa świętokrzyskiego na 31.12.2021 r.	9
Tabela 3 Liczba mieszkańców gmin objętych Strategią	12
Tabela 4 Przyrost naturalny na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Szydłów, Raków, Tuczępy w latach 2012-2021.....	13
Tabela 5 Ludność w wieku 65+ na terenie gmin objętych porozumieniem w okresie 2011-2021	13
Tabela 6 Liczba placówek oświatowych w roku szkolnym 2020/2021 oraz zmiana ich ilości na przestrzeni 10 lat	14
Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez samorządy w latach szkolnych 2011/2012 i 2020/2021	15
Tabela 8 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią na koniec 2021r.	17
Tabela 9 Dane dotyczące mieszkalnictwa na terenie gmin objętych Strategią wg stanu na koniec 2015r. i 2020r.	18
Tabela 10 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2021r. na terenie powiatów buskiego, kieleckiego i staszowskiego	19
Tabela 11 Główne przyczyny zgonów na terenie danej gminy w 2020r. (w%)	20
Tabela 12 Złoża surowców mineralnych zlokalizowane na terenie gmin objętych Strategią	21
Tabela 13 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych na terenie gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy w latach 2015-2021	22
Tabela 14 Procentowy udział firm zatrudniających do 9 pracowników na tle wszystkich przedsiębiorstw w poszczególnych gminach objętych Strategią w latach 2015-2021	22
Tabela 15 Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności na koniec 2021r.	23
Tabela 16 Wzrost ilości liczby przedsiębiorstw w poszczególnych gminach na koniec 2015 i 2021r.	23
Tabela 17 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach na obszarze objętym Strategią.....	24
Tabela 18 Zasoby partnerstwa w podziale na rodzaje turystyki	28
Tabela 19 Powierzchnia obszarów chronionych do powierzchni gmin objętych Strategią	31
Tabela 20 Informacje nt. infrastruktury wod-kan na terenie gmin objętych Strategią na koniec 2021r.	36
Tabela 21 Procent mieszkańców gmin objętych porozumieniem korzystających z infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na koniec 2021r.	36
Tabela 22 Analiza SWOT obszaru objętego Strategią	37
Tabela 23 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 1	47
Tabela 24 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 2	49
Tabela 25 Kluczowe wskaźniki dla celu strategicznego nr 3	50
Tabela 26 Skład i zadania Rady Porozumienia	69
Tabela 27. Skład i zadania Zespołu Operacyjnego	70
Tabela 28 Gminy objęte Strategią w ramach OSI ujętych w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+”	88
Tabela 29. Wskaźniki monitorowania Strategii Ponadlokalnej	99
Tabela 30 Proces monitorowania i oceny skuteczności realizacji Strategii.....	106
Tabela 31 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii.	121
Tabela 32 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na obszarze gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy	134
Tabela 33 Charakterystyka Jednolitych Części Wód Podziemnych występujących na obszarze gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy	156

Załącznik nr 1 Wykaz przedsięwzięć

L.p.	Wyszczególnienie	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
------	------------------	------------------------------------	---	----------------------

Cel strategiczny nr 1
Wsparcie przedsiębiorców i tworzenie warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc pracy

	1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
1.	Poprawa jakości powietrza poprzez działania w obszarze zrównoważonej mobilności, dostępności komunikacyjnej poprzez m.in. budowę parkingów wielopoziomowych, stworzenie Centrum Komunikacyjnego w Busku-Zdroju	50 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
2.	Budowa ulicy łączącej ul. Ceglana w Busku-Zdroju z ul. Korczyńską w Zbludowicach wraz z budową ronda	9 800 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
3.	Rozbudowa i budowa ul. Ogrodowej w Busku-Zdroju	8 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
4.	Przebudowa ul. Grotta w Busku-Zdroju wraz z wykonaniem ścieżki rowerowej	15 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
5.	Budowa ulicy łączącej ulicę Młyńską z ul. Promyk w Busku-Zdroju	3 400 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
6.	Budowa ulicy Przemysłowej w Busku-Zdroju	10 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
7.	Budowa ulicy łączącej ulicę Solankową z ulicą Starkiewiczza w Busku-Zdroju	12 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
8.	Przebudowa ul. Zachodniej w Busku-Zdroju	6 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

9.	Modernizacja dróg gminnych na obszarach wiejskich Gminy Busko-Zdrój oraz modernizacja ciągów pieszych na terenie miasta	20 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
10.	Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Piotrkowice (ul. Graniczna, ul. Kraśnik, ul. Lipki) i w miejscowości Grabowiec (gm. Chmielnik)	10 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
11.	Przebudowa dróg gminnych na terenie miasta: ul. Przemysłowa, ul. Jaworowa w Chmielniku	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
12.	Przebudowa dróg powiatowych na terenie miasta: ul. Konopnicka, Mrucza, Kielecka, Lubańska w Chmielniku	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
13.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego wraz z parkingiem Park&Ride na terenie Gminy Chmielnik	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
14.	Budowa obwodnicy Chmielnika w ciągu drogi krajowej nr 73	35 000 000 zł	środki zewnętrzne	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad / Gmina Chmielnik
15.	Modernizacja dróg gminnych na obszarach wiejskich gminy Chmielnik (część dróg wymaga modernizacji w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, przejść dla pieszych, budowy oświetlenia)	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
16.	Budowa, przebudowa, rozbudowa i/lub modernizacja dróg gminnych	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
17.	Remont dróg tłuczniowo-żwirowych, rozbudowa dróg dojazdowych do pól na terenie Gminy Gnojno	1 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
18.	Budowa i/lub przebudowa/modernizacja chodników (ciągów pieszo-jezdnych) oraz przejść dla pieszych na terenie Gminy Gnojno	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
19.	Przebudowa dróg powiatowych: Raków i Wola Wąkopna	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
20.	Modernizacja/remont/przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych na terenie całej gminy Raków (część dróg wymaga modernizacji, w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników, wykonania poboczy, przejść dla pieszych)	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

21.	Modernizacja/remont/przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych na terenie gminy Szydłów – Szydłów ul. Targowa, ul. Górki, Szydłów - Nad Górkami, Jabłonica – przez wieś, Jabłonica-Borki, Solec-Wola Podleśna przez wieś, Grabki Duże (część dróg wymaga modernizacji, w tym wymiany nawierzchni, budowy chodników lub wykonania poboczy, przejść dla pieszych czy budowy oświetlenia)	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów
22.	Remont lub budowa obiektu mostowego w Kotuszowie	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów

2. TWORZENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
23.	Utworzenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy Chmielnik (ul. Dygasińskiego)	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
24.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie miasta Pierzchnica	200 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Pierzchnica
25.	Stworzenie nowych terenów inwestycyjnych w Szydłowie	3 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów

3. CENTRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – TWORZENIE I ROZWÓJ		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
26.	Stworzenie centrum obsługi przedsiębiorcy i inwestora (inkubatora przedsiębiorczości) na obszarze Strategii	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój

4. WSPARCIE DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ I POZAROLNICZEJ		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
27.	Wsparcie organizacji i edukacji w zakresie produkcji i przetwórstwa rolno - spożywczego	100 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

28.	Wzrost przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców Gminy Gnojno	100 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
-----	--	------------	-------------------------------------	--------------

Cel strategiczny nr 2
Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla mieszkańców

	1. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA REKREACYJNO-SPORTOWA	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
29.	Rozwój infrastruktury sportowej przy placówkach oświatowych, w tym: m.in. - remont sali gimnastycznej przy PSP nr 3 w Busku-Zdroju, - budowę sal gimnastycznych przy PSP nr 1, 2 w Busku Zdroju oraz w m. Szaniec, - przebudowę boiska przy PSP nr 3 w Busku -Zdroju	35 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
30.	Przebudowa, rozbudowa Pływalni Miejskiej w Busku-Zdroju	6 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
31.	Budowa przyszkolnej sali gimnastycznej dla potrzeb Samorządowego Przedszkola i Szkoły Podstawowej w Chmielniku - filia w Suchowoli	3 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
32.	Budowa wielofunkcyjnego boiska przyszkolnego - Szkoła Podstawowa w Chmielniku - filia w Suchowoli	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
33.	Rekultywacja z budową systemu odwodnienia ogólnodostępnego boiska do piłki nożnej na ul. Dygasińskiego w Chmielniku (z zastosowaniem nawodnienia z wykorzystaniem wód opadowych)	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
34.	Utworzenie dodatkowej plaży po drugiej stronie zbiornika Andrzejówka w Chmielniku	1 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
35.	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenu wokół zbiornika w Skadli z zachowaniem obszarów cennych przyrodniczo	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

36.	Poprawa estetyki i funkcjonalności centrum gmin i poszczególnych miejscowości (uporządkowanie, odwodnienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych)	4 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
37.	Stworzenie funkcjonalnej przestrzeni publicznej, służącej integracji i aktywności społecznej mieszkańców gminy Gnojno	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
38.	Zagospodarowanie terenu wokół trzech zbiorników wodnych w Gminie Pierzchnica	1 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Pierzchnica
39.	Modernizacja boisk przyszkolnych w miejscowościach Bardo, Ociesęki, Raków oraz Szumsko	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
40.	Budowa boiska sportowego przy budynku Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Rakowie	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
41.	Zagospodarowanie turystyczne wokół zbiornika Chańcza	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
42.	Budowa przyszkolnej infrastruktury sportowej w Gminie Szydłów	10 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów
43.	Budowa wielofunkcyjnego obiektu sportowego na terenie gminy Szydłów	7 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów
44.	Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Tuczępach	5 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
45.	Modernizacja lub rozbudowa boiska „Orlik” w miejscowości Tuczępy	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
46.	Budowa stadionu lekkoatletycznego na terenie gminy Tuczępy	1 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
47.	Modernizacja boiska przyszkolnego w Nizinach	500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
48.	Adaptacja terenu byłego zbiornika przeciwpowodziowego na cele społeczno-kulturalne (m.in. plac zabaw, skate-park, itp.) w Nizinach	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
49.	Modernizacja istniejących placów zabaw oraz budowa nowych placów zabaw	600 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

2. WSPÓLNA OFERTA KULTURALNO-HISTORYCZNA		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
50.	Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego gmin objętych Strategią poprzez rozbudowę/przebudowę/remont obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków	60 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Wszystkie gminy objęte Strategią
51.	Organizacja wspólnej imprezy promocyjno-integracyjnej dla obszaru gmin objętych Strategią	3 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Wszystkie gminy objęte Strategią
52.	Rewitalizacja gminnych budynków na terenie miasta Busko-Zdrój z nadaniem im nowej funkcji m.in. Centrum Nauki o Wodzie i Siarce z wieżą widokową na Górcie w Buku-Zdroju	50 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
53.	Budowa i wyposażenie świetlic wiejskich na terenie gminy Busko-Zdrój	6 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
54.	Przebudowa Buskiego Samorządowego Centrum Kultury pod kątem możliwości poszerzenia jego działalności (Zdrój Kultury)	50 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
55.	Budowa i wyposażenie świetlic wiejskich/ ośrodków kultury regionalnej w miejscowościach Minostowice oraz Zrecze Duże	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
56.	Budowa i/lub modernizacja (przebudowa, rozbudowa, nadbudowa) i doposażenie obiektów kultury typu: biblioteki, świetlice, domy ludowe i budynki remiz Ochotniczych Straży Pożarnych na cele społeczno-kulturalne	3 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
57.	Aktywizacja i wzmacnianie więzi społecznych i gospodarczych mieszkańców zdegradowanego obszaru	300 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
58.	Budowa nowych i remontowych istniejących obiektów służących aktywizacji mieszkańców Gminy Gnojno	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
59.	Adaptacja poddasza budynku szkoły w Pierzchnicy na potrzeby działalności kulturalnej	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Pierzchnica
60.	Remont strażnic OSP/świetlic wiejskich i ich doposażenie na terenie Gminy Raków	3 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

61.	Budowa, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich na terenie Gminy Raków	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
62.	Rewitalizacja cmentarzy na terenie gminy Raków	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
63.	Modernizacja lub adaptacja budynków po zlikwidowanych szkołach w Jarosławicach i w Kargowie w celu ich zagospodarowania	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
64.	Rewitalizacja zabytkowych cmentarzy w Tuczępach i Kargowie	200 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy
65.	Rewitalizacja zabytkowego parku podworskiego w Nieciesławicach	500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Tuczępy

3. WSPÓLNA OFERTA TURYSTYCZNA W OPARCIU O ZASOBY ENDOGENICZNE		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
66.	Budowa marki "Na Szlaku" poprzez rozbudowę i przebudowę infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz promocję obszaru, w tym rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego, wytyczenie nowych oraz konserwacja istniejących szlaków turystycznych, stworzenie wspólnego produktu turystycznego na obszarze objętym Strategią	20 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Wszystkie gminy objęte Strategią
67.	Budowa /przebudowa infrastruktury turystycznej, w tym m.in.: Budowa pawilonu Domu Zdrojowego II etap	18 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
68.	Stworzenie spójnego systemu ogólnodostępnych ścieżek rowerowych na terenie Miasta Busko-Zdrój	23 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
69.	Przygotowanie i realizacja Busko Sun Festiwal	3 600 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój
70.	Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo poprzez utworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej gminy Busko-Zdrój i Chmielnik o dł. ok. 11 km	20 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Busko-Zdrój/ Gmina Chmielnik

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

71.	Budowa ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych w gminach Chmielnik i Pierzchnica w ramach Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego	15 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik/ Gmina Pierzchnica
72.	Budowa i rozwój tras i szlaków turystycznych odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych i edukacyjnych Gminy Gnojno	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
73.	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Gnojno wraz z infrastrukturą towarzyszącą (Miejsca Odpoczynku Rowerzystów)	2 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Gnojno
74.	Budowa ścieżki rowerowej po terenie byłej Kolejki wąskotorowej na terenie Gminy Raków	3 500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
75.	Oznakowanie szlaków turystycznych na terenie Gminy Raków	100 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
76.	Modernizacja placów zabaw na terenie Gminy Raków	500 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
77.	Organizacja cyklicznej uroczystości religijno-obyczajowej pn. "W dzień św. Tekli ziemniaki będziem piekli"	300 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
78.	Budowa ścieżki rowerowej Szydłów - Zbiornik Chańcza	5 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Szydłów

	4. ZWIĘKSZENIE ILOŚCI ORAZ JAKOŚCI INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
79.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, na terenie gminy Busko-Zdrój	20 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
80.	Rozbudowa / modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Busko-Zdrój	6 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
81.	Przebudowa obiektów wodociągowych ujęcia wody w Zreczu obsługującego części gmin Chmielnik i Busko-Zdrój	25 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój/ Gmina Chmielnik

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

82.	Przebudowa i remont sieci magistrali wodociągowej Chmielnik - Busko-Zdrój	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój/ Gmina Chmielnik
83.	Wzmocnienie potencjału Zakładu Usług Komunalnych w Chmielniku poprzez budowę hali garażowo-magazynowej dla pojazdów obsługi wodociągowo-kanalizacyjnej, zakup pojazdów do obsługi w zakresie gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
84.	Budowa sieci kanalizacyjnej na obszarach poza Aglomeracją Chmielnik (I etap - Sędziejowice, Chomentówek, II etap - Borzykowa, Kotlice, Suskrajowice, Szyszczycy, Ciecierze, III etap - Zrecze Małe, Chałupczańskie, Duże, Łagiewniki	20 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
85.	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Piotrkowicach	4 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
86.	Modernizacja istniejącego ujęcia wody w miejscowości Gorzakiew	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
87.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami obejmująca południową część gminy Gnojno, w tym między innymi w miejscowościach: Balice, Bugaj, Kostera, Zawada oraz południowo-wschodnią część gminy; w tym między innymi w miejscowościach: Skadla, Raczyce, Maciejowice, Janowice Raczyckie, Zagrody, Janowice Poduszowskie	32 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
88.	Budowa przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gnojno, obejmujące obszary gminy gdzie wskaźnik koncentracji zabudowy czyni niezasadnym ekonomicznie budowę sieci kanalizacyjnych	4 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
89.	Budowa dwóch oczyszczalni ścieków dla południowej i południowo - wschodniej sieci kanalizacji sanitarnej	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
90.	Budowa i modernizacja (przebudowa, rozbudowa) sieci wodociągowej na terenie Gminy Gnojno	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
91.	Budowa ujęcia wody w Skrzelczycach w gminie Pierzchnica	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
92.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Gumienicach	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

93.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, na terenie gminy Raków	19 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
94.	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Raków w miejscowościach Pułaczów, Papiernia	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
95.	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach: Raków, Dębno, Pągowiec	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
96.	Budowa sieci kanalizacyjnej w 23 miejscowościach na terenie Gminy Raków	50 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
97.	Modernizacja i przebudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Chańcza	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
98.	Modernizacja ujęcia wody w miejscowości Pągowiec	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
99.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców Gminy Raków	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
100.	Przebudowa odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Wolica	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
101.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gacki – Gacki Górne, gmina Szydłów	4 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
102.	Modernizacja ujęcia wody w Szydłowie	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
103.	Wymiana urządzeń w celu modernizacji ujęcia wody w Korytnicy	180 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
104.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Gackach	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
105.	Modernizacja i/lub rozbudowa oczyszczalni ścieków w Tuczępach i Kargowie	2 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
106.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Tuczępy	2 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

107.	Budowa oczyszczalni ścieków w Nizinach	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
108.	Budowa lub modernizacja sieci wodociągowej w gminie Tuczępy	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
109.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Tuczępy (m.in. w Nizinach, Januskowicach, Jarosławicach, Kargowie i Tuczępach)	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

	5. WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
110.	Rozbudowa/przebudowa/remont budynków szkół na terenie gmin objętych Strategią wraz z ich wyposażeniem w niezbędne pomoce dydaktyczne	24 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Wszystkie gminy objęte Strategią
111.	Rozbudowa infrastruktury przedszkolnej na terenie miasta Busko-Zdrój	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
112.	Zwiększenie ilości miejsc opieki dla dzieci do lat 3 na terenie miasta Busko-Zdrój poprzez rozbudowę i wyposażenie żłobka gminnego	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
113.	Zajęcia pozalekcyjne, językowe oraz podniesienie kompetencji nauczycieli wraz z opracowaniem i wdrożeniem Programu wsparcia pasji i talentów dla uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Busko-Zdrój	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
114.	Wyrównawcze zajęcia dodatkowe oraz rozwijające umiejętności wśród uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Chmielnik	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
115.	Budowa Samorządowego Przedszkola Nr 2 w Chmielniku	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
116.	Poprawa bezpieczeństwa dzieci oraz polepszenie funkcjonalności i estetyki terenów wokół kompleksów szkolnych na terenie Gminy Gnojno	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
117.	Budowa żłobka wraz z wyposażeniem na terenie Gminy Gnojno	4 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
118.	Remont sal lekcyjnych w Szkołach Podstawowych będących w zarządzie Gminy Gnojno wraz z wyposażeniem	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

119.	Wspieranie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego i organizacja nowych miejsc opieki żłobkowej wraz z modernizacją infrastruktury oraz doposażeniem w sprzęt i materiały dydaktyczne	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
120.	Budowa i wyposażenia żłobka w Gminie Pierzchnica	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
121.	Remont sal lekcyjnych wraz z ich doposażeniem w szkołach podstawowych na terenie Gminy Raków	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
122.	Doposażenie szkół w Gminie Raków w materiały edukacyjne, dydaktyczne i sportowe	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
123.	Zajęcia pozalekcyjne w szkołach podstawowych na terenie Gminy Raków	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
124.	Budowa przedszkola w Szydłowie wraz z jego wyposażeniem	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
125.	Budowa przedszkola w gminie Tuczępy	5 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

6. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
126.	Rewitalizacja Buska-Zdroju	20 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
127.	Rewitalizacja miasta Chmielnik - etap II (wymiana nawierzchni chodników w centrum miasta oraz poprawa wizerunku fontanny miejskiej oraz rewitalizacja Parku Niepodległości w Chmielniku)	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
128.	Rewitalizacja Gnojna poprzez ukształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej, wpływającej na rozwój aktywności społecznej, rekreacji i przedsiębiorczości mieszkańców	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
129.	Stworzenie funkcjonalnej przestrzeni publicznej, służącej integracji i aktywności społecznej mieszkańców Gminy Gnojno (m.in. w m. Balice i Raczyce)	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

130.	Rewitalizacja miejscowości Dębno	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
131.	Poprawa estetyki/funkcjonalności centrum wsi na terenie Gminy Raków	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
132.	Rewitalizacja miasta Szydłów (w tym m.in. rozbudowa z poprawą efektywności energetycznej budynku Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie, zwiększenie ilości zieleni na Rynku w Szydłowie, budowa przyszkolnej infrastruktury sportowej w Gminie Szydłów)	15 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
133.	Wzrost estetyki przestrzeni publicznej poprzez modernizację centrum miejscowości Tuczępy	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

7. ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI W GOSPODAROWANIU ODPADAMI		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
134.	Edukacja ekologiczna w tym programy skierowane dla dzieci w zakresie gospodarki odpadami	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie samorządy objęte Strategią
135.	Zakup i montaż inteligentnych kontenerów śmietnikowych m.in. na największych osiedlach w Mieście Busko-Zdrój, Chmielnik	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój/ Gmina Chmielnik
136.	Rozbudowa/modernizacja Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) wraz z wyposażeniem	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
137.	Przebudowa i wyposażenie 2 punktów zbierania odpadów na osiedlu w Chmielniku przy ulicy Piastów	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
138.	Zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Gminie Gnojno	4 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
139.	Modernizacja istniejącego PSZOK w miejscowości Gnojno	300 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

140.	Doposażenie zakładu komunalnego	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
141.	Zakup wozu asenizacyjnego, ciągnika, doposażenie zakładu komunalnego o system monitorowania sieci wod-kan	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
142.	Budowa PSZOK w gminie Raków	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
143.	Modernizacja istniejącego PSZOK w miejscowości Raków przy ulicy Kościuszki	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
144.	Zakup pojemników do zbiórki odpadów komunalnych dla mieszkańców Gminy Raków	300 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
145.	Unieszkodliwienie wyrobów azbestowych z pokryć dachowych osób fizycznych z terenu Gminy Raków	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
146.	Unieszkodliwienie wyrobów azbestowych z pokryć dachowych osób fizycznych z terenu Gminy Tuczępy	600 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków

Cel strategiczny nr 3. Obszar gmin „Na Szlaku” jest odporny na zmiany klimatu i niespodziewane wydarzenia

1. ZIELONA ENERGIA / ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
147.	Wykorzystanie OZE poprzez montaż instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, instalacji solarnych w gospodarstwach domowych na terenie gmin objętych Strategią	100 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki prywatne mieszkańców	wszystkie JST objęte wsparciem
148.	Wymiana źródeł ciepła wraz z termomodernizacją budynków prywatnych na terenie gmin objętych Strategią	100 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki prywatne mieszkańców	wszystkie JST objęte wsparciem
149.	Transformacja energetyczna Buska-Zdroju - montaż instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Busko-Zdrój	25 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

150.	Budowa i/lub rozbudowa linii napowietrzno-kablowych oświetlenia ulicznego w gm. Busko-Zdrój	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
151.	Poprawa efektywności energetycznej poprzez modernizację miejskiego systemu ciepłowniczego wraz z wykonaniem instalacji wysokosprawnej kogeneracji w Gminie Busko-Zdrój	25 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
152.	Termomodernizacja budynku Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku oraz budynków mieszkalnictwa zbiorowego (gminne budynki mieszkań komunalnych i socjalnych)	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
153.	Montaż instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej w Gminie Chmielnik (Urząd Miasta i Gminy, Szkoła Podstawowa w Chmielniku, filia w Suchowoli)	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
154.	Montaż instalacji OZE lub wysokosprawnej kogeneracji do produkcji energii elektrycznej dla obiektów o dużym zapotrzebowaniu na energię elektryczną, tj. ujęcie wody w Zreczu, oczyszczalnia ścieków w Chmielniku, oczyszczalnia ścieków w Piotrkowicach	6 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
155.	Budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby dostawy energii dla oświetlenia ulicznego w Gminie Chmielnik	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
156.	Termomodernizacja obiektów ZUK w Chmielniku Sp. z o.o. wraz z montażem mikroinstalacji fotowoltaicznych (łączna moc 200 kWp) m.in. kotłownia gazowa przy ul. Piastów, ujęcie wody w Celinach, ujęcie wody w Piotrkowicach, stacje podnoszenia ciśnienia, przepompownie ścieków)	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
157.	Budowa linii ciepłowniczej do osiedlowej kotłowni i szkoły podstawowej w Chmielniku z planowanej instalacji do termicznego przetwarzania odpadów	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
158.	Budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby Gminy Gnojno	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
159.	Głęboka termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków Szkół Podstawowych Gnojnie, w Jarząbkach oraz w Balicach	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
160.	Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej gminy Gnojno	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
161.	Modernizacja istniejącego na terenie gminy Gnojno oświetlenia ulicznego połączona ze zmianą źródła światła na energooszczędne	2 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

162.	Termomodernizacja 2 obiektów użyteczności publicznej w Gminie Pierzchnica	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
163.	Dostawa i montaż instalacji OZE na budynkach stanowiących własność Gminy Raków w miejscowościach: Raków, Ociesęki, Bardo, Chańcza	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
164.	Poprawa jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii na terenie Gminy Raków	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
165.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Raków	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
166.	Budowa brakującego oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Raków	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
167.	Rozbudowa z poprawą efektywności energetycznej budynku Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowie	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
168.	Montaż instalacji fotowoltaicznej na budynkach będących w zarządzie Gminy Tuczępy	1 200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
169.	Termomodernizacja budynków będących w zarządzie Gminy Tuczępy	5 700 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
170.	Termomodernizacja budynków byłych szkół w Kargowie i w Jarosławicach	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy
171.	Modernizacja istniejącego na terenie gminy Tuczępy oświetlenia ulicznego połączonego ze zmianą źródła światła na energooszczędne i montaż latarni hybrydowych	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

2. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI WODY I PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
172.	Rewitalizacja zbiornika retencyjno-rekreacyjnego w m. Radzanów Gmina Busko-Zdrój	5 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
173.	Uporządkowanie gospodarki wodami deszczowymi na terenie miasta Busko-Zdrój z uwzględnieniem małej retencji (w tym m.in. ogrody deszczowe)	10 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

174.	"Busko z klimatem – mała retencja” - planowane działania: 1 Kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz adaptacji terenów zurbanizowanych do zmian klimatu, m.in. przez dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych, rozwój zielonej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi likwidacją miejskich wysp ciepła. 2 Modernizacja/ przebudowa systemu kanalizacji deszczowej na terenie Miasta Busko-Zdrój 3. Budowa zbiorników przeznaczonych do magazynowania wody opadowej, wspomagając bioretencję.	12 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
175.	Odmulenie cieków odprowadzających wodę, remonty przepustów, czyszczenie skarp, grobli i dna roślinności, namułu w stawach na terenie Gminy Gnojno	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
176.	Poprawa jakości systemów wczesnego reagowania i ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych, w tym zakup sprzętu i wyposażenia specjalistycznego dla Ochotniczych Straży Pożarnych	1 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
177.	Doposażenie jednostek OSP z terenu Gminy Raków w sprzęt ratowniczy i wyposażenie osobiste ratowników	1 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Raków
178.	Modernizacja zbiornika retencyjnego w Nizinach w gminie Tuczępy	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

	3. WSPARCIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ I SPOŁECZNEJ	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
179.	Rozwinięcie oferty usług społecznych i zdrowotnych świadczonych na obszarze objętym Strategią	14 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
180.	Adaptacja przestrzeni publicznej do udostępnienia na cele aktywności społeczno-gospodarczej	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
181.	Zakup sprzętu medyczno-rehabilitacyjnego, jego doposażenie i adaptacja pomieszczeń SPZPOZ w Busku-Zdroju	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

182.	Wdrożenie Programu Pokonać bezdomność	8 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
183.	Aktywizacja społeczna Seniorów w Busku-Zdroju, w tym rozwój świetlic środowiskowych	2 600 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
184.	Zdrowi mieszkańcy Buska-Zdroju poprzez działania profilaktyczne i ułatwiony dostęp personelu medycznego (w tym m.in. zakup sprzętu i systemu informatycznego, celem poprawy świadczonych usług, wdrożenie usług świadczonych drogą cyfrową (e-zdrowie)).	2 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
185.	Zakup karetki transportowej na potrzeby SP ZOZ w Chmielniku	150 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
186.	Profilaktyka chorób nowotworowych mieszkańców oraz wczesne wykrywanie wad postawy u dzieci i młodzieży na terenie Gminy Chmielnik	3 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
187.	Budowa budynku wielorodzinnego przy ul. Kieleckiej w Chmielniku	7 000 000 zł	środki zewnętrzne/ środki własne	Gmina Chmielnik
188.	Rozwój sieci świetlic środowiskowych na terenie Gminy Chmielnik (wielopokoleniowe zajęcia integracyjne)	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
189.	Budowa nowego Ośrodka Zdrowia wraz z wyposażeniem w Gnojnie	6 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
190.	Budowa, modernizacja/ utworzenie lokalnego centrum integracji społecznej w Gminie Gnojno	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
191.	Adaptacja budynku szkoły w miejscowości Kostera	2 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
192.	Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.	350 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
193.	Realizacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne oraz znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy – współpraca z PUP	300 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno/ PUP w Busku-Zdroju

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

194.	Remont Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rakowie	300 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
195.	Remont budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rakowie filia w Ociesękach	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
196.	Utworzenie Punktu konsultacyjnego dla wsparcia rodzin w zakresie psychologicznym, prawnym, terapeutycznym	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
197.	Zajęcia świetlicowe dla dzieci i młodzieży w Gminie Raków	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
198.	Działania na rzecz aktywizacji i integracji seniorów w klubach seniora w Gminie Raków	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
199.	Zorganizowanie wsparcia dla osób niepełnosprawnych tj. asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, ułatwienie dostępu do usług transportowych itp.	700 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
200.	Rozwój rehabilitacji w Samorządowym Zakładzie Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Gminie Pierzchnica poprzez zakup sprzętu i organizację usługi	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
201.	Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działania programowe tj. opieka wytchnieniowa, asystent osobisty osoby niepełnosprawnej	400 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
202.	Stworzenie oferty realnego wsparcia i wspólnej terapii dla rodzin, w których założona została niebieska karta.	50 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
203.	Rozszerzenie ofert zajęć psychologicznych i edukacyjno-wychowawczych w celu przeciwdziałaniu uzależnieniom oraz przemocy oraz utworzenie grup wsparcia dla wszystkich grup wiekowych w celu udzielenie doraźnej pomocy osobom chcącym zerwać z uzależnieniami lub dotkniętych ich negatywnym oddziaływaniem, w tym także stworzenie oferty indywidualnej terapii.	50 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Szydłów
204.	Zakup sprzętu medyczno-rehabilitacyjnego, jego doposażenie i adaptacja w budynku Ośrodka Zdrowia w Tuczępach	5 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Tuczępy

4. ROZWÓJ I KREATYWNE WYKORZYSTANIE NARZĘDZI TELEINFORMATYCZNYCH	Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
---	--	--	-------------------------

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

205.	Poprawa dostępności cyfrowej usług administracyjnych gminy, modernizacja infrastruktury teleinformatycznej gminy, standaryzacja oprogramowania i wdrożenie e-usług w JST i ich jednostkach w gminach: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy	15 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
206.	Rozwój e-zdrowia w ramach informatyzacji podstawowej opieki zdrowotnej (doposażenie, wdrożenie usług)	7 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
207.	Poprawa dostępności cyfrowej usług publicznych na terenie Gminy Busko-Zdrój	6 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Busko-Zdrój
208.	Wymiana wodomierzy zainstalowanych u odbiorców wody z sieci gminnej	300 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno
209.	Podniesienie bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych jednostek organizacyjnych Gminy Pierzchnica (doposażenie w niezbędny sprzęt i oprogramowanie)	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Pierzchnica
210.	Podniesienie bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych jednostek organizacyjnych Gminy Raków (doposażenie w niezbędny sprzęt i oprogramowanie)	250 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
211.	Wdrożenie usług e-administracji (dostęp kontrahentów do płatności i zobowiązań realizowanych na rzecz Gminy Raków, integracja systemów dziedzicznych Gminy Raków)	250 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków
212.	System powiadamiania mieszkańców gminy Raków (sms, aplikacja mobilna) plus opaski z S.O.S.	50 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Raków

5. BUDOWA WIĘZI SPOŁECZNYCH I WSPARCIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
213.	Projekty partnerskie JST z NGO, w tym utworzenie grup wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych, zakup i wypożyczanie opasek „Teleopieka”, itp.	2 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
214.	Projekt CHMIELNIK NA "+" - działania społeczne przeciwdziałające wykluczeniu	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik

Strategia Ponadlokalna
dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030

215.	Międzypokoleniowe Centrum Integracji Seniora i Malucha w Gminie Chmielnik	500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Chmielnik
216.	Inicjowanie form aktywności obywatelskiej, lokalnej społeczności poprzez organizację wydarzeń gminnych	200 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	Gmina Gnojno

6. ROZWÓJ KOMPETENCJI INSTYTUCJI PUBLICZNYCH		Przewidywana wartość zadania w PLN	Źródła finansowanie (zawarte w rozdziale 9)	Podmioty realizujące
217.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej na terenie gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy wraz z opracowaniem audytu architektonicznego miejsc publicznych	6 000 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią
218.	Kursy , szkolenia, podnoszenie kompetencji pracowników JST	1 500 000 zł	Środki zewnętrzne, środki własne	wszystkie gminy objęte Strategią

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG DO DIAGNOZY

Załącznik nr 3

do Zarządzenia nr 643/2023 Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik z dnia 8 marca 2023r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Diagnozy Strategicznej oraz projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”

Informacje o Zgłaszającym

Imię i Nazwisko	
Adres do korespondencji (email)	

L.p.	Wskazanie strony w Diagnozie	Dotychczasowy zapis	Proponowany zmieniony zapis	Uzasadnienie uwagi
1.				
2.				
3.				

.....
Podpis osoby zgłaszającej uwagi

Uwagi/sugestie można zgłaszać **od 16.03.2023 r. do 20.04.2023r.**

1. Osobiście lub za pośrednictwem poczty w formie papierowej na sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku
2. Za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: umig@chmielnik.com
- 3 drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku – Pl. Kościuszki 7, 26-020 Chmielnik

Uwagi w ramach konsultacji społecznych będą przyjmowane wyłącznie na niniejszym formularzu. Konieczne jest wypełnienie Informacji o zgłaszającym.

KLAUZULA INFORMACYJNA DOTYCZĄCA PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH NA POTRZEBY FORMULARZA ZGŁASZANIA UWAG

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016)) informuję, iż:

Administratorem Pani/Pana danych osobowych w Urzędzie Miasta i Gminy w Chmielniku jest Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik, Pl. Kościuszki 7, 26-020 Chmielnik, adres email: umig@chmielnik.com, tel. 41 354 22 78

Administrator wyznaczył Inspektora Ochrony Danych, z którym w przypadku pytań dotyczących sposobu i zakresu przetwarzania Pani/Pana danych można kontaktować się na adres email: rodo@chmielnik.com, tel. 041 354 32 73

Pani/Pana dane będą przetwarzane w celu poznania Pana/Pani opinii na temat projektu Diagnozy Strategicznej dla Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 oraz projektu Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030.

Podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych jest art. 6 ust. 1 lit. e RODO – przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym.

Odbiorcą Twoich danych osobowych będzie: MADKOM S.A. Centrala w Gdyni (81-451) przy al. Zwycięstwa 96/98 jako podmiot przetwarzający, realizujący na rzecz administratora danych zadania w zakresie utrzymania elektronicznego obiegu dokumentów system EZD SIDAS w Urzędzie Miasta i Gminy w Chmielniku.

Pani/Pana dane osobowe nie będą przekazywane do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej.

Pani/Pana dane osobowe przechowywane będą przez okres przygotowania i wdrażania Strategii Ponadlokalnej. Po tym czasie dane zostaną usunięte.

Posiadają Pani/Pan prawo do żądania od Administratora dostępu do swoich danych osobowych, ograniczenia przetwarzania danych, wniesienia sprzeciwu, usunięcia danych.

Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, jeżeli Pani/Pan uzna, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy rozporządzenia o ochronie danych osobowych. Udział w formularzu zgłoszenia uwag jest dobrowolny.

Pani/Pana dane osobowe nie będą podlegać automatycznym decyzjom, w tym również w formie profilowania.

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG DO STRATEGII

Załącznik nr 4

do Zarządzenia nr 643/2023 Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik z dnia 8 marca 2023r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Diagnozy Strategicznej oraz projektu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”

Informacje o Zgłaszającym

Imię i Nazwisko	
Adres do korespondencji (email)	

L.p.	Wskazanie strony w Strategii	Dotychczasowy zapis	Proponowany zmieniony zapis	Uzasadnienie uwagi
1.				
2.				
3.				

.....
Podpis osoby zgłaszającej uwagi

Uwagi/sugestie można zgłaszać od 16.03.2023r. do 20.04.2023r.

1. Osobiście lub za pośrednictwem poczty w formie papierowej na sekretariacie Urzędu Miasta i Gminy w Chmielniku
2. Za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: umig@chmielnik.com
- 3 drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy w Chmielniku – Pl. Kościuszki 7, 26-020 Chmielnik

Uwagi w ramach konsultacji społecznych będą przyjmowane wyłącznie na niniejszym formularzu. Konieczne jest wypełnienie Informacji o zgłaszającym.

KLAUZULA INFORMACYJNA DOTYCZĄCA PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH NA POTRZEBY FORMULARZA ZGŁASZANIA UWAG

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016)) informuję, iż:

Administratorem Pani/Pana danych osobowych w Urzędzie Miasta i Gminy w Chmielniku jest Burmistrza Miasta i Gminy Chmielnik, Pl. Kościuszki 7, 26-020 Chmielnik, adres email: umig@chmielnik.com, tel. 41 354 22 78

Administrator wyznaczył Inspektora Ochrony Danych, z którym w przypadku pytań dotyczących sposobu i zakresu przetwarzania Pani/Pana danych można kontaktować się na adres email: rodo@chmielnik.com, tel. 041 354 32 73

Pani/Pana dane będą przetwarzane w celu poznania Pana/Pani opinii na temat projektu Diagnozy Strategicznej dla Strategii Ponadlokalnej dla Gmin Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030 oraz projektu Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030.

Podstawą prawną do przetwarzania danych osobowych jest art. 6 ust. 1 lit. e RODO – przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym.

Odbiorcą Twoich danych osobowych będzie: MADKOM S.A. Centrala w Gdyni (81-451) przy al. Zwycięstwa 96/98 jako podmiot przetwarzający, realizujący na rzecz administratora danych zadania w zakresie utrzymania elektronicznego obiegu dokumentów system EZD SIDAS w Urzędzie Miasta i Gminy w Chmielniku.

Pani/Pana dane osobowe nie będą przekazywane do państwa trzeciego lub organizacji międzynarodowej.

Pani/Pana dane osobowe przechowywane będą przez okres przygotowania i wdrażania Strategii Ponadlokalnej. Po tym czasie dane zostaną usunięte.

Posiadają Pani/Pan prawo do żądania od Administratora dostępu do swoich danych osobowych, ograniczenia przetwarzania danych, wniesienia sprzeciwu, usunięcia danych.

Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa, jeżeli Pani/Pan uzna, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy rozporządzenia o ochronie danych osobowych. Udział w formularzu zgłoszenia uwag jest dobrowolny.

Pani/Pana dane osobowe nie będą podlegać automatycznym decyzjom, w tym również w formie profilowania.